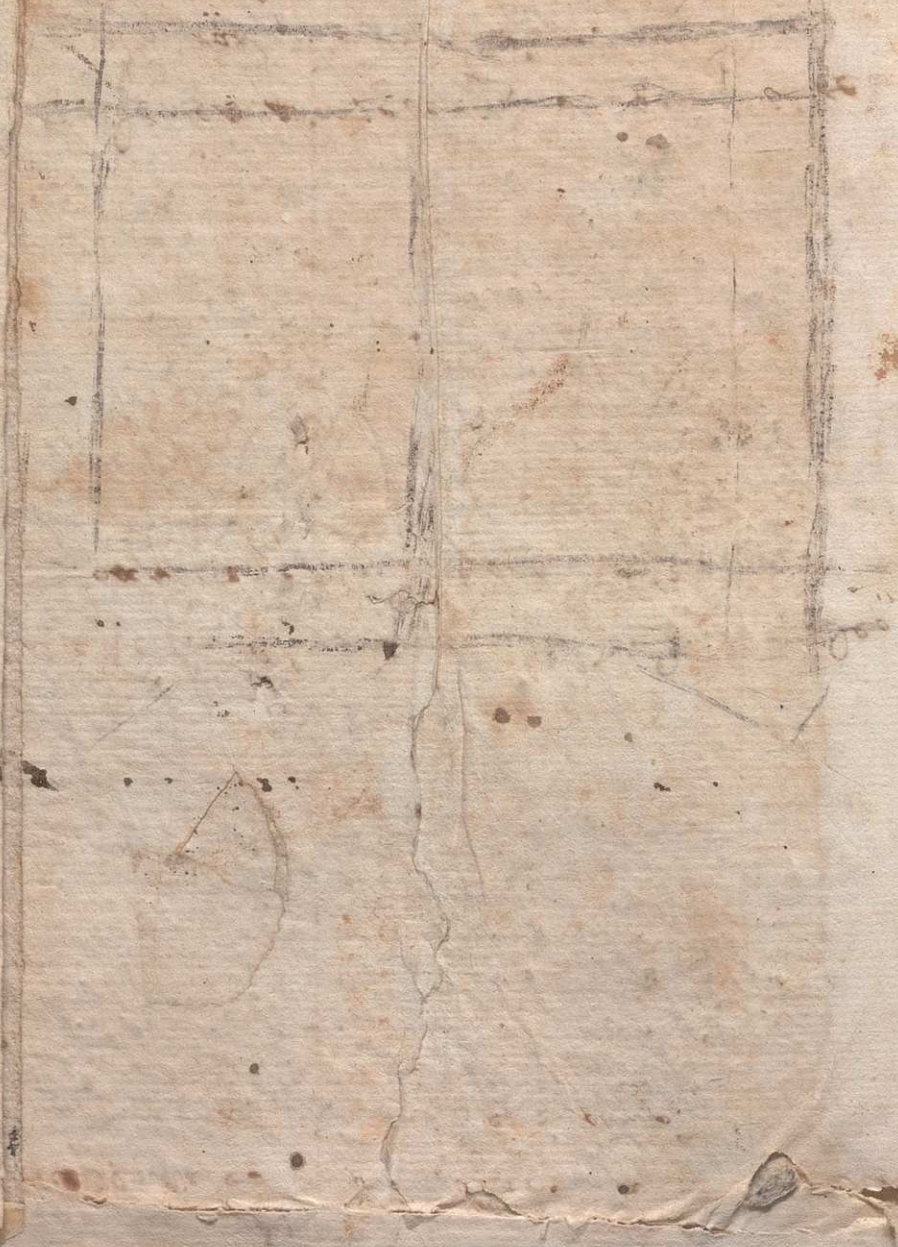

Fragment of a handwritten document or label on the left edge, featuring blue ink markings and a blue border.

Fragment of a label on the left edge with the word "FROM" visible.

By the
de. num

Tomaso Caly di San Severino

Anno 1784

si rozzel'ampare

espresso colla lingua di gesso

2945

colla stiviera di gesso, che sene servono li

refattori nelle p... di 19 gobe 1784 fu

refattori il metallo della lampara p... colla

stiviera di gesso. ^{no} Bassa Pontidella

Aquila fonda dove si fa p... di gesso

go di gesso 810 = 1784 di cui le 230ve

fu colata in lampara di 16 do si gesso

da lampara e fu trovata di gesso 1835ps

il peso di ogni goba con la stiviera

di 230ve memorias

A di 13 Xove ad ore 12 rifar

tivata la lampara. Ad 13 di gesso

per Asennaria fisonabu alla stesa.

Adi 17 Maggio 1774 =

Fu posta la p... fonda nella nuova chiesa nel Caselle di Sant'Andrea

l'anno 1774. In un vicario portò colla mia spisa per vedere

Cap. Leprese herogo. In tutto il Sig. Tomaso Taurisidell'ovog

di gesso fuogo di S. Eugiliano. E Giacomo Simonetti

11. Adi 24 Agosto 1778 //

Fuono colate le Campane dal Sig. le Scorsino Ronati & tra p
tate in sp. di Terradifassi Cementino, e portate no foren
zdi Filippo Leonevillo di Livorno di 10 1/2 -

Adi 25 1.° Due ovariati notte fu pot
tate la Campana grossa, e la Campanella
adi 26 1/2

Dove si circa fa in abissi la Campana Maggiore

adi 28 1/2

Fuono sonate le sud. Campanae ad altezza fu liva
una circa

SALLVSTII TIBERII

A CORNETO.

DE MODIS PROCEDENDI

IN CAVSIS, QVÆ CORAM

AVDITORE CAMERÆ AGVNTVR.

PRACTICA IVDICIARIA:

NVNC DEMVM MVLTQ AVCTOR,

& certior, quàm antea ab Auctore reddita.

Quibus accesserunt plures Sacri Urbis Rotæ Auditorii Decisiones, quibus singulæ Iuris quæstiones in hoc nouissimo præsentis Praxis Libello sparsim terminantur. Cum singularum materiarum locupletissimo Indice.

CVM PRIVILEGIO SVMMI PONTIFICIS.

R O M E,

Ex Typographia Stephani Paulini M. DC. VII.

sumptibus Angeli Manili de Arelio.

De Superiorum licentia.

А. С. Д. И. Т. О.

DE MODIS REORUM
IM CAMBIA OMNIBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

DE REBUS

defenderet, & aptiorem, nec habere, nec excogitare poteram, & quod plus est, Crescenti nomini tuo illud commendo, quod te propter animi tui candorem, ac spectatas virtutes quotidie magis ad omnium dignitatum, & honorum fastigia euehit; & tuo Crescenti nomine, crescet etiam illius patrocinium, & tanquam vites ad palmites propter tui nominis gloriam in altius se extollet. Excipe igitur alacri animo Illustrissime præsul hanc meam Iudiciariam Praxim, quam tibi tanquam vnico patrono alacri etiam animo dirigo; spero enim huic tuo Tribunali eam non inutilem fore, & non medicant. omnibus vtilitatem allatarum, cum quatuor hisce libellisita omnes dubitationes, quæ in disceptationibus caularum quotidie occurrunt, sim complexus, easq; pro viribus enodauerim, vt nemo sit de cætero, qui in caularum decisionibus in hoc tuo Tribunali contingentibus hæ sitare valeat. Me autem, qui tibi plurimum debeo, tanti beneficii memorem perpetuo vinculo humanitatis tuæ deuincies. Vale.

PAV.

OTVPROPRIO, &c. Cum sicut accepimus dilectus filius Sallustius Tiberius Clericus Cornetanus, alias praxim Auditoris Camerae elucubrauerit, illamq. ad communem omnium praesertim Causidicorum, & Notariorum Ro. Cu. utilitatem, & commodum imprimi fecerit; nouissime vero dictam praxim satis laboriose duxerit, & sic auctam ad praedictorum, & aliorum Iuris studiosorum utilitatem suis propriis impensis imprimi facere intendat: dubitetque huiusmodi Praxis postmodum ab aliis imprimatur sine eius licentia, quod in maximum suum praedudicium tenderet. Nos propterea eis indemnitati consulere volentes Motu simili, & ex certa scientia eidem Sallustio, ne dicta Praxis hactenus non impressa, & nuperime de eius ordine imprimenda, per decem annos post impressionem dictae Praxis a quocumq. sine ipsius licentia imprimi, aut vendi, seu venalis teneri possit, concedimus, & indulgemus. Inhibentes vtriusque sexus omnibus Christianis vbiq. tam in Italia, quam extra eam existens praesertim Bybliopolis, & librorum Impressoribus sub excommunicationis latae sententiae: in Terris vero S. R. E. mediate, vel immediate subiectis etiam 500. ducatorum auri Fisco applican. ac amissionis librorum poena, toties, quoties contrauentum fuerit ipso facto incurren. ne intra decennium ab impressione dictae Praxis de ipsius ordine imprimendae eam sine ipsius licentia dicto decennio durante, imprimere, vendere, seu venale habere, vel proponere audeant. Mandantes vniuersis Ven. Fratribus nostris Archiepiscopis, Episcopis, eorumq. Vicariis in spiritualibus Generalibus, & in statu temporali S. R. E. etiam Legatis, & Vicelegatis Sedis Apostolicae, ac ipsius Status Gubernatoribus, necnon dilecto Cu. caularum Cam. Apost. Auditori, vt quoties pro ipsius Sallustii parte fuerint requisiti, vel eorum aliquis fuerit requisitus, eidem Sallustio efficacis defensionis praesidio assistentes, praemissa ad omnem ipsius Sallustii requisitionem contra inobedientes, vel rebelles per censuras Ecclesiasticas, & alia iuris remedia opportuna auctoritate Apostolica exequantur, inuocato ad hoc etiam si opus fuerit, auxilio brachii secularis. Non obstant. constitut. & ord. Apostolicis, caeterisque quibuscumq. Et insuper, quia difficile admodum esset, presentem Motum proprium ad quaelibet loca deferri volumus, & auctoritate Apostolica decernimus ipsius transumptis, & exemplis in eadem Praxi impressis plenam, & eandem prorsus fidem vbiq. tam in iudicio, quam extra haberi, que presenti originali haberetur. Et quod presentis Motus proprii sola Signatura sufficiat absq. alia registratura, & vbiq. fidem faciat in iudicio, & extra regula nostra in contrarium edita non obstant.

Placet Motu proprio. C.

FRANCISCI BELGII VIRDVNENSIS.

Libri Nomine,

Anaditicon.

EXEO, rize tuo alarum sub tegmine tutus,
Burghesti, Insigne est cui Draco flammiumus.
Exeo, nec timeo insidias, nec tela, nec ignes,
Vel mergi Tybri; dux mihi Tiberius.
Exeo, nec quicquam paneo Canis ora trisaucis:
Undique sum tutus, quisquis es hostis, abi.

Eiusdem ad Auctorem.

Panigyricon.

QUAM nullo nixam Sallusti iure Tiberi
Ante dabas praxim, iuribus aucta redit.
Discimus hinc vsus, hos, & quo iure tuamur:
Illinc at nudos, & sine lege modos.
Arte vales, puros nectens emblemate ritus
Et legum vario, iuris, & elogio.
Qua, sic gemmanti vincis, qui signat in auro.
Ut qui Deliaci celat in ere modos.
Hinc, quantum iuri tribuisque, & moribus vnus.
Accedet soli gloria tanta tibi.

Ad Lectorem.

Protepticon.

AMPLA tibi, Lector, Praxis datur ecce Sallustij,
Gaudet Corneti quo Cereale solum.
Hic tibi vincla, quibus teneatur strictior vllus:
Quamque reo moueas, Actio litis adest.
Excepis? Hic in te validaque repellis Agentem
Legibus, armata moribus, atque manu.
Quo, docet, admittant Aula subsellia nostrae
Et ritus, solitis, aptaque iura modis.
Hos modo si faciles cupias tibi reddere ritus
Haecenus igneus; Hanc lege, doctus eris.
Hinc, digno grates Auctori reddere perennes
Inq. tuo refoue gratus, Amice, sinu.

Ad Cau-

AVT agis, aut cauſam Domini tutaris eandem;
Iudicis, vt rectum terminet arbitrium.
An iure, aut ritu? contendis vtroq. ? paratum
Hac calca, doctus quã premit Auctor, iter.

Ad Eundem.

Diſticon.

TUVTVS agas certo cauſas quo more clientum,
Et quo defendas iure, docebit opus.

Ad Iuuenes Pronotarios huius Tribunalis.

Exaſticon.

HOC opus aſſidue veſtrum legat vtile quiſq.
Commoda nam multo multa labore fluunt.
Aule quot ritus, his, & ciuilia iura
Concordant, facilem vos docet arte viam.
Expedit vt Roma pro victu Tybridis vnda:
Tiberij Iuuenes tam inuat iſte liber.

Ode eiufdem Belgii ad Collegas, de Auctore.

OLIM Paſiphae, quæ ſata lucido
Eſt ſole duplex ediderat genus
Partu illudq. biforme:
Nobis fabula ſic refert.

Taurus candidior preſſerat hac niue.
Idæ ſub vdis vallibus ardua,
Tunc armenta petentem,
Deceptus boue quærnea.

Coniux Alcathoes memias dũ premēs
Obſeſſa Minos, & quatiens, ita
Fortis bella gerebat,
Vitans nulla pericula.

Minotaurus erat, quod genus edidit,
(Taurũ figurãs, & Iuuenẽ) duplex
Hoc monſtrum Labyrintho
Clauſit Dædalus inuio,

Regina cupiens, pròh nimium nefas
Hoc, ſacra ſædans, ſceptraq. fortia
Bello, & geſta mariti,
Cautè diſſimulariter.

Implauit varia tum Faber, & domum
Ambage, textis parietibus, via
Flexu multipliciſq.
Nec non ancipiti dolo.

Captus quo inſidijs, arte quis, & loci,
Seruata retro criminis abditi
Non veſtigia tanti,
Poſſet cæca volens ſequi.

Theſeus at iuuenis, quo ſpecioſior
Forma, vel alter non erat vſpiam,
Longo flamine rex
Anceps, ambiguũque iter.

Et

Et Tauri geminam tum, inuenis quoq;
Partu vel vno (diximus) editam,
Sic clausamq; figuram
Claua fudit humi aera.

Alma celsa colens tecta TIBERIVS
Hec Urbis, auctor qui redit, haud se
Rectum tramite fecit (cus
Ignoto ante aliis iter.

Qui libro dubios excutit hoc modos
Aula forenses, & faciles vias
Monstrat litis agenda,
Notas haud satis antea.

Et iuris varios multiplici loco
Ambage, nec non difficiles, velut
Intorto & Labyrintho
Clausos soluit, & abditos

Iam non accipites hoc duce nos modo
Pergamus omnes, quo sit iter docer:
Qua tuti gradiamur,
Hic monstrat facilis, via.

Sed nos aequa modo premia qua duci,
Dicetis ipsi reddere qua decet
Tanti digna laboris,
Tanto digna TIBERIO? (licet
Tantum, dicam equidem, quãdã minns
Aequare munus munere nunc pari:
Vos cantate, sonoram
Pulso pollice dum Lyram.

Vinat TIBERIVS, pulchra Tithonia
Cum luce coniux dum referet diem,
Dum nox aurca nigris
Aeternum vehet astra equis. (VS
Vinat TIBERIVSduxq; SALLVSTI
Hec scripta durent, nec pereant sua,
Donec Belides vnam
Implebunt liquidis aquis.

Vinat TIBERIVS liberior modo,
Qui picit artem, quiq; dolum dolo:
Cedas Dadale; nostro
Theseu tuque TIBERIO.

Errata sic corrige.

In fol. 235. sub num. 7. vbi proponitur præsentiam principalis,
debet dicere Principis.

In fol. 268. in principio, vbi dicitur per appellatione interpositæ,
debet dicere per appellantem.

Itẽ fol. 139. in Summar. sub n. 2. vbi dicitur, nec obligatio minoris affe-
rẽtis a maiori, dicatur, nec oblig. minoris afferẽtis se maiore valet.
In repertor. deficiunt alia monitoria in curia, de quib. in fol. 489. & seq.

Ad sunt alii errores in falsa grammatica, & in orthographia qui non
videntur considerabiles, ideo in illorum correctione vterius non
elaboran. esse censui.

SALLVSTII TIBERII

A CORNETO

DE

MODIS PROCEDENDI IN

CAVSIS, QVAE CORAM AVDITORE

CAMERAE AGVNTVR.

LIBER PRIMVS.

CAP. I.

1
2
3
4
5
6
7

*Xperientia est rerum magistra .
Artes efficit .
Scientiam magistrorum interdum superat .
Stylus est quid facti .
Ignorantia facti fallit etiam prudentes .
Stylus vim legis obtinet, & iuri comparatur .
Sententia lata contra stylum nulla est .*

8 *Stylus habetur pro forma, quae à iudice remitti non potest .*
9 *Stylus, qui tendit ad causae decisionem, est plene probandus .*
10 *Secus, si ad ordinationem iudicij, & quae prabationes sufficiant .*
11 *Stylus, qui iuri communi aduersatur, non valet, & quare .*
12 *Stylus etiam contra ius praescribi potest*
13 *Stylus, quando vim habeat consuetudinis .*

1 **N**LLVM experientiæ aptius, magisque pro-
 prium nomen inueniri poterat, quàm, quod ei
 Summus Pontifex Gregorius X. Cæsarem libro
 secundo de bello ciuili imitatus imposuit; dum
 2 eam in c. quam sit, de elect. in 6. rerum omnium
 efficacem magistram appellat. Experientia,
 enim artes efficit, si Philos. i. Metaphy. sub ini-
 tium, assentimur. Sed neminem profecto arbitror fore, qui ab
 eo dissentiat, si de artibus, quæ non in sola speculatione, medi-
 tationeque consistunt, sed actu perficiuntur, eum verba facere intel-
 tellexerit. Actiones namq; nostræ, vt plurimum, ab experientia
 pendent; in quibus magis præstat expertus, quam qui nudam rati-
 onem nouit. vt D. Thomas in procem. lib. 1. Metaph. cap. 1. me-
 3 moriæ prodidit Et Cicerone authore, de Orat. Vsus frequens om-
 nium magistrorum scientiam, & præcepta superat interdum, vt
 nos quotidie in iudicialibus actionibus experimur. Videmus enim
 homines alioquin iuris consultissimos, quiq; legibus in gym-
 nasio explicandis ætatis omne tempus consumpserunt, si in iudi-
 cium vocentur, hæsitare, titubare, aliquem deniq; ex tabellionibus
 monitorem sui officij, & præceptorem querere, ex eoq; magis quàm
 ex Bartholo sapere. Quanquam minime mirum hoc ijs videatur,
 qui modos omnes (quos stylos uocant) in multis uarijsq; Vrbs
 tribunalibus causas agitandi diuturno vsu, & litium longa tracta-
 tione didicerint. Et enim quot magistratus in hac curia sunt, tot
 sunt iudiciorum rationes. Libello in Capitolio, monitorio cor-
 ram Auditore Camera, commissione in sacro Rotæ auditorio
 4 lites inchoantur. Qui styli sint quid facti, Paris. consil. 168. num.
 5 15. vol. 4. non est, cur succenseamus iurisperitis, si eos non nouerint:
ignorantiam enim facti plerumq; etiam prudentissimos fallit
 l. 2. ff. de iur. & fac. ignor. Hæc cum sæpenumero animaduertissem,
 dum acta causarum, quæ coram Auditore Camere agebantur,
 scriberem, (in eo enim Tribunali quadraginta annos, & eo amplius
 sum versatus) opere pretium me facturum existimaui, si
 quæ longinqui temporis vsu, & obseruatione perceperam; lite-
 rarum monumentis commendassem. Confeci, Deo iuuante, quod
 decreueram; & iam sunt plures anni elapsi, quod ea de re libel-
 lum in vulgus edidi. In qua editione practicæ fines nequaquam
 sum prætergressus: nullam scilicet legis autoritatem, nullum iuris
 interpretem in meæ sententiæ confirmationem adduxi, nuda
 eorum, quæ experientiâ didiceram, narratione contentus. Ea enim

sententia fuit, dum opusculum illud conscriberem, vt necessarium minime existimarim, stylo fidem, & firmamentum legibus adiungere: cū stylus ipse per se legem efficiat, legisq; vim obtineat Rot. dec. 2. de appellat. in nou. decis. 16. de consuetu. in antiq. Dec. conf. 699. n. 5. Guid. Pap. decis. 198. n. 2. & pro iure seruandus sit, Rot. 7 dec. 1. de fil. presb. in nou. Corn. conf. 290. nu. 2. vol. 1. & conf. 285. nu. 2. vol. 3. Quod vsque adeo verum est, vt si contra stylum iudicaretur, sententia esset nulla, ac si cōtra legem lata foret: Guid. pap. decis. præcitata. Habetur enim pro forma, & ideo à iudice remitti non potest. Pedem. decis. 22. nu. 6. quæ Bal. Dec. Felin. & alios innumeros congerit. Quæ omnia locum obtinent in quocunque foro, siue ad ordinandam, siue ad decidendam litem tendant, Afflic. decis. 79. nu. 4. Pedem. d. decis. 22. num. 7. eo solum adiecto discrimine, vt si stylus sit, qui causa decisionem respiciat, plene probandus sit. Bar. in rep. l. de quibus. num. 2. ff. de leg. Pedem. decis. ibid. num. 3. si vero ad ordinem tantum iudicij pertineat, possit se de eo iudex informare ex officio inter priuatos pariter à procuratoribus, & aduocatis, & actuarijs, partibus non citatis, neque vocatis. Dec. conf. 402. num. 10. conf. 447. num. 10. decis. Pedem. eodem loco num. 16. & seq. Vant. de null. ex defec. process. num. 86. His, inquam de causis libellus ille meus sola sui met autoritate subnixus in hominum aspectum prodijt. Verum post primam illam editionem, maturius, & diligentius rem expendens, consideransq; stylum, qui iuri communi aduersatur, non valere, vt ab inferioribus magistratibus inductum, qui iuri derogare non possunt, Alex. conf. 36. nu. 9. & seq. cum add. vol. 2. Dec. conf. 111. num. 11. & conf. 676. num. fin. Pedem. vbi supra nu. 4. Aym. de Antiq. temp. 4. part. in princ. num. 36. licet non me lateat fallere conclusionem eiusmodi, vbi stylus esset præscriptus; nam etiam contra ius potest præscribi, vt post Roch. de Curte tradit Aym. conf. 201. num. 9. & d. tract. de antiq. temp. loco proxime citato vers. quod intellige, Natt. ad Alex. d. conf. 36. in vlt. add. vel vbi venisset in notitiam populi, aut maioris partis illius: 13 valeret enim eo casu in vim consuetudinis, Aym. vbi supra vers. 2. intellige (ac proinde stylum hic intelligi volumus, qui sit antiquus, atque longo vsu receptus, non autem varius, id est modo albus, & modo niger, de quo per Lapum alleg. 51. & per ea quæ scribunt Felin. in cap. Rodulphus. §. cæterum col. 2. de rescript. Cur. in l. more ff. de iurisd. omni. iud. §. Io. Sic nix. in eius syl. nup. l. 3. in titulo est nuben.) Tamen, vt tutius hosce scopolos euitarem, ijsque satisfacerem, qui tritum illud in scholis passim dicunt erubescimus cū sine lege loquimur, §. consideremus, inauthen. de trien. & semi. institui eundem libellum, ac alios

duos secundos libellos intra dictum tempus in lucem editos innumeris pene in locis auctos, & locupletos (à primæ enim editionis tempore ad hanc vsque diem, in eiusdem fori actionibus exercitatus ad pleniorum rerum scientiam vsu duce perueni) iterum edere: & in postrema hac editione stylum ipsum iuris autoritate, doctorumque testimonijs confirmare: vt hinc perspicuum fiet, eum iuri consentaneum, & nihil de eo à me conscriptum esse quin à sacris canonibus, & legibus veluti fontibus manarit, & fluxe rit. Si quid ea in re effecero, si laborem aliquem caudicis leuauero, si aliquo modo litigatores iuuauero, id totum, quantumcumque sit, diuinæ bonitati tribuo. Mihi satis fuerit, si quem iuris peritum ad hæc melius, & cumulatus agendum incitauero. Ad propositum ergo descendens à processu cameralis obligationis eiusdem tribunalis præcipuo, & frequentissimi exordiar.

DE VARIIS ANTIQVAVRM Cameralium obligationum formis. Cap. II.

- 1 *Duæ erant antiquitus obligationum formulæ magis vsu receptæ.*
- 2 *Earum tenores.*
- 3 *Tertiam formam rarè vsitata.*

1 D processus, circa executionem instrumentorum Cameralium obligationem continentium; de qua persæpe in Auditoris Camere Tribunali agi consuevit, seruandos deuenientes, vt facilius inuolutio moderni styli, illiusq; ab antiquo discrepantia dignoscatur, de qualitate prædictarum obligationum, & priori earum executione non nihil breuiter referendum existimauimus. Instrumenta iam pridem, & contractus sub diuersis formis, & qualitatibus, vt late in instrumentorum formulario habetur, recipiebantur; in quibus, & pro quorum obseruatione debitores, & alij contrahentes obligationis vinculo, sub altera ex infra scribendis formulis generatim obligabantur. Quarum vna hæc est. (Pro quibus obseruandis supradicti contrahentes sese, hæredes, & bona in ampliori forma Camere Apostolicæ obligarunt, iurarunt, tactis, &c.) cuius formulam late extensam habetur inferius 4. libro. Altera vero, in qua arctius deuinciebantur debitores, hæc præter Camera-

lem

lem obligationem habebat addita uerba. (Et censuras omnes Ec-
 2 clestias, vna cum mādato exequitio susceperunt.) Et hęc duę
 formulę tam in Vrbe, quam extra passim erant vsu receptę in
 3 omnibus contractibus. Non deficiebant etiam aliqui, qui nimis
 prudentes, & accurati apparere desiderantes, in forma iuris, aut
 quarentigię sese, vel bona tantum, non autem personas obliga-
 bant. Sed hoc rarò eueniebat. Nam creditores proprijs damnis
 cautiore effecti, arctiores obligationes ab eorum debitoribus
 pscere curabant; quę sub altera ex superscriptis duabus formu-
 lis, vt diximus, recipiebantur. Quarum obligationum primò de-
 scriptarum exequitio, modo infra annotando procedebat.

DE PROCESSV SIMPLICIS CAMERALIS
 Obligationis instrumentis in Vrbe celebratis appo-
 sitę antiquitus seruari solito. Cap. III.

- 1 *Prior citatio in processu exequutionis simplicis, & antiquę cameralis obligationis.*
- 2 *Altera citatio.*
- 3 *Ceduloni, seu excommunicationis formula.*
- 4 *Citatio aggravatoria, & brachium seculare precedens.*
- 5 *Formula ceduloni aggravatorię.*
- 6 *Formula brachij secularis, quod hodie mandatum exequitiuum dicitur.*

1 IGORE simplicis obligationis in forma Came-
 rę, iuxta primo scilicet enumeratam formu-
 lam receptę, si Instrumentum erat rogatum in
 Tribunali Auditoris Camerę, citabatur olim
 debitor ad soluendum iuxta formam suę obliga-
 tionis, alias confitendum, vel confiteri videndū
 debitum, & se excommunicari. Et in termino
 relationis factę per Cursorem comparente creditore, aut illius
 legitimo Procuratore, Iudex, habita prius iudiciali debiti con-
 fessione vnus ex procuratoribus per debitorem in eius obliga-
 tione constitutis (in qua obligatione, prout in formulę Camerę ex-
 tensione patet, constituuntur omnes causarum actores, notarij, &
 Romanę Curię Procuratores ad confitendum debitum) excom-
 municabat debitorem, nisi infra tres dies currentes soluisset, si-
 ue aliquid releuans allegasset: quia terminus trium dierum
 censetur sufficiens ad probandum ea, quę in continenti probanda

sunt, vt per Galles. ad form. cam. in 4. part. quest. prima, num. 2. Et licet ille Procurator non esset ibi presens, nec debitum fatere-
 tur; tamen de stylo antiquo communiter recepto, & comprobato,
 qui, vt inferius dicitur, vim habet legis, ob cumulum, & multitu-
 dinem negociorum, extendebatur (prout in similibus etiam ho-
 die extenditur) per notarium; quod ille Procurator ibi inter-
 3 fit, & debitum fateatur. Quibus tribus diebus elapsis (quos ni-
 hil intererat iuridicos, aut feriatos esse,) citabatur secundo de-
 bitor (ad videndum se declarari, & litteras declaratorias cõtra
 se decerni, & relaxari.) Ac in termino relationis comparente
 creditore, aut procuratore legitimo, Iudex declarabat debitore
 incurrisse excommunicationis sententiam, & litteras declarato-
 rias relaxabat, nisi per totam illam diem satisfecisset. Qua die
 elapsa, & debitore adhuc in solutione moram faciẽte, & nihil re-
 leuans deducẽte, relaxabantur a Iudice litteræ declaratoriæ sub
 4 hac forma (D. A. hic auctoritate Apostolica denunciatur excom-
 municatus, & declaratus ob nõ solutionem scutorũ ducentorum
 auri in auro, infra scripto D. instanti debitorum vigore obliga-
 tionis in forma Camerae, de qua in actis. Instante D. N. principa-
 li.) Et litteris huiusmodi nomen est cedulonus. Quo cedulono ex-
 pedito, publicato, & affixo per Cursos acieĩ campi Floræ: si in-
 fra decendium post illius publicationem debitor non soluebat; eo
 5 iterum citato, ad videndum se aggrauari, & reaggrauari, vna cũ
 inuocatione auxiliij brachij sæcularis, & comparente creditore,
 aut eius procuratore, & reproducente dictas declaratorias litte-
 ras publicatas tenoris prout in eis, debitore vero nihil releuans
 opponente, iudex aggrauabat censuras inuocando auxilium bra-
 chij sæcularis, & litteras aggrauatorias, ac brachium sæculare
 6 relaxabat sub his formis. Cedulonus aggruatoriæ. D. A. ex ad-
 uerso principalis hic auctoritate Apostolica denunciatur excom-
 municatus, & declaratus, aggrauatus, & reaggrauatus, vnã cum
 inuocatione auxiliij brachij sæcularis ob non solutionem scutorũ
 ducentorum auri in auro, infra scripto Domino instanti debitorũ
 vigore obligationis in forma Camerae, de qua in actis; instante
 D. N. forma brachij sæcularis in curia. De mandato Illustrissimi,
 & R. D. Auditoris Camerae, siue eius R. P. D. Locumtenentis, &
 ad instantiam D. N. principalis creditoris, Tenore præsentium
 auferatur de bonis D. A. ex aduerso principalis debitoris, bona va-
 loris scutorum ducentorum auri in auro debitorum vigore obli-
 gationis in forma camerae, de qua in actis, vnã cum expensis præ-
 sentis mandati; Quæ ablata depo. nantur ad effectum subhastandi,
 nec non capiatur idem, & carceretur non relaxandus, donec eidẽ
 instanti

instanti de dicto eius credito integrè satisfecerit, & sine expressa Domini licentia, & mandato. Quoniam ipso debitore citato, excommunicato, declarato, aggrauato & reaggrauato, vnà cum inuocatione auxiliij brachij sæcularis, Dominus ita mandauit, die, &c. Formulas extra curiam omitto; de illis enim inferius tractabimus suo loco. In vim supradictæ declaratorix, & aggrauatorix, affigebantur publicè per Urbem cedulones litteris maiusculis scripti, in quorum summitate, in debitorum vilipendium deformes, atq. indecoræ imagines varijs coloribus pingebântur.

DE PROCESSV EXEQVVTIONIS
obligationis antiquæ censuris munitæ.
Cap. IIII.

- 1 *Modus procedendi ad exequutionem obligationis, in qua est consensum in mandatum vnica præuia citatione.*
- 2 *Processus exequutionis similitis obligationis, in qua consensum est in mandatum absque citatione.*

X forma secundæ obligationis, in qua debitor præter Cameralem obligationem suscipiebat omnes censuras Ecclesiasticas, vnà cum mandato exequutionis: consentiens illarum relaxationi vnica, vel nulla citatione præcedente: si cum citatione, ita pro-

- 1 cedebatur. Citato debitore, ad soluendum iuxta formam suæ obligationis, aliàs videndum contra se relaxari censuras in obligatione susceptas; comparenteq. in termino citationis creditore, iudex relaxabat cēsuras, nisi per totam illam diem soluisset.
- 2 Si vero absque aliqua citatione erat obligatus: elapso termino in obligatione conuento, ad instantiã creditoris expediebatur mandatum in suprascripta forma vsq. ad clausulam, Quoniam vbi dicebatur, Quoniam constituto de credito per obligationem, ipsoq. debitore excommunicato declarato, omnibusque censuris Ecclesiasticis innodato, dominus ita mandauit, Die, &c. In vim istarum censurarum affigebantur pariter cedula, & carcerabantur etiam debitores.

DE APPOSITIONE MANVS IVDICIS
in libro actorum Notarij. Cap. V.

- 1 *Censuræ non relaxantur, nisi præcedente Iudicis decreto.*

- 2 *Vetus formula subscriptioni s iudicis.*
- 3 *Diffinitiva iudicis decreta in scriptis sunt.*
- 4 *Libellus non requiritur in causis summarijs.*
- 5 *Cur adinuenta sit noua formula.*
- 6 *Formula nunc vsitata subscriptionis Iudicis*

1 **V**erum, quia durum, & rationi prorsus dissonum videtur, censuras eiusmodi, nullo præcedente decreto formiter facto, relaxari (siquidem hæc censurarum fulminatio, decretum est diffinitivum, animas, & corpora ligans) in antiquis obligationibus tempore bo: mem: Cardinalis Ghinutij, dum in minoribus constitutus Auditorem Camerae agebat; quia modica recipiebantur instrumenta, propter bonam hominum tempestatis illius fidem; in similibus obligationum pede verba huiusmodi scribi consueverant. Nisi

2 infra tempus conuentum; dentur litteræ de consensu. Iuris enim esse videatur; Quia sententia debet ferri in scriptis, vt habetur

3 in l.p. & ibi Bart. & doct. C. de senten. ex breui. reci. quod etiã procedere videtur in causis summarijs, in quibus libellus non re-

4 quiritur: pro quo est tex. in clemen. sæpe. §. sententia. de Verb. signif. Abb. in c.p. de oper. nou. nunc. Cum autem ob hominum instantis temporis calliditatem mirum penè in modum auctam, nec verba, nec apocæ, imò nec valida instrumenta creditoribus quodammodo sufficerent; proindeq. infinitus propemodum instrumentorum, etiam validis, & efficacissimis clausulis munitorum numerus excreuerit, ac alia diffinitiva decreta in dies occurrant in tribunali facienda, vtpote, Confessio debiti, Reintegratio monitorij per debitorem negati, & à creditore verificati, Decretum mandati exequutiui, censurarumque antescripta fulminatio; pro faciliõri decretorum huiusmodi expeditione, & ad tollendas nullitates, in libro actorum notariorum Broliardo nuncupato, qualibet iuridica die à Iudice manum sub infrascriptis verbis, à quolibet notario in suo Broliardo in scriptis poni excogitatum, & vsu receptum fuit.

6 *Confessio debiti.*

nisi infra tres.

Reintegratio monitorij, & relaxatio mandati.

nisi ad primam diem.

Relaxatio censurarum.

nisi infra tempus conuentum, dentur litteræ de consensu.

DE PROCESSV EXEQVVTIONIS

Cameralis obligationis, instrumentis extra curiam celebratis adiectæ. Cap. VI.

- 1 *Differentia inter exequutionem obligationis celebratæ in curia, & extra eam.*
- 2 *Extensio formæ Cameræ.*
- 3 *Hæc extensio nec cessaria est pro validitate processus.*

VI modum procedendi ad exequutionem Cameralis obligationis instrumentis in Curia receptis adiectæ superius relatum nouerit; processum, qui in executione similis obligationis contractibus extra curiam celebratis annexæ seruari antiquitus consueuerat, nullo ferè negotio co-

- 1 gnoscet. Hæc enim tantum inter hos processus erat differentia. Citabatur in hoc processu debitor in primis (ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, ac mandari extendi formam Cameræ, in dictis iuribus appositam iuxta stylum curiæ.) Et in termino citationis, comparente creditore, iudex præuia illorum recognitione, obligationem extendi mandabat. Quæ extensa, seu quo decreto extensionis facta, hoc enim satis erat absque aliqua formali extensione; quæ postmodum poterat à notario quando-cunque fieri, ad obligationis prædictæ exequutionem, vt supra de instrumentis simplici Camerali obligatione munitis, in curia celebratis latè diximus, procedebatur. Licet Rota alias non remanserit contenta hoc solo iudicis decreto extensionis prædictæ; sed dixerit illud non sufficere, & formalem extensionem à notario faciendam requiri, vt in vna Aquilana coram bo: me: R. P. D. Robustero die 7. Nouembris. 1576. dictum fuit.
- 3 Notandum est amplius, quod prædicta extensio formæ Cameræ est adeo necessaria, quod si Auditor Cameræ procedit non extensa Camerali obligatione processus nullitatis vitio subiacebit ex defectu iurisdictionis, vt per Marches. in secunda part. cap. 1. num. 57. de commiss. sanat. nullit. cum alijs ibi citatis.

DE PROCESSV EXEQVTIONIS
obligationis Cameralis censuratae, annexae contracti-
bus extra curiam celebratis. Cap. VII.

IN instrumentis, in quibus debitor cum censuris, & mandato executiuo erat obligatus, premittebatur aduersus eum citatio, ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, & soluendum iuxta formam suae obligationis, alias videndum relaxari censuras in obligatione susceptas. Cuius citationis relatione à Curfore facta procedebatur eodem penitus modo, quo de instrumentis censurata obligatione vallatis in Curia celebratis supra retulimus. Non requirebatur in huiusmodi censuratarum obligationum processu aliqua obligationis extensio. Idem quoque hodie iuxta factorum contingentias seruatur, vt infra suo loco trademus.

DE MODO PROCEDENDI
ad fulminationem censurarum, qui olim seruabatur hodie sublato. Cap. VIII.

- 1 *Decretum, quod abſtineatur à fulminatione Censurarum.*
- 2 *Et quando ad eas fit procedendum.*

- 1 **V**IA eiusmodi censurarum fulminatio adeo frequens erat, & in tantam venerat familiaritatem, vt contemptui potius, quam coertioni hominibus esse videretur; sacrosancta Tridentina Synodus sess. xv. & deinde Pius iv. & successiue Pius Quintus pia me: expressius in Reformatione Tribunalis Auditoris Camerae prudenter etiam considerantes anathematis gladium non, nisi pro re graui, & ardua, vel, vbi alia iuris, vel facti non pro sint remedia, & non sine magna circumspectione exercendum esse; nimis amplam huiusmodi censurarum fulminationis licentiam restrinxerunt; decernentes ad censurarum relaxationem de ueniri non debere, nisi vbi, & quando contra debitorem facile fieri non posset executio, nec realis, nec personalis, de quo impedimento iudici constare debeat, vt late habetur in §. 5. dictae Constitutionis reformationis Tribunalis, quae sub die 4. mensis Decembr. anni 1570. Auditori Camerae, & illius notarijs notificata fuit.

DE DVABVS OBLIGATIONIS

Cameralis formulis ex reformatione Pij Quinti
adinuentis. Cap. IX.

- 1 Prima formula obligationis, in qua certus constiuebatur procurator.
- 2 Alia formula, in qua requirebatur iudicis presentia.
- 3 Prima formulæ aliquandiu paritum est.
- 4 Posterior formula nunquam fuit vsu recepta, & quare.

- 1 X præscriptæ reformationis tenore statutû est, s. in primo: ne quisquâ debitor posset amplius condemnari ex confessione debiti à procuratore facta: vt ante dictam reformationem confueerat; nisi talis procurator in obligatione cõstitutus, expressè à debitore cõstituente nominaretur, procuratorq; ipse eidẽ obligationi & tempore illius stipulationis interesset, & onus mandati acceptaret; non solum ad debitû ipsûm cõfitendum, verum etiã ad debitorem defendendû. Ex eadẽ Const. s. 5. incip. Quod si quãdo statutû etiã est; quod si aliquis se arctius obligare voluisset (putã cum susceptione censurarû. & mandati executiui, vt antea fiebat; quæ censura statim adueniente solutionis tẽpore, vt supra dixi, fulminabãtur) tunc in stipulatione obligationis eiusmodi requirebatur iudicis ordinarij presentia, qui debitori penã mandati relaxationis, censurarumue fulminationis, nisi debito, & cõueno termino soluisset, comminabantur, nulla facta personali citatione, sed vnicã tantum præuia dilatione, quæ in locis Vrbeis publicis affixa intimaretur: Quodq; facta hac intimatione, ad mandati relaxationem, ac successiuè ad censuras (quando tamen realis, aut personalis executio facilè fieri non potuisset) procederetur. Ex quibus quidem duabus formulis, ac obligationum modis, talis, tantaque orta fuit difficultas; vt diu, quomodo, in actu prædicto possent executioni mandati, ob magnum obligationum numerum, quæ in quolibet ex Tribunalis officiis quotidie recipiuntur, fuerit dubitatum: Attamen primæ parti, & reformationi aliquandiu paritum est. Nam in obligationibus, quæ passim in notariorum officijs recipiebantur, vt plurimum constiuebantur procuratores Notarij, Scribæ, & Iuuenes in eisdem officijs scribentes, & familiares creditorum; & erat ea constitutio, ac si facta non fuisset. Si autem alibi, quam in officio recipiebantur obligationes, constiuebantur procuratores quicunque, etiam idiotæ, famuli, & artifices; qui tempore executionis obligationum nunquam

comparebant, nec aliter principales suos defendebant. Alia secunda formula nunquam fuit vsu recepta propter difficultatem habendi iudicem, alijs magis arduis negocijs impeditum.

DE NOVIS CAMERALIS OBLIGATIONIS formulis, quæ hoc tempore sunt in vsu. Cap.X.

- 1 Retentus est vsus prioris formulæ cum cõstitutione procuratoris præsentis.
- 2 Secunda formula simplicis obligationis, in qua renunciatur appellationi.
- 3 Tertia formula, in qua præter renunciationem appellationi, consentitur in mandati, & censurarum, relaxationem.

- 1 X prænarratis causis non semel fuit inter Auditorem, Iudicem, Locatenentes, & Notarios cõsultũ super forma dictarũ obligationum; & tan dẽ in cõgregatione DD. Reformatorum ad id tunc per eundem Piũ V. deputatorum decretũ fuit; Quod obligationes reciperẽtur sub prima forma cũ cõstitutione procuratoris præsentis,
- 2 & acceptantis. Rursus sua alia formula, in qua cõtrahentes obligarent se in forma cameræ sine procuratoris cõstitutione, & renunciarent cuicunq; appellationi, reclamationi, & recursui, alijsque exceptionibus, quæ contra exequutionẽ instrumenti interponi, & opponi possent, per quas obligationis exequutio minimẽ retardari, aut impediri, illisq; non obstantib; ad exequutionem finalem, & plenariã procedi possit. Decreuerunt præterea Reformatores prænominati, quod arctius se obligare volentes, sub eadem Cam. Apostolicę forma, præter procuratoris cõstitutionẽ, susciperent in se ipsos mandatũ exequutiũ, illiusq; relaxationi consentirent vnica, vel bina citatione, aut intimatione præcedẽtibus, vt supra diximus. Quodq; susceptio mandati, cũ consensu prædicto haberet vim, & præceptũ iudicis, de quo fit mẽtio in dicta reformatione eodẽ S. 5. incip. Quod si qñ. put antiquitus obseruabatur in cẽsurarũ fulminatione, vt supius latẽ distinctũ est.

DE MODO PROCEDENDI AD EXCOMMUNICATIONẽ contra obligatos in forma Camere, Cap.XI.

- 1 Forenses, vt plurimum, pro negotiorum expediõne pecunias ad cambium, vel societatem officij recipiunt.
- 2 Primus modus procedendi ad relaxationem excommunicationis vnico contextu cum mandato exequutiuo.

- 3 Si debitor soluit in vim mandati, non tenetur ad excommunicationis impenfas.
- 4 Secundus modus p̄ procedendi ad extommunicationem postrelaxationem mandati.

1 **A**LIA maior supererat difficultas, quomodo, & in quibus casibus, ad reddendum facilem negociandi modum in Curia, contra debitores excommunicatio concedenda esset. Nam vt plurimum forenses, & præsertim Hispani negocia tractantes, duobus facilioribus modis inueniunt pecunias in Curia pro eorum expeditionibus necessarias. Recipiunt illas ad cambium à mercatoribus, aut in societatem officiorum, & expeditis eorum negotijs ab Vrbe discedunt petentes eorum patrias, alienæ iurisdictioni subiectas. Et demum obtentum fuit cum DD. Reformatorum consilio & voto; Quod vbi certum est, exequutionem realem, aut personalem facile fieri non posse, vnico contextu mandata executiua cum excommunicatione in subsidium relaxarentur, hac videlicet apposita clausula (Quatenus vigore huiusmodi nostri mandati exequutio realis, aut personalis facile fieri nõ possit, de quo prius per publica documenta legitime constiterit prædictum debitore publice excommunicatum declaretis, &c.) Addita etiam clausula, (quod si debitor vigore mādati soluisset, ad excommunicationis impenfas nullo pacto teneretur,) vt pariter apparet in eadem reformatione, §. Quod si forte quisquam. Verum, quia ex his reformationibus mercatores pecunias curialibus credere recusabant; (maxima enim erat in illarum exactione difficultas, ob mutatam obligationum formam, ac concessionis excommunicationis modum per bon. mem. Alexandrum Cardinalem Riarium, tunc causarum Curie Camerę Apostolicę Auditorem, sollicitantibus curialibus, & noterijs, ex nouo voto DD. Reformatorum, ac etiam bon. mem. Illustriss. & Reuerendiss. DD. S. R. E. Cardinalium Congregationis sacri Concilij Tridentini, annuente, & consulente bon. mem. Cardinale Alciato, mandatum, & ordinatum extitit. Quod ratione contractuum, & instrumentorum celebratorum in Curia, & quorum solutiones libere, aut in certum euentum in Curia essent destinata; cum ad illorum exequutionem deueniendum esset, relaxato prius mandato executiuo, & illius vigore facta per exequutores Curie diligentia inueniendi debitores, aut illorum bona in Vrbe, & non inuentis; contra debitores eiusmodi absentes ab Vrbe, & alienæ subiectos iurisdictioni

cenſurę, & excommunicationes libere, & abſque vlla dubitabili conditione concederentur. Qua quidem via electa, & declarata, facillima reddita fuit negociatio, & pecunię curialibus indigentibus libentius a mercatoribus traditę fuerunt, idque hæcenus obſeruatum fuit, & quotidie obſeruat.

DE CAMBIORVM OBLIGATIONIBVS,
ac intereſſe liquidatione. Cap. XII.

- 1 Obligatio cambiꝝ hæcenus obſeruata.
- 2 Ad quam rationem cambiorum intereſſe antiquius ſoluebatur.
- 3 Hodie ſumentꝝ pecuniã ad cambium, quod tempus concedatur.
- 4 Non poſſunt præſenti tempore peti cambiorum intereſſe, niſi ſecundum liquidationem A.C. & quomodo liquidentur.
- 5 Requiſita ad hoc, vt veri contractus cambiꝝ dicantur.

- 1 Raditus etiam fuit modus, & reformatio dictis cambijs. Nam obligationes cambiorum antea ſub hac forma fiebant. (D. Gundifaluus Ximenez fatetur habuiſſe ad cambium a dd. Iulio Boſco, & Paulo Gauotto mercatoribus Romę negociantibus ducatos centum Camerę veteris ualoris, quos ſoluere, ſeu ſolui facere promittit in Oppido Madriti D.A. mercatorum prædictorum correfponſali, ad rationem quadringentorum ſeptuaginta marapetinarum monetę illarum partium, vel minus, vt conueniebatur, pro ſingulis ducatis infra tres meſes proximos, & infra alium immediate ſequẽtem meſem certificare mercatores ipſos in Curia de ſolutione huiusmodi in partibus facta, alias ſoluere hic Romę vnã cum cambijs, & intereſſe) Quibus quatuor meſibus elapſis, & non certificatis mercatoribus de ſolutione augebant mercatores cambia ad rationem primò conuentam, & deinde etiam cambiorum huiusmodi cambia, ita vt infra modicum tempus duplicaretur ſolutio. His data eſt forma, vt prorogetur tempus certificationis ad alium meſem, & ſic in totum ad quinque meſes, amplius etiam quòd mercatores non poſſent partitas cambiare, & augere, ſed petere ſolum eorum intereſſe liquidandum per A.C. quę liquidatio fuit declarata ad rationem decem & octo pro centenariò pro primo anno, & tredecim pro ſubſequentibus annis: ita ordinantibus Illuſtris. dd. Cardinalibus tunc deputatis a ſel. record. Pio 4. Sed poſtmodum
- 2
- 3
- 4

dum & vltimo loco, habita magis matura consideratione, & graui curialium damno ponderato, tempore fel. rec. Pij v. ad rationem tresdecim pro primo anno, & septem pro reliquis sequentibus annis in singula centenaria remansit, & hodie remanet. Prædicta autem intelligenda sunt de veris, non autem fictis cambiorum contractibus: cum talia cambia ex tenore bullarum supradictorum Pontificum Pij 4. & Pij v. prohibita sint, vt bene declaratur Bursatt. conf. 399. nu. 27. & seq. Contractus autem veri cambij quatuor de iure exigit personas, vnam scilicet dantem, & alteram recipientem, & de vno loco scribentem, & in alio loco alteram recipientem litteras, & soluere debent. & alteram exigentem pecunias cambiatas, & tractas, vt per Bald. conf. 248. vol. 1. Sed quid si interesse creditoris verè non ascenderit ad taxatam summam, an tunc conscientia possint taxatam summam recipere? & forte negatiua est probabilior; remitto tamen ad Theologos.

DE SOCIETATIBVS OFFICIORVM, & illarum forma. Cap. XIII.

VAE super officialium Romanæ Curie officijs contrahuntur societates, sub hac forma fiunt, (D. A. scriptor Apostolicus super eas officio fatetur habuisse scuta trecenta auri in auro in societatem duraturam ad sex menses proximos, & deinde ad ambarum partium beneplacitum, præcedente disiecta quindecim dierum; quam etiam domi dimissa copia, & in euentum ab Vrbe absentia per contradictas, aut edictum publicum fieri posse, & sic non secus, ac si personaliter fieret arctare voluit, à mag. eximio Ll. Doctore Natale Rondanino Rom. Cur. causarum patrono absente me notario, &c. stipulante: de quibus se contentum vocauit exceptioni non nume. pecunia; &c. renunciauit, & quietauit. &c. Qua societate durante, promisit facere participem præfatum D. Natalem omnium dicti officij fructuum, & emolumentorum ordinariorum, & extraordinariorum, pro rata dictæ summæ scutorum trecentorum. Quam ratam ad euitandum differentias, que in rationibus ineundis, oriri facile possent causa incertitudinis fructuum huiusmodi, qui interdum augentur, nonnunquam autem discescunt; cv D. Natali conuenisse affirmauit ad rationem scutorum duodecim similium pro quolibet centenario, & anno soluen-

uendorum, prout idem officialis integre, & cum effectu soluere promissit de semestri in semestri, & in principio cuiuslibet semestris hic Romæ libere, & sine aliqua exceptione, & retardatione, & finita, aut dissoluta societate, soluere, & restituere dicta scuta Trecenta, vna cum fructibus decursis, & non solutis prædicto D. Natali absentis, me notario, &c. alias voluit fructus huiusmodi ad rationem, vt supra conuentam currere, & deberi usque ad integram præfatorum scutorum Trecentorum restitutionem, loco damnorum, & interesse; quia sic cum creditore prædicto conuenisse asseruit. Insuper cōuenisse affirmavit pacto expresso cū D. Natali, quod si durāte hac societate morietur ipse D. Natalis morte tamen naturali, & non uiolenta, telo, ferro, ueneno, aut alias quomodocunq; ab homine uiolenter illata, & inflicta, idem D. A. officialis suprædicta scuta Trecenta superlucreretur, & solum ad fructus usque tunc decursos teneatur; Præterea ipse A. officialis, ut magis D. Natali cautum sit, promissit societati huiusmodi, ac omnibus, quæ continētur in ea principaliter, & insolidum accessuros N. & N. eosq; licet absentes, me notario, &c. stipulante ab hac societate, & accessionibus, & promissionibus per eos faciendis, ac omnibus, & singulis, quæ continebuntur in eisdem indemnes penitus, & sine damno releuare, & conseruare, ita quod nullum propterea damnū, & molestiam patientur; alias ad omnia damna, teneri voluit, de quibus, &c. absque, &c. & in euentum mortis, &c. Pro quibus obseruandis, &c. se, & heredes ac bona, &c. in forma Cameræ Apostolicæ obligauit, &c. vt in forma supra descripta). Aduertat tamen notarius, quod si societas, vt plerumque consueuit, contrahatur super vita personæ à dante pecunias nominandæ, addat hanc clausulam (ita tamen, quod ipse Natalis, in euentum nominationis, superuiuat per quindecim dies post nominationem dictæ personæ, & cum intimatione eidem officiali faciendâ) Et hoc ad consulendum indemnitate accipientis pecunias in societatem. Quia per omissionem eiusmodi clausulæ, dans pecunias in societatem quodocunq; etiam in mortis articulo posset personam nominare, & sic raro veniret casus quo pecunias accipiens eas superlucreretur.

DE FIDE, SEV MEMORIA CONTRACTVVM societum fieri consueta. Cap. XIV.

Exbursatis cum effectu pecunijs, & ratificato instrumento per creditorem, societas censetur completa.

Quare

- 2 Quare fides seu memoria in societatis fieri consueverit ?
- 3 Exceptio non numerata pecuniæ probata non admittitur ad impediendam exeq.ob.cam.secus si est probata absolutio a iuramento non est necessaria in contractu simulato .
- 4 Ratificatio satis dicitur inducta per solutionem pecuniarum .

SCIENDVM est societates huiusmodi stipulari, ac earum instrumenta recipi fere semper absente creditore, & propterea non exburfari in actu stipulationis pecunias: ex quo prius accedere debent fideiussores omnes; Qui, cum plerumque duo ad minus sint, nequeunt ita facile omnes eodem tempore simul conuenire, & post stipulationem instrumenti societatis spatium trium, quatuor, aut plurium dierum accedunt instrumento antea stipulato. Post quas omnes accessiones factas, creditor exburfat pecunias, retinendo fructus primi semestris, de quibus pecunias accipiendi quietantiam facit, & vnico contextu societate ad eius fauore factam expressis verbis penes notarium ratificat, & acceptat. Hac sequuta ratificatione, & pecuniarum effectuali numeratione, societas est perfecta, & instrumentum completum. Verum quia nonnulli nimis cauillosi ad solutionem differendam, exemptionem pecuniæ non numeratæ opponere interdum solebant, cum re uera pecuniæ in actu stipulationis instrumenti, vt supra diximus, vt plurimum

- 2 non numeratæ opponere interdum solebant, cum re uera pecuniæ in actu stipulationis instrumenti, vt supra diximus, vt plurimum
- 3 non exburfentur, (Quæ exceptio in Cameralibus obligationibus nõ admittitur ad impediendam illius exequutionem, vt per Galles ad form. cam. in 4. par. quæst. 4. nu. 2. Mohed. dec. 80. & coram Illustriss. Blâchetto, in Roman. societatis de Lucchinis de ann. 1578. quod intelligendum est de exceptione probanda, in tantum quod articuli non admittuntur ad illam probandum: quia impedior illam proponere: (Cum obligatio Cameralis non admittat exceptiones extrinsecus à contractu, & requireret alioquin indaginem, vt dixit Rota in vna Tiburtina Sambuci coram Cotta, die 17. Martij 1564.) nec facit clausula illa saluo iure impertinentium, & non admittendorum; quia ea potius ponitur de stylo curiæ, vt per Verall. decis. 143. lib. 1. in manuscript. & admittuntur articuli cum dicta clausula, potius ad obturandum ora loquentium, quam propter aliquod dubium articuli sint pertinētes, nec ne, vt explicat Afflic. in decis. 3. num. 8. Imo in exequutiuis quantumcunque admittantur cum dicta solita clausula, si pars passa fuit super illis probationes recipi illæ vltiorem exequutionem impediunt, vt per Galles. vbi supra, num. 2. eo enim casu articuli habentur pro sim-

pliciter admissis, & exceptio probata retardat, vt fuit dictum in vna Roman. officij extraordinatus Die xi. Aprilis 1567. coram Sarmiento. Soccin. conf. 27. num. 26. vers. sed posito, quod ita esset, & sub, num. 30. vers. cum ita dico, vol. 4. Nam secundum eū stant ista insimul, quod ego impediatur aliquid opponere, & tamen si illud est iam probatum, excluditur aduersarius, vt per Alex. in l. nemo potest. num. 17. ff. de legat. primo. Paris. consil. 54. num. 91. & seq. vol. primo, vbi, quod quando talis exceptio est probata corrumpit instrumentū, iuramentū, & omnia in eo contenta: secus tamen de exceptione probanda, vt supra dixi. Vsq. adeo q̄ absolutio a iuramento necessaria, vt supra dixi non sit, vt tenuit Rota in vna Nepefina rescissionis contractus corā Fantutio die 7. Iunii 1555. in quo fuit datum dubium an contractus de quo agitur esset illicitus, tum ex eo quod esset celebratus per modum necessaria restitutionis, & extinctionis census quam ex eo, quod absorberet omnes fructus castri, ita quod absolutio a iuramento Commite. Io. Francisco non esset necessaria. Et dd. tenuerunt quod dato, quod contractus esset illicitus, & perniciosus, tamen necessaria erat absolutio a iuramento iuxta distinctionem Imol. in c. Venerabilem col. fin. in vers. venire. de electio. Sed quando contractus est simulatus, quia tunc non adest consensus verus iuxta terminos l. fin. C. de non num. pecu. & tunc corrumpit contractus, & iuramentum, a quo absolutio non requiritur, & ita procedit dictum Bald. in l. nec patronus versic. in litteris C. de oper. liber. Et redeundo ad ea, quæ dicta sunt de impertinentia articuloꝝ dicendum erit, quod licet Iudex, si articuli sunt impertinentes, possit illos etiam factis probationibus, eius arbitratu reiiicere: quia talis admissio est interlocutoria, vt per Ias. in l. quod iussit ff. de re iud. Dec. conf. 517. nu. 1. & conf. 84. in fin. Ad obuiandum igitur cauilosorum debitorum diffugijs, & pro maiori creditorum cautela, ex inueterata consuetudine receptum est, fieri à notario quandam societatis memoriam, quam fidem vocant in qua officialis fatetur propria manu se in pede memoriae eiusmodi subscribendo, pecunias in promptu, & (vt aiunt) in contanti accepisse. Nec propterea tollitur, quin creditor amissa hac memoria, vel forsā ab officiali non accepta, possit ad exequutionem instrumenti agere. Hæc enim creditori memoriae causa inferuit, cum instrumentum absque ope memorie prædictæ, simul, ac sequuta, est creditoris expressa, vel etiam tacita ratificatio, completum, & societas perfecta dicatur. Tacita autem ratificatio satis dicitur inducta per solutionem pecuniarum, aut fructuum retentionem, seu receptionem: Exemplo venditionis, qui recipiendo pretium

pretium rei venditæ videtur venditionem ratificasse, l. indebitæ C. de cond. indeb. & l. mater. C. de rei vend. Anchar. quæst. 38. num. 4. in p. par. cum ratificatio tacitè, & expresse fiat l. Paulus, ff. rem ratam haberi; & magis ex facto, quam ex verbis inducatur, vt in vna Cremonen. coram R. P. D. Plato nunc Cardinale amplissimo, die 26. Ianuarij 1587. cum iste actus solutionis fieri non possit citra ratificationem societatis, vt per Crauet. consil. 297. num. 12.

DE LVRO PECVNIA RV M SO-
cietatum, tempore illas disdicendi, & requisitis
super earum contractu: Cap. XV.

- 1 Si creditor moriatur intra tempus disdictæ, pecuniæ sunt lucrifactæ:
- 2 Nimius rigor videtur repetere fructus solutos, lucrata summa principali.
- 3 Durante tempore, pro quo fructus sunt percepti, societas non disdicitur.
- 4 In contractu societatis mutuus requiritur consensus.

SOCIETAS regulariter contrahitur ad sex menses, vel aliud tempus, & deinde ad beneplacitum ambarum partium cum disdicta quindecim dierum præcedente; & durante dicto primo termino sex mensium, vel alio conuento, societas non potest disdici, aut beneplacitum reuocari. Et si infra tempus huiusmodi in instrumento specificatum ille, super cuius vitæ periculo pecuniæ positæ sunt, moriatur, nihil prodest disdicta per creditorem facta: quamuis per quindecim dies post illam superviuat. Nec illa obstat accipienti pecunias, quin illas lucrifaciat; immo tenentur hæredes dantis pecunias fructus ei anticipatè solutos, & adhuc integrè non decursos restituere pro rata temporis, per quod societas duravit, vt per Gabriel. conf. 78. num. 3.

2. vol. 1. Attamen nunquam audiui, quod aliquis iudex condemnauerit ad illos restituendum; quia nimis rigorosum videtur, fructus solutos repetere superlucrata sorte principali. Et hanc repetitionis intentionem in animum avaritiæ maculis non nihil inquinatum cadere, vt plurimum existinauerim. Si post primum semestre, vel aliud continuatæ per tacitum partium consensum, societatis tempus, quis societatem suam disdicere voluerit, id sibi quandocunque licebit, dummodo fructus non receperit, quia duran-

durante tempore, pro quo fructus sunt soluti, disdicti nequit societas: sed post factam disdictam creditor pecunias recuperare non poterit, nisi ille, super cuius vitæ periculo erit contracta, societas, per quindecim dies completos supervixerit. Solent huiusmodi societates saepe contrahi inter officiatem presentem, & creditorem absentem per interpositam personam, quæ sibi facultatem disdicendi fructus, & sortem exigendi absque aliquo disdicti creditoris ordine, seu mandato in contractu referuat. Et quoniam eueniente casu mortis illius, super cuius vitæ periculo societas contracta fuerit, siue sit alia persona, siue etiam fuerit illæ principalis creditor, oriri posset dubitatio, an hæres creditoris possent pecunias (nisi de mandato illius principalis ad coeundam societatem sufficienti appareat) repetere: tutius erit, quod in talibus instrumentis in actu illorum stipulationis mandatum, siue epistola exhibeatur recognita, in qua detur facultas, pecunias in societatem dandi, vt supra dixi; quoniam in contractibus societatum simultaneous requiritur consensus, vt per Dec. consil. 213. num. 9. Corn. consil. 254. num. 1. vol. 3.

DE SOCIETATVM DISDICTIS.

Cap. XVI.

- 1 *Disdicta quomodo debeat intimari.*
- 2 *Forma disdictæ.*
- 3 *Quindecim dies disdictæ a die illius reproductionis incipiunt currere, & quare.*
- 4 *Disdicta quando sit reproducenda.*
- 5 *Disdicta potest etiam fieri coram notario, & testibus.*
- 6 *Quare Pius Papa V. modum hunc sustulerit.*
- 7 *In reproductione disdictæ, testes per Notarium adhibentur.*

1 **D**ISDICTA, ad hoc, vt afficiat, debet officialiter personaliter intimari; cum antequam procedi possit ad executionem obligationis Cameralis, ea legitimè præmittenda sit, vt per Galles. vbi supra de processu ipso, num. 10. & seq. Put. decis. 32. in vna Aquen. L. 2. tamen hæc difficultas hodie remanet sublata, cum passim in instrumento societatis per speciale pactum conueniatur, vt superius in instrumenti societatis extensione apparet. Et disdictæ forma hæc est. Intimeretur D. A. scriptori Apostolico exaduerso principali, qualiter infrascriptus instans non intendit amplius conti-

nuare

nuare societatem scutorum trecentorum auri in auro per acta
 infra scripti notarij super eius officio scriptoriae Apostolicae die
 secunda Iunij 1590. initam, imò illam disdidit, beneplacitumq;
 suum in ea appositum reuocat, ac sortem, & fructus rehabere
 vult, & ad hoc ipsum interpellat omni meliori modo, &c. In-
 stante Magn. D. Natali Rondanino principali, Petrus Antonius
 Catalonus est notarius. Qua disdidit per Cursorem intimata,
 creditor principalis; aut Procurator habens in Promptu ad hoc
 speciale mandatum illam producit in actis notarij, in cuius dis-
 diditae extremitate notarius ponit hæc verba (idem principalis,
 aut N. procurator, prout in actis reprodixit, & disdidit vt supra)
 3 & annotata hoc modo disdiditae, quindecim dies a die illius repro-
 ductionis in actis notarij factae, currere incipiunt: quia per talem
 reproductionem tunc verè probatur voluntas creditoris disdi-
 centis de nolendo ulterius societatem continuare. *vide decis. Il-*
lustrijs. Card. Blanchetti tunc Rota Aud. sub die 16. Martij 1579. Est
 4 autem reproducenda disdiditae ante mortem, aliàs propter frau-
 dem, quæ fieri potest ob illius non reproductionem non tenet: vo-
 luntas enim in mente retenta nihil operatur l. repetendi. C. de
 condit. ob causam. Rolan. à vall. conf. 59. nu. 45. vol. 3. Pedemòt.
 decis. 118. nu. 8. & posset dari penitentia per illius lacerationem,
 ita fuit decisum in Rota die 9. Maij 1554. corà Achille de Graf-
 sis, quæ est impressa in tractatu Boccacij de Societatib. sub n. 190
 incipien. septem ex nouis, fol. 67. & in alia Rom. societatis coram
 5 Chisanen. Potest etiam fieri talis disdiditae extrajudicialiter præ-
 senti officiali, dummodo fiat coram notario, & testibus, vel corà
 testibus fidedignis: de qua debet in actis constare, antequam ad
 exequutionem contra debitorem deueniatur. Sed quando est iu-
 dicialiter facta, censetur facta animo eam reproducendi, & penes
 notarium dimittendi, vt supra dictum est. Sed cum id non fiat, vi-
 detur in hoc intimans declarare animum suum, vt ibi. Sed quo-
 niam ex productione, & admissione huiusmodi disdiditae à die illius
 intimationis fraudibus creditorum, vt supra dictum est, vtile, &
 fructus absq; aliquo pecunias amittendi periculo quærentium
 ampla patebat via. retinebant enim illas penes seipsos per men-
 ses, & annos, easq; quocumq; producebant, bene, ac sancte Pius
 eius nominis quintus se: re: more pij Pastoris eorum animabus
 consulendo, disdiditae huiusmodi non afficere, nisi a die illarum pro-
 ductionis voluit, & mādauit; Idq; colligitur ex rescripto alias ab
 eodem Pio V. obtento, per q. Vincentium Lucchinum contra hæ-
 redes q. Leonis Leonij apud acta q. Pompei Antonini presentato;
 7 & ita ab inde citra obseruatum fuit, & hodie obseruatur. *Aduer-*
te tamen, quod in reproductione disdiditae, Notarius testes adhibeat, cum

in actibus extraiudicialibus notario sine testibus non creditur, ut alias in Rota dictum, & resolutum fuit. & ideo dici potest, non constare de prætensa disdicta, quia paria sunt, aliquid non esse factum, vel non apparere legitime factum, ut per Afflictum decis. 182. sub nu. 4. Tiraq. de retractu. ligna. §. 1. glos. 11. nu. 90. in fin. & in denunciatione reproducenda, vide eundem Tiraq. co. tit. glos. 2. nu. 24. ubi dicit, non credi in hoc actuario, qui videtur loqui in terminis nostris, & quo ad prædictam disdictam, illiusque reproductionem, vide Caputaquen. decis. 107. li. 2. & coram Seraph. decis. 172. & alias 184. incipien. sui resolutum libro primo diuer.

DE DISSOLVTIONE SOCIETATIS.

Cap. XVII.

- 1 Referuntur plures modi dissoluendi societatem.
- 2 Si totum officium non vacat, societas non dissoluitur.
- 3 Per solutionem sortis principalis, societas dissoluitur in totum.
- 4 Quamplura alia de societate, & censu, qua quotidie occurrunt, sub silentio transierunt.

- 1 Quidam est societatem, præter proximè relatam, pluribus alijs modis dissolui. Dissoluitur aliquoties de mutuo contrahentium consensu; Nonnunquam per mortem vnius ex socijs, dantis scilicet, vel accipientis pecunias, ut in §. soluitur. Instit. de societ. l. actione §. morte ff. pro soc. nec transit ad hæredes, etiam si esset conuentum l. verum §. in hæredem. ff. pro Soc. Dec. cons. 171. nu. 6. Pedemont. decis. 76. nu. 4. & 7. Paris. cons. 82. per totum vol. primo. Interdum vero per venditionem officij, super quo contracta fuit. Et in quocunque ex dictis casibus, quindecim diebus disdictæ non expletis, nec expectatis, potest ad repetitionem sortis principalis procedi, dummodo accepti ferantur, fructus anticipatè solati. & nondum decursi: excepto tamen si Per mortem dantis pecuniæ superlucrata non fuissent. Aduerte tamen ea, quæ supra de dissolutione societatis per officij venditionem diximus, procedere in officijs in totum vacantibus: secus autem in officijs in totum non vacantibus, cuiusmodi sunt Notariorum Auditoris Cameræ, Rotæ, & alia similia officia, per quorû venditionem, modo tamen scripturarum dominium penes venditorem remaneat, societas non dissoluitur, cum totum officium non sit alienatum, & dummodo etiam scripturæ remanentes sint redditus sufficientis, & capacis societatis, quæ super toto officio contracta
- 2

tracta fuerat, vt fuit refolutum in Rota in vna Rom. societatis co-
 3 ram R. P. D. Serafino die 6. Nouem. 1581. Fuit etiam aliquan-
 do per acutos, & doctos viros deductus alius diffolutionis soci-
 etatis modus; per folutionem fcilicet partis fortis principalis, to-
 tam societatem tacitè diffolutam cenferi: quia per partis folu-
 tionem, focius videtur foluiffe animo societatem diffoluendi, &
 per talem folutionem vniuerfum debitum agnouiffe videtur. L.
 cum notiffimi. §. pen. C. de præfcript. Bar. in l. cum fidem, nu.
 1. C. de non numer. pecu. Repugnat enim naturæ societatis folu-
 tio partis capitalis, & agnitio debiti refidui, ad quod conueni-
 ri non potest durante societate: Vnde per illam folutionem cen-
 fetur communi diffenfu diffoluta, ficut quando vnus focius fcien-
 te alio, nomine proprio contrahit, Aym. conf. 113. num. 7. Ca-
 putaq. decif. 196. lib. 1. cum natura societatis fit, vt totum ca-
 pitale remaneat, vt per Bar. in l. fin. in fi. C. de frum. Urb. Con-
 ftan. l. xi. focietas enim tamdiu durat, quamdiu integer confen-
 fus perfeuerat, text. in l. tamdiu C. pro. foc. quem fequitur Ant.
 Gomef. var. refol. Tom. 2. cap. 5. de fociet. nu. 6. fed per recep-
 tionem partis confensus non eft amplius integer, & confequen-
 ter focietas non durat. Nec inducitur renouatio pro refiduo: quia
 requiritur quod inter eos aliquid factum fuerit, quod fieri non
 potuerit citra ius, & nomen societatis, vt per Caftr. conf. 43.
 4 verf. refat videre vſque ad fin. num. 20. De his diffolutioni-
 bus societatis, ac alijs cafibus mortis in societate exceptis, ac
 illius non superlucratione ex contractu non adimpto, & fi ea fu-
 per futuro officio legitime contrahi queat, & quando tunc illius
 incipiat currere tempus, & fimiliter, an intempeftiue didici, &
 periculum vitæ transferri valeat, & an liberato officiali, socie-
 tas valida quo ad omnia remaneat, ac etiam de cenſibus tam an-
 te, quam poſt Conſtitutionem Pij Papæ Quinti creatis complu-
 ra alia, quam ſupra, & infra dicendam hic ſingulatim conſcri-
 bere, caſusque quotidianos in curia occurrentes enumerare, le-
 gumque auctoritatibus, exemplis, ſacriſque Rotalibus decifio-
 nibus confirmare ſtatueram: Sed cum de eis per viros doctiffimos
 ac eruditiffimos particulares tractatus nuper in lucem editi fue-
 rint, in quibus non ab recensui omnia copioſè tractari, ideo in
 his vltius elaborare nolui; Et licet nulla præcedente prohibi-
 tione, licite potuerim per agrum alienum tranſire, vt in l. per
 fundum ff. de ſer. ruſt. præd. tamen, ne agrum noſtrum aliena ſe-
 gete fertiliorem reddidiſſe, ac vanam potius oſtentationem,
 quam vtilitatem quaſuiſſe videar, vt dictum eſt in eis, vltius
 nolui elaboraſſe, niſi tantum quoad ea alias per me relata in meo

praxis libello quæ præfenti opusculo pro minori lectorû dispendio reperere, ac prædictis legibus, & Rotalibus decisionibus confirmare arbitratus sum.

DE CASIBVS MORTIS IN SOCIETATIBUS EXCEPTIS. Cap. XVIII.

- 1 Excipitur aliquoties casus pestis, quando de illa dubitatur.
- 2 Si creditor pestem fugiens itineris incommodo obierit an pecunias amittat.
- 3 Excipitur etiam casus partus, & illius prægnantiæ.
- 4 Excipitur etiam casus mortis superuenientis ex morbo à prægnantia causato.
- 5 Casus morientis in bello excipitur.
- 6 Non excipitur casus obitus illius, qui natando submergitur.
- 7 Pari ratione non excipitur mors hominis tegula vento deiecta occisi.
- 8 Si homo intus domum igne casu accensam, & ardentem comburatur hic modus eadem ratione non excipitur.

IN SOCIETATIBUS plures casus mortis excipiuntur, vt superius in instrumenti societatis formula declarauimus; plures quoq; inconsiderati casus eueniunt, super quibus non pauce oriuntur difficultates. Excipitur casus pestis, quâdo aliqua est de illa dubitatio, & poni solent per notarium in contractu hæc verba, excepta etiam

- 2 peste, aut pestis causa. Sed si, ad pestem in loco habitationis creditoris valde vrgentem euitandum, creditor alienam petens patriam magnis itineribus, & imbribus, aut actu faticatus intereat, aa causa pestis dicatur, ita vt pecuniæ non amittantur, dictorum iuris consultorum, qui de hoc ex professo (vt supra dictum est) particulariter tractauerunt, iudicio remitto: quia ex allegatis in proxime præcedenti cap. non hanc assumpsi prouinciam. Excipitur etiam per verba expressa à notario posita, quando pecuniæ super periculo vitæ mulieris ponuntur, casus partus, & ex causa partus, siue prægnantiæ, in quo casu plures nascuntur difficultates. Et pluries fuit resolutum, quod licet in ipso partus actu mulier non moriatur, & licet etiam ex prægnantia conualescat, tamen superueniente aliqua febre ex dicta prægnantia causata; si de hoc per valde peritorum physicorum fidem constet, pecuniæ non amittuntur: idque non semel fuit in Tribunali Auditoris Cameræ, & in sacro Rotæ auditorio coram bo: me: Oradino in vna Romana societatis 27. Iunij 1569. & in alia magnifici

- 5 gnifici D. Iohannis Aloysij Ruberti decisum. Posset etiam dubitari, vtrum amissæ ceaseantur pecuniæ, super periculo alicuius, qui in publico, & generali bello decedat, positæ. Et vidi casum istum acutissimè disputatum; Quidam Capitaneus Lutus Romanus ad bellum in Galliam profectus certas habebat super suæ vitæ periculo pecunias; & dum ciuitatem Poictiers nuncupatam ab hostibus obsessam custodiret, per rimulamq; arcis, seu feritoriam inimicos, quid sibi pararent, cerneret, archibusq; icu in fronte percussus occubuit. Super hoc ortum fuit dubium, quod acriter disputatum fuit coram bo: me: R. P. D. Vincentio Fucherio inter dicti Capitanei hæredes, & debitores Illustres, & valde potentes; pro quorum parte deducebatur causa cessationis suspicionis operæ, seu doli alicuius interesse habentis; ad hoc enim potissimum clausula hæc apposita esse videtur; ad hoc inquam, ne quis pecunias recipiens auiditate illas superlucrandi ductus, creditoris mortem procuraret. Demum pecunias amissas non fuisse decisum fuit. ratione (vt opinor) verborum in societate appositorum, vel alias vtunque ab homine violenter inflicta. .
- 6 Dubitaret forsân aliquis, an amitterentur pecuniæ, quæ suberant periculo vitæ alicuius, qui animi gratia natando in flumine ab aquis rapidis, & violentis obruatur? Et dicerem in hunc euentum amitti, vt fuit aliàs decisum eadem ratione: cessat namq; hominis ministerium. Si mota à vento tegula prætereuntem hominem cadens occiderit, simili ratione pecunias amitti dicendum videtur: id etenim absque hominis industria euenit.
- 7 Si igne intus domum accensam quis moriatur, pari ratione pecunias amitti, videtur declarandum, nisi ab homine voluntariè, vel etiam accidentaliter flamma accensa fuerit. Casus prænominati pluries in tribunali Auditoris Cameræ acciderunt, &, vt supra diximus, decisi fuerunt.

DE CASV OBITVS HOMINIS, QVI POST lethale acceptum vulnus mortem sibi consciuit.

Cap. XIX.

Mittendum non censui casum memoria, & notatu dignum. Anno a Christo nato 1575. dum essem arrendatarius officij q. d. Fabritij Galletti Auditoris Cameræ Notarij, accessi ad casale Palidori, alias per dd. Iulium Boscum, & Paulum Gauottum ab Illustriss. D. Carolo Muto conductum; in qua conductione D.

Fabritius pro quarta parte erat particeps, cuius occasione inter partes ipsas orta fuit lis, & differentia. Et cum ibidem inter Baptistam dictorum Boschi, & Gauotti ministrum, & dicti Fabritij famulos ad rixam deuentum esset, prænominatus d. Fabritius archibufio ictus vna cum vno ex suis famulis ibi occubuit, & in eadem rixa lethaliter, vt à chirurgo referebatur, ictu quoque archibufij Baptista superscriptus vulneratus remansit; super cuius vitæ periculo quidam Rocchus Godinus scuta Trecenta in societatem habebat. Cumque sic vulneratus in cubiculo domus dicti casalis sub executotum custodia detineretur, se à fenestra dicti cubiculi sponte, & animo deliberato, ac nullo penitus hominis ministerio interueniente proiecit, & statim occubuit. Fuit subinde mota lis ex Baptistæ filiorum, & hæredum parte, aduersus Rocchum super pecuniarum prædictarum restitutione, coram bo: me: Vincentio Fuscherio, & successiue Cæsare Loccattello Rocchus pecunias per mortem Baptistæ, super cuius vitæ periculo erant positæ, superlucratas fuisse allegabat, & propterea instrumentum societatis cassari instabat, Replicabant hæredes, pecunias superlucratas non fuisse per mortem eorum patris, ac illarum restitutioni locum esse: quia, quamuis ex dicta proiectione pater decessisset, tamen fuerat à principio non vnico archibufij ictu lethaliter vulneratus, & magna vna, ac quamplures parvæ pilæ plumbeæ in eius corpore remanserant, & de hoc chirurgus testimonium dicebat; quodq; causa eius mortis principalis fuerat dictum vulnus ab homine illatum; & quod hæc causa tanquam principalis attendi debeat, non autem proiectione illa, quæ accessoria erat censenda. His allegatis non obstantibus, si constitisset ex processu Baptistam ex proiectione à fenestra abfque hominis ope obiisse, pecunias per Rocchum superlucratas esse dicendum arbitraret; quia proiectione fuit causa proximior mortis, quæ magis est attendenda, Afflict. dec. 127. num. 2.

AN AGENS AD PECUNIARVM SOCIETATIS consequutionem, personam, in cuius vitæ periculo sunt, superstitem esse docere teneatur.

Cap. X X.

Ontrahitur non raro societas super vita personæ extra Urbem degentis, vt puta Florentiæ, Ventijs, vel alijs etiam longinquioribus partibus; Qua finita, si debitor ante pecuniarum restitutionem se de existentia, & superuientia personæ huiusmodi

iusmodi absentis certiozem fieri petit, & nisi id fiat, pecunias restituere recusat, dicitq; ad illarum solutionem non teneri, nisi saltem data idonea cautione de faciendo venire fidem superuiuentiæ, & de restituendo pecunias in euentem illius mortis; eius dictum non attenditur, sed ad vltiorem executionem his minime obsistentibus proceditur. Quia vltra, quod quis regulariter satisfacere non teneatur, præsertim quando principalis est idoneus, secundum Bald. in l. cum clericis. C. de epis. & cleri. subest etiam alia ratio in hoc; Quia recipiens pecunias debebat à principio se certiozem reddi facere de persona illa, super cuius periculo inita est societas, & ideo illi imputandum est; præsumptio enim est contra ipsum: quia ex generali iuris regula illius existentia, & superuiuentia præsumitur vsque ad centum annos, vt not. in l. fin. C. de sacrosanct. Eccles. & propterea sufficit allegare vitam absque alia probatione, Bald. in c. ex tenore. col. 1. ibi, tunc viuen. de Testi. & in l. si adulterium ff. de testam. aperien. Sed si excipiens fundat se in morte, illam probet. Verum nihilominus est, quod Iudex ex vrbaniitate quadam potius, quam iuris dispositione non petitam satisfactionem, sed tantum iuratoriã cautionem pro partis indemnitate dari per creditorem egentem mandatur.

DE PERDITO, AUT IN ACTIS NON redacto originali societatis instrumento, quo- modo procedatur. Cap. XXI.

- 1 Vigore fidei, seu memoriæ societatis non proceditur, nisi contra officialem, qui eam subscripsit.
- 2 Si fides est subscripta a principali notario, potest contra omnes principales obligatos procedi.

- 1 I aliquando euenerit, vt sæpe euenit, substitutorum negligentia, aut incuria, societatum instrumenta deperdi, aut in actis non redigi, vigore fidei, seu memoriæ ab officiali subscriptæ, de qua supra memimus, non potest contra alium, quam contra officialem, qui illam subscripsit, facta prius manus, & subscriptionis illius recognitione, ac præcedente iudicis decreto super formæ Camere extensione, procedi. Si vero fides à notario principali officij domino subscripta fuerit, contra omnes in societate obligatos procedi poterit.

DE SOCIETATIBVS SVPER OFFICIO
 vltra medietatem pretij ære alieno grauato con-
 trahendis. Cap. XXII.

- 1 *Ex constitutione Pauli Quarti non subsistebant societates inita super officijs, quando æs alienum super illis contractum, medietatem illorum pretij excedebat.*
- 2 *Hodie contrario vtimur; secus tamen vna cum dante pecunias.*

- 1 constitutionis fel: rec: Pauli IIII. forma statutum fuit, societates non recipi super officijs officialium, qui illa vltra eorum medietatem ære alieno grauata, hypothezata, vel plures societates super his proprio, vel aliorum commodo contractus haberent. Sed nihilominus contrario vsu receptum est, recipi infinitas societates super officijs ære alieno quater, & quinquies vltra totum pretium oneratis, & hypothezatis; non tamen cum vno dante pecunias: quia tunc vltra valorem officij societates non subsistunt, vt fuit resolutum in Rota coram Illustris. Cardinale Blanchetto, de anno 1591. 28. Ianuarij in causa Rom. societatis Casaris Bossil. Præterea, multi sunt officiales, quos conductitios appellare quodammodo possumus, qui pacta certa mercede societates, etiam mille in dies singulos, si tot occurrerint coeundæ, pro seruitio, & intuitu aliorum, & præsertim forensium, & in Curia amicis officialibus carentium coeunt, licet non desint aliqui timorata conscientia, qui audientes, nedum a confessarijs, sed etiam a concionatoribus has societates, quæ sic contrahuntur, esse illicitas, eorum pecunias super eisdem officijs dari negant.

DE SOLUTIONE FRVCTVVM
 societatis. Cap. XXIII.

- 1 *Fructus societatis debentur ad rationem duodecim pro centenariorum, & anno, & non nunquam ad minorem, non autem ad maiorem.*
- 2 *Olim etiam post societatis finem ad eandem rationem debebantur.*
- 3 *Hodie, societate finita, cessat solutio fructuum.*
- 4 *Si ex parte creditoris expeditur mandatum pro credito consequendo, debentur fructus ad rationem septem pro quolibet centenariorum, & anno.*
- 5 *Debitor in mora constitutus cogitur ad solutionem fructuum ratione damni emergentis.*

- 6 *Moriēte officiali, vel officium vendente, fructus ultra septem pro centenario non solvuntur.*
- 7 *Hodie fructus exacti, & post dissolutam societatem decursi cum sorte compensantur.*
- 8 *Si creditor venditionem officij sciuerit, nulli fructus ei debentur, & quando fructus solui non repetuntur.*
- 9 *Non factis diligentijs, nulli solvuntur fructus.*
- 10 *Pactum, quod fructus debeantur ad eandem rationem, videlicet, duodecim pro centenario dissoluta societate, est illicitum.*

- X** forma contractus societatis, fructus illius ad rationem duodecim pro quolibet centenario, & anno, & aliquando ad minorem, nunquam tamen ad maiorem summam conueniuntur, vel debentur. Modo autem obseruatur, prout iuri consonum est, quod periculo vitæ cessante, etiam fructuum solutio cesset: cum tunc ad simplex mutuum reducatur, prout fuit decisum in Rota coram bo: mem. Scip. Card. Lancellotto tunc Rotæ Auditore in vna Rom. societatis 28. April. 1570. Sed si ex creditoris parte pro suis pecunijs rehabendis diligentia fiant, non solum citationibus, sed etiam mandato expedito, & factis diligentijs de illud exequendo, fructus ad rationem septem pro centenario, & anno solvuntur de consuetudine, & stylo curiæ, vt in fra expressius suo loco dicitur. Sed si creditor pecunijs indiget, nec eas à debitore, in solutione diuturnam nimis moram faciente recuperare potest, præuiaque notificatione indigentia eiusmodi debitori facta, eoq; in mora constituto, ac præmissa protestatione, citato debitore facta, & per iudicem admissa, de illas ad societatem, ac aliud quodcumque licitum interesse recipiendo, illas post moram debitoris si actu recipiat, Iudex omnes fructus, seu aliud interesse, quod creditorem ex nouo contractu pati continget, ratione damni emergentis, præuia illius verificatione, etiã exequutiue procedendo (modo tamen ab excessiua liquidatione appellatum non fuerit) solui mandabit etiam ratione lucri cessantis, interuenientibus requisitis, de quibus per Paulum de Casr. in l. 3. §. fin. ff. de eo, quod certo loco. Vbi habetur, quod si probatur interesse certitudinaliter, & verè, non autem præsumptiue, tunc tale interesse debetur etiam ratione lucri cessantis, vt ibi vers. intellige hoc, quem Rota fuit sequuta, vt per Mohedan. decis. 208. & Consilium Neapolitanum, vt attestatur Affl. in decis. 29. num. 20. & sequent. Durante autem socie-

societate, si officialis vendiderit officium, hodie fructus nisi ad dictam rationem septem in singula centenaria, & annos solui
 7 non consueuere. Quando a creditore post dissolutam per officij venditionem, vel officialis mortem societatem, fructus ad rationem in instrumento conuentam exacti fuerint, restituendi veniunt, seu compensandi ad prædictam septem pro centenario, & forsan ad minorem summam iudicis arbitrio, habita temporis, & personarum ratione. Et hæc locum habent, etiam si creditor officij venditionem, vel officialis obitum prorsus ignorauerit. Si autem creditor sciuerit, nulli ei fructus debentur. Si tamen officialis post venditum officium sponte soluit fructus creditori talis venditionis ignaro, non repetit, neque compensatur propter eius malam fidem, & quia etiam videtur donasse, vt l. p. ff. de condit. indeb. & ita fuit in tribunali A. C. obseruatum,
 9 & practicum. Nullis vero factis diligentijs pro exactione a creditore, vel etiam factis aliquibus, non tamen expedito mandato, nec procurato de illud exequendo, vt supra dictum est, in omnibus superius expressis casibus nulli ei soluuntur fructus. Et
 10 propterea ex præmissis, & infra dicendis rationibus censerem abolendum fore pactum illud, quod fructus semper debeantur ad eandem rationem conuentam duodecim pro centenario etiam disiecta, seu dissoluta societate: quia pluries in Rota fuit declaratum illicitum, & damnatum, vt in pluribus decisionibus rotalibus, præsertim in dicta Rom. societatis coram Lancellotto die 28. April. 1570. & alia^s, coram eodem, die 2. Iunij dicti anni. dicitur, quod societate, ea remanet tãquam purum mutuum, & illa taxatio; quæ sit vigore præscripti pacti, est illicita: & propterea nullis factis diligentijs per creditorem, vt supra dixi, nulli fructus debentur. Factis autem diligentijs, si debitor est morosus in restituendo, ex quadam æquitate creditor potest exigere aliquod honestum lucrum arbitrio iudicis, prout solent reddere pecuniæ, quæ stant otiosæ absque aliquo periculo vitæ, vt supra sicuti dictum fuit per bo: mem: Accorambonum Rotæ Decanum in eius voto reddito q. Illustris. d. Cardinali Caraffæ super dicta solutione fructuum ab eo de ordine Papæ requisito, & hodie soluuntur septem pro centenario quolibet anno, vt supra dictum est. Et quod fructus ad rationem duodecim pro centenario licite percipi possunt, durantibus quindecim diebus disiectæ, quia intra dictum tempus durat societas. Put. decis. 68. li. 3. De societatibus hæc dixisse volui latius fortasse, quam onus susceptum requirit; cum, hæc omnia in practica potius, quam in iure consistant, & legislatoribus, iurisque peritis hic contrahendi

di modus non innouerit, remittendo me ad singularissimum LL. doctorum Io: Franciscum Castracanum, qui de hoc in sui libri tractatu diffusius scripsit. Sed quid si interesse creditoris verè non ascenderit ad taxatam summam; an tuta conscientia poterunt taxatam summam recipere? & forte negatiua est probabilior, remitto tamen me ad Theologos. (*Et licet nuperrime contrarium tenuerit Rota, vt in vna Roman. societatis coram R. P. D. Mellino, vt scilicet nullo modo fructus debeantur post disdictam, sicut dissolutam societatem, ex rationibus, de quibus in ea, tamen credidi non errasse, cum circa hoc me ad Theologos remiserim, quorum opinio in materia vsurarum sequenda est, quia illa est magis secunda, quo ad conscientiam.*) quam decisionem vna cum nonnullis alijs rotalibus decisionibus in aliquibus nobilis importantiæ casibus ommissis per doctissimos qui de his societatibus ex professo scripserunt non inutile hic imprimendas curauimus: si autem creditor societatis post disdictam, seu dissolutam societatem magis licite, & sine conscientiae scrupulo voluerit exigere fructus, seu interesse lucri cessantis seruabit modum traditum a Matt. de Afflict. in decis. 20. sub num. 2.

DECISIONES ROTAE IN MATERIA SOCIETATVM.

VOTVM R. P. D. FABII
Accoramboni Decani, super fructibus
post disdictam societatem.

EPI TOME.

Disdicta, & dissoluta societate non debentur fructus, licet debitor sit constitutus in mora, sed tantum debetur interesse legale quinque, aut sex pro centenario.

SVMMA RIVM.

1 Societate disdicta, & interpellatione facta in iudicio pro sortis restitutione

ne, an donec morosus debitor sortem persoluerit absque fœnoris vitio possint fructus exigi.

- 2 Pactum appositum in contractu societatum, vt disdicta societate currant fructus vsque ad integram satisfactionem sortis principalis an valeat.
- 3 Et quid dicendum secundum Theologos, & Canonistas.
- 4 Societate disdicta nihil potest recipi, nec vigore pacti.
- 5 Et quid si petatur ratione interesse lucri cessantis.
- 6 Et quid dicendum quando aliquis esset certus de lucro.
- 7 Creditor an aliquid debeat habere se non probatur interesse lucri cessantis.
- 8 Homo tenetur ad restitutionem eius, in quo damnificauit.
- 9 Minus est habere in virtute, quam in actu.
- 10 Creditori, qui non adhibuit diligentiam exigendi sortem post disdictam societatem an debeantur fructus ad rationem septem pro centenario.

I

Vpposita consuetudine passim obseruata, & approbata hic in Curia accipiendi pecunias sub nomine societatis officiorum ad rationem duodecim pro centenario quolibet anno durante societate. Vtrum ea disdicta, & dissoluta, & interpellatione pro fortis restitutione in iudicio facta possit iure, & absque fœnoris vitio exigi, & recipi eadem quantitas, lite pendente, & donec morosus debitor sortem ipsam exsoluerit, vel debeat potius eo casu interusurium illud ad aliquam minorem summam redigi, & ad quam honestè taxari posse videatur.

2

Punctus iste ex parte Sanctissimi Domini Nostri, & Illustrissimi, ac Reuerendissimi Cardinalis Caraffæ mihi propositus duas habet partes, vt ex eius inspectione apparet. Circa primam partem, an valeat pactum ab initio contractus societatis in ipso contractu appositum, vt disdicta societate currant fructus, & solui debeant in eadem quantitate, sicut soluebantur durante societate vsque ad integram satisfactionem sortis principalis, prout de consuetudine huiusmodi pacta apponi consueuerit in qualibet societate officiorum.

Breuitè respondendo dicendum arbitror tale pactum secundum magis communem opinionem non valere, vt tenuit Cyn. in l. 1. C. de sentent. quæ pro eo quod interest, & Bart. ibi num. 16. & Alb. in l. 1. C. de Summa Trinitate, vbi dicit ira fuisse indicatū in Ciuitate Bergomi, & ibi Io. Bapt. de Sanct. Seuer. vbi ponderauit ad hoc, Bart. vbi supra, Bald. in l. rogasti. §. si tibi. ff. si cert. per. qui melius omnibus declarat, & ad quem omnes re-

currunt,

currunt, & ibi Purpur. dicit hanc esse communem, & à num. 39. vsq; ad num. 56. Rom. in cons. 520. Socin. in cons. 579. Alex. in cons. 221° vol. 2. Dec. in cons. 39. 116. 133. 119. & 322. Aym. in cons. 180. num. 3. Lauren. Silua in cons. 6. num. 46. vbi dicit hanc opinionem esse communem. Nouiss. in tract. de mercator. in titulo de contract. mercat. num. 2. post principium. Modern. in tract. de contract. vsur. fol. 14. num. 34. Iacob. Renal. in d. l. 1. fol. 138. ver. sexto intellige, de sen. quæ pro eo, quod interest. Cagn. ibi num. 49. cum seq. Petr. Rebuff. ibi num. 34. dicit ita fuisse iudicatum in Senatu Io. Parius in regula quatenus in prima regula, de reg. iur. Cassen. in consuet. Burgund. §. 23. sub num. 61. Afflict. decif. 20. vbi dicit ita fuisse iudicatum Neapoli, & sic ex istis patet istam esse communem opinionem Legistarum, & quod ita fuit iudicatum in tribus locis Bergomi in Gallia & Neapoli, & per Alb. Rebuff. & Afflict.

3 Et non solum est communis opinio Legistarum, sed etiam Canonistarum, & Theologorum, nam idem tenuerunt Ioann. Andr. in cap. sa lubriter, de vsur. & Car. ibidem Aluar. post alios in cap. conquestus, eod. tit. & in eod. cons. 148. Laur. de rest. in cap. consuluit, q. 53. & ibi etiam Ant. de Butr. & Felin. in cap. cum venerabilis, num. 5. de except. Theologi autem sunt infra scripti, videlicet Diuus Thomas 2. 2. quæst. 28. art. 1. cuius verba inferius describam S. Bernardus relatus per Felin. in d. cap. cum venerabilis, serm. 32. cap. 2. Ant. in 2. par. summ. in tit. de nut. & vsur. §. 22. Gabriel super octauo sentent. distinct. 15. 4. 15. vers. pro solutione notandum est, sub tit. de vsuris, sum. Ang. in ver. vsura, il primo, & ibi etiam summ. Siluestr. Corrad. de contract. illic q. 30. in 4. conclus. Bero. in cap. fin. num. 51. post Inno. & Ostiens.

4 Circa secundam partem dubij considerandum est, quod vigore contractus societatis nihil potest recipi, quia finitus est propter didictam, vigore autem pacti etiam non potest, quia pactum non valet, vt offensus est, sed an peti potest tanquam interesse, & in hoc distinguendum puto iuxta doct. Paul. de Castr. in l. 3. §. fin. ff. de eo, quod cert. lo. quam semper sequuta est Rota, quod autem probatur interesse certitudinaliter, & vere scire præsumptiue, & tunc debetur illud interesse lucri cessantis; si vero non probatur tunc nihil sibi debetur, vt dicit Paul. de Castr. ibi, cuius verba sunt hæc, intellige. Hoc verum, quando est certum, quod fuisse lucratus si pecuniam habuisset, vt quia probatur, quod habuit præ manibus mercantiam, de qua fuisse lucratus, eo quia pecuniam non habuit non potuit emere, vel alio modo possit constare, secus si erat incertum, quia non sequitur consuetus est lucrari aliquando, ergo si habuisset, fuisse lucratus, nã possibile est quod multa potuerunt euenire in contrarium.

Et cum dicto Paul. de Castr. concordet Diuus Thomas 2.2. quæst. 78. art. 2. vers. ad primum, ubi ita dicit recompensationem veram, damni in hoc, quod de pecunia non lucratur non potest in pactum deducere, quia non debet vendere, quod nondum habet, & potest impediari multipliciter ab habendo.

- 7 Sed nunquid debeat aliquid habere si non potest probare interesse tunc subdistinguerem, aut debitor fuit morosus, & tunc potest ex quadam æquitate creditor exigere aliquid honestum lucrum arbitrio iudicantis secundum qualitatem personarum, & negotiorum, & hoc expresse dicit idem Diuus Thomas 2.2. quæst. 62. cuius verba
- 8 sunt infra scripta. Et ideo homo tenetur ad restitutionem eius, in quo damnificauit, sed damnificatus dupliciter, vno modo, quia auferitur ei, quod actu habet, & tale damnum est semper restituendum secundum recompensationem æqualem, puta si aliquis damnificet aliquem domus eius, tenetur ad tantum, quantum valet domus; alio modo si damnificet aliquem impediendo ne adipiscatur, quod erat in via habendi, & tale damnum non oportet recompensare ex æquo
- 9 quia minus est habere aliquid in virtute, quam habere actu, qui autem est in via adipiscendi aliquid habet solum in virtute, vel potest & ideo ne redderetur vt haberet in actu restitueretur ei, quod est oblatum, non simpliciter, sed multiplicatum, quod non est de necessitate restitutionis vt dictum est, tenetur tamen aliquam recompensationem facere secundum conditionem personarum, & negotiorum, Hæc Diuus Thom. Quapropter ego dicerem si est facta diligentia darem sibi interesse legale, quinque aut sex pro centenario, prout solent reddere pecuniæ, quæ stant absque periculo vite, prout stant post disdictam societatem, & tantum solent reddere prædia tam rustica, quam vrbana, vt l. de non alien.
- 10 Si vero malam fecit diligentiam ego non darem sibi obolum, quia præsumitur hoc fecisse in fraudem vsurarum.

Huic determinationi non obstat Dec. in cap. cum venerabilis, de exceptionibus, in quo est totum fundamentum tenentium contrarium, videlicet, quod quando interesse est verisimile potest pacisci de certa quantitate, & ponit exemplum in fœudo iuxta l. curabit. de act. empt. nam tripliciter respondendum est. Primo quod Dec. contra mentem omnium Doctorum, & contra quod ipse tenuit in dd. cons. vt etiam aduertit Purpur. qui ipsum reprobatur in d. §. si tibi; & Perin. in d. cap. cum venerabilis, nisi a quo Dec. habuit dicit hoc esse contra mentem Doctorum.

Secundo responderetur, quod nulla est verisimilitudo, quod quis ponat pecuniam ad duodecim pro centenario sine periculo vite, prout stant post disdictam, nisi esset manifestus vsurarius.

Tertio,

Tertio, & ultimo responderetur, quod Dec. loquitur in valde diuersis termini, scilicet in feudo vendito, iuxta d. l. curabit, quo casu debitor percipit fructus fundi, & certum est quod fundus reddit aliquid quolibet anno, nisi esset aliquis fortuitus casus, qui non habetur in consideratione, in casu autem nostro non habetur talis certa verisimilitudo, quia, & si daret pecuniam alteri officiali ad societatem, posset tamen de hoc non lucrari, vel propter mortem, vel propter decoctionem. Et respondeo etiam ad conf. Paris. 60. col. 1. quia ipse fundatur in conf. Dec. 183. qui dicit totum oppositum. Et etiam respondeo ad id, quod dicit Couarr. var. resol. lib. 3. cap. 1. quia fundatur in d. Dec. in d. cap. cum venerabilis, cui fuit satis supra responsum.

Non obstat extrauag. Mart. & Calif. quia loquuntur in censibus, qui possunt subiacere periculo ruinæ domus, vel censualis prædij, in quibus impositus est, & Rota non tenuit illas extrauagantes simpliciter, sed duxit ad sex pro centenario.

R. P. D. MILLINO

ROMANA SOCIETATIS

Veneris 23. Iunij 1600.

E P I T O M E.

Non debentur fructus socio post venditionem officij, licet eam ignorauerit.

S V M M A R I V M.

- 1 Fructus non debentur post venditionem officij siue creditor sciuerit, siue ignorauerit.
- 2 Per venditionem officij societas dissoluitur.
- 3 Societate dissoluta, remanet purum mutuum, ex quo non possunt percipi fructus non obstante pacto.

- 4 Ignorantia venditionis officij non operatur quod societas duret.
- 5 Vendito officio competit creditori actio pro interesse.
- 6 Post venditionem officij non potest amplius euenire damnam, neque lucrum, & propterea non debentur fructus.
- 7 Usura possunt repeti, etiam quod fuerint sponte, ac scienter soluta.
- 8 Quando potest sumi alia presumpcio, quam donationis soluens scienter indubitum, potest solutum repetere.
- 9 Certiorare socium non est necesse quando officialis vendit officium.
- 10 Ex venditione officij non resultat socio prauidicium considerabile.
- 11 Socius sibi impuet, si non inquirat an societas duret.

D Omini circumscripserunt in praesenti disputatione caput scientie, vel ignorantie Illustriss. D. Io. Baptista Venditionis officij, & conclaferunt, siue sciuerit, siue ignorauerit, quod fructus ei non debeatur post venditionem officij fundamentum resolutionis fuit quia per venditionem officij societas dissoluitur l. verum §. vltimo ff. pro socio §. soluitur instit. eod. tit. & dissoluta societate cessat periculum vite, & amissionis fortis principalis, & remanet purum, & merum mutuum, ex quo citra usuram non possunt percipi fructus non obstante pacto, vel consuetudine in contrarium, vt fuit resolutum in Rom. societatis x. Maij 1578. coram Illustriss. Cardinali Blanchetto, & in causa Rom. 2000. scut. 3. Iunij 1575. coram Corta, & sepiss. in alijs causis & distinctio, quae fit per modernos, & hic adductos per informantes inter scientem, & ignorantem non habet aliquod fundamentum, qua ignorantia venditionis officij non operatur, quod societas duret. Alex. conf. 60. num. 1. & 2. lib. 2. & dissoluta societate militat eadem ratio, quod cessat periculum amissionis capitalis propter, quod periculum solum sustinentur societates officiorum, & licite percipiuntur fructus, & ea dissoluta remanet purum mutuum, & consequenter non possunt percipi fructus, sed solum in hoc casu competit actio ad interesse probatum vere, & concludenter. & non praesumptiue iux. doctrin. Paul. de Castr. in l. 3. §. vlt. ff. de eo, quod cert. loc. quam Rota seruat, vt per Put. decis. 232. lib. 1. Mohed. decis. 208. Verall. decis. 2. lib. 8. in manuscriptis.

Non obstat textus in l. sed, & socius, & in l. actionem, §. item si alicui, ff. pro soc. quia in specie illorum text. societas est finita, & licet vnus ex socijs dissolutionem ignoraret. Bart. & Bal. in d. §. si absente, idem Bart. & Fulgos. in d. §. si alicui. Alex. in d. conf. 60. nu. 1. & 2. Est questio solum de damnis, & lucris, & alijs gestis medio tempore inter dissolutionem societatis, & scientiam alterius socij, & ista quae-

6 quæstio cessat in hac specie, quia post venditionem officij non potest amplius alicui ex socijs obuenire damnum, neque lucrum, cum esset periculum amissionis sortis principalis ex parte dantis, & ex officio vendito, super quo solum est contracta societas, alius socius non possit amplius percipere vllos fructus.

- Non obstat, quod cum isti fructus fuerint soluti sponte à sciente illos etiam indebitos non possint amplius repeti l. 1. ff. de cond.
- 7 indeb. cum alijs allegat. quia hoc non habet locum in vsuris, quæ possunt repeti etiam, quod fuerint sponte, ac scienter solutæ. Bar. in l. si non sortem, §. si quis falso, ff. de cond. inde. Ias. in d. l. 1. sub num. 12. ver. quinto limita. Dec. in l. cuius per errorem, num. 4. ff. de reg. iur. & tanto magis, quia ista solutio non fuit facta ab Episcopo animo donandi, sed ad effectum differendi restitutionem summæ satis notabilis secundum sortis principalis, quam tunc non habebat in-
- 8 promptu, vt probatur ex suis litteris, & quando potest sumi alia præsumptio, quam donationis soluens scienter indebitum potest repetere. Bald. in d. l. 1. in fin. & ibi Ias. in 4. limit. Dec. in d. l. cuius per errorem, num. 2. nec obstat, quod esset in potestate recipientis pecunias ad societatem vendendo officium post contractam societatem sine certioratione socij eum priuare fructibus societatis, quia certioratio non est necessaria. Alex. d. conf. 60. num. 2. & ex ista venditione non resultat aliquod præiudicium considerabile, cum non currat amplius periculum amissionis sortis principalis, & is, qui dat
- 10 pecuniam facile possit certiorari an societas duret, vel ne, & ea dissoluta repetere sortem principalem, & ideo sibi imputari debet si est negligens in perquirendo an societas duret, & c.

R. P. D. MILLINO

ROMANA SOCIETATIS

Lunæ 29. Ianuarij 1601.

EPI T O M E.

Societates officij inita cum eadem persona super eodem officio sustinentur solum vsque ad valorem officij, & non vltra.

SYMMARIUM.

- 2 Societas ex constitutione Pauli IV. prohibebatur contrahi ultra medietatem valoris officij, & requirebatur supplicatio signata manu Papæ.
- 3 Societas nunc ex constit. Pij IV. potest contrahi vsque ad valorem officij absque supplicatione.
- 4 Quæ constitutio vsque ad præsentem diem obseruatur.
- 5 Societates officij de iure communi non possunt sustineri, neque in vim contractus societatis.
- 6 Forma contractus societatis officij.
- 7 Sine subiecto, & communicatione fructuum non potest consistere societas.
- 8 Periculum societatis inter socios communicatur.
- 9 Officium semper remanet integrum penes officialem, & sic remanet obiectum societati, licet societas absorbeat totum valorem officij.
- 10 Per contractum societatis officium non alienatur, sed socius admittitur solum ad participationem fructuum.
- 11 Venditio est valida, licet eadem res vendatur pluribus.
- 12 De natura contractus vitalitij est quod pecunia non possit repeti.
- 13 Multæ decisiones allegantur ad propositum quod societas possit contrahi vsque ad valorem officij.
- 14 Cessante periculo remanet purum mutuum, & fructus non debentur.
- 15 Societates non sustinentur sine officio.
- 16 Societas super re aliena potest contrahi in præiudicium contrahentis quando adest probabilis ignorantia dantis pecunias.
- 17 A communiter accidentibus inspicuntur potius fideiussores, quam officia.
- 18 Officia non possunt subbastari nisi cum magna difficultate, & sine licentia Papæ.
- 19 Non obstat consuetudo ineundi societatem ultra valorem officij ex bona fide contrahentium.
- 20 Consuetudo non inducitur ex sententijs difformibus.
- 21 Consuetudo non suffragatur in materia usurarum.

Honorius Trincius super suo officio militis Pij, valoris scut. 500. acceperat à Lelio Barifano diuersis temporibus plures pecuniarum summas longe exceden. valorem officij.

Dubitavi an istæ societates officij fuerint validæ in totum, vel solum vsque ad valorem officij, & Domini fuerunt concordēs, quod societates officij in itæ cum eadem persona super eodem officio sustinentur solum vsque ad valorem officij, & non ultra.

Mouebantur propter constitutiones fel. record. Pauli IV. & Pij

- 2 IV. in constitutione enim Pauli IV. prohibetur contra hi societas officij ultra medietatem valoris officij, & requiritur supplicatio signata manu Papæ, constitutio vero Pij IV. continet moderationem illius constitutionis, & permittit vt in futurum contrahi possint societates sine supplicatione vsque ad valorem officij, & non ultra.

Et quamuis non inueniatur publicatio constitutionis Pij IV. tamen dicebant Domini, quod aut ista constitutio fuit publicata, & societates ultra valorem non sustinentur, aut non fuit publicata, & multo minus sustinentur, quia si ista constitutio non habuit effectum remanet constitutio Pauli IV. prohibens contrahi societates ultra medietatem valoris officij ultra, quod si publicatio est necessaria constitutionibus emanatis motu proprio. Illa est multum verisimilis, cum ista constitutio reperiatu registrata in Secretaria Apostolica impressa ab Impressoribus Cameralibus, & publice uendita, & vsque ad hanc diem fuerit semper allegata in decisione causarum,

4 & obseruata sine aliqua contradictione, & celsat secundum Dominos omnis difficultas, quia in Pontificatu Pauli IV. non fuerunt amplius expeditæ iuxta formam istius constitutionis, & societates fuerunt contractæ ultra medietatem valoris officij, & ex ista obscurantia subsequuta satis aperte declaratur, quod constitutio Pij IV. fuit publicata, & habuit effectum.

5 Secundo circumscriptis istis constitutionibus mouebantur Domini, quia ex dispositionibus iuris communis d. societates non possunt sustineri in excessu, neque in vim contractus societatis, neque in vim alterius contractus.

- 6 Quantum enim ad contractum societatis notissima est illius forma, quod partes ineunt societatem super officio, & officialis facit participem fructuum eum, qui dat pecunias pro rata parte, quam partem propter incertitudinem fructuum officij, & ad effectum euitandi labores computorum, idem officialis conduxit ad rationem 12. pro centenario, & ideo cum dans pecunias admittatur ab officiali in socium officij ad participationem fructuum in eo, quod societatis, & communicatio fructuum, quorum socius pecunias conferens participes fieri possint, & consequenter sine subiecto, & communicatione fructuum non potest consistere societas, l. verum, in ff. pro soc. & 12. centenario percipiuntur ex pecunia, ex qua non possunt licite percipi fructus, & quamuis officium non pereat communi periculo, sed per mortem officialis totum pereat damno ipsius contra naturam contractus societatis, tamen ex hoc non sequitur, quod officium non sit subiectum societati, quia pro maiori communitate contrahentium periculum societatis inter socios communicatur, si enim officialis moritur officium amittit, & e contra si

moritur ille, qui dat pecunias amittit suum capitale, & sic cum effectu compensantur pericula cum periculo.

Nec placuit Dominis, quod officia sint de regalibus, & non possint pignorari, vel obligari. Et ideo licet societates absorbeant totum valorem officij, officium semper remanet integrum penes officialem; & consequenter remanet etiam subiectum societati, & res, quæ possit communicari, quia per iustum contractum non alienatur officium, sed socius admittitur solum ad participationem fructuum, & in excessu non remanent fructus, qui possint communicari, præterea licet titulus officij non possit alienari sine consensu Papæ ad effectum evitandi fraudes, & ut possit esse certus de vacatione, tamen respectu contrahentium dummodo non mutetur persona officialis remaneat periculum vitæ in eadem persona officia sunt in communi commercio, & possunt etiam in totum fructus communicari, ut fuit dictum in causa Romana officij scriptoriæ prima Aprilis 1588. coram R. P. D. meo Pamphilio, & tanto magis per viam contractus societatis, qui aliter viui non potest, & permittitur à Papa, & sine licentia.

Non obstat, quod sicut idem prædium, & fructus illius possunt vendi pluribus personis, ita pariter super officio, & illius fructibus possunt admitti plures socij, quia inter istos duos casus ratio diversitatis est evidens quando enim eadem res venditur pluribus venditio est valida, quia cum venditor teneatur solum tradere, & sic ad factum, cuius loco succedit obligatio ad interesse si non potest secundo emptori tradere idem prædium, vel fructus illius soluendos interesse liberatur, sed in societate secus est, quia non potest consistere sine officio, & eo ipso, quod est admissus aliquis in socium est ei communicatum, & non est amplius communicabile, & consequenter de tempore contractus nihil remanet penes socium, quod possit alteri communicari, & super eo admittere alium in socium.

Quod vero non possit sustineri in vim alterius contractus fundamentum DD. fuit, quia in vim census vitalitij propter periculum vitæ æstimabile pecunia iuxta consilium Oldrad. 201. non potest sustineri, quia de natura istius census vitalitij est, quod pecunia repeti non possit, & sustinetur solum propter incertitudinem vitæ, ut per Dec. in cons. 121. sub num. 1. & ideo cum dans pecunias ad societatem possit alias repetere elapsis sex mensibus, iste contractus est contrarius naturæ census vitalitij; ratione vero assumpti periculi non potest sustineri, quia quando officium est grauatum in totum non existente officio, nec fructibus nihil remanet officiali periculo expositum, pro cuius assicuratione aliquid præstari possit. 1. nihil interest, & l. periculi. ff. de nunc. & etiam, quia nullum periculum

lum transfertur in officiales pecunia æstimabile cum periculum, cum periculo compensetur, & cessante periculo non potest etiam sustineri in vim contractus sponsonis, quia iustitia sponsonis pariter est fundata super periculo, & licet Soc. de instit. & iur. lib. 6. quæst. 6. art. 2. col. pen. & Nauar. conf. 29. num. 3. de vsur. nitatur solum iustificare istos contractus ratione assumpti periculi, & assecurationis, & in vim sponsonis, tamen vterque eorum præsupponit existentiam, & capacitatem officij, & dubitant solum de validitate istius contractus, quia non potest reduci ad rationem census cum capitale possit repeti finitis sex mensibus, neq; potest sustineri in vim contractus societatis, ideo putant illum esse reducendum ad contractum assecurationis, vel sponsonis, sed cum in isto contractu periculum, cum periculo compensetur, vt dictum fuit cessat eorum fundamentum, & contractus remanet licitus, ex sui natura, & sustinetur ex lege societatis, neque eget iustificatione reducendo illum ad aliam speciem contractus, quem contrahentes non intellexerunt inire, & tanto magis cum in vim illorum contractuum non possit sustineri.

- 13 Tertio dicebant Domini non esse recedendum ab hac opinione, quia ultra rationes concurrunt etiam auctoritates Doct. hanc enim opinionem semper tenuit Rot. vt patet ex multis decisionibus factis in hac materia in causa Rom. societatis de ferris 6. Nouemb. 1581. coram R. P. D. Seraphino in causa Roman. de Luchinis 24. Ianu. 1575. coram Illustris. Cardinali Blanchetto, & coram eod. in alia Rom. societatis prima Iulij 1596. coram Corduba, & decisiones, quæ allegantur in contrarium non tangunt istum casum, & in eis semper præsupponitur existentia, & capacitas officij, licet enim iste contractus sustineatur ratione periculi, vt fuit resolutum in causis Romana Compromissi, & Foroluien. societatis coram bo. me. Episcopo
- 14 Lauretano, & ideo cessante periculo remanet purum mutuum, & fructus non debentur, vt fuit resolutum in causa Romana societatis coram Cardinali Lancelloto, & Romana damnorum coram Cotta tamen ex hoc non sequitur, quod societates sustineantur solum propter periculum sine officio, & quod non requiratur existentia, & capacitas officij in causa vero Romana, seu Tusculan. societatis officij erat capax, & fuit solum resolutum societates sustineri, quia super
- 16 re aliena potest contrahi societas in præiudicium contrahentis, & præsertim, cum adesset probabilis ignorantia dantis pecunias ad societatem, quæ in hoc casu cessat, & alia decisio, quæ allegatur in causa Romana societatis de Luchinis, quod à communiter accidentibus inspiciuntur potius fideiussores, quam officia, quæ ad colorandum contractum, & evitandam vsurariam prauitatem interponuntur non facit ad rem, quia licet habeatur respectus magis ad fideiussores

- 18 iussores, quam officia, quæ non possunt subhastari, nisi cum magna difficultate, & sine licentia Papæ, & à fideiussores sic facilius exactio, tamen ex hoc non inferitur, quod societates sustineantur sine officio, & potius illa decisio confirmat hanc opinionem cum admittat contractum sine officio esse usurarium, & sic Rota nunquam recessit ab hac opinione, quam etiam sequuti fuerunt multi iudices extra Rotam adhibito etiam consilio Theologorum, & omnes recentiores, qui de istis societatibus scripserunt, & demum articulo diligenter discusso, eadem opinio placuit Congregationi ad istum effectum à S. D. N. institutæ, cum interfuerint quinque Illustris. Cardia. tres Auditores Rotæ antiquiores, & tres Theologi.
- 19 Non obstat, quod propter consuetudinem ineundi societatem ultra valorem officij isti contractus sustinentur ex bona fide contrahentium, quia ista consuetudo non probatur obtenta in contradicito iudicio cum oppositione partium, & effectu mandatur, prout probari debent, & constat de contrario ex decisionibus factis in diuersis causis, secundum quas fuit iudicatum, & consuetudo non inducitur ex sententijs difformibus. Alberic. in l. quesitum. §. ii quod. ff. de fund. instruct. Aym. conf. 96. num. 5.
- 20 Ultra quod si probaretur non releuaret, quia consuetudo non suffragatur in materia usuræ, cap. quia in omnibus, de usur. & fuit latè deductum in causa Romana Societatis secunda Iunii 1570. coram bon. mem. Cardinali Lancellotto.

R. P. D. I V S T O R O M A N A S O C I E T A T I S.

Lunæ 2. Aprilis 1601.

E P I T O M E.

Contractus societatis perficitur statim sequuto consensu vtriusque socij, & nõ à die accessionis fideiussoris promissi.

S V M M A R I V M.

- 1 Societas officij an incipiat à die, in qua contracta fuit, vel à die accessionis fideiussoris promissi.
- 2 Societas perficitur statim secuto consensu vtriusque socij,
- 3 Mandatum datum directum mercatori habet vim solutionis mandanti ratione debiti contracti pro mandatario.
- 4 Societas sumit initium à primo contractu, licet confessio de recepto sit sub spe effectualis numerationis.

- 5 *Consensus respectu dantis pecuniam non requirit rem presentem, & pecuniam solutioni paratam.*
 6 *Officialis non adimplendo non potest recedere à contractu.*
 7 *Contractus adimpletur cum recipiuntur pecuniæ, & cum accedunt fideiussores, licet habeat vires ab initio.*
 8 *Imo potest tacito, vel expresso consensu dantis pecunias omitti datio fideiussoris.*
 9 *F. de iussio non est de substantia, vel natura contractus societatis.*
 10 *Officialis, qui non dedit fideiussorem promissum non potest præendere lucrum pecuniarum.*

- Vesitum fuit extra Rotam coram me, an societas officii inceperit à die, in qua contracta fuit, vel à die accessionis fideiussoris promissi. Primo enim casu non esset locus lucro pecuniarum, quia didicta est facta in tempore cum obitus illius, qui dedit pecunias contigisset, post sex menses. Secundo casu cum primi sex menses non essent præteriti, & consequenter consequeretur lucrum pecuniarum iuxta formam societatis, & DD. responderunt sine difficultate societatem non fuisse lucratam: moti sunt, quia
- 2 contractus societatis perfectus fuit statim secuto consensu vtriusque socii, l. qui admittitur, & l. plane, ff. pro socio l. consensu ff. de act. & oblig. & in terminis huiusmodi societatis. Gabriel. conf. 81. num. 5. lib. 1. & conf. 63. num. 5. lib. 2. præsertim in hoc casu, ubi ex parte
- 3 dantis pecunias, nihil aliud erat adimplendum, dato mandato directo mercatori, quod habet vim solutionis factæ mandanti ratione debiti contracti pro mandatario. l. si patronus. ff. de donat. l. fin. C. ad l. falcid. Din. conf. 17. Gabr. conf. 135. sub n. 2. lib. 1.
- 4 Et nihilominus societas sumpsisset initium à primo contractu secundum gl. & doct. omnes in l. ex placito, C. de rer. permut. quamvis confessio de recepto esset sub spe effectualis numerationis si quidem non remouet, vel suspendit consensum si aliquid restat adimplendum pro obseruatione pactorum in hoc contractu, qui saltem respectu dantis pecuniam non requirit rem presentem, & pecuniam solutioni paratam. Gabriel. conf. 81. num. 5. ita, vt nec etiam potuerit officialis non adimplendo recedere à contractu, l. in ciuile, & ibi Bald. in princ. C. de rei vend. l. non idcirco, C. de contrah. empt. doct. communiter in l. Iulianus, §. offerri, ff. de act. empt. Rot. coram Cotta in Roman. Casalis 17. Jun. 1575. & coram Cantuccio in Bono
- 7 nien. damnorum, & interesse. Qua propter faciendo accedere fideiussorem, & recipiendo pecunias adimpleuit contractum, qui habebat vires ab initio, imò poterat tacito, vel expresso consensu dantis pecunias omitti datio fideiussoris. Bald. in l. qui crimen, n. 15. C. qui accus.

9 accus. non poss. Aret. conf. 136. num. 2. quia fideiussio non est de substantia, vel natura contractus societatis Barbat. conf. 31. nu. 3. lib. 1.

Neque facit ad propositum decis. coram R. P. D. meo Seraphino in Roman. duorum millium 18. Decemb. 1573. quoniam ibi resoluitur officialem, qui non dedit fideiussorem promissum non posse pretendere lucrum pecuniarum, quia non impleuit pro parte sua, & ita quoad se suspendit effectum contractus societatis ad. Soc. in l. quibus diebus. §. quidem, il secundo, nu. 8. de cond. & dem. post glos. qui eam allegat in l. 2. ff. de in diem adiect. qua suspensione sublata per implementum remanet contractus à principio pro vtraque parte, quia tunc fuit præstitus consensus, & ita decisum, &c.

V O T V M

ILLVSTRISS. D. CAR. SERAPHINI.

E P I T O M E.

Mortuo reseruatario absque ratificatione principalis societas est superlucrata :

Aius filius Mæuij super eius officio cum consensu patris præsentis confessus fuit recepisse in societatem à Sempronio absente in Ciuitate Mediolani Commoran. scut. 500. per manus tamen Titij, cui reseruata sit facultas d. societatem didicendi fructus, & sortem principalem exigen. quietan. iura ceden. & periculum vitæ infra 15. dies prox. in ratificatione nominan. & iterum, &c. cuius societatis bonam fidem idem Mæuius recognouit Titius soluit pecunias Caio officiali retentis fructibus primi semestris, & infra 15. dies non nominauit periculum vitæ, & post annum aliter non didicita societate, idem Titius morte naturali, & non violenta decessit.

Caius officialis, & Mæuius recognitor bonæ fidei prætendunt dictas pecunias fuisse superlucratas propter obitum Titij reseruatarij cum dicta clausula, & interim, &c. debeat intelligi de vita ipsius Titij reseruatarij, qui contraxit, & pecunias exbursauit omnem dispositionem societatis sibi reseruando, & non Sempronij, qui de societate nullam habebat notitiam.

Quæritur quid dicendum de iure super themate antedicto: sum in voto societatem currere super vita Titij reseruatarij, & moueor
exem-

exemplo, qui nomine, ac pecunia aliena emendo sibi acquirere, & non alteri, qui ratum non habuit, nec dederat mandatum ad emendum, quod maxime dicendum in hac materia ne aperiat via fraudibus.

Et ita sentio salvo, &c. Ego Seraphinus Cardinalis Oliuarius.

R. P. D. LANCELOTTO

ROMANA SOCIETATIS

Mercurij 10. Decembris 1597.

E P I T O M E.

H Abens facultatem ex pacto nominandi infra quindecim dies super cuius vitæ periculo societas sustineatur potest durante illo tempore quândocunque nominare licet tempore nominationis grauiter ægrotet, & non superuiuat nisi per quatuor dies.

S V M M A R I V M.

- 1 *Figuratio casus.*
- 2 *Habens facultatem ex pacto nominandi potest intra tempus quândocunque nominare.*
- 3 *Qui iure suo vititur nemini facit iniuriam.*
- 4 *Neque in eo dolus considerari potest.*
- 5 *Nec dicitur nominatio dolosa, & in fraudem licet sit facta à grauiter ægrotante.*
- 6 *Iudicio medici recurrendum est an infirmitas sit periculosa.*
- 7 *Infirmitas verisimiliter non creditur periculosa quando ægrotans non est confessus sua peccata.*
- 8 *Non consideratur fraus quando nominatio sit ab eo, qui non dubitat de morte.*
- 9 *Ei in hoc attenditur potius eius opinio, quam veritas.*
- 10 *Infirmitas sola licet periculosa non est sufficiens ad inducendam suspicionem fraudis nisi cum illa concurrant aliæ coniecturæ.*
- 11 *Imminentia mortis arguit potius desiderium salutis, quam illius fraudis cognitionem.*
- 12 *Fraus, neque dolus probatur ex eo, quod nominatio fiat ne pecunia amittantur.*

Vod societas fuerit superlucrata stante nominatione facta intra 15. dies, licet facta fuerit à dante pecunias ipso tunc ægrotante. die 14. Februar. presentis anni 1598. inita fuit societas scut. 2500. ad fauorem bo: me: R. P. D. Riccij super periculo vitæ personæ, seu personarum in ratificatione d. societatis infra 15. dies nominan. & interim periculo vitæ eiusd. R. P. D. Riccij in forma.

Eadem die officialis mandauit dictas pecunias solui Domino Equiti de Crescentijs; qui eas deinde recepit.

Die 21. eiusdem mensis Riccius ratifican. societatem nominauit periculum vitæ Illustriss. & Reuerendiss. D. Card. Aldobrandini, & demum die 26. ex hac vita migravit.

- Verum, quia dubitatur an d. Eques talem societatem lucratus fuisset, ex quo D. Riccius tempore nominationis grauer ægrotabat, & post quatuor dies decessit, ita vt nominatio non sustineretur tanquam facta in fraudem d. Eq. ideo dubio huiusmodi per me in Rota præposito DD. censuerunt non esse locum lucro pecuniarum,
- 2 quia cum D. Riccius ex pacto haberet facultatem nominandi infra 15. dies poterat durante illo tempore quodcumque nominare, l. quod quis. ff. de act. & obligat. l. stipulatio ista. §. inter certam. ff. de ver. oblig. & qui iure suo vitur nemini iniuriam facit, l. iniuriarum. ff. de iniur. cap. cum Ecclesia, de elect. neque in eo dolus considerari posset. l. nullus. ff. de reg. iur. cum simil.
  - 5 Nec obstat, quod cum nominatio ab ipso grauer ægrotante facta fuerit dicatur facta dolo, & in fraudem d. eq. per ea, quæ tradunt Canonistæ in cap. 2. de renunt. lib. 1. & Legistæ in l. filia. ff. solut. matr. quoniam fuit responsum, quod nullus ex testibus deponit, quod d. Riccius dubitasset de sua salute, vel sciret infirmitatem esse periculosa. Imo medicus, cuius iudicio recurrere esse dicit. Ant. conf. 388. num. 2. Præterea contrarium deponit, & tertius deponit se non credere, quod vnquam de tali periculo fuerit certioratus. Quod etiam
  - 7 est valde verisimile cum ante nominationem peccata sua non fuerit
  - 8 confessus, & tamen ad hunc effectum deberet probari eius scientia, nam cū nominatio ab ipso facta fuerit non potest considerari fraus
  - 9 si ipse de morte non dubitabat, & in hoc attenditur potius eius opinio quam veritas l. is qui putat, ff. de acquir. hered. l. quo loco, §. 1. vbi Im. ff. de hered. insti. Aym. conf. 88. n. 15. & hoc videtur fuisse de mente dd. in causa Rom. societatis 20. Iunij 1583. coram Illustriss. Card. Blanchetto in contrarium allegata vbi in fine fuit dictum, quod licet de illa infirmitate dicta Clarix decesserit, tamen constituit quod tempore factæ nominationis ipsa non habebat infirmitatem

tem pro tali, vt ita de facili potuiffet mori.

10 Secundo fuit dictum, quod sola infirmitas periculosa non est sufficiens ad inducendam suspicionem fraudis nisi cum illa concurrant aliæ coniecturæ. Aegid. decis. 344. Rot. in Antiq. decis. 2. de presump. & ita loquuntur doct. in d. cap. 2. de renun. in 6. vt declarat ibi Gem. sub num. 5. Io. And. in fin. Anchar. d. conf. 388. nu. 3. Sarnen. in reg. de infir. q. 19. nu. 2. Dec. in c. presentia, nu. 209. de probat. & hanc esse com. opin. testatur. Paris. conf. 13. nu. 68. & conf. 14. nu. 35. & seq. vol. 1. Gabriel. de legitimat. Conclus. 2. nu. 59. Bursat. conf. 40. nu. 63. & 70. nam imminetia mortis arguit potius desiderium salutis, quam illius fraudis cogitationem notant doctor. in l. sed, & quæsitum, ff. de lib. & posthum.

11 Neque fraus probatur ex eo quod nominatio fuerit facta ne pecuniæ amitterentur, neque ex hoc potest allegari dolus cum facultas semper referuatur ad effectum ponendi pecunias in capite alterius de cuius longa vitâ magis confidendû sit alias sequeretur, quod neq. ab infirmo leui infirmitate possit fieri nominatio, cum etiam in illo casu fiat ad hunc effectû, & tamen hoc ad omnibus admittitur.

Non obstant decisiones coram Illustriss. D. Blanchetto de annis 1582. & 1583. in causa Rom. societatis, quia de illo tempore nominatio poterat fieri quodcumque, hodie vero cum sit restricta ad 15. dies est diuersa ratio, nam tunc poterat differri nominatio vsque ad periculum mortis, & sic cessaret periculum, quod facit contractum licitum, quod hodie cessat stante breuissimo tempore 15. dierum, quæ elapso non potest amplius fieri nominatio.

V O T V M.

ILLVSTRISS. D. CARD. SERAPHINI,
tunc Rotæ Auditore.

E P I T O M E.

Q Vi non subiacet periculo mortis non potest lucrari fructus societatis.

S V M M A R I V M.

1 Lucrum duodecim pro centenario nulla alia ratione sustinetur nisi proprie
mortis

mortis periculum, quo cessante contractus resoluitur in mutuum.

- 3 *Ex mutuo quicquid percipitur est fœneratitium.*
- 3 *Pactum resolutiuum in contractu societatis appositum efficit ne officialis, & qui recognoscit bonam fidem per obitum eius, sub cuius periculo societas sustinetur superlucentur sortem.*
- 4 *Cessante periculo amissionis sortis cessat, & fructuum præstatio.*

Quertum est eum, qui non subiacet periculo mortis non posse lucrari fructus societatis, non enim alia ratione sustineri potest lucrū duodecim procentenario, quam propter mortis periculum, & ideo eo cessante contractus resoluitur in mutuum, & quicquid exinde percipitur est fœneratitium.

In casu proposito propter pactum resolutiuum in contractu societatis certum est neque officialem, neque Dominum Anibalem, qui recognouit bonam fidem potuisse lucrari sortem per obitum Domin Boetij Ciuitellæ, vt fuit resolutum coram me in causa Romana 2000, quam decisionem Rota in alijs causis sequuta fuit.

Cessante itaq. periculo amissionis sortis cessat etiam fructuum præstatio: nam exigens tales fructus incideret in prauitatem usurariam de iure punibilem, & detestandam; & si fructus soluti fuissent, venirent computandi in diminutionem sortis principalis.

Iure itaque non potest Dominus pecuniarum quicquam exigere pro fructibus si non subiicit periculum amissionis suarum pecuniarum in euentum mortis, & si aliter diceremus esset aperire uiam, usurarię prauitati, vt quis posset lucrari absque periculo amissionis suarum pecuniarum. Hunc casum hodie proposui per modum consultationis in Rota, & RR. Domini mei censuerunt fructus exigere non posse, & sibi imputet pecuniarum dominus si non ratificauit expresse societatem cum illis fideiussuribus qui accesserunt verum quia si exigeret fructus secundi semestris iure uideretur facta ratificasse societatem, & hoc casu subiaceret periculo amissionis per mortem, & in consequentiam posset etiam fructus exigere. Et ita de facto interrogatus ex sententia dominorum meorum de iure respondendum cenleo, &c.

- 1 *Quid sit census, & quare inuentus.*
- 2 *Quare Pius V. nouum creandi modum inuenerit.*
- 3 *Quomodo census huiusmodi imponantur.*

- 1 **C**ensus est onus quoddam, & seruitus de sui natura perpetuus, qui à dominis super liberis fundis imponitur de censu, illiusque differentijs, & qualitatibus multi tractauerunt, & propterea meum non est in hoc compendioso tractatu, ac praxis causarum agendarum norma, aliud, quam de illius forma, & instrumenti executione pauca dicere. Fuit census negociantium in curia vsui, & commoditati adaptatus, & pecunias necessitate urgente tuta conscientia, & permittentibus Summis Pontificibus recipere valerent. Verum, quia post traditam à fel. record. Martino Papa Quinto formam crescente supra quam dici possit hominum malitia, plura illicita pacta, & conditiones in graue pauperum detrimentum creauerant fel. mem. Pius, eius nominis Quintus Pontifex Maximus, imo pijsimus, atque clementissimus, vt hos abusus tolleret per suam constitutionem sub datum Romæ apud sanctum Petrum, quartodecimo kalend. Februarij 1568. editam, census ipsos ad certam limitatam formam redegit, & inter alia in ea decreuit, quod nullus deinceps census creari, & constitui posset, nisi in actu stipulationis contractus prompta, & præsens interueniret pecunia. Præterea, quod creetur super fundo stabili, & de sui natura fructifero, ac oneris census capace, & idoneo. Ad hæc, quod census solutio postposita, hoc est in fine semestris fiat, antiquo anticipatæ solutionis modo sublato. Insuper, quod ementes census, oneribus, & euentibus fundi, pro eorum census rata parte subiaceant. Constituit quoq; quod liceret venditoribus quandoocunque, etiam post quantumuis longissimi temporis lapsum pro pari pretio redimere, & aliàs vt in dicta constitutione expressius apparet. Et quoniam huiusmodi contractus formula per hanc constitutionem adeo innouata fuit, vt in innumeris ab antiquioribus differat, formulam, qua post editam constitutionem vtimur, magis cautam quam potui, inferius ponere non inutile fore sum arbitratus.

DE FORMA INSTRUMENTI CENSVM
post Constitutionem Pij V. de illis creandis.
Cap. XXV.

- 1 Formula instrumenti census .
- 2 Solutio pretij in promptu .
- 3 Solutio census finis semestri .
- 4 Donatio si census plus valeret pretio .
- 5 Promissio de euictione .
- 6 Pactum , quod eueniente lite ad intimationem illius solemniter faciendam non teneatur .
- 7 Pactum de retrouendendo .
- 8 Confirmatio cum constitutione Pij V .
- 9 Promissio de faciendo accedere fileiuffores .
- 10 Quādo emptori cōsus pro illius pretij restitutione detur processus executiuus .

- 1 Ominus Augustinus N. spontē &c. omnibus mel. modo &c. in & super eius casale A. nuncupato &c. sito in territorio Urbis in partibus Latij, cui casale N. prædium C. territorium castri S. & casale M. circum circa casale ipsum consistencia, cohærent pro confinibus, saluis alijs, si qui sint plures, aut veriores confines, & dicti casalis fructibus, redditibus, proventibus, & pertinentijs vniuersis constituit, creauit, & imposuit annum censum scutorum octoginta monetæ iulij decem pro scuto computatis. Quem censum ita creatum, constitutum, & impositum vendidit, ac titulo perfectę venditionis dedit, cessit, transtulit, & assignauit admodum nobili viro D. Viperesco de Vipereschis à Corneto præsentimenti, & stipulanti pro se, suisque hæredibus, & successoribus quibuscunq;. Ad habendum &c. Hanc autem annui census creationem, constitutionem, & venditionem, ac omnia & singula in hoc instrumento contenta D. Augustinus fecit, & facit erga D. Vipereschum, pro pretio scutorum mille similium, quę in prompta, & numerata pecunia argentea, in mei notarij, testiumq; infrascriptorum præsentia à d. Viperesco præsentente, ac realiter, & cum effectu soluente habuit, recepit, & ad se traxit, de quibus sic acceptis pro integro, & iusto dicti census pretio se contentum, & sibi satisfactum vocauit, & eundem emptorem quietauit, absoluit, & penitus liberauit: renunciando quibuscunq; exceptionibus, cum pacto de nunquam amplius petendo. Quem censum annum promisit soluere dicto emptori præsententi, & vt præfertur, stipulanti de semestri in semestre, & in fi-
ne

ne cuiuslibet semestris proportionabiliter, & pro rata, in simili bona, & currenti moneta hic Romæ libere &c. alias ad damna omnia &c. teneri voluit, de quibus &c. Et si plus dicto pretio census prædictus valeret, seu valere posset, totum illud plus condonauit, & remisit irrevocabiliter d. emptori: quia sic ex liberalitate sua

5 sibi facere placuit, & placet. Et promisit d. Augustinus venditor dictum casale ad se spectare, & pertinere pleno iure dominij, vel quasi, & de sui natura fructiferum esse, & capax dicti annui census, & etiam maioris, & esse liberum, & exemptum ab omni alio censu, canone, responsione, liuello, ac ab omni, & quocumq; fidei-commisso purificato, vel purificando, & quibuscumq; alijs oneribus impredientibus huius annui census impositionem, vel quæ dicto emptori obstare, vel præiudicare possint; Et non fuisse alicui venditum, datum, donatum, permutatum, distractum, aut alias utcumque alienatum, alienationis etiam largissimè sumpto vocabulo, nec in totum, vel in parte quicquam factum fuisse, quod aliquo modo respectu prioritatis, vel potioritatis hypothecæ, aut alias in toto, vel in parte possit esse in præiudicium huius contractus, & dicti emptoris, & quod nihil fiet in futurum. Et promisit etiam hanc census impositionem, & venditionem esse bene, & valide factas, & in eas tanquam tales facere consentire omnem personam &c. huius habentem, aut habere prætendentes in & super dicto casali, & censu, ad omnem simplicem etiam extraiudicalem requisitionem, aut interpellationem per d. emptorem, aut eius hæredes, & successores, vel causam, & ius ab eo habentes faciendam. Præterea suscipere in se omnem litem, causam, controuersiam, & molestiam in omni iudicio petitorio, & possessorio, & in quacunque instantia, & parte iudicij, si quæ moueantur super dicto annuo censu, seu casali, & susceptas prosequi, & terminare cum suis procuratoribus, & advocatis, & absq; sumptibus, cura, interuentu, labore, & impensa d. emptoris, eiusq; hæredum, & successorum. Amplius promisit eundem emptorem, eiusq; successores in dicto annuo censu, illiusq; pacifica perceptione conseruare, & semper defendere, & liberare ab omni lite, causa, controuersia, molestia, ac molestante persona, alias teneri voluit, & se obligauit ad omnem euictionem generalem, & particularem dicti census annui in forma iuris valida, & in Vrbe cõsuetam, tam in petitorio, quam possessorio, & quouis eorum insolidum, erga d. emptorem, & ad omnia damna, impensas, & interesse, si quæ dictus emptor, vel sui hæredes, & successores ob dictas lites, molestias, vel euictionem paterentur, ita quod sub prætextu, quod per incuriam, iniustitiam, nullitatem, aut imprudentiam iudicantium talis euictio sequuta fuerit, venditor prædictus, illiusq; imposter uheredes,

des, & successores nullo modo valeant se excusare, vel tueri. Conueniunt insuper iidem contrahentes, quod omnibus, & singulis præmissis, & in præsentî instrumento contentis, dictus d. emptor non teneatur ad aliquam solemnem intimationem litis faciendam, sed quæcumq; simplex notificatio, etiam extraiudicialis, & sine aliqua solemnitate, & forma iuris, siue statutorum adhibita, seruata, vel non seruata, ipsi venditori, vel alicui ex infradicendis fideiussoribus, aut alicuius ipsorum hæredibus, & successoribus facta sufficiat, absque vlla penitus notificatione per d. emptorem, suosque hæredes, & successores quomodolibet in futurum in iudicio, vel extra faciendam: quia sic actum, &c. Item consensit venditor, & ita conuenit, quod si, & quotiescumq; ipse venditor, eiusque successores, & fideiussores cessauerint in solutione dicti annui census de semestri in semestre, vt supra faciēda, sit in arbitrio, & liceat eidem emptori, eiusq; successoribus agere, & experiri pro consequendis terminis dicti annui census, tam contra dictum venditorem, & fideiussores insolidum, eorumq; hæredes, & successores, quàm contra conductores, colonos, ac omnes, & singulos dictum casuale pro tempore tenentes, & quoscumq; ipsius venditoris debitores ex quauis causa, præsentis, & futuros, ita tamen, quod vna via electa ex parte emptoris, & suorum, nunquam eis præiudicetur, quin, ad alteram redire possint, vel vtraque eodem tempore experiri, vt satisfactionem consequantur. Quinimo liceat etiam emptori, & suis variare semper, vsque ad consequutionem terminorum decursum, & non solutorum. Ad quæ præmissa peragendum idem venditor constituit, & fecit d. emptorem, eiusq; successores procuratores irreuocabiles, vt in rem propriam cum iuramento, & facultate, omnes, & quoscumq; opus fuerit quietandi, de pecunijs exigendis pro concurrenti summa censuum decursum, etiam iura, & actiones in fauorem soluentium transferendi, & cum clausulis ad lites, facultate substituendi, & sequestrandi, & alijs clausulis, & facultatibus in similibus mandatis poni solitis, & quomodolibet opportunis. Declarantes vltèrius, & conuenientes prædicti contrahentes, quod licet dicto venditori, suisq; hæredibus, & successoribus, ac etiam fideiussoribus infra scriptis, & eorum cuilibet insolidum semper, & quodocumque voluerint in perpetuum, etiam non obstante longissimi temporis, centum, & plurium annorum præscriptione, dictum censum scutorum octuaginta, pro eodem pretio scutorum mille in numerata pecunia hic Romæ liberè, & in simili specie vna cum censibus in illum vsque diem decursis, & non solutis restituito redimere, & extinguere, & dictus emptor, sui que hæredes, & successores retrouendere teneantur, præcedente tamen intima-

timatione, seu denunciacione per duos menses ante redemptionē
 ex parte venditoris facienda, iuxta formam Constitutionis se:re:
 Pij Papæ V. de modo creandi census promulgatæ sub Datum Ro-
 mæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ 1568.
 8. xiv. kal. Februar. Et denique contrahentes voluerunt, & conue-
 nerunt seruari hinc inde omnes conditiones, & requisita dictæ
 constitutionis, & omnia, quæ Constitutio huiusmodi requirit, pro
 appositis haberi. Sed quatenus ex præmissis, vel infra dicendis ab
 ipsa Constitutione omittendo, vel faciendo, quouis modo recessum
 fore dici, aut dubitari possit, declararunt, & conuenerunt etiam,
 ad tollendum penitus omne dubium, & pro validitate contractus,
 haberi pro appositis omnia, quæ apponenda sunt, & pro non ap-
 positis, non apponenda. Redigentes rotum contractum, & conten-
 ta in eo ad verum sensum, & dispositionem dictæ Constitutio-
 nis: quia contrahentium intentio fuit, & est in omni clausula, &
 parte huius contractus, cum eadem Constitutione se conforman-
 di, & sic, & non alio modo contraxerunt. Postremo, vt dicto em-
 ptori magis cautum sit, promisit D. Augustinus venditor huius-
 modi impositioni, creationi, & venditioni annui census, tam pro
 illius solutione de semestri in semestre, vt supra, facienda in per-
 petuum durante censu, consensu præstando, lite, & causa quacun-
 que suscipienda, & prosequenda, validitate huiusmodi impositio-
 nis, & venditionis census, & pro quacunque euictione, & in om-
 ni iudicio petitorio, & possessorio insolidum, quam pro omnibus,
 & singulis in præsentī Instrumento contentis vti principales, prin-
 cipaliter, & insolidum accessuros D. N. & N. quos ita accessuros,
 & promissuros absentes, me notario &c. stipulante promisit rele-
 uare indemnes, & penitus sine damno conseruare; ita quod nul-
 lum propterea damnum, aut molestiam patientur, aliàs ad omnia
 damna, &c. teneri voluit, de quibus &c. Et in euentum mortis,
 aut mutationis conditionis in deterius, aut recessus ab Vrbe di-
 ctorum fideiussorum, vel aliorum pro tempore in hoc censu obli-
 gandorum, seu alterius eorum, promisit semper, ac toties quoties
 aliquis ex dictis casibus, tam in vno, quam in pluribus ex fideiuf-
 soribus obligatis, tam eodem, quam diuerso tempore contigerit,
 statim obligare, & subrogari facere alium, seu alios æque idoneos
 fideiussores, ad satisfactionem emptoris, seu eius heredum, & suc-
 cessorum, ne vnquam tractu temporis emptor, vel sui, contingen-
 tia euentuum prædictorum in eorum cautelis, & actionibus tam
 realibus, quam personalibus deteriores efficiantur: firmis tamen
 remanentibus semper obligationibus talium fideiussorum quo-
 cunque modo pro tempore deficientium, ita vt quæcunque obli-

gationes subrogandæ semper cumulatiue, iuraque iuribus, & cautelas cautelis emptori, & suis accrescere intelligantur declaratione adiecta, quod in euentum mortis hæredes fideiussoris defuncti possint sese loco illius obligare, dummodo eo tempore defuncti hæredis conditio deteriorata non appareat: Quia sic actum &c. Pro quibus &c. extende obligationem cameralem in forma poterunt fideiussores post supradicti contractus stipulationem obligationi huiusmodi quandocunq; accedere, qui à notario de contractu prædicto, ac omnibus in ea contentis certiores reddentur. Hæc de censibus dicta sufficiant; Reliqua habes per recentiores, qui satis copiose in hoc scripserunt ad quos in facti contingentia recurre, & tantum non inutile visum fuit infrascript. rotales decisiones addere, quibus etiam censui adden. in tertia part. tract. Bocacij de censibus sub nu. 38. si non professis saltim tyronibus profutura, quod in casu ibi relato datur emptori censui processus exequutiuis contra venditorem census ex stipulatu pro restitutione pretij, vbi in illius contractu partes conueniunt debere seruari omnes qualitates traditæ in Motu proprio Pij V. circa restitutionem pretij intra annum computandum à die factæ disdictæ venditoris ex illis verbis; pro quibus omnibus, & singulis obseruandis contrahentes sese in forma Cameræ Apostolicæ obligarunt, vt in supradicta forma contractus census videre est.

DECISIONES ROTAE IN MATERIA CENSUS.

R. P. D. DECANO.

Romana census Turris Bubalariæ;

Luna 7. Nouembris 1575.

E P I T O M E.

P Actum appositum in contractu census; quod venditor teneatur infra quatuor annos in totum redi-

redimere censum vitiat contractum .

S V M M A R I V M .

- 1 Pactum appositum in contractu, quod vult, vt venditor teneatur infra certum tempus in totum redimere censum vitiat contractum census.
- 2 Ratio ibi assignatur .
- 3 Remota substantia remouetur, & actus.
- 4 Consensus requiritur pro substantia actus alias contractus census redditur elusorius .
- 5 Pactum, quod venditor teneatur infra certum tempus in totum redimere censum demonstrat contrabentes voluisse constituere potius contractum pignoris, & feneratorium à iure reprobatum, quam census .
- 6 Pacta vbi non sunt contra substantiam; sed circa accidentia, tunc quamuis sint illieita vitiantur, & non vitiant, quia non deficit consensus circa substantiam .
- 7 Intellectus ad l. cum præcaro. de præcar.

- 1 **P**actum resolutum pactum appositum in contractu census, quod vult, vt venditor teneatur infra quatuor annos in totum redimere censum vitare contractum census per reg. in cap. fin. de condit. apposit. cum ibi notat. l. per seruum §. fin. de Vsu, & habitat. Bald. in l. si pater de adopt. Bart. in l. 2. num. 7. C. de iur. Emphit.
- 2 Doct. in authen. ingressi C. de sacros. Eccles. & huius conclusionis inter cæteras potissima ratio est illa, quam tradit Bald. in cap. primo, §. fin. num. 7. per quos fiat inuest. Quia pactum hoc in ipso contractu census appositum tendit ad perimendum ipsum actum, cum sit contra ipsius actus substantiam. Qua remota remouetur ipse actus. Abb. in d. §. fin. num. 4. deficit enim consensus, qui requiritur pro substantia ipsius actus, adeo quod uidetur, uel quod partes uoluerint facere actum elusorium, l. an inutilis in princ. de acceptil., uel quod uoluerint in aliam speciem contractus consentire in casu proposito, in quo potius uidetur, quod uoluerint contractum pignoris, & feneratorium à iure reprobatum constituere, vt per Laur. de Redulph. in tractat. de Vfur. part. 2. quæst. 61. Guid Pap. sing. 477. cum alijs per informantes allegatis, vbi uero pacta non sunt contra substantiam, sed circa accidentia, tunc quamuis sint illicita vitiantur, & non vitiant, consensus enim circa substantiam non deficit. Non obstat text. in l. cum præcaro de præcar. Tum quia illud est potius contranaturalia.

contractus quam contra substantiam, vt multi ex doct. tenuerunt, tum quia non procedit vbi pactum facit, vt contractus in aliam speciem transeat, qui est casus noster, ita post Cart. in l. si ita donatur de donat. caus. mort. scriben. tradunt in d. Authent. ingressi, Dec. consil. 94. num. 293. in fin. Cagnol. in l. contractus num. 7. de reg. iur.

R. P. D. PAMPHILIO

Romana census 29. Nouemb. 1593.

EPI T O M E.

FRUCTUS non debentur ob retardatam solutionem quando non concurrunt requisita tradita à Paul. de Castr. in l. 3. ff. de eo quod certo loco.

S V M M A R I V M.

- 1 *Fructus non debentur ob retardatam solutionem quando non concurrunt requisita tradita à Paul. de Castr.*
- 2 *Fructus non debentur à die suscepti mandati pro restitutione sortis principalis.*
- 3 *Incompatibilia sunt, quod census duret, & sit in arbitrio emptoris repetere sortem principalem quando vult.*
- 4 *Venditori, licet sit licita redemptio Censui emptori tamen est prohibita iuxta Const. Calisti, & Pij.*
- 5 *Census statim resoluitur post relaxatum mandatum.*
- 6 *Mandatum Iudicis reputatur factum partis.*
- 7 *Census pro parte non potest extinguui vna parte inuita.*
- 8 *Contractus census reputatur indiuiduus, & resolutus ex relaxatione mandati pro tota summa.*

- 1 Vit resolutum nõ deberi fructus D. Magdalene, quia, aut illos pretendunt ratione interesse ob retardatam solutionem, & non cõcurrunt requisita, tradita à Paul. de Castr. in l. 3. ff. de eo quod certo loco, quem sequitur Rota, vt per Mohed. decil. 103. & 288. cum vulg.
- 2 *Aut ratione census, & minus debentur, quia a die, quo ob nõ adim-*

adimpletas condiciones Magdalena suscepit mandatum pro restitutione fortis principalis ipsa fors cessit in debitum, ita vt ultra eam non potuerint peti aliqui fructus citra vitium vsuræ cap. plerique cum seq. 14. 93. Laur. de Rodolph. & de vsura prima, num. 3 primo, Couarr. lib. tertio var. resol. cap. 1. sub num. 11. nec enim ad inuicem compatiuntur, quod census duret, & sit in arbitrio
 4 emptoris repetere sortem principalem, quando velit, quia licet venditori census sit licita illius redemptio iuxta cõstitutiones Callisti, & Pij emptori, tamen est omnino prohibita, cum alias esset certus de lucro, Sort. de Iust. & Iure lib. 6. q. 3. in prima conclus. latè Corrad. de contract. q. 8. 9. in secunda conclus. Couar. lib. 3. var. resol. cap. 50. num. 4. & quod pactum non sit deductum in stipulatione, dummodo emptor aliunde sit securus Summ. Ant. 2.
 5 part. cap. 8. §. 24. circa finem, & ideo cum post relaxatum mandatum fuerit in facultate Magdalena repetere pecunias quando veller, census fuit statim resolutus, etiam quod non currat actus retrouendendi, quia res deuenit ad casum à quo incipere non potuit, maxime stante mandato Iudicis, cuius factum reputatur factum partis l. si ob causam. ff. de euct. & cessat difficultas ex quo ostendit ipsum voluisse, vri hac facultate, & extensisse censum non solum pro rata pecuniarum habitatum, sed etiam pro tota summa cum alias parte inuita non potuisset census extinguì pro parte l. tutor, & l. luti de vsur. las. post alios in l. quadam nu. 4.
 8 ff. si certum petatur. Ultra quod concurrat relaxatio mandati pro tota summa, quæ facit ex verisimili mente Iudicis, & dictæ Magdalena contractus habitus fuerit pro indiuiduo, & in totum resolutus ad l. Decius. ff. de arb. Bart. in l. grecè. §. illud sub numero quarto de fideiuss. Alciat. in l. 1. §. sed similiter in repet. numero sexto de verborum obligatione, Paris. consil. 12. num. 74. libro 1. Aym. consil. 170. num. 6. nec aliud facit, quod Marinus promiserit soluere fructus pro duobus tertijs, quia eius promissio stantibus supradictis fuit inualida maxime cum sit facta post translatum onus census in dictum Valerium, cum quo seruatis seruandis erat creandus nouus census pro licite habendis fructibus.

R. P. D. LITTA

Romana Saluiani interdicti

23. Iunij 1600.

E P I T O M E.

AD hoc vt census inesse deductus extinguatur, requiritur actus retrofimilis.

S V M M A R I V M.

- 1 Census ad hoc, vt extinguatur, requiritur actus retrofimilis.
- 2 Requiritur etiam vltra consensum partium, pretij traditio.
- 3 Non dicitur extinctus, licet fuerit relaxatum mandatum pro restitutione sortis principalis loco damnorum, & interesse.
- 4 Secus si fuit processum ad actualem restitutionem ipsius sortis, seu partis vltra relaxationem mandati.
- 5 Venditor Census, qui restituit emptori partem pretij videtur recedere voluisse à consensu.
- 6 Non est in potestate emptoris repetere sortem principalem, vel partem census.
- 7 Actus non debet operari vltra intentionem agentis.

Vit resolutum censum non fuisse extinctum, quia vt extinguatur census inesse deductus, & perfectus requiritur actus retrofimilis l. 1. C. quando liceat ab empr. disced. & tenuit Rota in vna Romana census apothecarum 28. Iunij 1578. coram bo: me: Cardinali Lancellotto in Romana census tertia Iulij 1586. coram bo: me: Bubalo, & in alia Romana census, tertia Maij 1596. coram R. P. D. meo Penia, qui actus retrofimilis, cum non interuenerit in isto casu. Ideo &c.

- Et quod actus retrofimilis constitutioni non interuenerit, ex eo clarè apparet, quod nunquam fuit deuentum ad restitutionem pretij census, cuius pretij traditio vltra consensum partium, sicut debuit interuenire pro perfectione constitutionis census ad text. in

l. pretium instit. de empt. & vendit. in l. 2. §. 1. & 12. l. pacta conuenta. ff. eod. & expresse cauetur constitutione Pij V. de censibus, ita etiam restitutio illius fuit necessaria pro integra solutione d. census d. l. 1. C. quando liceat ab empt. disced.

Nec obstar dixerunt domini, quod fuit relaxatum mandatū etiam pro restitutione sortis principalis loco damnorum, & interesse, & quod factum Iudicis factum partis reputetur, quia fuit responsum, quod per hoc non sequitur, quod emptori census fuerit restitutum pretium, quæ tamen restitutio, fuit vt dictum est necessaria pro dissolutione dicti census.

Nec obstat decisio aliàs facta in illa Romana census coram R. P. D. meo Pamphilio, quia in eo casu, non tantum fuerat relaxatum mandatū pro fructibus, & restitutione sortis principalis, sed vterius fuerat processum ad aequalem restitutionem ipsius sortis, seu partis illius, quo fit, vt iure merito pro extinctione eo in casu fuerit pronunciatum; tum ratione individuitatis ipsius census, & pretij eiusdem, tum etiam quia venditor census, quem restituit emptori pretium, seu partem illius in necessarium antecedens recedere voluisse videtur à dicto consensu ad tex. in l. illud ff. de acquir. heredit. in l. ad rem mobilem, & in l. ad legatum, ff. de procurat. Et ad illud motiuum deductum per informantes pro D. Septimio, quod etiam procurator D. Marci Lepidi in executione supradicti mandati relaxati pro fructibus, & sorte principali receperit scuta 293. fuit responsum ea cessisse in causam fructuum d. census excursorum, & non in causam sortis principalis ad quam restituendam venditor census data perfectione ipsius census compelli minimè potest obstan. constitutionibus Martini, & Pij Quinti de censibus, ex quorum lectura clare constat non esse in potestate ipsius emptoris repetere sortem principalem ipsam, aut partem illius.

Et quod tollere videtur omnem difficultatem in isto casu est claratio quam ipsa, & adhuc integra fuerunt, quod scilicet mens eorū nunquam fuit recedere à dicto contractu census, imo voluisse, & velle illum producere in suo esse, & clarum est actus agentium operari non debere vltra eorū intentionem iuribus vulgaribus.

Ad illud uero, quod census ipse non potuerit validè constitui super Palatio subiecto perpetuo fideicommissio, expresseq; prohibito alienari alienationis etiã latè sumpto vocabulo, fuit responsum non esse præsentis inspectionis. Ex quo dum agitur de extinctione, & non extinctione ob cuius auctus ipse præsupponi debeat, cum non entis nullæ sint qualitates, & partes, &c.

R. P. D. I V S T O

Anconitana Bonorum, die Luna

6. I Februarij 1604.

E P I T O M E.

AD extinctionem census requiruntur legitima disdicta, oblatio, & depositum.

S V M M A R I V M.

- 1 Census non est extinctus, nisi constet de legitima disdicta.
- 2 Tutor constitutus ad certum actum tantum non potest cetera expedire, & consequenter, nec citari ad ea expedienda.
- 3 Disdicta requiritur alias Census remanet integer.
- 4 Tutor licet non satis dederit, nec adimpleverit solemnia; nihilominus per eum gesta remanent valida.
- 5 Filijs habentibus matrem in tutricem non potest dari tutor, sed curator.
- 6 Constitutio tutoris durante excusatione matris est valida, maxime concurrente decreto Iudicis.
- 7 Citatio debet precedere depositum ad hoc, ut census extinguatur.
- 8 Nuncio, & notario referentibus adesse citationem creditur.
- 9 Emptor census non potest cogere venditorem post bimestre, nisi facta nova disdicta.
- 10 Circa modum faciendi disdictam nulla est data forma.
- 11 Decretum factum in executionem disdictæ habet vim extinctionis census ex actu retro simili.
- 12 Confessio in deposito numerationem probat.
- 13 Depositum non integrum nullius est effectus.

Vbiu[m] fuit propositum, die Lunæ duodecima Ianuarij proxime præteriti informantibus solum hæredibus bon: mem: Archiepiscopi Therantini filij q. Petri de Leonibus in quorum fauorem dd. tunc intellexerunt censum non esse extinctum, & nihilominus postea auditis informantibus pro d. Iohanne Baptista mandarunt mihi, vt iterum causam proponerem cum informatione vtriusq; partis non aliter extensa decisione. Vnde iterum proposui causam

sam

- fam hac die 16. Februarij 1604. & à Dominis contrarium fuit decifum, videlicet conftare de extinctione census, de quo agitur, & primo dubitatum fuit circa difdictam census, quam informantes
- 1 pro difctis hæredibus dicebant non effe legitime exequutam, quia
  - 2 Francifcus de Alleis cui fuit facta difdicta erat conftitutus tutor ad certum actum tantum. Vnde non poterat cætera expedire, & conſequenter nec etiam citari ad ea expedienda, ad tradita per
  - 3 Afflic. decil. 256. in fin. cum alijs adductis, & ita cum difdicta, fit requifita à conftitutione Pij Quinti ſuper forma creandi census ea deficiente, census remanet integer. Quod tamen domini non approbauerunt, quoniam tam ex petitione Lauiniæ matris, & tunc tutricis ad quam Iudex ſe retulit in decreto, quia ex acceptatione Francifci apparet, quod conftitutio fuit generalis durante excufatione matris, quæ ſuper bonis q. Petri ſui viri volebat ſibi fatifſieri de eius dotibus citata legitima perſona pro filijs minoribus, & infantibus, & hoc viſum fuit magis attenden. quam illa verba poſita in inftrumento ad ſupradicta peragendum, quod etiam obſeruantia declarauit, ſi quidem Francifcus vere ſe geſſit pro tutore adiuit hæreditatem confeſcit inuentarium, obtinuit a Iudice licentiam vendendi immobilia pro ſoluendis debitis fuit conuentus, vt tutor ſimpliciter donec ſequuto eius obitu, vel alio impedimento Lauinia Mater, 27. Aprilis 1591. reaſumpſit tutelam,
  - 4 & obtinuit à Iudice illam ſibi decerni, & licet non fatifſederit, & non adimpleuerit ſolemnia, nihilominus geſta remanent valida, vt fuit ſæpe decifum.
  - 5 Neque intrat in hoc caſu regula, quod his hæredibus habentibus matrem in tutricem non poterat dari tutor, ſed curator, &
  - 6 quod tutor non datur ad certum tempus, quoniam imo conſtitutio tutoris durante excufatione matris eſt valida maxime concurrente decreto Iudicis, l. prima, & ibi gloſſ. & alij. C. in quib. cau. tut. vel curat. hab. vbi videatur. Cuiaci. in para. allegans alias leges, Corn. conſil. 17. ſub num. 26. lib. 2. dicens. In hoc caſu, quod durante impedimento matris eſt locus datiuo, donec mater reaſumat tutelam.
  - 7 Secundo, circa oblationem, & depositum factum in vim huiusmodi difdictæ duo opponebantur, primo quia non præceſſit citatio, & intimatio fuit facta alteri perſonæ non legitimæ, ſcilicet cuiſdam Iohanni Ferrantino de cuius facultate nec etiam conſtat, qua mediante potuerit recipere pretium redemptionis census, & ſic depositum eſt nullum. doct. in l. acceptam. C. de uſur. Alex. poſt alios in l. ſi mora num. 6. ff. ſolut. matrim. Anch. conſil. 86. num. 3. in fin. Rol. conſil. 61. num. 31. lib. 1.

Huic obiectioni responderunt DD: quod imo constat de citatione facta Ferrantino in Summario D. Io: Baptista numero 14. nec placuit, quod dicebatur de actu citationis non constare, nam Notarius refert citationem nuncij in cedula, quam facto exhibuit, & produxit; & in hoc conueniunt Nuncius, & Notarius, cui creditur Cyn. in l. si quis decurio. C. de fals. & deinde eidem Ferrantino fuit facta intimatio, cuius persona erat satis legitima, quia erat deputatus à Lauinia matre postquam reassumpserat onus tutelæ, vt constat publico instrumento exhibito, quæ erat tutrix filiorum, non solum respectu hæreditatis patru, sed etiam respectu hæreditatis patris, & verum videtur, quod, vel non sit solum constitutus procurator ad lites, stantibus clausulis ceteratis in mandato, vel satis est, quod huiusmodi restitutio pretij census, & depositum fuerit infra annum approbatum ab ipsa Lauinia, vt patet inferius, & durante anno à disdicta emptor census potest pecunias recuperare, cuius emptoris vices sustinebat Lauinia mater, & tutrix.

Secundo opponebatur, quod oblatio, & depositum factum fuit post bimestre à die disdictæ, quæ fuit facta Francisco sub die nona Aprilis, & depositum prima Iulij subsequens, quo casu quicquid dicendum sit de venditore census, qui potest recuperare etiam ab inuito infra annum, tamen emptor census non potest cogere venditorem post bimestre, nisi facta noua disdicta, vt habetur in Constitutione Pij Quinti, §. cum vero, & facit Anchar. in consil. 86. incipien. pro faciliore num. 5. Cui motiuo ommissa hac disputationis nouæ disdictæ DD. satisfecerunt in effectu, quia in hoc casu adest citatio contra Ferrantinum actorem ad lites, quæ habet vim nouæ disdictæ, vt in terminis fuit decisum in vna Roman. census, 13. Iunij 1582. coram Sanctissimo D. N. & ibi fuit dictum, quod licet ex bulla requiratur disdicta, tamen circa modum disdictam faciendi, nulla est data forma, & sufficit, quod talia exprimentur, ex quibus appareat venditorem census redimere velle, & ibi aderat citatio ad recipiendum sortem principalem cum fructibus, & in hoc casu à die citationis, quæ fuit 22. Iunij 1591. fuit factum depositum infra bimestre, scilicet prima Iulij subsequens incontanti penes Nappum à Iudice deputatum, & Iudex mandauit intimari, & fuit facta intimatio quarta die eiusdem mensis, nec non depositum ex mandato Iudicis in vim disdictæ, in qua dicebatur, quod pecuniæ deponantur, & amplius fructus non currant, quæ & si non sunt repetita in decreto depositi, sufficit quod decretum sit factum iu executionem disdictæ, & ita habet vim extinctionis census ex actu retrosimili secundum terminos, l. ab emptione,

ptione, ff. de pact. vbi doct. Rota coram D. meo Litta in illa Roman. Saluiani interdicti vigesimatertia Iunij 1600.

12 Neq; præmissis obstat dicere, quod depositum non fuit actualè, quia confessio in deposito numerationem probat, vt in his terminis fuit dictum coram me in Romana census Lunæ 9. April. 1601.

13 Nec etiam quod non fuerit integrum, & ideo nullius effectus, l. obfignatione. C. de solut. Curt. Iun. consil. 28. num. 2. cum alijs allegatis, quia constat de contrario ex alio instrumento extinctionionis alterius partis census sub die 12. Februarij 1587.

Et demum dd. existimarunt cessare omnes difficultates propositas ex subsequenti ratificatione Lauiniæ matris, & tutricis, quia factio prædicto deposito penes Nappum, Lauinia instetit pro consignatione pecuniarum depositarum, vt ex ipsis sibi satisfaceret de suis dotibus producendo instrumentum depositi coram Gubernatore Anconæ, licet non obtinuerit ea ratione, quia pecuniæ depositatæ erant inuestiendæ pro cautione Sanctissimæ domus Lauretanæ, & cum Io: Baptista Arca, tam sui crediti ratione dotalis contra hæredes Petri, quam ratione cuiusdam cessionis habitæ à Camera Apostolica pro prætensis spolijs egisset contra depositarium, seu contra hæredes, vel eorum procuratorem, & obtinisset mandatum, nihilominus Illustrissimus Protector domus Lauretanæ curauit, quod ex eisdem pecunijs depositatis in pecunia numerata emeretur census ab equite Bartholomæo Fanello fratre Lauiniæ, & huius census datur instrumentum publicum celebratum sub die 24. Iulij 1593. Et quicquid de isto censu approbatus est à Lauinia, quæ recepit fructus quos recuperauit mediante lite ab Arca, qui exegerat à Fanello cum cautione de restituendo, & restituit Lauiniæ vti anteriori creditrici pro sua dote, & ipse Fanellus soluit cum intentione repetendi summam solutam, vna cum damnis ab eodem Arca, & fideiussore tanquam creditor q. Petri Leonis anterior ipso Arca, ita vt si in extinctione census D. Triumphi adest aliquis defectus, quem non videbant domini satis suppletur ex postea gestis per Lauiniam matrem, & tutricem.

Non obstat, quod omnia dicantur à Lauinia gesta vti creditrice suæ dotis, non autem vti tutrice, quia necessario adest implicita ratificatio etiam vti à tutrice cum agere nõ potuerit contra istas pecunias vti spectantes ad filios suos hæredes, nisi antecedente ratificatione extinctionionis census, à qua pecuniæ proueniebant in filios suos hæredes q. Petri patris, pro qua extinctionione ita intendebant agentes pro matre, vt interim non curarent pecunias depositatas inuestire, & minores remanere sine fructibus pecuniarum quas habebant pro pecunijs eorundem minorum.

Neque ut

Neq; faciunt conditiones, quibus factum est depositum, scilicet vt pecunię inuestirentur, quoniam hoc continebatur in decreto, & erat faciendum in vestimentum ex pacto, vnde istę conditiones intrinsecę non vitiant. Doct. in l. acceptam. C. de vsur.

Ex quibus conclusum fuit constare de valida disdicta oblatione, & deposito, & de extinctione census DD. de Triumphis, &c.

DE EXEQVVTIONE ANTIQVAVM
 Cameralium post editam à Pio Quinto tribunalis A.C.
 reformationem. Cap. XXVI.

- 1 *Nulla pręuia citatione ad partēs ad exequutionem instrumentorum ante Pij Quinti reformationem extra curiam celebratorum proceditur.*
- 2 *Si mutata est debitoris, vel creditoris persona citatio exequutionem necessario pręcedit.*
- 3 *Hęc citatio etiā dimissa copia domi hęredum exequuta sufficit.*
- 4 *Ad exequutionem instrumentorum Romę ante Pij V. reformationem confectorum quo pacto procedatur.*

- 1 Via tempore reformationis tribunalis A. C. à Pio V. editę multa secūdum priorem formam, tam in vrbe, quam extra reperiebantur celebrata instrumenta, dubiũ quomodo in illis procedendum esset, oriebatur. Demum ex voto congregationis DD. reformatorem statutum fuit, quod ad executionē instrumentorum camerali obligatione antiquitus, & ante reformationem prædictam vsitata munitorum, & extra curiam, priusquam eadem reformatio promulgata fuisset celebratorum procederetur nulla præcedente ad partes citatione, vt ante reformationis huius modi promulgationem consueuerat. Secus quando essent mutatę personę ex parte creditoris, vel debitoris; eo enim casu decreuerūt citationem ad partes requiri, prout ante etiā requirebatur, vt in ferius suo aptiori loco dicetur. Quę citatio dimissa copia domi hęredum in vim priuilegij cameralis obligationis valide, & legitime exequi potest. Ad exequutionem autem obligationum cameralium, adiectarum instrumentis ante dictę reformationis promulgationem in Rom. curia confectis, seruata antiquarum citationum, & processus forma, procedi debere statuerunt. Hoc tamen excepto, quod loco excommunicationis, & censurarum, relaxantur mandata exequutiua, debitore ad videndum decerni mandatum exequutiuum, & successiuę iterum ad videndum relaxari mandatum alias decretum, citato. Et vbi in censurarum fulminatione requirebatur citatio, ad videndum fulminari, & relaxari censuras in obli-

gatione susceptas, quæ per iudicem sub decreto, nisi per totam, relaxabantur, voluerunt citari, ad videndum relaxari mandatum loco censurarum in obligatione susceptarum: quod relaxatur, nisi ad primam diem cum intimatione. Hactenus de antiquis, ad nouas obligationes venio.

DE MODO PROCEDENDI AD EXEQVVTIONEM
instrumentorum, quæ post reformationem Pij V. sub
Camerali obligatione citra procuratoris constitutionem,
mandatiq; susceptionem in tribunali Auditoris Camerae
recepta sunt. Cap. XXVII.

- 1 Citatio prima.
- 2 Decretum, quod fit in vim huius citationis.
- 3 Hoc decretum est diffinitiuum.
- 4 Datur ab hoc decreto appellatio deuolutiua.
(Declaratio, & differentia clausularum sine præiudicio legitimæ executionis
& si quid exequendum fuerit, &c.)
- 5 Si debitor in contractu appellationi renunciauerit, potest appellare obtenta
absolutione à iuramento, quæ datur ad effectum agendi.
- 6 Nisi infra tres, intellige dies iuridicas, vel currentes.
- 7 Secunda citatio.
- 8 Nisi ad primam intellige diem iuridicam.
- 9 Decretum secundæ citationis, quod est executio supradicti primi diffinitiu
modi.
- 10 Ab hoc decreto non licet appellare, & quare.
- 11 Ab hoc decreto appellans debet insimul committere causam restitutionis in
integrum, quatenus opus sit.
- 12 Per repositionem debitoris non tollitur sententia lata, sed suspenditur execu
tio relaxata.
- 13 Nisi infra quatuor, vel quinque, intellige dies currentes.
- 14 Oppositio facta verbo in termino dictæ citationis secundæ non obstat decreto.
- 15 Si oppositio fiat post seruatum citationis terminum, & sit de impediendis
executionem cameralis obligationis, admittitur, & quomodo debitor ci
tetur.
- 16 Oppositiones huiusmodi, vt plurimum, sunt cauillose.
- 17 Index si, illi videbitur has oppositiones esse veras, præfigit terminum reo
quinque dierum ad probandum.
- 18 In repositionibus, & decretis executionem minantibus, factis in fauo
rem creditoris, requiritur intimatio.
- 19 Secus in his, quæ in fauorem rei sunt.

- 20 Si iudex, incuria substituti creditorem reponat, seu mandatum relaxet absque inimitatione, poterit hoc decretum sustineri.
- 21 Quibus casibus concedatur, non grauetur, post mandati relaxationem.
- 22 Quomodo post factam executionem, illud concedatur.
- 23 Quo pacto creditor mandatum, & executionem post oppositam cauillosam exceptionem obtineat.
- 24 Appellatio admittitur ab excessiva liquidatione damnorum, & interesse etiam ad effectum suspensiuum.
- 25 In hoc liquidationis iudicio duæ tantum sententiæ sufficiunt.
- 26 Statutum Urbis ligat etiam clericos.
- 27 Quomodo sit formanda cedula appellationis ab huiusmodi liquidatione.

- 1 **A**D executionem instrumentorum in tribunali Auditoris Camerae, post prae citatam Pij V. reformationem, sub obligatione camerale, absque tamen procuratoris constitutione, & absque mandati susceptione receptorum, ita proceditur. Citatur si quidem D. Roseus Archilegius ex aduerso principalis, ad soluendum infra scripto D. instanti summam scutorum centum, ei debitorum vigore obligationis camerale, de qua in actis, alias videndum contra ipsum decerni mandatum executiuum ad primam diem, seu per totam: dummodo tamen citatio personaliter fiat: instante D. Antonio Capono principali, siue Magnifico D. Rodorico Comicino eius procuratore. D. Iacobus Belgius est Notarius. Qua citatione personaliter, vel domi execututa, (etenim utroque modo afficit) & facta, illius relatione per Cursorem in actis (quæ relatio de stylo curiæ sufficit, quod fiat per Cursorem in pede citationis subscriptionem, absq. eo, quod compareat coram iudice, aut Notario ad referendū, licet de eodem stylo in manualibus Notariorum, & registris extendatur, N. Cursor retulit in iudicio, coram D. Locumtenente, mihi Notario, &c.) comparet principalis, siue procurator, & repetito suo instrumento, cum camerale obligatione in actis rogato, in partis aduersæ non comparentis, & nihil releuans opponentis contumaciam, mandatum executiuum contra debitorem decerni obtinet, nisi infra tres dies soluerit, aut releuans quid opposuerit. Et hoc decretum est diffinitiuum. Et licet debitor ab eo appellaret, & causam appellationis committere vellet, si aliquid contra obligationem releuans haberet; tamen signatura, non viso grauamine, signare solet commissionem, cum clausula (siue præiudicio legitimæ executionis) ad tradita per Galles. ad form. cam. 3. par. post processum inciden. nu. 7. cum seq. & ad reliqua de processu, num. 30. & sic

fic appellatio deuolutiuum, non autem suspensiuum effectum operatur. (Clausula enim sine præiudicio legitima executionis non suspendit executionem commissam, sed illam reseruat iudici à quo, & per Rot. coram Falcoतो decisis. 58. præseruat tamen executionem expensarum, vt coram Blanchetto in vna Astens. audi 28. Maij 1595. & quandoque suspendit, vt coram Penia in vna Placentin. fideiussionis 22. Iunij 1592. In quo differt à clausula, si quid exequendum fuerit, &c. quæ suspendit executionem commissam à Iudice à quo, & illam transfert, seu remittit Iudici ad quem, vt tenent Rotain vna Rom. dd. de Naris. 27. Ian. 1595. coram eodem R. P. D. Penia. In cõmissionibus enim, quæ cum proxima clausula signantur, non statim assertioni partis sed partibus informantibus Iudex gustare solet de grauamine. Rot. in nou. de appellat. decis. 45. & alias 50. num. 2. Franc. in cap. non solum, num. 2. eodem titulo, in 6. Felin. in cap. dilectus filius, column. 2. num. 14. de rescrip.) & ad hoc, vt locus sit executioni, & clausulæ si quid exequendum, mandatum iam relaxatum debet iustificari ex eisdem actis, quæ sola attenduntur iuxta decisionem Rotæ in vna Tuderlin. officij Cancellariæ, coram R. P. D. Lancellotto; die 19. Februarij 1598. sed ex nouis ad illius confirmationem procedetur, pronunciando iudex bene fuisse iudicatum, & ita etiam dicendum erit de Aegidiana constitutione, quæ facit, vt sententia non iustificetur ex nouis, ad hoc, vt locus sit illius executioni. Cor. conf. 10. col. 2. lib. 4. Put. decis. 8. de Aegid. Aug. in epit. de appell. prohib. §. 10. & redeundo ad relatum appellationis articulum, dicendum,

- 5 erit, quod quamuis in instrumento sub noua forma, vt prænarratum est, concepto, debitor se obligando, expresse cuiusque appellationi, & reclamationi renunciauerit, nihilominus obtenta à Vicario Pape, ad effectum agendi, absolute, quæ passim datur, causam appellationis, citra periurij incursum, committere poterit. Quæ non obstante Auditor Camera ad vltiorem executionem procedet iuxta suas ordinarias facultates, vt per Galles. vbi supra, ad sextam partem quæst. 2. num. 9. & approbat d. decis. 80. lo. Melendem, semper dicendo, solue, & repete, iuxta cap. debitores, de iureiurand.
- 6 Elapsis tribus diebus, quos nihil refert iuridicos, aut currentes esse: citatur debitor ad videndum relaxari mandatum executioniuum, alias decretum. Cuius facta relatione, comparet creditor coram iudice, & obtinet relaxari mandatum, nisi ad primam diem, cum intimatione.
- 7 Prima hac die post intimationem exequentam elapsa, quam iuridicam esse oportet, nihil releuante per debitorem opposito, iudex mandatum relaxat. Et huiusmodi decretum, est supradictæ sententiæ executionio. Et ab illo non conceditur appellatio: quia ab

- exequutionē appellare non licet. 1. ab exequentore, ff. quorum ap-
 pellant. & l. ab exequutione. C. eodem. Capic. decis. 1. num. 17. sed si
 quis ab hoc decreto appellare, & causam appellationis committe-
 re voluerit, aduertat, vt eadem opera infimul causam restitutionis
 in integrum, quatenus opus sit, aduersus assertam sententiam præ-
 tensi decreti mandati, & illius rem iudicatam committere curet,
 Et quamuis in intimationis termino iudex debitorem animo me-
 lius deliberandi in eum statum, in quo erat ante decretum relaxa-
 tionis mandati, reponat, vt in his materijs exequutiuis sepissime
 contingit, cum iudices Romanæ Curix per tales repositiones, qui-
 bus quotidie vtuntur, grauamen reuocant, & ad vltiora proced-
 unt: cum sint decreta interlocutoria, vt l. quod iustu, ff. de re iudi.
 & c. si à iudice de appella. in 6. & c. cum cessante extra eodem. Im.
 Franc. & Dec. in cap. cum teneamur, num. 15. rub. vbi etiam tra-
 dunt, quod ista non solum procedunt in iudice ordinario, sed etiam
 delegato, præsertim Franc. ibi col. fin. cum non videatur partibus
 præiudicium inferre, sed potius expeditioni causæ faciliorem exitum
 præstare. Attamen per eiusmodi repositiones sententia lata,
 non tollitur, sed exequutio relaxata dumtaxat suspenditur. Nam,
 Iudex concedendo ea ratione aliquam breuem dilationem credi-
 tori, ad verificandum releuans quid, ab eo allegatum, relaxat Man-
 datum non nisi ad primam, vt generatim consuevit, sed infra qua-
 tuor, quinque, vel plures dies, quos non refert currentes, aut iuri-
 dicos esse. Quando vero debitor aliquid in termino citationis, ad
 videndum relaxari mandatum, vt supra decretum verbo solum op-
ponit, & nihil in scriptis ostendit, vt puta, Calculari, Nouam con-
uentionem, vel Solutionem, iudex, oppositione illa non obstante, fa-
cit suum decretum, nisi ad primam diem, cum intimatione. Sed si
 talis protestatio post factum decretū, & intimationem, tamen man-
 dati expeditionē fiat, admittitur oppositio quatenus sit executio-
 nis cameralis obligationis impeditiua; & necesse est, ob admissio-
 nem huiusmodi citare debitorem ad docendum de quacunque no-
 ua conuentione, solutione, & alijs quibuscunque præiudicialibus al-
 legationibus, allegatis forsan, seu quas allegare intendat, nec non
 calculandum, si calculare voluerit; & calculo factō, soulēdum; alias
 videndum relaxari mandatum exequentiuum, iam decretum, vel,
 quatenus opus sit, de nouo decerni, & relaxari. Et in citationis ter-
 mino, comparente creditore iudex facit decretum, nisi ad primam
 diem cum intimatione.
- Quia allegationes, vt plurimum, sunt cauillose, & per debito-
 rem solum ad differendum solutionem adductæ: Si tamen opposi-
 tiones viderentur Iudici veræ, aut aliquo modo verisimiles, ita vt

probata, Cameralis obligationis executionem impediri possent, præfigit terminum trium, aut quinq. dierum arbitrio suo ad probandum, non per specialem præfixionis actum, sed faciendo decretum relaxationis mādati, ad creditoris petitionem, nisi infra tres, vel quinque. Cum autem ex debitoris parte articuli, ad probandum nouam conuentionem, cum creditore factam, solutionem, aut liberationem ipsius, dati fuerint, Iudex illos admittit, & testes examinari mandat, nisi ad primam diem, cum intimatione: vt interim creditor possit interrogatoria exhibere, & interpretē conducere. Si vero in seruatione termini admissionis articulorum creditor, debitori terminum ad examinandum præfigi instituerit; iudex arbitrio suo terminum quatuor, vel quinque dierum statuet.

18 Caterum in quibuscunque repositionibus, & decretis executionem minantibus, quæ in fauorem actoris contra reum debitorem fiunt, semper intimatio requiritur: & iudex aliter procedere non solet. Si tamen pro parte debitoris, & illius fauorem aliqua fiant decreta, seu repositiones, ad impediendum executionem, intimatio non requiritur.

20 Sed adueniente casu, quod post repositionem ex parte debitoris obtentam, nulla alia præcedente creditoris repositione, nulla intimatione debitori facta, iudex præmissa debitoris citatione, mandatum creditori aduersus eundem debitorem concederet: idcirco de mandati nullitate dici non potest. Iudex enim debitorem animo melius deliberandi reposuerat, & cum facto melius deliberauerit absque aliqua alia repositione, vel intimatione reo facienda, mandatum hoc pacto valide relaxare potuit, vt supra tenuit Rota in vna Abulen. præsumonij coram Verallo 7. Octobris 1552. inter manuscriptas lib. 1. decis. 270. ad decis. 12. de probat. in nou. Milius in suo repert. in verbo Iudex, à quo appellatur ab admissione articulorum. Quamquam hoc nunquam, seu raro, nisi forte incuria, seu negligentia substitutorum accidat.

21 Porro si mandatum relaxatum fuerit, etiam quod creditori sit actu consignatum, & debitor dicat velle de solutione in continenti docere, aut de alijs illius executionem impediens, vel etiã beneficio termini iuris gaudere voluerit; iudex ei, Non grauetur, concedit resectis expensis mandati relaxati, quæ expensæ illico creditori consignantur. Quando autem eiusmodi est exceptio, quod ea probata veniat creditor in expensis condemnandus; concedit, Non grauetur, facto expensarũ deposito. Si vigore mandati aduersus debitore facta fuerit executio, & debitor aliquid probare voluerit: non admittitur nisi forte de iniquitate mandati, & creditoris iniustitia in continenti doceret, & nisi prius resectis expensis, & data

- cautione in forma depositi de soluendo summam, pro qua fuit facta executio ad omne mandatum D. Auditoris. Fiunt haud raro exceptiones cauilloſæ, & ſolum ad ſolutionem differendam ſub varijs confictis pretextibus. Et licet hæ relaxationem mandati, & illius executionem impediant; tamen iudex, cauillatione cognita, ad vteriora illis non obſtantibus procedit facta per creditorem obligations, de expenſas reficiendo in euentum probatæ nouæ conuentionis, vel alterius releuantis exceptionis ex aduerſo allegatæ.
- 23 Est etiam aduertendum in hoc executionis obligationis Cameralis iudicio, quod vbi proceditur pro damnis, & intereſſe, quæ iudex, præuia illorum verificatione liquidat; pars poteſt appellare, ab exceſſiua liquidatione; & tunc non niſi pro ſorte principali executio creditori conceditur, & ita in facti contingentia ſignatura pluries reſcripſit, in vna ſcilicet, pro Don Didaco Laſſo de Toledo, contra Nicolaum de Palatios coram R. P. D. Farratino, & in alia inter Cap. & Canonic. de Tudela, & beneficiatos d. loci. Appellatio ſemel tantum admittitur ab huiusmodi exceſſu, vt per Veſtr. lib. 7. de appel. cap. 3. num. 12. Bero. quaſt. 131. num. 3. Capyc. deciſ. 34. in fin. reiecto dicto Galles. in titulo, de liquid. num. 13. quoniam in liquidationis materia duæ tantum conformes ſufficiunt; quæ rem faciunt indicatam, vt per Bar. d. l. ab exequutore, ff. de appel. præſertim ſtante ſtatuto Vrbiſ, quod etiam Romanos clericos videtur ligare, vt fuit dictum in Rota in vna Roman. expenſarum cultura, coram R. P. D. Pamphilio Die 4. Ap. 1591. (*licet autem à liquidatione fructuum, damnorum, expenſarum, & intereſſe appellatio, vt dixi, recipiatur id tamen inteiligendum eſt, cum appellatur ab ipſo exceſſu exprimendo certam quantitatem exceſſus loco cauſæ, aut ſaltem aliquam aliam nominatam cauſam veram, & iuſtam alias cum iſta liquidatio non contineat nouum grauamen, ſed illud idem, quod inſerebatur ex præcedente ſententia, vtique dicendum erit, appellationem non eſſe dandam, quod intellige vbi præcedit condemnatio, vt ſuperius dictum eſt, & Iudex ſibi reſeruat illorum liquidationem, quæ omnia optime explicantur in deciſione Rotæ coram Robuſterio in vna Regien. S. Tomæ tertia Decembris 1576. vbi etiam plene habes quando ab executione datur, vel non datur appellatio, ad quam in facti contingentia recurrere poteris.*)

DE CENSURIS, SEV TERMINO AD ſoluendum concedendo. Cap. XXVIII.

- 1 Terminus ad ſoluendum cenſuræ antiquitus nuncupatæ, quomodo olim concedebatur.
- 2 Poſt Pij Quinti reſormationem terminus prædictus cenſurarum nomen amiſiſt,

amisit, & quando, & quomodo concedatur.

- 3 Terminus non excedit nunquam triginta dies.
- 4 Inter censuras, & terminum quæ sit differentia.
- 5 Horum terminorum solus Auditor Camera est concessor priuatim quoad alios iudices.
- 6 Concedit Auditor Camera terminum debitoribus etiam conuentis in non suo tribunali.
- 7 Quo pacto Auditor Camera reuocet inhibitiones per eum debitoribus in non suo tribunali concessas, & quando talis susceptio termini nulla sit.
- 8 Debitori, nisi termino in obligatione expresse renunciauerit, etiam si in mandatum executiuum consenserit, Terminus non negatur.
- 9 Elapsa vltima die termini suscepti, notarius ad creditoris instantiam, absque alia citatione, iudici mandatum expediendum desert.
- 10 Quæ, & qualis post termini susceptionem exceptio admittatur.
- 11 Formula subscriptionis termini.
- 12 Terminus simpliciter, & sine vlla conditione suscipitur.
- 13 Debitor citatus ad cauendum de soluendo in fine termini, an cauere teneatur.

- 1 Nte Pij Quinti supra non semel citatam Reformationem, petenti debitori Terminus concedi consueuerat ad soluendum, cui nomen erat Censuræ, & erat spatium Triginta dierum, quod passim debitori cuicumque pro quacunque summa concedebatur. Verum post editam reformationem, non amplius spatium hoc Censurarum, sed Terminum nomen obtinuit: qui Terminus per iudicem arbitrio suo, habita summæ debitæ, & personarum qualitatatis ratione, vsque ad prædictos triginta dies; & non vltra, conceditur. Inter censuras antiquas, & Terminum, hæc est differentia. Censurarum vigore in fine spatij triginta dierum mandatum executiuum concedebatur, & vnico contextu censuræ, & excommunicatio fulminabantur; vt superius indicauimus. Nunc autem virtute Termini contra debitorem illum suscipientem, reuolutis 30. diebus, vel viginti, vel quindecim vel etiam decem (si iudex respectu modicæ summæ longiorem terminum concedere negauerit) mandatum executiuum tatummodo reale, & personale absque excommunicatione conceditur. Terminum huiusmodi concedit solus Auditor Camera priuatim quoad omnes alios Romanæ Curie iudices: qui Terminum vltra decem dies in vim quacumque suarum facultatum concedere nequeunt, A.C. (quod aliorum iudicum non est) terminum præfatum debito-

- 6 ribus, non solum in suo, verum etiam in alio quouis Urbis tribunali conuentis dat; & illius vigore inhibitiones, exequutionem quorumuis mandatorum, dicto termino durante, impediens concedit: hac tamen conditione, quatenus exequutio facta non fuerit, & dummodo alium terminum coram iudice, in cuius tribunali fuit
- 7 conuentus, non susceperit. Solet aliquando hæc vltima conditio: dummodo tamen alium terminum non susceperit omitti, & tunc, si re vera debitor, coram alio iudice terminum ad soluendum ab eo petitum obtinuerit, comparet creditor coram Auditore Cam. & de susceptione prædicta docet. Quibus peractis, Auditor inhibitionem suam reuocat cum intimatione: vel (& hoc melius, & magis consuetum est) inhibitionem ipsam non reuocat, nisi debitore citato ad videndum inhibitionem reuocari; attento quod alias terminum suscepit. Cuius citationis relatione facta, decernit nisi ad primam diem cum intimatione, vel cum intimatione simpliciter arbitrio suo (Si tamen iste terminus vnus mensis, vel 30. dierum concederetur ab alio Iudice, quam ab A.C. isthæc termini susceptio non valeret, & nullius esset momenti. Sicut enim dicimus dilationem ad aliquid faciendum à Iudice non habente iurisdictionem assignatam non valere, vt tradit Bart. in l. præses. C. de appellat. sub nu. 6. ita etiam dicendum erit de termino vnus mensis dato à Iudice non habente iurisdictionem, quia vbi eadem est ratio, idem quoque ius statui debet, l. illud. ff. ad leg. Aquil. In obligationibus vero
- 8 ante dictam reformationem celebratis, in quibus debitor censuras in actu stipulationis susceperat, terminus hic ad soluendum, olim non concedebatur. At in obligationibus post reformationem receptis, etiam si debitor loco censurarum in mandatum exequutiuum, illiusq; relaxationem consenserit, Terminus non negatur: nisi debitor per expressa verba illius susceptioni in instrumento renunciauerit. Potest tamen iudex arbitrio suo huiusmodi Terminum dare, dicta renunciatione non obstante: quia fit eiusmodi obligatio ratione traditæ formulæ, non autem quod se obligans huic
- 9 iuris beneficio renunciare voluerit. Elapso vltimo die termini concessi, nulla requiritur contra debitorem ad soluendum iuxta formam termini suscepti citatio, vt in alijs Urbis tribunalibus consuevit; sed solum notarius, absq; alio nouo decreto, ad creditoris petitionem mandatum à Iudice expediri curat. Post Terminum prædicti susceptionem nulla alia admittitur exceptio, nisi fortè solutionis, aut alterius exceptionis exequutionem cameralis obligationis impediens; quæ per probationes probatas, aut alias in continenti probaretur. Nam quando quis Terminum suscipit, debitum expressè fatetur, vt verbis expressis hæc confessio in susceptionis actu extenditur: sic enim illam in suo actorum libro, sub
- hac

- 11 hac formula annotat, Leonardus Cecchinius confitendo debitum, exaduerso petitum per d. Iudicem admissus, pro illud soluendo Magn. D. Annibali Lanfranco creditori absenti me notario, & c. stipulante, infra Terminum triginta dierum, Terminum huiusmodi suscepit, consentiens relaxationi mandati exequutiui, si in solutione defecerit absque aliqua citatione precedente, & ita iurauit tactis, & c. Contigit interdum, quod debitores prætendentes aliquam sibi ipsius exceptionem competere contra instrumentum, quæ tamen illius executionem retardare nequit, Terminum sub aliqua conditione, vt puta sine præiudicio suorum iurium, vel metu mandati, suspiciunt: ad hoc, vt interim causam nullitatis, simulationis, rescissionis, vel alterius similis exceptionis committendo executionem retardent.
- 12 Abstineant ab huiusmodi præseruatiuis, & conditionalibus suspensionibus notarij, & substituti, & confessionem debiti, ac consensum in mandatum libere, & sine conditione aliqua, aut reservatione suscipiant, & annotent. Si autem debitor fuerit citatus ad eundem de soluendo in fine Terminum, creditore petente, satisfacere tenetur; ad decis. Afflict. 279. num. 4. Pedemont. decis. 130. nu. 14. nisi possident immobilia, l. sciendum, ff. qui satisfac. cogan. & ibi doct. vel habeat multa bona mobilia, quæ facile occultari non possint; vt ibi Bart. num. 5. & Marf. in rub. de fideiussor. num. 241. sed hoc remittitur arbitrio iudicis; vt habetur in reformatione Pij Quinti §. Quod si parti.
- 13

DE EXEQVVTIONE SIMPLICIS
cameralis instrumentis extra tribunal A. C. vel Ro-
manæ Curia celebratis adiectæ, contra
debitores in curia repertos.

Cap. XXIX.

Vando coram Audite Camera vigore instrumentorum extra illius tribunal, vel extra Romanam curiam vbiuis gentium receptorum simplici obligatione, ea scilicet, in qua in mandatum exequutiuum non est consensus, contra debitorem obligatum in curia præsentem, quis procedere voluerit citationem præmittit (ad dicendum contra iura producta, & repetita videndum iurare testes super illorum recognitione quatenus opus sit, ac videndum mandari extendi formam Camera in illis appositam iuxta stylum curia) De inde procedet ad videndum decerni mandatum, ac alios actus successiuos per omnia, vt supra de instrumentis in eodem tribunal receptis

ceptis latius diximus. Cuius formulæ obligationis Cameralis extensio, licet de iure videatur necessaria ante illius exequutionem, ad tradita per Galles. in tract. de cam. oblig. p. 3. de processu ipso, sub n. 4. quem secuti DD. de Rota in vna Rom. palatij Campi Florę coram R. P. D. Penia sub die ven. 16. Decemb. anni 1588. (Rot. decis. 6. de off. deleg. in nov. Crescen. dec. 197. & alias dec. 13. de præben.) tamen ex inueterato stylo Tribunalis sufficit tantum pro illius exequutione, quod præcedat iudicis decretum, super illius extensione, vt supra dixi, præsertim parte in indiuiduo aliquid releuanter non opponente. (cuius extensio non fit cum iuramento, si iuramentum ibi non est, vt per Ias. in l. 1. §. & post operis, sub n. 4. ff. de op. nou. nunc.)

DE EXEQVVTIONE CAMERALIS

obligationis simplicis adiectæ instrumentis in curia extra tribunal A. C. receptis, vel extra curiam celebratis, in quibus tamen solutio Romæ destinata est contra debitores ab vrbe absentes. Cap. XXX.

nter modum procedendi ad exequutionem instrumentorum extra Tribunal A. C. vel extra Romanam curiam celebratorum contra debitores in curia apprehensos, quem in præcedenti capite posuimus, & modum exequutionis contractum in curia extra tribunal A. C. vel extra curiam, in quibus solutio Romæ destinata est, receptorum contra debitores extra Urbem commorantes, hæc dumtaxat est differentia. In illo scilicet processu per cursores, in hoc vero per audientiam litterarum contradictarum, vel per edictum publicum, iuxta temporis qualitatem, citationes fiunt, & cum maiori dilatione secundum loci distantiam, prout infra dicitur.

DE MODO EXEQVVTIONIS INSTRUMENTORVM

simplici camerali obligatione vallatorum extra curiam receptorum, in quibus solutio alibi, quam in vrbe est destinata, contra debitores extra urbem degentes. Cap. XXXI.

- 1 Pro exequutione instrumentorum extra curiam celebratorum, & in quibus solutio in Vrbe destinata non est, citatio præmittitur contra absentes.
- 2 Afficit hæc citatio etiam domi exequuta.
- 3 Alia citatio post huius citationis exequutionem, & reproductionem faciendâ.
- 4 Decretum in vim huius secundæ citationis fieri solitum in contumaciam debitoris.

- 5 Index comparenti debitori, & articulos ad probandum solutionem exhibentis, dilationem ad id concedit.
- 6 Pendente dilatione officium iudicis conquiescit.
- 7 Pro obtinenda excommunicatione in iuris subsidium, fit per exequutores diligentia de exequendo mandatum in loco faciendæ solutionis.
- 8 Citatio quæ hanc diligentiam sequitur. Et quando exequutoribus citatur.
- 9 Secunda citatio.
- 10 In quibus locis excommunicatio in iuris subsidium concedatur.
- 11 Contra Episcopos, Prelatos, & Magnates non conceditur in curia, nisi d: mandato Papa.
- 12 Contra obligatos extra curiam solvere, excommunicatio quomodo concedatur.
- 13 Vniuersitas non excommunicatur.
- 14 Differentia inter excommunicationem, & interdictum.
- 15 Modus agendi pro litteris aggravatorijs, & interdictis obtinendis.

1 I in vim instrumentorum, extra curiam receptorum, in quibus solutio extra illam destinata est, contra debitores ab vrbe absentes procedere volueris, citationem ab Auditore C. ad partes, cuius exemplar habes inferius in 4. lib. obtinebis. Hęc citatio ex sepius dictæ reformationis forma necessario requiritur: eaq. personaliter, vel domi dimissa copia in partibus, in quibus debitor degit exequuta, & postea in actis notarij causę reproducta, citatur debitor (ad dicendum contra iura producta, & repetita videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, mandari extendi formam Camerę in eisdem iuribus appositam iuxta stylum curiæ, ac docendum se soluisse iuxta formam suę obligationis, alias videndum decerni mandatum exequutum). Et in termino citationis, iudex præuia iurium recognitione, mandat extendi formam Cameræ, & parte non opponente, insimul decernit mandatum, nisi infra quindecim dies, aut alium competentem terminum, infra quem debitor verisimiliter de solutione in partibus facta docere possit; vt habetur in dicta reformatione, §. Rursus. Et quod eadem dilatio concedenda sit arbitrio iudicis; habetur in l. continuus actus. §. cum ita stipulatus sim, & §. item qui insulam, ff. de verborum obligatio. & facit l. quod dicimus, ff. de solut. & liber. & l. r. C. de dilationib. & ibi Bald. num. 2. si vero debitor citatus comparuerit, & articulos ad probandum solutionem in partibus factam produxerit, atque litteras remisoriales petierit, vtique erunt ei à iudice concedendæ cum conuenienti termino ad probandum, habito respectu loci distantię; vt supra dictum fuit, quo termino pendente iudex debet supersedere: vt

7 in l. siue pars. C. de dilat. Hæc non ita procedunt in obligationibus cambiorum mercatorum Romanæ curiæ cum curialibus, in quibus conuenta est solutio in partibus facienda. In illis enim aliqua dilatio ad probandum solutionem in partibus factam non conceditur, licet de huiusmodi solutione opponatur; quia in totum obligationibus conuentum est, solutionem infra certum expressum terminum in partibus fieri debere, & infra aliud tempus certum pariter, & designatum tenetur debitor, & mercatores in curia de solutione eiusmodi certiores reddere; alias in euentum non solutionis in partibus, & certificationis in curia, in Vrbe soluere obligatur excommunicatione, de qua in instrumento, cuius exemplar supra posuimus. Post mandati decretum, facta citatione ad videndum relaxari mandatum exequutiuum, iudex illud relaxat, nisi ad primam diem cum intimatione.

8 Relaxato mandato si debitor passus fuerit ad censuram fulminationem in iuris subsidium deueniri; facta prius per exequutores diligentia in curia, (& hoc intellige quando solutio in curia fieri debet) de mandato personaliter, vel realiter saltem contra debitorem exequendo: de qua constare debet per fidem exequutorum, à tergo mandati ab ipsis exequutoribus annotatam, (*Si quidem in talibus, & alijs, quæ ad officium exequutorum spectant, eis creditur, ut per Bal. in l. properandum in S. & si quidem, num. 13. C. de iudicijs, & per Tiraq. de retract. S. 8. gloss. 9. num. 22. quem secuta fuit Rota in vna Spoletana domus 30. Ianuarij coram R. P. D. Seraphino.*) citatio aut contra procuratorem præsentem per cursorem, aut contra principalem absentem, & procuratorem in curia non habentem per contradictas præmittitur

9 (ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon videndum se, aut principalem suum in iuris subsidium excommunicari, ad primam diem. Quæ relatione facta, aut cedula contradictæ reproducta, iudex facit decretum, nisi infra tres dies. Hoc tri-

10 duo elapso, rursus citatur (ad videndum se declarari, & litteras decerni, & relaxari). Et in huius citationis termino, iudex interponit decretum nisi per totam; prout etiam interponere solet in relaxatione mandati exequutiuu si per contradictas, si autem per cursorem in curia nisi ad primam diem cum intimatione. Post huius intimationis exequutionem in actis factam, litteræ fulminantur sub forma, quam infra ultimo libro descripsimus. Hæ litteræ consueuerunt solum concedi in locis extra iurisdictionem Ecclesiasticam, & Sedi Apostolicæ mediate subiectis, puta in Regnis Hispaniarum, Neapolis, Siciliæ, Ducatibus Mediolani, Sabaudiæ, Mantuæ, Florentiæ, & alijs locis Italiæ, vbi constat iudici, aut notorie, aut per

testes

- testes saltem extraiudicialiter examinatos exequutionem realem,
- 12 aut personalem facile fieri non posse. Præterea in curia contra Episcopos Prælatos, aut Magnates ob supremi Principis reuerentiam nunquam, nisi de illius expreso mandato conceduntur.
- 13 Quando solutiones sunt extra curiam faciendæ, licet debitores alienæ iurisdictioni, vt prædixi, subiaceant, non conceduntur censuræ, nisi, vt supra retuli, cum clausula, directa curiæ Ecclesiasticæ, videlicet (facta prius, diligentia, & vobis legitime cõsulto, quod vigore præsentis nostri mandati exequutiui exequutio realis, aut personalis facile fieri non possit, publicetis excommunicatos, &c.)
- 13 Ad hoc aduerte, quod vniuersitas non excommunicatur in cap. Romana, §. si vniuersitatem, de sent. excom. in 6. de cuius ratione latè tradunt moderni in c. dilecti, de excep. & in quibus differunt,
- 14 & in quibus conueniunt excommunicatio, & interdictum latè tradit Ioann: de Anan. in rub. de cle. excomm. Et licet præsentis tempore hæc de raro conceduntur interdicta nihilominus non rationi dissonum visum fuit tam generalis, quam specialis interdicti formulas hic imprimendas fore; modum vero agendi pro obtinendis litteris aggrauatorijs, reaggruatorijs, & interdictis habes in illarum formulis, de quibus in quarto libro.

DE MODO PROCEDENDI AD
 exequutionem cameralis obligationis in tribunali Auditoris Camerae receptæ, in qua in mandatum exequutiuum vna, vel bina citatione præcedente consensum fuit, contra debitores in Curia apprehensos. Cap. XXXII.

- 1 *Citatio prima contra debitorem, qui in mandatum exequutiuum vnica præuia citatione relaxandum consensit.*
- 2 *Prima citatio contra eum, qui bina citatione, & intimatione præcedentibus mandatum suscepit.*
- 3 *Secunda citatio.*

1 **Q**ui in hac noua obligationis formula quis arctius se obligando maneat exequutiuum vnica præuia citatione in se suscepit, citabitur (ad soluendum infra scripto D. instanti summam ei debitam, alias videndum contra ipsum relaxari mandatum exequutiuum in obligatione susceptum, cuius relaxationi consensit, ad primam diem

- diem, vel per totam si personaliter fiat instante D. N. principali, vel eius procuratore d. Callius est notarius. Qua citatione exequuta, & in actis relata iudex instante dicto creditore facit decretum
- 2 nisi ad primam diem cum intimatione. Si vero in obligatione fuerit consensum relaxationi mandati bina citatione, & intimatione precedentibus (nam ita plures reperiuntur obligationes receptæ) obligatus eodem modo citatur: & iudex non relaxat mandatum in termino citationis, sed mandat citari pro secunda, facta simili secunda citatione iudex decernit, nisi ad primam diem cum intimatione, & ea exequuta, & reproducta, debitore, nihil releuans opponente mandatum relaxatur.
  - 3

DE CENSURIS FULMINANDIS contra debitores. Cap. XXXIII.

- 1 Plura de censuris fulminandis contra debitores de costos.
- 2 Excommunicatio non est serenda contra inopes debitores, secus contra dolosos debitores.
- 3 Excommunicandus est personaliter citandus.
- 4 Quando debitor excommunicari possit nulla præuia monitione.
- 5 Ratio quia iudex apponit manum in broliardo in quolibet die iuridico.

- 1 **I**quod dictum est de censuris fulminandis contra debitores alienæ iurisdictionis, idem quoque seruatur contra quosuis debitores vbique locorum degentes pro solutione debiti hic in Romana Curia destinati, præuijs tamen diligentijs exequutorum, & illis apud acta causæ notarij relatis, vt supra diximus: cum creditori acerbum sit mittere alibi, si solutio in Romana Curia facienda sit, idem quoque seruatur contra debitores status Ecclesiastici Sedi Apostolicæ immediate subiectos, si ibi solutio destinata sit consilio Auditori per publica documenta, quod contra eos realis, & personalis exequutio fieri nequeat, vel Curia Ecclesiasticæ excommunicatio dirigatur, cum dicta clausula, consilio, vt supra meminimus. Verum in utroque casu non ita passim conceduntur contra debitores eius Proninciæ, seu Ecclesiasticæ iurisdictionis, vbi realis, aut personalis exequutio fieri possit, sicut conceduntur contra extraneos debitores alienæ iurisdictionis, sed cum grano salis, habita ratione ad qualitatem rei, summæ, & personarum, sed tunc denegantur, & conceduntur iudicis arbitrio. Nec prætereundum, quod licet non sit
- 2

proferenda excommunicatio in eum, de quo certum est non esse perituum propter eius inopiam, & impotentiam, vt tradit Gallef. in summ. reliqua de processu, sub num. 49. q. 5. Abb. in cap. Odoardus, num. 9. de solut. & quod excommunicatio non ligat nisi solvere valentes, non autem impotentes dicit idem Abb. in cap. P. G. nu. 11. de off. & pot. iud. deleg. quod puto intelligendum quando debitor notorie non sit soluendo, & mutatio status illius in deterius processerit sine dolo, sed tantum mala aduersa fortuna ex aliquo sinistro euentu, quia afflictis non est danda afflictio, secus ramen quando illorum paupertas precessit cum dolo, & culpa ipsorum, quia tunc non semel vidi tales debitores dolosos ab Vrbe absentes, seu latitantes dictis censuris innodari, & contra eos ab Auditore Camerae eas fulminari, quod arbitror fieri ratione doli, & culpa, quoniam priuilegio legis pauperibus concessio similes dolosi, & culposi gaudere non debent vulg. l. ex dolo, ff. de dolo, cum alijs vulgaribus, sed de his haecenus, at hanc materiam censurarum tanquam grauioris ponderis prosequendo desiderium etiam erit, quod excommunicandus est personaliter citandus. Rota decis. 3. in nou. nu. 52. quia cum excommunicatio non fertur, nisi ob contumaciam, seu culpam moniti, ideo haec monitio personalis necessaria est antequam is excommunicetur potest etiam excommunicari nulla prauiua monitione de consensu creditoris morosi sub conditione nisi satisfecerit in termino, & tunc elapso termino ob illius moram fertur contra eum excommunicatio, sine qua a iudice ea non fertur. Abb. in cap. P. G. sub num. 9. in fin. de off. & pot. iud. deleg.

3 Io. Gallef. ad form. Cam. in 3. par. quaest. 3. sub num. 7. Et hinc inoleuit stylus Curiae Auditoris Camerae apponendi singulo die iuridico manum in libro, seu broliardo nuncupato, vt puta nisi infra tempus conuentum dentur litterae de consensu.

DE PROCESSV EXECVTIONIS similium instrumentorum extra tribunal Auditoris Camerae factorum contra debitores praesentes. Cap. XXXIII.

- 1 Citatio prima pro executione huiusmodi instrumentorum.
- 2 Hic processus extensionem formae Camerae non exigit; secus si contingat procedi ad censuras.
- 3 Parte opponente Generalia contra requiruntur nona euatio.
- 4 Recognitio iurium quandocunque per Notarium recipitur.

- 5 *Recognitio quomodo annotatur.*
- 6 *Recognitio, licet fiat post terminum, retrotrahitur ad diem termini.*
- 7 *Parte opponente actor nequit ad vltiora in causa procedere, nisi recognitis iuribus.*
Secus parte non opponente.
- 8 *Quid agendum quando reus opponit velle adhibere interpretem, & interrogatoria recognitioni.*
- 9 *Recognitio apocæ quomodo sit facienda.*
- 10 *De stylo contrarius est vsus, & quid sufficiat.*
- 11 *Modus seruandus in recognitione facienda per comparationem litterarum.*
- 12 *Omnia acta ante recognitionem facta subsistunt.*
- 13 *In quibus casibus oppositio hæc non admittitur.*
- 14 *Citatio contra debitorem opponentem de calculo, vel noua conuentione, aut solutione.*
- 15 *Quæ dicatur exceptio requirens aliozem indaginem.*

Vando instrumentum sub conditionibus, quas in proximo præcedenti Capite recensuimus, extra tribunal A. C. est receptum, & in tribunali pro habenda illius contra debitorem in curia præsentem executione producitur, hæc requiritur prima citatio (ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione quatenus opus sit, necnon relaxari mandatum in obligatione susceptum.) In hoc enim processu extensio formæ Camerae non est necessaria.

- 2 *Creditori tamen consulo, si sibi diligentius cautum esse velit, vt extensione hanc à iudice debitore ad hoc citato obtineat. Nam si postea ei ad processum subsidialem excommunicationis deuenire expedierit, immediate, nullo extensionis decreto expectato, aduersus debitorem excommunicationis remedium, modo, quem superius retuli, libere, & licite obtinebit: Alias erit necesse illius extensionem obtinere; sine qua littere declaratorie nullitatis vitio subiacent. Exequuta prædicta citazione, & illius relatione in actis redacta, iudex decernit, nisi ad primam diem cum intimatione; si tñ pars aduersa nihil opposuerit. Quia si citatus in huius, vel alterius, cuiusvis citationis similis termino, Generalia cōtra, opposuerit verbo, & termino ad dicendum cōtra pendente protestatus fuerit nihil fieri, Iudicis officium in formæ Camerae extensione, mandati relaxatione, vel alterius cuiusvis decreti interpositione quiescit, & iudex admit-*

- 4 admittit solum iura, & recognitionem illorum recipi mandat: & opus est alia citatione super forma Camerae extendenda, vel alio obtinendo decreto. Et quamuis ius disponat, & forma vnus actus, prout infra dicetur, requirat recognitionem huiusmodi coram Iudice, & in seruatione termini ad dicendum contra recipi, tamen ex stylo, & inueterata obseruãtia recipitur per Notarium domi eius, vel testium, vel aliãs vbilibet, & quodocunq;. Idq; sine difficultate procederet, vbi diceretur ad videndum iurare testes super recognitione, & committi Notario causã &c. Quia tunc etiam quodocunq;, & in quocunq; loco potest fieri recognitio; vt supra dictũ est.
- 5 & inferius suo aptiori loco latius explicabitur. Extenditur præterea hæc iurium recognitio à tergo illorum, absque annotatione diei, manus, & anni sub hac forma; DD. N. & N. medio iuramento tactis &c. recognouerunt litteram, signum, & personam retrospecti Notarij publici, ac sigillum legalitatis Ciuitatis Corneti in
- 6 forma. Quæ recognitio sic recepta, & annotata semper retrahitur ad diem seruati termini: & in confectioe manualis actorum, registri, & extractus sub illa die extenditur; vt latius, & expressius
- 7 in terminorum formulario videre poteris. Verum nota quod hæc ita ex interuallo temporis facta recognitio valet, parte non opponente: quia si pars aduersa in termini seruatione, vel etiam post opposuerit, nihil fieri nisi recognitis iuribus, quamuis oppositio huiusmodi vltiorem processum non impediãt, nec aliud nouum decretum propterea requiratur super testium recognoscentium receptione; sed vigore illius primi decreti hæc recognitio per Notarium recipi possit; tamen antequam à Notario recipiatur, non potest ex parte actoris ad vltiores actus in causa deueniri; vt in l. instrumentũ. C. de probat. moder. de prob. cõcl. 1294. n. 4. *Quia iura nõ recognita remanent tanquam scripturæ priuata c. 2. vbi glos. de fid. instr. Oltrad. consil. 1. num. 3. vers. non obstat.* secus tamen parte non opponente: quia tunc valet sententia sine recognitione, & iura non recognita tunc fidem faciunt; vt per Aegid. decis. 540. & possunt etiam recognosci post sententiam, Peregrin. decis. 151. die 5. Octobris, li. 1. alias 311. li. 2. die 5. Nouemb. 1548. & in vna Ploccen. fructuum, coram R. P. D. Pamphilio, die 3. Iunij 1588. sed si pro reo in quacunq; iudicij parte fuerit oppositum, nihil fieri, nisi prius recognitis iuribus, & super hac recognitione faciendã, specificatis nominibus, cognominibus, patria, & habitatione testium; quia intendit dare interrogatoria, & interpretem adhibere, & nisi ipso citato, officium iudicis quiescit, & omnia acta suspenduntur, nec potest ad vltiora procedi, nisi facta formali recognitione. Super qua pluries disputare, & constanter affirmare,

vidi, quod requiruntur testes, qui deponant vidisse scribentem scribere illud chirographum, siue scripturam, quam recognoscere asserit, exprimendo locum loci, Alex. consil. 76. num. 6. volum. 3. Iaf. in l. admonendi, num. 88. in 3. casu de iur. iuran. Felyn. c. 2. num. 1. de fid. instr. Paris. consil. 19. nu. 44. Afflict. decif. 181. in fin. Palcoet. decif. 174. in vna Roman. duorum millium. Et hanc esse communem opinionem attestatur Ioseph Lud. in decif. Perus. decif. 7. num. 17. & 18. & quoad dictum chirographum, testatur Gallef. ad ob. form. cam. fol. mihi 25. In recognitione autem instrumentorum non fit ita exacta recognitio, vt in scriptura priuata. Par. decif. 1. de fid. instrument. cum instrumenta publica habeantur pro plenè recognitis per deponentes, se recognoscere manum, vel scripturam, & personam Notarij scribentis, vt supra dictum est, iuxta stylum Notariorum Romanæ Curix, vt per Abb. in cap. ex litteris. de const. præsertim vbi sunt instrumenta de partibus: quia non possunt facile in curia reperiri testes, qui deponant vidisse scribere illud instrumentum, de cuius recognitione agitur, vt fuit dictum in Rota, in quadam causa Maioricens. beneficij, coram Augustino, die 17. Maij 1553. vt per Verall. decif. 27. in manu script. li. 1. Hoc nihilominus omittere nolui, quod

10 etiam si ex prædictis in recognitione requirantur testes, qui interfuisse scripturæ deponant, tamen de obseruantia tribunalis A. C. valida fuit, & est recognitio facta per testes deponentes recognoscere: quia eis nota est manus scribentis; vt per Vestrium, de product. iur. li. 6. num. 8. vers. nihilominus, cum huiusmodi recognitio modo præmissa facta, vt plurimum remittatur arb. iudicis, de quo late per Menoch. de arb. iud. cas. 114. num. 20. Et id verum est, siue de tertij, siue de scribentis præiudicio agatur;

11 & hoc in apocis priuatis: Et adest statutum Vrbsis, de quo per Gallef. in d. tract. de præambulis, & de instrum. qua st. 2. nu. 11. & seq. verum quando hæc recognitio altero ex relatis modis haberi non potest, fit per comparisonem litterarum alterius scripturæ, quæ certa sit, & indubitata, vt putà, si sit trino teste subscripta; vt per Ben. Stracha, de mercat. in titul. quom. in causa mercat. proced. sit numer. 9. aliàs, secus comparatio fieri nequit. Afflict. decif. 181. num. 2. & 5. Quæ comparatio fit coram peritis, & expertis, ad id pro vtraq; parte nominatis, qui arbitrantur, & iudicant super dicta litterarum per comparisonem recognitione. Et in casum discordiæ per iudicem tertius deputatur ex officio, cuius arbitrio statur: quem cum inramento referre, & declarare debere sancitum est, ex l. hac edictali. §. his illud. C. de secund. nupt. Nat. consil. 40. nu. 1. tamen dicta comparatio

ratio est dubia: quia forma scribendi mutatur ex multis accidentibus; ut per Bald. in authen. si quis, nu. 2. in fin. C. qui potior. in pign. hab. & in hoc vide ea, quæ latissime dicit Paul. de Castr. in l. comparationes num. 5. C. de fid. instrum. quæ autem dicatur comparatio, & quomodo sit facienda habetur in d. l. comparationes. eodem titul. Et licet talis recognitio non nisi semiplena probet, ut per eundem Afflic. d. decis. numer. 6. & ibi not. Castren. consil. 87. num. 2. vol. 2. ubi habetur, quod in chirographis supradicta recognitio, semiplena dicitur probatio: Secus in scripturis publicis, in quibus remittitur arbit. iudicis; ut per Menoch. eod. tit. cas. 94. lib. 2. num. 24. & 25. tamen non semel in dicto tribunali dicta chirographa modo præmissa recognita exequi, & executioni demandari vidi, ac si plene recognita forent. Quo vero ad recognitionem scripturarum, quæ fieri solent sine testibus, ut puta litterarum cambij, missuarum, & similiarum, non est necessaria recognitio per testes deponentes vidisse scribere, eum qui scripsit, sed sufficit, quod testes recognoscentes testes subijciant bonam causam scientiæ, videlicet ex quo habent notam manum ipsius scribentis, ut tenuit Rota in vna Auinionen. pecuniaria coram Rubeo, die 29. Aprilis 1599. Notandum est præterea,

- 12 acta omnia ante recognitionem, & oppositionem, de qua supra meminimus, facta esse valida, licet per recognitionem faciendam, ut
- 13 præmissi, suspendantur. Fit non raro hæc oppositio, nihil fieri, nisi recognitis iuribus super recognitione aliquorum iurium, quorū recognitio est iudici notoria; puta bullæ plumbeæ, Annuli piscatoris, sigilli Cameræ Apostolicæ, Pœnitentiariæ, Regestri bullarum, & supplicationum: quam cum Iudex calumniosam manifeste videat, illa non obstante ad vltiora procedit. Hæc de recognitione dicta sufficiant. Ad propositum in hoc capite processum redeo. Cum debitor ante mandati relaxationem, vel etiam post opposuerit, velle calculare cum aduersario, vel nouam cum eo conuentionem fecisse, aut debitum persoluisse, quæ exceptiones executionem cameræ obligationis impediunt, citabitur debitor modo præmissi in 27. cap. relato. Qua citatione exequuta, & reproducta, & elapsa prima die iuridica post executionem huiusmodi, mandatum executionum expeditur. Aliæ vero exceptiones requirêtes altiore indagem, in his executionibus, & summarijs causis non admittuntur, & reijciuntur, qualis autem dicatur exceptio requirêns altiore indagem est illa quæ non potest expediri intra tantum tempus quantum processus principalis, Bart. in tract. super constitution. ad reprimen. in §. summaria post nu. 4. & magis late per Lancellor. in 2. par. cap. 17. de attentat. nullitate pend. sub num. 120. 121. & 122.

DE CALCVLIS, QVI INTER COL-
litigantes fiunt. Cap. XXXV.

- 1 Citatio prima super calculo facienda.
- 2 Si debitor petat statui diem, & horam ad calculandum, fit citatio alio modo.
- 3 Post primam citationem computa, & libri calculatoribus consignantur.
- 4 Post hanc consignationem fit alia citatio.
- 5 Mercator cogitur reo petente libros exhibere.
- 6 Stylus Notariorum super exhibitione librorum mercatorum.
- 7 Potest reus huic declarationi addere, si & prout de iure.
- 8 An librorum exhibitionem petens, illis stare teneatur.
- 9 Quae dicta sunt de libris, non ita procedunt in instrumentis. Et quamplura alia de mercatorum libris, illorumq; exhibitione.

Um inter litigantes sunt habita, & tractata plura computa, quae obligationem cameralem, cuius vigore agitur, & illius solutionem tangant, iudex ad partis comparentis, & sapius de calculo opponentis instantiam, alteram partem citari mandat. Ad eligendum pro parte sua peritum, & calculatorem ad effectum videndi, & calculandi computa inter aduersarium, & instantem habita, & tractata, vna cum perito calculatore per instantem eligendo, & calculari mandari videndum, alias videndum illum eligi, & deputari per d. ex officio, ad primam diem, vel per totam si personaliter fiat, instan. Magn. D. Clemente Mazzulano principali, vel eius procuratore. Et in citationis termino instans suum peritum nominat, & in contumaciam partis aduersae non nominantis suum peritum, per Iudicem aliquem ex officio deputari obtinet cum intimatione, vel nisi ad primam diem cum intimatione, arb. iudicis. Qua intimatione exequuta, & reproducta, computa, partita, solutionum, ac dati, & accepti si in actis Notarij exhibita inueniuntur, calculatori, siue calculatoribus, ad hoc vt calculent, consignantur.

Si debitor conuentus certam diem, & horam ad calculum inter ipsas partes faciendum statui petierit, citatur alia pars, ad calculandum in officio Notarij, pro certis die, & hora, si calculare intendit, alias videndum relaxari mandatum quibuscunq; non obstantibus. Et in hunc casum Index mandatum, nisi ad primam diem cum intimatione, relaxat. Post consignationem coputorum, scripturarum,

& librorum in manibus calculatorum factam, citatur debitor hoc modo. (Intimetur Magn. D. Horatio Ruspoli exaduerso principali, qualiter libri, & computa reperiuntur in manibus calculatorum ad effectum calculandi, ideo citetur idem, ad illos informandum, faciendumque peritum suum referre, alias videndum mandari referri per peritum pro parte infrascripti d. instantis deputatum, illiusque relationi stari mandari, ad primam diem). Qua adueniente, Iudex decernit, & mandat referri, & relationi periti partis instantis stari mandari, nisi ad primam diem fecerit suum peritum referre, cum intimatione. Postquam intimationem exequutam, & exhibitam, notarius, in vim huius decreti peritorum relationem recipit: qua visa, iudex postea ad causæ expeditionem procedit. *Si autem reus, vel actor errorem calculi allegauerit, eum incontinenti probare debet, Dec. in l. 1. num. 8. C. de errore calculi. Rota in vna Foroluien. pen. 28. Aprilis 1595. coram R. P. D. Penia.* Si autem proceditur ad mercatoris instantiam, & reus conuentus, vt plerunque accidit, ad docendum de solutione, vel pro calculo faciendo, aut ad alium effectum sibi proficuum libros exhiberi petit; iudex ad exequutionem vltiorem, nisi facta librorum exhibitione, non procedit: licet pluries extrahantur partitæ per Notarium causæ, quem pro illarum extractione iudex arb. suo transmittit. Ad quam exhibitionem mercatores cogi posse negant, saltem nisi facta prius declaratione de volendo illis stare pro, & contra. Et quamuis alias à Notarijs huius tribunalis collegialiter congregatis relatum fuerit, partem petentem exhiberi libros de stylo teneri hanc declarationem facere; tamen, pace ipsorum dixerim, quod veritas in contrarium est. Etenim, pars non potest cogi declarare se velle illis stare pro, & contra, simpliciter, sed tantum adiecta conditione, si, & prout de iure tenetur, cum iuris esse videatur, vt qui vult se fundare in libro quoad solutionem debiti, illum quoad creditum insimul acceptare debeat, vt per Menoch. de Arb. Iud. li. 2. cas. 93. per totum. Aug. 1. 3. decis. 313. secus tamen procedit, quando petens talem exhibitionem, non fundaret intentionem suam circa solutionem in libris apparentem: quia tunc dicendum esset, libros mercatorum, & illorum partitas non nisi contra scribentem probare, iux. com. op. de qua per Iaf. in l. admonendi, numero 134. & sequen. de iur. iuran. & quod non probent plenè pro tertio contra tertium, etiam si essent publici officiales, extat decisio Rotæ in Caputaquen. pension. coram Quiroga, & per Verall. decis. 13. li. 1. in manuscript. & alia facta, in causa Civitatis castelli releuationis indemnitate coram Palcot-

to, die 9. Iunij 1559. sub nu. 191. & decif. Cott. 267. Et cum hæc pauca dixerimus de libris pro tertio contra tertium, non videtur rationi difsonum aliquid esse referendum, quo ad fidem eis adhibendam pro scribente, vel contra eum, quod habetur per scribentes in l. quadam. §. nummularios. C. de eden. & l. admonendi. ff. de iur. iuran. vbi habetur, quando fit eis fides adhibenda, scilicet, quod considerata qualitate mercatoris, & quantitate crediti, seu conditione rei, de qua agitur, iudicis in hoc auctoritas accedat, & eius arbitrato fidem eis adhibeat, vt latè per Hipp. de Marfil. in fing. 458. vers. liber Mer. *Partita autem vnus libri vera existente an cetera præsumuntur vera, vide Castren. in consil. 301. nu. 4. l. 1. Iaf. in rep. l. admonendi num. 128. ff. de iure iuran. Gabriel conclus. 5. num. 1. vbi attestatur de magis communi.* Et licet obligatus exhibere libros, teneatur eos edere in loco, vbi exercuit, etiam, quod ibi esse deserit, vt per Gomes. decif. 268. tamen si hic in Vrbe non reperiantur, vidi A. C. illos non semel exhiberi mandasse in loco vbi reperiantur, hoc modo videlicet. Quod idem Aud. Cam. per suas compulforias litteras, & subdelegationis instrumentum, arbitrato suo subdelegat iudicem in partibus, cui libri exhiberi debeant, qui videt si aliquid est, quod ad causam faciat, & illud ad partis petentis instantiam ad ipsum D. Auditorem, quo merita causæ cognoscere possit mittit. Etenim quæ dicta sunt de libris, non ita procedunt in instrumentis: nam si aliquis vult ex instrumento agere, regulariter in totum, & non in parte, ei stare cogitur, vt per Cynum in l. 1. C. de confess. & l. 2. C. de donat. ante nupt. cum simil. Quis enim non potest approbare contractum ad sui utilitatem, & illum reprobare quo ad eius damnum, l. si ita stipulatio. in fin. ff. de oper. liber. Bald. consil. 32. & 34. num. 1. vol. 2. Tiraquell. de retract. in fin. num. 4. & sequent. *Ex contractu tamen quem quis impugnat, vel non seruat, se inuare non potest, quatenus durat impugnatio, sed ea finita sit, Paul. de Cast. in l. cum proponis. La 2. nu. 2. C. de pact. vide etiam Iaf. in tit. de actionibus. S. ueni si quis. num. 22. & seq.*

DE MODO PROCEDENDI AD exequutionem instrumenti contra Communitatem.   Cap. XXXVI.

D Vbitant aliqui in processu exequutionis obligationis per Communitatem factæ, An mandatum contra Priores, Massarios, & Officiales, ac particulares in instrumento non nominatos personaliter exequendum concedi possit.

Vidi,

Vidi, iure permittente, semper in similibus executione obligationum mandata executiua relaxari, & exequi mandari contra Priores, & officiales Communivitatis pro tempore existentes, licet in obligatione non sint nominati. Ratio, quia, licet debitum vniuersitatis non sit singulorum de per se singulariter consideratum, l. sicuti, §. si quid vniuersitati. ff. quod cuiusque vni. nomi. & ibi Paul. de Castr. in §. si quid in princip. Afflict. decis. 400. nu. secundo, nec ergo videatur concedens, quod vnus de vniuersitate capi possit, seu in solidum exigi pro debito totius vniuersitatis. & nedum civili imò naturali iuri repugnet, vt alius pro alio molestetur; l. 1. C. vt null. ex vic. li. 10. & in authent. vt null. iud. §. quoniam vero, & de iniur. & damn. dat. in 6. cum simil. hi tamen, ad quos spectat onus exigenda collecta, elapso tempore, per quod sunt in negligentia, capi possunt, & ab eis exigitur in solidum. Verum ipsi postea ab illis de vniuersitate recuperabunt pro viribus singulorum, l. 1. circa fin. ff. de mu. & honor. & illam ad hoc allegat Bart. secundum Lud. in §. actor municipium, qui ad hoc allegat. C. de exact. tribu. l. missi opinatores li. 10. Vnde erit dicendum, quod si ad consules, seu priores ciuitatis spectat onus exigendi credita, cum tamen communitas non habeat neque nolle, neque velle, & isti quadam fictione populum representent, argum. l. offa, ad fin. ff. de relig. & sum. fune. & constituantur in negligentia illa exigendi, pro soluendis debitis ciuitatis poterunt ipsi capi, & in solidum exigi, per d. l. 1. & d. l. missi opinatores: & ita debet intelligi, quod not. Bald. in l. etiam. C. de exequutio. rei. iud. idem etiam dicit Bart. in l. 4. ff. de re iudic. vbi sic distinguendo dicit, aut loquimur de executione personali, & fit hoc modo, quia consules populi capiuntur, qui quadam fictione sunt populus, non quia sunt personaliter debitores, sed quia habent facultatem soluendi, vel quia populus non debet personaliter capi cum non sit in mora, aut loquimur in executione reali, & tunc debet fieri executio in bonis ipsius communitatis, vt puta in molendino, nemore, & similibus, vt ibi sub num. 11. in fin. verific. modo restat, & sub num. 14. eodem versiculo, vbi quod nec iumenta singularum personarum possint capi pro debito vniuersitatis, cum in contractu non continetur obligatio singulorum, sed tantum est obligata ciuitas non autem singuli ciues, quia quod meum est vniuersitatis non est, nec minus possunt capi tanquam singulares, licet contractus vniuersaliter, & singulariter singulos obliget, cum tot, & tanti sint ciues, nec potest apparere quantum tangat prorata, nec actor potest edere certam quantitatem, sequitur, quod captus debet relaxari, & dicere quod quilibet tenetur

insolidum, nisi expressim, aut nominatim dicatur falsum est, vt ibi sub eod. num. 14. Et quod vniuersitas ex suo contractu non possit obligare singulas personas, non consentientes obligationi dicit Ias. in l. si se non obtulit, sub num. 25. ff. de re iudicata, & ibi vide limitationes sub num. 23.

DE NULLITATE, ET REVOCATIONE mandati, & executionis. Cap. XXXVII.

- 1 Qui plus debito re, & tempore petit, in expensis condemnatur, & mandatum reuocatur.
- 2 Valet mandatum pro summa incerta; Sed si vltra debitum exequatur, creditor in expensis condemnatur.
- 3 Censuræ quando petitum est plus debito, non subsistentur etiam pro summa debita.
- 4 Mandatum pro summa indebita obientum subsinetur pro summa debita, sed non pro expensis.
- 5 Plures casus, quibus mandata ex nullitatis capite reuocantur.

1

2

- VI plus debito re, & tempore petit, venit in expensis condemnandus, l. vnica, C. de plus petition. & mandatum si quod obtinuerit reuocatur. Si quis obtinuerit mandatum pro summa incerta, puta pro forte principali alicuius societatis, & illius fructibus non liquidatis, validum est, vt inferius suo aptiori loco dicetur. Sed si fuerit contra debitorem plus debito exequutum, petitio per dictam executionem declaratur nulla: cum enim decretum sit indiuiduum, non potest pro parte valere, & pro parte non valere, l. in hoc iudicio. ff. famil. herciscun. Afflict. decis. 218. nu. 4. cum in parte nullum, in totum redditur nullum: vt per Riminald. Iun. consil. 190. num. 78. & sequent. vbi attestatur de communi. Et actor in expensis mandati, & executionis venit condemnandus, licet ex infra dicendis mandatum pro summa debita subsineatur ex quadam æquitate; quando de nouo esset concedendum, & relaxandum, secundum Angel. & alios in l. si finita, ff. de damn. infect. Crauet. consil. 36. numero 7. Gozad. consil. 21. numero 36. vbi attestatur de communi in cons. 74. nu. 167. Censuræ autem quando ita incertæ sunt, & in earum publicatione plus debito petitum fuisse apparet, nec etiam pro summa debita vlllo modo subsistentur, quia etiam sunt indiuisibiles, semper reuocantur; vt bene explicat

cat

cat Gales. in eius tract. ad form. cam. in quæst. post processum, incidem. num. 36. & ita fuit pluries in Rota iudicatum; vt coram R. P. D. de Grassis, in vna Calaguritan. Beneficij, 7. Nouembris 1575. & coram R. P. D. Bubalo, in vna Salamantin. pensionis, 9. Maij 1583. num. 3. in decis. diuersorum impressis li. 2. Et differentia est inter mandatum, & censuras; quia mandatum potest iustificari etiam post illius relaxationem; vt coram R. P. D. Robustero, 20. Iunij 1576. in vna Nepefin. Censuræ autem non iustificantur ex nouiter deductis; vt coram Verallo decis. 157. li. 1. & 4 decis. 286. in manuscript. Extracto autem mandato pro centum, quando creditori non debentur nisi quinquaginta, & sic pro quinquaginta plus debito, licet in mandati extractione, & pro centum, & pro quinquaginta idem perque impendatur, tamen reus ad impensas mandati eiusmodi non obligatur: quia sententia, seu decretum vnicam integram summam continens, etiam si in parte debeatur, non potest etiam pro summa debita, vt dictum est, sustineri; sed profus nullum redditur; vt per Bart. & Bald. vltra superius citatos in l. certi condictio. §. oportet igitur. ff. si certum pet. & per eundem Bart. & alios in l. fin. de iurisd. omn. iud. Put. decis. 317. li. 1. & in vna Larinen. frumenti coram R. P. D. Robustero de anno 1575. & in eadem Larinen. coram Illustriss. Blanchetto, 9. Decemb. 1577. decis. 205. Et quamuis hæc mandata, ex superius allegatis, præsertim parte instante, in totum tanquam nulla reuocanda sint, nihilominus de antiquo Auditoris Camerae stylo, qui vim legis obtinet, Afflict. decis. 135. num. 3. Roland. à valle consil. 70. num. 13. vol. 1. contrarium seruatur. Mandatum enim pro summa indebita relaxatum, sustinetur pro summa debita, licet in expensis condemnatur actor, vt dixi. Qui stylus Auditoris Camerae videtur fundatus in æquitate adueniendum circuitur, qui cuitandus est, l. cum fundus, §. 1. ff. si certum pet. Socin. consil. 171. col. 4. vers. sed posito, Rolan. à valle consil. 79. num. 9. volum. 3. Quod indubitatè procedit, quando decretum, seu sententia continet diuersa capita, quia tunc sustinetur pro ea parte, quæ verè debita esset; quot enim sunt capita tot sententiarum, vt in l. scire debemus. ff. de verb. oblig. Put. decis. 327. in non impressis, & in impressis, decis. 324. num. 5. Contard. in repet. l. vnica, C. de moment. poss. ratione damni irreparabilis, limit. 1. num. 38. fol. mihi 148. Becc. conf. 92. num. 4. Sed si fuerit mandatum relaxatum, aut per contradictas parte in curia existente, aut parte citata in Vrbe, debitis tamen, ac requisitis terminis non seruatis, quod nimia agentium diligentia, & substitutorum incuria interdum accidere posset, puta omissa forma ca-

meræ instrumenti in actis producti extensione, reuocabitur. Reuocabitur pariter, si in vim instrumenti in actis producti, cui adiecta sit simplex cameralis obligatio, ea scilicet, in qua nullum est susceptum mandatum, ad relaxationem mandati in obligatione suscepti processum fuerit. Rursus reuocatur, si non elapso intimationis termino expeditur, quoniam dicto termino pendente officium iudicis conquiescit, l. siue pars. C. de dilatio. Et pari ratione reuocatur, si non elapso termino in actis per debitorem ad soluendum suscepto, mandatum expeditur.

DE EXECVTIONE OBLIGATIONIS

Cameralis pro interesse ex sui natura liquido.

Cap. XXXVIII.

T quia hæc executionis obligationis Cameralis materia est satis quotidiana, & ideo plenius pertractanda, non igitur videtur prætereundum, quod si illius vigore proceditur contra obligatum particulariter ad certam rem dandam, siue tradendam, & in defectum ad interesse creditori teneri voluit, si interesse fuerit ex sui natura certum, & liquidum tunc pro eo conceditur executio, ita vt supra fuit resolutum in S. Rotæ auditorio in vna Romana census coram Illustrissimo Domino Cardinale Seraphino, tunc Rotæ Auditore, die decima Decembris, 1583. & in vna alia Rom. seu Cornetana dotis, vndecima Februarij coram R. P. D. Cantuccio, quam decissionem inferius habes Roman. seu Cornetana dotis die vndecima Februarij coram R. P. D. Cantuccio. DD. dixerunt Illust. Dom. Alexandro de Aptis competere viam executiuam vigore obligationis Cameralis contra Illust. D. Bernardinum Sabellum pro restitutione dotis, de qua agitur ex pluribus. Primo quia in instrumento constitutionis D. Helenæ d. Bernard. eius maritus promisit, & se obligauit D. Portiæ matri d. Helenæ, quod Illustrissimus Dominus Cardinalis de Sabellis inuestiat scuta 9000. tempore receptionis in bonis stabilibus pro cautela, & seruitute dotis in omnem casum, & euentum restitutionis dotis, & pro his d. Bernard. se obligauit in forma Camerae. Vnde cum non doceatur pro parte d. Bernardini de huiusmodi instrumento potest d. Alexander hæres d. Portiæ agere executiuè ad interesse ad quod d. Bernard. expresse se obligauit in forma Camerae, vt per Gallef. d. for. ob. Cam. par. tertia, num. vndecimo, & loco interesse

petere

petere fortem principalem, Bald. in l. si traditio q. 4. C. de act. empt. Ruin. consil. 141. num. 9. in fin. libi. 1. Roman. consil. 295. num. 10. & seq. libro secundo, sicut dicimus in contractu census, quod si non seruantur pacta, nempe renouatio cautionu seu aliqua pacta potest loco damnorum peti fors principalis.

Secundo, quia in dicto instrumento dotali est enunciata restitutio dotis, vt patet ex illis verbis, in omnem casum, & euentum restitutionis dotis obligatio. Cameralis pro omnibus, & singulis intelligitur etiam pro restitutione dotis, quia clausula, omnia, & singula, refertur ad enunciata, Alexand. consil. 17. num. 2. lib. 3. Ruin. consil. 137. num. sexto, lib. primo, & consil. 101. num. 11. lib. primo, Paris. consil. 97. num. 91. lib. primo, Crescen. decis. 26. & in fortioribus terminis Lancellott. in Rota societatis de Philippensibus, tertia Martij 1581.

DE EXEQVVTIONE OBLIGATIONIS quarantigiatae. Cap. XXXIX.

- 1 *Via citationis ad quarantigiati instrumenti exequutionem proceditur.*
- 2 *Qua citatio fiat.*
- 3 *Contra hanc exequutionem appellatio suspensiuam non datur, secus si instrumentum sit aliquo modo offuscatum.*
- 4 *Debitori in forma quarantigiae obligato terminus iuris conceditur.*

1 **Q**uant nonnulli ad exequutionem obligationis sub forma quarantigiae receptae in via monitorij in tribunali A. C. procedendum esse: non desunt tamen plures, qui contrarium sentiunt, & existimant citationem sufficere. Nam ex quo eiusmodi obligatio per Notarios Urbis, raro, vel nunquam recipi consuevit, his dubitationibus ansam praebeat. Ego vidi ex inueterato, & inconcusso, haecenus more citationem praemitti aduersus debitorem ad soluendum iuxta suae obligationis formam alias videndum contra ipsum decerni, et relaxari mandatum exequutiuum. In cuius citationis termino, Iudex ad partis comparentis instantiam illud decernit, & relaxat, nisi ad primam diem cum intimatione. Cum ista quarantigia sit praecipuum factum in confessum per notarium de instrumento rogatum effectum Iudicem Cartularium, de obseruando promissa, Cyn. in l. 1. num. 3. in fin. C. de confessis. Bart. ibi in Summ. num. 15. Angel. in l. ait praetor. §. 1. nu. 4. ff. de re iudic. & ideo exequutiuum. Negul. in tract. de pign. in primo

- primo memb. 8. part. num. 22. super hac quarantigia forma, illiusque vi, & importantia, ac exceptionibus, quæ contra eam, admittantur, cum plures iurisconsulti, ac viri doctissimi ex professo tractauerint, hæc pauca solummodo ad exequutionis modum, & procedendi stylum dicta sunt. Contra huius obligationis exequutionem, nulla ex præmissis appellatio recipitur suspensiva. Secus quando tale instrumentum aliquo modo offuscatum apparet, eo enim casu viam exequutiuiam non habet, Lancelot. de attent. appell. pend. in secunda part. cap. 12. limit. nona, num. 7.
- 4 Et quamuis forma hæc arcta sit, vt quis sub ea se obligans Iudicis præceptum, & mandatum in se, vt supra dictum est, suscipiat; tamen debitori petenti terminus triginta dierum, vel breuior, considerata summa debita, ad soluendum passim conceditur. Cæterum quæ dicuntur de modo procedendi in quarantigia eadem videntur seruari in exequutione instrumentorum iuratorum, ad tradita per Ias. in l. iusiurandum nume. 13. ff. de iureiurand. & per eundem Ias. in tit. de actionibus. §. item si quis, il secundo, num. 17. Hipp. de Marfil. sing. 356. incipien. iuramentum. Signatura tamen, vt audiui, contrarium seruare consuevit, & commissionem appellationis ad vtrunque effectum passim concedit. Quod videtur conformari cum resolutione dd. de Rota, de qua in decisione facta coram R. P. D. Litra, in causa Britonorien. pecun. seu Imolen. dotis, die 17. Nouembris 1596.

DE PROCESSV EXEQVVTIO. INSTRV-
menti, in quo notarius omisit ponere, sub qua
forma debitor se obligauerit.

Cap. XXX.

- 1 Si supervenit notarius, qui instrumentum recepit statur illius declarationi.
- 2 Mortuo notario qui sit Auditoris Camerae, vel Camerae Apostolicæ sub forma Camerae obligatio facta intelligitur.
- 3 Quomodo faciendâ sit extensio clausulæ &c. si notarius sit mortuus.
- 4 Quando notarius corrigat errata remissive.

B negociorum, & obligationum numerum, Notarij, eorumque substituti, & scribentes obligationes cæteratas in suis libris annotant, & aliquando incuria, vel memoriæ defectu substantialem clausulam obligationis cameralis prætermittunt dicentes solum. Pro quibus, &c. obligavit, &c. iuravit, &c. Et vidi alias dubium,

- bium, An obligatio in qua illius forma minime exprimitur in forma Camerae, vel in forma iuris facta intelligatur; Et super dubitatione huiusmodi per dd. Locumtenentes, & Notarios tribunalis Aud. Cam. resolutum, quod si notarius, aut scriba, qui obligationem recepit, superuiuit, & interest, ad eum sit recurrendum, illiusque declarationi stetur: talis enim scriba Notarium principalem representat, iuxta plures resolutiones DD. Notariorum Aud. Cam. collegialiter factas, de quibus in libro rubeo dicti collegij. Si vero non superuiuat, vel absit à Notarijs, tamen Aud. Cam. vel Camerae Apostolicæ recepta sit, in forma Camerae recepta esse intelligatur, illique exequutio non secus, ac instrumento in forma Camerae extenso detur: etiam si non sit expressa forma Camerae: etenim non consueuerant sub alia, quam
- 3 Camerae Apostolicæ forma instrumenta ab illis recipi. Hæc pauca de instrumentis in vrbe celebratis dicta sunt, non inutile videntur aliqua alia dicenda de extensione clausularum instrumentorum extra urbem celebratorum, vt puta quomodo debeat extendi clausula, &c. si notarius sit mortuus docet Bart. in l. Gallus. §. idem credendum numero 2. & tertio. ff. de liber. & posthum. Alex. in consil. 163. volum. 7. num. 11. & consil. 28. num. 8. libro 2. Ias. in l. Argentarius, col. 1. in fin. ff. de edend. l. non impossibile, num. 6. ff. de pactis, & in terminis d. l. Gallus, dicto §. idem credendum eod. tit. idem Ias. de extensione dictæ clausulæ, seu dictionis, &c. abbreviati magis diffuse dicit, quod si notarius rogatus de tali instrumeto in qua expresse non legitur forma quarantigæ non habeat firmum stylum attenditur stylus per eum consuetus in illa materia de qua agitur per alia instrumenta ab eo recepta, & leuata. Si autem variauerit in eadem materia attenditur vltimus stylus suus, & si de vltimo stylo non appareat recurritur ad magis communem, & in casibus dubijs recurrendum est ad Iudicem, vt ibi sub nu. 23. Dicendum quoque erit, quando Notarius valeat ab eo errata corrigere, in his quæ pertinent ad suum officium, & quando in his quæ pertinent ad partes pro illorum intellectu recurre ad Bart. in cons. 208. lib. 1. per totum, qui materiam hanc optime distinguendo explicat.
- 4

DE EXEQUVTIONE MANDATORVM exequutiuorum. Cap. XXXXI.

- 1 Mandata exequutiua, per quoscunque exequutores exequi possunt.
- 2 Hoc Iudices aliter sentiunt.
- 3 Potest fieri exequutio realis, & personalis vniço contextu.

- 4 *Ex gratia, & modestia Iudicum contra certas personas mandata personali-
ter non exequentur.*
- 5 *Sub qua conditione debitores carcerati relaxantur.*
- 6 *Realis exequutio in bonis mobilibus quomodo fiat.*
- 7 *Quomodo super re stabili mandatum exequitur.*
- 8 *Forma huius vltimæ exequutionis.*
- 9 *Si debitor pecunias promptas habens, & exequutoribus consignat, cessat
exequutio.*

- 1 **M**andata exequutiua in tribunali A. C. relaxata
exequutoribus dantur exequenda, & per exe-
quutores quoscunque exequi possunt iuxta di-
spositionem litterarum Pij Quarti super refor-
matione tribunalium Urbis. Verum hodie A.
2 Cam. & illius Locatenentes aliud sentiunt, man-
dataque per eorum exequutores tantum sub
nullitatis poena aliqua ex causa moti, exequi mandant. Exequu-
tores habito mandato exequutionem, realem, & personalem cre-
3 ditoris arbitrio faciunt. Cameralis enim obligatio hanc facul-
4 tatem, & priuilegium habet: Personalem quidem faciunt debito-
rem ad carceres ducendo, à qua personali exequutione Episcopi,
Prælati, Barones, Illustres Viri, ac mulieres honestæ ex gratia, &
modestia iudicum excipiuntur, licet obligatio indifferenter con-
5 tra omnes prædicto priuilegio gaudeat. Facta personali exequu-
tione, non relaxatur à carceribus debitor, nisi soluto debito, vel
præstita cautione idonea in forma depositi, de soluendo ad omne
iudicis mandatum: idque ex quodam potius diuturno, & inuete-
6 rato more tribunalis, quam ex iuris dispositione contingit: quia
de iure deponere, non est soluere, Bart. in l. item liberatur, §. qui
paratus, numer. 3. ff. quibus mod. pign. vel hypo. sol. Si autem
exequutio in bonis mobilibus fiat, solent exequutores bona ex do-
mo debitoris accipere, & penes aliquem tertium in depositum
7 dimittere. Solent præterea accipere aliquem depositarium illius
exequutionis, licet re vera illi nihil consignent. Si vero exequu-
tores realem in bonis stabilibus exequutionem facere voluerint,
vocato Notario, ad domum debitoris, vel vineam accedunt, &
mandatum super illa exequentur in illam intrando, & per eam
deambulando, de quo actu duobus adhibitis testibus Notarius,
ita instrumentum conficit. N. Curia Illustriss. & Reuerendiss.
D. Auditoris Camerae exequutor, siue subexequutor habens præ-
manibus mandatum exequutiuum ad instantiam Illustr. Domini
Tiberij Ceuli contra B. relaxatum, cuius hic est tenor. De Man-
dato

dato &c. vna mecum Notario accessit ad domum dicti B. debitoris sitam in Vrbe in regione Parionis, cui ab vno latere, &c. super ea, illiusque omnibus iuribus, membris, & pertinentijs, virtute præinserti mandati executionem fecit omni meliori modo
 9 &c. super quibus &c. præsentibus &c. Debitor aliquoties ad dictam realem, vel personalem executionem euitandam, habens pecunias promptas, illas exequutori consignat, & sic cessat vtraque executio.

DE SVBHASTATIONE PIGNORVM.

Cap. XLII.

- 1 Citatio in processu subhastationis pignorum.
- 2 Exemplar mandati de subhastando.
- 3 Si debitor penes Notarium, vel creditorem deponit, fit citatio alio modo.
- 4 Formula mandati de subhastando pignora per debitorem depositata, vel creditori consignata.
- 5 Post relaxationem huius mandati quid agendum.
- 6 Creditur exequutori dicenti depositarium recepisse.
- 7 Contra depositarium ab exequutoribus acceptum non requiritur citatio.
- 8 Secus contra receptum à Notario, & quæ citatio fiat.
- 9 Non licet creditori Cursorem eligere, & quare.
- 10 Tenetur creditor deferre mandatum ad bancum Cursorem, & quid per illorum magistrum fiat.
- 11 Cursor consignatis sibi pignoribus oblatores recipit.
- 12 Tres ad minus debent esse oblatores.
- 13 Quid sit cedula subhastationis.
- 14 Quid Cursori pro illa habenda solvatur.
- 15 Subhastatio rei magni valoris denegatur pro paruo credito.
- 16 Quæ dicantur pignora conuentionalia.
- 17 Creditor in pignore conuentionali habet ciuilem, & naturalem possessionem.
- 18 Creditor in pignore conuentionali dicitur procurator debitoris.

Ost factam realem executionem, ad creditoris instantiam hæc fit contra debitorem citatio, ad videndum mandari consignari infra scripto instanti pecunias, ad computum sui crediti, seu in solutum, si sufficiant, quatenus vero pignora, cursori ad effectum subhastandi, & subhastari mandari. In cuius termino Iudex facit decretum, nisi per totam illam diem debitor soluerit, vel aliquid

- 3 releuans allegauerit . Sequenti die mandatum sub hac forma expeditur . De mandato Illustris. & Reuerendis. D. Aud. Cam. siue eius R. P. D. Locumtenentis, & ad instantiam Illust. D. Tiberij Ceuli principalis, mandatur tibi exequutori, ad quem spectat, quatenus statim visis præsentibus, sub 500. ducatorum auri Cameræ, & pro illis mandati exequutiui, & in iuris subsidium, excommunicationis, aliisque &c. pœnis, debeas pignora in exequutione d. B. ablata, quatenus pecuniæ, instanti in solutum sui crediti, quatenus vero bona cursori, ad effectum subhastandi, consignasse, & consignari fecisse : Tibi vero cursori, ad quem spectat,
- 4 sub eisdem pœnis mandatur, quatenus visis præsentibus debeas eadem pignora, vt moris est, subhastasse ; quoniam, dicto B. debitore citato D. ita mandauit, Die &c. Debitor aliquoties ad expensas exequutionis euitandum solet in officio Notarij aliqua pignora deponere, seu illa in posse sui creditoris ex conuentione tradere, & in hunc casum erit præmittenda, citatio modo inferioris dicendo . In cuius termino Iudex facit decretum nisi ad primam diem cum intimatione . Qua intimatione exequuta, & producta, & prima die iuridica post exequutionem elapsa, expeditur mandatum, cursori tantum decretum, quatenus debeat pignora in actis depositata, seu conuentionalia sibi consignanda,
- 5 vt moris est, subhastasse . Mandatum de subhastando sic expeditur exequutori, qui exequutionem fecit, consignatur : qui pecunias, si quas habet in manibus, creditori persoluit ; si bona mobilia, debitorem adeundo, & ab eo auferendo, si forrè apud eum adhuc remansissent, vel à tertio, in cuius manibus in depositum illa dimisit accipiendo, cursori consignat . Si autem aliquis se depositarium vocauit, ad illum accedens, bona eius propria, vt practicari vidi, auferit, & cursori prabet, & ea est exequutoris in his, quæ ad officium eius pertinet, fides, vt etiam si tertius ille depositarius consignare recusauerit, aut se depositarium vocasse negauerit, non possit propterea exequutoribus obsistere, quin bona sua propria auferant, aut ipsum ad carceres ducant .
- 7 Contra eum, qui ab exequutoribus in depositarium exequutionis electus fuit, non est opus processu, aut citatione aliqua . Quando
- 8 autem depositarius à Notario recipitur, citatio contra illum, ac debitorem requiritur . Ad videndum mandari consignari, & consignandum respectiue, alias videndum contra ipsum depositarium decerni, & relaxari mandatum exequutiuum . Et in relationis termino Iudex, nisi ad primam diem cum intimatione decernit . Qua exequuta, & reproducta, reuolutaque prima post exequutionem iuridica die, creatori mandatum, reiectis per de-

- depositarium exceptionibus allegatis, conceditur. Non licet credi
 9 toribus cursorem ad subhaſtandum pignora, quem maluerit elige-
 re: nam subhaſtationes per turnum cursoribus ab illorum magi-
 10 ſtro pro tempore exiſtente distribuuntur. Expedito mandato de
 ſubhaſtando, creditor magiſtro cursorum in eorum banco in acie
 campi Floræ quotidie residenti illud deſert, & per turnum cursori,
 cui debetur distribuit, nomenque cursoris prædicti, à quo ſubhaſta
 tio eſt facienda, à tergo mandati annotat, vt ille pignora ab exe-
 11 quutoribus recipiat. Receptis cursor pignoribus, ſi mobilia ſint, ab
 exequutore, notario, ſeu creditore per realem, & effectualem conſi-
 gnationem: ſi vero ſtabilia, habita ab exequutore, notario relatio-
 ne exequutionis factæ, ad illorum ſubhaſtationem procedit: obla-
 tores recipiendo. Quos pro eius faciliiori, & celeriiori expeditione,
 creditor conducit, eosque cursor recipit, ac illorum nomen, &
 quantum ſuper pignoribus offerant, annotat. Et cum tot receperit
 oblatores, quod ſibi iuſtum, & æquiualeſ pretium bonorum,
 12 & pignorum oblatum eſſe videatur (in qua oblationes tres ad mi-
 nus de ſtylo curiæ debent eſſe oblatores) ad creditoris inſtantiam
 cedulam ſubhaſtationis facit; quæ eſt notula in folio bonorum,
 ſubhaſtatorum, de cuius iudicis mandato ſubhaſtantur, per acta
 cuius notarij, nomina offerentium, quidue, & quantum offerant,
 cum aſſertione, quod poſt vltimum oblatorem, neminem plus offe-
 14 rentem inuenit. Pro hac cedula cursoribus obuli, ſeu baiocchi duo
 pro ducato ad rationem carolenorum decem pro ſingulo ducato
 pretij oblati ſoluuntur, & aliquando minus. Et quando pretium
 oblatum ad ſummam debitam non aſcendit, creditor ſolum
 pro quantitate oblati pretij ſoluere debet, non autem pro tota
 ſumma debita, vt ſape cursores petunt.
- 15 Quam ſubhaſtationem rerum, ſeu pignorum magni valoris pro
 paruo credito non ſemel denegari vidi iuxta terminos l. magis pu-
 to. ſ. ne paſſim. ff. de reb. cor. (ſ. per Hipp. de Marſ. in eius praxi crim.
 ad l. Corn. de ſicarijs, & in l. ſurem. nu. 36.) præſertim quando creditor
 ex redditibus rei, cuius ſubhaſtatio petitur, infra breue tempus de
 16 eius credito ſatiſſeri poteſt. Diſto igitur de iudicialibus pigno-
 ribus, aliquid etiam videtur præmittendum de pignoribus conuen-
 tionalibus, quæ dantur per debitorem creditori pro eius ſecurita-
 te, in quibus creditor habet ciuilem, & naturalem poſſeſſionem,
 iuxta not. per Alexand. in l. 1. §. per ſeruum corporaliter. ff. de ac-
 quir. poſſ. Ex quo inferitur, quod creditor in tali pignore habet in-
 17 terdictum poſſeſſorium vtile, ſcilicet vti poſſidetis, vt per Neguſ.
 in tract. de pign. in 2. memb. 3. par. poſt num. 32. cum creditor in
 18 tali pignore dicatur procurator debitoris, vt per Paul. de Caſtr.

& Ias. in l. creditori. ff. de nou. oper. nunc. ideo potest illud sequuta mora debitoris non reuoluentis vendere, & dominium in emptorem transferre, siue data sit licentia vendendi à debitore, siue non; modo tamen lapsum fuerit tempus ad redimendum, vt per eundem Neguf. eod. tit. primo memb. 6. par. post numerum primum, & nu. 11. Quod intellige, quando pignora reperiuntur penes creditorem, ei data à debitore, quæ ad tollendum fraudis suspicionem, seruatis seruandis, præuia illorum subhastatione, vendi possunt. Et hinc ino
 19 leuit stylus Curia, quod in illorum venditione citatur debitor (ad reluendum pignora conuentionalia, alias videndum illa mandari consignari cursori ad effectum subhastandi, & subhastari mandari.) Et iudex interponit decretum, nisi ad primam diem ea debitor re-
 luerit cum intimatione. Et deinde proceditur ad illorum de-
 liberationem, seu dationem in solutum, modo quo supra meminimus de alijs iudicialibus pignoribus.

DE DELIBERATIONE PIGNORVM.

Cap. X L I.

- 1 Citatio pro obtinendo mandato de deliberando.
- 2 Mobilia nisi infra decem dies, stabilia vero, & officia nisi infra mensem cum intimatione deliberantur.
- 3 Decendum, & mensis non nisi post intimationem currunt.
- 4 Intimationes quocumque possunt ante expeditum mandatum reproduci.
- 5 Quare hic terminus debitori concedatur.
 Mensis autem triginta est dierum.
- 6 Termino deliberationis pendente, etiam post datam cedulam, maiores oblatores à notario recipiuntur.
- 7 Citatio contra vltimum oblatores in pretij oblatis solutione moram facientem.
- 8 Licet oblatores impune poenitere.
- 9 Cauti procuratores, oblatores in forma Camera obligare faciunt, & quare.
- 10 Elapso deliberationis termino, mandatum sine vlla citatione expeditur.
 Nonnulla alia in materia deliberationis pignorum.
- 11 Iudex ex aliqua probabili causa potest terminum abbreviare.
- 12 Formula mandati de deliberando.
- 13 Quid agendum post hoc mandatum expeditum.
- 14 Creditor ad cuius instantiam pignora subhastantur, an de euictione teneatur,
- 15 & an in pretio officij ceteris præferatur.
- 16 Deliberatio pignorum fit præsentii pecunia.

- 1 Brenta à curfore subhastationis cedula, debitor citatur ad videndum deliberari pignora subhastata plus offerenti, mandatumque desuper opportunum decerni, & concedi. Facta citationis relatione comparet creditor, & subhastationis cedulam exhibet: qua per Notarium recepta, index pignora plus offerenti deliberat: Si fuerint mobilia, nisi infra decem dies cum intimatione; si vero stabilia, aut officia, vel loca montium, (quæ non subhastantur, nisi præuia commissione manu Papæ signata), nisi infra mensem cum intimatione.
- 3 Et decendum, seu mensis non incipit currere, nisi post diem exequutæ intimationis. Hæc atque omnes aliæ in quibuscunque causis intimationes quandocunque reproduci possunt; quando super illis aliquod iudicis decretum non requiritur, dummodo in actis ante mandati expeditionem reproducantur. Terminus autem decem dierum, & respectiuè mensis debitori conceditur ad reluendum sua pignora, vel meliorem suam conditionem faciendam per augmentum pretij pignorum, & maioris oblationis. Mensis autem triginta est dierum. Hanc opinionem approbat Bar. in l. cum bis sextus ff. de verborum significat. Gemin. in cap. quam sit, de electio. in 6. Bald. in l. eos. §. sin. antem, num. 8. prope finem. C. de appellatio. &
- 6 clarius in cap. licet, vbi Butrius, de supplen. neglig. prælator. Et licet aliqui dixerint, quod mensis, qui assignatur à iudice intelligitur de tot diebus, quot tenet ille mensis, in quo terminus fuit assignatus, vt per Ioann. Andr. in cap. quam sit, de electio. in 6. tamen in tribunali Auditoris Camere seruatum fuit, & de præsentis seruatur, quod mensis, siue à iudice, siue à lege assignetur, vtroque casu sit triginta dierum: quia aliqui menses habent 31. dies, & vnus 28. & sic inter plus, & minus tenenda est media via, vt per Paulum de
- 7 Castr. in l. scimus iam. §. cum igitur. C. de iure deliber. Si autem pendente deliberationis termino aliqui emere volentes, maius pretium super bonis deliberandis obtulerint, etiam quod in actis Notarij causæ, cedula subhastationis exhibita, & decretum deliberationis factum sit, à Notario recipi consueuerunt, quia per hoc conditio tam creditoris, quam debitoris melior efficitur. Verum, quia oblatores huiusmodi ad debitorem requisitionem, vt pignorum deliberationem fraude, & calumnia impediant, & maiorem dilationem consequantur, vt plurimum, mittuntur; Si oblato ille pignora recipere, & oblatum pretium persoluerit distulerit, citatur (ad exbursandum pretium per eum oblatum & pignora recipiendum, alias videndum illa mandari delibera-

- ri penultimo offerenti, mandatumque de super opportunum discerni, & relaxari.) Et in contumaciam ipsius pretium non soluentis, iudex penultimo offerenti, nisi ad primam diem cum intimatione, deliberat. Tutius tamen in hoc esset imo necesse, & vtile, in simul citare debitorem tanquam dominum pignorum, cum de eius praiudicio agatur, iux. terminos l. de vnoquoque, ff. de re iud.
- 9 Est in his oblationibus locus penitentia, & consequenter oblatores inuiti ad pignora recipiendum cogi non possunt, vt per Castren. in l. à diuo Pio, §. Sed si emptor. ff. de re iud. ne detur processus in infinitum, cum idem posset contingere eū alio in actu venditionis (Bart. in l. licitatio. de publicanis, & vectigalibus, vbi concludit, quod si sunt duo licitatores, vnus post alium, & secundus non sit soluendo, primus non est liberatus, vt fraus euitetur. Nam ille qui licitaret, posset supponere nō idoneum ad libertatem consequendam, vt ibi in prin. Amplius dicit, quod si licitator vellet panitere antequam alius offerat esset locus penitentia, publice renocando eius licitationem, idem Bar. ibidem, num. 4. in fin.) Igitur cauenant cauti procuratores, & pramissis obuient protestationis remedio, quam in actis notarij causę faciant; quod non recipiantur oblatores, per notarium, nisi cum presentia pecunia, vel obligatione Camerali, & iuramento: nequeunt enim sic obligati penitere, (sed quando notarius stipulatus est dictam promissionem, non est locus penitentia, quia tunc inter ementem, & vendentem, orta est obligatio. Bart. ibidem, num. 4.) Termino decem dierum, vel mensis post intimationem
- 11 exequutam elapso non est opus alia citatione, nec iudicis decreto; sed mandatum sub forma infra dicenda expeditur.

- Qui terminus de stylo curia, vt supra dictum est, datur pro commoditate debitorum: intra quem possint illa reluere. Sed si agatur
- 12 de rebus mobilibus, & de modica summa, vel ex aliqua probabili causa, iudex dictum terminum suo arbitrato abbreviat, vt per Menoc. de Arbitr. iudic. lib. 2. cas. 6. per totum. Forma autem mandati
- 13 de deliberando est huiusmodi. De mandato Illustriss. & Reuerendiss. D. Auditoris Camerae, siue eius R. P. D. Locumtenentis, & ad instantiam Ill. d. Tiberij Ceuli principalis tenore presentium mandatur tibi cursori, ad quem spectat, quatenus statim visis presentibus, sub 500. ducatorum auri Camerae, mandati exequutiui; alijsq; penis debeas pignora, seu alia bona D. B. in exequutione ablata, per te subhastata Magn. D. Matthæo Branchæ ultimo, & plus offerenti, vt moris est, deliberasse, pretio oblato per te recepto; pretiumque ipsum d. Ill. D. instanti creditori pro concurrenti quantitate sui crediti consignasse; residuum vero, si quod est in actis notarij infrascripti, seu penes depositarium Montis pietatis deposuisse.
- 14 Quoniam eodem debitore citato, & intimato, prænuaque dicto-

rum pignorum, seu bonorum subhaftatione, & deliberatione, D. ita mandauit Die, & c. Alia forma mandati de deliberando officium. De mandato, & c. & ad instan. Ill. D. Valerij Vipereſchi principalis Mandatur tibi cursori, ad quem ſpectat, quatenus viſis præſentibus ſub, & c. debeas officium, quod fuit D. N. per te ad dicti Ill. D. Valerij instantiam ſubhaftatum, ad fauorem d. B. plus, & victimi offerentis, in manibus Reuerendiſ. D. Papæ. Datarij, ſeu alterius ad id deputati reſignaffe, recepto pretio per ipſum vltimum offerentem oblato; & ex eo creditum d. D. instanti perſoluiffe, & reſiduum penes depositarium Montis pietatis depoſuiſſe. Quoniam citato, & intimato dicto debitore, præuiaque ſubhaftatione, & deliberatione dicti officij, D. in vim ſpecialis commiſſionis S. D. N. Papæ, de qua in actis, ita mandauit, Die & c. Preſcripti mandati vigore cursor pignora, ſeu bona, aut officium plus offerenti deliberat; & conſignat, pretium recipit, illudque creditori incontinenti conſignat; reſiduum pretij, ſi quod eſt, penes notarium cauſæ, aut depositarios Montis pietatis, uel penes ſe retinet pro creditoris cautela, ratione expenſarum taxandarum. Creditor autem, ad cuius instantiam bona, ſeu pignora ſubhaftantur, non tenetur de euiſtione, vt latius inferius dicetur, ſed tantum principalis debitor, ac ſi ipſe vendiſſet per publicum instrumentum. Et hoc videtur facere creditor tanquam procurator debitoris, Dec. conſ. 449. num. 37. & 38. Sed bene creditor tenetur probare, quod res vendita ſit ei hypothecata, ſeu obligata, & ſe in ea potiorem eſſe quolibet alio, & quod uendat bona fide, ac rite; alias tenetur de euiſtione, ut per doct. de quibus per Neguſ. in tract. de pign. in 1. membro. 6. p. nu. 4. Ad relatam deliberationis materiam, etiam referre volui, quod creditor, ſeu creditores, qui ad ſubhaftationem officiorum modo premiſſo procedunt, cæteris alijs creditoribus, quantumuis anterioribus, in pretio dictorum officiorum aliquando præſecti fuerunt, & aliquando non fuerunt præſecti. Et quando fuerunt præſecti factum eſt hac, vt puto, ratione, quia ſimilia officia non niſi ex ſpeciali gratia Papæ, ſubhaftari poſſunt: eo enim caſu ille dicitur eſſe potior, cui res à Principe ex gratia fuit conceſſa, Roman. conſ. 298. verſ. circa præmiſſam dubij conſultationem, adducen. ibi text. in cap. Abbate ſane. verſ. pro parte autem altera. de re. iud. Sed, vt dixi, in eodem tribunali Auditoris Camera, & vnum, & aliud diuerſis temporibus præſecti vidi, & audiui: conformantibus ſeſe iudicibus in hoc cum mente ſummorum Pontificum, qui pro tempore fuerunt, & à quibus ſimilia reſcripta impetrata fuerunt. (*Demum non videtur omittendum, quod ſi deliberatio facta, & poſſeſſio rei deliberata aſſecuta fuerit pretio effectualiter non ſoluto, habetur ac ſi deliberatio facta non eſſet.*)

vt in l. a dino Pio. §. sed si emptor. ff. de re iud. & ita tenuit Rota in vna
Castri Sambuci, 20. Decembris 1577. coram Aldobrand.)

AN ANTE ADDICTVM PIGNVS primus creditor comparens deliberationem im-

pediat. Cap. XLIV.

- 1 Primus creditor comparens ante perfectam executionem quando impediatur
ulteriore executionem, & quando non.
- 2 Vigilantibus, & non dormientibus ius commune scriptum est, & quando.
- 3 Primus creditor comparens post perfectam executionem non nisi iudicio or-
dinario agat.
- 4 Bona, seu pignora subhastata quando sint creditori adiudicanda.
- 5 Paria sunt emptorem non reperiri, vel iustum pretium non offerri.
- 6 Creditor, qui vigore mandati executivi facit se immitti in possessionem bono-
rum debitoris, male agit, & quare.
- 7 In bonis alienatis lite pendente executio fieri potest.

- 1 Ante addictum pignus, & perfectam executionem in bonis debitoris secundi creditoris, alius creditor prior etiam in termino deliberationis comparuit, & in continenti docuerit de suo credito, quodque bona, quæ ad secundi creditoris instantiam subhastantur, sint ei respectu sui crediti anterioris prius hypothecata (praesertim si debitor non est soluendo) utique admittetur, relictis expensis eate nus factis secundo creditori: cum secundi creditoris diligentia, & vigilantia illi obesse non possit. Iura enim, quæ loquuntur, quod vigilantibus, & non dormientibus subueniunt, ad Afflic. decis. 190. n. 2. procedunt quando omnes creditores sunt pares, nec vnus habet maius priuilegium, quam alter, vt ibi n. 5. Poterit tamen secundus creditor dicere, & insimul obtinere, quod non supersedeatur in executione, sed fiat venditio; & de pretio satisfiat primo creditori: & residuum conuertatur in causam iudicati, satisfaciendo ipsi secundo creditori, vt per Negul. in tract. de pign. 1. memb. 6. part. nu. 3. & ita pluries practicari vidi. Si autem post addictum pignus, & perfectam executionem primus creditor comparuerit, iudicio ordinario, non autem executiuo audietur, quia post subhastationem, & deliberationem, seu adiudicationem dominium est translatum in emptorẽ, qui efficitur dominus. l. 3. C. de exequu.

rei iud. vbi Bart. & Doct. in l. à diuo Pio. §. si super rebus, vbi post alios Iaf. n. 13. cum plurib. seqq. in verb. integris. ff. de re iud. & optime Gram. decis. 51. n. 4. Ale. in l. si finita. §. Iulianus, col. pen. n. 120. & seq. ver. item in quantum. ff. de dam. infect. Cum igitur ex præmissis debitor, eo citato, priuetur illorum dominio, vt per Afflict. decis. 358. n. 4. nec sint propterea bona illa amplius debitoris, merito dicendum erit dictis legibus sancitum fore ordinario iudicio, vel alia actione, non tamē exequutiue, vt supra dictum est, agi debere. Quando autem bona, seu pignora subhastata, sint creditori adiudicanda, vide d. decis. Afflict. nu. 5. & 6. vbi dicitur, quod bona, seu pignora in exequutione capta in causa iudicari subhastantur, & alteri, quam creditori deliberantur, nisi in subsidium, si alium non reperit emptorem iustum, quia paria sunt, emptorem non reperiri, vel iustum pretium non offerri, vt per Bal. in l. 2. C. si causam iud. Gales. ad form. cam. in q. post processum incidentium, nu. 3. & etiam creditori, si plus offerat, quam alius, Alex. in d. l. à diuo Pio, §. si pignora, n. 11. & tunc per iudicem, præuijs diligentijs faciendis per cursorem iudici relatis, creditori adiudicabuntur pro iusto pretio, & sic præcedente æstimatione expertorum, ad d. decis. Afflict. decis. 358. quam secuti fuerē DD. de Rota in vna Rom. Vineæ DD. de Brumis, coram R. P. D. Orano die 11. Decemb. 1591. & quod procedat subhastatio, & deinde æstimatio peritorum. Rolan. à Vall. conf. 32. n. 33. Put. decis. 152. lib. 2. n. 2. quod procedit etiam contradicente creditore. Rota in vna Bellaiana discussionis, 5. Iulij 1563. coram Sarmiento, & in Romana de Trincijs 6. Iul. 1598. coram Gypso. Creditor autem qui pro consequutione sui crediti vigore mandati exequutiui facit se immitti in possessionem bonorū sui debitoris, male facit, quia ipse non efficitur dominus, nec talis possessor facit fructus suos, non sequuta subhastatione, & deliberatione, vt in l. 1. & 2. C. de pign. actio. & in l. si dominium. C. de pignor. hypot. & d. l. si finita. d. §. Iulianus, n. 1. & 4. ff. de damn. infect. ratio quia non efficitur possessor; sed nudus detentor, vt per Neg. in tract. de pign. in 2. memb. 3. p. nu. 6. ver. amplia regulam, vbi dicit, quod ista opin. videtur verior, & communior, nec succedit pleno iure, Lucana decis. 97. n. 8. (*Ceterum quæ superius dicta sunt de pignorijs in exequutione captis, applicantur etiam in pignoribus conventionalibus, quia licet data sit creditori potestas illa vendendi lapsa termino debitori assignato, tamen de necessitate præmittitur citatio ad huiusmodi pignora reuoluentium, alias videndum illa mandariconsignari cursori ad effectum subhastandi, & subhastari mandari, vt per eundem Afflict. decis. 358. num. 3. prope finem.*)

Et in terminis dictæ l. à diuo Pio magis explicite dicendum,

- erit, quod quando tertius possessor bonorum debitoris condemnari vult impedire executionem, & subhastationem, & deliberationem bonorum, seu pignorum in executione captorum, & tunc summatim factis probationibus, quod bona spectant ad ipsum, non autem ad debitorem condemnatum per viam exceptionis impeditur executio, si autem comparet post perfectam executionem, ut supra dixi, tunc introducto iudicio super rescissione, vel actione rei vendicationis factisq. plenis probationibus, ac debitis seruatis terminis de more, & stylo curiæ seruari solitis retrahatur illorum venditio, seu adiudicatio, ita optime refert Paul. de Castr. in terminis d. l. à diuo Pio. §. si super, & in §. si post additum pignus, de re iu.
- 7 Amplius ad relatum propositum executionis præmissæ, quod ea potest etiam fieri contra possessorem rei debitoris alienatæ lit. pen. etiam eo non citato. Socin. Iun. in cons. 92. n. 5. vol. 1. Cephal. in consil. 195. n. 14. & 15. & magis late per Capic. decis. 128. nu. 6. & 7. vbi dicitur quando hoc verum sit, & ibi in facti contingentia omnino recurrere.

DE PROCESSV EXECVTIONIS CAMERALIS obligationis quando facta est mutatio personarum.

Cap. XLIV.

- 1 Mutata ex parte creditoris, vel debitoris persona, requiritur citatio ad partes antequam per contradictas procedi possit.
- 2 Quare hæc citatio præmittatur.
- 3 Ad executionem agens actoris, & rei personam in hoc processu legitimam inuenitur. Secus, parte non opponente.
Legitimatio personarum facta in vno iudicio, prodest etiam alijs.
- 4 Præparatoria quæ dantur contra hæredes, quibus ipsi respondere tenentur.
- 5 Quid sit audientia contradictarum, & quare citationes per eam fiant.
- 6 Tempore vacationum generalium, edicta à iurisperitis fiunt, non autem contradictæ.
- 7 Contradictæ exemplar.
- 8 Edicti formula.
- 9 Omnes Romana Curia Iudices suis loco, & tempore per contradictas, & edicta procedunt.
- 10 Mortuo debitore mandatum contra bona hereditaria, non autem contra hæredum personas relaxatur.
- 11 Si bona hereditaria per plures possidentur, potest creditor exequi mandatum in bonis cuiuslibet hæredis in solidum.
- 12 Contra hæredem qui simpliciter hereditatem acceptauit, datur actio realis, & etiam personalis pro virili, & quare.
- 13 Citatio contra hæredem in hoc casu necessaris.

- 14 *Iuramentum est transitorium ad hæredes quoad illius obseruantiam, secus quoad pœnam pe. in. ij.*
 15 *Ecclesia hæres instituta, quæ hæreditatem adiuit, & inuentarium non conficit, creditoribus hæreditarijs satisfacere tenetur.*
 16 *Quo casu contra hæredes cum benef. l. & inuentarij etiam ultra vires hæreditarias reals, & personalis exequutio detur.*
 16 *Hæres cum benef. l. & inuentarij, de inuentario solemniter facto docere debet alioquin de proprio tenetur.*

1

- D Cameralis obligationis exequutionem contra hæredes debitoris ad creditoris, vel contra debitorem ad creditoris hæredis instantiam procedere, volens, citationem ad partes contra debitorem, vel illius hæredes (si ab Vrbe abfuerint) obtinebis ad soluendum summam debitam, & videndum exequi
- 2 obligationem in forma Camere. Non conceditur processus per contradictas, nisi præuia hac citatione personaliter, vel saltem dimissa domi copia exequenda, iuxta tradita per Gallef. ad form. Cam. in. processu de persona exequente, 3. par. Nam licet debitor de sua obligatione sit certus, & adueniente solutionis termino ipso iure interpellatus, & ideo audientiam contradictarum custodire teneatur, tamen de persona hæredis certus non est, nisi forsan debitor esset in curia tempore obitus ipsius creditoris, & iam esset in mora constitutus. Hæc quoque ad partes citatio est contra hæredes debitoris necessaria, vt de eorum auctoris debito certiores reddantur. Talis enim processus per contradictas datur ratione moræ, seu contumaciæ, quæ eis ascribi non potest, nisi præuia citatione modo præmisso facienda, cum hæres habeat iustam causam ignorantiam, vt in l. qui in alterius. ff. de reg. iur. Hac exequuta, & in actis reportata citatione, agens ad exequutionem obligationis siue hæres creditoris contra debitorem, siue creditor contra debitoris hæredes, personas tam pro ipsius, quam rei, seu reorum parte legitime tenetur. Intellige tamē si hoc in iudicio exequutio fuerit oppositum, quia alioquin non requireretur legitimatio personæ, secundum Petr. de Gher. in sing. 23. p. par. qui citat Bart. in l. 2. C. de edict. diu. Adr. tollen. Secus autem dicendum erit in iudicio ordinario, quia tunc agens tanquam hæres debet probare se esse talem etiam si non opponatur, alias succumbit, ad no. in d. l. 2. Cagnol. in l. hæredem. n. 6. de reg. iur. Bal. conf. 374. n. 3. lib. 4. His etiam addo, quod si filius conueniatur tanquam hæres nō sufficit probare, quod sit filius, nisi etiam probetur, quod sit hæres. Dū enim dicitur, filius ergo hæres, hoc intelligitur quoad nomen, & non quoad commodum,

& incommodum, vt per Spec. in §. 1. de testam. lib. 4. par. 3. n. 23. & quod quoad fauorabilia tantum locum habeat, extat decis. Lucana 38. nu. 25. in filio agente, secus in conuento. Lucan. decis. 62. nu. 11. Ad propositum relatæ quæstionis, nolo sub silentio pertransire, quod licet acta facta in vno iudicio inter diuersas personas regulariter non probent, vt in l. sepe. ff. de re iud. tamen non ita procedit, quando acta respiciunt legitimationem, seu habilitatem personæ; etiam quod non esset pronuntiatum super dicta habilitate. Ale. conf. 61. n. 9. Rota in vna Gallen. præposituræ, coram Capisucco 29. Nouemb. 1555. quia facit ius quoad omnes. Rot. coram Seraphino in vna Roman. domus 9. Iunij, & 27. Octob. 1586. Et quia supra sapius, & signanter in hoc capite de audientia contradictarum, meminimus à proposita materia non longe digrediendo, aliqua de contradictis ipsis, ac etiam edictis, quæ scitu necessaria videntur referre decreui. Audientia igitur contradictarum est locus publicus in Vrbe, in quo citantur ad omnes actus in causa necessarios omnes contumaces ab Vrbe absentes, contra quos ratione moræ in nõ soluendo, & contumaciæ in non comparendo processus per contradictas datur. Citantur ibi quoq. ij, ad quorum presentias tutus nõ permittitur accessus, vt inferius aptiori loco dicemus. Quæ citationes, (quas contradictas vocant) leguntur in prædicto publico loco per Notarium contradictarum, siue illius substitutum diebus iuridicis, & non feriatis in honorem Dei, aut de Palatij Apostol. obseruantia, & audientijs Rotæ durantibus. Vacationum autem tempore non leguntur contradictæ, sed affiguntur per cursores edicta, in acie campi Floræ. Ratio huiusmodi citationum publicarum videtur modum antiquæ ætatis imitari: in qua locus erat in Monte Citorio, seu verius Citatorio Urbis, ad citationes publicas exequendas deputatus, idque per affixionem ad columnam, quæ etiam ibidem hodie visitur. Cuius quidem citationis exemplar est huiusmodi.

7 (Mandat Illustriss. & Reuerendiss. D. Auditor Cameræ, siue eius R. P. D. Locumtenens citari per audientiam publicam litterarum contradictarum, vt moris est, & citat D. N. & N. ex aduerso principales, omnesque alios sua quomodolibet interesse putantes, eorumque procuratores, si qui pro eis sint in Romana Curia, quatenus prima die iuridica proxima futura compareant in iudicio legitime coram eorum altero ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon soluendum infra scripto instanti, iuxta formam eorum oblig. alias videndum contra eos relaxari mandatum in obligatione susceptum, vel dicendum, &c. in causa & causis coram eo vertentibus inter dictos citatos ex vna, & D. A. principalem,

de, &

- de, & super certa pecuniarum summa, rebusq. alijs, &c. partibus ex altera. In quorum fidem, &c. Dat. Romæ in eadem Audientia litterarum contradictarum, sub anno à Natiuit. Domini, &c. die, &c. Pontificatus, &c.) Edicti vero formula sic cōcipitur. (Marcellus Lantes Prothonotarius Apostolicus Causarum Curia Camera Apostolica Generalis Auditor, &c. præfenti publico edicto aciei Campi Floræ, vt moris est, assignendo, & publicando citamus, & citari mandamus N. & N. ex aduerso principales, omnesque alios, &c. eorumque procuratores, si qui, &c. quatenus prima die iuridica proxime futura compareant in iudicio legitime coram Nobis, seu R. P. D. Locumtenente nostro, ad dicendum contra litteras citatorias ad partes decretas, exequutas, & reproductas, iuraque producta, & repetita; videndum iurare testes, super illorum recognitione, quatenus opus sit, nec non mandari extendi obligationem in forma Camera in dictis iuribus appositam, iuxta stylum curia, vel dicendum, &c. in causa, & causis vertentibus coram Nobis inter dictos citatos ex vna, & N. principalem, super certa pecuniarum summa, rebusque alijs, &c. partibus ex altera; alioquin, &c. Hanc autem, &c. decernentes, &c. In quorum fidem, &c. Datum Romæ in Palatio iudiciali nostro, Anno à Natiuitate Domini, &c. Pontificatus, &c.) Citationes antefcriptæ non solum ab Auditore Camera, sed etiam ab alijs Romanæ Curia Iudicibus ordinarijs, & delegatis decernuntur, & ab ordinarijs citationibus, quæ per cursores fiunt, differunt solum in modo exequutionis. His obiter de contradictis, & edictis relatis, ad rem in capite hoc propositam redeo. Facta personarum legitimatione, de qua supra mentionem fecimus, ad ceteros omnes actus vsque ad mandati relaxationem, illiusque exequutionem eo modo procedetur, quo supra indicauimus, cum de exequutione obligationum, in quibus nulla est mutata persona agebamus. Procedetur etiam per contradictas contra procuratorem dominum litis effectum, qui postea se à iudicio absentauit, docto prius summarie, & extraiudicialiter de eius absentia, vt in decisionibus causarum dd. de Rot. in causa 30. Dub. 38. antiq. impress. Et citationes idem, ac si per cursores fierent in substantialibus continebunt iuxta obligationum naturam. Notandum tamè,
- 10 quod si mortuo debitore contra illius hæredes ages, mandatum exequendum in bonis hæreditarijs, non autem contra hæredum personas regulariter loquendo obtinebis.
- 11 Et si bona hæc hæreditaria per plures hæredes, etiam per diuisionem illorum inter eos factam, separatim possidentur; licebit creditori mandatum in bonis hæreditarijs cuiuslibet in solidum, ad eius libitum exequi, vt per Negusan. in tractat. de pignorib.

- in 2. membr. 8. par. num. 4. Si creditor difficilem crediti sui exactio-
nem contra bona hæreditaria inuenit, videndum erit, vtrum hæ-
redes sint cum beneficio l. & inuent. vel simpliciter se in hæredita-
te immiscuerint. Primo casu, hæres releuatur conficiendo legitime
inuentarium: quia vltra vires hæreditarias non obligatur, vt in l.
scimus, §. & si præfatam. C. de iur. deliber. Secundo vero casu, pro vi-
12 rili portione actione reali, & personali coguntur. Paris. cons. 42.
nu. 39. lib. 1. Lucan. Decif. 98. num. 16. Ratio, quia hæres defuncti hæ-
13 reditatem simpliciter adeundo, tacite cum hæreditarijs creditoribus
quasi contrahere videtur, vt post alios per Rol. à Vall. cons. 8.
n. 25. vol. 2. & Crot. cons. 216. n. 5. vol. 2. se ad omnia eisdem modo, &
forma, quibus defunctus erat obligatus, se obligare videtur, me-
diante eius proprio facto, scilicet aditionis hæreditatis, vt per Grā
mat. consil. ciuile 100. n. 8. & consil. 125. num. 12. quia talis aditio
in facto consistit, vt in l. pro hærede, in principio. ff. de acqui-
rend. hæredit. Et id comprobatur, quia hæres tenetur pro facto
defuncti, & contrauenire non potest. l. cum à matre. C. de test. mi-
lit. Paris. consilio 16. num. 127. lib. 2. Gabriel. comm. opin. de re-
14 gul. iur. conclusiones 11. num. 1. Prædefunctus enim suus in ipsum,
suosque hæredes, & successores, ac sua, & hæredum, successorum-
que suorum bona obligauerat. Quam quidem obligationem hæ-
res ipse per actum aditionis hæreditatis ratificare videtur, iuxta
decisio. Afflic. 111. numer. 16. & 17. decisio. 240. post num. 11.
Et eo casu poterit tanquam hæres, & principalis citari (ad sol-
uendum iuxta formam obligationis q. d. N. sui auctoris; alias vi-
dendum relaxari mandatum exequitium, in quod prædictus
N. consensit, in bonis hæreditarijs, & proprijs, etiam contra
ipsum personaliter exequendum.) Et iudex facit decretum,
nisi ad primam diem, cum intimatione. Ad quam solutionem,
& promissorum per eius authorem obseruationem tenetur ex
iuramento defuncti, quod licet non sit transitorium ad hæredes
quoad pœnam perinrijs, & censurarum: (adeo, vt hæres iurantis non te-
neatur petere dispensationem à iuramento. Guid. Pap. q. 140. n. 5.) tamen
quoad illius obseruantiam transit, vt per Bart. in l. cum quis de-
cedens. §. codicillis. ff. de Leg. 3. præsertim quando iurauit pro se,
& hæredibus, vt per eundem. Afflic. decif. 381. nu. 8. Soci. Iun. con-
15 sil. 6. nu. 25. vol. 3. & vsque adeo hoc veritati nititur, vt si Ecclesia
hæres fuerit instituta, & hæreditatem simpliciter adiuerit, & inuen-
tarium non confecerit, hæreditarijs creditoribus satisfacere te-
neatur, etiam vltra vires hæreditarias, vt per Alex. in d. l. scimus
iam, §. sin uero. C. de iure deliber. Guid. Pap. decisione 571. secus
tamen creditoribus legatarijs, vt per Puteum decisione sexta, in
titulo

- titulo de testam. dicta decis. Sarnen. in qua pro distinctione, alleg. doct. Ang. Aretin. in §. in extraneis, instit. de hæred. qualit. & differ. & Ioann. de Anan. in cap. in litteris, de testam. & licet hoc non videatur procedere in Ecclesia, in qua cessat illa præsumptio fraudis, & subtractionis, que oriri posset ob non confessionem inuentarij, vt in §. sancimus d. Auth. de hæred. & falcid. Item quia lex civilis non potest ligare Ecclesiam. cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, de constit. tamen responderi potest, quod hæc præsumptio cessaret, etiam in pupillo non doli capace, qui ei comparatur, vt dicit Bart. in l. pupillorum, in princip. ff. eorum. l. Respublica. C. quibus ex causis maiores, & tamen satis est, quod administratores possunt subtrahere, & sic præsumptio subtractionis locum in eis habere posset. Alexand. in l. scimus. §. notissimum. C. de iure delib. licet remedio restitutionis in integrum succurrantur, ad Clem. de in integr. restitut. facit cap. qui contingit. §. ille etiam, de reti. domibus, d. Clem. Guidopap. dicta decisio. 571. num. 4. vers. sed potest Ecclesia. Et tanto magis Ecclesia est restituenda, quia ea per aditionem hereditatis non potest facere suam conditionem deteriolem, nec acquirere hereditatem damnosam, vt per Paul. de Castr. in l. scimus iam. C. de iur. delib. Conceditur etiam similis exequutio contra hæredes cum beneficio legis, & inuentarij realiter, & personaliter in proprijs bonis vltra hæreditarias vires, quando ex eorum parte respectu aditionis hereditatis, & confessionis inuentarij dolus commissus appareat, vel solemnitates requisitæ seruata non sint, de quibus infra sermonem faciam, quia tunc hæres capi personaliter potest, vt per Com. cons. 31. num. 2. & num. 15. cum alijs allegatis. In tantum, quod si hæres debitor carceratus vellet bonis cedere, non admitteretur, vt in auth. de hæred. & falcid. d. §. sancimus, colum. 1. Socin. reg. 46. fallen. 17. in fin.
- 17 Tenetur insuper hæres allegans se heredem cum dicto beneficio in continenti docere de inuentario legitime facto. Altoquin citabitur ad docendum legitime de prætenso inuentario hereditatis, & bonorum q. N. per eum allegato, necnon ad exhibendum bona in eo descripta, seu de illis computum, & rationem reddendum, alias de suo proprio soluendum, & videndum contra ipsum relaxari mandatum exequutium personaliter, & realiter contra propria bona exequendum. In hoc articulo tanquam à principali negotio dependente exequutine, & prout in principali negotio proceditur, procedendum erit: cum de principali, & accessorio idem sit iudicium, ad tradita per Bart. in extrauagan. ad reprimend. vers. summarie, in 2. col. ff. in l. 2. C. de edict. diu. Adr. toll. Vbi id pro regula affirmat. Si enim secus fieret, sequeretur accessorium melioris conditionis

ditionis esse, quam sit principale, quod absurdum est. Ad hæc etiam nota, quod si talis hæres promittit ex contractu soluere id, quod tanquam hæres cum beneficio l. & inuentarij soluere tenebatur si ex ipso contractu immediate conueniatur non habebit beneficium inuentarij, quia illa prima obligatio alteratur, & in secunda mutatur, quæ immediata attenditur, vt per Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 109. num. 48.

DE VALIDITATE CITATIONIS per Auditorem Cameræ decretæ post illius obitum, vel assumptionem ad Cardinalatum. Cap. XLVI.

- 1 Citatio per A.C. decreta etiam post illius ad Cardinalatum assumptionem, vel obitum exequi potest.
- 2 Afficit eiusmodi citatio, non secus, ac si tempore noui Auditoris decreta fuisset.
- 3 Cessante persona, non cessat officium.
- 4 Mortuo Auditore, vel Cardinale creato, Pontifex Viceauditorem, qui vsque ad noui Auditoris electionem ius reddit, deputat.
- 5 Nouus Auditor à Pontifice eligitur, & ab eo, non autem à prædecessore iurisdictionem accipit.
- 6 Cur auctor hoc caput posuerit, cum liquido appareat has citationes valere.

- 1 Citatio, Monitorium, Mandata, & quæcunque alia expeditio ab A.C. concessa, siue in Romana Curia, siue extra eam exequenda sint, licet ante illorum executionem Auditorem ipsum in amplissimum Cardinalium collegium adsciri, vel naturæ debitum persoluere contingat, exequi, & intimari, ac nouus successor Auditor ad vltiorem illorum executionem absque alia nouiter concedenda citatione procedere potest. Sufficit enim hæc citatio, & sic exequuta, ardeat citatum æque, ac si noui Auditoris tempore concessa foret: quia cessante persona, non propterea cessat officium. (Ita fuit dictum in vna Papien. honorum coram Lancellotto 3. Martij 1576.) Et vacante persona, redditur ius, vt antea reddebatur. Nam interim Viceauditor à summo Pontifice deputatur. Et nouus Auditor in prædecessoris locum ab ipso summo Pontifice, non autem à prædecessore, Auditoris constituitur, & iurisdictionem accipit, vt per Hippol. Mars. in eius practica in l. more maiorum, ff. de iuris. om. iud. n. 185.
- 2
- 3
- 4

Hæc de huiusmodi citationum mandatorum, & aliarum quarumcunque expeditionum viribus, & subſtinentia à pluribus etiam iuris conſultis interrogatus, non quod ea dubitationis principium habeant, retuli.

AN MORTVO CREDITORE POST
monitorium exequetum, & reproductum aliud re-
quiratur. Cap. XLVII.

- 1 Citatione, vel monitorio ante creditoris obitum exequuto, & reproducto, non est opus noua citatione.
- 2 Quare noua citatio non requiratur.
- 3 Qualibet instantia transit in hæredes.
- 4 Hæres, & defunctus vna, & eadem persona censentur.
- 5 Per impetrationem citationis, & illius decretum respectu impetrantis dicitur lis introducta.
- 6 Reproductio citationis respectu citati est de substantia, ad effectum inducendi litiſ pendentiam.
- 7 Per mortem Papæ non expirat iurisdictio iudicis ordinarij.

- 1 Adem ratione, si monitorium, citatio, aut aliquaquis expeditio ad instantiam N. expedita fuerit, isque post illius legitimam executionem, & in actis reproductionem decesserit, nouum monitorium, seu noua citatio ad illius hæredis instantiam non requiritur. Quia hæres in locum illius, qui illam obrinuit, subrogatur: & iudicium ad hæredis instantiam, in quem instantia quælibet transire videtur, prosequendum est. Hæres enim potest vti iure defuncti, vt in l. cum quidem, §. fiscus ff. de vsuris. Quia hæres, & defunctus vna, & eadem persona censentur, vt vltra superius allegata, in auth. de iure iuran. à minor. præsti. §. 1. Idem seruandum erit contra reum non comparentem tanquam contumacem: cum iuri consentaneum non videatur, quod per illius contumaciam ipse durior efficiatur
- 2 aduersarius. Vtroque tamen casu tutius esse existimarem, nouam citationem pro vteriori causæ prosecutione, & expeditione obtinere. Possent enim hæres ignorantiam litiſ pendentia allegare, cum ea præsumatur, vbi scientia non probatur, iuxta text. in c. præsumitur. de reg. iur. lib. 6. & in l. verius. ff. de probat. Quod maxime procedit in hærede, qui in alterius iure succedit c. cū qs. de reg. iur. lib. 6. c. qui in alterius. eodem tit. Et licet verum sit, vt proxime
- 3 di-

- dictum est, quod qualibet instantia transit, in heredes, id tamen intelligitur quando lis est contestata: quia tunc instantia currere incipit, & ideo ubi non est contradictio, & in casibus in quibus lis non contestatur, non est dare instantiam, vt per Afflict. decis. 326. num. 1. & sequen. Nam per solam impetrationem citationis, & illius decretum respectu impetrantis lis dicitur introducta, & causa commissa, vt in clemen. 2. vt lite pendente. Rot. decis. 426. vt lite pendente, & citationibus in antiquis, & decis. Caputaqu. 246. in vna Taurinen. prapositione 17. Aprilis 1554. in manuscript. Afflict. decis. 220. post num. 13. quod intellige quatenus obtinens citationem sit principalis, vel procurator legitimus, seu deinde ad dictam causam superueniat mandatum, & in tempore producat, vt ibi; secus tamen si citatio non fuisset reproducta in vitam citati, cum respectu eius reproductio sit de essentia substantialis citationis, ad hoc, vt lis introducta dicatur. Dec. in cap. quoniam contra, nu. 221 & 25. de probat. late Roland. à Val. conf. 47. num. 63. vol. 2. Marant. de ord. iud. 6. par. ver. proposui, num. 54. Bald. in l. fin. C. de Ferijs. Felin. in cap. illud, num. 17. versic. secunda conclusio, de præscript. Marf. in l. de vnoquoque, num. 116. ff. de re iud. Idem Roland. conf. 50. nu. 35. vol. 1. & propterea bene dixisse puto tutius esse nouam citationem contra heredes mortui obtinere ex supradictis. Iam diximus, quod cessante persona Auditoris Camerae, non propterea cessat officium, neq. illius exercitium, dicendum etiam erit, vtrum per mortem Papæ eum delegantis cesset illius iurisdictio, cui dubitationi videtur negative respondendum, quia cum Auditor Camerae iudex sit ordinarius illius iurisdictio non expirat, vt per Marant. de ord. iud. in 4. par. 5. distinct. iudiciorum, sub num. 56. & ibi plura de iudice delegato, d. num. 56. cum seq.

DE ALIQUIBUS AD EXEQVVTIONEM

Camerae obligationum attinentibus, quæ Notarij officium concernere videntur.

Cap. XLVIII.

- 1 Notarius est oculus iudicis, præsertim in iudicijs executiuis.
- 2 In executiuis iudex vt plurimum fidem Notarij sequitur.
- 3 Officium diligentis substituiti.
- 4 Instrumenta exequenda debent legitime esse recognita.
- 5 Obligatio exequenda sit liquida, & si est conditionalis purifecetur.
- 6 Agens in contractu tenetur adimplere contenta in eo.
- 7 Obstant interdum executioni capitula respectiua, vel diuersa.

- 8 *Agens ex instrumento debet in eo esse nominatus.*
 9 *Non agitur ex instrumento ante diem solutioni adiectam.*
 10 *Necessaria est ante executionem personarum legit ratio, & quomodo.*
 11 *Si proceditur pro fideiussore, contra confideiussores, vigore cessionis, mandatum, dempta illius rata conceditur.*
 12 *Intimatio cessionis fit per contradictus, secus si facta sit in fauorem tertij non obligati.*
 13 *Fideiussor in quibus casibus possit agere contra principalem antequam soluat.*
 14 *Quando cedens post cessionem possit agere, & exigere.*

- 1 *Ntequam ad alia, quæ plus ponderis habere videntur, deueniam, pauca hæc, quæ ad notarij officium attinere videntur, referam. Et primo, quia in his præsertim causis executiuis Notarij, seu eorum Substituti debent esse oculi Iudicis; cum eorum fidem in illis vt plurimum Iudices sequantur; diligenter animaduertant prudentes Substituti, Antequam mandata ad iudicem expedienda deferant, an omnes termini iuxta præmissum stylum legitime præcesserint. Instrumenta, quorum executio petitur, summa adhibita diligentia inspiciant; quod sint sufficienter recognita, non abolita, nec cancellata, nec in aliqua illorum parte suspecta, seu diminuta saltem in substantialibus, cum in his causis ciuilibus, suspitio falsitatis in substantialibus, habeatur pro falsitate in tantum, quod scriptura suspecta non probat, vt in cap. porrecta de confirmat. vtil. vel inutil. & ibi doct. & decis. 3. not. Anchar. con. fil. 173. num. 8. Alex. con. 76. li. 1. num. 6. & in vna Barchinonen. spolijs, die 17. Maij 1553. coram Caputaquen. in manuscript. decis. 268. li. 1. & in summa, quod omnia sua requisita habeant, ad hoc vt tanquam instrumenta exequantur: quæ refert, & enumerat, Gallef. in suo tract. de cam. ob. in 3. par. prima quæst. & alijs partibus, & quæstionibus dicti tractatus. Quem quidem tractatum, vt diligens Substitutus, tanquam sibi nõ parum proficuum, ac eius officij, ac eorum, quæ in præsentem meo libello dicuntur, intellectui apprime necessaria continentem sæpius videat, & reuideat consulo. Posset enim ob terminorum ignorantiam, errorem non leuem committere, & ob id nomini suo maculas iniicere, & partium damno, & detrimento esse. Videat præterea an obligatio, cuius executio petitur, sit liquida; an vero aliquam habeat conditionem, quæ ex parte agentis, qui illam purificare tenetur, purificata non sit: cum agens ex contractu debeat prius adimplere,*

contenta in eo. Decius conf. 336. lib. 3. præsertim, quando agitur ad contrauentionem : alias non potest obtinere, Corn. consil. 246. nu. 6. li 3. Dec. conf. 452. num. 3. Aretin. conf. 70. num. 2. ver. 2. dicimus. cum non obseruanti obseruandum non sit, text. in l. cum proponas, li. 2. C. de pact. Insuper si plura sint capitula, quæ sint cor respectiua, vel diuersa, & taliter quod exceptio agendi obstat agēti. Item si agens ex instrumento sit in eo nominatus. Rursus si tempus solutionis aduenerit, habeatque diem adiectæ solutionis. Demum si sint legitimatæ personæ, tam actoris, quam rei cōuenti; Actoris scilicet, quod eius persona in iudicio legitime stare, rei vero, quod debite conueniri possit, vt dictum est in dicto cap. 43. Ne igitur Notarius, seu Substitutus secum etiam iudicem in errorem ducat, instrumenta Iudici deferat, & per eum ante mandati expeditionem legi curet, potissimum si contra absentes, qui suas exceptiones, & defensioncs proponere nequeunt, procedatur. In simili processu, qui sit per contradiclas, siue per edictum publicum vidi, & etiam audiui aliquos iuuenes substitutos pluries errasse, dum proceditur ad instantiam fideiussoris soluentis aliquam partitam pecuniarum pro principali debitore, qui obtenta cessione iurium à creditore agit contra principalem debitorem, ac confideiussores obligatos, & conceditur ei mandatum contra confideiussores pro tota, atque integra summa, licet parte non opponente idem processus possit saluari, vt coram R. P. D. Robasterio, die 10. Iunij 1575. inter d. Fabritium de Fabijs, & hæredes de Astallis decisum fuit : parte vero epponente, quoad alios confideiussores, debet deduci, & defalcari rata ipsius cessionarij, qui est confideiussor cum alijs obligatis, licet sint insolidum obligati. Bart. in l. Modestinus num. 3. ff. de solut. Mediante tamen huiusmodi cessione fideiussor recuperabit ab alijs confideiussoribus reliquum dictæ summæ, dempta tantum rata sua, & pro residuo exequutio committetur, vt per Bart. in l. Modestinus. num. 10. ff. de solut. Bal. in l. si diuersa. in addit. in princ. C. locati, & conducti. ratio quia si insolidum alios conueniret confideiussores illi possent opponere, quod si soluisssem totam summam à te in parte repeterem, ergo pro tua parte agere non potes, vsque adeo quod agens pro tota summa posset cogi à dicto confideiussore ad cedendum sibi iura contra se ipsum sicut tenebatur creditor principalis, ita tradit Bartol. in l. si plures lib. 26. ff. de admin. & peri. tut. & curat. num. 2. prope fin. Capiç. decis. 18. num. 3. si alij sint soluendo. Si vero aderit aliquis ex confideiussoribus, qui notorie habetur pro non soluendo, nulla de eo ratio habetur, & rata illius nullatenus computatur, vt per Bart. in d. l. Modestinus d. numer. 10.

vers. attamen. Afflict. decis. 142. sub num. 3. quod quidem operæ pretium censui ad memoriam Substitutorum notariorum reduxisse, ad tollendum præiudicium, quod ut plurimum, ex tali errore partibus infertur, & quod non datur fideiussori actui exequentiua contra confideiussorem nisi ei fuerint cessa iura, habetur in l. vt fideiussor. ff. de fideiuss. & manda. Rursus circa hanc quotidianam quæstionem dico, quod licet sint duo, aut plures, vt dixi, fideiussores, qui constituuntur vt principales, principaliter, & insolidum: tamen inter ipsos, ille verè dicitur principalis, ad cuius manus peruenit pecunia, & qui obligat se vt principalis, videtur potius obligari. Paul. Castren. consil. 331. volum. 1. Hippol. de Marsil. in sing. 2. vers. si plures fideiussores. alij autem censentur promisisse animo intercedendi, seu fideiubendi, Corn. consil. 124. lib. 1. & consil. 316. lib. 4. Aym. consil. 91. lib. 1. num. 2. cum concordan. *Et quoad ipsos sunt fideiussores, vt in his terminis tenuit Rota in vna Roman. repet. indebiti, coram Robusterio die*

12 19. Nouembris 1573. Et propterea mandatum contra principalem pro tota, atque integra summa expeditur, nec partem facit. Vt autem ad materiam processus faciendi ad instantiam cessionarij, à qua aliqualiter digressi fuimus, redeamus, dicendum est, quod licet aliqui docti viri probabiliter alias dixerint, intimationem cessionis huiusmodi valide fieri non posse per contradictas, cum ante exequutionem requiratur, quod ea obligatis legitime intimetur: vt per glos. in l. 3. ff. pro Socio. Alexander consil. 95. lib. 2. numero 10. tamen ex longo vsu tribunalis, qui pro lege allegari potest, tam in decidendo, quam ordinando, faciunt ea, quæ allegari solent de efficacia styli, per doct. in c. fin. de consuet. & in cap. ex litteris. de constit. & in cap. 11. de præbend. in sexto, contrarium seruatur. Ab antiqua enim praxi recedendum non est, vt per Bald. in l. illud. ff. de excus. tut. & in consil. 136. numer. 3. lib. 1. secus tamen dicendum erit, quando cessio facta foret ad fauorem tertij non obligati, neque in contractu nominati: quia cum veniat extra considerationem intellectus, vtique dicendum est talem cessionem ante exequutionem legitime intimari debere, vt per Galles. in 2. quæst. 1. part. numer. 1. & 2. Et antequam ab hac materia fideiussoria, & processu faciendi recedam, hæc quoque annotasse abs re non duxi, quod licet regulariter fideiussor non possit agere contra principalem, antequam soluat, vel vt eum liberet à fideiussione, nisi in certis casibus, vt puta, Primo si fideiussor condemnatur. Secundo si soluit, consignauit, & deposuit, vt in l. qui mutuum, §. fideiussor. ff. mandati. Tertio si hoc actum sit, vt eum liberet

infra certum tempus, vt in l. si pro ea. C. mandati in his semper exequutiue procedendo. IIII. si diu stetit in obligatione, quod intellige iudicis arbitrio secundum glos. in §. fin. in d. l. si pro ea, nihilominus ex statuto Vrbs cap. 94. lib. 1. disponitur, quod licet fideiussor diu non steterit in fideiussione, potest tamen conseruatoriam cautionem petere. Quod quidem non semel a Iudice denegari vidi in eo, qui infra modicum tempus velit iuari dicto statuto, cum istud tempus remittatur arb. iudicis ad no. per Bald. in d. l. si pro ea. eod. tit. & late per Afflic. decis. 241. nu. 3. & 5. V. si principalis cepit bona sua dissipare, & in pluribus alijs casibus enumeratis in d. l. si pro ea, eodem tit. Et in his prox. relatis casibus iudicio ordinario, non autem exequutiuo agendum erit, & in articulo 34. promissæ cessionis, de qua supra meminimus tanquam satis quotidiano nō siluere, quod vim cedens licet cesserit omnes actiones vtiles, & directas, tamen ex quo directæ actiones inherant ossibus cedentis non possunt ab eo separari, & ideo nisi interuenerit alterum de tribus, de quibus in l. 3. C. de nouationib. potest nihilominus cedens agere, & exigere, & soluens consequitur libertatem, Afflic. decis. 335. nu. 23. requisita autem pro inuenum intelligentia non inutile visa sunt hic referenda, vt puta primo si cessionarius esset litem contestatus, secundo si partem debiti suscepisset, tertio in certiorato debitore denunciauerit ei ne solueret cedenti.

DE REMISSORIA PRO LIQUIDATIONE Cameralis obligationis concedenda. Cap. II.

- 1 Non conceditur remissoria pro liquidatione obligationis nisi principali legitime citato.
- 2 Non arctas citatio per contradictas. licet forte stylus sit in contrarium.
- 3 Stylus est stricti iuris.
- 4 Si obligatio est liquida, sufficit quod quancumq; principalis citetur, & arctat citatio facta contra procuratorem.
- 5 Secus in obligatione non liquida, & quare.
- 6 Longæus vsus iuri comparatur.

1 **S**I contingat pro Cameralis obligationis liquidatione ad decretum remissorie procedi, remissoria hæc non decernitur præcedente citatioe per cōtradictas, sed requiritur citatio personaliter
2 faciendâ, nec obstat allegatio styli Tribunalis A. C. ita permittētis:
3 quia stylus stricti iuris est; & non debet extendi, vt inferius probabitur. Et hæc valida ratio est. Quādo enim obligatio est liquida si pro
curator

curator constitutus debitum fatetur, nullæ aliæ sunt partes iudicis, nisi in condemnando, seu exequendo, siquidem contra confessum de iure non promulgatur sententia: sed fit ei præceptum de soluendo, vt bene explicat Galleſius in eius tract. de obligationum liquidatione nu. 13. & ideo sufficit, vtcunque principalis citetur. Secus autem quando obligatio non est liquida: quia cum agatur de liquidanda causa, & ob id de graui præiudicio, procurator constitutus nihil fateri potest, nisi liquidata obligatione; ad quam liquidationem faciendam principalis est legitimè citandus: alioquin remissoria absque partis citatione decreta reperiretur. At tamen si per contradietas hæc liquidatio fiat, processus, non nisi ex longo tribunalis vsu, qui iuri comparandus est, vt in prox. cap. retuli, saluabitur, licet Rota non obitante stylo, & vsu dicti tribunalis A. C. contrarium tenuerit, vt per Put. decis. 32. in vna Aquen. li. 2.

DE MANDATORVM EXTRA TRIBV-
nal Aud. Cam. relaxatorum exequutione, ex-
tra Vrbem facienda. Cap. L.

- 1 Mandata in vim Cameralis obligationis in curia Capitolij, & Vicarij aliquando relaxantur.
- 2 Hæc mandata nequeunt extra Vrbem vltra quadragesimum ab ea lapidem exequi, & quare.
- 3 Quenam citatio pro exequutione eiusmodi mandatorum coram A. C. necessario sit facienda.
- 4 Negat interdum A. C. hanc exequutionem, & nouus processus requiritur.

- 1 Vltimo Cameralis obligationis relaxantur aliquando mandata exequutiua in curia Capitolij, contra Romanos, & Illustriss. Dom. Vicarij Papæ, contra Clericos Romanos, scilicet originis, vel beneficiatos. Sed cum illa extra Vrbem in locis ab ea per quadraginta miliaria distantibus prædictorū iudicum auctoritate exequi non possint, cum eorum iurisdictio vltra dictum terminum nõ extendatur, Auditor Cameræ, vti quarumcunque sententiarum in Romana Curia latorum exequutor, aditur pro habenda exequutione, aut in subsidium excommunicatione, quæ ambo solent per Auditorem Cameræ concedi præuia partis citatione,

ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon videndum mandari exequi mandatum alias per D. Iudicem relaxatum, mandatumq; de illud exequendo desuper necessarium, & opportunum ad partes concedi, & relaxari, seu in iuris subsidium, videndum se excommunicari, & litteras declaratorias desuper opportunas decerni, & relaxari. Et idem pro mandato de exequendo, seu litteris soluitur, quod solueretur, si in tribunali mandatum executiuum à principio relaxatum fuisset. Aliquando

4 Auditor Camerae executionem mandatorum huiusmodi concedere recusat: & tunc noua opus est instrumenti coram eo productione, & nouo in eius tribunali contra debitorem processu, *Qui erit magis triuus, quam alius superius relatus.*

DE CITATIONIBVS, ET ILLARVM executione. Cap. LI.

- 1 Omnes citationes in causis executiuis vigore obligationis Cam. vsque ad quamcunque summam, & in ordinarijs vsq; ad viginti ducatos, domi dimissa copia exequentur.
- 2 Ex cōmissione excitatoria iurisdictionis non alteratur processus executiuus.
- 3 Tamen citationes personaliter exequentur sunt.
- 4 Citationes substantiales, quæ dicantur.
- 5 Luna, Mercurij, & Veneris seruantur termini ob superuentum Commissionis, nisi in ea dicatur singulis diebus, & horis &c.
- 6 Si reus petit ab impetiuis absolutus, processus est ordinarius.
- 7 Obligatio Cameralis non habet actionem passiuam, sed tantum actiuam ex parte creditoris.
- 8 Citationes ad dicendum contra, sunt ad primam diem etiam per cōradictas.
- 9 Per contradictas relaxatur interdum mandatum pendente termino ad opponendam.
- 10 Post intimationes nisi ad primam diem exequutas, expectatur lapsus illius primi diei, qui sit iuridicus.
- 11 Si intimatio decreti facti cum intimatione simpliciter, personaliter exequitur, potest statim illa exequuta decretum exequi.
- 12 Secus si exequuta sit domi dimissa copia, quia tunc expectatur lapsus diei, quo exequuta fuit.
- 13 Nulla citatio potest fieri ad hodie per totam nisi personaliter fiat.
- 14 Citatio facta ad hodie per totam non censualefcit, etiam si expectetur prima dies iuridicus.

- I** Citationes omnes in causis executiuis vigore Cameralis obligationis vsque ad quamcunque summam; in ordinarijs vero vsque ad summam viginti ducatorum, domi dimissa copia de stylo tribunalis A.C. fieri, & exequi possunt. Si autem in causa vel executiua, vel ordinaria pro parte actoris, vel rei commissio, quæ tantum iurisdictionis excitatoria sit, superuenerit, licet processus executiuus propterea non alteretur, ita vt ordinariè, & ad terminorum substantialium obseruationem procedi debeat, tutius tamen erit citationes substantiales personaliter exequi, vt per Marian. in tract. de citation. artic. 17. circa septimum. Ferrar. in tit. form. respons. rei in glos. 11. num. 17. versic. Amplius quaeritur. Citationes vero substantiales dicuntur, sine quibus sententia iustitieri non potest, vt in Senogullien. Syluæ, coram Cosa, decis. 64. num. 1. diuer. Et nisi in commissione facultas procedendi singulis diebus, & horis data fuerit, siue causa sit à principio commissaria, siue ordinaria, & postmodum Commissio superuenerit, debent termini seruari diebus rotalibus, Lunæ scilicet, Mercurij, & Veneris: & si alijs diebus seruentur, nulli erunt; nisi dicatur in Commissione, iuxta suas ordinarias facultates, in quibus vbi agitur vigore obligationis Cameralis, & tunc poterit procedi etiam domi dimissa copia, excepta prima citatione ad dicendum contra commissionem, quæ personaliter est exequenda. argum. l. 4. §. Prætor ait. ff. de damn. infect. & hoc ibi per Bart. in l. 1. ff. de lib. agn. Innoc. in c. fin. extra. de eo qui mitt. in poss. Aduertendum tamen est, quod si reus aliqua ratione se ab impetitis absolui curauerit, processus est ordinarius, & termini substantiales, vt in causis ordinarijs, seruantur. Nam Cameralis obligatio non habet reciprocam, & passiuam actionem, sed actiuam solummodo ex parte creditoris, vt infra dicam. Citationes ad dicendum contra, semper ad primam diem fiunt, & alias factæ nullæ, & inualidæ sunt, etiam si per contradictas, & parte non opponente fiant. Per contradictas fiunt aliquando citationes ad dicendum contra ad primam diem, & relaxari mandatum per totam. Quod mandatum pendente termino ad primam ad opponendum expeditur, & parti consignatur: & videtur potius ex quodam antiquo vsu, quam iuris permissione posse sustineri: quia pendente termino ad opponendum nõ deberet concedi, cum officium iudicis conuiescat, vt superius probaui. Si intimationes nisi ad primam diem aut personaliter, aut domi dimissa copia exequantur, antequam ad decreti executionem denentur, expeditur lapsus totius illius diei primæ, quæ iuridica esse debet. Si

decretum aliquod repositionis, vel alterius actus cum intimatio-
 ne simpliciter fiat, facta personali decreti huius intimatione, illa
 statim reportata, ad eundem executionem proceditur. Si vero
 12 intimatio domi dimissa copia à Cursore fiat, nequit decretum,
 exequi, nisi transacta die, quo facta fuit intimatio. Non potest
 quis per totam audientiam citari, nisi personaliter citatio exe-
 quatur, Put. decis. 178. lib. 1. num. 2. adeo ut si, domi dimissa
 copia fiat, non afficiat, nec, etiamsi prima dies iuridica expecte-
 tur, teneat, quia est nulla, atque iterum exequenda. Citatio-
 nes autem, quæ fiunt domi dimissa copia, etiam in oblig. Cam.
 fiunt vna die pro altera. Put. dicta decis. 178. cum quilibet sci-
 re præsumatur, quod ad eius, quam inhabitat, domum est denun-
 ciatum, ut per Bart. & Bal. in l. scire oportet. ff. de excus. tut. An-
 gel. conf. 186. rep. conf. 215. versic. Visis igitur supradictis. Vbi di-
 cit, ex citatione domi dimissa copia facta præsumi domesticos, &
 familiares citato denunciassè; intermisso tamen aliquo tempore,
 iuxta quod verisimile sit, citatum notitiam habuisse eorum, quæ
 domi gesta sunt, l. Durius. s. Lutius. ff. de lib. & posthum. Et pro-
 pterea rationabiliter dicendum erit, citationes, & intimationes
 manere debere ab ortu solis, vsque ad occasum.

DE SUMMIS IN PETITIONE RELAXATIONIS MANDATI EXPRESSIMENDIS. Cap. LII.

- 1 *In certis casibus specificatio certa summa non requiritur.*
- 2 *Quo casu actor teneatur specificare summam petitam.*

Tiam si qualibet petitio iudicialiter facta certa
 esse debeat, cum actor teneatur exprimere cau-
 sam, & summam ad evidentiam facti, siue rea-
 li, siue personali actione agatur, ut per Abb. in
 cap. significantibus. de libell. oblation. per to-
 tum. Ferrarien. in forma libelli in action. rea.
 glo. iure dominij, vel quasi, numer. 43. versic.
 quaritur ergo: & ob id à bo: me: Illustrifs. Cardinali Riario tunc
 A. C. mandatum fuerit, quod in debiti confessione, petitio certæ
 summæ exprimi deberet: nihilominus absque aliqua expressione
 in petitione ad mandati relaxationem proceditur, & in illius expe-
 ditione solum summa specificatur. Verum quando agitur vigo-
 re instrumenti, in quo de fructibus mentio fiat, puta societatis
 officij, census, pensionis, domus, vel casalis, aut annuæ presta-
 tio-

tionis, nec in petitione, nec in mandati expeditione causa fructuum summa specificatur, sed dicitur tantum pro fructibus decursis, & non solutis, vel alia incerta quantitate: & mandatum, & excommunicatio passim conceduntur, iux. decis. Rot. 183. in nou. Achill. decis. 1. de sent. excomm. quas sequuti fuerunt DD. de Ro. in vna Roman. domorum in Burgo pro d. Claudio Nerco 22. Nouemb. 1560. coram R. P. D. Robusterio. Tamen si pars comparet, & offert soluere, facta illorum liquidatione, non datur, nisi facta dicta liquidatione, vt ibi.

DE REPOSITIONIBVS. Cap. LIII.

- 1 *A. C. reponit quan locunq; appellansem in causis exequutius, etiam si decretum transferit in iudicatum.*
- 2 *Decreta in exequutius, quoad iudicem, nunquam transeunt in iudicatum.*
- 3 *Sententia nulla potest reuocari ab eodem iudice, qui eam tulit, & quando.*
- 4 *Et quomodo iudex ordinarius cognoscatur à Iudice delegato.*
- 5 *Solet A. C. reponere à quibuscunq; decretis diffinitiuis, etiam absolutorijs ad fauorem rei factis.*
- 6 *Decernit iudex nisi infra tres, vel nisi ad primam: vt interim partes audire possit.*
- 7 *Si decretum in scriptis per cedulam latum est, iudex non reponit, & quare.*
- 8 *Procedetur ordinarie in causis, in quibus reus instat absolui.*

1 Onfueuit Auditor Camerae in istis causis exequutius semper, & quandocunq; appellantes à suis decretis reponere, etiam si illa transitum fecerint in iudicatum. Licet enim quoad partem in iudicatum transeant, secus tamen quoad iudicem, vt per Ias. in l. quod iussit. nu. 47. ff. de re iud. Et iudex quandocunq; tacite, vel expresse solet reuocare suam sententiam interlocutoriam per similes repositiones, vt in c. cum cessante de appellat. & l. quod iussit. ff. de re iud. Immo si iudex sine causa cognitione, & parte non citata protulerit interlocutoriam, & sic notorie iniustam, poterit sine citatione eam reuocare. ita notabiliter dixit Anton. de Butr. in d. c. cum cessante. de appellat. Quae enim facultate iudex de facto pronunciat, eadem etiam facultate debet de facto reuocare, vt in Sing. Ant. Corset. in verbo sententia. Et quod dictum est de interlocutorijs, idem dicendum erit de diffinitiuis decretis, & sententijs nulliter latis; in quibus distinguendo breuiter erit dicendum.

quod

- quod si Iudex, qui eam tulit, erat delegatus, tunc, quia finita erat iurisdictio, non debet ipse idem adiri, sed ad Papam est recurrendum, siue de nullitate, siue de iniquitate sententia agatur: Si vero erat Iudex ordinarius, licet non possit cognoscere de iniquitate sententia, neque ad ipsum appellari, potest tamen cognoscere de nullitate suae sententia, vt per Castren. in l. pars diuersa. C. quo. & quan. iud. sen. profer. num. 5. Capic. in decis. 1. num. 26. potest nihilominus etiam adiri superior, vt in l. 4. ibi citat. de accusat. & l. si praeses. num. 1. eodem tit. Et quando Iudex Ordinarius possit reuocare suam sententiam, & de illius nullitate cognoscere, & iterum sententia dicit Alexand. in consil. 63. num. 21. lib. 4. quod procedit etiam in Iudice delegato ad vniuersitatem, caufarum, qui habetur tanquam ordinarius, Marant. in quarta par. Iudiciorum v. distinction. num. 42. & 47. quo autem ad reuocandam interlocutoriam non est differentia inter ordinarium, & delegatum, quia vterque potest eam reuocare, vt ibi num. 48.
- 4 Iudex autem ordinarius cognoscitur à delegato, vt puta si committatur causa iudici ordinario, cum aliqua alteratione iurisdictionis ordinariae, tunc intelligitur esse iudex delegatus, & sic nouus iudex, non autem ordinarius, vt per Alex. in l. 1. §. opus. ff. de oper. noui. nunciat. Tamen secus dicendum erit de sententijs, seu decretis diffinitiujs validis: iudex enim, qui semel diffinitiuè pronunciauit, non potest amplius suam sententiam reuocare, vel iterum pronuciare, cum functus fuerit officio suo, vt per eundem Castren. in l. neque suam. in tit. & rubrica, sententiam, rescindi non posse, per totum, quod intellige siue sententia transierit in iudicatum, siue non, vt in l. Paulus. ibiq; per omnes scribentes. ff. de re iud. Alex. cons. 119. li. 3. Capic. decis. 1. num. 24. Tamen
- 5 idem A. C. has repositiones facere potest, tam à decretis absolutorijs factis in fauorem rei conuenti, quam ab alijs quibusuis diffinitiujs, vel vim diffinitiuæ habentibus. Et praesertim quando subest conditio, nisi ad primam, nisi infra tres, vel alia similis: quia iudex decreta huiusmodi animo partem audiendi, an aliquid releuans alleget, vel deducat, facere videtur: cum tamen hoc iudex potius de facto, quam iure facere videatur: & in hoc stylus curiae pluries variauerit, vt modo albus, & modo niger fuerit, iux. allegationem Lapi § 1. De solidissimo stylo tanquam iuri contrario, nihil audeo affirmare, ad tradita per Specul. in tit. de testa. §. 19.
- 7 vers. Deinde, de rescript. Id tamen attestor non seruari in decreto diffinitiuo in scriptis facto, per cedula[m] scilicet sententia[e] à iudice subscriptam. Ab ea enim iudex regulariter reponere non solet, cum officio suo, vt superius probaui, functus fuerit, sed appellatio

ni defert per responsionem termini iuris, vel aliã, & causa ad aliũ iudicem deuoluitur. Et appellatio ab huiusmodi decreto recipitur, eaq; pendẽte nihil est innouandum, & officium iudicis conquire scit, vt superius probaui. Ratio, quia cameralis obligatio non habet, vt dixi, reciprocam actionem, & facultatem, vt in agendo. In his enim decretis absolutorijs, si valor rei, de quo agitur, summam ducentorum ducatorum auri de Camera excedat, termini substantiales de stylo curiæ seruantur, iuxta notorias facultates A.C. nam tunc non executiue, sed ordinarie proceditur. Quas facultates pro minori partium dispendio in fine huius libelli imprimi curauim. In his quoq; Reorum absolutorijs, monitorium non requiritur, cum reus in excipiendo dicatur actor, & exceptio, quæ clara est, dicatur libellus Rei. *Iaf. in l. sicut autem. §. quod autem num. 3. ff. de re iudic.*

DE DEPUTATIONE CURATORIS.

Cap. LIV.

- 1 Citatio pro obtinenda executione in bonis debitoris, qui in curia obijt nullis relictis hæredibus, qui citari possint.
- 2 Decretum in vim huius citationis.
- 3 Post primam citationem fit alia similis citatio per duos Cursores.
- 4 Post hanc secundam citationem, fit citatio per affixionem iuxta formam decreti.
- 5 In termino citationis 4. pro 4. dilatione, curator hereditati iaceti deputatur.
- 6 Deputato curatore, contra eum aquè, ac contra principalem processum formatur.
- 7 Si est institutus certus hæres in testamento defuncti, qui absit ab Vrbe; proceditur modo antedicto: sed curator illi hæredi certo, non autem hereditati iacenti deputatur.
Quamplura alia de curatorum deputatione in fine præcedentis num. & per totum.
- 8 Quomodo procedendum erit contra heredem minorem.
- 9 Si hæres est infans, non potest citari, & quare.
- 10 Qui citari debent, quando hæres infans est, & quomodo.
- 11 Infanti proximior aliquis in actorem eligitur, & plura requisita circa hanc deputationem.
- 12 In omnibus prædictis casibus, mandatum, contra bona defuncti decernitur.
- 13 Si curator non est generaliter deputatus ad omnes causas, alij creditores contra eum processum formare non possunt.
- 14 Deputatur aliquando curator furiosus, & quomodo, & quæ necessario verificanda sunt. Differentiam inter furiosum, & memcaptum.

- 15 *Curator deputatus debet aliquas defensiones facere .*
 16 *Omnes citationes predictæ fiunt ad primam diem, & per Cursores.*
 17 *Cursorum auctoritas .*
 18 *Differentia Mandatariorum à Cursoribus .*

- 1 I quis habet creditorem , qui in curia decedat nullis relictis hæredibus , qui citari possint ad effectum habendi exequutionem contra bona , ita proceditur . Citentur hæredes , si qui sint , vel esse velint q. d. N. ad comparandum legitime , & acceptandum , vel refutandum hæreditatem præfati q. N. alias videndum deputari Curatorem illius hæreditati iacenti p. pro prima dilatione , ad primam diem . Citatio hæc
- 2 datur Cursori , qui facta diligentia de reperiendo hæredes domi , in qua dictus q. N. mortuus fuit , in vicinia , & alijs locis publicis , & de hoc relatione facta , iudex committit hanc diligentiam
- 3 per duos Cursores faciendam . Quo factio , fit alia similis citatio , & traditur eidem Cursori , qui vna cum alio Cursore diligentiam facit ; & subinde ambo referunt fecisse diligentiam , & non
- 4 inuenisse , vt supra . Sequuta hac diligentia per duos Cursores , iudex decernit processum per affixionem ad valuas curiæ , & domicilij defuncti , si illud habebat , sin autem per affixionem ad valuas curiæ , & aciei campi Floræ . Post hæc fit alia citatio in hunc modum : Citentur per affixionem ad valuas curiæ , & aciei Campi Floræ , seu domus solitæ habitationis q. N. hæredes , si qui sint , &c. Sequere ad vnguem , vt in citatione superius posita . In huius citationis termino iudex mandat citari ad idem , pro secunda dilatione . Et fiunt aliæ tres citationes simili modo pro secunda , pro tertia , & pro quarta , & superabundanti dilatione interpolatè , vna die pro alia , & præuio Iudicis decreto . In termino vltimæ citationis quæ fit pro quarta , ac superabundanti dilatione , comparet creditor , & Curatorem hæreditati iacenti deputandum , ac fideiussorem pro eo conducit . Quem Curator
- 5 Iudex deputat , & pro eo fideiussor promittit , quod vtilia faciet pro hæreditate , ac inutilia prætermittet , ipsamq; hæreditatem indefen-
- 6 sam non relinquet , in forma . His præmissis citatur Curator ad omnes actus , pro exequutione Cameralis obligationis requisitos ,
- 7 ac si esset principalis : & in summa contra eam , tanquam contra principalem iudicium iuxta causæ naturam formatur . Verum si debitor in curia moritur condito testamento , & in eo relicto certo hærede , qui ad Vrbe absit , præcedentibus diligentijs modo præmisso faciendis , Curator , seu defensor hæreditati , & bonis defuncti ,

- & si, non autem hæreditati iacenti deputatur; cum certus adsit hæres, contra quem iudicium, vt natura causæ suadet, formatur pro satisfaciendis creditoribus hæreditarijs, & legatarijs, quibus creditoribus hæreditarijs prius, & deinde honoratis in testamento de bonis hæreditarijs, vt per Socin. Iun. in l. 1. in titul. de leg. 1. num. 327. Decius consil. 509. Curator etiam datur bonis ad instantiam illius; qui sperat succedere ab intestato: & qui id postulat, recte postulat, ex quo sua interest bona conseruari, Ang. cons. 108. col. 1. Alex. consil. 4. num. 4. li. 2. Sed si mortui debitoris hæres minor sit, & curatore indigeat, citatur ipsemet hæres, quamuis minor sit, modo tamen maior sit septennio, ad comparandum legitime, alias videndum sibi deputari Curatorem, seu actorem ad lites, primo pro prima dilatione. Et seruatis modo antedicto quatuor terminis, Iudex deputat ipsi hæredi legitime non comparenti actorem ad lites, vel curatorem, cum quo fit legitimus processus, vt supra diximus. Si vero hæres est infans, vel minor septennio, non potest ad causam citari, cum non habeat velle, neque nolle; sed citatur tutor testamentarius, si adsit, sin autem mater tanquam necessaria, & legitima tutrix, & administratrix sui filij, seu agnati, & cognati, sin minus citantur ij, in quorum est potestate, ad comparandum in iudicio coram Domino, & minorem defendendum, ac petendum ei Curatorem, seu actorem ad lites deputari, alias videndum illum per dominum ex officio deputari, iuxta Afflictum decis. 262. num. 2. & sequent. & præcedentibus supra narratis dilationibus per Iudicem, actor ad lites, siue Curator aliquis proximior, aut aliquo modo attinens deputatur, ne infans indefensus remaneat, vt habetur in superius allegata decis. per totum, vbi habetur, quod processus factus cum Curatore aliter, quam supradicto modo deputato, est nullus, ex quo Iudex daret curatorem infanti, qui non potest petere Curatorem sibi dari; quia illa grætas quicquid videt ignorat. Curator enim ad lites non datur, nisi petenti, Alex. consil. 22. in fine. Bal. in c. 1. de milit. vafal. qui contu. est. Fir ergo processus modo præmissis, & mandatum tantummodo conceditur contra bona debitoris vita functi. Verum si superuenerint alij creditores, & citent curatores, vt supra deputatos, processus non est validus; nisi deputatio se extendat ad omnes alias causas illius minoris. Deputatur quoque aliquando Curator furioso, seu mentecapto ad illius proximiorum instantiam, examinatis prius testibus summarie, & extraiudicialiter super eo, quod N. est mente captus; ijsque examinatis Iudex personæ, & bonis prædicti N. curatorem in gradu proximiorum, cum solita cautione de vtilia faciundo, & inutilia prætermittendo, ex officio deputat. Nec requi-

quiritur super hoc plenaria cognitio, seu inquisitio: sed sufficit, quod aliquo modo constet de furore, vel adhibeatur medici, qui hoc cognoscant, vt in l. obseruare. ff. de curat. fu. & pro. citata per Alex. in cons. 86. vers. verum est, quod causa cognitio, n. 5. li. 2. & ratio, quia talis deputatio Curatoris non causat præiudicium ei, cui deputatur: & propterea talis deputatio non dicitur vitiosa. Probatur etiam dementia ex sermonibus, actibus, & similibus, vt l. quidam in suo. ff. de condi. & de tut. & cur. da. ab his. l. His qui, §. fin. idem voluit Fabianus de Monte in tract. de empt. & vendit. in 5. quæst. vers. non quero, vbi refert, quod mente captus dicitur is, cui deficit mens, & qui animi consilium non habet, licet nullum ostendat furorem, & extrinsecus est habitu quietæ mentis. An autem leges loquentes de furioso locum habeant in mentecapto, vel demente, & illorum differentia pro illorum intellectu, recurre ad Alex. in l. si cum dotem. §. si maritus n. 8. in princ. ff. soluto matrimonio. Deputatur etiam Curator hæreditati, & bonis defuncti, seu decocti, instantibus creditoribus, ad hoc vt valeat legitime administrare: & in hoc casu plura requiruntur. Primo, quod detur ad instantiam maioris partis creditorum, l. 11. ff. de cur. bon. da. & in l. fin. de bo. author. iud. poss. specu. de curatore, §. cum autem. vers. sic opponitur, Alex. cons. 221. num. 9. lib. 6. Cuius instrumenti formulam tanquam in hoc casu non semel occurren. conscribere volui: quam habes infra libro 4. Secundo, quod nominatim citentur ij, quorum interest, si certi sint, sin autem per proclamationes, ad l. in eo tempore. C. de remiss. pignor. Tertio, quod statuatur terminus arbitrio Iudicis hæredibus, si qui sint, ad comparendum, & acceptandum hæreditatem mortui. Quarto, quod talis Curator deputandus faciat inuentarium omnium bonorum, vt per Bar. in d. l. 1. ff. de cur. bon. da. Quinto, quod idem Curator satisfdet, per text. in Auth. vt liceat Matri, & Auia, in princ. in ver. ibi in fideiussione. De his, & alijs requisitis in confectioe, vide Ang. d. consil. 193. col. 3. & alios, quos in proxime sequenti cap. citabimus. Deputatur etiam curator bonis absentis quæ sint tempore peritura, & ne ab aliquo dissipatura, vt per eundem Angel. in consil. 212. & consil. sequen. incip. Mortuo debitore, colum. 2. & 3. Deputatur etiam idem Curator, præuijs tamen diligentijs modo præmissis faciendis, dictis bonis debitoris absentis, iuxta terminos l. ab hostib. in princ. citat. per Petr. de Vbal. in 11. part. de duob. frat. num. 26. in fin. Item deputatur prodigo, & de his, & similibus, deque illorum instrumentorum formis, vide Specul. lib. 1. par. 3. in titulo de curatore. Quas formas, cum hæ sint de raro contingentes, hic aliter conscribere non curau; sed ibidem perquires, &

- ad eū, tanquā patrē practicæ recurrere poteris, vt attestatur Ias.
- 15 in tit. de actionibus. §. itē Seruiana. num. 130. Nec videtur prætermittendum, quod Curator aliquo ex relatis modis deputatus, dum citatur ad aliquas causas, debet defensiones debitas facere, alioquin licet solemniter sit deputatus, si in principio, medio, & sine litis nihil opposuerit, poterit minor saltem beneficio restitutionis in integrum iuuari: quia paria sunt, Curatorem non habere, & habere illum, qui comparere, & iura minoris defendere negligit.
- 16 Idque eo magis affirmarem, cum minor aliquas pro se defensiones haberet, Put. lib. 2. decis. 306. num. 4. Secus dicendum esset, si nullam defensionum facere potuisset: quia tunc neque defensio, neque citatio necessaria est, vt dicit glōf. & Abb. in cap. cum olim, de re iudic. Paris. consil. 1. numero 33. & consil. 101. num. 123. lib. 1. Decius consil. 698. num. 2. & 3. Redeundo igitur ad modum in præmissis procedendi, dico quod in tribunali Aud. Cam. omnes supra scriptæ citationes ante Curatoris deputationem necessariæ, fiunt ad primam diem, & per Cursores.
- 17 Qui possunt citare in quibuscunque tribunalibus, tam in curia, quam extra, etiam in partibus longinquis, & remotis citra, & ultra montes, ac citra, & ultra mare, etiam alienæ iurisdictioni, & non Apostolicæ mediate, nec immediate subiectis.
- 18 Mandatarij autē non possunt citare nisi in tribunalibus, in quibus sunt deputati, & non in causis commissarijs; in illis enim solum Cursores citant; & citationes aliter executæ, nullæ, & inualidæ sunt. Et quamplura alia circa proxime relatam materiam hæreditatis iacen. & vacan. refert Decius in conf. 509. per totum.

DE ADITIONE HAEREDITATIS, ET confectione inuentarij. Cap. LV.

- 1 Hæreditatis adiitio, & inuentarij confectio per præsentēs in curia, infra duos menses à die obitus fit.
- 2 Per absentes ab Vrbe citra montes, intra quadrimestre.
- 3 Per absentes ultra montes, infra semestre.
- 4 In hæreditatis aditione, unica peremptoria citatio contra incertos creditores sufficit.
- 5 Hæc citatio quomodo fiat.
- 6 Contra certos creditores fit legitima citatio, & quæ.
- 7 Debitoris hæres non potest infra tempus inuentarium consciendi conueniri, si id ante litis contestationem opposuerit.

- 8 *Quomodo dicitur lis contestata .*
- 9 *Declaratio viduis proficua coram iudice facienda .*
- 10 *Formula aditionis hæreditatis, & confectiois inuentarij.*
- 11 *Et quando inuentarium vitietur , & hæredi non profuit.*
- 12 *Requisita in confectioe inuentarij, & quod in illius confectioe seruatur consuetudo loci .*
- 13 *Plura requisita in susceptione tutela .*

1

2

3

4

5

6

7

N tenore bullæ à sel. rec. Pio Papa Quarto super reformatione Signaturæ Iustitiæ editæ sub Dat. Kal. Ianuarij 1562. Aditio hæreditatis, & inuentarij confectio, seu intimatio per hæredes præsententes in curia infra duos menses à die obitus de functi computandos, per absentes ab Vrbe citra montes infra quatuor menses, per absentes vero ab vrbe citra montes infra sex menses fieri debent. Et licet sint, qui velint tutius esse in hæreditatis aditione, & inuentarij confectioe incertos creditores vocare per proclamationes trina citatione præmissa, cum talis citatio etiam existentes extra locû ardeat, ac si personaliter facta foret, vt inferius probabimus.

Tamen de stylo, & vsu tribunalis sufficit vnica tantum peremptoria citatio contra incertos, vt per Put. decis. 267. num. 4. lib. 3. quæ aliquando per contradictas fit, interdum per edictum publicû, & non rarò per affixionem ad valuas curiæ, & aciei campi Floræ.

Quando autem certi sunt creditores, necesse est illos legitime citare, ad videndum adiri hæreditatem q. d. N. cum benef. l. & inuentarij, dictumque inuentarium confici mandari, pro certis die, & hora, vt per Abb. in cap. Albericus, de Test. Io. Dilect. de Arte testan. in 11. titul. de acquir. vel repud. hæred. caut. 9. Aduerte tamen, quod hæres debitoris infra tempus conficiendi inuentarium conueniri, & vexari non potest, vt in l. fin. §. donec, & §. & si præfatum. C. de iur. delib. adeo, vt si hæres debitoris opponeret exceptionem contra actorem, tu non posses me conuenire dicto termino durante, quia talis exceptio admittitur, & vltiorem processum, ac litis contestationem impedit, vt per decis. Toletan. in quæst. 288. secus tamen si opposita non fuerit, vt ibi nu. 1. & 2. beneficium enim à iure indultum, nedum est alicui auferendum, sed etiam ei proficere debet, Afflict. decis. 124. num. 1. Sed sibi præiudicat, & hoc priuilegio gaudet, si post litis contestationem id opponit, cum prædicta exceptio dilatoria sit, & propterea ante litis contestationem opponi debuerit, c. 3. vbi Abb. in 1. vol. de ord. cogn. glos. in cap. 1. in vers. præmittitur, de restitut. spól.

spol. lib. 6. imo si pendet causa per viam appellationis, & non fuerit de ea appositum in principio litis, non potest amplius opponi in causa appellationis, licet in ea non sit lis contestata, vt post Bal. Paul. de Castr. & alios, not. Ias. in l. ita demum, n. 6. C. de procu. Crauet. conf. 220. n. 6. Lis autē dicitur contestata per libelli porrectionem, & rei responzionem. Corn. conf. 75. n. 15. vol. 3. Abb. in c. cum inter, de lit. contest. Felin. in c. 1. eod. tit. (*Iam habes, quod exceptio competit heredi cum beneficio l. & inuent. vt infra tempus illud conficiendi, non possit conueniri ex superius allegatis, & probatis, quibus addo Bart. in l. scimus. §. donec. C. de iure deliberandi, in prin. vbi etiam habes quod licet talis heres non possit conueniri, queritur an possit alios conuenire infra dictum tempus. Et videtur quod non, per titulum. Quod quisq. iuris, & c. tamen contrarium videtur verius, quia ille titulus habet locum quando alicui conceditur priuilegium, ad sui postulationem, sed priuilegium huius §. non est huiusmodi, ergo, & c. vt ibi n. 2. in fi. Vide tamen in hoc Paul. de Cast. in l. cum quidam, prope fi. C. de fruct. & expen. l. iuum. Si autem hereditas erit simpliciter adita, vel bonorum possessio agnita desinit esse hereditas, & confunditur cum patrimonio ademptis. l. sed & si plures. §. si folio. ff. de vulg. & pupill. & vbiunque post aditionem, appellatur hereditas, impropria est loquutio Bart. in l. bona. n. 4. ff. de bon. poss.*) Aduerte tamen pro pauperibus viduis circa aditionem hereditatis, & cōfectionem inuentarij, quod mortuo viro eius vxor, quæ, vt plurimum tutrix, & pro tempore curatrix filiorum ex se, & eius marito susceptorum deputatur, & successiue confirmatur à iudice, quando de hereditatis viribus dubitatur, potest cauere pro sue dotis assecuratione mediante hac declaratione ante aditam hereditatem faciendam. (Coram eximio V. I. Doct. D. N. & c. Iudice, & c. D. B. relicta q. d. A. dixit, asseruit, & in verbo veritatis declarauit, constante matrimonio dictum A. & ipsam B. vsque ad diem illius dissolutionis per obitum dicti sui viri factæ, ipsam mulierem iure familiaritatis possedisse, & inhabitasse domum eiusdem quondam A. sui mariti positam in Vrbe, & c. quam modo ipsa inhabitat, vna cum nonnullis melioramentis in ea factis, & à die obitus dicti sui mariti citra, domum prædictam, & melioramenta, non amplius iure familiaritatis, sed ratione suarum dotium, & donationis propter nuptias, & aliorum suorum iurium retenuisse, & inhabitasse, prout etiam retinet, possessionis causam mutando. Idcirco, vt magis huiusmodi sua intentio, & animus, ac causæ mutatio elucescant, ac omnibus clare appareant, sponte, & c. omni meliori modo, & c. & coram eodem iudice, vt supra pro tribunali sedente, meque notario, & c. dicta D. B. dixit, & declarauit fuisse, & esse suæ intentionis, statim, & in continenti post obitum dicti sui viri, non amplius

iure familiaritatis dictam domū, & melioramenta in ea facta possedisse, & possidere, sed statim abinde citra, illam, & illa possidere ratione suarum dotium, & donationis propter nuptias, seu augmenti dotis: saluis tamen remanentibus iuribus sibi competentibus, non solum super reliquis bonis hæreditatis dicti sui viri, verum etiam super omnibus bonis pro residuo suæ dotis, & donationis propter nuptias, & in omnem euentum pro tota dote, & donatione prædictis. Super quibus vult, & intendit semper, & quandocunq; regressum habere. Et ita dicit, & declarat non solum modo, & forma præmissis, sed etiam omni alio meliori modo. Præterea declarauit se tanquam matrem sui, & dicti q. sui Viri filij, ne ille indefensus remaneat, illius defensam, & curam suscepisse, & modo inuentarium ipsius bonorum conficere velle. Ob eamq; rem in primis, & ante omnia solemniter, & expresse pro defensione suorum iurium, & alias omni meliori modo, &c. protestata fuit, quod, si in inuentario per eam conficiendo ipsa dixerit in hæreditate, & bonis dicti quodam sui viri inuenisse domum, & alia bona, quæ tanquam creditrix iure suarum dotium, & donationis propter nuptias nunc tenet, & posthac possidere velle declarat, & possessionis causam mutauit, & mutat; non intendit propterea possessioni, & mutationi causæ, ac omnibus suis iuribus in aliquo præiudicare, sed dumtaxat se dicturam ad effectum inuentarizandi bona; quæ in hæreditate sui viri tempore mortis illius reperta fuerunt. Et hanc sui animi declarationem repetere intendit in quolibet actu faciendo, vbi de suo præiudicio tractari possit. Præmissaq; vt præfertur, fecit, dixit, & declarauit, & mutauit non solum modo prædicto, sed etiam omni alio meliori modo, &c. Super quibus omnibus, & singulis prædictis, tanquam rite, & legitime factis causa cognita idem Iudex, vt supra pro tribunali sedens suam, dictiq; sui officij auctoritatem pariter, & decretum interposuit. Suppletis omnibus, & singulis iuris, & facti defectibus, si qui forsan interuenerint. Super quibus, &c. Actum, &c. Presentibus testibus, &c.

10 inde, & incotinenti coram eodem D. Iudice, vt supra pro tribunali sedente, meque notario, &c. personaliter constituta d. B. mater, curatrix, & curatrix eius, & dicti q. sui viri filij, hæreditatem dicti q. ab intestato, seu ex testamento delatam, cum beneficio tamen legis, & inuentarij adiuit, & acceptauit, ac adit, & acceptat. Necnon repetita citatione contra quoscunq; dictæ hæreditatis præfatos creditores, si qui sint, omnesq; alios sua interesse putantes pro hac die, & hora per edictum publicum, seu audientiam litterarum, contradictarum, vt moris est, lecta, publicata, illorumq; contumaciam accusata, in eorum contumaciam præmisso venerabili si-

gno sanctę Crucis, ✱ manu dictę B. factio inchoando inuentarium rerum, & bonorum in hæreditate dicti q. sui viri repertorum, dixit, & declarauit in hæreditate inuenisse domum prædictam, vt supra designatam, cum illius iuribus, & pertinentijs. Item &c. Quę bona ad præsens in dicta hæreditate inuenisse declarauit; Protestans in super, quod si aliqua bona in præsentis inuentario apposita fuerint, quę apponenda non sint, pro non apposis habere intendit; & similiter, si quę non fuerint apposita, quę apponenda sint: cum primum ad eius notitiam deuenerint, præsentis inuentario fideliter, & legaliter describi, annotari, & addi facere curabit, omni meliori modo, &c. Super quibus &c. Actum vbi supra, præsentibus quibus supra testibus, &c.) Superius relata protestatio quotidie obseruatur

- 11 in facto, quia necessaria est. Quoniam si hæres aliquid malitiose omisit, inuentarium vitiatur, adeo vt hæredi non profit, perinde ac si inuentarium non confecisset, cum distinctione tamen, de qua per Paulum de Castr. in l. scimus iam. §. cum igitur. C. de iure deliber. Et licet prædicta declaratio voluntatis mutationis possessionis non videatur necessaria, iuxta decisionem Palæott. in manuscript. num. 221. Puteus decisione 451. lib. 1. Achil. decisio. 4. de causa possess. & propriet. Dec. consil. 400. & ita passim feruat Rota reprobatō Socin. consil. 131. lib. 3. tamen tanquam non parum proficua,
- 12 non ab re illam hic conscribendam censui. Requisita autem in additione hereditatis, & inuentarij confecione, inter alios vide Ioan. Dilect. de arte testan. in titulo de acquir. vel repud. hæred. d. caut. 9. & de consuetudine seruanda in confecione dicti inuentarij, vt ibi nu. 3. & 4. vide etiam in hoc Paul. de Castr. in l. scimus iam. §. cum igitur, eodem titulo, vbi diffuse ponit omnia illius requisita, ibi singularitim descripta. Primum scilicet, quod inchoetur infra triginta dies, & compleatur infra tres menses, inchoandos à die notitię testamenti, vel delatę hereditatis ab intestato. II. indifferenter ponit, illud perfici debere infra quadraginta dies, si bona sunt præsentia, alias infra annum. III. Quod conficietur manu publici Notarij. IV. Quod citentur creditores, & legatarij, si sunt præsentis, & absentes per proclama. V. Quod hæres se subscribat, & si nesciat scribere quod adhibeatur alter Notarius, qui se pro eo subscribat. VI. Quod apponatur signum Sanctę ✱ Crucis in principio inuentarij. VII. quod vltra duo testes, alij tres testes adhibeantur, qui dicant se nullius malignitatis esse conscios, & qui sint locupletes. VIII. & vltimum, quod testes cognoscant hæredes; Vbi etiam subdit, quod quicquid de iure scripto habeatur, de consuetudine non obseruatur, quod tanta solemnitas adhibeatur, quia raro reperitur inuentarium, quod non posset impugnari, ideo seruanda est consuetudo

do loci, vt superius retuli. (Si tamen solemne inuentarium conficere volueris, recurre ad formam confectionis inuentarij, de qua Bal. de Peruso meminit in suo tractatu, quam infra lib. 4. habebis.) Et licet plura in proxime precedenti cap. retulerim de materia susceptionis tutelæ: nihilo minus, tanquam de re quotidiana nolui omittere, quod antequam tutor, seu tutrix ad administrationem tutelæ accedat, quinque sunt necessaria. I. Quod recipiat bona, & illorum administrationem cū decreto iudicis. II. Quod faciat inuentarium de bonis pupilli. III. Quod iuret de vtilia faciendo, & inutilia prætermittendo. IV. Quod satisfacet, nisi forsan fuerit tutor, seu tutrix ex testamento, vt in §. sed hoc non est perpetuum, instit. de satisf. tut. & cur. & ibi Angel. Aret. num. 1. V. & vltimum, quod expresse promittat pro pupillo defensionem suscipere, & ipsum indefensum non derelinquere, ad decis. Guidopap. in q. 330. num. 1. 2. 3. cum concordantibus. Et redeundo ad ea, quæ dicit: & probata sunt, quod scilicet hæres non potest conueniri infra tempus conficiendi inuentarium, & quod talis exceptio impedit litis contestationem, firmat Ias. in l. scimus. iam. §. licentia. num. 6. C. de iur. delib. ver. dico tamen.

DE APERITIONE, ET PUBLICATIONE testamenti in scriptis conditi. Cap. LVI.

1. *Requisita à iure in publicatione testamenti in scriptis.*
2. *Designatio formæ publicationis testamenti in scriptis iuxta magis frequentem usum.*
3. *Clausula apponenda per notarios in actu consignationis testamenti pro tutiori remedio.*

In testamenti defuncti, cuius hæreditas aditur, in scriptis conditi, clausi, & sigillati publicatione, hæres ordinarium iudicem adit, à quo prævio calumniæ iuramento testamenti publicationem petit. Qui mandat illos, de quorum interesse agitur, citari, ad hoc, & subinde testes testamentarios, & interesse habentes; illos scilicet ad recognoscendum eorum subscriptiones, & sigilla, hos autem ad videndum testibus iuramentum deferri. Qui testes vnus post alium examinantur, & deponere habent se à testat. vt scriberent, & sigilla ret rogatos fuisse. His peractis, iudex interloquitur scripturâ illius testa-

testamenti esse publicam, & illi perpetuo fidem adhibendam: cui publicationi septem testes interfunt. Hæc de iure ita procedunt; vidi tamen in Tribunali A. C. publicationes huiusmodi passim sub infra scribenda forma quotidie recipi. Die & c. coram R. P. D. Mattheo Buratto Illustriss. D. Auditoris Camerae in ciuilibus Locum tenente, Romæ in domo suæ solite residentis, ac in eius solito, & consueto loco ad iura reddendum, & causas adiendum pro tribunali sedente, meque notario publico, & testibus infra scriptis, comparuit D. N. & dixit, ac notificauit eidem D. Iudici, vt supra pro tribunali sedenti, Magnificum D. N. circa horam sextam noctis præcedentis vita decessisse, condito eius testamento clauso, ac sigilli defuncti impressione munito, ac à septem testibus subscripto, & sigillato eorum singulis respectiue sigillis, quod ego Notarius ad Iudicem detuli, & illi exhibui tenoris, prout in eo: & cum ipse comparere habeat interesse in bonis, & hereditate dicti q. N. & vt prouideri possit tam circa eius sepulturam, quam alia in eius testamento disposita, petijt per eundem D. Iudicem, vt supra pro tribunali sedentem per me Notarium mandari aperiri, legi, & publicari dictum testamentum, & his quorum interest vnum, vel plura publicum, seu publica fieri, atque tradi instrumentum, & instrumenta, super quibus, & c. præsentibus, & c. testibus, & c. Ita vt supra refert Rol. à Valle conf. 37. nu. 9. vsque ad finem lib. 1. Melius tamen existimarem, ad tollendum omne dubium, quod Notarius dum testamentum à testatore clausum recipit referret in dictæ receptionis instrumento, quod Testator mandat illud post eius mortem aperiri, & publicari etiam nullis adhibitis iuris solemnitatibus, perinde valere vult, ac si publicatio, siue aperitio solemniter facta foret. Renunciando quibuscumque solemnitatibus tam ex iuris dispositione, quam consuetudine, ac alias quomodolibet requisitis. Tutius tamen esset, quod Notarius declarari faciat à testatore, quod tale testamentum valere voluit iure testamenti nuncupatiui, & omni meliori modo, via, & forma, quibus magis, & melius valere potest, & debet, vt per Paulum Castrenf. in l. hæredes palam, versiculi: sed an valebit. ff. de testamentis, & per Clarum in §. testamentum. lib. 3. quaestio. 4. versic. sed quæro. Quia cum deficiant aliqua solemnities testamenti in scriptis, testator non potest facere, quod leges in causis suis locum non habeant, vt per Gomefium in regula de trienn. possessore, quaestio. 32. ad textum ibi citatum in l. nemo potest, de legat. 1. (Vt tenuit Rota, vt in vna Roman. DD. Alterius, coram Robustero, die 23. Maij 1583. in 1. par. diuersorum, decisione 752. nu. 5. Caterum aduerte, quod hæc, & alias formas instrumentorum ad iudicialia pertinentium in igit late scriptas habes in Formulario instrumen-

torum nuperrime à me compilato, & in lucem edito, quas nihilominus pro minori partium dispendio inf. in fin. lib. 4. scribi, & imprimi feci.)

DE EXECVTIONE CLAVSULAE constituti. Cap. LVII.

- 1 Citatio necessaria pro executione clausulae constituti.
- 2 Quid agendum quando instrumentum est receptum extra tribunal.
- 3 Instrumentum cuius clausulae constituti executio petitur, debet recognosci, nec abolutum, neque suspectum esse debet.
- 4 Exemplar mandati de associando.
- 5 Huius mandati vigore quid agat creditor.
- 6 Formula executionis mandati huiusmodi.
- 7 Recognitio ab inquilinis in actu executionis facienda.
- 8 Tutius remedium, recognitionem ab inquilino habere.
- 9 Pactum constituti, vel precarij non exercetur contra tertium possessorem, nisi eo citato.
- 10 Constitutarius habet remedium recup. poss.
- 11 Constitutum est minoris efficacie precario, & quare.
- 12 Precarium non se extendit ad bona heredum debitoris per ipsos heredes acquisita, & quare.
- 13 Per precarium appositum in contractu nullo, vel simulato, non transfertur possessio, & exequi non debet.
- 14 Referuntur aliqua de citationibus impressis, quae fiunt extra Rom. Cur.

1

Ad executionem clausulae constituti appositae in instrumento in tribunali Auditoris Camerae recepto contra debitorem obligatum procedere volens, illum citare debet ad videndum infra scripto D. instanti concedi familiam, seu exequutores curiae, qui eum associent in apprehensione possessionis domus sibi venditae, & quodcunque mandatum desuper opportunum decerni, & concedi.) In cuius citationis termino Iudex mandatum de associando decernit, & relaxat, nisi ad primam diem cum intimatione. Si vero instrumentum extra tribunal est receptum, adde praedictae citationi ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndumque iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit.) Executa intimatione, & reprodueta, ac prima die iuridica post illius executionem elapsa, mandatum expeditur, viso tamen prius per iudicem instrumento sufficienter recognito, non abolito, non raso, neque

- que suspecto, vt supra relatum est in cap. 46. Huius autem mandati hoc est exemplar. (De mandato Illustris. & Reuerendis. D. Auditoris Camerae, siue eius R. P. D. Locumtenentis, & ad instantiam D. N. principalis, Tenore presentium mandatur vobis Capitaneo, & exequutoribus curiæ nostræ, quatenus visis præsentibus sub Quingentorum ducatorum, &c. alijsque, &c. pœnis debeatis dictum N. qui vigore instrumenti venditionis domus sibi factæ, sitæ, &c. clausulæ constituti in eo appositæ, vt in actis infrascripti Notarij sub die, &c. constat, intendit illius possessionem corporalem, realem, & actualem apprehendere, & retinere, ad illam associasse, & contra quoscunq; impediētes possessionem illius pacificè apprehendere, & retinere permisisse, & curasse. Quoniam dicto D. venditore citato in vim dicti instrumenti, & clausulæ constituti, in illo appositæ, D. ita mandauit, Die &c. Cuius quidem mandati virtute emptor, aut creditor (vocatis curiæ exequutoribus) ad apprehendendam possessionem accedit infradicendo modo: D. N. in vim venditionis sibi factæ domus, &c. & clausulæ constituti in illius instrumento appositæ associatus ab exequutoribus curiæ, illisque præsentibus, & assistentibus ad euitandam aliquam violentiam eidem forsan faciendam in illius apprehensione, ad eandem domum accessit vna mecum notario, ac possessionem domus prædictæ per illam intrando, deambulando, spatiando, portas, & fenestras aperiendo, & claudendo pacifice, & quiete adeptus fuit. Protestans, quod per suum recessum à dicta domo faciendum non intendit illius possessionem aliquo modo dimittere, aut relaxare, sed illam animo, & corpore continuare non solum præmissis, sed omni alio meliori modo. Super quibus &c. Præsentibus testibus,
- 7 &c. Si in domo aliquis erit inquilinus, fiet per eum in actu apprehensionis possessionis recognitio noui possessoris hoc modo: Et ibidem præsens D. B. inquilinus eiusdem domus prædictæ D. N. in dominum, patronum, & possessorem præfatæ domus, ibidem præsentem, & acceptantem recognouit, & acceptauit, illique pensionem domus huiusmodi in posterum decurrendam suis debitis terminis, & temporibus cum effectu soluere promisit hic Romæ libere, & absque aliqua exceptione, alias ad omnia damna &c. teneri
- 8 uoluit. Pro Quibus &c. se obligauit in forma Camere &c. Tutius tamen reor in apprehensione possessionis in qua inquilinus reperitur, illum è domo expellere, & subinde illi separatim, locationem facere possessio enim non acquiritur, nisi inquilino expulso l. peregre. §. quibus, de acquirenda, uel amittenda possessione, & in l. quamuis. §. 1. eod. tit. Pureus decisione 17. de concessione præbendarum. Et quamuis in huiusmodi executione clausulæ Gallefus
- 9

in fine sui tractatus referat pactum precarij posse etiam contra tertium possessorem non citatum exerceri, tamen id nunquam observari vidi, nec in precario, nec in constituto. Imo semper practi- cari vidi, quod tertius possessor licet causam à debitore habeat, sem- per modo præmissis citatur; quia, vbi de partis præiudicio princi- paliter agitur semper citatio antecedere debet, vt in l. de vnoquo- que. ff. de re iud. (*Nec est attendenda formula. Galles. de qua in eius tra- ctatu, quia illa, vt inferius dicitur, nunquam fuit vsu recepta.*) Porro cita- tio est solemnitas iuris naturalis, quæ omitti non potest, iuxta not. in clem. pastoralis, eod. tit. Vnde si iudex sine citatione partis con- cederet dictam licentiam, ea nihil operaretur, sed perinde esset, ac si pars propria auctoritate fuisset ingressa, cum in quacunque in- terloquutoria præiudiciali requiratur citatio, d. l. de vno quoque, eodem titulo. Hinc est quod possessio etiam ab iniusto possessore, absque citatione auferri non potest, vt per Dec. in l. edict. diui Adr. C. de edict. diui Adr. toll. num. 5. Ancharan. conf. 133. n. 1. Et contra hunc tertium possessorem, extremis requisitis verificatis, seruato superius relato processu, mandatum sub præscripta forma concedi- tur. Imo dicendum, quod licet creditor possit apprehendere posses- sionem propria auctoritate contra debitorem, qui constituit se no- mine creditoris possidere, & etiam contra possessorem causam ab eo habentem, vt per Bart. in l. creditores, col. 7. C. de pignorib. & hypot. Put. decis. 43. lib. 3. num. 6. tamen intelligendum præiua cita- tione modo præmissis faciendâ. Et his præmissis addo Natt. in con- sil. 378. vol. 2. & in conf. 317. eodem vol. vbi dicitur, quod pactum cum debitore celebratum de ingrediendo possessionem propria auctoritate non potest exerceri contra tertium possessorem non ha- bentem causam à debitore nisi sit appositum constitutum. Præmit- tendum est amplius, quod qui fundat se in clausula constituti de- bet probare constituentem tunc possedisse, l. quamuis, & ibi gloss. Ang. Rom. Alex. & alij, ff. de acquir. vel amit. poss. Guid. Pap. decis. 356. in princ. quod intellige quando ageretur contra tertium pos- sessorem, secus contra constituentem, vel eius hæredes, aut habentes ex post causam ab ipso constituyente; quia tunc non requiritur supradicta probatio, sed in eorum præiudicium exercetur dictum constitutum absque alia probatione, vt in terminis ponit Plot. de in litem iuran. §. 4. num. 56. cum ibi citatis. Nec potest modo præ- missis exerceri contra non habentem causam ab illo, qui dedit li- centiam capiendi possessionem, quia si caperet possessionem pro- pria auctoritate, alio existente in possessione, illum spoliando pri- uaret semetipsum sua possessione, vt per Peregrin. decisione 312. Vbi enim reperitur alius ante possidere, talis possessio diceretur

intrusa, vt in vna Barchinonen. præceptoriarum, coram Lancellotto 7. Februarij 1578. Et licet dictum constitutum transferat ciuilem, & naturalem possessionem, vt per Alexandrum in l. quod meo, & in l. interdum. ff. de acquirend. possessione, non tamen actualem transfert, vt per Puteum decisione 2. de empt. & vendit. (*Ad hæc nota, quod si venditor, vt fieri solet, dat licentiam emptori intrandi possessionem propria auctoritate cum clausula solita, vt puta, & donec constituit se precario nomine possidere, operatur, vt emptor possit propria auctoritate possessionem capere, quod alias non posset, vt per l. fin. ex stipulatione, & ibi Doctor. & Paul. de Castr. de acquirend. possessione, qua licentia non tributa, emptor de vi teneretur, quia vim committere videretur, vt in d. l. fin. ex stipulatione, eodem titulo. Peregrin. decis. 312. & in his terminis habetur decisio. coram Crato in vna Placentin. Canoniciatus 15. Ianuarij 1563. inter D. Hieronimum Casalem, & Bartholomæum Cristium, vbi inter alia fuit dictum quod prior possessor non potest amoueri, nec perdit possessionem nisi cietur etiam stante statuto. quod quis possit ingredi possessionem propria auctoritate. Zuccar. in l. fin. C. de edict. diu. Adriani tollen. & facium tradita in l. final. C. de acquirend. possess.*)

- 10 *Aduertendum quoque est, quod constitutarius remedium habet recuperandæ possessionis in causis spoliationis non minus, quam si plenam, & realem possessionem habuisset. Tiraquell. in tract. constituti. decima ampliatione. Afflict. decisione 299. Rex Ferdinandus numero 17. quamplures alij effectus huius clausule constituti enumerantur per Petrum Grauinam post formam venditæ libertat. in verbo, Aduerte Notario, vers. 7. Quæritur amplius.)*
- 11 De precario nota, quod si debitor sua, & suorum hæredum bona præsentia, & futura obligauerit, & se precario nomine tenere constituerit, ad bona hæredum per ipsosmet acquisita, precarium non extenditur: quia nemo post mortem suam precario nomine possidere constituere potest. Afflict. decisione 335. numero sexto, & nono.
- 12 Ad hæc etiam nota, quod precarium, seu constitutum in contractu simulato, vel alias defectu consensus nullo appositum, ciuilem possessio non transfertur, & consequenter exequi non debet: infecta enim primitiua, & deriuatiua etiam inficitur, ad not. per Alex. in l. 1. §. 1. num. 8. & in l. eo principio, de acquirend. possess. & per
- 13 Doctor. in l. contra ius. ff. de regul. iur. cum concordan. Et quod ex constituto appposito in contractu nullo, aut simulato non transferratur possessio, nec dominium; Vide Calcan. consilio 36. numero 4. & late Paris. consilio 54. num. 29. & 30. & 87. lib. 1. Afflict. in cap. 1. in titulo de feud. dat. in nou. l. commisso, num. 3. versic. quod precarium. Et iste supra relatus modus utilis est credito-
- ri pro

ri pro assequenda possessione vigore dicti pacti exequentiui. At si in curia partis, vel Notarij præmitteretur citatio, quæ diceret ad videndum immitti, vel induci in possessionem, & hæc vel similia verba in mandato exprimerentur: tunc opus esset aliquali petitione, redacta in scriptis concludente ad implorationem officij iudicis ad tradita per Negul. in 4. par. in princ. num. 24. Antequam ab hoc
 14 exequutionis oblig. Cameralis processu recedam, & huic præsentì libro finem imponam, non ab re censui aliquid referendum de citationibus impressis, quæ pro illius exequutione per nuncios de partibus à multis annis citra, ad petitionem partium coram Auditore Cameræ fieri consueuerunt; de quarum validitate à nonnullis etiam iurisperitis dubitatum fuisse audiui. Et ratio fuit dubitandi, quia regulariter citationes, quæ modo præmissæ sunt, nullius videntur esse roboris, nisi fiant præcedente commissione Iudicis personæ citatæ, ad tex. in l. neminem. C. de exhib. reis, & cap. ex parte, de rescriptis. Quod non ita simpliciter videtur intelligendum, sed cum distinctione, quam refert Rom. in cons. 497. sub num. 8. scilicet aut loquimur in citatione reali (idest in captura personæ,) & tunc requiritur iudicis commissio, & iste est casus d. l. neminem, eodem titulo, aut loquimur in citatione verbali, & tunc aut citatio illa, requirit causæ cognitionem, & iudicis motum, vt est, cum fit citatio eius, qui in ius vocari non potest sine venia, & tunc non est in facultate nuncij citare sine iudicis commissione. l. vbiunque, & l. omnia quæcunque. ff. de reg. iur. l. ne quicquam. §. vbi decretum. ff. de off. procons. aut non requirit causæ cognitionem, & tunc nuncius potest citare etiam nullo præcedente iudicis decreto, vt per Innoc. in cap. quoniam contra, extr. de probat. quibus etiam additur Clar. in eius præct. crim. quæst. 29. ver. vnum autem scias, vbi explicat citationem sine speciali commissione iudicis in causis civilibus fieri posse: secus autem in causis criminalibus, quæ est facienda de speciali iudicis commissione, vbi attestatur de communi. Ias. in titul. de action. ver. quadrupli autem, num. 34. vbi ad intelligentiam d. tex. dicit quod de generali consuetudine non seruatur, & in pluribus locis citationes quæ fiunt ad petitionem partis, fiunt sine vlla iudicis commissione. Et tanto magis videtur tolli dicta ratio dubitandi ex reformationibus Pij V. præsentì libro impressis: quæ circa hoc nihil aliud desiderant, nisi quod antequam procedatur contra debitores extra Roman. Cur. degentes, sub dicta forma Cameræ obligatos debeat præcedere intimatio, quæ (in omnem euentum illius nullitatis) ad effectum saltem inducendi scientiam, satis dicitur sufficere, ut probat Afflict. in eius decisio. 2. num. 7. Et sic ab Auditore Cameræ recepta dicta citatione exequuta, quæ ex præ-

prædictis saltem vim habet intimationis, prænia illius recognitione, ac debitis seruatis terminis, debitisque præcedentibus dilationibus, iuxta distantiam loci, vt supra meminimus ad talem executionem semper processum fuit, prout quotidie proceditur. (Quibus addo Anton. de Butr. & Imol. in cap. 1. extra de iud. Innocen. in c. quoniam contra, extra de probat. vbi formaliter dicitur, quod si de citatione, & relatione in actis descriptis apparet, præsumitur licentiam de citando præcessisse, licet de illius commissione non appareat.)

DE EXECVTIONE OBTINENDA
contra fideiussorem vti principaliter obligatum.
Cap. LVIII.

- 1 *Annulata obligatione principali non annullatur obligatio fideiussoris.*
- 2 *Nec obligatio minoris afferentis à maiori.*
- 3 *Aliqua alia de executione facta, & nominis debitoris.*

1

Ec minus in hoc quotidiano articulo, prætereundum, quod quando fideiussor obligat se vti principalis principaliter, & in solidum, tunc respectu creditoris, vt supra dictum est cap. 48. dicitur principalis, licet in rei veritate commodum contractus ad ipsum non peruenerit. Aym. conf. 272. numer. 13. & hanc opinionem obseruat Rota, vt fuit pluries decisum; Hinc resultat, quod licet obligatio principalis possit ex aliquo capite annullari, nihilominus substinetur obligatio fideiussoris obligati cum iuramento, vel tanquam principalis cum in hoc casu fideiussor sit obligatus tanquam principalis non potest reputari vti accessorie obligatus ad effectum, vt annullata principali obligatione corruat etiam accessoria. Mohed. decis. 2 de fideiuss. Paris. conf. 16. nu. 110. cum seq. vol. 2. Nat. conf. 262. num. 14. Decian. conf. 22. vol. 2. Gallef. ad form. Cam. 3. p. sub num. 7. & ita etiam fuit resolutum in vna Romana census de Prouanis coram Orano, & in alia Rom. euictionis domus de an. 1599. coram Illustriss. D. Cardinali Seraphino tunc Rotæ Auditore.

- 2 Et licet in hoc aliqualiter transgredi videamur, tamen cum articulus infra dicendus in hoc A. C. tribunali in facti contingentia hæsitari, seu discuti occurrat infra scriptam Rotalem decisionem, quoad concernentia nullitatem donationis, & obligationis minoris quantumcunque afferentis cum iuramento se maiorem, hic imprimendam fore iussi.

R. P. D. PAMPHILIO

ROMANA DONATIONIS

DE CVBIS.

Veneris quinta Iunij 1602.

E P I T O M E.

Minor qui iuravit se maiorem, licet videatur exclusus à beneficio restitutionis in integrum non impeditur tamen quin possit dare de nullitate ob non servatas solemnitates statuti.

S V M M A R I V M.

- 1 Minor qui se iuravit maiorem videtur exclusus beneficio restitutionis in integrum.
- 2 Minor non impeditur quin possit dare de nullitate ob non servatas solemnitates à Stat. tradit.
- 3 Nec obstat duplex iuramentum.
- 4 Contractus quando non possit annullari ob iuramentum.
- 5 Minor cadit à beneficio restitutionis in integrum quando iuras se maiorem.
- 6 Iuramentum promissorium à minore prestitum tanquam dolo extortum nihil operatur.
- 7 Per statutum annullantur iuramenta minorum.
- 8 Minor maior factus, licet per tempus taceat potest quandocunque dicere de nullitate contractus.

1 Vit per DD. resolutum minorem ætatem suffragari Septimio. Quamvis enim ex eo, quod iuravit se maiorem videatur exclusus à beneficio restitutionis in integrum ratione minoris ætatis, iuxta l. si alterius, cum ibi not. C. si minor se maior dix. non tamen ideo impeditur quo minus possit dare de nullitate donationis ob non servatas

tas

tas requisitas solemnitates in contractibus minorum ex statuto Urbis, lib. 1. cap. 151. Non obstante prædicto iuramento. Ioan. Hor. in addit. ad Specul. in titulo de sent. §. vt autem, in addit. quæ inci- pit, Adhuc ætati. Abb. in d. l. si alterius. Castr. in cons. 53. num. 3. lib. 2. Roman. cons. 12. num. 5. vbi addit Curt. Iun. cons. 118. num. 9. & cons. 119. sub num. 1. & num. 6. & sequitur per Modern. Perus. de restit. in integr. qui de communi testantur quæst. 24. art. 4. num. 26. ver. in contrarium.

- 3 Nec huic conclusioni obstat, quod hic adfit duplex iuramentum, ex Paris. cons. 96. num. 6. lib. 1. Bero. quæst. 43. num. 3. cum alijs allegatis; puta id posset procedere quando per iuramentum promissorium tollitur defectus nullitatis, & confirmatur contractus quo casu minore excluso à remedio nullitatis, opus esset beneficio restitutionis in integrum à quo cecidit, ex eo, quod iurauit se maiorem,
- 4 secus vero in hoc casu, vbi contractus adhuc remanet nullus, ex eo quod iuramentum promissorium tanquam dolo extortum nihil operatur ex statuto, & sic non impeditur minor quo minus possit dare de nullitate non obstante iuramento assertorio ex supra allegatis,
- 5 maxime quod statutum Urbis videtur annullare vtrumque iuramentum, sicut & aliud, & alias de facili fieret fraus statuto, vt late per Curt. Iun. dicto cons. 118. sub num. 9. vers. sed quid fortius, & in cons. 119. num. 6. & seq.
- 6 Non obstat, quod Septimius factus maior per plures annos tauerit, quia cum statuto præsumat dolum, cessat omnis ratio, quæ alias ex lapsu temporis induci potuisset iux. l. fin. C. si maior fact. quæ non habet locum vbi adest dolus. Roman. cons. 54. in fin. Curt. Iun. cons. 50. num. 9. Ruin. cons. 170. num. 29. lib. 1. & fuit resolutum 25. Iunij 1574. coram Oradino, de qua per Caputaq. decis. 1. part. 3. in impress. Non obstat, quod donatio facta fuerit contemplatione matrimonij, &c.

- 3 Verum cum satis abunde dixerimus in hoc præsentis primo libello de modo procedendi ad realem personalemq; executionem. præscriptæ Cameralis obligationis, tamen cum illius executio in hoc A. C. tribunali frequentatissima sit, ideo antequam huic præsentis libro extremam manum apponam, visum fuit silentio non esse inuolandum, quod in obligationibus facti vbi quis potentiam habet factum promissum adimplendi, & obligatus propter iuramentum præcise cogendus sit, ad tradita per Ias. in. §. actionum, ver. 1. est, num. 47. de actionibus, tunc præmissa citatione, vt puta ad renouandum cautionem, faciendum consentire, aut ratificare, & similia pro illius executione datur mandatum personale, & etiam reale ad implemento promissorum, in quibus mandatis tam executiuis quam

quam etiam de subhastañ. & deliberañ. semper apponitur clausula ad effectum deponendi, & donec renouauerit, fecerit consentire, aut ratificare, vel adimpleuerit promissa, & similia, ad hoc vt taliter obligatus tēdio exequutionis affectus adimpleat. Si autem tale sit factum, quod per obligatum propter impossibilitatem nequeat adimpleri, tunc procedetur ad solutionem interese præuia iudicis taxatione, prout iuris fuerit, & ordo dictauerit rationis.

Iam diximus de ordine seruando in processu realis, & personalis exequutionis iuxta terminos l. à diuo Pio, & in §. si ante additum pignus, & etiam post additum pignus, de re iud. nec superfluum est referre modum seruandum in pignore rerum incorporalium, seu nominum debitorum, iuxta text. & ibi glos. in l. i. C. de pignore prætorio, ubi præuia relaxatione mandati contra principalem debitorem in forma Camera obligatum, citabitur deinde debitor debitoris pari modo obligatus, vt puta ad confitendum debitum scutorum mille, in quibus ipse tenetur, & obligatus est ad fauorem N. uigore obligationis Cameralis, alias uidentum per dictum Iudicem mandari haberi pro confessario, dictumque debitum, ius, & nomen illius esse, & stari mandari loco pignoris ipsius creditoris, qua citatione in actis causę relata Iudex constituto de illius debito suum in præmissis interponat decretum, quod habebitur loco exequutionis. Bald. in l. si prætorium, C. de pignore prætorio, & licet ex eo non nisi utilis prætoria creditori quæratur, & plenum ius non transferatur, tamen si pignus, siue debitum in rebus, seu iuribus incorporalibus, aut in annuo reddito consistat præuia subhastatione deuenitur ad secundum decretum, si autem illius emptor non reperitur, vel iustum pretium non offertur, tunc creditori adiu dicantur præcedente peritorum æstimatione. Afflict. decis. 358. nu. 5. eo enim casu si plus valeret, deberet à creditore illud plus debitori restitui, si minus illud à debitore suppleret; poterit quoque debitor ex officio iudicis cogi ad cedendum iura sua contra debitorem sui debitoris competentia, vel dandum in solutum, alias iudex ex officio præmissa faciet cum opposit. instrum. stipulan. cum clausula, de euictione, & alijs clausulis solitis, & consuetis, factum enim iudicis reputatur factum partis. l. si ob causam. C. de euict. & in hoc recurre ad Socin. in cons. 37. nu. 10. lib. 4. vbi materiam hanc magis diffuse habes. Hæc prædicta visa sunt referenda in terminis d. l. à diuo Pio, & l. si prætorium, si quis tamen in præmissis meliorem rationem, & intellectum, ac breuiorem causam obtinendi habeat, eam in medium proferat.

DE DILATIONIBVS DEBITORIBVS
citatis concedendis: Cap. LIX.

- 1 Quomodo, & quando dilatio ad partes concedenda sit.
- 2 Plura de iuramento calumnie.
- 3 Iuramentum calumnie debet præstari etiam procuratori.
Et quod debet præstari etiam quod actor plene probauerit intentionem suam.
- 4 Nullitas processus defectu omissionis iuramenti calumnie.
- 5 Iuramentum calumnie quando dicitur sufficienter præstitum.

T licet in casu, de quo in præsentî capitulo cita-
tio debuerit præmitti ad docendum de solutio-
ne in partibus facta, & congrua dilatio iuxta lo-
ci distantiam debitori tam extra Pij V. reforma-
tione, & etiam ex decisionibus Rotalibus, præser-
tim in vna Salamantin. regressus, coram R. P. D.
Augustino, die 9. Maij 1550. In manuscrip. quam
etiam ex inueterato stylo Auditoris Cameræ videatur cõcedenda,
tamen à pluribus annis citra prædictus antiquus stylus fuit ab Au-
la recessus, & per contrarium vsus ab eo recesso, quoniam ani-
maduerrens iudex debitores citatos hanc dilationem non nisi ca-
lumniose peti, & solum ad eorum debiti solutionem procrastinan-
dam indemnitati creditorum consulendo mandatum exequutium
contra tales debitores decerni, & relaxari mandat hoc modo, vi-
delicet nisi infra decem, aut quindecim dies, vel alias iuxta loci di-
stantiam iurato de calumnia, quo non præstito nisi ad primam
diem cum intimatione, qua exequuta, & apud acta notarij causæ,
vt moris est relata mandatum expeditur, & ratio esse videtur, quia
tale iuramentum præstare recusans censetur esse in dolo, qui alicui
patrocinari non debet, & pro confesso habetur. Ias. post alios in-
repet. l. admonendi, num. 22. de iureiur. & consequenter iuxta præ-
sentem iustitiam iudicando ad exequutionem dictæ obligationis
cameralis pro debito contracto in partibus proceditur, hoc autem
calumniæ iuramentum nedum à principalibus, sed etiam à Procu-
ratoribus, & Aduocatis præstandum erit. Papien. in form. libell.
action. real. in vers. per iuramentum, num. 5. & debet præstari etiam
actori, & etiam quod actor plene probauerit suam intentionem,
vsque adeo quod si non præstetur, parte tamen petente omnia acta
vitio nullitatis subiacent, & cum difficultate sanatio processus à
signa-

signatura sanctissimi conceditur, vt refert Modern. Marchesan. in titulo com. san. nullit. sub numer. 80. & 81. partis secundæ cap. 1. & quod sententia subiaceat vitio nullitatis, vt non præstitum iuramentum, vt habetur in decisione infra scripta, & etiam in vna alia Esina restitutionis dotis die Lunę 13. Martij 1600. coram R.P.D. Litta. Et licet hic aliquantulum transgredi videamur, ne tamen articulus infradicendus obliuione omisus remaneat in terminis dicti iuramenti calumniæ habes decisionem inferius scriptam Romanæ rescissionis contractus Ven. 16. Martij 1600. coram R.P.D. Penia. DD. steterunt in decisis, & quantum ad præsentem nullitatem sententiæ Vicarij ob non præstitum iuramentum calumniæ præter responsionem datam in alia decisione sub die 15. Ian. præteriti fuit dictum difficultatem cessare ex obseruatione terminorum substantialium, inter quos adest terminus ad iurandum de calumnia, & eo ipso, quod seruetur terminus dicitur præstitum iuramentum calumnię, ad quod præstandum in hac causa procurator habebat mandatum speciale sicut iure requiritur, C. fi. de iuram. cal. lib. 6. & ideo non poterat dici omnino omisum, licet foret petitum, & cum ista nullitas non proueniat ex tribus illis defectibus, citationis, iurisdictionis, & mandati, quos inuiolabiliter Rotæ stylus obseruat. Non est tam rigoroſe attendenda præsertim cum constet aliquo modo præstitum fuisse, & reiteratum in obseruatione termini ad sententiam.

DE DEBITORE CONVENIENDO vbi reperitur. Cap. LX.

- 1 *Modus conueniendi debitores iuxta dispositionem iuris communis.
Secus vigore obligationis Cameralis.*
- 2 *Quando debitor ab expensis excusatur ob retardatam solutionem.*

BB. in cap. licet, de for. competen. optime examinat hunc articulum, seu speciem sortiendi forum stante ratione contractus, siue sit verus contractus, vel quasi contractus, vel alius vnde obligatio oritur, vbi primo dicitur, quod in loco, vbi quis gessit tutelam potest conueniri. Secundo quod quis possit conueniri in loco contractus siue inueniatur ibi, siue non.

Et quando in eod. fact. possunt plura loca concurrere, vt puta locus factæ promissionis, idest vbi verba contractus sunt prolata, itē locus
dest i-

destinatæ solutionis, seu implementi contractus, pro quorum, & aliorum de hac questione loquentium intellectu ibi recurre sub numero 29. & sequent. sed prædicta per eundem Abb. & Doct. dicuntur in terminis disposition. iuris communis, cuius dispositio plures habet limitationes, præsertim contra laicos, iuxta tradita à doct. in l. si conuenerit de iurisdic. omn. iud. secus tamen dicendum erit de contractibus sub vinculo obligationis Cameralis celebratis, quia tunc vbicunquæ solutio debiti fuerit destinata, & contractus fuerit celebratus illius vigore ratione moræ debitoris, coram Aud. Cam. poterit conueniri tanquam Iudicæ competenti etiam priuatiue, quoad alios iuxta eius ordinarias, & poterit idem debitor cogi ad soluendum, seu adimplendum in loco destinatæ solutionis, seu adimplendum promissi, & alias, vt supra meminimus in cap. 30. el secondo de modo exequutionis instrumentorum extra Roman. cur. recept. his præmissis, addo quod si creditor in loco destinatæ solutionis non comparuisset, tunc debitor à mora excusaretur, Put. decis. 8. libro 1. numero 4. quæ mora cessante iuste debitor ab expensis excusaretur.

LIBER SECVNDVS.
FINIS PRIMI LIBRI.

SALLVSTII TIBERII

A CORNETO,

DE

MODIS PROCEDENDI

IN CAUSIS, QUAE CORAM

AVDITORE CAM. AGVNTVR.

LIBER SECVNDVS.

DE MODO PROCEDENDI IN IVDICIIS

possessorijs. Cap. I.

- 1 **I**N iudicio possessorio triplici remedio utimur.
- 2 Possessorium adipiscendæ datur, quando possessio nondum fuit habita.
- 3 Possessorium retinendæ, quando possessio est iurbata.
- 4 Possessorium recuperandæ, & reintegrandæ, quando possessio est perditæ.
- 5 Exemplar monitorij in vim Saluiani interdicti, ex remedio adipiscendæ.
- 6 Remedium Saluiani interdicti conceditur aduersus quemuis possidentem bona sibi obligata, etiam mobilia, & se mouentia, & quando.
- 7 Monitorium super iactationibus in iudicio retinendæ.
- 8 Aliud in eodem iudicio in causa exigendæ pensionis.
- 9 Aliud simile contra successorem in beneficio.
- 10 Monitorium ex remedio recuperandæ, vel reintegrandæ.
- 11 Actio spoliij non competit hæredi, nisi possessio per hæredem fuerit apprehensa.
- 12 Actio spoliij competit etiam hæredi spoliati, & datur contra hæredem spoliantis, & quando.
- 13 Prædictum remedium competit successori Ecclesiæ, & quare in Ecclesia, & non in hærede, seu hæreditate.

I LVRI BV.S. modis, & formis monitoria in iudicio possessorio fiunt, in quo de mera possessione agitur iuxta qualitatem, & contingentiam causarum, quæ in tribunali occurrunt triplici remedio à iure statuto; scilicet possessorio adipiscendæ, quod datur quando possessio nunquã fuit habitã: Possessorio retinendæ quando possessio est turbata: Possessorio recuperandæ, quando possessio est deperdita. Super quibus iudicijs monitoriorum requisitorum exemplaria infra habentur. Et quidem primum monitorium in vim saluiani interdicti fieri consuetum pro remedio adipiscendæ sic concipietur. De mandato Illustriss. & Reuerendiss. D. Auditoris C. siue eius R. P. D. in ciuil. Locumtenentis, & ad instantiã D. A. principalis moneatur B. exaduerso principalis detentor, & possessor domus sitæ, &c. iuxta, &c. & alios suos notorios cõfines in actis, & processu causæ suis loco, & tẽpore latius specificandis, quatenus infra triduum proximum, sub mille ducatorũ auri Camera, p̃ijs locis arbitrio D. applicandorum, ac mandati exequentiui, & in subsidium excommunicationis, alijsque, &c. pœnis, debeat possessionem realem, actualem, & corporalem domus prædictæ, illiusque iurium, & pertinentiarum eidem d. instanti dimisisse, & relaxasse retinendam per illum, donec ei fuerit de scutis trecentis per d. N. vigore instrumenti obligationis in forma Camera, sub die &c. recepti, & pro quibus dictus d. N. dictam domum, & alia sua bona instanti prædicto obligauit, & hypothecauit. Quoniam fuit pro parte dicti d. instantis comparitum, & allegatum, se virtute dictæ hypothecæ, & in vim vtilis saluiani interdicti, ac alterius cuiuscunque remedij possessorii, in possessionem dictæ domus, vt supra retinendæ imponendum, & immittendum esse. Et ideo si senserit, &c. cõpareat, &c. Alioquin &c. Conceditur monitorium huiusmodi contra quemcunque detinentem, & possidentem bona obligata tam stabilia, quam mobilia, quorum identitas probari potest. Monitorium in iudicio retinendæ erit huiusmodi. De mandato, &c. & ad instantiam D. A. principalis, moneatur D. B. exaduerso principalis, quatenus infra triduum proximum sub mille ducatorum, &c. mandati exequentiui, & in iuris subsidium excommunicationis, alijsque, &c. pœnis debeat ab omnibus, & quibuscunque iactationibus, molestationibus, & impedimentis eidem D. instanti, & super possessione, & fructuum perceptione vineæ, quam possidet, sitæ, &c. iuxta, &c. & alios suos fines, latius in actis, & processu causæ, & causarum huiusmodi, quoties opus fuerit, specifican. & designan. quomodolibet illatis, præstitis, & factis, ac fieri, & in

- ferri comminatis destitisse, & cessasse, ipsumque in sua pacifica, & quieta possessione, in qua existit, dictis molestijs, & impedimentis sublati, uti, frui, & gaudere permisisse. Et si senserit &c. compareat &c. Alioquin &c. Aliud causa exigendæ pensionis: De mandato &c. & ad instantiam, A. cui alias annua pensio centum ducatorum auri Camera super fructibus &c. prioratus &c. quem B. obtinet, & possidet, de ipsius B. consensu Apostolica auctoritate reservata, constituta, & assignata fuit, prout in actis si, & cum opus fuerit, verificabitur: Moneatur dictus B. ex aduerso principalis, quatenus infra triduum proximum sub mille ducatorum &c. debeat eidem D. instanti de omnibus, & singulis dictæ annuæ pensionis terminis decursis, & non solutis, & in posterum suis loco, & terminis decurrendis, & debendis iuxta eiusdem reservationis formam, & tenorem integre persoluisse, ipsumque instantem in sua pacifica, & quieta possessione dictam pensionem exigendi, in qua existit, 8
manutenuisse, & conseruasse. Et si senserit se, &c. Idem monitorium datur etiam contra successorem in beneficio, licet pensionarius contra illum nullam, sed tantum contra auctorem suum habeat exigendi possessionem, nisi probata vera, & reali exactione ab antecessore, prout infra dicitur. Monitorium ex remedio reintegranda, seu recuperanda: De mandato &c. & ad instantiam D. A. principalis moneatur D. B. ex aduerso principalis, quatenus infra triduum proximum sub mille ducatorum &c. aliisque &c. pœnis debeat ab intrusione, occupatione, & spolio domus sitæ &c. & alios suos notorios fines specificandos &c. quam alias dictus D. instantis possidebat, & possedit, à qua per dictum aduersarium spoliatus fuit, qui illam nunc detinet, & occupat, prout in actis, & processu causæ, si, & cum opus fuerit, suis loco, & tempore verificabitur, & deducetur, cessasse, & destitisse, ac possessionem domus prædictæ una cum omnibus, & singulis fructibus, &c. eiusdem à die intrusionis, & occupationis prædictæ indebite perceptis, & qui percipi potuerunt, ac percipiendis in futurum usque ad liberam relaxationem, & restitutionem dimisisse, relaxasse, & restituisse, ac soluisse, & consignasse (si extant) sin autem, de illorum vero pretio, & valore, etiam ad rationem quanti plurimi valuerunt, valent, & valere poterunt in futurum satisfacisse, ac eundem D. instantem ad possessionem domus prædictæ, à qua, ut præfertur, spoliatus fuit, restituisse, reposuisse, & reintegrasse. 10
Et si senserit &c. Fuit non raro dubitatum, an hæc actio spoliij competat hæredi spoliati, & utrum detur contra hæredem spoliantis. Et ratio dubitandi fuit, quia possessio non transit in hæredem, nisi per eum apprehendatur, ad textum in l. cum hæredes,

des. ff. de acquir. poss. cum enim defunctus defierit possidere, illius hæres, qui in eius locum subrogatur, non habet extremum habile. Et obseruatum est, quod cum ambo succedant in iuribus defunctorum, succedunt etiam in istis actionibus, quæ eisdem personis certo tantum modo competere videntur. Et processus tam heredi spoliati, quam contra spoliantis heredem, radicato tamen spolio in personam vere spoliati conceditur, vt per Socin. in l. rem quæ nobis. ff. de acquir. poss. num. 10. Crescen. decis. 84. Bero. consil. 64. lib. 3. Iac. Cagnol. in hered. nu. 22. de reg. iur. Et super hoc sæpissime in tribunali A. C. iudicatum fuit. (Quod autem actio spolij competat successori eius, qui spoliatus fuit, & nedum heredi, & successori vniuersali, verum etiam singulari vltra prædictos doct. tradunt Ant. Gabriel. in com. opin. lib. 5. in tit. de restit. spol. conclus. 5. nu. 13. post Socin. vbi sup. Ruyn. Grat. & Cagnol. quos ibi allegat, & etiam Socin. Iun. consil. 34. nu. 10. lib. 3. quem inter duos ex præcitatis per Gabr. vbi supra prox. refert, licet Menoch. tamen illis non adheret, quoad singularem successorem, sed quoad heredem, & successorem vniuersalem omnes cõueniunt, & ita tenent etiam Beniten. decis. 12. nu. 1. & 2. Rol. consil. 6. nu. 14. li. 3. & consil. 32. nu. 4. li. 4. Crescen. decis. 3. per tot. de restit. spol. Hier. Gabr. in consil. 51. nu. 4. li. 1. qui omnes non solum loquuntur in herede, verum etiam in successore singulari, vt tenuit Rot. Mobed. decis. 3. nu. 1. & 3. de restit. spol. Put. decis. 176. nu. 2. & 3. li. 2. Ant. Gabr. d. concl. 5. nu. 13. Socin. Sen. in d. l. rem quæ nobis, d. nu. 10. & diuers. decis. 907. per totum in 3. par. lib. 3. vbi licet valde dissentirent DD. Auditores tandẽ conclusum fuit, quod actio spolij transeat in singularem successorem, tam actiue, quam passiuè. Quæ tamen intelligenda sunt, quando auctor defunctus fuit in vita spoliatus, vt supra dictum est, ita vt non possederit vsque ad mortem, quia isto casu sicut ipsi competisset actio spolij ita eadem competit heredi, ac successori ipsius, alias enim si auctor mortuus possedisset tempore mortis, tunc non remedium spolij, & recuperandæ possessionem, sed adipiscendæ tãtum competeret heredi, & successori, vt declarant in his præallegat. Beniten. dicta decis. 12. nu. 3. Ant. Gabr. d. concl. 5. nu. 20. post Cagnol. & alios, Rol. in d. consil. 32. nu. 4. d. li. 4. vbi assignat rationem, quia successor repræsente personam defuncti in iure creato, & formato tempore mortis in persona ipsius defuncti; secus vero in non formato; quia nunquam penes ipsum fuit, & properea ad successorem non esset transmissibile ex persona ipsius auctoris defuncti.) Vbi autem dictum fuit, actionem hanc non competere heredi, dic, quod non ita procedit in successore Ecclesiæ pro pensione debita suæ Ecclesiæ, quia si rector prædecessor longo tempore exigit pensionem, & demum moriatur, & alter succedat in eadem Ecclesia, successor ille tunc agere poterit spolio, licet ipse nunquam fuerit in possessione exigendi: quia non ipse rector, sed

Ecclesia, quæ est in possessione exigendi, agere videtur. Rot. de c. 4. in nou. in princ. ad no. per Innoc. in c. in litteris de restit. spol. in fin. in glos. penult. & in c. cum super, de caus. poss. & propriet. Ecclesia enim anima est viuentis, quæ nunquam moritur argum. in auth. quomodo oportet Episcopos. in fin. & no. in l. & quia. ff. de iuris. omn. iudic. Quod non ita dicendum est in hærede, seu hereditate iacente: quia hereditas non est in anima viuentis, ff. de fideiuss. l. mortuo, & l. i. §. Sequola. ff. si quis ex testam. liber esse iussus fue.

DE MODO PROCEDENDI VIGORE

Saluiani interdicti. Cap. II.

- 1 *Intentatur interdum remedium Saluiani interdicti reali actione.*
- 2 *Hoc tamen raro contingit, & quare.*
- 3 *In Monitorio remedij Saluiani interdicti non debent apponi verba, que petitiorum sapiant, nec accumulari remedia ad inuicem contraria.*
- 4 *Si secus fieret, quid sequeretur.*
- 5 *Petitiorum quodocunque ante sententiam suspenditur, secus post sententiam.*
Cedula suspensionis petitiorij, & an eo suspensio possit in eo procedi.
- 6 *Reo opponente, tenetur actor specificare remedium, quo vit velit.*
Effectus clausula, sola facti veritate inspecta.
- 7 *Alia, quæ non debent in hoc monitorio poni, & quare.*
- 8 *Dirigitur actio hypothecaria, & Seruiana, & intentatur Saluanum interdictum, & quare.*
- 9 *Saluanum interdictum datur contra debitorem, & tertium possessorem.*
- 10 *In iudicio Saluiani interdicti, de sola possessione agitur.*
- 11 *Quid probare necesse sit in hoc iudicio.*
- 12 *Sufficiunt in eo semiplena probationes. Identitas rei, quæ per debitorem possidebatur, est plene probanda.*
- 13 *Contra principalem debitorem excusio non requiritur.*
- 14 *Contra quos desur hypothecaria, & Seruiana actio.*
- 15 *In hypothecaria actione possessio auocatur, & excusio, ac probationes plena requiruntur.*
- 16 *Non satis frequenter hæc actio intentatur.*
- 17 *Questio in iudicio actionis hypothecariae.*
- 18 *Tertius possessor tenetur in hoc iudicio cessionem iurium acceptare eo modo, quo actor facere vult.*
- 19 *Tertio possessori exceptionem cedendarum opponere non licet.*
- 20 *Secus in fideiussore, & quare.*

- 21 Cogitur nonnunquam actor cessionem legitimam facere, & quare.
- 22 Sufficit seruare quatuor ex substantialibus terminis in iudicio Saluiani interdicti, & quos.
- 23 Tuius est in hoc iudicio sententiam in scriptis, quam simplex decretum obtinere, & quare.
- 24 Sententiæ in hoc iudicio ferri consuetæ formula.
- 25 Lata hac sententia, repetitur Aegydiانا constitutio.
- 26 Non est necesse eam producere, cum notoria sit.
Aegydiانا non admittit executionem sententiæ iniustæ ex eisdem actis.
- 27 Citatio facienda post sententiam latam, & quomodo mandatum concedatur.
- 28 Effectus oppositionis, generalia contra.
- 29 A. C. etiam quod Iudex delegatus sit, mandatum absque alia commissione relaxat.
- 30 His non obstat appellatio interposita in negotio principali, nec in expensis, nisi ab excessiua fuerit appellatum.
- 31 Formula mandati vigore eiusmodi sententiæ.
- 32 Quomodo mandatum hoc exequatur.
- 33 Tuius esset expellere inquilinum, in executione huius mandati, & quare.
- 34 Hoc remedium videtur in odium debitoris intentatum.
- 35 Si creditori pecunias potius, quam rem habere expediat, quid agere debeat.
- 36 Creditor immisus in possessionem, dicitur possidere ad commodum debitoris.
- 37 Creditor consequuta satisfactione sui crediti, possessionem debitori dimittere tenetur.
Et quo remedio aduersus eum possessionem restituere recusantem agendum erit.
- 38 Saluianum non competit in bonis mobilibus, & quare.
Secus in corpore vniuersali.
- 39 Sal. interdictum non competit contra creditorem anteriorem, & plura alia de hoc Saluiano interdicto.
- 40 Creditor non tenetur facere generalem quietantiam.

Remedium adipiscendæ vigore vtilis Saluiani interdicti pro consequitione legati intentatur contra tertium possessorem bonorum testatoris, Aretin. in §. Item Seruiana. Institut. de action. Satisque est probare testatorem tempore conditi testamenti bona possedisse, & aduersarium possidere, vt d. §. Item Seruiana. n. 15. Castren. conf. 112. nu. 6. li. 4. quos sequuti fuerunt DD. de Rota, vt in

- vna Foroliuē. bonorum. 24. Ianuar. 1561. coram Palęotto. Et in aliquibus alijs casibus intentatur cōtra debitores reali tamen actione. Sed raro hoc euenit, cum creditores fere semper personam, & bona obligata habeant, & ideo facilius creditum suum consequuntur, exequutiue vigore Cameralis obligationis procedendo, & mandatum exequutiuum reale, & personale obtinendo, illudque in bonis exequendo, ac etiam vnico contextu personam debitoris carcerando. Verum si creditor creditum suum consequi non curat, sed potius aliqua de bonis debitoris habere desiderat, facit contra eum monitorium de dimittendo possessionem bonorum, cuius exemplum in præcedenti capite posuimus. Quia autem, vt plurimum, contra tertios possessores, & detentores bonorum, tam immobilium, quam mobilium, & se mouentium, quorum identitas probari potest, vt superius dixi, iudicium intentatur: animaduertat Notarius, ad quem pro formando eiusmodi monitorio recurritur, non apponere verba aliqua, quæ petitorium sapiant, quæ verba, illorumq; effectum, & importantiam inferius pro illorum intellectu explicabimus; vel accumulare diuersa remedia ad inuicem contraria, & insimul incompatibilia. Alioquin Notarij culpa, aut reus ab obseruatione iudicij absolueretur, aut respectu mixturę nõ præcedente tamen aliquali petitorij suspensione, quod ante sententiã semper suspendi potest, vt per Gozad. cons. 10. n. 22. 33. & sequen. secus tamen post illius conclusionem, vt in c. pastoralis, de causa possess. & propriet. d. Gozad. consil. 12. Vestr. in lib. 4. cap. ultimo. num. 20. versic. quæ tamen suspensio, alias ratione in quam mixturæ daretur appellandi occasio, & eo casu, tam ad sussumum, quam deuolutiuum effectum appellatio concederetur, lason consil. 187. col. penult. vers. 1. respondeo in 2. Cedula autem suspensionis petitorij hæc tantum pauca continere debet, vt puta, quod compareat principalis citra &c. vel procurator qui declaret, quod intendit in hoc iud. agere solo iud. possessorio, & si quid in eo aliquid factum fuerit, quod petitorium concernat, id solum factum fuisse ad effectum coadiuandi, & colorandi ipsum iudicium possessorium; quod petitorium ex nunc suspendit, & pro suspenso habuit, & habet, & quod per quemcunque actum faciendum in hac causa non intendit ab huiusmodi suspensione recedere, nisi de hoc expressam fecerit mentionem, de quo expresse protestatur præmissis, & omni alio meliori modo &c. In quo quidem articulo suspensionis petitorij dubitarum alias fuit, an eo suspenso valeat in utroque procedi, dicta protestatione non obstante DD. de Rota tēderunt quod sic, ex rationibus, de quibus in decis. 250. de caus. poss. & propriet. in nou. per totum. Non potest tamen actor plu-

pa remedia accumulare, sed vnicum tantum remedium intentare
 sibi licet, immo reo petente, quo remedio uti velit, tenetur illud
 declarare, Dec. in l. edita num. 3. C. de eden. & in cap. dilecti.
 num. 6. de iud. Exprimendo enim actor vnicam actionem, siue
 causam, videtur illam tantum in iudicio deduxisse, l. fin. C. de an-
 na. except. Respectu autem alterius causæ, opus est nouo libello,
 seu monitorio, & noua instantia. Socin. consil. 39. col. 6. versic.
 circa tertiam principalem questionem li. 1. Agens enim ex noua
 causa, ad quam se astrinxit, si illam non probat, debet succumbe-
 re; licet ex alia causa agere, & obtinere potuisset, etiam quod il-
 la probetur, l. habebat. ff. de institut. Aym. consil. 80. lib. 1. nume-
 17. Secus, quando Iudex procederet cum clausula, sola facti veri-
 tate inspecta, ut per eundem Aym. consil. 198. eodem lib. num. 7.
 Tamen si petitio generalis sit, & non opponatur, & declaratur in
 prosecutione causæ per positiones, articulos, processum, & senten-
 tiam, iuxta decis. Rot. Genuen. num. 19. decis. 91. Paul. de Cast.
 in l. non potest. num. 7. ff. de Iudicijs. Præterea non petat Notarius
 rem ipsam, sed rei possessionem simpliciter, non autem accumula-
 tiue rem, & illius possessionem; nec apponat, quod res, super qua
 actio intentatur, est libera creditoris, vel pleno iure dominij ad
 ipsum pertineat: omnia hæc enim, & his similia sapiunt petito-
 rium; cum istud verbum, pertinere denotet causam dominij, l. in
 conventionibus. §. 1. ff. de verb. signif. l. verbum illud pertine-
 re, eodem tit. idem est in verbo spectare, c. cum venisset. in princ.
 de instit. Host. in c. licet. de probat. & consequenter per ea con-
 demnato licebit appellare, ut per Ias. dicto consil. 187. supra citato.

8 Hinc est, quod cauti procuratores hypothecariam, & Seruianam
 actionem omittunt, & Saluianum interdictum tanquam magis
 proficuum intentant. Nam Seruiana actio cum sit hypotheca-
 ria, iudicium petitorium: Saluianum vero possessorium parit.

9 In primo datur appellatio, in secundo denegatur. In primo ad-
 mittitur exceptio nullitatis hypothecæ: in secundo excluditur, sal-
 tem quando requirit altiorem indaginem. In primo præsupponi-
 tur pignus: in secundo minime. Quæ omnia in iure sunt clara, ut
 per Negul. in 1. memb. 2. part. num. 1. cum sequent. Corne. conf.

10 190. num. 3. & 7. vol. 1. cum concordan. Vltius, hoc Saluianum
 interdictum contra tertios possessores datur, & de sola possessio-

11 ne contenditur: in quo sufficit verificare, quod debitor rem, super
 qua remedium istud intentatur, aut tempore factæ obligationis,
 aut post possederit, & possessionem rei conuenti, ut in l. 1. & ibi
 glos. in ver. cõpetit. in fin. ff. de Saluiano interdicto, & magistraliter
 Paul. de Cast. in l. rem alienam. colum. fin. versic. Sed si in Sal-
 uiano

- uiano interdicto, ff. de pign. & vide Negul. quod sufficit probare, quod debitor possidebat tempore obligationis, in 3. membr. 8.
- 12 part. 7. conclus. nu. 19. Probatur etiam identitas rei, quæ per tertium possidetur, vt puta quod res esset illamet, quæ vt dixi, possidebatur per debitorem, quæ est plene probanda per eum, qui in illa se fundat, l. duo sunt Titij. ff. de Testam. tutel. Bart. & alij per Corn. consil. 244. num. 11. cum sequent. li. 4. Aym. consil. 112. num. 5. & 6. Amplius in hoc iudicio tanquam summario leuiores
- 13 probationes sufficiunt, nec diligentia, seu excussio contra principalem debitorem requiritur, Rolan. à Valle. consil. 14. num. 18. volum. 1. Crauet. consil. 201. nu. 45. Menoch. remed. 3. de adip. num. 179. *Addo insuper, quod agens Sal. interdicto debet etiam probare se creditorem, & rem principalem debitorem, cum creditum, & debitum sit, de substantia, & necessarium antecedens Sal. vt tenuit Rota in vna Rom. seu Amerin. domus coram Cantuccio, 8. Iunij 1576. diuers. Seruiana vero, & hypothecaria actio, cum de rei proprietate agitur, datur cõtra alios*
- 15 quoscumque, qui rem quæsiuerunt. Et in huiusmodi hypothecaria actione possessio ratione iuris hypothecæ auocatur, & excussio bonorum debitoris, & aliæ efficaciores probationes requiruntur ex supradictis, & alijs deductis per Negul. supra citatum in 3. membro, 8. par. per totum: qui docet cui, & contra quem competat hypothecaria, & quæ in hoc iudicio probanda sint, & quomodo for mandus sit libellus, & sententia. Sed cum actio hæc raro intente-
- 16 tur, nil ultra circa eam referam. Verum in quasi quotidiana questione vtilis Saluiani interdicti, non semel tractari, vidi, & audiui,
- 17 quod tertius possessor in hoc iudicio succumbens iurium, & actio-
- 18 num. cessionem sibi, ab actore fieri petijt. Replicauit actor se non teneri, & quatenus teneatur, non debere cedere, nisi iura talia qua-
- 19 lia habet. Resolutum fuit, tertium teneri illa acceptare eo modo,
- 20 quo actor cedere vult. Quoniam tertius non potest exceptionem cedendarum opponere, sicut fideiussor; nam quando fideiussor accedit, beneficij cedendarum contemplatione accedere videtur; & ob id illi, medio huius beneficij succurritur per id, quod habetur in l. 11. §. idem Varus ait. ff. de aqua. plu. Fallit hoc in tertio possessore; quia non accipit possessionem hac intentione, vt sibi iura cedantur, sed hoc extra considerationem accidit. Attamen
- 21 quia tertius hic possessor coacte, & non sponte soluit, pluries vidi creditorem adstrictum in tribunali Aud. Cam. ad petitam cessionem persoluendi faciendam, iuxta text. in l. mulier. ff. qui portiores in pign. habeantur. Negul. supra citat. in 3. membro, 5. par. num. 26. vide etiam in hoc, Dec. consil. 104. per totum, in prima par. secus in alio extraneo creditore, offerente creditori, & peten-

te ab eo talem cesionem sibi fieri : quia tunc creditor inuitus cogi non potest, vt ibi per Negul. num. 41. Et quod creditor teneatur facere cesionem iurium, tertio soluenti quando non sponte, sed coacte soluit, tenet Bart. in l. per diuersas. C. mandati num. 19. Ad processum igitur, qui vigore Saluiani interdicti fit redeundo dicimus, quod verificatis extremis requisitis, de quibus supra meminimus, seruatisque terminis substantialibus de stylo dicti tribunalis seruari solitis, vel saltem istis quatuor, ad articulum 22 dicendum contra articulos, producendum omnia, & dicendum contra producta, quæ in hoc iudicio sufficiunt, vt inferius libo aptiori loco dicetur, ac præcia illorum reiteratione, ac termini ad sententiam seruatione, Iudex ad sententiam sub forma inferius locata procedit. Et licet aliqui loco sententiæ decreto 23 mandati de immittendo in possessionem contenti sint: tamen cauti procuratores sententiam in scriptis petunt, ad repositionibus obuiandam, quæ non raro causam protrahere solent: cum ab his decretis, quamuis illa habeant vim diffinitiuæ, & in iudicatum transferint, Iudex, vt dixi in 1. lib. reponere consuevit. Forma 24 sententiæ, quæ in hoc iudicio fertur est huiusmodi. Christi nomine inuocato. Per hanc nostram difinitiuam sententiam, quam pro tribunali sedentes, & solum Deum præ oculis habentes, ferimus in his scriptis de iuris peritorum cõsilio, in causa, & causis coram nobis vertentibus inter d. Actore ex vna, & B. Ream conuentum super dimissione, & relaxatione domus positæ & c. iuxta & c. quæ D. N. alias tenebat, & possidebat, & nunc d. B. detinet, & possidet, rebusque alijs in actis, & processu causæ, & causarum huiusmodi latius deductis partibus ex altera, dicimus, pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus, dictum A. in possessionem realem, actualem, & corporalem, supradictæ domus, illiusque iurium, & pertinentiarum immittendum fore, & esse, prout immitti volumus, & mandamus, per ipsum D. A. retinendam, donec sibi de summa centorum trecentorum eidem A. per dictum D. N. debitorum vigore instrumenti in forma Camere rogati sub die & c. de quo in actis, fuerit integraliter satisfactum; mandatumque de immittendo in possessionem prædictam de super oportuim decernendum fore, & esse, prout decernimus; ipsumque D. B. in expensis coram Nobis pro parte dicti A. in huiusmodi causa legitime factis, condemnandum fore, & esse, prout condemnamus: quarum taxationem nobis, vel cui de iure in posterum reseruamus, omni meliori modo & c. Et ita formandam esse sententiam dicit Bart. in l. 1. C. de Sal. interdicto. nec dicendum erit in ea, D. B. teneri, aut obligatum esse ad dimitendum, cum actio hec sit personalis.

- lis, vt idem Bart. ibidem. Qua quidem sententia lata, & publica-
 ta, creditor constitutionem Aegydzianam repetit in actis Notarij,
 tanquam notoriam, absque aliqua alia illius reali productione,
 26 vt per Felyn. in cap. 1. num. 12. vers. secundus casus. de re iud.
 Casad. de pension. decis. 2. num. 6. & idem Felyn. in cap. pasto-
 ralis. de fid. instrument. Notorium enim non releuat ab onere al-
 legandi, sed tantum ab onere probandi, glos. in Clem. appellan-
 de appellat. Et hinc est, quod in curia multoties dantur articuli,
 in quibus plura repetuntur, & ponuntur ad causam facientia; &
 citatur pars, ad dicendum contra articulos, licet non inducan-
 tur, neque examinentur testes. Quæ quidem Aegydziana de no-
 torio stylo Rotæ habet tantum locum in terris Ecclesiæ immedia-
 te subiectis in causis profanis. In bonis autem profanis, benefi-
 cialibus, spiritualibus, iurisdictionalibus, & similibus extra ter-
 ras Ecclesiæ seruetur ius ciuile, & æquiparantur, l. vnica, C. si de
 mom. poss. fuerit appellatum, & easdem recipiunt limitationes,
 quas recipit dicta lex vnica: ex qua prohibetur appellatio, etiam
 si sententia fuerit condemnatoria in fructibus, & expensis, licet
 quoad illos appellationi deferatur, Crescen. decis. 120. quæ Aegy-
 dziana desiderat sententiam iustam ex eisdem actis, adeo vt ex no-
 uis iustificari non possit, ad effectum, vt locus sit illius exequutio-
 ni, Corn. cons. 10. col. 2. li. 4. Put. decis. 8. de Aegydz. Et ad cognos-
 cendum, an locus sit appellationi tenor sententiæ inspici debet,
 idem Corn. cons. 10. num. 3. d. vol. 4. Redeundo igitur ad vltiorē
 27 processum exequutionis prædictæ, dico quod actor postea partem
 citat, ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum-
 que iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit,
 necnon videndum relaxari mandatum in sententia decretum. In
 28 cuius termino Iudex relaxat mandatum, nisi ad primam diem cum
 intimatione. Nisi forte citatus opposuerit Generalia contra, &
 pendente termino ad dicendum contra, nihil fieri. Hæc enim op-
 positio quoduis decretum, quantumuis exequutiuum retardat, nisi
 forsitan dubitaretur de fuga, seu subtractione bonorum: nam in
 hunc casum Iudex oppositionem hanc non attendit. Exequuta,
 & reproducta intimatione prædicta, post primam diem iuridi-
 cam à die exequutionis mandatum expeditur. Cauti tamen pro-
 curatores, vt breuius, & facilius mandatum obtineant, ante la-
 tam sententiam peritorium suspendunt vt dictum est, & Aegydzia-
 nam constitutionem repetunt, & in sententia obtinent non tantum
 decerni, vt in præscripta sententia habetur, sed etiam vnico con-
 textu relaxari mandatum; quod in hunc casum simul, ac est lata
 sententia, absque aliqua citatione relaxatur. Et etiam si non se-
 mel

- miel fuerit dubitatum, & forsan aliquoties in Signatura resolutū, quod in his causis ante mandati relaxationem, & expeditionem, debet cognosci, an locus sit constitutioni Aegydzianæ, & requiratur commissio; vt constito, quod Aegydzianę constitutioni sit locus, suā sententiam exequatur; nihilominus in Tribunali A. C. obseruatum fuit, quod Auditor suam sententiam exequatur, illamque executioni demandet, etiam si sit Index delegatus absque aliqua commissione, & noua iurisdictione; non obstante quacunque interposita appellatione, tam super negotio principali, quam super expensis: quatenus tamen non fuerit ab illarum excessiua taxatione appellatum; *vt superius meminimus in fine cap. 27. lib. 1.* nam quoad illas tunc appellatio admittitur, & exequitio retardatur, vt supra probauimus, si expensę taxatę summam sexdecim ducatorum excedunt, si vero non excedunt, appellatio non recipitur, & commissio non signatur, vt inferius suo aptiori loco diceretur. Forma
- 30 mandati, quod vigore superscriptę sententię decernitur, hæc est. De mandato &c. & ad instantiam A. principalis, mandatur vobis Capitaneo, & exequutoribus curiæ, ad quos spectat, quatenus statim visis præsentibus, sub 500. ducatorum &c. ac mandati exequutiui, & in subsidium excommunicationis, alijsque &c. pœnis, debeat is eundem D. instantem, siue eius legitimum procuratorem in realem, actiualem, & corporalem possessionem domus olim spectantis ad d. N. sitæ &c. iuxta &c. quam ad præsens possidet, seu detinet B. amoto, & expulso dicto B. & alio quocunque illicito detentore induxisse, imposuisse, & immisisse, ac indutum, & immisum contra prædictum B. & alios quoscunque manutenuisse, & conseruasse, ac de fructibus, & emolumentis illius respondisse, & responderi fecisse, per instantem retinendam, donec de suo credito scutorum trecentorum, de quo in actis, fuerit integre satisfactum. Quoniam aduersario citato, & intimato, seruatisque seruandis in vim sententię, de qua in actis, Dominus ita
- 32 mandauit, die &c. Cuius mandati vigore exequutor conuocit creditorem ad domum prædictam, & vigore mandati eum in possessionem inducit, amoto exinde inquilino, & alio quocunque indbito detentore. Nam si inquilinus, remaneret in domo, dubitaretur si mutata esset prima possessio. *Quinimmo tenuit Rota, quod possessio, non eiectis inquilino, & bonis, valida non sit, neque considerabilis, neque manutenibilis, vt in vna Maceraten. hereditatis, 27. Nouembris 1589. & alias 4. Iun. 1590. coram R. F. D. Pampilio.*
- 34 Et propterea, ad tollendum omne dubium, fiat expulsio inquilini, vt supra posuimus. Verum si reus conuentus, in cuius odium, vt tedio affectus rem reluat, & creditori satisfaciatur, remedium hoc

- 35 permissum videtur domum reluere, & creditori satisfacere neglexerit, creditori que magis expediat creditum suum quanto citius recuperare, præsertim quando pauci, aut nulli fructus ex re, cuius possessione creditor fuit assecutus, percipiuntur, recurrat ad Signaturam gratiæ, & prævio rescripto manu Papæ signato, quod pluries concedi, & denegari vidi, prout equitas suadet, habita ratione personæ creditoris, puta si sit vidua, pauper, aut alia miserabilis persona vigore rescripti huiusmodi, prævia citatione (ad dicendum contra) debitorem etiam citet (ad reluendum rem, cuius possessio capta fuit, alias videndum illam mandari consignari Cursori ad effectum subhastandi, & subhastari mandari): Et præcedente subhastatione, vt moris est, & successiue deliberatione, curet sibi de suo credito satisfieri, modo, quem superius, cum de executione Cameralis obligationis agebamus, tradidimus. Alias creditor sic immisus in possessionem, licet ciuilitè, & naturaliter, ac bona fide possideat, tamen quia videtur concedi creditori tanquam pignus pro sua cautione ad istum effectum, creditor dicitur possidere ad commodum debitoris, in tantum, quod fructus illius commodo cedunt, l. 1. & 2. C. de pign. actio. Ne igitur, fructus diminuunt sortem principalem, creditor poterit, auocata possessione bonorum vigore Saluiani interdicti statim agere petitorio, & docere de validitate sui crediti: & obtenta in petitorio victoria agere ad distractionem pignorum, vt sibi soluatur, ita dictum fuit in vna Romana 50. scutorum pro Illustriss. D. Portia Cere, coram R. P. D. de Rubeis 4. Iulij 1577. Postquam autem dictus creditor debitam sui crediti satisfactionem consequutus fuerit ex fructibus rei, cuius possessionem asequutus fuit, eam debitori dimittere, & relaxare tenetur: nam cum possessio capta fuerit ex causa hypothecæ competentis eidem creditori, & satisfactione prædicta cessat hypotheca, & causa possessionis: & ideo debet cessare effectus. Tiraquell. tract. cess. caus. num. 20. & 21. alias contra eum restituere renuentem, remedio recuperandæ agendum erit, vt fuit resolutum in Rota in vna Romana Vineæ DD. de Brunis die 4. Decemb. del 84. coram Illustriss. Blanchetto. Cuius libelli, seu monitorij forma est tradita in prox. præceden. cap. de iudicio recuperandæ. Ea, n. quæ de Saluiano superius diximus videntur tantum locum obtinere contra tertium possessorem bonorum stabilium, quia realis est, & sequitur fundum, vt per Negul. in tract. de pig. in 2. mem. 8. par. sub num. 1. Super bonis autem mobilibus, & se mouentibus, vt puta animalibus, mercibus venalibus, & similibus non competit hypotheca neque Saluianum, nisi quatenus permaneant in manibus debitoris l. cum Taberna, in princ. & ibi Bald. in uers. item nota. Saly. in 2. notab. ff.

tab. ff. de pign. idem Bal. in l. vbi adhuc. n. 18. ver. sed pone, cum seq. C. de iur. dot. vbi etiam reddit rationem, quia alias impediretur commercium. Bart. in l. si constanter. sub num. 4. vers. si vere queritur. Iason. in §. item Seruiana, num. 51. inffit. de actio. Paril. consil. 69. num. 3. lib. 4. idem Negus. par. 2. memb. 2. num. 23. Couar. pract. qq. l. 29. col. 5. Stracch. de Mercar. tit. mand. nu. 7. Put. decis. 297 lib. 2. secus tamen dicendum videtur de vniuersali corpore, vt puta de apotheca, grege, & similibus habentibus corpus vniuersale, vt per Negus. in 2. part. 2. memb. sub num. 18. & 24. in fin. num. 25. **39** *Amplius visum est, hinc Saluiano interdicti articulo, referre decisionem factam in vna Placentina Saluiani interdicti, in qua coram Illustriss. D. Cardinale Mantica, tunc Rotæ Auditore sub die 16. Iunij 1589. fuit resolutum, Conueniunt in hoc iudicio potuisse retinere domum, de qua agebatur pro suo credito anteriori, cum Saluianum interdictum non competat contra creditorem habentem anteriorem hypothecam, vt sapius fuit resolutum in Rota. Quibus addo, quod quando emptor possidet, & soluit anteriori creditori, habet exceptionem repellendi creditorem postea venientem, vt resolutum Rota in vna Rom. census coram Robusterio pro Dominico de Amatrice, & Illustriss. D. Arimisia Columna, contra heredes Bernard. de Barbarellis, vbi allegatur gloss. fin. in fin. in l. cum prior. ff. de distract. pignor. gloss. 2. in l. 1. ff. quibus modis pign. vel hypotheca sol. Corn. cons. 145. num. 13. vers. si autem dicta bona pro soluendis dotibus, et ea fin. cum alijs allegat. per Negus. 3. memb. 5. p. num. 3. ver. anen est aduertendum.)*

- 40** Si autem debitor pro liberatione ipsius, & causam ab eo habentis comparuisset, & soluere voluisset creditori, & ab eo generalem quietationem peteret dicendum erit per iudicem iuste ei denegandam, nam creditor non tenetur eandem generalem quietantiam facere, sed tantum de receptis, & amplius cum reservatione iurium quatenus ea reseruare voluerit. Ias. in l. cum Aquiliana sub num. 4. circa fin. ff. de transaction. & ibi Bart. eodem titulo.

ALIA DE EODEM TITULO

Cap. l. l. I.

- 1 Hypotheca præscribitur spatio decennij contra tertium possessorem.
- 2 Possessor conuentus habet retentionem respectu melioramentorum.
- 3 Secus ab A.C. si melioramenta non sunt liquida.
- 4 Per lapsum decennij.

Præscribitur hypotheca contra tertium possessorem.

- 5 Pro melioramentis in genere liquidatis datur possessori retentio.
- 6 Pro melioramentis datur retentio non actio.

1

2

3

Ntequam ab hoc Saluiano interdicto tanquam in A. C. & alijs Urbis Tribunalibus satis frequentato non videntur hæc duo omittenda. Alterum scilicet, quod hypotheca contra tertium possessorem decennio præscribitur. Alterum vero, quod tertius possessor in hoc iudicio conuentus pro melioramentis rei retentionem habet, & in vtroque casu habes decisiones Rotæ, inferius scriptas, ad quas in facti contingentia recurre, quas hic non inutile imprimendas esse iussi, & licet Rota, vt in decisione videre, est dixerit retentionem reo conuento dari, quotiescunque saltim in genere constet de melioramentis, tamen A. C. à multo tempore citra aliter seruauit, nempe, quod licet constet in genere de melioramentis nisi liquide de eis constet exceptionem retentionis non admittit, sed data idonea cautione de illa soluendo ad omne mandatum Domini, quamprimum fuerint liquidata, mandatum de immittendo in possessionem rei, de qua agitur actori concedit.

R. P. D. O R A N O

R O M A N A H A E R E D.

DE BEVILACQVA,

Die 15. Maij 1591.

E P I T O M E.

Possessor conuentus habet retentionem respectu melioramentorum licet decis. tantum in genere constet.

IN causa Romana hereditatis de Beuilacqua, quia pro parte Tullie ad iustificationem sententię Aud. Cam. in qua declarabatur Iuliam immitten. in possessionem medietatis domorum per Luparellos, & Illustrissimos DD. de Caetanis possessorum producta fuerunt duo instrumenta, vnum scilicet editum super pactis dota-

dotalibus q. Iulix eius matris. Alterum continens confessionem
 dotis per Philosophum recept. & pro illius assecuratione, in euen-
 tum quod locus fuerit restitutioni adiecta speciali hypoteca su-
 per domibus, postea per Luparellos acquisitis, ideo dubium stan-
 tibus predictis instrumentis, & alijs hinc inde deductis, an senten-
 tia A. C. mandans Iuliam immitti in possessionem partis domo-
 rum à Luparellis acquisitarum, & alterius ab Illustrissimis de
 Caetanis empt. possit pro rata medietatis dotis, & iurium do-
 talium d. q. Tullix confirmari. DD. vero responderunt senten-
 tiam non posse pro dicta rata confirmari, nisi prius per Tulliam
 hæreditatem Iulix vendicantem reddita ratione administrationis
 tutelæ q. Ludouici iuxta text. in l. 3. §. hæc actio, ff. de neg. gest.
 l. tutelæ, l. omnes tutores, C. de administ. tut. Dec. consil. 100.
 colum. fin. Boer. decis. 59. part. 1. cum enim constet durante di-
 cta administratione multas notabiles pecuniarum summas ad Lu-
 douicum pupillum pertinentes exegisse, intrat præsumptio ex il-
 lis de sua dote, vel aliunde per pupillum debitum fuisse satisfac-
 tum, l. peculium la seconda, §. præterea, ff. de peculio. Dec. con-
 sil. 13. ibi num. 16. Cagnol. in repet. l. singularia num. 70. cum
 multis seq. ff. si certum petatur in tantum, quod per solutionem
 extincta fuit obligatio, & hypoteca occasione dotis super domi-
 bus hodie per Luparellos possessis constitutæ, nulla videbatur ad
 fauorem Tullix super illarum parte decerni immissio, nam cum
 illa fundaretur, vel interdicto quorum bonorum, vel Saluiano il-
 lis non poterat aliter esse locus, nisi probata possessione Tullix,
 l. 1. ff. quorum bonor. Dec. consil. 31. in princ. lib. 1. possessio
 autem illorum iure familiaritatis viuente marito penes se exi-
 stens non censetur per eius obitum mutata, nisi hoc declarauerit
 l. dotis actio. C. solut. matr. & ibi Angel. Bald. consil. 35. lib. 3.
 sicut dicitur de aditione quæ est, quod solo animo fieri possit. l. si
 auia. C. de Iur. delib. tamen requiritur, quod de animo constet,
 vt not. l. 1. in princ. & Bart. in l. quærit. C. de acquiren. hæred.
 tamen quia animus mutandi possessionem nõ præsumitur l. verum
 hic status. §. 1. de donat. inter virum, & vxorem, tunc etiam quia
 Ludouicus esset hæres à patre institutus, & habitaret domum
 paternam videtur adiuisse hæreditatem paternam l. 1. C. de rep.
 hæred. Bart. & Doct. in l. nam hoc. C. vnde legitimi, & ex alia
 aditione potuisset propria auctoritate bonorum hæreditariorum
 possessionem accipere. l. cum hæredes in princ. ff. de acquiren.
 poss. Ang. in l. 2. in princ. C. quorum bonorum, Dec. consil. 231.
 quorum altero stante, quod Iulia nisi consentiente hærede potesta-
 tem ingrediendi possessionem rerum dotalium non habuit, Dec. in

1. dotis, C. de collat. & consequenter interdictum, quorum bonorum Tullia non competit, minus, & immisso erit concedenda ex Saluiano, quia conceditur tantum ad tempus quousque fuerit de credito satisfactum, & à die quo fuerit factus locus restitutioni dotis lapsi essent amplius, quam decem anni expirauit beneficium Saluiani, per decennium enim hypotheca præscribitur. l. r. & 2. C. si aduer. cred. præscrip. opp. quod etiam dicendum est respectu partis domus Illustrissimorum Dominorum de Caetanis venditæ, quam domum fuisse possessam à Tullia non docetur, & quatenus appareat, constat ex præsumptione iuris dotem Tullia fuisse solutam, nisi Tullia ex ratione administrationis, & calculo factò, & faciendo de contrario constare faciat.

R. P. D. P E N I A

Romana Saluiani interdicti,

Veneris 19. Nouemb. 1593.

E P I T O M E.

Pro melioramentis in genere liquidatis datur possessori retentio.

5

N vna Romana Saluiani interdicti extra Rotam præsuppositis sententijs in hac causa latis, & statuto Urbis cap. 174. libro 1. & cautione data per C. Mercurium Amodæum iuxta formam dicti statuti, & alijs hinc inde deductis, dubitauit, an esset locus restitutioni summæ exactæ à Mercurio vna cum expensis.

Et causa proposita die 25. Octobris 1593. dissentien. dominorum suffragijs non potuit capi resolutio in hac vero positione dubio iterum discusso affirmatiuè pronunciatum fuit esse locum restitutioni dictæ summæ cum expensis, nam cum Mercurius præstitisset cautionem de restituen. omnia quæ acceperat in exequutione, sub conditione si per duas conformes iudicaretur appella-

tionem

-tionem interpositam per Dominum Carolum Gabrielium à sententia primi Collateralis non fuisse reijciend. iuxta formam prædicti statuti, illa conditio satis videbatur purificata, eo ipso quod fuerat pronunciatum appellationem non fuisse reijciend. tunc enim statim commissa fuerit stipulatio, & locus factus restitutioni summae per Mercurium exactæ.

Nec propterea desierant esse conformes, quod in vna diceretur appellationem non fuisse reijciend. quoad melioramenta per Dominum Carolum in actis deducta, & in altera simpliciter pronunciantur appellationem non fuisse reijciendam, satis enim erat, quod conueniret in effectu principali, quod appellatio non erat reijcienda, cum quantum ad conformitatem potissimum attendantur effectus, Ruyn. consil. 114. num. 14. Gabr. tit. de execut. rei iud. concl. 1. num. 33. & 34.

Maximè, quia illa verba consultoris, quoad melioramenta in casu proposito non videbantur importare aliquam distinctionem, videlicet quantum ad melioramenta suspenderetur, & quantum ad alia daretur executio, nam cum Carolus prætenderet omnes domus melioratas super quo non fuerat cognitum, & aliqua ex illis apparerent melioratæ, & sententia primi Collateralis nulla facta mentione melioramentorum pronunciaisset Mercurium in omnium possessionem fuisse immitten. non poterat admitti appellatio, quoad melioramenta, quia executio in toto suspenderetur, ex quibus satis aperte constabat prædicta verba, quoad melioramenta, & secundum rationem, & secundum iuris dispositionem necessariò importasse causam, nempe non fuisse reijciend. appellationem, causa autem nec alterat, nec diuersificat sententias conformes, Ruyn. in consil. 114. num. 14. libro 5. Gabr. d. conclus. 1. de execut. rei iudic. numero 34.

Minus etiam dicebatur obstare, quod vna ex dictis sententijs loqueretur de primo Collaterale; altera vero de Senatore, nã quãuis ita reprobareret sententiam præcedentem à Senatore latam, tamen quatenus ad articulum appellationis non reijciend. spectabat virtualiter ambæ loquebantur de appellatione interposita à sententia primi Collateralis, cum nullà alia appellatio fuisset reiecta, & de illa solum dubicaretur an fuisset reijciend.

Ad oppositionem factam contra d. Carolum, & quod in appellatione non expresserat causam, dicebatur primum satis de illa constare ex protestationibus in actis factis, & ex formula appellationis insinuata Capitaneo appellationis, qui grauauerat appellationem reijciendo.

Propterea respondebatur, quod cum possessoria in Curia Capi-

tolina vigore statuti, cap. 91. lib. 1. non regulentur secundum naturam merorum possessoriorum, sed secundum iudicia summaria, in quibus proceditur sine strepitu, & figura iudicij, vt. in statuto Vrhis, cap. 88. appellatio substinebatur non expressa causa grauaminis. Ang. conf. 267. num. 1. ver. nec obstat quod dicatur, per Maran. de ord. iudic. par. 6. ver. & notes perpetuo, nu. 154.

De melioramentis vero constabat satis in genere ex dictis testium, ex quibus vnus erat ille, qui partem eorum in domibus fecerat. Alter vero doponebat se vidisse cum illa fierent, pro quibus dabatur retentio, l. si in area, ff. de cond. indeb. auth. in §. ex diuerso Instit. de rer. diuis. Negus. in tract. de pign. memb. 4. p. 5. num. 8. Peregrin. decis. 16. lib. 2. quia enim pro recuperandis melioramentis non competit actio, sed tantum retentio, d. l. si in area. ff. de cond. indeb. Bart. in l. 2. num. 3. ver. & ideo, de appell. recipien. Dec. conf. 28. num. 2. propterea etiam in possessorio propter præiudicium irreparabile admittitur appellatio, & suspenditur executio, exceptio enim retentionis ob melioramenta etiam in executione opponi potest, & nisi admittatur potest legitime appellari. Alexand. conf. 87. num. 6. ver. præreerea etiam, lib. 5. quinimo nisi per retentionem, vel saltem per cautionem. Tertio melioramenta prætendenti succurratur potest ille nedum remedio appellationis, sed etiam actione spolij, & viam nullitatis intentare. Contar. in l. vnica. C. si de mom. poss. quæst. 24. num. 32. & ita in foro Capitolino seruari testatur hic Petr. in pract. tit. de caus. nullitatis. num. 27. ver. & ex rationibus.

Neque supradictum præiudicium cessabat ex eo, quod versabamur in iudicio Saluiano, in quo satisfacto creditore domus cum melioramentis reuersura essent ad primos possessores, nam licet ista ratio suaderet non esse perpetuum præiudicium, medio tamẽ tempore non tollebat præiudicium, ex quo creditor iure sibi competente priuabatur, quod satis erat, cum valeat argumentum de toto ad partem etiam respectu temporis. Bald. in l. si cui, de leg. 1. Iaf. in l. diuortio. §. quod in vno notab. ff. solut. matrim. Comel. in reg. de trienn. 98. num. 1.

Non obstat, quod melioramenta non sunt reficienda quando rem non probatur fuisse melioratam, quia vltra quod de hoc constabat ex testibus, dicebatur etiam quod cum de hoc esset videndum in liquidatione melioramentorum interim non poterat concedi immissio, & cessabat difficultas, ex quo saltem probabantur expensæ in quibusdam domibus factæ, quæ veniebant reficiendæ tanquam factæ à domino in solo proprio, l. quod si seruus. §. sed & si & §. nec non. ff. de in rem. vers.

Competebat etiam Carolo retentio obiura sibi ab anterioribus Creditoribus celsa cui propterea non poterant præferri posteriores creditores eos immittendo in possessionem non facta saltem oblatione l. cum prior, ff. de distra. pign. Negul. de pignor. part. 5. membr. 3. num. 3.

Ad plures alias difficultates excitatas per informantes pro D. Mercurio, tam super eius bono iure in negotio principali, quam super alijs articulis superuacaneum erat singulatim respondere, cum ad propositi dubij decisionem sufficeret adesse duas conformes ex quibus purificata conditione teneretur Mercurius pecunias exactas Carolo restituere, &c.

R. P. D. FABIO

TERRACINEN. PALVDVM.

17. *Maij* 1559.

E P I T O M E.

Datur retentio melioramentorum antequam fiat executio, nec sufficit offerre cautionem bancariam.

N vna Terracinen. Paludum inter Decanum, & DD. de Gottifredis, in qua Cardinalis habebat sententiam restitutoriam exequendam in partibus possessis per Gottifredos, in quibus facta erant multa melioramenta restituenda ipsi Gottifredis, quæ tamen non erant liquida, & Cardinalis instabat pro exequutione offerens dare idoneam cautionem bancariam de soluendo melioramenta liquidata, & Gottifredi volebant vti retentione bonorum donec sibi reficerentur melioramenta, & dato dubio fuit resolutum dari retentionem melioramentorum antequam fieret executio, quia constabat, quod bona erant meliorata, & certa pars liquidata, & alia erant liquidanda, quod non sufficit cautio bancaria, sed datur retentio. Ca. pyc. dec. 17. Ruy. cõf. 84. col. fi. vol. 1. Pat. dec. 12. de re iu. Tira. de re

tract. conuen. §. 7. glos. 1. num. 3. Gallef. de oblig. in for. cam. pag. 85.
& contraria videntur not. in l. 4. §. prætor ait. ff. de re iud. item Go
zad. de pign. in 4. mem. 1. par. nu. 10. Castren. conf. 251. vol. 2. proce
dunt quando non constat de melioramentis, vel quando quis petit
melioramenta ab aliquo non possidente, sed hinc Gothifredi possi
dent, vt per Tiraq. in loco superius allegato, &c.

D E M O D O P R O C E D E N D I I N remedio interdicti ; Quorum bonorum .

Cap. I V.

- 1 *Interdictum, quorum bonorum, quid operetur .*
- 2 *Contra quem conceditur .*
- 3 *Cui competat .*
- 4 *Quomodo vigore huius interdicti proceditur .*
- 5 *Si constat de legitimo contradicte legitime est citandus .*
- 6 *Hæres hæredis dicitur hæres primi testatoris .*
Secus in pœnalibus .
- 7 *Requisita necessaria ad hoc, vt quis dicatur legitimus contradicte .*

- 1 **I**nterdictum ; Quorum bonorum, & interdictum,
quorum legatorum in supradicto iudicio adipi
scendæ exemplificatur .
- 2 **I**llud autem est restitutorium ad vniuersitatem
bonorum, & vniuersam hæreditatem datur con
tra possessorem, seu detentorem hæreditatis.
- 3 **C**ompetit solum hæredi vniuersali succedenti
ab intestato, non autem vsufructuario bonorum, neque legatario,
nisi forte legatarius, habeat in legato hæredis institutionem; quia
tunc pro ea parte dicitur hæres, per ea, quæ dicunt Franch. & An
char. in cap. si pater, de testam. in 6. & absque vniuersalis hæredis
consensu, legatum propria auctoritate, vel ex iudicis decreto cape
re potest, quod intellige, non existente hærede, qui hæreditatem adi
uerit, vt per Mohed. decis. 302. Secus tamen dicendum erit eodem
hærede existente, qui hæreditatem adiuit : tunc enim non habet re
medium l. fin. C. de edict. diu. Adr. tollen. vt per Corn. conf. 103. per
totum, lib. 2. quia tunc habetur loco legatarij, non autem hæredis.
Iason in l. edicto, eodem titulo . Et idem dicendum erit de vsufu
ctuario omnium bonorum, vt per Putemum decisione 16. de caus. pos
sefs. & in l. vsufructu bonorum legato. ff. ad l. falcidiam, & in vna
Spoletana vsufructus coram Sarnen, de anno 1540. Existentibus
autem

autem heredibus prædictis bona, seu legata capi non possunt sine facto ipsorum, vt per Alexand. conf. 82. num. 3. lib. 2. Nat. consil. 395. num. 4. & l. cum heredes. ff. de acquir. vel amit. poss. vbi habetur quod bona non possunt capi propria auctoritate, quando per heredes possidentur. In hoc autem iudicio ita proceditur. Inductis duobus testibus, illisque per notarium præmissa generali citatione per contradictas, siue edictum publicum iuxta temporum qualitates summarie examinatis super obitu testatoris, ac legitimatione personæ heredis, constitutoque ex illorum depositionibus de dicto obitu, & N. tanquam heredem ab intestato in hereditate mortui succedere, præmissaque alia simili citatione contra quoscunque interessere putantes (ad videndum infrascriptum instantem immitti in possessionem hereditatis, & bonorum q. A. mandatūque desuper opportunū decerni, & relaxari) in citationis huiusmodi termino iudex mandatū nisi ad primam cum intimatione relaxat, sub forma, quam inferius habes. Animaduerte tamen, quod si de certo contradictore constiterit, debet procedi præiudicio monitorio; eoque legitime citato, ac seruatis debitis terminis, vt per Petr. de Ferrar. in forma libell. quo pet. hered. ex testamento. Quare, & persona heredis seruatis seruandis legitimari debet, vt in d. l. fin. eod. tit. Ea enim, quæ superius dicta sunt de hærede, habent etiam locū in herede hæredis: cum hæres hæredis dicatur hæres primi testatoris. Aym. conf. 298. num. 9. lib. 2. ver. sicut dicitur de herede heredis, cui competit etiam prædictum remedium adipiscendæ, non autem recuperandæ. Put. decisio. 10. de caus. possess. Et licet ex prædictis hæres heredis dicatur hæres primi testatoris, tamen non ita procedit in pœnalibus, vt puta si testator prohibet suo hæredi alienationem bonorum suorum sub pœna priuationis hereditatis: talis enim prohibitio non extenditur ad heredem hæredis, ex deductis in decisione Caputaquen. 118. lib. 2. in manuscript. in causa Bonon. DD. de Pepulis.

Hoc tantum remanet in hoc iudicio animaduertendum, quod ad hoc, vt quis dicatur legitimus contradictor tria necessaria requiruntur. Primo, quod possideat. Secundo, quod bona fide possideat. Tercio, quod in continenti doceat de iure suo, ita tradit Rol. à Vall. in primo conf. num. 71. lib. 2.

DE REMEDIO L. FIN. C. DE EDICT.

Diui Adriani tollendo . Cap. V.

- 1 Mandatum de immittendo vigore remedij, & illius formula.
- 2 Cur opponatur clausula, Et si quis, &c.
- 3 Vis supradictæ clausulæ, & de illius effectu.
- 4 Absque hac clausula, quodnam præiudicium inferitur iura sua deducere volentibus.
- 5 Modus procedendi ad aperitionem, & exequutionem testamenti in scriptis.
- 6 Quomodo procedatur, quando testamentum in scriptis, caret requisitis.
- 7 Quid faciat iudex si dubitatur, quod inter contententes super asequutione possessionis deueniatur ad arma.
- 8 An huiusmodi remedium fideicommissario competat, & quid prius fuit obseruatum, ac complura alia requisita in remedio d. l. fin. contra quos, & quando competat.
- 9 Item complura alia de hoc remedio fideicommissario competenti cum copia decisionis.

1 Mandatum de immittendo in possessionem vigore remedij l. final. C. de edicto diui Adrian. tollend. conceditur vigore testamenti, quod iudici exhibetur non abolitur, neque cancellatum, nec rasum, neque in aliqua sui parte suspectum. Inductisque duobus testibus per Notarium modo præmissis in proxime præcedenti capite relato per Notarium examinatis, confititq. ex illorum depositionibus de obitu testatoris, & legitimata persona hæredis in testamento scripti, præcedente citatione contra quoscunque interesse putantes (ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndumque iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon videndum infra scriptum D. instantem immitti in possessionem hæreditatis, & bonorum q. d. A. mandatumq. de super opportunum decerni, & relaxari.) In termino citationis, præiua recognitione testamenti, iudex relaxat mandatum prædictum, nisi ad primam diem cum intimatione. Cuius formula hæc est. De mandato Illustriss. D. Auditoris Camerae, &c. & ad instantiam D. N. hæredis q. A. principalis, mandatur Capitaneo, & exequutoribus Curia, ad quos spectat, quatenus statim visis præsentibus, sub mille ducat. &c. mandati exequutiui, & in subsidium excommunicationis, alijsq. &c. pœnis debeant eundem D. N. principalem, siue eius legitimũ procuratorem, in possessionem realem, actualem, & corporalem hæreditatis, ac omnium,

& fin.

& singulorum bonorum mobilium, & immobilium, & se mouentium iurium, & actionum per d. q. A. tempore sui obitus possessorum, vbiuis existentium, sibiq. competentium imposuisse, induxisse, & immisisse, inductumq. & impositum contra quoscunq. manutenuisse, & defendisse, ac de fructibus, & emolumentis dictæ hereditatis, & bonorum respondisse, & responderi fecisse. Quoniam constituto de testamento non abolito, non cancellato, neque in aliqua sui parte suspecto, ac de obitu testatoris, & legitimatione personæ heredis, d. ita mandauit, Die &c. & quod in dicta forma mandati de immitteñ. possit etiam addi clausula, scilicet ipsumq. sic immisissum manuteneatis, & defendeatis, ac conseruetis dicitur in l. carbonianum §. missum, num. 1. ff. de carboniano edicto. Verum, quia sæpe euenit, quod licet in bonis defuncti aliqua bona mobilia, vel immobilia reperiuntur, tamen sunt aliquo modo vendita, cessa, donata, particulariter legata cum particulari illorum heredis institutione, aut aliud quod aliud testamentum nouissimum, & præcedentis reuocatorium apparet, & post captam ab herede possessionem coguntur interesse habentes bona prædicta via ordinaria, & per tres conformes sententias repetere, ad euitandum damnum hoc, in mandatis huiusmodi, quæ ex primo decreto summarie conceduntur, solent Iudices à multis annis citra addere clausulam, Et si quis, &c. quæ operatur, vt comparente possessore, vel interesse habente, tale mandatum resoluetur in simplicem citationem: vide in hoc doct. & præsertim Rip. qui late scribit in l. de pupillo. §. meminisse. de nou. oper. nunc. nu. 20. & sequen. Cuius clausulæ effectum sic distinguendo referam. Aut præceptum, in quo est apposita dicta clausula, Et si quis, &c. est nullum aliqua ratione, vel causa, vt puta, quia emanauit sine cognitione, vel sine partis citatione, & tunc talis clausula nihil operatur, siue compareat ille, cui est factum tale præceptum, siue non, ex quo in eo dicitur, si quis senserit se grauatum, compareat, &c. & præceptum nullum, cum non valeat, in nullo grauatur, ideo non tenetur comparere, vt in l. ea quidem, & ibi not. C. si mancipium ita fuerit alien. aut præceptum est aliquod, & tunc si ille, cui factum fuit præceptum non comparet, remanet firmum: si vero comparet, tunc resoluitur, vt habeat vim simplicis citationis, vt habetur in d. l. ea quidem, & de quo per Inno. in c. cum venisset, de re sit. spoliat. Et in hac materia aduerte, quod valet præceptum factum cum d. clausula, Et si quis, &c. quando potest per iudicem incipi à facto, seu executione: sed si secus, requiritur ordo iuris, d. ff. de op. nou. nun. d. l. pupillo, eod. §. Item & secus si contenta in præcepto grauât partem, cui est factum præceptum, vt in datione possessionis, de qua supra, vt habetur in d. l. si. C. si per vim, vel alio modo.

- do. Spec. in tit. de citat. in 2. col. in vers. inhibitio, quod dictum sequitur Paris de Put. in tract. syndic. in 4. col. ant. med. Et harum
- 3 clausularum medio Iudex causæ cognitionem pro interesse habentibus penes se retinet; Et de hac clausula sine præiudicio cuiusvis alterius legitimi possessoris, & illius effectu inferius tractabimus.
  - 4 Nam alter hæres, qui hereditatem absque dicta clausula obtinisset, habita & consequuta possessione, causam iactationis in Rota committeret, & Auditori Camera inhiberi faceret: & difficilior esset talem commissionem ad instantiam partis iura sua deducere
  - 5 volentis reformare. Aduerte tamen, quod si testamentum est in scriptis conditum, & nondum apertum, antequam hæres obtineat se immitti in bonorum possessionem, debet obtinere illud aperiri seruata forma, quam supra, capite de aperitione testamenti, posui.
  - 6 Quando testamentum in scriptis receptum, caret requisitis, scilicet testibus, subscriptione, & sigillis, nisi fuerit militare testamentum, (de quorum testamentorum militum privilegijs habes in toto titulo, ff. & C. de milit. test. quæ poteris videre) Iudex aliquandiu in illius exequutione subsistit, donec de testamenti viribus discutiat, ne pro possessionis asequutione inter asequi illam prætendentes ad arma deueniatur. Iudex tunc per modum prouisionis, ad euitandum scandala sine præiudicio iurium ambarum partium, & donec de meritis causæ cognoscatur, ad se possessionem auocat nomine curiæ retinendam; Inhiben. vtriq; parti, ne ad possessionem accedant; arg. l. fin. ff. de off. proconsul. & l. pro liberis, ff. de lib. caut. Quod decretum est merum interlocutorium, & ab eo non appellatur; cum possit quodcumque reparari: quia Iudex potest cras reuocare, & alium constituere possessorem ei beneuolum, vt per Paul. de Castr. in cons. 3. nu. 2. lib. 2. & quod ab huiusmodi decreto non detur appellatio, tenet Rot. Bonon. Dec. 79. num. 6. Couar. Var. qq. cap. 17. nu. 4. Ratio, quia cum possit per Iudicem, vt dixi, semper reparari, dicitur summarissimum possessorium, Menoch. in vlt. remed. retin. num. 41. (Et, quod ex dicta clausula, sine præiudicio iurium ambarum partium, præseruetur ius alterius etiam quoad possessionem, cui non censetur derogatum tenuit Rot. vt in vna Maceraten. heredit. corâ R. P. D. Pamphilio. die 4. Iunij 1590.) Sed si nemo compareret, expectato debito tempore iuxta distantiam loci defuncti, infra quod proximiores, & ab intestato succedentes verisimiliter notitiam habere, & comparere, ac eorum iura deducere possint, hereditatem heredi illi scripto in testamento, de cuius iuribus dubitatur, sine præiudicio succedentium ab intestato, cum cautione de restituendo meliora iura habenti, ac alias eius arbitrio tradit. Dubi
  - 8 ratum aliquando est in tribunali, an hoc remedium l. fin. comperat
- etiam

etiam fideicommissario. Et licet iam retroactis temporibus pluries viderim fideicommissario (purificato tamen fideicommissio) mandatum de eum in bonorum fideicommissio subiectorum possessionem immittendo concedi: tamen postmodum a nonnullis annis citra, re satis controuersa, resolutum est, remedium hoc fideicommissario non competere, nisi facta ab hærede grauato saltem verbali restitutione: sine qua iura non transeunt in fideicommissarium l. restituta, ad trebell. Bart. d. l. fin. eod. tit. num. 9. vers. aut est facta. Vbi Dec. conf. 25. num. 25. vers. sed tamen prædictis, qui testatur de communi, cum alijs per Menoch. in 4. remed. adipis. poss. num. 181. Et quod non propria auctoritate, sed de manu hæredis capienda sit, testatur Pur. decis. 3. de Testam. Remedium igitur est, quod adeatur Iudex, & citato hærede ad faciendam dictam restitutionem, & tunc illo non restituyente, in eius contumaciam Iudex legitimata prius eius persona, mittit fideicommissarium in possessionem hæreditatis. Quam practicam, ponit Petr. de Ferrar. in form. libell. quo mod. ag. ex substitution. in ver. quodque, in primo casu. Aduerte tamen ad istum modum agendi, de quo in d. prox. Ferr. tunc a tali Iudicis pronuncia daretur appellatio. Nec video rationem, quæ possit adduci in contrarium, nisi forsan diceretur ad effectum euitandi circuitum, qui semper euitandus est, quando non est cum aliquo effectu, vt per Galles. ad for. cam. quæst. 4. num. 4. quam rationem puto non sufficere; cum multa possint allegari in contrarium, & doceri quod circuitus non est inutilis ex rationibus deducendis coram Iudice appellationis. Nec in hoc vterius elaborare volui, cum hæc quæstio pluries fuerit in Rotæ proposita, & præsertim in una Romana bonorum de Comitibus coram Aldobrandino, tunc Rotæ Auditore, deinde Datario, successiue siue Cardinali Amplissimo, & denique Summo Pontifice. In qua decisum est, fideicommissarium ex remedio utilis Saluiani interdicti in possessionem bonorum fideicommissio subiectorum immittendum esse ex pluribus, de quibus in dicta decisione facta de mense Maij 1580. quæ satis fuit notatu digna. (Et propterea non ab re censui illam in fine præsentis capituli adiungere. Et quod sententia immisionis in possessionem ad fauorem fideicommissarij, etiam non facta saltem verbali restitutione ferri debeat, fuit etiam alias resolutum in sacro Urbis Auditorio coram bon. mem. Aldobrandin. in vna Senogallien. hæreditatis, die 21. Iunij 1567. vbi de equitate Canonica, & ad euitandum circuitum, fideicommissarius potest agere recta via pro fideicommissio absque dicta verbali restitutione. Bald. in cap. in presentia, num. 31. in vers. dubito modo, & ibi Dec. in 2. not. de probat. Paris. conf. 12. num. 115. lib. 2. & quia etiam fideicommissario vniuersali competit actio hypothecharia, vt in l. 1. & ibi Bald. num. 2. C. comm. de leg.

de leg. & ibi Ias. col. 3. in princ. cum saluanum interdictum competat cui-
beti habenti hypotheam, vt tradit Angel. Aretin. in §. item seruiana, num.
9. vbi etiam Ias. num. 95. cum seq.)

Et hac decisione, & rationibus in ea deductis stantibus, procul
dubio credendum est, in Vrbis Tribunalibus in posterum super hoc
verbiculo non amplius disputatum iri. Sed tantum purificato fidei-
commisso absque aliqua verbali restitutione mandatum de immit-
tendo fideicommissarium in possessionem bonorum fideicommissio
suppositorum concedendum fore. Fideicommissario autem sufficit
ad obtinendum, probare possessionem bonorum, quæ ipse petit de
tempore mortis primi testatoris, ex cuius testamento agit Cra-
nnett. confil. 61. versic. sed an sufficiat, num. 60. in fin. & ratio, quia
ea, quæ testator tenuit plena possessione de tempore eius mortis
præsumuntur propria, nisi contrarium probatur, vt per Bald. ibi
citatum conf. 362. de feud. lib. 1. in fin.

Nota amplius, quod remedium d. l. fi. de quo in princ. præsentis
cap. diximus, competit etiam contra tertios possessores bonorum
hæreditatis cum titulo post mortem, tamen testatoris acquisito,
vt per Dec. conf. 59. Afflic. dec. 119. num. 6. Quod intellige quan-
do bona possidebantur per defunctum tempore mortis: Quia hæ-
res in dubio debet poni in eo statu, in quo erat eius prædefunctus
dicto tempore mortis. Et iste possessor, seu contradictor, occupa-
ndo possessionem post mortem, videtur quodammodo spoliare hæ-
reditatem: quia facta est occupatio de possessione vacante, vt per
Paul. de Castr. in l. quamuis, eodem titulo, vers. intellige dicta.
(Notandum insuper, quod iudex domicilij etiam respectu bonorum alibi sita-
rum, potest pronuciare hæredes in possessionem bonorum alibi sitorum, es-
se immittendos, licet quoad illa exequutionem per literas remittere debeat ad
iudicem loci. Bart. in l. fin. num. 13. Ang. Alb. Corn. Ias. Zaccar. & alij in
C. de edict. diu. Adr. tollen. Menoch. de adipiscen. remed. 4. num. 403.)

Et quomodo iudex possit citari facere subditum existentem ex-
tra suum territorium, docet Marant. in par. 6. de ordine iudicio-
rum in titulo de citatione primo membro iudicij sub nu. 40. quod
non ita simpliciter affirmandum, sed cum distinctione. Paul. de Ca-
stro in l. edicto, num. 10. ver. in ea gloss. C. de edict. diu. Adri. tollen.

*Tenor decisionis Sanctiss. de qua supra habetur
mentio.*

R. P. D. ALDOBRAN.
 ROMANA HAEREDITATIS
 DE COMITIBVS

Luna 30. Ianuarij 1581.

Domini tenuerunt, fideicommissario vniuersali, etiam antequam institutus hæres saltem verbaliter restituerit hæreditatem ab ipso aditam, competere actionem hypothecariam contra præfatum hæredem, vt hæreditatem per fideicommissum relictam restituere compellatur. Hanc enim opinionem tenuerunt Corn. conf. 132. n. 1. lib. 4. Ias. in l. 1. n. 6. C. com. & in addit. ad Bar. de fideicom. hæred. in prin. Couar. in c. Raynutius. §. 10. n. 4. de testam. Alciat. in l. 1. col. pen. circa fi. ver. sed an fideicommissario vniuersali. ff. de leg. 1. & ibi Iacob. de Nig. n. 131. & Bolog. n. 313. Belli. Instit. de fideicom. hæred. n. 10. & ibi Misinger. pariter n. 70. Ant. Gomez. de substit. fideicom. nu. 7. vbi plus voluit dari huiusmodi actionem etiam ante aditam hæreditatem, eo quia competit officium iudicis ad cogendum hæredem vt adeat.

Cum itaque in specie tot doctores habeamus hoc asserentes, & in contrarium nullus adducatur hoc particulariter negans ab horum opinione, visum fuit DD. nullo modo esse recedendum, præsertim ad effectum, vt sententia Rotalis possit dici notorie iniusta, idque tanto magis cum satis vrgentibus rationibus nitatur.

Non est enim dubium quin l. 1. C. comm. de leg. tribuens legatarijs, & fideicommissarijs tres illas actiones hypothecariam, & rei vendicationem, habeat quoq. locum in fideicommissario vniuersali, sicut in legato vniuersali propter executionem fideicommissorum, & legatorum. l. 1. ff. de leg. 1. in quo conueniunt omnes in d. l. 1. in ult. q. Bar. de leg. 1. vt in d. l. 1. C. com. de leg. & dicunt etiam omnes supradicti Doct. & voluit Corn. conf. 307. n. 15. lib. 3. & bene apparet, quia facta verbali restitutione est indubitatum competere hypothecariam, sed controuersia est circa rei vendicationem, vt per Couarr. vbi sup. & Negus. de pign. in fi. n. 4. si igitur competit fideicommissario post verbalem restitutionem, ergo necesse est, quod proueniat

niat ex dispositione d. l. i. cum nullibi reperiebatur statutum, quod antea fideicommissario vniuersali. competeret hypotheca, nec etiã legatario, & fideicommissario particulari, licet aliqui, qui ad hoc contrarium voluerint, propter l. creditoribus, ff. de separ. bon. quod tamẽ falsum esse, a ferè omnibus recentioribus est animaduersum, vt per Alciat. in d. l. i. sub num. 89. de leg. i. Dubium quoque non est huiusmodi fideicommissario competere actionem personalem, contra hæredem, qui iam adiuit, vt hæreditatem restituere compellatur. Bartol. & Doctor. in l. si legatum. ff. ad trebellian. quo stante subintrat regula, quod in omnibus casibus, in quibus datur personalis actio, detur quoque hypothecaria, d. l. prima, in fine. C. com. de leg. & hanc esse regulam tradunt bene Alciat. in d. l. i. n. 29. & Socin. l. un. num. 448. de leg. primo, quo fit, vt cum hæc sit regula, qui fallentiam adducit, de ea clare docere debeat, idque tanto magis, quia cum Iustinianus profiteatur se has actiones legatarijs, & fideicommissarijs tribuisse ex coniecturata mente defunctorum, vt eorum voluntates facilius executioni demandari possent, nulla potest assignari ratio diuersitatis, quare coniectura voluntatis testatoris non ita virgeat contra hæredem, sicut contra alios, & ita ante verbalem, sicut post verbalem restitutionem, præsertim quia ita faciundo Iustinianus prouidisset de hypothecaria, tempore quo fideicommissarius minus ea indigebat, & denegasset eotempore, quo sibi plus ei erat necessaria. Cum enim sine difficultate post restitutionem verbaliter hæreditatem, huiusmodi fideicommissario competat personalis, & rei vindicatio, illi hoc nõ obstante concessisset tertiam actionem, quando autem omnem habuisset actionem personalem, scilicet ex testamento hoc remedium denegaret, vnde cum huic casui conueniant, & verba, & ratio l. i. C. com. de leg. iuxta etiam regulas vulgares debet conuenire illius dispositio, cum præsertim hoc tendat ad faciliorem executionem vltimarum voluntatum. Non obstat l. pacta, & l. restituta, ad Trebell. quia vltra, quod tunc temporis forte verum erat, non competiisse huiusmodi actionem, cum ea à Iustiniano introducta fuerit, vt dixi. Hæc & omnia alia adducta pro contraria parte, loquuntur de hæreditarijs actionibus, & consequenter de illis quæ competeabant defuncto, hæreditas. n. est successio in vniuersum ius, quod defunctus habuit l. hæreditas de verb. sign. Ille namq; cum per aditionem sint radicata in personam hæredis, non transferuntur de hærede in fideicommissarium, nisi mediante restitutione, vel in illis casibus in quibus lex hæreditatem habet pro restituta, l. fin. C. ad Trebell. & ad plus de illis quæ hæredi quæsitæ fuerunt mediante aditione, licet non competiissent defuncto, vt videtur declarare Rip. in l. i.

num. 10. & ibi Paris. n. 12. ff. ad Trebell. sed non loquuntur prædicta de illis actionibus, quæ non competebant testatori, cum à lege contra ipsum heredem inducæ fuerunt.

Impossibile enim est, quod per restitutionem illa competant, quia illas nec testator, nec heres habuit, necesse est igitur, vt competant absque restitutione ex sola legis provisione, & quamuis remedium l. fi. C. de edict. diu. Adr. toll. competat fideicommissario post factam restitutionem, etiam quod nunquam competierit testatori, hoc nihil est, quia cum illud remedium ex aditione fuerit acquisitum heredi. d. l. fi. potest transire de herede in fideicommissarium mediante restitutione, vt per Paris. in d. l. 1. n. 12. in fi. ad Trebell. quod non est in actione de qua agitur, vt dixi, quæ nunquam nec testatori, nec heredi competit. Ex quibus tolluntur omnia, quæ in contrarium adducta fuerunt.

An autem sententia, de cuius validitate agitur, possit dici lata in Saluiano correspectiuato huic hypothecæ, quæ datur, vt heres restituat hereditatem DD. dixerunt particulariter videndum.

R. P. D. ALDOBRAN ROMANA DE COMITIBVS

Mercurij 17. May 1581.

EPITOME.

Fideicommissario competit Saluianum interdictum.

S V M M A R I V M.

- 1 *Sententia semper præsumitur lata ex causa, quæ valere potest.*
- 2 *Et præsertim quando intentatur remedium saluianum, quia sententia lata præsumitur lata super eo.*
- 3 *Creditor satisfacto res ad eum amplius non pertinet.*

Omini tenuerunt, sententiam de qua agitur latam esse in Saluiano interdicto cum illud, & non aliud remedium possessorium Ill. d. Torquato competeret, vt alias fuit resolutum. Sententia enim semper præsumitur lata ex causa qua valere potest si quis ad exhibendum, ff. de except. rei. iudic. l. hæc enim, ff. de suspectis tut. Alexan. conf. 66. num. 2. lib. 5. Aym. conf. 23. num. 2. cum alijs allegat. hinc est, quod ex actis sententia declarationem recipit, l. ait prator, §. si Iudex, & ibi glos. & Bart. de re iudic.

- 2 Idque tanto magis cum expresse hoc remedium fuerit intentatum, vt ex commissione fungenti vice libelli apparet, nec obstat, quod

quod non fuerit intentatum priuatiue ad alia remedia possessoria, quia nullum aliud competebat, vt est dictum.

Cui interpretationi verba sententiæ non repugnabant licet enim in sententia declaretur Ill. d. Hieronymum, & Federicum obligatos esse ad relaxandum, & restituendum d. Torquato possessionem hoc intelligendū est, vt teneantur tanquam possessores rei vigore remedij possessorij, quod ex precedentibus, & subsequentibus declaratur, in narratiua namque sententiæ dum narratur his dicitur, quod ea vertebatur super possessione adipiscendæ, & deinde sententia mandat immitti in possessionem D. Torquatum, & imponit perpetuum silentium super possessione ex quibus liquet intentionem Iudicis fuisse solum pronunciare in iudicio possessorio.

Nec obstat, quod in præfato interdico pronunciatum sit creditorem immittendum limitate donec fuerit satisfactus, quia dd. distinxerunt hoc modo, aut agitur hoc interdico pro consequenti possessione rei, quæ non est in obligatione, sed in cautione, & quando alicui debentur puta 100. & pro cautione est hypotecata domus, & tunc procedit obiectum, immissio namque fit ad effectum, vt consequatur id, quod est in obligatione, & propterea tunc dicitur, quod debeat eum illam retinere donec sit satisfactus, quia eo satisfacto illa res amplius ad creditorem non pertinet, & quando hoc remedio agitur ad rem, quæ est in obligatione, & quæ debetur, vt in hoc casu non potest apponi hæc limitatio, videlicet legata est domus legatarius agit hoc remedio ad possessionem d. domus hoc casu non potest pronunciare legatarium esse immittendum in possessionem domus retinendam, donec fuerit satisfactus, quia satisfactio consistit in executione possessionis domus, nihil enim aliud est dicere hoc quam, quod legatarius immittendus erit in possessionem domus retinendam, donec exqueretur ipsam domum, quæ videretur mera nugatio.

Non obstat impositio perpetui silentij, quia intelligitur secundum naturam remedij intentati, & competentis.

DE PROCESSV IN REMEDIO interdicti, Quorum legatorum. Cap. VI.

- 1 Hoc interdictum competit etiam heredi, & quo casu.
- 2 Legatarius legatum de manu heredis capit.
- 3 Monitorium in vim huius interdicti, & de clausula, si quis, &c.
- 4 An legatario actio summaria, & exequutina competit, & appellatio concedatur.

3 *Monitorium contra legatarium pro restitutione legati.*

1 Nterdictum, quorum legatorum, etiam hæredi ad
 2 auocandam possessionem rei legatæ à legatario,
 qui propria auctoritate illam occupauit, com-
 petit: quia legatarius propria auctoritate lega-
 tum capere nequit, sed de manu hæredis capere
 debet, vt latè in prox. cap. posuimus. Moni-
 torium, quod in hoc iudicio fit est huiusmodi.

De mandato, &c. & ad instantiam D. A. legatarij. q. d. N. cuiusdã
 casalis siti in partibus Latii, iuxta, &c. vt in testamento per d. An-
 tonium Maynardum dictæ Curiaë causarum Cameraë Apostolicæ
 Notarium sub die, &c. recepto, & alias prout in actis si, & cum
 opus fuerit verificabitur, Moneatur d. B. nepos, & hæres dicti q. d.
 N. ex aduerso principalis, quatenus infra triduum proximum, sub
 mille ducat. &c. debeat eidem D. instanti, siue eius legitimo pro-
 curatori possessionem realem, actuaalem, & corporalem dicti casa-
 lis, vt præmittitur legati, iuriumq; & pertinentiarum eiusdẽ quo-
 rumcunq; dimisisse, relaxasse, & consignasse, ac de omnibus, & sin-
 gulis fructibus, redditibus, & prouentibus, ac emolumentis ex di-
 cto casali per eum habitis, & perceptis, & quæ percipi poterunt
 vsque in diem illius relaxationis, etiam ad rationem quanti pluri-
 mi valent, valuerunt, & valere poterunt in futurum integre satis-
 fecisse. Et si senserit, &c. compareat, &c. Alioquin, &c. Si in pecu-
 4 nia consistit legatum, dicatur, (debeat eidem instanti de summa
 tamen de apponendo in similibus monitoriis clausulam, & si senserit
 se, &c. quia similia monitoria, quæ fierent absque dicta clau-
 sula vitio nullitatis subiacerent, sicut dicen. erit quando fierent
 à Iudice cum causæ cognitione, las. in l. ne quicquam num. 6. ff.
 de officio procons. Abb. in cap. 1. num. 6. de caus. poss. & propr.
 Mand. in quæst. 7. de monit. In iudicio legati consequendi non
 semel dubitatum est, an actio exequutiua detur, seu in eo summa-
 rie procedatur, & an à condemnatione appellatio admittatur.
 Et quoad primam partem, vere affirmandum esse censeo, summa-
 rie, & per viam simplicis citationis, absque monitorio, seu por-
 rectione libelli procedi, vt per Iason in l. edicto. C. de edict. diu.
 Adr. tollen. num. 6. Beccius consil. 17. lib. 1. quem refert Masu-
 crius ad practicam Papien. in form. libell. pro leg. glos. 1. in verb.
 tres actiones num. 23. quam veriorem, & communiorem attesta-
 tur d. nu. 23. Natt. ad Alex. cons. 98. vol. 2. in 1. additione, decisi.
 Perusina 23. num. 10. Et quod causa legatorum sit exequutiua,

secundum Angel. in authen. de hæred. & falcid. §. illud nu. 13. cuius opinio est de communi, & de communi attestantur infra scripti, idem Franc. Beccius consil. 17. nu. 6. & per totum consilium late comprobat Michael Cras. in §. legatum, q. 77. in fin. vbi subdit, non esse ab hac opinione recedendum, Simon. de Pret. de interpret. vlt. volunt. interpret. 2. dub. 3. nu. 144. dicta decis. Perusina. 23. per totum. Et prædicta videntur sufficere, ad demonstrandum, quod pro consequitione legati competit legatario processus summarius, & executiuus. Quo vero ad secundam partem circa admittendam, vel non admittendam appellationem, cum hoc non sit de pertinentibus ad modum procedendi, sed potius ad Signaturam iustitiæ, ad eam me remitto. Idq; circa vtramq; dubitationem atestor, quod non semel in Tribunali A. C. resolutum, obseruatumq; fuit, actionem summariam, & executiuam legatario contra hæredem competere pro legati consequitione; & appellationem interpositam sententiæ executionem non suspendere. Ea credo ratione, quod mentis testatoris sit, vt legatarius celerius suum consequatur legatum; & vt ipse legatarius, eiusque hæres impensis litium non grauentur; & deniq; vt legatarius eodem priuilegio gaudeat in legatum exigendo, quo hæres in hæreditatem consequendo, præsertim quando hæreditas est opulenta, & non est opus detrahere Falcidiam ex legatis pro supplemento æris alieni ipsius hæreditatis. In hoc autem casu, licet Iudex summarie, & executiuè procedat, tamen audiui Signaturam apellationem deuolutiuã, & suspensionem concedere consueuisse. Hæres autem, qui cõtra legatarium pro legati restitutione procedere vult, hoc vtitur monitorio. De mandato, &c. & ad instantiam A. hæredis vniuersalis q. d. N. principalis, moneatur D. B. asertus dicti q. N. legatarius, detentor domus hæreditariæ prædicti q. N. sibi, vt aseritur, legatæ, quatenus infra triduum proximum, sub mille ducat. &c. debeat eidem D. instanti hæredi prædicto possessionem realem, actualem, & corporalem eiusdem domus, iuriumq; & pertinentiarum illius restituisse, relaxasse, & consignasse; legatumq; prædictum, quatenus sibi debeatur de manu ipsius hæredis instantis recepisse. Et si senserit se, &c. compareat, &c. Alioquin, &c.

DE INTERDICTO RETINENDÆ. Cap. VII.

- 1 Interdicto, *Vii possidetis, & vtrouique, quomodo procedatur.*
- 2 *Quasi possessio dicitur de his, quæ actu non retinentur.*
- 3 *Mandatum quod in hoc iudicio conceditur.*

- 4 *Mandatum de manutenendo aliquando est pars, interdum vero terminatorium iudicij.*
  - 5 *Ubi agitur de titulo rei, dicitur pars iudicij, & quo pacto procedatur.*
  - 6 *Vbi de possessione duntaxat agitur, iudicij terminatorium est.*
  - 7 *Vbi ad pensionis, responsionis, vel usufructus solutionem agitur, pariter iudicium terminat: & quis processus seruetur.*
  - 8 *Modus antiquus concedendi mandata de manutenendo.*
  - 9 *Mandatum de manutenendo non conceditur, nisi parte legitime citata, & prævia causæ cognitione.*
  - 10 *Quædam alia in hoc interdicto retinendæ.*
  - 11 *Decretum mandati de manutenen. quo ad Iudicem non transit in Iudicium.*
- Secus si per cedulam à Iudice fuerit pronunciatum.*

- 1 nterdictum, uti possideris, & interdictum Vtrobique, in hoc iudicio retinendæ exemplificatur. Monitorij super hoc requisiti formulam superius designavi. Quo monitorio exequuto, & reproducto, & probata possessione, vel quasi, quæ dicitur de his, quæ actu non retinentur, ut usufructu, pensionibus, & annuis respon-
- 2
- 3 sionibus, mandatum de manutenendo sub hac forma conceditur. De mandato, &c. & ad instantiam A. principalis, mandatur Capitaneo, & exequutoribus Curix ad quos spectat, quatenus visis presentibus, sub &c. debeant eundem D. instantem in sua possessione reali, actuali, & corporali domus sitæ, &c. in qua existit contra N. & alios quoscunq; molestatores nunc, & pro tempore insurgentes manutenuisse, defendisse, & conseruasse, nec ab aliquo in dicta eius possessione, & fructuum perceptione molestari, aut perturbari permisisse. Quoniam dicto N. citato, & intimato D. ita mandauit, die &c. Quod quidem mandatum de manutenendo in aliquibus causis pars, in aliquibus vero terminatorium iudicij est. Vbi de
- 4 titulo rei contenditur; qui possidet petit manuteneri, ac probata sua possessione per testès formiter examinandos, vel scripturas, seu partis confessionem, aut alias mandatum de manutenendo obtinet. Agens vero hoc remedio interdicti retinendæ debet verificare se possedisse tempore turbationis, & litis cõtestata: alioquin non obtinebit, Bart. in l. i. §. fin. numer. 18. ff. uti possideris. Papien. in form. libell. pro turb. possess. in ver. hodie tenet. num. 1. Alex. consil. 88. vers. quoniam num. 3. volum. 5. & in hoc pars iudicij, & non recipitur aliqua appellatio. Vbi de possessione tantum agitur, & inter partes contenditur, primo Iudex, ne partes ad
- 6

arma deueniant, tunc per modum prouisionis, & ex officio possessionem ad se auocat, vt supra in hoc secundo libro, de remedio l. fin. loquen. retuli; & nomine curiæ retinet, seu penes tertium citra iurium vtriusque partis præiudicium sequestrat, donec cognouerit quisnam possideat, & manuteneri debeat: & subinde visa possessione alterius ex collitigantibus, ad expeditionem causæ iuxta exitam probationum procedit, & declarat possessorem in sua possessione manutenendum, & tuendum esse ad l. si quis à te fundum, & l. Colonus de vi, & vi armata, & in cap. in litteris, de restitut. spoliat. In casu autem prædictæ sequestrationis Iudex non dicitur aliquem spoliare, neque priuare sua possessione: quia dicitur sequestrer, vt per Paris. consil. 41. num. 30. lib. 1. & possidet nomine illius, qui prius possidebat, vt in l. interesse puto. ff. de acquir. possess. Moled. decis. 298. Et quod in casu prædicto Iudex ex officio debet modo præmissis procedere ad dictam sequestrationem, dicit Abb. in cap. dilectus. num. 12. de sequestr. possess. & tract. Corn. cons. 292. per totum, vol. 3. In hoc terminat iudicium, & per appellationem executio non suspenditur. Vbi vero ad solutionem pensionis, respõsionis, aut vsusfructus agitur, probata quasi possessione reali, & vera actoris, mandatum de manutenendo conceditur. Mandata huiusmodi de manutenendo nullo facto ordinario iudicio, sed probata summarie possessione, citatis interesse putantibus per contradictas, etiam absque clausula, Et si quis, &c. olim concedebantur. Post certum vero tempus, clausula Si quis, &c. in illis apponi consuevit. Demum ex prohibitione Pij V. in reformatione Tribunalis A.C. die 4. Decemb. 1570. publicata in vers. mandata de manutenendo non conceduntur, nisi parte legitime citata, & præuia causæ cognitione.

- 10 Quibus visum est non inutile addere, quod si reus conuentus probauerit se ante litem motam verè possedisse, & continuauisse, stante huiusmodi possessione, nullo modo concedetur actori mandatum de manutenendo, vt in decis. diuer. 390. par. 1. coram Seraphino in vna Senen. Ponsis Arrigo, quod quia mandatum de manutenendo tuetur possessorem, etiam si ciuiliuer tantum possideat, glos. in l. 1. §. vltimo, in verbo, possidet, & ibi Bart. in §. interdictum. nu. 2. ff. vii possidetis, vt per Rot. in vna Veronen. parochialis S. Pauli, coram Illustriss. D. Card. Mantica tunc Rota Auditore die 8. Iunij 1592. vbi dicitur, quod in hoc interdicto retinenda etiam in beneficalibus, titulus non est necessarius, sed sola possessio sufficit, quia prado in sua possessione tueri debet, c. in litteris, de restitut. spoliat. & c. licet Episcopus. de praben. li. 6. Abb. in c. querelam nu. 12. de elect. Couar. cons. 237. n. 12. li. 2. Dec. cons. 171. nu. 11. vers. & quando aliter possidet, secus tamen quando essemus in concursu possessorum, quia tunc inulata possessio præfertur, vt

venit Rota in vna Bonon. iurisdictionis coram bo: mem: Card. Lancellotto die 1. Februarij 1574. num. 1. & 2. in lib. 2. decis. diuer. Et quod possessio instrumentalis, alio existente in possessione, nullius est momenti nec privat possessorem testatur Alex. cons. 83. num. 3. lib. 2. Dec. consil. 400. num. 9. ubi quod hoc casu non sufficit recognitio coloni quamuis, & si conductor. ff. de acquir. poss. Bero. q. 47. maxime cum non appareat de aliqua continuatioe possessionis, quos omnes sequuti fuerunt. DD. de Rota in vna Maceraten. hereditatis coram R. P. D. Pamphilio die 11. Maij 1587. Quibus accedit, quod à decreto mandati de manutenendo, & alijs similibus interlocutorijs non datur appellatio, cum grauamen possit reparari per appellationem à diffinitiuam. Imo quandocunque constat Iudici de possessione alterius potest idem Iudex tale mandatum reuocare, nec quoad Iudicem transit in rem iudicatam. l. quod iussit. cum ibi plenè notatis de re iudic.

- II Amplius non videtur prætereundum, quod decretum mandati de manutenendo, quo ad iudicem nunquam transit iudicatum, & semper ab eo potest retractari, Rota in vna Valentina decimarum Ven. 23. Octob. 1598. coram Illustriss. D. Card. Seraphino tunc Rotæ Aud. & in vna Rom. vinearum 20. Maij 1582. coram R. P. D. Robustero, & propterea solet signatura ab hoc decreto mandati commisionem appellationis reijcere, secus tamen si per cedulam sententia iste manutentionis articulus fuerit à Iudice terminatus, quia tunc eam non totaliter reijcit, sed alteri Iudici committendo rescribit, vel cum clausula si quid exequendum fuerit, vel constituto, quod locus sit Aegyptianæ, vel quod in primis manuteneatur, qui fuerit manutenendus, & ita in facti contingentia, non semel mihi occurrit in pluribus causis, in quibus ego fui procurator.

DE REMEDIO RECUPERANDAE. Cap. VIII.

- 1 Remedium hoc est, plenissimum, generalius, & vtilius omnibus alijs remedijs.
- 2 Interdictum vnde vi, cui detur.
- 3 Qui termini substantiales in his iudicijs possessorijs seruantur.
- 4 In summarijs non est opus libello.
- 5 Nec litis contestatione.
- 6 Nec calumnie iuramento.
- 7 In attentatis non seruantur termini substantiales.
- 8 In attentatis magis Iudicis contemptus, quam iuris, & partis lesio inspiciuntur.
- 9 Termini seruati in petitorio, dicuntur etiam seruati in possessorio, & quare.

- 10 *Termini seruati in vno iudicio profunt etiam in alio, quod incidenter oritur quamuis diuersum.*
- 11 *Monitorium, & commissio habentur loco libelli.*
- 12 *Quid narrare debet in petitione, is qui agit remedio recuperanda. Spoliatus praesumitur sine iusta causa a possessione cecidisse, nisi probetur contrarium.*
- 13 *Quae necessario verificanda sunt in hoc iudicio. Et in alio iudicio competententi contra possidentem ex titulo.*
- 14 *Condemnatus in hoc iudicio non auditur in petitorio, nisi purgato spolio usque ad vltimum quadrantem.*
- 15 *Idem erit dicendum quoad expensas, sufficit tamen deponere Iulium vnum cum oblatione residui.*
- 16 *Secus dicendum erit, quoad expensas reficiendas vigore commissionis, cum in clausula, refectis expensis.*
- 17 *Quomodo, & quando detur esequutio fructuum contra condemnatum in hoc iudicio. Et quomodo Rota solet respondere condemnato appellanti.*
- 18 *Articuli, & iura in curia semper admittuntur, & quomodo. vt plurimum tamen ponuntur ad partes.*
- 19 *Remissoria in hoc iudicio quomodo detur, & quando denegetur.*
- 20 *In prophanis iudicijs passim datur remissoria sine sumo, & cum retardatione expeditionis cause.*
- 21 *In prophanis, & ordinarijs iudicijs datur remissoria.*
- 22 *Actori succumbenti in hoc iudicio appellatio denegatur.*
- 23 *Formula sententiae in caus. attentatorum, & an remedia reintegranda praescribatur, sicut caetera aliae actiones praescribuntur, habes in decision. inferius im pressa.*

- 1 **R**emedium reintegranda exemplificatur in hoc iudicio possessorio recuperanda, quod est plenissimum generalius, & vtilius omnibus remedijs possessorijs. Et interdictum vnde vi, defecto, seu spoliato per vim compulsuam datur. In his, & alijs omnibus supra relatis possessorijs iudicijs,
- 2 tanquam summarijs termini substantiales, vt in alijs ordinarijs causis non seruantur; sed tantum hi quatuor, ad articulandum ad octauam diem, dicendum contra articulos, producendum omnia, & dicendum contra producta ad
- 3 secundam diem, omisso termino ad libellandum, quia in his libelli solemnitas non requiritur. Omisso pariter termino, ad litem
- 4 contestandum. Quia in summarijs superflua est litis contestatio, vt in Clem. saepe. de verborum obligat. citata per Afflic. decis. 283. num. 4. omisso etiam termino, ad iurandum de calumnia,
- 5

- quia iuramentum eiusmodi non est necessarium, nisi à parte petatur. Quæ omnia bene explicata fuerunt per Rotam in decis. 2. de rescript. in nou. & Put. decis. 334. lib. 2. Quorum terminorum
- 7 ommissio nullitatem ex defectu citationis induceret. Vt in eisdem decisionibus. In spolio autem attentato, & in alijs attentatorum causis nulli seruantur termini substantiales (vt videre est in practicabilibus Rotæ Romanæ de terminorum usu, & qualitate numero 8.)
- 8 cum Iudex etiam ex officio, constituto de attentatis, ad illorum reuocationem procedat, & in illis magis Iudicis contemptus, quam læsio iuris, & partis iuspiciatur. Vt per Archi. c. cordi. in fin. in 6. & tradit Fran. in cap. illa. num. 4. de appell. (Et in eisdem practicabilibus Rotæ eodem tit. dicitur, quod si in causa nullitatis principaliter agitur, termini substantiales seruandi sunt, secus si in ea incidenter
- 9 proceditur, vt ibi num. 7.) Si autem termini substantiales seruati fuerint in petitorio, dicuntur etiam seruati in possessorio: quia petitorium habet in ventre possessorium, vt in decis. Aug. 16. Iunij 1553. in vna Spoletana spolij. Sicut etiam dicimus, quod termini seruati in vno iudicio, prosunt in alio; quod incidenter oritur, quamuis diuersum sit, veluti possessoriij nullitatis, & attentatorum, & similibus, vt per Palæot. annot. 184. in manu-
- 11 script. In hoc autem iudicio possessorio recuperandæ, in monitorio, seu rescripto, quod loco libelli habetur, vt per Dec. consil. 483. num. 7. Put. decis. 17. de senten. & re iudicata. (text. in cap. præterea, & ibi Abb. num. 7. de dilation. Bald. in l. eleganter. §. si quis post. ff. de condit. indeb.) debet narrari, agentem hoc remedio possedissee, & propter iniustas causas cecidisse à possessione, &
- 12 per illum, contra quem agitur indebite possideri, demum concludere se debere reintegrari ad suam possessionem, & aduersarium condemnari ad restitutionem dictæ possessionis, vt per Innoc. & alios in cap. cum ad sedem. de restitut. spoliat. & in cap. quærelam. de elect. Causa autem iniusta licet exprimat, illius verificatio non est necessaria: quia actor præsumitur sine iusta
- 13 causa, à possessione cecidisse, nisi contrarium probetur, Innoc. & alij communiter in cap. post electionem. de concess. præbend. Roland. consil. 6. num. 13. & consil. 41. num. 14. volum. 3. sed tantum sufficit docere de antiquiori possessione actoris, & detentione rei conuenti, vt per Abb. in d. cap. cum ad sedem. Alex. consil. 6. num. 5. volum. 3. & consil. 82. quinto volum. Modum autem articulandi pro eo, cui hoc interdictum competit contra
- 14 titulo possidentem, docet decisio Pedemontana 93. numero 3. in princ. ad quam recurre. Et condemnatus in hoc iudicio spolij non auditur in petitorio, nisi purgato spolio, vsque ad vltimum

- quadrantem, vt per Bal. in cap. conquarente, in princ. de restit.
 (pet. Abb. in c. accedens, & 20. vt lite non contestata. Aym. conf.
 340. num. 3. Tiraquell. in tract. de retract. conuent. §. 4. in 6. glos.
 25 num. 21. Et idem dicendum erit de expensis reficiendis: tamen ante
 illarum liquidationem, sufficit deponere vnum iulium cum obla-
 tione integralis residui, facta illarum liquidatione, Mohed. decis.
 16 3 11. Gomel. decis. 16. Secus dicendum erit de expensis reficiendis
 vigore commiffionis habentis clausulam (refectis expensis) quia
 tunc debent realiter, & reintegraliter solui, nec agens auditur nisi
 praua illarum taxatione, & solutione, immo non sufficit oblatio
 cum deposito, de quibus supra meminimus, Put. li. 1. decis. 124. Ve-
 rum cum de huiusmodi possessorijs remedijs, illorumq; processib.
 tanquã in practica quotidie occurrētibus, satis late, & ultra onus
 susceptum disseruerim, placuit hæc quoq; pauca de fructibus, illo-
 rumq; restitutione, & exequutione referre. Licet igitur respectu
 17 possessionis fiat exequutio, vt supra dixi iux. l. vnicam. C. si de mo-
 mentanea poss. fuerit appellatum, tamen respectu fructuum, pen-
 dente appellatione, non fit exequutio, quia illorum causa non est
 momentanea, vt in d. l. vnica. C. de appellat. Idem erit dicendum
 de sententia lata in possessorio, quæ condemnat in expensis, & in-
 teresse: quia pendente appellatione non fit illorum exequutio, vt
 per Bart. & Bald. in l. creditor. §. iussus de appellat. idem voluit
 Specu. eod. tit. de appellat. §. in quibus. vers. sed quia appellatione.
 Afflic. decis. 358. in fin. Secus tamen si fiat exequutio rei spo-
 liata, nam tunc fit exequutio in fructibus pendentibus, quia pars
 soli sunt, vt in l. fructus pendent. ff. de rei vend. Afflic. decis. 77. in
 fin. & propterea DD. de Rota cõdemnato appellanti de Apostolis
 respondentes quoad possessionem dant refutatorios: quo vero ad
 fructus, & expensas terminum iuris. Antequam à supra relatis pos-
 sessorijs iudicijs recedam, & ad alia deueniam, non ab re censui re-
 18 cedendum, tanquam quotidianum articulum, & quotidie in tribu-
 nalibus controuersum, quod articuli, & iura, quæ dantur in quoli-
 bet ex dictis iudicijs, semper in Curia admittuntur, licet respiciant
 petitorium, cum solita clausula (saluo iure impertinentium, & non
 admittendorum) quia illi deseruiunt ad coadiuuandum ipsum pos-
 sessorium, Rot. decis. 5. de sequest. poss. & fruct. in nou. Abb. in c. 2.
 nu. 1. de causa poss. & propriet. Dec. consil. 84. col. pen. ad fin. vers.
 non obstat, Afflic. decis. 7. per totam, Paris. conf. 60. nu. 7. vol. 3. so-
 lum etenim de illorum releuantia disputatur, quando petitur re-
 missoria, Host. & alij in c. cum contingat. de offic. delib. ibi Anto.
 de But. qui testatur de obseruantia, etiam dicit Ang. in l. si in spe-
 ciali. de rei vendit. Dec. consil. 517. numero 3. Rot. decis. 25. de
 restit.

testibus in antiqu. & de obseruantia testatur Verall. decif.
 145. li. 1. in manuscript. & in impressis decif. 147. 1. par. Tamen Ro-
 19 ta d. decif. 15. de Testib. & Paris. conf. 67. nu. 38. vol. 4. dicunt, quod
 admittuntur testes, examinantur, & ponuntur ad partes: & deinde
 si de eis erit habenda ratio, in actis per particulare decretum Iu-
 20 dices ponuntur; & ita de stylo Curia seruatur. (*Vsq̄ adeo, quod te-
 stes possi ad partes non probant, nisi ex Iudicis decreto in actis ponantur,
 etiam quod fuerint coram Iudice examinati, Dec. & alij. in l. ea. C. de edend.
 Pedemon. decif. 1. fere per totam, præsertim nu. 47. & 50. & in decif. diuer.
 coram Decano 445. par. 1.*) Remissoria autem in hoc iudicio posses-
 sorio non datur, præsertim in longinquis partibus, nisi sine retarda-
 tione vltioris processus: cum in huiusmodi remedijs non soleant
 admitti exceptiones requirentes altiorem indaginem, prout nec
 illæ, quæ in continenti probari non possint, & quæ concernant peti-
 torium, vt dicit Abb. in cap. fin. de ord. co. Et licet aliquando re-
 missoria detur in possessorio recuperandæ, tamen id procedit, vbi
 exceptio probanda respiceret possessorium ipsum, non autem pe-
 titorium, prout fuit resolutum in Rota in causa Portuen. de Colum-
 na die 9. April. 1579. coram Seraphino. In prophanis, & iudicijs
 21 ordinarijs passim datur remissoria sine fumo, & cum retardatione
 expeditionis causæ, vt in d. decif. in his, & pluribus alijs casibus,
 quibus remissoria, vel conceditur, vel denegatur, deq; illius proces-
 22 su. Vide scripta per Vestrium in li. 6. sui tract. in rub. de remiss. ad
 partes. Nec silentio prætermittendum, quod appellatio non permit-
 titur à sententia absolutoria lata ad fauorem rei conuenti in simi-
 lib. possessorijs iudicijs, vbi locus est Aegydiandæ constitutioni; & nõ
 dicatur quod illa tantum procedit in actiore, non autem in reo cõ-
 uerito. vt no. Ang. in l. quisquis, C. quorũ appell. Quoniam in contra-
 rium videtur esse veritas: non .n. debet licere actori, quod reo non
 permittitur, vt per Spec. de dila. in §. si. vers. in summa, Afil. d. 310.
 nu. 6. cum absurdum esset, quod vnus posset appellare, alter vero
 non, cum in iudicijs seruetur æqualitas: & hanc opinionem tenent
 omnes, quos refert Contar. ad l. vnicam. limit. 17. per totam. C.
 si de moment. poss. & ita seruat Rota, vt per Angel. lib. 3. decif.
 44. in repert. de appell. prohib. num. 6. Quibus addo circa ad-
 missionem articulorum, quod licet illi per Iudicem admittantur
 cum dicta clausula præseruatiua, saluo iure impertinentium, & nõ
 admittendorum; tamen ea operatur, vt illis postmodum visis in
 Camera, & constito de illorum impertinentia debet eos reicere,
 vt bene explicat Laf. in l. si duo patroni, §. idem Iulianus. n. 13. ff. de
 iureiuran. qui autem dicuntur pertinentes, vel impertinentes ibi-
 dem videre poteris: & quando facile possit apparere de illorum

impertinentia habes per Grammat. in decis. 45. num. 5. vsque ad num. 9. Paris. in consil. 67. volum. 4. Rota in vna Camerinen. legati, coram R. P. D. Penia die 27. Iunij 1592. & quod reijciuntur etiam depositiones testium receptæ super illis dicit Marant. in tit. de positionibus, seu articulorum production. 6. part. in versic. quod autem, num. 23. in princ. Io. Andr. & Imol. & communiter doct. in cap. cum contingat, de offic. delegat. Et quod quis non teneatur illis respondere affirmat Specul. in tit. de positionibus in §. quibus modis positiones reprobentur sub numero 1. circa med. in versiculo si vero certus est part. 2. antiq. impress. & sicut diximus de impertinentia articulorum pari ratione dicendum erit de impertinentia interrogatoriorum, quæ cum visa fuerint impertinentia à Iudice erunt rescanda, quæ autem dicantur impertinentia tradit Rip. in l. 1. num. 41. ff. si certum pet.

- 2) De modo autem procedendi in causa attentatorum cum singula satis diffuse per Lancellottum in eius solemnibus tractatu de attentatis doctissime, & copiose relata fuerint nihil aliud scribere visum est, sed tantum addere, vt præsertim Tyrones, sciant euenienti casu, quomodo in ea sit ferenda sententia, & quibus verbis concipienda placuit pluribus hic illius formulam subijcere, videlicet.

Christi nomine inuocato, per hanc nostram diffinitiuam sententiam, quam pro tribunali sedentes, & solum Deum præ oculis habentes de iuris peritorum consilio ferimus in his scriptis in causa, & causis quæ coram nobis in prima versæ fuerunt, & vertuntur instantia inter D. N. actorem ex vna, & D. N. reum conuentum de, & super spolio, & purgatione attentatorum, rebusque alijs in actis, & processu causæ, & causarum huiusmodi latius deductis, & illorum occasione partibus ex altera, dicimus pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus possessionem, seu occupationem, Tenetæ N. cum omnibus suis iuribus, & pertinentijs per eundem N. post inhibitionem, de qua in actis ei legitime præsentatam, apprehensam, & captam fuisse, & esse attentatam, & innouatam, illamque cum omnibus inde sequutis, quæ de facto processerunt reuocanda fore, & esse, & reuocamus, ipsumque N. à detentatione, & occupatione huiusmodi in totum tollendum, & remouendum fore, & esse, prout tollimus, & remouemus, & præfatum N. ad pristinum suum statum, & possessionem, in quibus ante huiusmodi attentata, & inhibitionem fuerat plenarie restituendam, & reintegram fore, & esse, prout restituimus, & reintegramus, mandatumque desuper opportunum de illam restituendo, & amouendo respectiue decernendum,

& re-

& relaxandum fore & esse, prout decernimus, & relaxamus. Molestationesque, vexationes, perturbationes, & impedimenta quacunque per praefatum N. eidem N. super praemissis quomodolibet praestitas, factas, & illatas, factaque, praestita, & illata fuisse, & esse temerarias, iniquas, indebitas, & iniustas, temerariaeque, iniqua, indebita, & iniusta, ac de facto praesumptas, & praesumpta, illasque, & illa eidem N. minime facere licuisse, neque de iure licere, & propterea in, & super illis eidem N. perpetuum silentium imponendum fore, & esse, prout imponimus, & nihilominus eundem N. in fructibus à tempore occupationis citra ex eadem tenuta perceptis, & vsque in diem illius dimissionis percipiendi, ac in expensis in huiusmodi causa legitime factis condemnandum fore, & esse, prout condemnamus. Quorum & quarum liquidationem, & taxationem respectiue nobis in posterum referuamus. Et ita dicimus, pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus; omni meliori modo.

DE MODO PROCEDENDI IN CAUSIS restitut. in integr. Cap. IX.

Remedium restitutionis in integrum extraordinarium est, & in illius iudicio nunquam, aut raro pronunciat A. esse, vel non esse in integrum restituendum: Sed tantum incidenter Iudex cognoscit, & subinde ad vltiora in negotio principali procedit. Quia quatenus restitutionem petens restituendas de iure veniat per processum ad vltiora habetur pro restituto, & sic ita euitatur circuitus. Ut habetur in formulario procurat. in titulo de restitut. in integr. Cassad. ibi citat. decis. 8. numero 6. de praescript. Vestr. eodem titulo libro 8. num. 17. & quod Iudex non debet super restitutione in integrum pronunciare, sed tacite ad vltiora procedere habetur per Marchel. in cap. 1. part. 2. de comm. San. nullit. num. 64. Si enim Iudex aliquem in integrum restituendum esse pronunciat, materiam appellandi parti aduersa praberet, & sic tres super restitutione, & alia tres super re principali sententiae dicerentur. Super modo procedendi in hoc iudicio sufficit dixisse, quod petens restitutionis beneficium, terminos, qui in alijs ordinarijs iudicijs seruari solent seruare debent: Huic etiam addo, quod procurator petens restitutionem in integrum debet habere speciale mandatum ad illam petendum, Abb. in cap.

suscitata extra sub num. sexto de restit. in integr. aliqua alia de restit. in integr. habes infra : Qui autem hoc extraordinario remedio uti possint , & in quibus necessaria sit restitutio , ac infra quod tempus petatur . Item quomodo signatura rescribere solet abunde retulit Vestrius in quarto libro de dolo , & contum. & libro 8. cap. 3. de restit. in integr. & per eundem moder. Marches. in toto eodem titulo quem consule . Nec prætereundum censui , quod quando petitur beneficium restitutionis in integrum aduersus instantiam ab illis , quibus alias de iure competit , sequitur quod tale beneficium potest peti coram eodem iudice , & non est necesse adire principem , quia quilibet Iudex, siue ordinarius, siue delegatus sit, potest de restitutione in integrum cognoscere, & illam concedere maxime incidenter in causis coram eis verten. ut in l. fin. C. vbi, & apud quem citat. per Marant. de Ordin. Iud. in 5. part. sub num. 36.

ALIA EOD. TIT.

Cap. X.

- 1 *Extrema probanda in hoc iudicio recuperanda .*
- 2 *Ex possessione de præterito præsumitur de præsentis .*
- 3 *Secundum extremum probatur ex sustentatione litis.*
- 4 *Extrema requisita in iudicio petitorio.*

- Am dixi , & nunc repetendum esse censui , quod extrema probanda in iudicio recuperanda sunt hic secundum probare actorem antiquitus possedisse , & conuentum nunc possidere, Menoch. de recuperan. poss. in præludijs num. 21. Galles. in formul. variar. commiss. in primo trac. cap. 28. super spolio de primo extremo habetur infra , & quod ad probandum spoliū sufficiat probari se possedisse ante spoliū , licet quis non probet se possidere tempore spoliij , cum ex possessione de præterito probetur possessio de præsentis , ut inferius probabitur , & quod hæc sit communis opinio attestatur , Rip. in cap. 3. numero 32, extra de caus. possels. & propriet. licet ipse videatur tenere contrariam sententiam , tamen ibi asserit tutius esse in iudicando à communi non recedere , qui enim semel possedit , præsumitur de præsentis possidere, Bartol. in l. siue possidetis sub numero 6. & 7. C. de probationibus . De secundo autem extremo satis dicitur constare ex contradictione ,
- & su.

& sustentatione litis, præsertim vbi tractatur de iure in corporali, Ant. de Butr. in c. suborta. num. 7. de senten. & re iudic. Alexan. consil. 73. in princ. lib. 2. Socin. consil. 18. num. 17. lib. 2. quos sequuti fuerunt domini de Rota in vna Romana rationis Bancariæ dd. de Boschis, & Gauotijs, coram Illustrissimo D. Cardinali Pamphilio, tunc Rotæ Auditore, in qua ego fui Procurator die 27. Octobris 1586. Decis. de Grafs. 42. de restitut. spoliator. vbi dictum fuit per DD. constare de primo extremo ex instrumento captæ possessionis, de secundo autem extremo ex sustentatione litis cum alijs adminiculis. Et quod secundum extremum probatur per sustentationem litis, est text. in l. qui se liti. ff. de pet. hæredit. & l. is qui se obtulit, & l. si autem, ff. de re iud. Caputaquen. decis. 369. num. 12. per Paris. consil. 54. lib. 3. Cumque hæc pauca dixerim de 4 polsefsorio non dicendum erit de extremis requisitis in petitorio scilicet in rei vindicatione, in qua duo videntur necessario consideranda, & verificanda, vt puta dominium, vel quasi, ex parte actoris; & possessio, vel quasi ex parte rei, Ias. in §. omnium instit. de act. num. 22. & hæc superius dicta in proximo præcedenti, & præsentis cap. satis sufficiant pro docendo modum procedendi, & requisita probandi in hoc spolij iudicio, remanet tantum non inutile referendam notabilissimam resolutionem in hoc articulo actionis spolij, factam in Sacro Rotæ Auditorio, quam causarum Patroni perpetuo menti retineant, & ad eam in facti contingentia recurrant, quam hic pro illorum, ac litigantium, vtilitate imprimendam fore iussi, tenoris infra scripti.

R. P. D. SERAPHINO

Nullius, seu Mediolanen. remedij
reintegrandæ.

Mercurij 17. Maij 1600.

E P I T O M E.

Remedium cap. reintegranda 3. q. 1. præscriptione
tollitur.

SVM-

S V M M A R I V M.

- 1 Remedium cap. reintegranda est præscriptibile, quemadmodum ceteræ actiones, licet privilegiatæ.
- 2 Adducuntur fundamenta, & auctoritates in contrarium.
- 3 Omnes actiones tolluntur præscriptione quadragenaria.
- 4 Leges abhorrent dominia rerum stare semper sub incerto.
- 5 Præscriptio sicuti tollit dominium multo magis debet tollere actionem.
- 6 In remedio cap. reintegranda debent probari duo extrema,
- 7 Extrema possunt probari per testes de fama, & de auditu.
- 8 Possessorium absorbet petitorium.
- 9 Opinio hæc est magis communis.
- 10 Quid importent verba (quacunq; temporis conditione) in cap. reintegranda.
- 11 Pactum de retrouendendo quandocunq;, & perpetuo spatio triginta annorum excluditur.
- 12 Nulla est differentia inter ius ciuile, & canonicum.
- 13 Non est verum præscriptionem fuisse adiuuentiam propter dominium, & non propter possessionem.
- 14 Debilior est possessio, & minori tempore amittitur.
- 15 Exceptio præscriptionis, non solum dominium, sed etiam possessionem respicit.
- 16 Præscriptione hanc intelligunt DD. procedere contra actionem spolijs simplicis prouenientis ex probatione duorum extremorum, non autem ubi constaret de vi, dolo, & mala fide.
- 17 Aduersus dolum, & malam fidem, nulla præscriptio opponi potest.

1

Vit mihi per memoriale Sanctiss. D. N. commissa atdua illa quæstio, & adeo inter iuris interpretes controuersa in Rota proponerem. An remedium cap. reintegranda, 3. quæst. prima sit impræscriptibile, vel potius alia præscriptione tollatur, & causa per DD. exactissime discussa, fuit conclusum, omnibus idem sentientibus, vno tantum excepto hoc remedium præscriptione tolli, quemadmodum ceteræ actiones, quantumuis privilegiatæ, sed antequam ad rationes decisionis veniam, non erit inutile rationes, quibus mouentur Doctores contrarium sentientes deducere, vt earum cum contrariis argumentis collatione facta, veritas facilius eruatur.

- 2 Primum itaque, & præcipuum fundamentum huius sententiæ fit in dicto cap. reintegranda in illis verbis, quacunq; temporis conditione, Ex quibus colligunt nullo tempore hoc remedium præscribi.

Secundo deducitur auctoritas glossæ fin. & Doctorum, qui eam sequuntur in cap. sollicitate de restit. spoliat. quæ vult perpetuo agi posse hoc remedio.

Tertio nituntur auctoritate Rotæ, quæ sæpius hanc sententiam amplexa, vt videre est in decis. Casad. 6. de restitut. spoliator. Put. 118. libro primo, Mohed. 18. de restitut. spoliat. Simonert. 60. Verall. 296. lib. 1. & Mohed. ait repertam fuisse annotationem Ludouici Romani attestantis idem antiquis temporibus Rotam censuisse, & deinceps in pluribus causis auctoritatem antiquarum decisionum Rota est sequuta.

Quarto videtur hæc opinio, niti ratione rationabilis odij, quo digni sunt illi, qui aliorum bona, & possessiones inuadunt, qui ideo nulla tuti sunt præscriptione, quæ neque dari potest, etiam post decursum tempus mille annorum, si à principio spoliator fuit dolosus, vel violentus, iuxta receptissimam Canonistarum opinionem.

Postremo allegantur auctoritates plurimorum Doctorum, qui hanc sententiam defendunt, quorum fiet mentio in solutione argumentorum huius partis.

Contraria vero opinio nititur multis, vrgentissimisque argumentis, & auctoritatibus.

- 3 Et primo, quia tam iure ciuili, quam Canonico omnes actiones tolluntur præscriptione quadragenaria, vt probatur in l. sicut, & l. omnes. C. de præscript. triginta, vel quadraginta annorum, Authen. quas actiones, C. de Sacrosanct. Eccles. c. ad aures, & cap. illud, & cap. quia indicante de præscript. cap. placuit il primo, & cap. post quingentos 16. quæst. 3. in quibus iuribus ponderantur dictiones vniuersales qualemunque actionem tollentes, & maxime in cap. ad aures, vbi omnis prorsus excluditur actio, quæ verba ponderat Ruyn. consil. 103. num. 7. lib. 3. & facit Ias. consil. 113. num. 27. lib. 4. Aym. consil. 294. Roland. consil. 72. num. 20. lib. 2.
- 4 Secundo leges abhorrent dominia rerum stare semper in incerto, l. prima de vsucap. §. 1. inst. eod. l. cum notissime C. de præscript. 30. annor. & etiam litium immortalitatem, l. fin. & ibi gloss. in verbo finis pro suo.
- 5 Tertio cum temporis præscriptio tollat dominium, quod est maximi præiudicii, vt per Bartol. in l. rem alienam de pig.

pig. act. multo magis debet tollere hanc actionem possessoriam lenioris præiudicii, vt arguit Castrenf. consil. 205. numero 3. libro primo, Socin. in l. rem quæ nobis, numero 18. de acquir. poss. Paris. consil. primo, numero. 155. lib. 1. Bald. de præscript. 4. par. princ. quæst. 20. num. 1. Rolan. consil. 72. num. 19. lib. 2. & consil. 6. num. 8. lib. 3.

- 6 Quarto multum hanc sententiam comprobare videtur, si consideremus quid in hoc remedio, & quomodo veniat probandum, nam cum sufficiat probare duo extrema, nempe possessionem antiquissimam actoris, & possessionem recentem rei, & illa
- 7 probari possit etiam per testes de fama, & de auditu, qui in antiquis admittuntur, & semper eueniat, vt propter antiquitatem, & sinistros casus bellorum, incendij, pestis, & similia instrumenta, quibus possessores sese tueri possent, sint deperdita, vel etiam vetustate consumpta, certe ex tali perpetuitate huius remedii facile Domini propriis bonis iniuste priuabuntur in maximum præiudicium reipublicæ, vt per Mohedanum decis. 17. de restitutione spoliatorum. Sarmien. de reudicibus Eccles. part. 1. cap. quarto, numero 11. & Selecta. interp. libro 2. cap. 13. numero secundo, & quod est valde absurdum remedio possessorio, adeo priuilegiato circa probationum qualitatem tollitur dominium legitime præscriptum, & redditur inutile aduersus omnes iuris regulas, quibus perpetuo traditum
- 8 est petitorium absorbere possessorium, & nihilominus hic contrarium euenit.
- 9 Quinto negari non potest; si enumeremus auctores hanc opinionem sequentes hanc esse magis communem, prout testantur Gabriel. conclus. quinta, numero 64. de restitutione spoliator. Contar. de moment. possess. §. 4. limit. 2. numero 26. vsque ad num. 29. Pontan. de spol. lib. 3. cap. 2. num. 91. Decian. consil. 65. num. 2. lib. 3. Crot. consil. 47. num. 29. li. 1. Honde. consil. 82. num. 49.

His rationibus adducti Domini hanc sententiam amplexi sunt, superest solum respondere his, quæ in contrarium deducta fuerunt.

- 10 Et primo, quia Basis contrariæ sententiæ tota constituitur in capit. reintegranda, videndum est de intellectu illorum verborum, quacunque temporis conditione, quæ reguntur ab illis verbis in fine positis perdidisse noscantur, & certum est naturalem, & verum sensum conditionis temporis referri potius ad qualitatem missionis, quam ad temporis quantitatem lege prima, §. denique ait. de aqua, & pluuia arcenda l.

testium, in princ. de testibus. Rebuff. in l. conditionales 62. ver. 4. de verb. signif. quod eo magis dicendum, quia referuntur ad deperditionem, quæ non temporis cursum, sed initium amissionis respicere videtur, prout, & aliæ qualitates ibi appositæ, captiuitatis, doli, violentiæ, & quarumcunque iniustiarum causarum, quod sensisse videtur ibidem Archid. dum dicit forte ibi erat guerra, vel metus latronum nemo audebat ibi morare, & hæc verba importare qualitatem temporis, & non præscriptionem, de qua in eo text. non agebatur, tradit Contar. de moment. poss. §. 4. limit. 2. num. 22. post Belamer. & Io. de Turrecrem. Castren. conf. 105. num. 3. part. 1. & bene Gallef. de exercit. iurifcon. lib. 3. num. 56. Modern. in remed. 15. recuperan. num. 422. & demum ita videtur sensisse Gratianus huius canonis compilator, qui in sumuario suo ante hunc canonem non apponit dictionem temporis, sed simpliciter ait ablata quacunque conditione in eodem loco, vnde subrepta fuerant esse reuocanda, & hunc verum, & germanum sensum appellat Nicol. Granatius ad Vestrium. lib. 2. cap. 3. num. 41. neque est verisimile Pontificem, vna vocula, eaque ambigua voluisse totam materiam præscriptionum subuertere, vt in hac eadem materia præscriptionis tradit gl. in cap. 1. §. præterea, in verb. præscriptione, de capit. Conradi, vbi verba illa nulla obstante præscriptione interpretatur, de decemnali, vel vicemnali, non autem de 30. aut 40. annorum præscriptione, hæc ratione mota, ne totam materiam præscriptionum multis vigilijs excogitatum subuertere, & radicitus euellere videatur, quam glossam communiter esse approbatam constat ex traditis per Tiraq. de retract. conuentio. §. 1. gloss. 2. num. 12. quod ex eo confirmatur, quod posteriores Pontifices in cap. ad aures, & alijs supra allegatis trigenariam, & quadragenariam præscriptionem omnem, prorsus actionem excludere voluerunt, adeo quod & si verba illa conditione temporis importarent præscriptionem, nihilominus eis ex sequentibus constitutionibus derogatum fuisse apparet.

Secundo non obstat auctoritas glossæ, in cap. solicite de restitut. spoliator. vbi ait, ad damnum, siue pœnam perpetuo agi posse, quia nulla conditum temporis opponi potest, cap. reintegranda 3. quest. 1. nam sublato fundamento, quod sit in dicto cap. tollitur etiam opinio gloss. quæ illi innitur, præterea cum vtatur dictione, perpetuo, ea est intelligenda, prout in similibus terminis passim vsurpatur, vt ista perpetuitas concludatur spatio 30. vel 40. annorum opponi possunt. iust. de par. pet. & temp. act. & concordantes textus desumi possunt apud Brisson. de verb. signif. in verbo perpetuæ actiones, & potest etiam intelligi de actionibus, quæ competunt aduersus violentos, & dolosos, cum loquatur de damno illato, & de

- pœna, & hic non est casus de quo agitur, vt infra dicitur quare Doct. qui simpliciter referunt, & sequuntur hanc glosam non multum faciunt pro hac parte, cum sint intelligendi iuxta vulgarem significationem dictionis perpetuo in hac eadem præscriptionis materia non obstante quacunque vniuersitate, & prægnantia verborum, vt in pacto de retrouendendo quodocunque, & perpetuo censeuit Rota spatio 30. annorum excludi ex conf. Bal. 303. lib. 1. in causa Reatina tenuta 13. Aprilis 1579. coram Illustriss. Lanc. Ilotto, & 12. Decembris 1588. coram R. P. D. meo Pamphilio, & glosam ita sensibile est verisimile, postquam fecit mentionem temporalium, & perpetuarum actionum, iuxta iuris ciuilibis dispositionem, quæ clara est, nec ab ea recedit ius Canonicum, vt ex allegato cap. ad aures, & alijs aperte colligitur, & in materia præscriptionis excepto casu mala fidei, nulla est differentia inter ius civile, & canonicum, vt tradunt Abb. & alij in cap. de quarta, de præscript. neque obstat, quod præscriptio secundum aliquos fuerit inuenta propter possessionem, quia hoc esse falsum colligitur ex cap. iubemus 16. q. 3. & ex l. fin. C. de edict. diu. Adr. toll. & ex l. competit. C. de præscriptio. 30. vel 40. annorum, imò multo debilior est possessio, & minori tempore amittitur, vt per Innoc. in cap. quærelam, & ibi Bellam. num. 10. & alios relatos per Contard. vbi supra num. 31. neque obstat, quod in iudicio spolij non admittatur exceptio domini, quia exceptio præscriptionis non solum dominium, sed etiam possessionem respicit, & ideo non minus est admittenda quam exceptio illa, quod quis facto suo ceciderit à possessione.

Tertio loco non obstat auctoritas Rotæ, quia si bene considerentur decisiones allegatæ apparebit contrariam sententiam obtinuisse cum magna controuersia, & difficultate, & eorum compilatores pro maiori parte contrarium sensisse, quare non est habenda ratio eorum, qui auctoritate Rotæ moti, hanc sententiam amplexi sunt, quæ quamuis plurimum semper valuerit, præualere tamen debet ratio, & veritas tot alijs non contemnendis fuleita auctoritatibus.

- Non obstat ratio odij rationabilis aduersus intentatores rerum alienarum, quia hanc præscriptionem intelligunt Domini procedere contra actionem spolij simplicis prouenientis ex probatione duorum extremorum iuxta stylum Rotæ, non autem vbi constaret de vi, dolo, & mala fide, cum nulla præscriptio aduersus dolum, & malam fidem opponi possit cap. fin. de præscript. & hoc fortasse sentit Papa in illo Canone in illis verbis, per quascunque iniustas causas, & hanc exceptionem admittunt Doct. allegati per Contard. in d. limit. num. 34. & 35.

Quantum ad auctoritates, quæ deducuntur si tollantur e medio Doct.

Docti qui ex professo hanc quæstionem non tractant, & qui simpliciter sequuntur glossam, cap. sollicite, dicentes illud remedium esse perpetuum, quæ verba non excludunt præscriptionem 30. vel 40. annorum, vix reperitur aliquis præter solum Imol. in cap. 2. de rest. spol. qui contrarium aperte senserit ante decis. Cassadori, vt fuit animaduersum per Galesium, Rursus si tollantur Doctores, qui potius auctoritatem Rotæ sequuti sunt, quam pondus rationum in contrariam facientium, apparebit longe pluribus auctoritatibus fulcitam esse partem contrariam, & id fatentur Doct. supra allegati dicentes hanc esse magis communem, & ita recedendo ab antiquis decisionibus fuit per Dominos conclusum hanc opinionem æquiolem, & veriolem esse, & dignam S. D. N. approbatione.

Ita resolutum fuit me proponente in plena Rota 17. Maij 1600.

ALIQUA ALIA DE RESTIT. IN
integrum. Cap. XI.

- 1 Procurator debet habere speciale mandatum ad petendum beneficium restitutionis in integrum.
- 2 Procurator ab executione non appellet sine speciali mandato.
- 3 Restitutio in integrum non impedit executionem captam.
- 4 Et quando dicatur cepta executio.

Ltra relata in proximo præcedenti cap. 9. de restitutione in integrum, non videntur superflue referenda, & repetenda, quod procurator petens hanc restitutionem debet habere speciale mandatum. Abb. incap. fuscitato, ex trade restit. in integr. sub num. 6. hæc quoque referam, vt puta quod procurator generaliter constitutus ad lites, causas ab executione non potest appellare, sed mandatum speciale requiritur. Felyn. in cap. quoad consultationem, nu. 21. de re iud. Roland. à Vall. conf. 43. sub num. 11. vol. 1. cum ibi citatis.

- Secundo, si principaliter hæc restitutio à procuratore petatur, mandatum pariter speciale requiritur, vt supra meminimus, secus tamen si incidenter petatur, vt bene explicat Lucas Pet. in eius praxi Capitolina, lib. 7. de causis rest in integr. num. 13.
- 3 Tertio, quod ea non impedit executionem factam vigore mandati relaxati, captis scilicet pignoribus, & tunc signatura intelligit, quod sit cepta executio ad hoc, vt ea per restitutionem in integrum non impediatur, licet Rota aliter dicat, quod scilicet satis sufficit

scit dicere ceptam esse exequutionem per solam mandati relaxa-
tionem, vt habetur in decisione inferius scripta, & licet multa alia
non prater rem hic addi, & referri potuerint, tamen cum ea perti-
neant ad signaturam, ideo in facti contingentia recurre ad eos, qui
de vtraque signatura ex professo scripserunt, & signanter ad moder-
num tract. R. P. D. Marchesani nouissime in lucem editum, ubi om-
nia in hac re copiosissime, & doctissime habes, huic restitutionis in
integrum, articulo tantum addere uisum est, quod si apud patro-
num causa dubitari contingat circa hunc articulum, vt puta quan-
do ea dicatur principaliter petita, & quando incidenter recurras
etiam ad eundem Lucam Pet. in eod. tit. per totum, qui omnia op-
time, ac doctissime explicat.

R. P. D. PAMPHILIO

CORNETANA PECUNIARIA.

Mercurij 4. Iunij 1601.

EPI T O M E.

Restitutio in integrum non impedit exequutionem iam
ceptam.

S Y M M A R I U M.

- 1 Non est locus arbitrio ad retardandum exequutionem.
- 2 Arbitrium intelligitur, prout de iure.
- 4 De iure restitutio in integrum non impedit exequutionem iam ceptam.
- 4 Vt dicatur exequutio cepta, sufficit, quod fuerit decretum, & relaxatum
mandatum.

- 1 **D** Omini dixerunt non esse locum arbitrio ad retar-
 2 dandam exequutionem, quia arbitrium intelli-
 3 gitur, prout de iure, Bar. in extrauag. ad reprimen-
 &c. in verbo videbitur, num. 8. Paris. cons. 56. nu.
 5. lib. 1. de iure autem restitutio in integrum non
impedit exequutionem iam ceptam. Alex. cons.
 223. num. 6. lib. 6. Rip. in l. 4. §. condemnatum sub
 n. 30. ff. de re iudic. Put. decis. 10. de rest. in integ. & decis. 285. lib. 2.
 & fuit resolutum in causa Cartagineñ. decanatus 18. Decem. 1587.
 coram R. P. D. Bubalo, & antea coram eod. in causa Burgeñ. deci-
 marum de scalate 28. Octob. 1586. & alias sepe, in casu vero de quo
 4 agitur non solum ante petitam restitutionem fuerat decretum, &
relaxatum mandatum exequutiuum, quod sufficit, vt dicatur ex-
equutio cepta, vt per Put. d. decis. 285. & habetur in dictis decis.
 Cartagineñ. & Burgeñ. sed etiam exequutio fuerat facta realiter
 in partibus, & realiter hic in curia in persona fortunij.

DE IUDICIIS ORDINARIIS. Cap. XII.

- 1 *Auditor Camerae, quarum sit causarum index competens.*
- 2 *Causae exequutionis literarum Apostolicarum cognoscuntur ab A. C. in pri-
ma instantia etiam in beneficialibus.*
- 3 *Auditor Camerae est ordinarius Iudex officialium, curialium, & mercatorij.*
- 4 *Ad horum instantiam omnibus iudicibus inibet.*
- 5 *Item est iudex superintendens Curiae Burgi, Turris Nonae, & Curiae de Sa-
bellis.*
- 6 *Habetur ad A. C. recursus a grauaminibus in dd. Curijs illatis & ipse inibet.*
- 7 *Romani possunt declinare forum A. C. vtendo priuilegio Pop. Rom. concesso.*
- 8 *In exequutione ob eam inter Romanos habet locum praeventio ex parte
actoris.*
- 9 *Coram A. C. iudicia ordinaria, & aliqua exequutiua per viam monitorij,
non autem libelli introducuntur.*
- 10 *Per viam citationis omnes causae ordinariae a 20. ducatis infra incobantur.*
- 11 *A sententijs latis, seu decretis in huiusmodi causis summam scutorum 20. ex-
ceden. datur appellatio.*
- 12 *Secus a 20. infra.*
- 13 *Proceditur etiam per citationem contra Mercatores, Notarios tribunalis, &
illorum scribas, & familias.*
- 14 *Item in dependentibus ab obligatione camerale.*
- 15 *Quomodo contra sequestrarium mandato contra debitorem relaxato pro-
cedatur.*
- 16 *Contra debitorem debitoris obligati in forma Cam. exequutiue proceditur.*

17 *Sequestrarius non obligatus in forma Cam. si condemnetur appellat, & eius appellatione pendente nihil innouatur.*

1 **A**uditor Camerae in vim suarum ordinariorum, facultatum, quas uti pro intelligentia eorum, quae in hoc opere continentur, apprimè necessarias, in illius calce imprimendas curauimus. Est Iudex competens, & ordinarius quarumcunque causarum ciuilium, criminalium, beneficalium, & prophanarum, inter, & contra quascunque, personas, quauis auctoritate, dignitate, & potestate fungentes, & praesulgentes in Romana Curia, & extra eam in prima, secunda, & alia quauis instantia per viam monitorij, aut per appellationem, exceptis his, quae ex dispositione sacri Concilij Tridentini, c. causa omnes, sess. 24. in partibus coram locorum ordinarijs cognosci debent. Ex his vero excipiuntur causae super executione quarumcunque litterarum Apostolicarum, quae in Curia, & ab eodem A. C. licet causae beneficales sint, in prima instantia cognoscuntur. In

3 super A. C. est Iudex ordinarius, competens, & particularis quoruncunque officialium Romanae Curiae, & Curialium, ac mercatorum,

4 & ad eorum instantiam partibus inhihet, ne ipsos alibi, quam in

5 suo Tribunali molestant. Praeterea est iudex superintendens Curiae

6 Burgi, Turris Nonae, & Curiae de Sabellis, & à quibusuis grauaminibus in praedictis curijs illatis appellatur, & ad eum recursus ha-

7 betur, ipsisque sua ordinaria auctoritate inhihet. Romani autem si

8 forum A. C. declinare uoluerint priuilegio Populo Romano concess

9 so uti potuerunt, exceptis tamen Cameralibus obligationibus, in

10 quarum executione praeventio ex parte actoris locum habet. In

11 Tribunali A. C. iudicia ordinaria, & etiam executiua, ut puta vigore Breuis, & litterarum Apostolicarum introducuntur via monitorij, non autem libelli, ut alibi solet. Per viam citationis introduci, & inchoari possunt omnes causae etiam ordinariae, quarum valor summam uiginti ducatorum auri de Camera non excedit: ac in illis summaria, & iux. ordinarias facultates ipsius Auditoris procedi potest. In causis uero ducatos Viginti non excedentibus appellatio cum deuolutiua, tum suspensiua conceditur, & iuxta Signaturae reformationem, à Decem ducatis supra, quae postmodum ex ordine fel. rec. Pij Papae Quinti ad ducatos Sexdecim est extensa, & iuxta praesentem iusticiam ad scuta 20. monetæ à qua summa infra executio, appellatione quauis nequaquam obstante, datur. Procedit amplius A. C. per citationem, & summarie inter, & contra mercatores, & contra Notarios tribunalis, eorumque scribas, & familias: & hoc ex priuilegio late in facultatibus praenominatis express-

- 14 presso. Item procedit eodem modo in dependentibus ab obligatio-
- 15 ne Camerali, exempli causa. Si factio sequestro contra sequestratari-
 um procedendum sit, relaxato prius mandato contra principalem
 debitoré, citatus sequestratarius ad consignandum pecunias,
 seu bona sequestrata, alias videndum contra ipsum decerni, & rela-
 xari mandatum exequutium, seu mandari contra ipsum exequi
 mandatum contra principalem debitorem relaxatum iuxta termi-
 nos l. si oleum, ff. de dolo malo, & ibi Bart. Et Iudex in citationis
 termino relaxat mandatum, seu mandat exequi, quod contra prin-
 cipalem debitorem relaxatum fuit, nisi ad primam diem cum inti-
 matione. Quo termino elapso, & intimatione reproducta Notarius
 contra sequestratarium mandatum expedit, vel, Exequatur, in man-
 dato contra debitorem apponit ad creditoris electionem. Et si
 mandatum contra principalem debitorem re ipsa expeditum, & so-
 lutum fuerit, soluet creditor pro nouo mandato, seu exequatur,
 contra sequestratarium, iulios quatuor cum dimidio. Si primum au-
 tem mandatum cum effectu expeditum non est, sed tantum à iudice
 decretum, idem soluet pro mandato quantum contra principalem
 16 debitorem soluere tenebatur. Et præmissus processus de inue-
 terato stylo tribunalis fit etiam contra debitorem debitoris obli-
 gati, in forma Camerae, scilicet ad soluendum, alias videndum con-
 tra eum decerni mandatum exequutium. Ratio, quia debitor ob-
 ligat, & hypothecat suo creditori omnia bona sua, & appellatione
 omnium bonorum veniunt credita, actiones, & nomina debitorum;
 Casu primus creditor habet obligatum, & hypothecatam nomen
 debitoris, & agit contra talem debitorem debitoris sui, vt illi actio-
 ne. Paris. conf. 107. n. 130. vol. 3. Corn. conf. 61. n. 26. lib. 3. Alex. in l.
 17 hares cum, ff. ad Senatus consul. Trebel. nu. 5. & 6. Secus tamen di-
 cendum erit, si procederetur contra debitorem non simili modo ob-
 ligatum, vel ex sequestro, vel alio iuris remedio: quia tunc ordina-
 rié, non autem exequutiue procedendum esset. Et tunc tale iudi-
 cium recipit omnes terminos ordinarios, sicut in alijs ordinarijs
 iudicijs, vt per Bart. in l. sine causa in 1. & in 2. lect. C. quando Fi-
 fcus, vel priuatus. Vsq; adeo, quod si talis debitor, sine sequestra-
 tarius conuentus, & condemnatus appellaret, appellatione penden-
 te ligatæ sunt manus Iudicis, & officium Iudicis conquiescit, ad l.
 sine pars. C. de dilat. Et licet per Roman. in conf. 214. non obscure
 dicatur, quod antequam procedi possit contra debitorem debito-
 ris, requiritur, quod principalis debitor condemnetur, vt ibi in ver-
 ficulo vltimo; ponderandum tamen satis sufficit verificari debito-
 rem principalem obligatum esse ad fauorem creditoris, & debito-
 rem debitoris pari modo obligatum, eo enim casu habet locum sty-
 lus procedendi modo præmissis, & de his hæcenus.

DE MODO PROCEDENDI IN CAUSIS
ordinarijs à viginti ducatis vsque ad 200.

Cap. XIII.

- 1 Præcedit in his causis monitorium personaliter exequutum .
- 2 Reproducito monitorio, & lapso triduo ad illius verificationem proceditur.
- 3 Quenam fiat citatio, quando verificatio per productionem scripturarum est
facienda.
- 4 Quando citatus ad dicendum contra, non possit ulterius contradicere .
- 5 Secus si iudex saltem tacite iura non recipiat .
- 6 Citatio ad dicendum contra articulos, pro examinandis testibus.
- 7 Iuramentum testium saltem per diem ante examen omnino præcedit.
- 8 Examen potest quocunque die etiam feriato recipi.
- 9 Iuramentum testium recipiendum est die iuridico, licet aliter in tribunali
fiat .
- 10 In summario commisso examine, in quibuslibet causis sufficit, quod iuramen-
tum testis in ipso examine præstetur.
- 11 Producentis articulos causa se ab onere probationis eximendi, obtinet monito-
rium a l respondendum, & quando .
- 12 Monitorij butusmedi formula.
- 13 Citatio, quæ hoc monitorium sequitur.
- 14 Pars admittitur ad respondendum articulis ante iudicis pronuntiationem su-
per confessione.
- 15 Articulis factum alienum concernentibus, aduersario instante quomodo fit
iurandum.
- 16 Si factum proprium concernunt, debet dans præcise per factum veritatis iur-
rare, & aliqua de specificatione materiarum .
- 17 Aëtoris procurator reo comento instante, medio in sui principalis animam
iuramento respondere tenetur.
- 18 Item cogitur examinari tanquam testis super his, de quibus antequam procu-
rator constitueretur erat informatus .
- 19 Secus de his, quæ sciuit postquam fuit constitutus procurator.
- 20 Procurator, qui causam egit an in eadem causa possit se examinare, licet reuo-
catus fuerit.
- 21 Articuli postiuue, non autem integratiue fiunt .
- 22 Si fiant integratiue pars illis respondere non tenetur .
- 23 In causis exequutiuis, pro habenda articulorum responsione, non est opus
monitorio, & simplex citatio fit, & quare .
Et quomodo pars respondere teneatur . Forma citationis pro habenda re-
sponsione articulorum, & iudicis subdelegation.
- 24 Citationes in causis ordinarijs à 20. ducatis supra, de Stylo Tribunalis A. C.
personaliter fiunt.

- 25 Tutius est, citationes ad sententiam, & alias similes substantiales citationes personaliter exequi facere.
- 26 Verificato monitorio, si illud fuerit negatum, quæ citatio fiat.
- 27 Et quæ si non est negatum.
- 28 Lata per decretum, vel per cedulam sententia, index mandatum, nisi ad primam diem decernit.
Et quomodo formetur sententia post mortem principalis.
- 29 Hæc conditio est respectu exequutionis, non autem condemnationis.
- 30 Terminus ad appellandum currit à die sententiæ. Et quædam de citationibus exequutis dimissa copia.
- 31 In causis exequutivis cum cedula, & sine cedula appellatio recipitur.
- 32 In causis ordinarijs præsertim à diffinitiva non valet appellatio nisi cum cedula.
- 33 Remedio quo vii potest appellans, appellationis cedulam in promptu non habens.
- 34 Appellatio regulariter interponitur coram iudice à quo.
- 35 Diligentia redeundi, & reperiendi iudicem non est necessaria, ac plura alia de appellatione, illiusque prosecutione.
- 36 Complura alia de præparatorijs, & illorum responsione.
- 37 Venia agendi contra parentes petenda erit.

IN causis ordinarijs à viginti ducatis vsque ad ducentos monitorium personaliter exequendum præcedere debet. Hoc exequuto, & in actis Notarij reportato, lapsis tribus currētibus diebus in eo parti ad comparandum assignatis, agens ad illius verificationem per instrumentum, vel aliarum priuatarum scripturarum exhibitionem, vel testium examen, aut per aliud probationis genus à iure indultum procedit. Et si instrumenta, vel alia iura producere vult, partem citat, ad dicendum contra iura producta, & reperta, videndum iurare testes super illorum recognitione quatenus opus sit. In cuius citationis termino, si instrumentum aliquod exhibet, quod in forma probanti non sit, & pars citata nihil opponit, & Iudex in causa ad sententiam postea procedit, instrumentum eiusmodi tacite recipisse, & admisisse videtur. Et ideo dubitari posset partem aduersam non posse amplius opponere, quod in forma probanti non sit. Bene tamen Iudex illud reijcere potest sicut recepit, Put. decis. 119. lib. 2. num. 1. & 2. Secus accedit, si Iudex tacite non recipit: quia in hunc casum sicut Iudex posset illud ex officio reijcere, ita etiam pars posset opponere, quod non esset in probanti forma. Item secus si pars opposuerit generalia
contra

- contra : per quam exceptionem generalem fuit excipiendi præseruatum ius excipiendi in qualibet parte iudicij, Aegid. in cap. præsentium, num. 4. de testi. Et idcirco cauti procuratores semper consueverunt impugnare iura, quæ ex aduerso producantur, dicendo
- 6 generalia contra verbo solum, salvo iure excipiendi in scriptis. Quando autem altera partium pro monitorij verificatione, vel alterius incidentis probatione testibus indiget, & articulos illorum examinandorum gratia exhibet, partem aduersam citari curat (ad dicendum contra articulos factos datos, videndum illos ad probandum admitti, & committi Notario causæ receptionem iuramentorum testium in forma ad primam diem, & postquam commissum fuerit, videndum illos iurare in eorum, vel Notarij domibus, & vbi reperti fuerint, tam super dictis articulis, quam tota causa per totam illam, & sex, vel octo, aut x. sequen. dies arb. citantis, & ad dandum interrogatoria, si qua dare voluerit per totam dictam primam, & seq. dies, alias videndū mandari examinari sine, ad eandem primam diem. In cuius citationis termino Iudex præuia admissione articulorum, & commissione iuramentorum testium examinari mandat nisi ad primam diem cum intimatione simpliciter, aut alias eius arbitrio (*Et hanc citationem, ad videndum iurare testes necessario requiri dicunt. Rol. à Vall. conf. 29. lib. 1. n. 45. Verall. dec. 4. nu. 2. & alias decis. 174. num. 3. part. 3. in una Neap. census. 24. Maij 1595. coram Penia, & alias coram eodem in una Lugdunen. pecuniaria 24. Aprilis eiusdem anni.*)
- 7 (Qui quidem testes præmissio iuramento (quod examen illorum saltem per diem ante de stylo Curia præcedere debet) à Notario examinantur, vt per Vestr. in tit. de Testibus, illorumque induction. & iuramentis. Et quamuis examen hoc etiam in die ad honorem Dei feriato fieri possit, vt per Abb. in cap. 1. num. 10. de ferijs, Marant.
- 8 de ord. iudiciorum in 6. p. test. product. nu. 7. tamen iuramentum antedictum in die non feriato recipiendum est, vt ibi. (*& magis late per Alex. conf. 213. num. 4. lib. 2.*) Et etiam, quod stylus tribunalis concedat die quocunque feriato, & non feriato præstari posse, qui cum magis abusus, quam stylus proprie appellari possit, tutius reor, ad tollendum omnem dubitationem, per Notarium iuridico die, seu non feriato recipi.
- 10 Præterea animaduerte id, quod supra diximus de iuramentis examen præcedere debentibus, intelligi regulariter, secus autem si à Iudice summarium examen committatur, quia tunc ad processus validitatem sufficit iuramentum in examinis actu præstitum. Quod parte non opponente Iudex de sua voluntate tacita, aut expressa remittere solet, vt per Afflic. dec. 191. num. 8. idque intellige tam in exequutiuis, quam ordinarijs causis; & tam super materijs,

rijs, quam articulis. Et summarium hoc examen non semel, præsertim parte non opponente, vt dixi; Iudex arbitrio suo, rei de qua agitur, qualitate considerata committit, & antequam vltius progrediar notandum erit, quod licet illos inducens velit panitere, illosque vltius non examinare nihilominus altera pars poterit eos cogere ad se examinandum ex quo testis iuratus debet in omni causa dicere veritatem pro vtraque parte, vt non obscure attestatur. Capic. in decis. 39. quam allegat Vrsil. ad Afflict. in decis. 16. in fine. Rota Auinionen. decis. 116. Crauett. de antiq. temp. part. 1. sect. quæritur etiam, num. 2. Nonnunquam pars articulos exhibens

11 causa se ab onere probandi eximendi instat partem aduersam illis per verbum, Credit, vel Non credit, respondere, & hoc monitorium

12 propterea obtinet. De mandato, &c. Moneatur ad instantiam A. principalis B. ex aduerso principalis, quatenus infra triduum proximum sub &c. pen. debeat positionibus, & articulis pro parte instantis in actis Notarij causæ exhibitis medio iuramento per verbum, Credit, vel Non credit, singulariter singulis, sufficienter respondisse, & veritatem deposuisse. Et si senserit se, &c. Quo monitorio personaliter exequuto, & in actis reproducto, effluxoque triduo in eo præfixo, pars aduersa citari debet ad respondendum positionibus, & articulis in actis datis singulariter singulis, iuxta formam monitorij, alias videndum mandari haberi pro confessatis. In cuius termino iudex pro confessatis articulos decernit, nisi ad primam diem cum intimatione, vt quoniã contumaciter tacens habetur pro confitente in c. si post præstitum. lib. 6. de confess. Et licet verum sit, quod si iudex assignet terminum alicui ad respondendum, & ille sit in mora in respondendo, & iudex in contumaciam articulos pro confessatis habeat, tunc nõ possit mora purgari, vt per An. & Im. & Lud. Rom. in l. insulam. ff. de ver. obl. tamẽ pars aduersa ad

14 respondendum admittitur. (Lanfran. in c. quoniã contra, in ver. responsiones, de proba. n. 6. non tantum post dictum terminum ad primam. sed etiam post 10. dies, & etiam quocumq. re tamen integra, id est antequam iudex super eiusmodi habita confessione pronunciet, vt ibi, qui allegat Cyn. in l. 2. §. quid si actori. C. de iureiur. & ratio est secundum eum, quia legalis pœna potest purgari vsque ad sententiam, l. Papinianus. §. meminisse. ff. de in ff. testa. Rot. Pedem. dec. 5. n. 4. ista enim pœna est quæ imponitur à lege, ergo, &c. Abb. in c. fin. col. 5. de iur. cal. secus tamen dicendum erit postquam est conclusum in causa, vt supra dictum est) Quia tunc confessio non reuocatur, vt per Arch. & Io. And. in nouel. in c. 11. de rest. in inte. li. 6. nisi in certis casibus enumeratis per Afflict. dec. 44. n. 2. 3. Idq. de obseruantia attestatur, quia nõ semel, & in tribunali Rot. & A. C. mihi in factio contigit. Aduerte insuper, qd si artic. factum alienum concernunt,

siue

- sive sit dominus, sive sit procurator partis aduersę instantiã de calumnia iurare tenetur, & quod credit articulos esse veros secundum suam scientiam, & conscientiam. Mohed. decis. 1. de iuram. calumnię. Abb. cap. in pertractandis. num. 5. de iuramento calumnię. uers. nam & ipse procurator. Quia etiam ipse procurator posset calumniare in prosecutione iudicij, ut ibi & etiam per Rot. decisio. 37. in nou. & alias decis. 40. Si vero articuli proprium concernunt factum, debet præcise iurare per factum veritatis, quia sicut pars satisfacit respondendo positionibus per verbum, Credit, vel non credit, ita etiam ponens satisfacere tenetur iurãdo de veritate, nec omittendum, quod qui positiones, & articulos facit, debet illos parte petente specificare medio suo iuramento, alias pars illis non tenetur respondere. Ias. in l. iudicans. C. de iudicijs, num. 7. Adde etiam in hoc quotidiano articulo, quod si statutus sit terminus ad probandum, si actor facit positiones, quia reus posset aliquas confiteri, interim, & donec reus differt respondere, non currit illi terminus à Iudice statutus, vt per eundem Ias. in l. si eum, §. qui iniuriarum. nu. 14. ff. si quis cau. & redeundo ad proximam relatam materiam de iuramento, dicendum erit, quod hoc calumnię iuramentum etiam est præstandum ab eo qui plene probauit suam intentionem, vt in vna Rom. pecuniaria coram Illustris. D. Cardin. Seraphino tunc Rotæ Auditore die 26. Junij 1571. & exigitur tam ab actore, quam à reo, vt par sit ratio vtriusque, iuxta text. & glos. in d. c. in pertractandis, de iur. calumn. vsque adeo, quod non datur dilatio ad deliberandum, vt in c. cum causam, extra, eod. tit. nec à iudice remitti potest. Menoch. de arb. iud. lib. 1. q. 20. nu. 2. ita vt si remittatur, processus est nullus. Put. decis. 34. de iudic. & alias dec. 11. de pensio. Notandũ est insuper, quod procurator actoris, ad rei instantiã medio iuram. in sui principalis animã procuratorionomine non solũ positionibus, & articulis respondere tenetur. Rot. dec. 318. n. 1. de procurat. in nou. Put. dec. 294. lib. 2. in fi. verũ etiam tanquã testis se examinare, vt per Afflic. dec. 92. eod. tit. per tot. Paris. conf. 71. li. 4. Quod intelligerẽ super his, de quibus procurator erat informatus antequã fuisset constitutus procurator, l. si eum, ff. de quęsto. & hoc ad euitandum fraudem, quam principalis committere posset: posset enim illum ad veritatem occultandam procuratorem constituere. Aliiter, euenit de his, quorum noticiam habuit postquam est procurator constitutus: quia tunc non tenetur causę secreta reuelare, vt per Peregrin. in titul. de procurat. & testi. (Quod procedit etiam in procuratore reuocato, propter dolum, vel fraudem præsumptam, vt tenuit Rota in vna Calaguritan. iuris arrendam. coram Grassio prima Martij 1574. Decius l. 1. numero primo, & seq.)

Et cum aliqua præmiffimus de procuratore cogendo ad se examinandum, præmittenda erant etiam aliqua de examine procuratoris reuocati, qui litem egit in causa, in qua se examinare vult, vel ad se examinandum inductus fuit. Et in hoc articulo cenfeo referendum, quod si procurator, qui aliquam litem fecerit pro suo principali, eamque confessatus fuerit, vel duxerit, in aliqua parte litis reuocetur, & postea in resem à reuocante producat, non valet eius testimonium, quia præsumitur reuocatus ad eum finem, vt in causa deponat, & sic tanquam fraudolenter factum ab omni depositione excluditur, argum. l. creditor. §. Lucius. ff. mandat. no. Ang. in l. si pater. ff. de his, que in fraud. cred. Quia subest eadem, vel maior ratio, quæ in constitutione cap. Romana, de testib. lib. 6. Rota decis. 126. in nou. eodem tit. & alias decis. 381. nu. 2. de testib. & appellat. vbi enim est eadem ratio, ibi est idem ius, l. a Titio. ff. de verb. obligat. Procurator enim, qui vult respondere positionibus nomine sui principalis ad hoc, vt habeatur ratio sue responsionis, debet habere specialissimum mandatum ad respondendum sic, & sic, vt per Neri in

20

21

22

23

conf. 7. num. 12, & 13. cum alijs, ibi citatis, vide etiam gl. in cap. fin. de iureiur. in 6. in ver. expresse. Positiones autem, & articuli positione, non autem interrogatiue fiunt. Etenim si interrogatiue fierent, non obligaretur illis pars respondere, vt per Marant. de ordin. iud. in tit. deposit. seu articul. product. 6. num. 13. Antequam ex hac positionum responsionumque materia egrediar, nonnulla alia censui referre. Notarij igitur, illorumque substituti consulunt partibus, & procuratoribus, vt pro dicta responsione obtinenda in executiuis causis monitorij præscripti vigore agant: ideoque Notarij ipsi illud expediunt, & parti tradunt sub forma superius narrata. Ratio enim ipsorum videtur satis fundata: quia ad hoc, vt quis habeatur pro confesso in positis, requiritur, quod sit monitus, & iussus in faciem iudicis, vt respondeat, alias positiones non habentur pro confessis, text. in cap. 2. de confessis, in 6. Cyn. & Doct. in l. 2. §. sed si actor. C. de iur. cal. Tamen ex communiori sylo tam huius Auditoris C. quam aliorum Urbis tribunalium, vsu receptum est, quod si causa principalis, de qua tractatur, est summaria, seu executiua, in ea vtroque modo proceditur in articulis ab ea dependentibus. (Ias. in Rubrica l. qui admitti ad poss. num. 5.) Atque ita, si causa ordinaria sit, ordinarie etiam erit procedendum in dependentibus ab ea, vt per Petr. Gherar. in sign. 23. 1. part. num. 2. & Bart. ibi citatum in extrauag. Ad reprimen. vers. summ. in 2. col. Ias. in l. 2. C. de edict. ditu. Adr. tollen. vbi hoc pro regula affirmat. Vtroque tamen casu præmittenda erit citatio contra partem (ad dicendum contra articulos factò datos, videndumque illos ad probandum

admitti in forma. Quæ admissio licet ab aliquibus censeatur necessaria, antequam pars aduersa cogatur ad illis respondendum, cum possint esse impertinentes, & non admissibiles, super quibus pars non tenetur respondere, ad no. in cap. cum contingat. de off. deleg. citat. per Rot. in dec. 394. num. 2. de causa possess. & propri. Felyn. in cap. in Nomine, num. 32. de Testibus. His tamen non obstantibus Rota tenuit partem aduersam teneri, & cogi posse ad illis respondendum, siue pertinentes, siue impertinentes sint. Et hoc fit causa abbreviandi lites, vt in d. decif. 394. eodem titulo num. 2. in nou. & alias decif. 641. de articulis, & responsionibus per totum, in antiq. Et propterea præmissa tantum citatione (ad dicendum contra) absque alia admissione putarem procedi posse ad vltiora pro habenda responsione. Quæ responsio non est recipienda per verbum. Nescit, cum pars cogatur præcise respondere per verbum, Credit, vel non credit, vt per Rom. in sing. 688. ver. si quis à iudice monitus (imo audio, quod DD. de Rota non sunt contenti responsione, Non credit, vt ponitur ad effectum, ad quem ponitur, sed requiritur, vt concipiatur sub duabus negatiuis, scilicet, Non credit, vt ponitur, neque ad effectum, ad quæ ponitur, vt in vna Portuen. honor. de Columna, die 13. Martij 1576. coram eodem Illustriss. Cardinali Seraphino, tunc Rotæ Auditore, & in hac materia responsion. & position. vltra prædicta in facti contingentia rerum, ad Specul. in tit. de position. & ad Modern. Perusin. decif. 8. lib. 1.)

De confessionibus procuratorum, & contentis in articulis per procuratorem datis, de quibus supra meminimus, non habetur multa ratio, quia procurator forsitan non bene informatus, non potest fateri in præiudicium principalis. Paris. conf. 42. in fin. & conf. 45. num. 22. lib. 1. Quod procedit sine difficultate, stante reuocatione harum confessionum per principalem absentem, etiam aliter non docto de errore tanquam factam à non habente mandatum ad confitendum, iuxta inueteratum stylum DD. de Rota, de quo late per Felyn. in cap. 1. num. 3. ver. 16. declaratio, vt lite non contestata. (Notandum tamen est, quod licet talis confessio possit reuocari, nihilominus si est verisimilis, iudex potest se in ea fundare, non obstante illius reuocatione. Alciat. in l. 2. §. fin. num. 18. in fin. ff. si cert. pet. Crauet. de antiq. tempor. num. 224. parte prima.) Quando autem confessio facta in articulis pro parte acceptari, & pro parte impugnari possit. Vide Corn. con. fil. 305. num. 3. & 4. ver. non videtur constare, lib. 4. vbi habetur quod si confessio est concepta sub vno, & eodem verborum contextu, vt patet ex illis verbis, nunquam soluerunt, neque vsi sunt soluere decimam fructuum, neque granorum, tunc debent aduersarij huiusmodi confessionem in totum acceptare, aut in totum reprobare, l. publica. §. fin. num. 1. ver. aut continet vnum capitulum. ff. de lib. leg.

- Bart. in liquidam. §. nummularios. num. 39. in ver. exemplum. ff. de eden. Beltrand. conf. 7. num. 3. ver. quæ confessio. lib. 1.
- (Ex productione autem, seu receptione literarum inducitur confessio omnium contentorum in eis, etiam si in parte, & partibus productæ fuissent. l. filiusfamilias, vbi Castr. & ceteri. ff. ad Maced. Paris. conf. 3. num. 206. vol. 4. Ang. & Iaf. in l. 1. §. editiones. ff. de eden. Bald. in l. si quis testibus. C. de testib. Innoc. in cap. cum venerabilis, de exceptio. quia procedens nõ potest pro parte eas approbare, & pro parte reprobare. Bar. in l. Aurelius. §. idem quesit. ff. de lib. leg. Rota decisio. 7. de restitut. spoliat. in nou.) Si autem responsum principalis extra urbem degentis habere vis, præmittenda erit citatio contra illius procuratorem (ad dicendum contra articulos factos datos, videndamq. subdelegare iudicem de partibus pro habenda, & recipienda responsione dictarum positionum, & articulorum à d. N. in litteris, seu instrumento subdelegationis desuper conficien. includen. & quatenus opus sit concordan. de iudice, & Notario, alias viden. per D. deputari ex officio, & instrumentum desuper opportunum decerni, & concedi ad p. d. Quo facto prævio iudicis decreto dantur litteræ, seu instrumentum subdelegationis iudicis, pro recipienda responsione ad instar litterarum remissorialium seu commissionis examinis testium mutatis mutandis. Hæc satis sint de positionibus, & articulis, illorumque responsionibus, ac procuratorum confessionibus. Ad rem in hoc capite propositam reuertor. Citations in hisce ordinarijs causis à Viginti ducatis supra de stylo tribunalis personaliter fiunt. Licet forsan possent pro validis sustineri, quando alia citatio personalis præcessisset, vel ad eligendum domicilium, in quo citari vellet, alias videndum decerni processum per affixionem ad valvas Curie, & in acie campi Floræ pars citata fuisset, si enim citatus domicilium eligit, citationes in electo domicilio fiunt, tutius tamen existimo ad sententiam, &
- 25 alias similes substantiales citationes, de quibus supra lib. 1. cap.
- 26 49. meminimus personaliter exequi. Verificato monitorio super negotio principali altero ex supra scriptis modis facto, aut monitorium fuit negatum, aut non. Primo casu fit citatio (ad videndum, instanti deferri iuramentum in supplementum plene probationis, quatenus opus sit, absolui eum ad effectum, &c. necnon concludendum, concludique videndum, & audiendum sententiam diffinitivam, & videndum reintegrari monitorium, ac decerni mandatum executivum) & aliquando etiam additur iuxta rei, & personarum qualitatem (& in subsidium se excommunicari ad p. d. vel
- 27 per totam.) Secundo vero casu eodem modo citatio fit, ommissis tantum illis verbis, ad videndum reintegrari monitorium, quia cum illud per negationem suspensum non fuerit, illius reintegratio

litio, de stylo Curie necessaria non est. Secus tamen si fuerit negatum ut per Peregrin. in vna Aegidiana Parochialis deci. 258. & in hunc euentum condemnatur reus in sententia ad dandum, & soluendum d. Cesari Gualterio summam scutorum quingentorum, &c. & pro illis mandatum exequutum Iudex decernendum fore, & esse declarat. Si autem negatione monitoriorum suspensum est, ita forma bis sententiam. (N. condemnandum fore, & esse ad soluendum D. Cesari Gualterio, &c. & monitorium contra eum factum, & exequutum, & in actis Notarij causa reproductum reintegrat. & mandatum exequutum pro dicta summa decernendum fore, & esse, &c.

- 28 Si autem post litis contestationem dominus principalis moriatur, procurator dominus efficitur litis, & personam defuncti representat, non autem haredis, glos. in l. si procurator. §. si. ff. de dol. male except. Cassad. decis. 2. sub n. 4. de appellat. & propterea eo casu sententia non erit formanda contra procuratorem procuratorio nomine d. A. cum iam sit mortuus, sed debet formari contra N. procuratorem q. B. defuncti tanquam dominum litis effectum; prout declarat Bart. in l. nulla, in fi. C. de procurat. Quod aliter esset faciendum, si procurator representaret personam haredis. Et quomodo formetur contra mortuum delinquentem, docet Mandettus in consilio nonagesimo, volumine primo. Condicio sententiae, seu decreti, quam superius diximus, non apponitur respectu condemnationis, quae vere simpliciter facta dicitur, sed tantum respectu executionis: & consequenter terminus ad appellandum, a die sententiae latae currit, ut inferius in titulo de executione rei iudicatae explicabimus. Intellige tamen si citatio personaliter facta fuerit. Sed si domi, & eodem modo intimata, tunc decendum currit a die intimationis, ut per Felyn. post Bald. in cap. quod ad consultationem, col. 13. num. 33. vers. considera duos casus, de senten. & re iud. Et quod sufficiat, appellationem interponi a die scientiae, si non constet de personali citatione, uide Rota in nouis decisione 2. & 16. de dolo, & contum. & decisione 46. de appellat. in antiqu. Capic. dec. 139. col. 2. uer. secundus casus. (Et quamuis citatio domi dimissa copia minus legitima videatur praesertim in his ordinarijs iudicijs, ut superius retulimus, nec prosit in actibus praedicialibus, & substantialibus, nisi in subsidium, quando principalis, aut illius procurator haberi non potest cap. causam, de dolo, & contumacia. Decius consilio 460. num. 3. not. Innoc. in cap. significantibus, de resib. Rota in vna Bonon. pecun. die 13. Martij 1595. coram R. P. D. Penia, ex hoc tamen tenuta postea concessa, non diceretur nulla, sed potius iniusta, & inualida, quae potuit in iudicatum transire, l. 1. in princ. ff. de appellat. & in cap. 1. eodem titulo, nulla autem diceretur, si nulla processu citatio, ut in clemen. pastoralis, de re iudic. & ita dicit Berg. in cons.

*in consil. 67. num. 4. vol. 3. & quoad hoc vide Vant. in tract. de nullit. in
 iit. quibus mod. sent. null. repar. nu. 107. citat. per Bursat. conf. 84. num.
 66. qui alios etiam allegat, & propterea sepius mihi contigit in factio, & ab
 alijs audiri, quod de simili nullitate parua habetur ratio, & passim commis-
 sio sanatoria d. nullitatis conceditur, à signatura Sanctiss. secus tamen si nul-
 litas esset ex defectu omissionis totalis citationis, vt dixi.) Appellatio in
 31 causis exequutiuis cum cedula, & sine cedula recipitur. In ordina-
 32 rijs vero, & præsertim à diffinitiuâ, non nisi cum cedula appella-
 33 tionis, alias sententia transit in iudicatum, Corn. conf. 95. col. 1.
 volum. 4. Marant. de ord. iud. in 6. par. num. 127. & si appellans
 tunc in promptu non habet cedulam, offert Notario se illam se-
 quenti die allaturum: qui se parti in hoc gratum præbendo solet
 eam recipere, & sub die illius interpositionis in actis annotare. Et
 34 licet regulariter appellatio interponatur coram Iudice à quo l. 1.
 §. dies. ff. quando appell. fit, & §. biduum. 2. q. & c. vt debitus. de
 appellat. limitatur tamen, quando copia Iudicis haberi nõ potest,
 quia tunc sufficit coram Notario, vel alia honesta persona appel-
 lare, Aegy. decis. 381. Grammat. decis. 36. nu. 79. Dec. in c. sugge-
 35 stum. nu. 4. de appellat. Et licet nonnulli dubitauerint, an tunc ne-
 cessaria sit protestatio, vel alia diligentia, quod iterum redeatur
 pro iuueniendo iudicem, nihilominus hæc quæstio est decisa per
 Casad. in decis. 8. de appellat. vbi hunc articulum specialiter di-
 sputat; & ibi concludit, quod sufficit quem semel fecisse diligen-
 tiam, & iudicem repertum non fuisse, ita vt non teneatur amplius
 redire. Tunc enim appellans, cui fuerunt dati testimoniales, in for-
 ma habet annum ad committendum causam, Put. decis. 5. de appel-
 lat. qui annus incipit currere ab eo tempore, quo verisimiliter po-
 tuit causam committi, facere, vt per eundem Put. decis. 11. eodem
 tit. (*Ceterum cum plura de positionibus loquuti fuerimus, non erit inui-
 te loqui de preparatorijs, & illorum differentia à positionibus, quæ est, quod
 qui interrogat nihil ponit affirmando, vel negando, sed solum interrogat. Qui
 vero ponit, confitetur vel negat, illud quod ponit, ita tradit Bartol. in C.
 de iureiuran. in Aubent. in isto iuramento. §. quod obseruari. num. 19.
 Qui ea interrogationes appellat, quæ ex officio iudicis ante, & post litis
 contestationem fiunt, vt in l. 1. ff. de interrogatorijs actionibus per totum.
 Quomodo autem pars cogatur ad illis respondendum, quoad positiones
 iam diximus, quo vero ad preparatoria vidi obseruari, quod eadem
 preparatoria, quæ, vt plurimum, ad preparandum futurum iudicium
 fiunt, dantur in actis præuia partis citatione ad dicendum contra, & illa
 per D. admitti, & post illorum receptionem, & admissionem, fit parti
 monitorium, in quo comminatur pœna mandati exequutiui, & etiam
 pœna pecuniaria ad illis singulariter singulis respondendum per**

verbum, credit, vel non credit. Huius quidem monitorij termino elapso, iterum præmittitur alia citatio, ad illis respondendum iuxta formam monitorij, alias videndum se declarari incidisse in pœnas in monitorio contentas, & pro illis decerni, & relaxari mandatum exequutiuum. Et relatione facta, realis, & personalis exequutio contra eum decernitur, vt monitus tædio exequutionis respondere cogatur. Quam tamen exequutionem, nunquam vidi monitos expectare, sed potius monitorio parere, & idem etiam refert Specul. in iis. de positionibus. §. 9. versic. quod tacens.) Et licet pauca hæc infra dicenda suo aptiori loco scribi potuerint, tamen ne forte obliuione prætermittantur non inutile antequam ulterius procedamus animaduertendum fore censui, quod si filius voluerit in ius vocare parentes, prius à Iudice veniam petat, vsque adeo, quod si ea omittatur incurreret pœnam traditam à Specul. in tit. de pœna temere litigantium par. 2. in Rubrica num. 2. & quod citatio non requiritur, dicit Marant. in par. 6. de ordine iudiciorum, num. 8. de citatione, primo membro iudicij.

DE ALIQVIBVS AD EXAMEN TESTIUM ATTINENTIBVS. Cap. XIV.

- 1 Testes in tempore iurati, quodocunque examinantur.
  - 2 Quem terminum cauti procuratores parii assignari faciant, vt testes post assignatum terminum non examinentur.
  - 3 Iudex de stylo mandat testes quodocunque examinari.
  - 4 Interpres iurat de fideliter interpretando.
  - 5 In examine testium, quid facere debeat Notarius ad euitandum partium præiudicium.
  - 6 Publicatio testium impedit examen nouorum testium; secus si illorum copia habita non fuerit.
- Aliquando etiam examinantur, non obstante publicatione.
- 7 Quomodo saluentur testes nulliter recepti.
  - 8 Testes senes, & valetudinarij, quodocunque examinantur, & quare, & quam plura alia de iuramento testium.

1 **T**estes in tempore iurati possunt quodocunque, etiam post lapsum terminum ad probandum præfixum examinari, vt per Paul. Castren. in l. nam & Seruius. §. si vino Titio. per totum. ff. de negoc. gest. ratio, quia probationis facultas non est angustianda. Rot. decis. 465. num. 3. in nou. de testibus, & quia etiam cum depositio testis ad diem iura-

iuramenti retrotrahatur, intra terminum facta cenfetur, vt per
 Vestr. in tit. de remiff. ad partes, & illius process. num. 8. lib. 6.
 2 Et ob id cauti procuratores curent aduersæ parti præfigi termi-
 num, nedum ad probandum, verum etiam probatum habendum
 per omne genus probationis, ac etiam examinandum, & exami-
 nari faciendum testes ex aduerso, vt dicitur, inductos, & iura-
 tos: qua prefixione stante, Notarius nequit testes post assignatum
 terminum examinare, nisi de Iudicis expressio mandato: qui, ita
 omnibus tribunalibus Urbis vigente consuetudine, quandocun-
 3 que re integra testes, præsertim quando illos habet in promptu,
 examinari mandat, nisi forte essemus in vltimis audientijs, quia
 tunc in causis commissarijs, de more doctorum tribunalium,
 præsertim Rotæ nec articuli admittuntur, nec examinati testes
 4 publicantur, Aug. decis. penult. lib. 3. & reper. in verb. testes.
 num. 13. Et quoniam in testibus examinandis, vt plurimum, in-
 terpres à partibus adhibetur, qui licet iuramentum præstet de
 fideliter interpretando, attamen, vltra interrogatoria, quæ in-
 scriptis dantur, alia complura impertinentia, ac forsan illicita
 5 testibus facit; caueat Notarius, cui examen committitur, & qui
 in hoc Iudicis delegati officium obit, ne alicui partium fiat iniu-
 ria, & examen scribis suis magis expertis recipiendam commit-
 tat, præcipue quando vnicus tantum interpres pro vna parte in-
 teruenit. Et licet regulariter, post didicita testificata super
 6 iisdem, & de directo contrarijs, pars ad novos testes examinan-
 dum non admittatur, vt per Gomez. decis. 28. Afflict. decis. 216.
 num. 1. (& magis late per Port. in conclusione, & regula 39. li. 1. per
 totum,) hoc tamen intelligendum est procedere, si constet par-
 tem copiam habuisse, vt per Peregrin. in vna Troiana tenimenti,
 in tit. de Testibus; secus si non habuerit, quoniam publicatio te-
 stium facta non cenfetur, quamuis petita sit, & obtenta, nisi con-
 stet copiam cum effectu datam fuisse, vt dixi. Ad tollendam igitur
 propositam difficultatem inolefcit stylus tribunalium Urbis,
 præsertim Rotæ, & A. C. illorum exemplum, quod summarium
 appellatur, parti concedere: quo casu non inducit publicatio-
 nem, ita vt pars non possit vlietius procedere, Bald. no. per illum
 text. in l. vltima. ff. quemadmodum test. ape. sequitur Dec. in
 authen. si quis in aliquo. in glos. 1. C. de eden. (quando autem
 pars admittatur ad producendum novos testes post illorum publicationem,
 vide Alex. in consil. 213. num. 17. lib. 2. & eundem Port. d. conclus.
 39.) Vide ad hoc ampliaciones, & limitationes tradit. per Ca-
 briel. conclus. 21. de testibus, & quando testes possint examina-
 ri post illorum publicationem, decis. Put. 242. per totam, lib. 1. &

quod per summarium illorum non inducitur publicatio, habetur per decis. Caf. de Grass. 80. numero quarto de Testibus.

- Aduerte tamen, quod in vltimis audientijs, in commissarijs causis regulariter testes non publicantur, neque articuli admittuntur, vt supra dictum est. Pars enim id cauilliose, & animo causæ expeditionem differendi, & in nouas audientias reiiciendi petere videtur: & illi adeo imputandum est, qui in suis probationibus faciendis nimium se arctauerit. Quando autem testes, non obstante illorum publicatione, recipiantur, vide Afflic. decis. 33. número 4. Menoch. de arbit. iud. lib. 1. quæst. 34. Put. decis. 12. de Testibus.
- 7 Et antequam ab hac materia testium recedam, refero quod sæpe sæpius in Vrbs tribunalibus præsertim Rotæ, & A. C. processus de partibus producantur, in quibus reperiuntur examinati testes absque partis citatione, ad videndum iurare testes, & ideo dicuntur nulliter recepti, vt per doct. in l. si quando C. de Testibus. Afflic. decis. 28. num. 28. num. 1. Et etiam ex alijs defectibus; ex quibus multæ expensæ per partes litigantes frustra fiunt. Ob id prudentes procuratores, ad saluandum dicta testium, adeunt Signaturam iustitiæ, cui porrigunt commissionem; in qua petitur, quod (attento quod testes sunt examinati cum interrogatorijs specialiter datis) Iudex causæ adhibeat fidem testibus arbitrio suo: quæ præmissis narratis passim conceditur, cum clausula arbitrio Iudicis, & cum dicta commissione solent saluari dicta testium, vt dixi nulliter examinerum, vt de tali obseruantia, attestatur Verall. in vna Beneuentana terrarum, decis. 64. prope finem li. 3. in manuscript.
- 8 Rursus in hoc examinis testium articulo vti quotidiano non videtur prætereundum, quod testes senes, & valetudinarij possunt quocumque, etiam tempore feriato examinari, & ratio est, quia periculum est in mora, vt post, alios per Ias. in lege prima, §. 1. numero quinto, ff. de ferijs, vbi enim periculum est in mora receditur à regulis ordinarijs. Decius in capit. dilecta ad fin. versiculo, & hoc verum de conf. vtil. vel inutil. & quia ea quæ celeritatem desiderant appellationem non admittunt, Specul. de appellat. §. in quibus, versic. 8. Et licet de testibus eorum inductione, ac iuramento, atque examine, tam in Ro: Cu: quam extra eam faciendo doctissime, & satis diffuse scripserit Veltrius in eius praxi in c. 2. & c. vlt. li. 6. & in annotation. Grauatij ibidem de his hætenus. Hoc vnum tantum non videtur prætereundum, quod si ex aliqua iusta causa Notarius causæ trās mittitur ad testes extra locum iudicij, & ad partes existentes examinandum, tunc præuia articulorum admissione præmittenda erit citatio

ad videndum destinari notarium pro certa die assignanda pro dictis testibus examinandis, illique eorum iuramenta, & examen committi, & recipi in partibus singulis diebus, & horis, & dandum interrogatoria, si quæ &c. alias videntur. mandari examinari sine. Demum receptis prius per notarium iuramentis testium, idem Notarius procedit ad illorum examen, quibus merita causæ Iudex cognoscit, & eam pro iusticiam decidit.

Et licet in proximo præcedenti cap. aliqua de iuramento testium meminimus, tamen pro maiori iuuenum intellectu, hæc quoque visa sunt, quod scilicet testes debent prius iurare ante eorum testimonium, vt supra diximus secundum Bald. in l. ius iurandi, & alios citatos per Rip. in l. admonendi, ff. de iure iuran. sub num. 195. & annotation. Grauatij ad Vestrium in titulo de testibus, & illorum induction. sub num. 36. vbi quod testes antequam testimonium perhibeant iurare teneantur, alias irrita erit illorum depositio, vt in d. l. ius iurandi per Rip. cum alijs ibi citatis, tamen cum hæc quæstio satis sit à dd. controuersa dicentibus, vt satis sufficiat, quod incontinenti, & vnico contextu in acta examinibus iuretur, in quibus tunc non videtur dari prius, nec posterius, vt per eundem Rip. in d. l. admonendi eod. titul. dicto n. 195. in vers. pro decisione, sed cum hæc quæstio sit de apicibus iuris vltierus non progrediar, sed tantum in hac A. C. praxi attendendum esse censui, quod tale iuramentum præcedere consuevit, saltim per diem ante illorum examen, vt iam diximus in d. prox. præceden. cap.

DE PROCESSV IN CAVSIS ORDINARIJS à 200. ducat. supra.

Cap. XV.

- 1 In quo differant causæ ordinariæ à ducentis supra à causis à 200. infra.
  - 2 Seruantur termini in causis à 200. supra, vt in beneficalibus.
  - 3 Beneficales causæ summarie dicuntur.
  - 4 In beneficalibus causis non est opus luis contestatione.
  - 5 Termini substantiales in causis ordinarijs à 200. supra, seruandi.
  - 6 Hi termini ad vnius instantiam seruati, inseruiunt etiam alteri.
  - 7 Idem euenit in citatione ad sententiam.
  - 8 Cedula sententiæ est per Iudicem Notario reipsa consignanda.
  - 9 Durante termini seruatione ad sententiam procedi non potest.
- Aliqua de inualiditate sententiæ ferendæ ad fauorem citati contra citantem.*

- 10 *Sententia licet nulla sit, si tamen est æqua, non infirmatur.*
 11 *An male captus sit liberandus, vel potius confirmandus.*
 12 *Reus condemnatus, si habet iustam causam litigandi, non condemnatur in expensis, & plura alia de expen.*
 13 *Iudex non condemnans in expensis reum, an censeatur absoluisse.*

1 **V**m inter causas à ducentis supra, vsque ad quamcunque summam, & à ducentis infra, de quibus modo tractauimus, nil aliud interfit, quam seruatio terminorum substantia-
 2 lium, quos infra descripsi, quæ quidem seruatio terminorum in illis necessaria est, in his autem minime, breuibus me expediam; &
 3 verba facultatum Aud. Cam. referam, quibus cauetur, quod in his termini substantiales, vt in beneficialibus seruentur. Et quia
 4 7. scripsimus merito solum infra descripti termini substantiales
 5 seruantur. Ad dicendum contra commissionem, si commissaria sit causa, & libellandum ad primam diem, ad articulandum ad octauam diem, dicendum contra articulos, producendum omnia; & dicendum contra producta ad secundam diem, necnon declarandum, & iurandum de calumnia ad primam diem. De reliquis terminis, de quibus in formulario. Ad respondendum scilicet libello, & litem contestandum, verba non facio.

(*Quorum quidem terminorum seruatio in causa civili, est vsque ad necessaria, vt sententia dicatur nulla, si illi non fuerint seruari, Rot. in vna Rom. artis Ferrariæ coram Robusterio 6. Iunii 1474. & in diuers. decis. 105. & in vna Anconitan. terrarum 4. Nouembris 1578. allegat Aegy. decis. 2. & 160. Cassador. decis. 2. de Iudic. & S. de rescript. num. 7. Vant. de 7 nullis. ex defectu process. num. 89.*) Nec possunt in totum omittri, etiam quod Iudici fuerit data facultas procedendi, absque aliqua dilatione obseruationis terminorum, Rot. decis. 2. de rescript. in nouis, & 15. eodem titulo in antiq. Pereg. decis. 24. Ant. Aug. decis. 230. libro 3. quos sequuti fuerunt DD. de Rota, in vna Rom. Vineæ, 30. Octobris 1595. coram R. P. D. Mil-
 6 lino. Et aduerte, quod præscripti termini ad instantiam vnus
 7 ex collitigantibus seruati, alteri parti inferuiunt. Et pari modo terminus seruatus in citatione ad sententiam facta ad vnus partis instantiam, alteri seruit, & sub illa Iudex contra citantem pronuntiare potest, ea enim communis est. Et in hunc casum

Notarius ita terminum in citationis calce extendit. Comparuit N. principalis citra, &c. & petijt vt supra; ex tunc D. concludit, & pronunciat, prout in cedula, quam factu legit, & mihi Notario dedit tenoris &c. Quam cedulam subscriptam Iudex Notario reipfa tradere tenetur, alias nulla esset sententia, iuxta tenorem Bullæ Pij Quarti super reformatione tribunalium Vrbs. Et hic actus consignationis cedulæ non scribitur tunc per Notarium, sed ad diem seruari termini trahitur. Et in hoc articulo ferendæ sententiæ ad fauorem citati contra citantem tanquam satis quotidiano, hæc quoque pauca visa sunt referenda, præsertim cum à tot, tantisque viris doctissimis, qui de praxi causas agendi scripserunt, nullum de his sermonem fecerint, vt puta, præsupposita pro verissima iuris conclusione, quod si Iudex fert sententiam, nec aliter appareat, quod lata sit parte petente, ea nulla est ipso iure, secundum Bart. & alios in l. vnica, C. vt quæ def. aduoc. Angel. & Imol. in l. de vnoquoque in princ. ff. de re iudic. quos citat Ias. in l. properandum, §. & si quidem, nume. 5. & seq. C. de Iudicijs, tamen illorum dispositio limitatur quando sententia fertur, & in processu apparet de petitione actoris, in cuius fauorem lata est sententia, quæ petitio in qualibet parte Iudicij semper durat, & citatus semper comparuit in causa, vsq; ad illius conclusionem, licet tempore prolata sententiæ non appareat, quod citatus fuerit præsens, nihilominus habetur pro præsentem, vt per Castren. in l. i. in §. item cum ex edicto in fin. ff. quando sententia sine appellatione rescinduntur, quæ partis præsentia equipollet citationi, & satis dicitur petitum, tam ex parte actoris, quam ex parte rei, quando Iudex ad sententiam, procedit, Alex. in l. dubitandum in rubr. num. 12. C. quæ def. aduo. Et quod citatus si non comparuerit, non propterea habetur pro absente, testatur Ias. in d. l. properandum, num. 6. versic. 4. limita, eod. tit. vbi limitat nisi altera pars comparens, & illius contumaciam expresse accuset, vt ibi propterea ne notarij errent, & secum Iudicem, & partes errare faciant admonendos fore censui, quod in facti contingentia in extensione termini, pro seruato habiti ad sententiam, & regestrorum, siue extractuum scriptores in illorum confectione absteineant apponere illa verba solita, scilicet in contumaciam citati non comparentis, illiusque contumacia accusara, quoniam eorum incuria sententia vicio nullitatis subiacebit, & partes in perpetuis litigijs, & expensis defatigarentur, & quod communis practica fuerit, & sit quod Iudices passim cum termino præscripto, habito ad sententiam in citatione exequuta, & reproducta contra citatum ad instantiam citan-

tis sub eodem termino, & citatione ferunt sententiam contra ipsum citantem; fundatur primo, quia reproducta ipsa citatione est effecta de actis, cap. quoniam contra, extra de probat. glos. in c. prudentiam de offic. deleg. Socin. in reg. 73. de reg. iuris, & consequenter citatio communis efficitur, vsque adeo, quod utriusque parti inseruit, prout sunt communia omnia alia acta, Castren. in l. si quis ex argentarijs num. 3. ff. de eden. Dec. in l. 2. num. 16. C. de edendo: ratio quia citatus ad eundem actum, & terminum videtur citatus à iure absque alia citatione, ut in specie per Mar. Socin. de citation. art. 27. q. 6. principali, versic. item dicit Glos. sequitur, & comprobatur Nicell. de Concord. glos. concord. 52. nu. 338. versic. Quæro mihi, Tomo 1. Redeundo igitur ad relatum propositum obseruationis terminorum à quo aliquo qualiter transgressi sumus, dicendum puto, quod in terminorum substantialium seruatione plures procuratores, & notarios decipi: nam durante termino ad articulandum citant partem ad sententiam, idque à iure dissonum esse videtur, quia durante dilatione officium Iudicis quiescit, ut in d. l. siue pars. Verum, ex quo vigore facultatum reiterantur sub vnica citatione, & à die introductionis causæ, vsque ad diem latæ sententiæ intercesserunt tot audientiæ, ut poterint seruari, licet nulliter, & inculcate seruati fuerint, per reiterationem sanantur huiusmodi defectus, ut in vna Auximan. Doris coram Seraphino, quinta Maij 1581. & de d. l. siue pars. non fuit habita ratio. Amplius existimo, quod si pendente dilatione eiusmodi ad aliorum seruationem terminorum procederetur, haberent locum facultates reiterandi, & sanandi nullitates, habes quando terminorum substantialium seruatio per assertum procuratorem facta est, dummodo in ipsius reiterationis actu verus sit procurator, Castador. decis. 8. in fin. de rescript. Achill. decis. 1. de term. Cæterum superscripti termini in prima seruantur instantia, qui autem in succedaneis seruantur instantijs, hic à me non ponuntur: cum diffuse illos in formulario terminorum videre liceat. Rursus in hoc articulo seruationis terminorum substantialium, non est silentio relinquendum, quod termini supradicti non possunt in totum emitti, etiam quod Iudici fuerit data facultas procedendi, absque aliqua dilatione obseruationis terminorum, Rota decis. 2. de rescript. in nouis, & 15. eod. titulo in antiq. Peregryn. decis. 24. Anton. August. decis. 230. libro tertio in Epit. de Iudic. §. 4. quos sequuti fuerunt moderni de Rota in vna Roman. Vineæ, 30. Octobris 1595. coram Illustrissimo D. Cardinali Millino tunc Rotæ Auditore. Vbi autem diceretur de nullitate sententiæ, licet illa appareat nulla, tamen si sit æqua, non debet

debet infirmari, vt per Alexan. consil. 73. num. 10. volum. 6. Put. de sentent. & re iudicata, decis. 15. Et quod dicitur de sententia, idem erit dicendum quoad indebitam carcerationem, vt puta si captura fuerit nulla: si tamen constat de debito, non debet captus relaxari, sed retineri: quod attestatur Negul. in tract. de pign. in secundo membro. 3. par. num. 23. in fin. immo sustinetur, etiam si talis nullitas ex defectu citationis procederet. Quod dicit esse notandum, quia in practica frequenter potest contingere, & forsan non inuenies ita plene examinatum. Intellige tamen, nisi sententia, de cuius nullitate apparet, fuerit spoliatiua, & exequuta, vt per Rot. coram Chifanen. decisio. 172. & nouissime in vna Romana, fideicommissi dd. de Alexijs, de mense Iunij anni 1590. coram R. P. D. Penia. Vbi habetur, quod spoliatus vigore sententiæ iniustæ ex eisdem actis solet restitui; vt etiam solet restitui spoliatus à Iudice nulliter, vel iniuste procedente, Innocen. in cap. ex insinuatione. Verb. rest. de procurator. Abb. in cap. conquirente, num. 8. de restitut. spoliator. Felyn. in cap. dilectus, colum. 1. de rescript. Aym. consil. 18. num. 81. & consil. 140. num. 2. Menoch. de recup. rem. 8. 9. & 10. quos sequenti fuerunt DD. de Rota, vt in dicta Romana fideicommissi de Alexijs. (Vherius ad hæc, quæ dicta sunt de nullitate capture. addo decisionem factam in causa Rom. Salis coram R. P. D. Cantuccio in impressis l. 2. 123. in qua fuit resolutum, quod stante nullitate mandati ex defectu citationis, quod Faustinus sit relaxandus, quia nulliter, vel iniuste captus, est ante omnia relaxandus. Nam Iudex dicitur vim inferre, cumq; propria libertate spoliare, & propterea debet ante omnia restitui; & stante nullitate, vel iniustitia prædictæ capture, non potest pro alio etiam vero confirmari, vel recommendari ex doct. Bart. q. 6. incipien. Lapsus fuit captus, & insolui. circa med. vers. si vero talis violentia, & captura nulla non iustificatur ex supervenienti probatione, ex allegatis in dicta decisione, & quod nulliter carceratus sit in pristinum restituendus, testatur Porti. in conolus. 44. in quarta ampliatione, ubi etiam attestatur, quod idem procedit in nulliter excommunicato. Afflict. decis. 395. nu. 5. omnino videndus, qui loquitur in utroque casu. Bene verum est, ut dicit Paul. de Castr. in consil. 113. in fin. lib. 1. iqui alios allegat. Quod si captura, & carceratio esset nulla, etiam ex defectu citationis, cum vere constaret de debito, vel per confessionem carcerati, vel alio modo, tunc debet sustineri, nec esset locus illius relaxationi, ut ibi. Quod quidem ad evitandam contrarietatem utriusque iuris intelligendum esse arbitror, ut in facti contingentia in hoc tribunali A. C. vidi, & audiui practicari, ut scilicet non iustificetur captura ex novis probationibus faciendis post relaxationem mandati, secus si ante, vel tempore relaxationis, & carcerationis vere constaret

de debito, & defectus tantum esse in illo actu citationis, & in hoc casu p̄s̄o quod procedat dicta decisio, ut per Negus. superius allegati, & ad tradita per Bursa. consil. 74. num. 167.) Et quod sententia nulla, si tamen equa sit, non sit infirmanda; sed confirmanda, ubi de iustitia illius constet, Rota decis. 7. de re iudic. in antiq. quæ tamen conclusio non ita procedit parte opponente; ut pluries fuit resolutum in Rota, & signanter in vna Patauina decimarum, 4. Julij 1576. coram R. P. D. de Grassis, & in vna Vercellen. spoliij 5. Maij 1586. coram Illustrissimo D. Cardinali Platto, tunc Rotæ Auditore, & in vna Perusina nullitatis executionis 26. Martij 1593. coram R. P. D. Penia, & in vna Esina rest. dotis, die Lunæ 13. Martij 1600. coram R. P. D. Litta, ubi prædictæ decisiones allegantur. Nec silentio pertransuero, quod licet condemnatus, tam in præscripto, quam alijs quibuscunque iudicijs, iustam à principio litigandi causam habuerit, & consequenter in expensis condemnari non debuerit, ut per Lanfranc. in cap. quoniam. in verb. expensæ. num. 5. de probat. Guid. Pap. quæst. 436. numer. 65. Rebuff. in const. gall. in tract. de expen. num. 3. lib. 3. Alexan. consil. 37. in fin. lib. 2. & consil. 115. col. fin. circa med. lib. 4. causæ autem probabiles enumerantur per Bald. in authen. generaliter. 3. & 4. colum. C. de Episc. & cleric. si post visionem iurium, partis producentis reus adhuc persistit in lite, & voluerit ulterius procedere, condemnandus est in expensis, etiam pro eo tempore, quo fuit in bona fide, ut per Barr. in l. edita. C. de edend. numer. 21. versic. sed in vtroque modo. Sequitur Roman. in sing. 396. incipien. Alia sero. Amplius refero, quod licet Iudex diffinitive pronuncians, & in expensis non condemnans censeatur partem absoluisse, ut in l. terminata, C. de fruct. & lit. expen. Afflic. decis. 242. num. 2. contrarium tamen alias tenuit Rota, ex infra dicendis. Nam si Iudex primæ instantiæ omiserit condemnationem expensarum, non propterea victum absoluit: quia omissa in prima, videntur omissa ex causa obliuionis, Put. decis. 246. lib. 2. per totum, vsque adeo, quod si postea Iudex causæ appellationis confirmando primam sententiam dicat victum in expensis in causa factis condemnamus, nec dicat coram nobis legitime factis, intelligitur de expensis, tam primæ, quam secundæ instantiæ, ita ut supradictum fuit in vna Casaraugustana liquidationis, coram R. P. D. Pighino, 6. Martij 1548. Ad decis. vero Put. puto responderi posse, quod non ita procederet, quando victus habuisset iustam causam litem prosequendi: quia tunc excusaretur ab expensis, ut per Cagnol. in reg. qui in alterius num. 25. de regul. iuris; qui attestatur de communi, las. in l. properandum. §.

fin autem, num. 3. C. de iudicijs. Intellige tamen, vtper Iaf. ibi num. 8. Et in hoc quotidiano articulo, hæc pauca vifa sunt addenda, quod si expensæ veniunt iure actionis, & iudex in sententia omittat illarum condemnationem, nihilominus post latam sententiam peti possunt iure actionis, secus autem si officio Iudicis, Iafon in §. actionum num. 52. in tit. de actionibus. Vsq; adeo, quod illa taxatio expensarum est condemnatio expensarum condemnationis, Bald. in l. 3. num. 6. versic. modo quaro. C. de fruct. & li. expen.

DE MONITORIIS PER EDICTVM, & illorum exequutione. Cap. XVI.

- 1 Auditor Camera eius ordinaria auctoritate cõcedi Monitoria per edictum, & quando.
- 2 Et pro exequutione literarum Apostolicarum, & aliorum, qua hic singulariter referuntur.
- 3 Et in his, in quibus est iudex specialiter deputatus.
- 4 Dantur hæc monitoria, constituto summarie, & extraiudicialiter de non tuto accessu.
- 5 Quomodo hæc monitoria exequantur.
- 6 Terminus ad comparendum ab vltima exequutione computatus.
- 7 Terminus huiusmodi debet esse competens, alias citatum non arctat.
- 8 Tempore vacationum generalium monitoria ista in curia per edictum intimantur.
- 9 Citatio nulla, seu inualida nullam producit effectum, nec citatum in mora constituit.
- 10 Citatio nulla conualidatur per comparitionem citati.
- 11 Citatio nimis generalis contra filios, & hæredes, non nominando illos proprijs nominibus, est inualida.
Et quando talis citatio valida sit.
- 12 Lis quando dicatur.
- 13 Copia citationis debet offerri per citantem citato, alias nulla est citatio.
Et quando sufficiat, quod offeratur, & quare.
- 14 Modus procedendi contra vagabundum pro debilo contracto.
Et quis dicatur vagabundus.

1 **M**onitoria per edictum publicum non conceduntur, nisi in casu, quo principalis citandus latitat, vel quando non permittitur, vt citatio ad ipsum perueniat, vel quando non potest accedi ad locum citandi, vt
per

per Rot. decis. 752. eodem titulo, in antiquis. Et licet de iure concedi nequeant, nisi vigore specialis rescripti, quod passim tanquam optima, & æqua promissio concedi solet, & debet, vt in Clement. 1. de iud. tamen A. C. consuevit illa concedere ordinaria sua auctoritate, & passim concedit in causis, quæ in curia cognoscenda sunt; item in exequutionem litterarum Apostolicarum sub plumbo, vel in forma breuis expeditarum, ac exequutorialium Rotæ, ac etiam ratione mutui, vel alterius debiti contracti in curia, ac etiam pecuniarum in eadem curia expositarum, nec non salarij, seu mercedis procuratorum deseruitæ in curia, etiam contra laicos, & non subditos Ecclesiasticæ iurisdictioni, Ioan. Paul. decis. 19. Put. decis. 4. de offic. ordina. & alia Io. Paul. decis. 92. in causa Vlixbonen. pecuniaria, de foro competen. & in summa in pluribus alijs, quibus non obstant Concilij Tridentini decreta. Præterea concedit in causis, in quibus à Papa speciali rescripto est deputatus. Hęc monitoria concedi solent in locis alienæ, & aliquando etiam Ecclesiasticæ ditioni mediate subiectis. Dantur consilio summarie, & extraiudicialiter de non tuto accessu. Formulas illorum, vt in notis, & in instrumentorum, ac expeditionum formulario extensas hic apponere neglexi. Hoc dumtaxat de illorum exequutione dicam, cum ibi non exprimat certam formam. Exequuntur, & intimantur per affixionem ad valuas duarum Ecclesiarum Cathedralium magis propin quarum iurisdictioni, sub qua monendus degit. Exempli causa, si in Hispaniarum Regnis tutus non patet accessus, ad aliquod breue, seu litteras intimandum, monitorium intimatur, & affigitur valuis Ecclesiarum Ianuen. & Saouonen. tanquam ciuitatibus propinquioribus Regnis illis, quæ extra illarum iurisdictionem sunt, & tutioribus pro hac intimatione faciendâ. Et affigitur in portis prædictis originale monitorium, & publice legitur, & (*Ipsummet originale*) ibi aliquandiu dimittitur, & subinde amouetur, dimissa illius vice copia cum originali concordante: de quibus omnibus præcisam Notarius fidem facit, vt per Cassad. decis. 1. de dolo, & contumacia, Put. decis. 3. eodem titulo. Est enim faciendâ in locis vicinioribus, vt per eundem Cassad. decis. 5. eodem titulo, & quod affixio, & publicatio sufficiat, licet de læsione nihil dicatur, idem Cassad. d. decis. 4. eodem titulo. Io. Paul. decis. 17. Legitur quoque, affigitur, & publicatur in curia in duobus locis, videlicet in litterarum contradictarum, & ad valuas Basilicæ Principis Apostolorum, vel Audientiæ causarum Palatij Apostolici, & de his citationibus quæ fiunt per edictum, vide late per Bart. in tract. super constitution. ad reprimen. in §.

- per edictum in addition. & magis late per Marant. in 6. part. de ord. iudic. num. 82. de citation. primo membrò iudicij, vbi referantur plures casus in quibus fit citatio per edictum. Terminus autem, qui in monitorio, seu citatione reo ad comparandum assignatur, incipit à die vltima intimationis currere. Et ideo prouidit procuratores, antequam monitorium in partibus exequendum mittant, in curia intimari faciant, ne cogantur tantum temporis spatium post intimationem de partibus expectare. Terminus autem, qui ad comparandum præfigitur, debet esse competens considerata loci distantia, seu longinquitate, alias nulla esset citatio. Cresc. decis. 71. & monitum ad comparandum non arctaret, etiam post breuem illum terminum: quia citatio à principio fuit temeraria, Cassad. decis. 6. eodem tit. in tantum, quod processus factus per contradictas, seu edictum publicum pendente debito termino veniendi ad curiam, est nullus, Rot. decis. 74. de probat. in antiq. (vt per Nicol. Ant. Grauanum in annot. ad Vestrum, li. 4. c. 2. n. 5. in verb. citatio. Rol. cons. 39 li. 1. n. 27.)
- 8 Tempore Sedis vacantis, & vacationu generalium, quæ quotannis indicuntur à Kal. mensis Iulij, vsque ad Kal. Octobris, ce fiat audientia litterarum contradictarum, & monitoria hæc per edictum, non à Notario contradictarum, sed à Curforibus per edictum publicum in valis Cancell. Apostolicæ, & in acie Campi Floræ publicantur, vt per eundem Cassad. decis. 28. in reg. Si autem contra citatos per simile edictum censuras obtinere vis, seruatibus processibus ad illarum fulminationem instabis. Aduerte tamen, quod licet ex præmissis citatio nulla dicatur, in tantum quod nullum producit effectum, nec citatum in mora, seu contumaciam constituit, vt per Afflic. decis. 366. in fin. tamen conuadatur per comparitionem citati, præsertim in casu, quo citatio fiat ad effectum inducendi scientiam, vt per Felyn. in c. illud in 4. col. de præscrip. Alex. cons. 123. n. 10. vol. (Bursat. in cons. 74. post nu. 71. in 1. par. Neuiq. cons. 70. per totum, qui plures rationes, decisionesque ad presentem casum ponit, ad quem pro eorum intellectu recurro.)
- 9 Antequam egrediar ab hac materia citationum, & ad grauiora procedam, non omittam referre, quod retroactis diebus præ manibus habui monitorium extra curiam ab A. C. relaxatum contra filios, & hæredes q. d. N. absq; nominum expressione, de cuius validitate interrogatus respondi, quod contra similia monitoria, seu citationes memineram vidisse Rotales decisiones, quibus damnantur similes
- 10 citationes ratione incertitudinis, quia citatio, ad hoc vt afficiat, debet esse certa, vt per Roman. cons. 360. nu. 3. Tamen DD. de Rota: alias in vna Rom. pecuniaria coram Achille tenuerunt valere citationem, per quam citantur filij, & hæredes N. absque alia
- 11

- 12 nominum expressione. Quia licet ea sit incerta, tamen de facili potest certificari, & expressum dicitur, quod sequitur ex verbis expressis, Paris. consil. 67. num. 107. volum. 1. Abb. consil. 44. n. 3. lib. 1. Bald. in l. ad probationem. C. de probat. Intellige tamen, si personaliter exequuta fuerit: secus tamen, si ea fuerit per edictum exequuta, Put. decis. 1. de dolo, & contum. & decis. 6. de iud. Nec filere volui materiam harum citationum, tanquam in Urbis tribunalibus quotidianam. Quod si citatio, de qua supra meminimus, fuerit per edictum exequuta vigore commissionis, cum clausula, constituto de non tuto accessu, licet non tutus accessus plene probatus non fuerit, & decretum Iudicis fuerit minus iustificatum, tamen vigore talis citationis decretæ, & exequutæ dicitur lis pendere, & respectu actoris dicitur esse lis introducta; ita vt si contra talem citationem attentauerit, poterit per viam attentati reuocari. Nam hoc casu per commissionem impetratam, & citationem exequutam dicitur lis pendere, Clem. 2. vt lite penden. Rot. decis. 146. in antiq. Caputaquen. in vna Taurinen. Præposituræ 17. Aprilis del 54. Verum, quia pluries dubitatum fuit de inualiditate executionis, quæ fit citatio absque dimissione copię, in hoc erit distinguendum. Aut sumus in prima, aut alia citatione, seu litteris exequutorialibus, quæ intimantur. Primo casu ad hoc, vt valeat citatio, debet per citantem offerri copia citato, etiam si non petatur: & si illam voluerit, debet dari sumptibus citantis. Secundo vero casu non est necessaria in illorum intimatione oblatio dictæ copię: & si petatur, debet dari non sumptibus mandantis citati, sed illius, cui intimatur. Et ratio, quia prima citatio denotat causam, & continet negotium, super quo actor litigare intendit: ideo vt reus sit certus de lite; debet ei offerri, & dari copia sumptibus citantis, vt supra dictum est. Quæ ratio non militat in exequutorialibus, & alijs succedaneis citationibus, cum iam citatus sit certus de lite, vt per Clem. ad causam. de elect. Et hic cum plura dixerimus de modo procedendi ad instantiam creditoris contra debitorem absentem ratione contractus, seu quasi, ac de citationibus, & intimationibus contra eum exequendis, remanet in hoc referendus modus procedendi contra vagabundum debitorem pro debito in Vrbe contracto, qui nullibi reperitur, nec certam domum, seu domicilium, neque aliqua bona mobilia habet. In quo videtur dicendum: aut talis debitor citandus, erit notus cursoribus, aut non. Primo casu, præmittendę sunt debite diligentię de eum reperiendo per Urbem, & loca publica ad effectum ipsum citandi, seu monendi prout in citatione, seu monitorio, primo per vnum, & deinde per duos cursores:

res: quibus diligentius premissis, decernitur processus per affixio-
nem ad valvas Curie, & in acie campi Floræ, quæ citatio, seu mo-
nitiō perinde arctat, ac si personaliter facta foret, vt per Alex. in
l. plerique. col. 2. ff. de in ius. voc. Secundo vero casu Iudex man-
dat eum citari per proclama, seu edictum publicum, aut per au-
dientiam publicam litterarum contradictarum, iuxta temporum
qualitatem, vt per Bald. in l. accusatoribus, col. fin. in princ. C. de
accus. cum simil. & in l. perfectius. C. de annali exceptione sub n.
4. Marant. in par. 6. de ordine iudiciorum h. 83. de citatione pri-
mo membro iudicij, & per Clarum in eius praxi. crim. in §. fin. q.
31. versic. sed quid si reus. Si vero debitor prædictus bona in
Urbe mobilia, vel immobilia habeat, tunc procedendum erit serua-
ta forma, quam superius posuimus in cap. 52. 1. lib. Ille autem
dicitur vagabundus, qui certam habitationem non habet, & qui
per mundum vagatur, vt per Bart. in l. dies caution. §. præter n. 1.
& 4. ff. de damn. infect. Amplius ad hunc prox. relatum articulū
citorij edicti redeundo, à quo aliquo modo transgressi fuimus, vl-
tra præmissa erit etiam præmittendum, quod licet in hoc praxi li-
bello, plura alia de modo intimandi, & exequendi has monitoria-
les litteras referre poterimus, tamen cum hæc materia satis abun-
de, ac doctissime scripta fuerit per Vestrum in 4. lib. de exequu-
tione citationis ad partes decretæ per edictum in cap. 2. num. 4.
cum sequen. & in toto vltimo cap. octauo libri de exequutione rei
iudicatæ, ac expensarum taxatione, & fructuum liquidatione.
Ideo in facti contingentia pro eorum intellectu ibi recurrere, & ne
arroganter videar alienos mihi vendicare labores circa præmissa
iam dicta sufficiant.

DE IUDICIO EXHIBITIONIS.

Cap. XVIII.

- 1 *Contra quem intentatur hoc iudicium.*
- 2 *Quod monitorium in hoc iudicio fit.*
- 3 *Elapso triduo monitorij, quæ citatio fiat.*
- 4 *Negato monitorio debet verificari rem, cuius exhibitio petitur, penes reum
conuentum extare.*
- 5 *Facta hac verificatione, quæ citatio fit.*
- 6 *Hoc iudicium summarium est.*
- 7 *In hoc iudicio termini substantiales non seruantur.*
- 8 *Ab hoc decreto non appellatur, & quare.*

- 9 Quilibet administrator tenetur librum exhibere.
- 10 Administrator etiam irrequisitus tenetur librum exhibere.
- 11 Ab administratore, qui librum rationis non exhibet, non dicitur reddita ratio.
- 12 Contra administratorem non exhibentem librum rationis, tanquam dolosum datur iuramentum in litem.
- 13 Citatio ad videndum taxari, & ad sententiam.
- 14 Effectus sententie.
- 15 Forma sententie in hoc iudicio sciende.
- 16 Actor non tenetur exhibere iura, & instrumenta si illa non habet. Et quando requiratur probatio amissionis.
- 17 Actor non potest sumere arma de domo rei.
- 18 Et quomodo id procedat.
- 19 Vnusquisque tenetur edere iura penes se existentia.

- 1 **I**hibitionis iudicium, quod in tribunali remota etiam appellatione datur, siue contra tertium, penes quem reperitur depositata aliqua cedula obligationis, instrumentum, aliaue scriptura, seu etiam aliqua bona, aut iocalia, introducit, & contra illum fit monitorium, vt infra triduum exhibeat in actis Notarij.
- 2
- 3 Lapsa hoc triduo, citatur reus, ad exhibendum in actis Notarij scripturas iuxta formam monitorij, alias videndum contra eum decerni, & relaxari mandatum exequutiuum, Si reus se aliquid
- 4 habere negauerit, incumbit agenti probare ad suam verificandam petitionem, seu intentionem, saltem de tempore facti monitorij, aut introducti iudicij, reum habuisse, seu habere rem, seu scripturam, cuius exhibitio petitur (*Rota in vna Roman. computorum, coram Otano, die 7. Februarij 1596.*) Non desunt enim cauillofi aliqui qui in partis, & iudicij fraudem statim facto monitorio, aut citatione rem petitam penes aliquem dimittunt, & sic non habere asserunt. Nec sequuta verificatione, citatur iterum reus, seu
- 5
- 6 monitus, ad exhibendum, alias videndum contra ipsum decerni, & relaxari mandatum. Quod Iudex visis testibus relaxat, nisi ad primam diem cum intimatione. Et quoniam iudicium hoc est summarium, & datur ista actio ad exhibendum, ad effectum recognoscendi, vel se iuuandi aliqua scriptura ad preparationem alterius principalis iudicij, nulli in eo seruantur termini substantiales,
- 7
- 8 nec aliqua processus solemnitas requiritur. A decreto antedicto non appellatur, secundum modernum Contrarium ad l. vnicam, C. si de momen. possess. limit. 14. initit. ad exhibendum num. 20.

sed statim exequutio committitur: quia iudicium hoc exhibitionis semper tendit, vel ad alterius principalis iudicij preparationem, vt dixi, vel certe ad probationes proponendas. Et ita vidi pluries in contradictorio iudicio praticari, & decidi. Accidit etiam quod nonnunquam hoc exhibitionis iudicium principaliter intentatur contra reum conuentum pro exhibitione rei petita, vel pro exhibitione librorum rationis administrationis alienarum rerum per alterum gesta, & tunc modo infra dicendo procedendum erit. Nam quilibet administrator tenetur exhibere librum rationis administrationis per eum gesta. l. rationes. C. de administratione tut. Paris. conf. 96. lib. 1. n. 1. & 2. late Rol. à Vall. conf. 49. lib. 1. num. 2.

10 etiam irrequisitus, attestatur Socin. conf. 62. col. 4. in princ. vol. 4. Plot. in eius tract. de in lit. iuran. §. 5. n. 26. Et tenetur talis administrator libros, in quibus data, & accepta contineantur, conficere, & omnes actus suę administrationis ostendere, & parti exhibere,

11 ac instrumenta, res, & bona, & reliqua restituere, alioquin non dicitur reddita ratio, sed dicitur esse in dolo, vt per eundem Rol. d.

12 conf. 49. Socin. conf. 24. Visis, col. 12. ver. & ideo cum, vol. 1. & si actor suum interesse aliunde probare nequiverit contra eum tanquam præsumptiue dolosum pro interesse partis passæ dandum est illi iuramentum in litem. Bart. conf. 150. Ias. conf. 219. col. 1. vol. 2. Plot. ibi n. 6. ver. & tenetur ipse, eod. tit. & in terminis tradit Bald. conf. 151. col. 2. ver. verbi gratia. lib. 3. Ias. in §. pœnales. n. 98. de actionibus, præuia iudicis taxatione, quæ ante dictum iuramentum est facienda, ad decis. Afflict. 360. in fi. Ang. conf. 277. n. 6. Soc. conf. 190. n. 6. ad fi. ver. & sic debet, & conf. 223. n. 3. ante fi. ver. 2. pars. li. 2. Dec. conf. 178. n. 2. ver. & casu quo. Et an deferatur procuratori, vide Bart. in l. qui bona fide, §. si aliena, ff. de damn. infect. In cuius interesse taxatione, cum hanc practicam non ita facile alibi tactã inuenies, ob id, non ab re citation. & sententiæ formulas hic conscribere fore censui, vt puta, Debitis præcedentibus monitorio super redditione administrationis, & reliquorum restitutione, etiam interpellation. super librorum exhibitione, & redditione dictæ administrationis, debitisque seruatis terminis substantialibus de more, & stylo Curia seruari solitis, illisque reiteratis, dicta administratione per reum conuentum gesta verificata, demum præmittitur contra eum citatio (ad videndum taxari summam, vsque ad quam infra scriptus d. instans in litem iurare possit, & illa taxa videndum per infra scriptum d. instautem iurare, & iuxta taxationem, & iuramentum concludi, & pronunciari, & sententiam ferri ad p. d. instante D. A. principali, vel D. Fabricio Ruffetto eius procuratore. Relatione facta comparuit idem N. principalis ci-

- tra, &c. & petijt vt supra. Et tunc d. Iudex taxauit summam, vsque ad quam d. A. iurare possit in litem ad scuta 500. pro qua summa idem d. A. etiam tactis, &c. iurauit in forma, & pro eadem summa petijt, & obtinuit ab eodem Iudice in huiusmodi causa concludi, & pronunciari, sententiamque de super ferri, & promulgari, prout in cedula, quam factio dedit, & mihi Notario consignauit, tenoris, &c. super quibus, &c. presentibus socijs testibus, &c. Tenor cedula sententia, vt supra promulgata hæc est. Christi nomine inuocato, &c. dicimus, pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus D. B. teneri ad soluendum, & exbursandum dicto D. A. dicta scuta 500. iuxta taxationem per nos factam, & iuramentum per ipsum A. præstitum, & pro præmissis omnibus, & singulis mandatum executionum contra eundem B. decernendum fore, & esse, prout decernimus, oppositiones, &c. victumque, &c. Redeundo igitur ad superius petitam scripturarum exhibitionem, à qua aliqualiter digressi fuimus dicendum erit actorem teneri ad exhibendum instrumenta,
- 16 & iura penes eum existentia, vt per Gomez. li. 2. dec. 25. quod procedit si illa in promptu habeat alias non, & proceditur ad vltiora in causa. Nec videtur dicendum, quod requiritur aliqua verificatio casus fortuiti, vel amissionis; sed statur eius iuramento etiam, quod altera pars dicat, partem aduersam penes se habere, vt per Mohedanum decis. 40. num. 2. Secus si instrumentum, seu iura, quorum exhibitio petitur, alias originaliter producta, & ipsa originalia restituta fuerint dimissa in iudicio, seu actis copia: tunc enim requiritur probatio amissionis propter præsumptam notitiam, & ex quo productio originalis est de actis, & ex ipso originali quaesitum est ius parti, & consequenter eius reproductio peti potest non obstante iuramento. dicta decis. num. 3. Et licet regulariter actor non possit fumere arma de domo rei, vt in cap. 1. de probatio. l. nimis graue. C. de testi. l. qui accusare, & l. fin. & ibi communiter doct. C. de eden. id tamen aliter procedit ad fundandam, non autem coadiuandam suam intentionem: imo Rota de equitate canonica seruat, quod vnusquisque teneatur edere iura penes se existentia, vt attestatur Gomez. vbi supra, & quod Iudex ex officio potest compellere partes ad exhibendum iura, siue sint propria, vel communia, vel scientia ad causam, vt decis. 5. de probat. in nou. & alia Bracharen. Coram Reomano 5. Decembris 1552.

DE IUDICIO CVM PROCVRATORE
inchoando. Cap. XIX:

- 1 *Iudicium eum procuratore generaliter constituto potest inchoari.*
- 2 *Tali procuratori dantur dilationes ad principalem consulendum si eas petierit.*
- 3 *Censuræ non dantur contra debitorem in iudicio cum procuratore inchoato.*
- 4 *Procura ori specialiter constituto denegantur induciæ.*
- 5 *Aut dominus, aut procurator potest citari, & quare.*
- 6 *Dominus tenetur procuratorem sufficienter instruere in omnibus, quæ possunt in causa occurrere.*

1 *I* procurator generaliter ad omnes lites, & causas actiuas, & passiuas, & motas, & mouendas constitutus sit, & personaliter in curia apprehendatur, iudicium cum eo inchoari, prosequi & terminari potest, vt per Capic. dec. 2. & 7. Cui procuratori ante litis contestationem dilationes petenti ad consulendum principalem iuxta

2 loci distantiam denegari non possunt, vt per Cassad. decif. 1. de dilationibus. Ex quibus infertur, quod iudicium cum eo inchoari, prosequi, & terminari possit ex prædictis, quibus additur decif. Rotæ 27. de procurat. in nou. Marian. Soci. de citat. art. 1. num. 1. ver. aut dominus non reperitur Achill. de Crafs. decif. 146. nu. 2. de dolo, & contumacia. Secus tamen dicendum erit in his, quæ sunt magni præiudicij, vt puta priuationis, vel censurarum: in his enim requiritur citatio principalis, ei personaliter facienda, vt in vna Nullius spoliij coram bon. mem. Aldobrandino 15. Februarij 1557. ad not. per Staphil. in tract. de litteris gratiæ, & iustitiæ in ver. nam si quis subrogatus. Limita tamen dilationem prædictam non esse concedendam procuratori specialiter constituto super illa re, de qua agitur, quia text. in cap. cum dilectus, de procurat. & doct. loquuntur, quando procurator, cum quo iudicium intentatur, esset constitutus generaliter ad omnes, & singulas lites motas, & mouendas, vt supra dixi, iuxta terminos d. c. cum dilectus eod. tit. Et licet de iure dici possit, quod dominus non sit citandus, quando constituit procuratorem, qui comparuit, & assumpsit in se litem; cum dominus per constitutionem procuratoris factam apud acta causæ declarauerit animum suum, quod per procuratorem volebat esse in iudicio, ideo debebat citari procurator, & non dominus, cum dominus non compellatur per seipsum in iudicio esse, vt per Abbatem in dicto capitulo cum dilectus, de procuratorib. in 4.

ad tex. ibi allegatum in l. i. ff. eod. & Bart. in l. i. & in l. quamuis. C. de sent. & interloc. omn. iud. tamen contrarium de stylo Curie seruatur, eo quod aut dominus, aut procurator arbitrio citantis citatur. Dominus enim tenetur comparere per se, aut procuratorem legitimum, vt in d. l. i. ff. eod. & in d. cap. cum dilectus, eodem tit. Quem procuratorem tenetur dominus in omnibus, quæ possunt in causa occurrere sufficienter instruere, alias domino est imputandum: & eadem ratione probabiliter eidem procuratori denegantur induciæ illas petenti, vt supra dixi, cum à principio ipse dominus fuerit citatus, vt per eundem Abb. d. c. cum dilectus, num. 5. eodem tit. vide tamen in hoc distinctionem Rotæ, vt per Puteum in decis. 43. lib. i.

DE IUDICIO DIFFAMATIONIS.

Cap. X X.

- 1 *Quinam termini diffamanti in hoc iudicio præfiguntur.*
- 2 *Diffamatore nihil probante, quæ sententia contra eum fertur.*
- 3 *Terminis substantialibus in hoc iudicio non est opus.*
- 4 *Pœna qua mulctatur diffamator.*
- 5 *Sententia transit in iudicatum, nisi infra decendum ab ea appelletur, & executioni demandatur.*
- 6 *Qualis dicatur sententia ab obseruatione iudicij.*
- 7 *Quomodo feratur sententia contra actorem non comparentem.*

- N** diffamationis iudicio, quod datur vigore l. diffamari. C. de ingenu. & manu. executio contra diffamatorem monitorio, de quo infra in postremo libro, ac in actis reproducto, & lapsio termino citationis in ea expresso, obtineatur ab actore decreto processus per contradictas, siue edictum publicum iuxta temporis qualitatem. His sequutis, iudex ad partis comparentis instantiam diffamanti primum, & secundum terminum peremptorium præfigit ad docendum de suo iure, ac producendum, & probandum quicquid vult, & potest contra actorem. His terminis elapsis iudex, præuocata citatione ad sententiã, pronúciat A. à quibuscunq. impetitionibus, diffamationibus, iactationibus, & impedimentis per B. eidem A. de & super re, & c. praestitis, illatis, ac inferri comminatis, absolendum fore, & esse, prout absolimus, & illi super eis perpetuum silentium imponimus, victumq. & c. Et licet in hoc iudicio ferè omnes procuratores terminos substantiales seruari solitos seruent, tamen

tamen si contra huiusmodi diffamatores non comparentes, & iudicium effugientes absque aliqua terminorum substantialium seruatione procederetur, putarem processum hunc substineri posse ex pluribus. Primo, ratione contumaciæ, per quam iudicis Maiestas sperni videtur; & consequenter contumax, si fuerit personalter citatus, potest prædicta impositionis silentij pœna multari.

- 4 Quæ sententia fertur contra iactantem se velle molestare, iuxt. Afflict. decisione 264. post numerum primum. Secundo, quia ratione diffamationis tam respectu personæ, quam bonorum A. posset aduersus B. actionem iniuriarum habere. Et ex his, & aliis, quæ adduci possent causis, iudex ex officio sine terminorum substantialium seruatione, & prout in criminalibus causis procedere posset. Idem prorsus puto seruandum ad instantiam rei conuenti, contra actorem, qui monitorium ab A. C. obtinuit, exequi fecit, & postea reproducere neglexit, vel pœnituit. Tunc enim debitis seruatis terminis, seu præuia termini præfixione, vt supra dictum est, eoque elapso, nec per actorem aliquid releuans probato, seu nihil deducto, ipse monitus absolutoriam sententiam sub ea, quam modo posuimus, forma obtinebit. Et fertur sententia hæc, licet pro actoris parte, vt supra inuimus, nihil penitus deductum, neque lis contestata sit: quia sententia ipsa nedum præsens, verum etiam futurum iudicium concernit. Et propter duplicatam, seu reiteratam actoris contumaciam litis contestationem non exigit. Et est diffinitiuæ quæ facit iudicatum: & consequenter ab ea appellatur. In tantum, 5 quod, si infra decendium non appellatur, transit in iudicatum, ad no. Felyn. in cap. quod ad consultationem, num. 25. in uers. secundo conclusio, & consequenter mandanda est exequutioni, Curt. Iun. 6 glos. 22. num. 30. Nec verum est, vt nonnulli existimant, sententiam hanc vt absolutoriam, à iudicij obseruatione ferendam esse; & sic interloquutoriam dici, quoniam sententia ab obseruatione iudicij ea est, quæ fertur ratione nullius, aut alias inepti, siue inordinati processus, text. & ibi glos. & Abbas in cap. cum dilecti. de empr. & vend. no. in l. 2. C. de rescind. vendit. Alexand. consilio. 79. num. 3. lib. 2. Idem, quando fuit præsentatus libellus ineptus ex carentia actionis, iux. l. si pupill. §. videamus, ff. de neg. gest. vel ex defectu solemnitatis substantialis, vel alio simili modo. Specu. in titulo de offic. omn. iud. §. deferitur. coll. 5. uers. In sententia, & alijs compluribus casibus relatis per Bartol. Bald. & communiter moder. in l. properandum, §. & si quidem, C. de iud. Idem Bald. in authen. sed & si quis, C. de secun. nupt. Paul. de Castr. in l. 15. Is qui. ff. de acqui. hered. (vbi signanter per Ias. in d. l. properandum, §. & si quidem habes quomodo ad instantiam rei contra actorem non cõparemẽ sit pro

cedendum, pro obtinenda sententia absolutoria ab obseruatione iudicij, & quomodo, & quando sententia diffinitiuam faciat iudicatum, ut ut obftet actori exceptio rei iudicatae, & ibi in facti contingentia recurrere etiam ad compilatorem formularum, var. com. pag. mibi 11. col. 2. hoc etiam addio, quod sicut reus citatus non comparens, per contradistas siue edictum publicum citari posset, ita etiam actor, iuxta athen. qui semel. C. quomodo, & quando iudex. Marant. in 6. par. de ordine iudiciorum. sub num. 87. de citatione primo membro iudicij.) Et redeundo ad materiam nostram, à qua aliqualiter fuimus digressi dico: tutius esse, ad tollendam omnem fraudem causam dubitandi (si valor causae summam 200. duc. auri Camerae excedat) seruatis terminis substantialibus de stylo curiae seruari solitis, prauaueque illorum reiteratione, sententiam hanc tanquam diffinitiuam obtinere.

DE PROCESSU INTER. ET CONTRA mercatores faciendo. Cap. XXI.

- 1 Impugnatio Styli Notariorum A. C.
- 1 Si proceditur contra mercatorem vigore cedulae depositi, seu litterarum cambij, appellatio non admissitur.
- 4 Secus in alijs cedulis.
Effectus clausulae, sine prauidicio legitime executionis.
- 4 De stylo tribunalis inter, & contra mercatores nulli seruantur termini substantialia.
- 5 Quid importent clausulae summarie, &c. manu regia.
- 6 Articuli seruiunt loco libelli.

IN processu inter, & contra mercatores faciendo cum illius modus in notarijs A. C. facultatibus satis apparenter sit traditus, nihil est quod laborem. Hac pauca solum referam circa admissionem appellation. de qua in facultatibus praedictis nulla mentio. Contra nonnullorum Notariorum opinionem, qui nescio sub quo praetextu, stylum tribunalis esse retulerunt, quod si in tribunali aliqua contra mercatorum cedula exhibetur, & illius vigore ad decretum relaxationis mandati procedatur, si ex mercatoris parte ab hoc decreto appellatur, appellatione hac minime obstante, A. C. ad illius executionem procedere potest. Verum cum relatus stylus aliquibus probabilibus rationibus non videatur munitus, constanter dicere audeo illum non verificari, nisi in cedulis depositorum, & lic.

- litteris cambiorū, quæ de earum natura inter, & contra mercatores vbique locorum paratam habent exequutionem, iuxta Dominos de Rota in vna Anconitana attentationum, coram
- 3 R. P. D. Seraphino, duodecima Februarij 1582. In alijs vero cedulis, etiã quod super re mercantili agatur passim datur, & admittitur appellatio: qua pendente manus Iudicis ligatæ sunt, vt alias superius scripsimus, & probauimus. Licet Signatura in re non dubia soleat rescribere cum clausula, sine præiudicio legitimæ exequutionis: quæ tantum deuolutiuum, non autem suspensiuum effectum operatur, vt per Specul. in tit. de act. seu petit. §. super petitionibus. vers. sed quid si ante. Et licet A. C. in his vigore suarum ordinariarum facultatum manu regia, & sola facti veritate inspecta procedat, non propterea appellatio suspensiuæ, & deuolutiuæ, sed tantum iudicij solemnitas tollitur. vt puta, monitorium terminorum substantialium seruatio, & similia, vt infra dicemus.
- 4 Et si aliqui dixerint in hisce causis quatuor saltem terminos, prout in summarijs, seruari debere videlicet, ad articulandum, dicendum contra articulos, producendum omnia, & dicendum contra
- 5 producta. Tamen, quicquid ab eis dicatur, in causis summarijs, in quibus Iudex procedit cum clausula (summarie, simpliciter, & de plano, ac manu regia, & sola facti veritate inspecta) releuatur ab omni forma iudiciorum à iure ciuili inducta: & dumtaxat astringitur ad seruandum formam inducã à iure naturali. Et satis est quod interueniant ea, quæ ordinem, & solemnitatem iudiciorum respiciunt, vt post alios per Felyn. in cap. olim, col. penul. de accus. vsque adeo quod iudicium potest inchoari ab articulis, & illis probatis ferri sententia. Rota decisione 33. in nouis. Decius consilio 449. num. 21. lib. 2.
- 6 Et quod articuli seruiunt loco libelli fuit dictum in Rota in vna Romana cõsus, coram R. P. D. Quiroga, die 29. Octobris 1556. inter D. Franciscum de Branca, & D. Nicolaum Vrsinum, in qua Franciscus tanquam Rector illius Cappellæ obtinuerat monitorium contra Nicolaum de dimittendo, & relaxando domum spectantem ad eius Cappellam iure dominij, vel quasi cum solita clausula, si quis, &c. & negato monitorio Franciscus dederat articulos super solo, & proprietate domus, & spolio census sibi debiti, & examinati fuerunt testes. Tandem tento termino ad sententiam, idem Franciscum renunciauerat processui, & fuit scripta sententia ad fauorem ipsius Francisci pro reintegratione dicti census, & quod D. Nicolaus teneatur ad illius solutionem, quæ sententia dicebatur nulla, quia contra tenorem monitorij, & petitionem, & fuit conclusum pro ualiditate sententiæ, quia monitorium cum clausu-

la, si quis, resoluitur in vim simplicis citationis, & articuli seruiunt loco libelli.

DE SEQUESTRIS, ET ARRESTIS,
 illorumque reuocatione. Cap. XXIII.

- 1 Sequestra quo casu permittuntur, & quæ cautionis gratia fiunt, quomodo reuocentur.
- 2 Quando finni gratia exequutionis faciendæ, quo pacto reuocentur.
- 3 Aliud remedium illorum reuocationis.
- 4 Verbum, cauere, quid importet, & quomodo in Vrbi tribunalibus intelligatur.
 Et ad cuius fauorem remedium cautionis sit introductum.
- 5 Cautiones quæ iudicialiter dantur.
 Notarij periculo recipiuntur. Secus si tempore illius receptionis fideiussor reputabatur pro idoneo, & bona stabilia possidebat.
- 6 Fideiussor non est dandus, vbi principalis est idoneus.
- 7 Et quando non dicatur idoneus, licet sit diues.
- 8 Fideiussor in forma depositi obligatus nullitatis exceptionem opponere potest, & super ea auditur.
- 9 Index mandat obligationem in forma depositi cassari, si de mandati nullitate constat.
- 10 Notarius non cassat instrumentum, pendente termino ad appellandum.
- 11 In cassatione instrumenti, qui termini seruantur.
 Et quando sit cassandum.
- 12 Quo pacto reuocetur monitorium cum arresto contra debitorem in curia re-pertum.
- 13 Processus, qui fit contra arrestatum recedentem sine licentia iudicis.
- 14 Ignorans quis sit hæres agit contra bonorum possessores.
- 15 Preparatoria quomodo fiunt.
- 16 Processus vigore oblig. cam. non datur contra tertium possessorem non iua-obligatum.
- 17 Obligatio vulnerata per sententiam non habet exequutionem paratam, secus quando præcessit relaxatio mandati.

- Equestra licet regulariter sint de iure prohibita, l. i. C. de prohib. seq. tamen per Abb. in cap. dilectus, de sequestr. possess. & fruct. per totum, ponuntur plures casus, in quibus facienda est sequestratio, ex quibus aliquos tanquam quotidianos hic enumerare placuit. Vt puta aduersus personam suspectam dicta sequestratio licite fieri potest. Suspecta autem persona dicitur; quæ non possidet immobilia, uel pauca. Item ob malos mores, vel quia male administravit. Item si timetur de dilapidatione bonorum. Sed aduerte quod ista coniunctim non requiruntur, sed quandoque sufficit alterum de duobus secundum subiectam materiam. Tunc, ne iudicium reddatur frustratorium, iudex mouetur ad sequestrum concedendum, vt per eundem Abb. dict. cap. dilectus. num. 16. eodem titulo. Put. decisio. 3. de sequestr. quod tamen tunc mediante cautionis præstatione tollitur, vt ibi, num. 19. eodem titulo. Paul. de Castr. in l. si fideiussor. §. si satisfdatum. num. 3. ff. qui satisfd. cogan. Paris. conf. 41. num. 44. & 49. lib. 1. Verum cum sequestra antiquitus, præmissis non attentis, contra omne iuris debitum passim à quibuscunque Romanæ Curia iudicibus ordinarijs contra quoscunque relaxarentur, ob id Sanctæ mem. Pius Papa V. in eius reformatione tribunalium uers. Idem in sequestri relaxationem eorundem sequestrorum prohibuit, nisi aliqua ratione timendum sit de suspitione, vel dilapidatione bonorum, vt supra dictum fuit. In causis autem præmissis nedum iudex ordinarius, verum etiam delegatus, tam in profanis, quam beneficialibus causis concedit, vt per eundem Abb. dict. cap. num. 20. 21. & 22. eodem titulo. Felyn. in cap. olim, in secunda columna, uers.
- 2 Considera bene, de rescript. Interdum autem A. C. tam in executiuis, quam in summarijs causis post primam sententiam concedit sequestrum tam in curia, quam extra, iuxta clemen. 1. de sequestr. possess. Et tunc licet tale sequestrum reuocari non possit, nisi cū solutione, Bar. in l. consentaneum, C. quo. & quan. Iud. las. in l. si fideiussor. §. satisfdatum, num. 17. ff. qui. satisfd. cogan. tamen de stylo Curia vsu receptum est, quod remedio satisfdationis in forma depositi reuocatur. Gallies. ad form. Cam. in summ. quæstionum post processum inciden. quæst. 5. sub num. 36. interdum vero datur sequestrum in casibus primo loco relatis, non sufficienter verificato, & tunc citatur pars, quæ illud obtinuit, (ad uidendum sibi præfigi terminum ad verificandum prætesum sequestrum. Et sic præuia termini præfixione, eoque elapso, citatur denuo pars (ad uidendum reuocari sequestrum, attento quod in termino sibi præfixo illud non uerificauit. Et Iudex illud reuocat, nisi ad
- primam

primam diem cum intimatione, vt in pract. Pap. in forma sequestr. in gloss. audeant, in fin. & idem seruabitur, si reus fideiussorem dederit, propter quod sequestrum relaxatur: quia inconueniens esset vt fideiussor semper staret obligatus, argum. l. pen. C. de fideiuss. & in l. i. eo tempore. C. de remiss. pi. cum simil. Remedium enim cautionis introducum fuit, ad succurrendum ei, contra quem relaxatur sequestrum, non autem, vt succurratur ei, pro quo fit sequestrum. Is enim monitorium fieri curabit, & de iure suo docebit, & successiue sententiam obtinebit, vt declarat Curt. in tract. sequestr. 2. q. princip. quæst. 13. & 14. num. 55. & 15. Et præmissa possunt adaptari ad arreſta, quæ fiunt in curia contra constitutos in carceribus. Et etiam quod mandata suspicionis fugæ, singula singulis congruè referendo. Et licet remedium cautionis, quod superius diximus intelligi videatur de nuda cautione, scilicet cum promissione cauensis sub hypotheca bonorum suorum, ac vinculo iuramenti, vt per

4 Bart. & Angel. in l. prætorij, & l. vltima. ff. de præst. stip. & in l. 1. ff. qui satisd. cog. tamen in tribunalibus Auditoris Camera, quam alijs Almae Vrbs vsu receptum est, decretum iudicis reuocationis sequestri, & aliorum prædictorum, data cautione de stando iuri, & iudicatum soluendo, seu in forma depositi, & cum similibus capitulis, passim intelligi cum præstatione idonei fideiussoris, cautiones enim prætorij debent esse sufficientes, vt tradit Abb. in cap. qua fronte, in fin. de appellat. Alexand. in l. stipulationem, in fin. ff. de verborum obligatione, & licet videatur posse affirmari, quem non arctari ad præstandum fideiussorem, si principalis diues sit, cum fideiussor non sit dandus, vbi ostenditur, quod principalis sit idoneus vt per Afflic. decisio. 171. post num. 3. Negusan. in tract. de pignor. primo membro quintæ partis, num. 2. tamen quoties quis vult aliquid ab alio consequi, non sufficit nuda cautio iuratoria, vt per Innocen. in l. 1. column. final. versic. tertio limita. ff. qui satisd. cog.

5 Notarios vero moneo, cum cautiones, quæ de mandato iudicis recipiuntur, eorum periculo recipi, vt in vna Romana releuationis, indemnitatis, coram Seraphino, die septima Maij 1582. Ratio quia Notarius recipiens fideiussorem minus idoneum, tenetur reficere, parti damna, & interesse. l. 1. §. sciendum. ff. de magistr. conuen. Paris de Put. in tract. de syndic. p. 3. in princ. Boer. decisio. 314. num. 5. excusso tamen prius ipso fideiussore. Salycet. in l. 1. C. de magistr. conuen. Quod intellige procedere, quando Notarius recipit fideiussorem, qui soluendo non erat; secus tamen si fideiussor tempore illius receptionis communiter habebatur pro idoneo, & possidebat immobilia longæ maioris valoris, quam esset summa, pro qua fideiussit, quia tunc idoneus censendus erat, vt in alia simili pro d.

- Antonio Guidotto contra Ill. d. Leonem Strotium coram Illustrissimo Cardinali Platto, tunc Rotæ Auditoræ, die 19. Februarij 1591.
- 6 Notarij igitur fideiussores nedum facultatibus, sed etiam exigendi facilitate idoneos recipiant, ne partibus, & successiue sibi ipsis dano sint. Fideiussor autem licet diues sit, si nequit conueniri, nequam dicitur idoneus, vt per Marian. Soc. in l. sciendum. ff. qui satis. cogan. in auth. de exhib. reis. §. suscepto, sed debet esse idoneus facultatibus, & facilitate conueniendi, vt per Paulum de Castro. ff. qui satis. cogan. lib. 11. num. 1. intellige tamen, quando creditor propter difficultatem illum conueniendi creditum suum consequi non posset, vt per Afflict. decisio. 88. in fi. qui loquitur in terminis, in quibus fideiussor non est habilis ad conueniendum; quæ ratio difficultatis, videtur in curia propter præsentiam principalis cessare vbi quilibet quantumcunque vir potens sit, facile conuenitur. Fideiussor autem qui abundat diuitijs, & est facilis in conueniendo, contra se recipere recusantem iniuriarum actionem habet, vt per Mar. de Mantua in sing. 538. Dubitari interdum concegit in tribunali A. C. an contra fideiussores in forma depositi obligatos ad executionem, reiectis quibuscunque nullitatibus tam ex capite, notoriæ iniustitiæ, quam ex quocunque alio capite resultantibus, siue illæ à fideiussore, siue à principali debitore opponantur, procedendum sit? Et licet prima fronte videatur esse affirmatiue respondendum, cum nullam exceptionem depositario competere posse videatur, tamen passim contrarium semper, dum substitutum in eodem tribunali gessi, seruari vidi. Si enim constat Iudici de nullitate sequestri, pro quo cautio præstatur, seu relaxationis mandati, vel alias de notoria iniustitia, quæ nullitati equiparatur, vt in cap. inter cæteras, de re iud. Paris. 98. nu. 23. vol. 4. Afflict. decis. 28. nu. 6. Index ipse ad partis opponentis instantiam ad reuocationem procedit, & fideiussionem in forma depositi tanquam dicto sequestro, seu mandato indebito, & executioni illius nulliter factæ accessoriam cassari mandat. Insecta enim prinatiua, inscitur etiam
- 9 deriuatiua, l. cum quid prohi. & l. accessorium de. reg. iur. Aduertat tamen Notarius, ne vigore huiusmodi decreti statim casset instrumentum obligationis, quia ab hoc decreto appellatio ad vtrumque effectum admittitur, & ea, seu termino ad appellandum pendente nihil est innouandum, vt in l. siue pars, C. de dilationibus. Sed clauso decennio ad appellandum, seruatisque quatuor solitis terminis ad docendum de appellatione, illiusque legitima prosecutione, & demum præcedente alia citatione ad videndum mandari cassari, &c. ac decreto Iudicis desuper interposito, instrumentum casset. Fit aliquando monitorium cum arresto contra debitorem in

curia repertum pro debito, cuius solutio in partibus est destinata: quia debitor ubi reperitur, ibi potest citari, ut in una Vlixbonen.

- 12 Pecuniaria, coram Io. Paul. Thol. dec. 92. in fin. Nec reuocatur hoc casu arrestum, nisi remedio idoneæ cautionis de stando iuri, & iudicatum soluendo, ac constituto procuratore reperibili, & acceptante liteque contestata; præsertim quando reus alienæ subiacet iurisdictioni, nec stabilia bona in terris Ecclesiæ possidet: quo casu, si debitum in Vrbe contractum non esset, oriri posset dubium, an forum declinare valeret. Secus quando possidet bona stabilia in terris Ecclesiæ ultra valorem causæ, de qua agitur, quia tunc, hoc verificato summarie, & extraiudicialiter, constituto procuratore, & lite contestata, arrestum reuocatur, & quando quis soluendo non tenetur dare fideiussionem etiam si ex lege, vel statuto cautio fideiussoria requiratur. Roman. cons. 67. vers. tertio hoc ipsum, num. 4. las. post alios in l. 1. num. 16. ff. qui satisd. cog. Afflict. decis. 109. num. 1. & maxime si constat, quod arrestatus possideat bona stabilia in terris Ecclesiæ, l. sciendum in princ. ff. qui satisd. cog. & ubi nam sit præstanda fideiussio hoc habetur per Afflict. in decis. 137. per totam. Notandum est amplius, quod si solutio in partibus est destinata, sufficit, quod præstetur cautio de stando iuri, & iudicatum soluendo in loco solutionis, secundum Bart. & Alex. in l. si fideiussor, §. necessaria, ff. qui satisd. cog. quæ loquitur in casu, quo reus conuentus non potest satisfacere in loco iudicij, tunc enim remittitur in loco destinatæ solutionis pro dicta fideiussione, quia magis subuenitur ei, qui ex necessitate facit, quam ei ex voluntate, ut in l. quod si minor, §. restitutio, ff. de mino. Idem dico de mandatis suspicionis fugæ, quando summa in partibus debetur. Hæc etiam ad arrestorum propositam materiam faciunt. Et licet ex dispositione bullæ fel. re. Pij PP. V. super reformatione tribunalis A. C. vers. In causis vero. ad contumaciales pœnas procedi prohibeatur, tamen si acciderit ut non semel in tribunali A. C. accidit, aliquem arrestatum non petita licentia, nec arresto reuocato à curia recedere, reformatione antedicta non obstante ad censuras, & pœnas in arresto contentas contra illum procederetur; ea ut arbitror, ratione, quod per arrestatum contrauenientem maiestas iudicis spernitur, cuius contemptus magis inspicitur, quam læsio iuris, & partis, Arch. cap. cordi, in fin. de appellat. in 6. Et propterea nedum ad partis instantiam, verum etiam ex officio, & ad instar causarum criminalium, procedi potest, ut per Abb. in c. de quo vult deo, num. 7. & 10. de iud. Quia arrestatus sine licentia recedens, tanquam inobediens, dicitur infidelis, & excommunicatione dignus, & dicta, ac alijs pœnis iudicis officio, ut dictum est, mulctari debet: ad quas quidem pœnas

nas sic proceditur. Docto prius summarie, & extraiudicialiter de arrestati recessu, decretoque processu per contradictas, siue editum publicum iuxta temporum qualitatem, ac præmissa demum citatione (ad videndum se declarari incidisse penas in arresto contentas, & pro illis decerni, & relaxari mandatum exequutiuum.

(Iudex facit decretum, & declarat arrestatū incidisse penas arresti illas arbitrati suo moderando, & pro illis mandatum exequutiuum decernit, & relaxat nisi ad primam diem cum intimatione.

Et successive quatenus exequutio realis, aut personalis fieri nequeat, in subsidium ad censuras, & relaxationem litterarum declaratoriarum, & brachij secularis procedit. A quibus non absoluitur arrestatus, nisi ad Urbem redeat, & coram A.C. compareat, & quæ supra retulimus faciat.

(Ad id, quod datur etiam sequestrum contra detentores bonorum hereditariorum, ad effectum reperiendi hæredes, & da-

14 tur processus contra eosdem bonorum possessores, ignorans enim quis sit hæres potest agere contra bonorum possessores, ut per Bart. in l. controuersia. num. 7. ff. de transactionibus, & ibi Ias. num. 7. eodem titulo. Et ad hoc diligenter nota, quod in positionibus, seu præparatorijs, quæ fiunt ante litiis contestationem ad instantiam creditoris, pars nedum debet interrogari an sit hæ-

15 res pro quota, & quanta parte, sed etiam an possideat aliqua bona hereditaria, quia eo ipso, quod quis possidet, licet ipse non sit hæres, creditor hereditatis habet intentionem fundatam, ut ibi, & tunc fit etiam citatio generalis per proclama ad instantiam creditoris nedum contra quoscunque prætendentes se esse hæredes, sed etiam contra eos, qui solum se possessores prætendunt, ut ibi num. 8. & ad actus opportunos iuxta naturam causa procedere potest, tutius tamen arbitror deuenire ad deputationem curatoris bonorum, seu hereditatis iacentis, & cum eo iudium inchoare, & prosequi, ut dixi iuxta naturam cause, quæ actitari debet prout superius meminimus in cap. 52. lib. 1. Nec

16 etiam deferunt, qui constanter affirmarunt, quod creditor vigore obligationis cameralis exequutiue agit contra tertium possessorem non ita obligatum, & male, quia contra eum vigore dictæ obligationis cameralis exequutio fieri non potest. Ruin. conf. 87. num. 1. & seq. lib. 4. Bero. conf. 47. lib. 1. Nec facit nouella Gallesij, quia illa nunquam fuit vsu recepta, sed antiqua semper obseruata, ut habetur in decisionibus superius scriptis, in quibus etiam reperies, quod agens via ordinaria censetur renunciaisse via exequutiua. Quod autem superius diximus obligationem Cameralem non esse exequendam contra simili modo obligatum, intelligendum est, quando obligatio est vulnerata

17 per sententiam, à qua cum licuerit actori appellare, licere debet etiam reo à contraria sententia reuocatoria primæ sententiæ vulneratione dictæ obligationis, reg. non debet actori, & c. de reg. iur. lib. 6. cum simil. & tenuit Rota in vna Romana census coram Cantuccio die 22. Iunii 1580. Verum tamen est, quod si ante prædictæ obligationis vulnerationem mandatum fuerit rela-

xatum,

xatum, Signatura aliquando rescripsit, & vt audio rescribere consuevit, quod facta obligatione per actorem de restituendo in euentum succumbentia, ad vtheriorem executionem procedatur.

MANDATA SVSPICIONIS fugæ quomodo, & quando concedantur.

Cap. XXIII.

- 1 Creditori, vt aliquibus placet, cum solo iuramento concedi debet mandatum suspicionis fugæ contra suum debitorem.
- 2 Quid hodie seruetur in tribunali A. C. quoad illius concessionem, & liberationem carceratorum.
- 3 Si superuenerit noua causa etiam lite pendente mandatum prædictum conceditur.
- 4 Quenam dicantur nouæ causæ superuenientes.
- 5 Debitor in diem, quando capi possit tanquam suspectus.
- 6 Hæres quoque creditoris hoc iure vtitur.
- 7 Notarij, qui mandata hæc expedienda ad iudicem afferunt, quæ in eis exprimere debent.
- 8 Cautio fideiussoria an expiret lata prima sententia, vel duret etiam in alijs instantijs.
- 9 Cauens de stando iuri coram iudice incompetente potest declinare forum, & aliqua alia de processu faciendo contra fideiussorem de iudicatum soluendo.
- 10 Fideiussor de representando reum, qui reperitur carceratus pro alia causa, quid facere debeat pro sui liberatione.
- 11 Fideiussor de representando reum toties, quoties, liberatur per binam representationem.
- 12 Actor de consuetudine non tenetur satisfacere de iudicio filii.

1

Via mandata suspicionis fugæ sunt quotidiana, & consequenter plenius, quam supra diximus pertractanda, vt in l. legauit, ff. de lib. leg. ideo non ab re plura alia circa hæc referre censui. Licet igitur non desint, qui arbitrantur mandata ista, quæ pro assecuratione iudicij à creditore petuntur cum solo iuramento ipsius creditoris asserentis habere suum debitorem suspectum, concedi posse, vt per Socinum in l. si ab arbitro. num. 9. ff. qui satisfacere cogantur, colum. fin. num. 18. Alexander consilio 19. num. 3. vol. 3. tamen de inueterato

ueterato stylo tribunalis] duo necessario requiruntur. Quorum primum est, quod consistet de credito saltem per testes, qui sufficiunt, ut summarie, & extraiudicialiter examinentur, ne debitor instruat ad fugam. Alterum vero est, iuramentum creditoris, qui iureiurando asserit se debitorem suum de fuga suspectum habere, modo tamen post capturam legitime verificetur. Paris. consilio 101. libro 3. numer. 8. Alexander consilio 19. num. 1. & 2. volum. 3. Quibus præmissis conceditur mandatum contra debitorem, non liberandum donec de stando iuri cum creditore super solutione summæ petitiæ, & iudicatum soluendo idoneè cauerit, ad Afflict. decisio. 120. nu. 4. Licet ex constitutione Sanctæ mem. Pij V. mandetur carcerum visitatoribus, quod tales sic capti, relaxentur sub cautione de se repræsentando sub pœna debiti, prout latius in dicta constitutione habetur. Ad quam capturam deuenitur etiam die Dominica, & qualibet alia diè festiua, ut per Castrenf. in l. dies festos, in fine. C. de fer.

- 3 Ad quam etiam capturam lite pendente, si noua superuenerit causa, deueniri potest, ut in l. si creditores, ff. de priuil. credit. & in l. ait prætor. §. si debitorem, ff. quæ in fraud. credit. Decius
- 4 consilio 25. columna prima, in fine, versiculo tertio. Superuenientia autem nouæ causæ dicitur quando interim debitor fuerit factus suspectus, & non soluendo: tunc litis pendentia, & illius contestatio non debet creditori damnum asserre, l. non solet, ff. de reg. iur. Quomodo autem, & quando dicatur debitor conditionem suam deteriorasse, ita ut ipse præsumatur suspectus de fuga ex his intellige; Ut puta si dimisit apothecam, quam tenebat, & exercebat. Paris. conf. 99. n. 18. lib. 3. item quando alienauit capitale apothecæ, seu illius exercitij, ut ibi n. 19. item quando applicauit se ludis prohibitis, ibi n. 21. itē quando capit pecunias sub vsuris, datis pignoribus, n. 21. Item quando non possidet tanta bona mobilia, per quæ
- 5 cesset suspicio, nu. 23. & 36. Vltius dico, quod etiam debitor in diem, tanquam suspectus potest capi, ut caueat de soluendo, vel adimplendo in obligatione deductum adueniente die, ut per Petr. Porc. in tit. qui, aut quorum bona legitime arrestantur, c. 4. ratio, quia quando aliquid est in obligatione deductum, quod de sui natura transit ad heredes: tunc committitur stipulatio quoad obligationem, & actionem, ut in l. cedere diem, ff. de verbor. significat. & per citatos in dec. Afflict. 279. n. 2. & ibi vide distinctionem, quæ fit quando dies est appositus ab homine, & quando est appositus à
- 6 lege per totum. Hæres quoq. creditoris hoc iure utitur, quia suspectum debitorem capi facere potest, quamuis intra tempus conficiendū inuentarium, quia nominato creditore censetur nominatus eius heres.

- res, Bal. ad l. 1. C. quo. leg. Bar. ad l. postulate, ff. ad Trebell. Socin.
- 7 conf. 14. li. 2. & quod debitor suspectus de fuga possit capi etiam in diebus feriatis in honorem Dei, dicit Bal. in l. dies festos, num. 7. C. de ferijs. Notarij enim, & illorum substituti, qui similia mandata ad Iudicem expedienda afferunt, seu mittunt, qualitatem personarum describere debent; vt puta, si talis sit procurator, mercator, vel aduocatus. Debet dico qualitatem illam Notarius, seu substitutus in mandato exprimere, vt postea Iudex pro qualitate personæ facilius deliberare, & iudicare possit, l. 2. ff. de re iud. & insimul exprimere qualitatem rei, ac quantitatem crediti, seu summæ, pro qua agitur: quoniam pro paruo debito inhonestum est, quem carcerari, vt no. Bal. in auth. sed iam necesse. C. de dona. ante nupt. De fideiussoribus de stando iuri, & iudicatum soluendo, & etiam de repræsentando, de quibus supra meminimus, & ad hoc, vt valide obtineatur vide requisita tradita in decis. Perusina. 41. Menoch. de Arbitr. Iud. cas. 87. num. 2 i centur. 1. Rol. à Vall. conf. 65. num. 18. vol. 3. non inutile erit tanquam de re quotidiana, aliqua referre. Fideiussor de stando iuri, & iudicatum soluendo, licet post latam primam sententiam contra principalem debitorem condemnatum, à qua pro illius parte fuerit appellatum, videatur per talem appellationem interpositam, & Commissionem causæ liberatus, ad text. in l. cum apud Mart. in rubric. de fideiussor. num. 108. & per Boer. decis. 315. qui attestatur de communi. Salycet. conf. 201. nu. 9. Paris. conf. 71. num. 3. & 4. & ea est ratio, quia executio fit ex sententia confirmata, ad quam fideiussor non se obligauit, vt dicit Bart. in d. l. cum apud, num. 4. & semper militat ratio, quod imputandum sit ei, qui non petijt sibi cautionem reuocari in 2. instantia: Tamen DD. de Rota in vna Lucerina locationis 7. Februarij 1560. coram Caputaquen. li. 2. decis. 64. in manuscript. Et deinceps in vna Rom. computorum Prosperi Cribelli die 6. Nouem. 1596. Coram R. P. D. Penia. tenuerunt contrarium, scilicet cautionem non expirasse, sed quod duret etiam in alijs instantijs ex rationibus, de quibus in eisdem decis. Tutius tamen erit ad tollendum omnem causam dubitandi, vt Notarius recipiēs talem fideiussionem, de consensu tamē fideiussoris, & quatenus ita cauere contentus fuerit, annotet in actis eundem fideiussorem in obligare, quod stabit iuri coram quocunq. iudice, & in quacunq. instantia, & indicatū soluet, alias velle teneri de suo proprio vti principalis principaliter, & in solidū. Ca.
- 9 uens autem de stando iuri corā iudice incompetenti, potest declinare forum: quia non videtur renunciasse priuilegio fori. Bar. in l. vir bonus. ff. iudica. solui. Afflict. dec. 133. n. 4. Notandū etiam videtur, quod sententia lata contra principalem potest executioni de-

mandari contra fideiufforem de stando iuri absque nouo processu quia sufficit, quod citetur principalis debitor secundum Bald. in l. duobus, §. igitur si quis, ff. de iure iuran. Part. in conclus. 43. li. 1. limitatione 10. fol. mibi 3 18. prope finem. Secus contra fideiufforem contractus, quia tunc opus est nouo processu, iuxta decis. Guid. Pap. quæst. 26. num. 1. & alias q. 215. num. 9. Sententia vero lata contra fideiufforem, etiamsi millies transferit in rem iudicatam, in nihilo tamen præiudicat principali, ut in l. post rem, numero. 3. ff. de transact. Neque videtur omittendum in hoc fideiussorio articulo, quod licet regulariter fideiussor conueniri non possit, prius quam principalis debitor, ac illius bona discutiantur iuxta text. de quo per Bart. in l. 1. C. de conueniendis Fisci debitoribus, libro 10. Secus tamen dicit Bald. in l. fin. §. fin. sub numero 2. versic. sed nunquid de usu rei iudic. vbi quod fideiussor iudicatum solui, non habet beneficium excussionis cum exequutio leuato velo fiat ratio, quia exceptio excussionis est exceptio ordinis quæ debet opponi ante sententiam vbi cadit obiectus, sed hic sumus post sententiam, quia videtur condemnatus fideiussor, vna cum principali cuius dictum videtur sine difficultate procedere stante obligatione camerale, & iuramento vbi renunciatur omnibus legibus, & legum auxilijs, & consequenter beneficio excussionis, & hoc vsque adeo est verum, quod exequutio contra talem fideiufforem, potest etiam fieri absque nouo processu, ipso aliter non citato teste A finio in eius praxi iudiciorum in cap. 2. Ampliationis primæ, limit. 22. sub num. 10. allegat glos. in l. fin. §. fin. in versiculo persoluere, C. de usu rei iudic. cum alijs ibi citatis. Et licet præmissa iuris esse videantur, tamen in practica non nisi vt supra dixi obseruatur, vt pura, quod præuia iudicati intimatione modo præmissa fideiussori facienda, constitutoque de condemnatione debitoris, ac mandati relaxatione ad illius exequutionem proceditur nulla alia facta excussione principalis debitoris. De cautione autem de representando, & eius exequutione interrogatus, respondi quod si quis fideiussorit de representando debitorem, seu reum sub certa pœna, & deinde reus ipse per Iudicem capiatur, & postea aufugeret, dubium erat, an fideiussor ipse esset liberatus. Et licet videatur dicendum, quod non: quia industria Iudicis captus est, non autem fideiussoris, quæ propterea ei obesse non debet, nec officium suum quodammodo esse damnosum, l. sed si quis ex signatoribus ff. quemadmodum test. ap. l. si seruus communis. §. quod vero, ff. de fur. tamen contrarium est potius tenendum, sub hac distinctione, quod vel pro eadem causa capitur, & sic ex quo semel satisfactum est, cau-

tio extincta remanet, nec refert, à quo sit satisfactum, l. fin. ff. de condit. & sic obligatio fideiussoris est extincta. Vel pro alia

- 10 causa captus est, & hoc casu non liberatur fideiussor, nisi protestaretur de habendo ipsum pro presentato, & nolle ulterius se esse obligatum, ut per Ang. in l. nullus, C. de exhib. reis. Et pro-
- 11 pterea inolevit stylus curiæ, quod Iudices Romani Curia mandant cautionem dari de representando reos toties quoties: tunc enim non inducitur liberatio fideiussoris, nisi per binam representationem, ut in l. si finita, in princ. ff. de damn. infect.
- 12 Superest, ut videamus an actor satisfacere cogatur. Et licet in hoc, varij varie loquuti fuerint, præsertim in actore forensi, tamen quicquid sit de iure, affirmandum hic esse arbitror, quod de consuetudine actor non tenetur satisfacere de iudicio sisti, quia in eo non præsumitur calumnia, iuxta authoritatem, Bart. in authen. generaliter. C. de Episc. & Cleric. ubi ipse attestatur, quod in facti contingentia ipse non potuit obtinere, Abb. in cap. cum in alijs, num. 21. ut lite non contestata. Roman. in consil. 62. prope fin. ubi quod istæ satisfactiones hodie non exiguntur, & ex consuetudine sublatae sunt allegat glos. ord. instit. de satisfactione. §. sed hodie, versiculo satisfactionem; & satisfacere de iudicio sisti, quis nam teneatur. Vide Alexan. in consil. 168. num. 3. 4. & 5. libro quinto, & quis teneatur de iudicatum soluendo ibi, & quod quilibet iudiciaria satisfactio debet peti ante licem contestatam, & non post, text. in l. Pomponius, §. rati habitationis, numero septimo de procurator. & l. Iulianus, ff. qui satisfacere cog. numero secundo in Rubr.

DE CAUSIS AD A. C. PER VIAM appellationis deuolutis, & illarum processu.

Cap. XXIII.

- 1 A. C. est Iudex quarumcunque appellationum in terris S. R. E. mediate, & immediate subiectis interpositarum.
- 2 Modus procedendi in causis appellationum.
- 3 Quos terminos sufficiat seruare in causis grauaminis.
- 4 Qui termini seruantur in causa principali appellationis.
- 5 Sanantur hi termini reiterationem.
- 6 Citatio ad sententiam.
- 7 Iudex appellationis non potest canonizare nouum ius.
- 8 Iudex appellationis pronunciat tantum male, vel bene appellatum.
- 9 Secus si superveniat commissio.

- 10 *Termini extra curiam non ita exacte seruantur, prout in curia.*
- 11 *Iustificata grauamine in iudicio interloquutorio, deuoluitur tota causa ad iudicem appellationis.*
- 12 *Qui uult ad expeditionem cause procedere, integram de partibus processum producere debet.*
- 13 *Quando causa appellationis non dicitur legitime deuoluta ad Romanam Curiam.*
- 14 *Deserta causa appellationis, cui sit committenda executio rei iudicate.*
- 15 *Termini seruandi pro executione rei iudicate.*
- 16 *Appellatio vnius prodest alteri habenti causam communem cum altero.*
Et que dicatur causa diuersa.
De prorogatione fatalium, & plura alia de appellatione. Et illius prosequutione.
Et quando Iudex ordinarius efficiatur Iudex delegatus.
- 17 *Iurisdicchio delegata derogat ordinaria iurisdictioni.*

- 1 **A**viditor Camerae proprie est Iudex competens, & ordinarius omnium appellationum, & reclamationum in terris S.R.E. tum mediate, cum immediate subiectis interpositarum. Et quoad processum in his appellationum causis firmandos, dico quod reproducta pro parte appellantis citatione vigore suae appellationis obtenta, quam uti fere omnibus notissimam omisi, contra appellatum legitime exequuta citatur appellatus, vel eius procurator, si comparuerit alter eorum, per Cursores; seu obtento decreto processus per contradictas, ad dicendum contra litteras citatorias, & inhibitoriales, ac instrumentum illarum executionis in partibus facta, iuraque producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione; quatenus opus sit, necnon iustificandū, & impugnandum ad primam diem. Qui termini legitime seruati, appellationis instrumēto A.C. uti iudici ad quem, in tempore exhibito, in iudicio grauaminis, ad euitandam causae desertionem satis sunt. Si vero appellans, vel appellatus ad causae expeditionem procedere uult, exhibet processum de partibus, & terminos substantiales seruat, ut in priori instantia, siue causa sit beneficialis, siue prophana. Afferunt tamen aliqui hos terminos non esse seruandos, ut in prima instantia, sed excepto termino (ad articulandum, qui seruatur ad octauam diem) reliquos omnes ad primam diem seruari. Quomocunque sit, termini ipsi alterutro ex superscriptis modis seruati sanantur.
- 2 **P**ostea, dum in citatione ad sententiam citatur pars, ad videndum reiterari omnes, & singulos terminos substantiales male forsan, nul-

- liter, & inculcate seruatos, in vim facultatum A. C. deferri iuramentum in supplementum plenæ probationis, quatenus opus sit, absolui infrascriptum instantem ad effectum, &c. necnon concludendū, concludiq; videndum, & audiendum sententiam diffinitiuam. Et iudex postremo per diffinitiuam sententiam pronunciat solummodo bene, vel male appellatum &c. Quia iudex appellationis nouum ius neutri partium canonizare potest, sed tantum vt supra declarare: cum per deuolutionem causæ habeat duntaxat iurisdictionem circa ea, quæ in prima instantia vertuntur, Bal. in l. per hanc, 6. col. C. de temp. & repar. Appell. nisi forte causa appellationis vigore commissionis Iudici cum toto negotio principali commissa fuerit, vt per Put. decis. 7. de ppellat. & decis. 7. de iudice. Vide tamen ad hoc text. in l. si mater, ff. de inoff. testam. in contrarium allegatum per Afflict. decis. 53. num. 2. (Vide etiam ad hoc Bart. in cons. 220. li. 1. n. 2. vbi dicitur, quod Iudex ad quem succedit in locum Iudicis à quo, & illa facit quæ fecisset ipse si ab illo appellatum non fuisset.) Præmittendum tamen non erit in hac materia, terminos extra curiam, non ita exa&e seruari, vt in curia, & sententiam extra curiam latam, non dici nullam, eo quod non constat terminos substantiales fuisse seruatos; sed procedi iuxta stylum illarum partium, vbi sententia fertur, Rot. dec. 4. de appellat. in nou. Roman. cons. 367. num. 11. Caputaquen. in causa Toletan. pensionis, decis. 122. 23. Maij 1560. Cassad. decis. 8. de rescript. & quod in ordinarijs attendantur, & obseruentur statuta stylus, consuetudo, & modus procedendi illius loci, vbi iudicium agitur, dicit Bart. & omnes in l. cunctos populos, C. de summ. Trinit. & fid. cathol. vbi Ias. in 1. lect. col. 4. nu. 2. Guid. Pap. decis. 23. Vtterius dico, quod licet regulariter appellationes ab A. C. præsertim à sententijs latis extra curiam, non recipiantur, nisi quatenus à diffinitiuam, tamen si vigore commissionis appellationis, vel ex alia rationabili causa illius vigore citatio ad partes concederetur, apparente tamen decreto interloquutorio, & iustificato grauamine, crederem causam totaliter legitime deuolutam esse: cum hæc sit natura appellationis, etiam ab interloquutoria, quod, iustificato grauamine, causa principalis deuoluitur ad Iudicem, ad quem; vsque adeo, quod omnia innouata reuocantur, iuxta cap. non solum, de appellat. lib. 6. Corn. consil. 58. num. 3. lib. 2. Et licet appellans de grauamine docere, & processum de partibus producere teneatur; tamen si causa appellationis ex supra, & infra dicendis est legitime deuoluta, appellatus expeditionem causæ in principali negotio desiderans, processum integrum de partibus ex dispositione Concilij Tridentini Sess. tertia, cap. tertio de reformat. &

- Sess. 25. cap. 20. producere obligatur, vt per Crauet. conf. 173. nu. 95. idem de appellante causæ expeditionem petente dicimus. (Cuius quidem Concilij dispositio habet etiam locum in prophanis, vt coram Illustriss. D. Plato tunc Rote Auditore fuit annullata sententia A. C. ob rem transportationem actorum, & in vna Rom. de Herculanis quinta Junij 1589. & alias coram Robustorio in vna Maioricens. Canoniciatus, 18. Februarij 1591.) termini autem seruandos in hac interlocutoria sententia habes per Vestrium in cap. 6. lib. quinto de obseruatione terminorum in articulo grauaminis. Quando autem,
- 13 appellacionis causa non dicatur ad Romanam Curiam, quæ vnicuique proprium est forum, legitime deuoluta, vt puta defectu mandati procuratoris appellantis, de quo omnino constare debet, Alex. consil. 101. nu. 8. vol. 5. cum concordan. seu defectu citationis non legitime in partibus exequutæ, vt in formulario aduocatorum, & procuratorum Romanæ Curix, de deuolutione causarum ad Romanam Curiam, tit. 1. & sequen. Quando autem
- 14 causa appellacionis deserta, & an exequutio rei iudicatæ coram Iudice, à quo, vel ad quem petenda sit, videtur distinguendum. Aut causa appellacionis non reperitur alteri commissa, & tunc exequutio spectat ad iudicem à quo, & coram quo causa deserta est, lib. 2. & ibi glos. in verb. exequution. C. de temp. appellat. Franc. in tract. de stipulatio. petit. in secundo dubio, primo volum. Si vero reperitur alteri Iudici commissa, debet fieri exequutio per Iudicem ad quem, glos. in cap. pastoralis. §. præterea. in verbo, discussa. de offic. & pot. iud. Mohed. decis. 36.
- 15 seruatis prius quatuor terminis, ad docendum de appellacione, illiusque legitima prosecutione, de quibus in proxime sequenti cap. dicetur. Qui termini necessario de stylo curiæ seruantur: quia posset pars citata docere de legitimo impedimento, quare intra annum, vel aliud tempus à iure statutum non prosecuta fuerit causa appellacionis, vel aliter de debitis requisitis diligentij, & sic quod daretur secundus annus; alias si non docuerit, iudex exequi debebit. Et quod pars eo modo super dicta exequutione citanda sit, tenet Bartol. in l. 1. in fin. ff. nil. inno. app. pend. Alexan. in l. præses, colum. fin. ff. de re iud. Et ad præmissa proceditur, etiam quod super dicta desertione non fuerit pronunciatum, vt per Guid. Pap. decis. 213. num. 5. Addendum
- 16 etiam est in hac appellacionis materia, quod appellatio vnus prodest alteri habenti causam cum altero communem, & annexam: sic in prorogatione fatalium, Put. decis. 486. lib. 2. per totam. Annexæ autem nequaquam dicuntur, si sint plures, & diuersæ causæ, ac diuersitatem habentes, l. scire debemus. ff. de verb. oblig.

Cæterum quæ sit appellatio, quomodo interponatur, quare reuerentiales, quare testimoniales, & quare refutatorij Apostoli dicantur, quando detur terminus iuris, quæ sit differentia inter terminum iuris simpliciter datum, & cum illa dictione, & interini quodocunque, quando habeat appellans annum ad committendum, & biennium ad prosequendum causam, quid intra annum appellans facere teneatur, vt biennium ad prosequendum habeat, de prorogatione primo ad annum, & postea ad sex menses commissione præcedente, & quando prorogationis termini incipiat currere, vide Vestr. in eius pract. Cum ille de his omnibus expresso, & copiose tractauerit, super illis laborare nolui. Hoc vnum addo, quod coram A. C. in hisce appellationum causis, quæ committuntur vigore commissionis seruantur termini substantiales nulla parua summa habita ratione: nec stylus reperitur in contrarium. Iudex enim appellationis, non dicitur proprie Iudex ordinarius, sed potius delegatus, Guid. Pap. quest. 632. numero 22. Secus tamen dicendum erit in causis deuolutis vigore appellationis à sententijs latis extra Rom: Cur. in quibus à 100. infra nulli ex forma suarum facultatum seruantur termini substantiales, quoniam tanquam Iudex ordinarius habetur, non autem Iudex delegatus, quotiescunque autem iurisdictioni ordinarij aliquid additur, vel diminuitur, tunc Iudex ordinarius efficitur delegatus. Ias. in l. ius autem, numer. 2. & sequen. de iustit. & iur. Abb. in cap. licet numer. 3. versic. ad hoc adduco, de offic. ordin. & ibi Felyn. in princ. Riminald. Iun. in consil. 32. num. 72.

- 17 Si tamen Iudex habeat duplicem facultatem, ordinariam scilicet, & delegatam, termini seruandi sunt tanquam in causa commissaria: quia in his semper attenditur auctoritas delegata, quæ est maior, vt etiam attestatur Bucca in sua antiqua praxi dicti tribunalis A. C. Iurisdictionio enim delegata derogat ordinariæ iurisdictionio, cap. studuisti, de offic. leg. & c. sanè, de offic. delegat. Vide tamen ad hoc decisionem factam in causa Auximana dotis, coram R. P. D. Seraphino, quinta Maij 1581. quam superius citavi in cap. 12. præsentis lib. ad quam me remitto. & Marant. de ord. iudic. par. 4. distinct. 5. num. 36. Et quod Papa mortuo non expirat iurisdictionio iudicis delegati post citationem, attestatur Marant. de ord. iudic. in quarta par. num. 56. Vide in distinct. Bart. in tract. de iurisdictionio num. 17. vbi quod per citationem perpetuata est iurisdictionio, & in iudice ordinario remanet iurisdictionio sibi concessa, vt ibi num. 18.

DE EXEQVVTIONE REI IVDICATAE.

Cap. XXV.

- 1 Terminus ad appellandum est decendum, & quando incipiat currere.
- 2 Fatalia vnde dicantur, & quare.
- 3 A. C. pronunciat vti Index ordinarius, & qui seruantur termini.
- 4 Si Aud. Cam. pronunciat tanquam Index delegatus, non est opus commissione.
- 5 Commissionis huiusmodi formula.
- 6 Termini post commissionem seruandi.
- 7 Index delegatus non procedit in curia ad executionem rei iudicate, nisi præuia commissione executoria.
- 8 Secus procedit in A. C. & quare.
- 8 Sufficit commissionem præsentatam esse in banco Cursorum infra decendum, & quare.
- 9 Secus in prosecutione cause appellationis.
- 10 Si aliquis actus sit ultra commissionem in primo anno, datur secundus.
- 11 Commissio debet infra modicum tempus redimi à banco Cursorum, & quale tempus dicatur modicum.
- 12 Tempus vacantiarum non habetur in consideratione, quoad præsentationem commissionis.
- 13 Fatalia interim non currunt.
- 14 Possessio, quæ assequuta fuit, deserta appellatione non dicitur attentata.
- 15 Possessio capta post desertionem, nullis seruatis terminis pro executione rei iudicate, nulla est.
- 16 Quædam alia de attentatis.
- 17 Appellatio non recipitur ab executione.
- 18 A pronuncia de exequendo datur appellatio.
- 19 Ab hoc decreto quomodo Signatura rescribat.
- 20 Pronuncia super desertione cause necessaria non est.
- 21 Condemnatus per tres sententias non auditur, nisi remedio restitutionis in integrum.
- 22 Quomodo concedatur huiusmodi restitutio.
- 23 Sententia, & res iudicata non exequitur siue processu.
- 24 Rota non exequitur sententias latis extra Rotam, nisi gustato negotio principali circa iniustitiam, vel iniustitiam sententiæ.
- 25 Pars rennunciare videtur rei iudicate, si permittat testes recipi post rem iudicatam.
- 26 Protestatio est repetenda in quolibet actu pro conseruatione iuris protestantis in iudicialibus, secus in extraiudicialibus.
- 27 Appellatus volens ad ulteriora procedere potest per contradictas appellan-tem citare.

- 28 *Secus quando causa desertionis principaliter committitur.*
 29 *Debitor simpliciter obligatus habet quadrimestre ad soluendum. & Debitor quamprimum soluere obligatus, bimestre habet ad soluendum.*
 30 *Debitore condemnato per sententiam, & rem iudicam exequutio contra eum statim committitur.*
 31 *Et quod mulier honesta non carceratur, & quæ dicatur mulier honesta.*

Apso termino decem dierum, qui datur ad appellandum. iuxta decis. 30. de appellat. in nou. Felyn. in c. quoad consultationem. num. 25. vers. 2. conclusio, de re iud. & qui à die sententiæ, seu illati grauaminis currit, vt in cap. . . de appellat. in Clemen. & ibi no. Vestr. in lib. 2. c. 10. nu. 2. & parte non appellante, seu intra tem-

pus à iure statutum non committente causam appellationis, vel alias prosequi negligente, post lapsum fatalium, quæ dicuntur à fato, idest morte, sicut enim mors hominem, sic fatalium lapsus appellationem extinguit.

(Hic addo, quod si sententia feratur, prout sepe fieri solet, sub conditione, vt puta nisi ad primam diem cum intimatione, vel alia simili, dictum tempus decendij currit à die sententiæ, quia ex hoc sententia non pendet, sed illius effectus, & exequutio, Bar. in l. 1. §. biduum ff. quando appellandum sit, num. 3. Quoniam Iudex ferens sententiam statim incipit grauare, vt tenuit Rota in vna Romana domus de Monte Iordano coram Brauio decis. diuer. 675. 1. par. num. 3. Et licet tempus ad appellandum currat de momento ad momentum, vt not. idem Bar. in d. l. 1. §. dies num. 1. col. tit. tamen de vsu, & consuetudine tribunalis A. C. semper meo tempore obseruatum fuit, & obseruatur, quod decendum ad appellandum currat à die sententiæ, quia dictio a, vel ab, est exclusiua, & separatiua illius diei, qua sententia datur, vt optime declarat Gomes. in reg. de infirmis resignan. q. 37. per totam. Dec. in c. super. num. 35. 36. & 37. de appellatio. Quando autem terminus assignatur ab hac, vel ab illa hora, tunc fit computatio de momento ad momentum, & in hoc vide plura, quæ scribit Bal. in l. eos. §. si autem, nu. 5. & sequen. C. de appellationibus.) Si autem ad rei iudicæ exequutionem procedere vis ita distinguere, vel A. C. pronunciauit vt Iudex ordinarius, vel vt delegatus: vtroq; casu quatuor terminis per totidē citationes gradatim, & successiue seruatis, vide licet, ad docendum de prætensa appellatione, illiusque legitima prosecutione primo pro prima, secundo pro secunda, tertio pro tertia, & quarto pro quarta, ac superabundanti dilatione, rursus citatur pars, ad videndum taxari, & moderati expensas in

causa factas, illasque taxatas, & moderatas soluendum, alias videndum, tam pro illis, quam contentis in sententia relaxari mandatum exequutum in sententia decretum. Et sic praxia expensarum taxatione, & liquidatione iudicis; si tamen ab excessiua illarum liquidatione, vt in cap. 23. 1. libr. scripsimus appellatum non fuerit; relaxatur mandatum pro summa, seu re, in qua reus fuit condemnatus, & pro expensis. Nonnulli autem nimis curiosi, vt exequutionem rei iudicatz obtineant, ad eunt Signaturam Iustitiz, & commissionem exequutorialem obtinent, per quam Aud. Cam. committatur, vt praxio aduersario aliquo breui, & peremptorio termino, loco quatuor terminorum de stylo Curiz seruari solitorum, ad docendum de praxensa appellatione, illiusque legitima prosecutione, quo elapso, & nihil, quod releuet docto, omnes expensas in causa factas taxet, & moderetur, & tam pro illis, quam alijs omnibus in sententia contentis mandatum exequutum decernat, relaxet, & exequatur &c. Qua commissione presentata, partem citari curat, ad dicendum contra commissionem in actis presentatam, & videndum praxigi terminum iuxta illius formam. In cuius praxione Iudex interloquitur ad secundum cum intimatione. Hac intimatione exequuta, & termino praxio elapso citatur pars eo modo, quem in processu primi casus posuimus. Et licet in praxiis videatur dici posse, quod Iudex delegatus de iure communi possit exequi suam sententiam, quz transiit in iudicatum absque alia commissione, vt in c. quarenti. de offic. deleg. Bart. in l. a Diuo Pio 1. respon. nu. 2. ff. de re iud. tamen in curia non solet exequi, nisi obtenta speciali commissione, propter presentiam Principis, Cassad. decis. 13. nu. 4. de rescript. & decis. 3. in fin. de dol. & contum. Secus tamen procedit A. C. in vim eius ordinariorum facultatum quascunq; causas commissarias &c. cognoscendi: in quibus habetur tanquam Iudex ordinarius. Praxertim quia commissio cause non alterat iurisdictionem ordinariam A. C. Felyn. in cap. cum ex officijs, n. 19. de praxcript. in c. licet, in princ. de offic. ord. quem sequuti fuerunt DD. de Rota, vt in d. Auximan. dotis, in proximo praxeden. cap. citat. in fin. Nec silentio praxermittam, quod si commissio appellationis expedita sit, licet non fuerit presentata intra terminum a Iudice a quo ad appellationem inchoandam concessum, si probetur ante eundem terminum lapsu in banco Cursorum fuisse, dicendum erit causam sufficienter commissam, vt per Crescen. decis. 25. Ioan. Paul. decis. 34. Cassad. decis. 4. de appellation. licet infra modicum tempus redimi, & presentari debeat, Aug. lib. 3. decis. 16. 26. & 362. Put. decis. sexta

- de appellat. Commissio enim iam est impetrata, & terminus à iudice non est datus ad prosecutionem finiendam, sed solummodo inchoandam. Fallit hoc in prosecutione appellationis intra annum, etenim tempus hoc non solum ad inchoandam, verum etiam ad finiendam appellationis prosecutionem datur: & idcirco impetratio commissionis in fine anni facta nihil prodest; & anno reuoluto causa deserta remanet. Secus si intra annum commissio, non solum impetretur, sed presentetur, & aliquis præterea actus fiat: quia tunc secundum concederetur fatale, vt latius explicatur per Vestrium lib. 6. sui tractatus. Quibus addo pro clariori intelligentia eorum, quæ dicuntur de modicitate temporis redimendi commissionem à banco Curforum ad desertionem causæ evitandam, quod alias fuit habita pro deserta appellatione Francisci Zelæ, ex quo stetit per 27. dies, antequam redimeret Commissionem à Curforibus; non obstante quod infra decem dies presentata fuisset, & apposita manus Curforum à tergo, vt in causa Giennen. Scholasticæ inter dictum Franciscum, & Ioan- nem Solanum, 18. Februarij 1546. coram R. P. D. Peregrino. Vide tamen ad hoc aliam decisionem in causa Vlixbonen. Parochialis 19. Nouembris 1551. coram Reomano: in qua habetur, quod saltem infra mensem debet redimi, & Iudici presentari. Et propterea cum in hoc articulo diuersas viderim decisiones diuersimode loquentes, ex illarum auctoritatibus quicquam in hoc praxis libello constanter affirmare non audeo. Sed tantum de obseruantia attestor circa præmissa, prout infra retuli in cap. 31. de appellationibus, remittendo me ad DD. tam antiquos, quam modernos, qui super stylo signaturæ late scripserunt. Tempus autem vacantiarum non habetur in consideratione respectu presentationis commissionis appellationis: quoniam si commissio diu fuisset in banco, & constaret de nimia negligentia in presentando, dictum tempus vacantiarum non excusaret à desertione, vt per Crescen. decis. 20. de appellat. Put. decis. 6. eodem tit. licet respectu fatalium habeatur ratio, quod eo tempore ea non currant, vt in vna Tiburtina Castri Artularum, coram Caputaquen. de anno 1554. & in alia Pampilonen. decimarum coram Chisanen. & quod dictum tempus de medio tollatur, vt ibi. Circa autem hanc desertionis materiam non ab re censui referendum, quod si quis appellatione deserta possessionem rei de qua agitur ingrederetur, non aliter ea diceretur attentata, iuxta decis. 1. de appellat. in nou. & alia Bisuntin. canonicatus coram Maceraten. quinta Martij 1543. Dictum tamen fuit, quod erat nulliter factum, Franch. iu c. non solum. §. illa vero, de appell. lib. 6. Cald. consil.

29. Imol. & Aretin. in l. qui à latronibus. §. 1. de Testam. Pur. decif. 2. de appellat. Hæc, & quamplura alia in hac quotidiana materia præfenti libro scribere proposueram, vt puta, Quo-
- 15 modo purgentur attentata, & antequam purgentur, an possit in negotio principali procedi, & an prius causa attentatorum sit cognoscenda, quam causa nullitatis, & an fatalia currant pendente causa attentatorum, & an expensæ attentatorum cum expensis causæ principalis compensentur, & an in iudicio attentatorum seruentur termini substantiales, & quamplura alia de attentatis. Tamen cum merito arbitrandum sit, quod omnia diffuse scripta fuerint per eximium L. V. doctorem Robertum Lancellottum in Rom. Cur. Aduocatum in eius egregio de attentatis moderno tractato, vltius in his elaborare nolui; tu ad eum
- 16 recurre. Redeundo igitur ad præscriptam relatam executionem rei iudicatæ, dico, quod licet ab illius executione appellatio non recipiatur: l. ab executione. C. quorum appellat. non reci. 11. quæst. vt superius diximus, & habetur in cap. nouit. de iud. extra, de appellat. Tamen in hoc contrarium dici posset,
- 17 si Iudex pronunciaret sententiam fore exequendam, vt not. glos. in dicta l. ab executione. in princip. Alexan. consil. 113. num. 10. colum. fin. lib. 5. qui asserit de communi. Tamen ex contraria opinione doct. vt per Corn. consil. 71. colum. 4. lib. 1. Alciat. l. 3. §. si quis ita. ff. de verborum obligat. qui attestatur de communi, Felya. in cap. quoad consultationem, colum. 8. de re iudic. cum concordat. Signatura non, nisi parito iudicato, vel sine præiudicio legitimæ executionis, vt alias diximus, rescribere consuevit. Hoc tamen non ita simpliciter intelligerem, sed
- 18 cum distinctione, de qua per Capic. in dec. 1. n. 23. scilicet quod præmissa procederent quando à prima sententia non admitteretur appellatio, & tunc neque ab ista secunda, quia non potest appellari à prima, nec minus potest appellari à secunda, secus tamen si prima sententia appellabilis, sit vt ibi. Et propterea A. C. bene procedit, realiter illam exequendo per relaxationem mandati, (& in subsidium per decretum excommunicationis, & subinde litterarum declaratoriarum, præuijs diligentijs per exequutores faciendis,) absque eo quod pronunciet causam esse desertam, iuxta stylum Capitolinum: cum talis pronuncia necessaria non sit, ad decif. Guid. Pap. quæst. 213. num. 5.

Et licet à pronuncia de exequendo appellatio non recipiatur, vt superius probauimus, attamen illa recipi debet quando Iudex exequutor excedit modum, aut grauat aliquo modo circa rem, vel non admissionem exceptionum releuantium, Bart. Bald. Paul. de Castr. & alij in d. l. ab exequutore.

- Abb. Felyn. & alij in c. quo ad consultationem, de re iudic. Ias. Rip. & alij in l. 2. eod. tit. Et id potissimum procedit, ubi exequitur verè excessit, aut alias grauauit, talisq; excessus, seu grauamen, non solum est probabile, sed etiam verum, Innoc. in c. in nostra, nu. 5. & 6. de procur. Gemin. in cap. quamuis, nu. 4. in princ. de electio. li. 6. quia propter presumptionem, quam appellans habet contra se, Aegy. in c. constitutus, el primo, nu. 31. in fin. tenetur in simili appellatione nominatim exprimere causam grauaminis aliter quam per relationem ad acta. Fel. in d. c. quo ad consultationem, nu. 20. de re iudic. Capic. decis. 1. nu. 20. & propterea non solet in his signatura rescribere transferendo exequutionem Iudici ad quem, nisi gustato de grauamine, vt diximus in capis. 27. libr. 1.)*
- 21 *Condemnatus autem per tres sententias non auditur, nisi per viam restitutionis in integrum, etiam sub prætextu iurium, seu instrumentorum nouiter reperorum; licet fuerint post sententias reperta, præcipue contra actorem ad impediendam exequutionem, ad l. Imperatores. ff. de re iudic. Felyn. in c. suborta, col. 7. nu. 10. versic. propter instrumenta. eod. tit. & ad tradita per scribentes in l. sub prætextu. C. de transact. Quæ restitutio non conceditur per signaturam, nisi cum clausula, prout de iure parito iudicato, & sine præiudicio legitimæ exequutionis, vt per Staphil. de lit. grat. & iust. Sententia*
- 22 *autem, quæ transiit in rem iudicatam, non exequitur sine processu, Mohed. decis. 319. Put. decis. 9. de spons. nisi essemus in anti-*
- 23 *quis, Aug. lib. 3. dec. 164. & alias 146. Nec solet Rota exequi sententias latas extra Rotam, nisi gustato negotio principali circa iustitiam, vel iniustitiam sententię, vt in vna Rom. reddition. computorum, & administrationis tutelę, inrer Dominum Vincentiũ de Aspra, & Archangelum Patritium Aduocatum consistorialem,*
- 24 *coram Caputaquen. (Imo etiam A. C. non solet exequi similes sententias sine commissione, & processu.) Notandum est amplius, quod si pars, aduersus quam rei iudicatæ exequutio petitur, vellet post re iudicatam testes examinare, postulans eiusmodi exequutionem, debet opponere de re iudicata, & protestari, quod illa stante, aduersarius nullo modo audiatur, nisi parito iudicato; & hanc similem*
- 25 *protestationem in quolibet actu repetere, vel saltem primæ protestationi addere, quod in quolibet actu faciendo hæc protestatio semper ceseatur repetita, ita quod per quęcunq; actum, etiam positium, non intendit illi renunciare, prout in his iudicialibus requiritur, alias non tenet, sed videretur renunciare, vt per doct. & Alex. in l. non solum. §. morte. ff. de nou. oper. nunc. quam tenet pro communi. ita etiam tenet Inno. in c. cum ante, de elect. annot. Mo-*
- 26 *hed. 14. In extraiudicialibus vero pro conseruatione iuris protestantis, sufficit vnica protestatio, Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi*

- prætori. ff. de nouis operibus nunciat. vsque adeo, quod si Iudex dicta protestatione sprete aliter faceret, debet appellare, quia patientia partis permittentis testes examinari post rem iudicatam nocet rei iudicatæ, vt supra dixi, & illi renunciare videtur, vt per doct. in cap. quoniam contra, de probat. & in cap. inter monasterium, de re iudic. Iason in l. patre functo, ff. de his, qui sunt sui numero 22. Vnde testibus examinatis, si pars altera signaturam adit, obtinet restitui aduersus rem iudicatam, confitto prius de bono iure, Reliqua de fatalium prorogatione vide apud Vestrium libro sexto. Verum si Auditori Camera committeretur causa appellationis à diffinitiuâ interposita, & exaduerso exciperetur de re iudicatæ, & desertione causæ appellationis, ille de hac cognoscere posset, & deinde ad illius exequutionem, procedere absque noua commissione.) *Vide ad hoc Bart. in Authent. in §. si quis contra, de sanctis Episcop. num. 2.*) Quia commissa causa principali, & accessoria commissa censetur. Et cum negocium principale fuerit ad Romanam Curiam deuolutum illud in ea semper remanet cum omnibus suis sequelis, & dependentibus, quæ ibidem tractanda, & terminanda erunt, in tantum quod contra appellantem per audientiam contradictarum, procedi potest, vt per Rot. decis. 424. de appellat. numero 1. in nou. & alias decis. 152. ibi citat. Secus vero, vbi solummodo
- 28 causa desertionis principaliter committitur; tunc enim non proceditur per contradictas, sed appellans ad negocium exequutionis est legitime citandus: quia citatus forsan desertionem excusabit probando legitima impedimenta, vt in d. decis. superius citat. numer. 2. in fine. Ad propositum relatæ exequutionis aduertendum est, quod licet debitor ad solutionem debiti, absque assignatione alicuius termini obligatus, videatur tempus legale habere, (quod Castr. quadrimestre esse innuit,) vt in l. tempora, C. de temporibus, & reparation. numero 5. & cum illa dictione. quamprimum, bimestre tantum habeat, vt per Put. decis. 266.
- 30 lib. 1. num. 6. tamen quando debitor est condemnatus per sententiam, & rem iudicatam, illa tunc statim contra debitorem, condemnatum exequutioni demandatur, vt per eundem Paul. de Castr. in d. l. tempora, eodem titulo. Et quia hoc quotidie accidit in Curia, multum proderit monuisse.
- 31 Amplius in hoc exequutionis rei iudicatæ articulo, non videtur omitten. quod si mandatum obtinebitur contra honestam, mulierem exequutio personalis, ex iuris dispositione prohibetur, vt per Hippol. de Marsil. in sing. 248. conditio mulierum, vbi excipit aliquos casus, in quibus mulier licite valeat carcerari,

rari, quæ autem dicatur mulier honesta ultra sibi relata habes per Lancellot. in secunda part. cap. 12. de attentat. appell. pend. ampliatur. 15. numero 17. vbi quod de illius honestate remittitur arbitrio iudicis.

DE ALIQUIBVS PERTINENTIBVS AD processum Causarum criminalium.

Cap. XXVI.

- 1 Contra quas personas, & super qua re A. C. criminaliter procedat.
- 2 Quomodo procedat.
- 3 Non procedit contra Cardinales, nec Episcopos, absque Pontificis mandato.
- 4 Citat quoscunque vbiuis degentes pro delictis in Bulla Cœnæ Domini.
- 5 Dat monitorium ad personaliter comparendum, si probatio est in promptu.
- 6 Cum probationes non sint in promptu, quid facere solent.
- 7 Quid agat delegatus Iudex vigore litterarum Aud. Cam. pro capiendis indiuis.
- 8 Factis probationibus A. C. monitorium personale decernit.
- 9 Quomodo post monitorium exequutum procedatur.
- 10 Citatur procurator fiscalis in omnibus actibus, & iurium copia ad eum mittitur.
- 11 Quæ merces substituto Fiscali examini interuenienti olim soluebatur.
- 12 Sententia quæ ad rei fauorem fertur.
- 13 Instigator apertus potest in expensis condemnari.
- 14 Fiscus in expensis non condemnatur.
- 15 Contra citatum non comparentem, quo pacto proceditur.
- 16 Criminales causæ liti contestationem non exigunt.
- 17 Quæ citationes contra reum monitum non comparentem sunt.

Avditor Camerae contra quascunque personas quantumuis privilegiatas pro quibuscunque, & quantumcunque enormibus criminibus, & delictis, tam in Vrbe, quam extra eam tanquam Iudex comperens, nullo habito aliorum Iudicum, & tribunalium Urbis, inter quos locum habet præuentio, respectu, audit, cognoscit, & decedit, & procedit ad Procuratoris Fiscalis denunciationem, vel partis quærelam, vel ex officio, via inquisitionis, iuxta naturam

- ruram causa, seu delicti, de quo quaritur, ac iuris dispositionem.
 3 Excipiuntur ex personis prædictis, Cardinales, & Episcopi, contra quos ob dignitatis reuerentiam de ordine sel. record. Pij Papæ
 4 Quinti, ac etiam ex tenore facultatum A. C. non procedit, nisi præuia commissione manu Papæ signata. Præterea pro quibuscunque delictis, & casibus in Bulla die Cœnæ Domini quotannis legi consueta comprehensis citat, & vocat ad Urbem à quibuscunque mundi partibus omnes delinquentes Laicos, & Ecclesiasticos, ac (facto tamen prius verbo cum sanctissimo) etiam Episcopos. Si probationes fuerint promptæ, dat monitorium ad partes de comparendo in Curia coram eo, personaliter, & non per Procuratorem, seu excusatorem aliquem intra competentem terminum iuxta loci distantiam: cuius monitorij exemplar habes infra in postremo libro. Si probationes non sunt promptæ, habito aliquo delicti fumo, litteras pro habendis inditijs decernit. In quibus delegat aliquem in partibus iudicem in Ecclesiastica dignitate constitutum, ad recipiendas probationes necessarias super delicto, de quo quis imputatur. Harum formulam eodem in libro inuenies. Litterarum huiusmodi vigore, Iudex delegatus testium depositiones secrete recipit, & scripturas extrahit, & perfecto processu informatiuo, illum occlusum, & ob-
 8 signatum ad A. C. mittit. qui probationibus visis, monitorium sub grauissimis pœnis, atque censuris ad personaliter comparandum relaxat. Quo exequuto tenetur reus per seipsum comparere, & se examini subijcere. Quem Iudex, si ex illius depositione culpabilem, se satis inditiatum inueniet, ad secretos carceres duci mandat: & ibi pluries repetito examine, concessis deinde inditiorum copijs cum debitis ad suas defensiones faciendas dilationibus, ad causæ expeditionem iuxta exitum probationum deuenit, condemnando, vel absoluendo. Si reus inquisitus, & processatus nihil fatetur in suis depositionibus, & testes pro informatione Curiaë examinati repetendi veniunt, recepta ab illo cautione de se representando singulis quibusque diebus coram Iudice, seu Notario sub pœna confessorum criminum,
 10 de quibus imputatur, vel alias arbitrio Iudicis solet à carceribus relaxari. Cum autem ad causæ expeditionem erit deueniendum Procurator Fiscalis citabitur ad omnes actus requisitos, & ad eum copia omnium iurium producendorum mittetur. Et si
 11 reus testes aliquos examinare voluerit, Substitutus Fiscalis examini interueniet, cui pro mercede cuiuslibet testis scutum vnum solui consueuerat, hodie tamen nihil soluitur. His testibus
 12 examinatis, ac iuribus suis productis, & demum citato Fisco
 ad

ad sententiam, eo, quem in ciuilibus causis retulimus modo, reus absolutoriam sententiam obtinebit. In qua Iudex pronuntiabit ipsum non repertum culpabilem, neque de iure punibilem, & ab omnibus imputationibus absoluendum, ac Curia, Fisco, & instigatori, si quis erit super illis perpetuum silentium imponendum. Si aderit apertus instigator, poterit condemnari in expensis, & contra ipsum iniuriarum actione, & insimul ad damnationem, & iuteresse agi. Si vero non adest, Fiscus non condemnatur. Si reus personaliter citatus non comparet, contra eum ad contumaciales pœnas, nullis alijs factis exactis probationibus, nec aliter lite contestata, imo ad Ecclesiasticas cœsuras (nulla facta diligentia de realiter, aut personaliter exequendo) proceditur, vt per Clarum in §. fin. pract. crim. q. 45. vers. & in primis, & licet dicatur, quod in criminalibus debet procedi ad instar, causarum ciuiliu iuxta text. in l. absentem. ff. de pœnis. Vidi tamen obseruari, & practicari, quod in causis criminalibus non requiritur aliqua diligentia, vt in ciuilibus, neque litis contestatio, vt supra probatum est. Sed tantum reproductio monitorio in partibus legitime exequuto, lapsoque termino sibi ad comparandum assignato, citatur reus per contradictas, siue edictum publicum, ad dicendum contra litteras monitoriales, & citationes ad partes decretas, exequutas, & reproductas, iuraque producta, & repetita, videndumque iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon docendum se dictis litteris paruissse primo pro prima dilatione, & subinde pœmissis alijs tribus citationibus, secundo scilicet pro secunda, tertio pro tertia, & quarto pro quarta, & superabundanti. Post hæc subsequitur citatio, ad concludendum, concludiq; videndum, & audiendum sententiam declaratoriam. Quibus omnibus citationibus, & dilationibus pœmissis, Iudex demum in termino citationis ad sententiam, contra reum vt supra monitum, & non comparentem, ac contumacem profert sententiam declaratoriam. Si tamen reus post latam sententiam comparet, admittitur refectis expensis contumacialib. iuxta text. in l. sancimus. C. de Iudic. Dec. cons. 34. n. 6. Alex. cons. 34. n. 6. li. 1. Et tunc A. C. refectis expensis reum contumacialiter excommunicatum, & declaratum absoluere, & ex integro audire solet. Quæ quidem expensæ semper reficiuntur siue ciuilitur, siue criminaliter agitur vsque adeo, quod iusta ignorantia, vel iusta causa litigandi nunquam excusat ab eis, Alex. in l. properandum, §. si autem, num. 8. C. de iudicijs.

ALIQUA DE NULLITATIBVS.
Cap. XXVII.

- 1 Mandatum procuræ quoadcunquē producitur parte non opponente.
- 2 Pupilli restituuntur aduersus negligentiam procuratoris non exhibentis mandatum.
- 3 Repetitio protestationis requiritur in quolibet actu in iudicialibus, secus in extraiudicialibus.
- 4 Procurator quando præsumitur habere mandatum.
- 5 Iudex, parte instante debet prius pronunciare super nullitate.

T licet plura in hoc praxis libello circa articulum nullitatis referri potuerint, tamen quia plures doctissimi viri in hoc ex professo scripserunt nihil aliud huic addo nisi tantum tyrones, & iuuenes iuris consultos admoneo, quod in quolibet processu ab eis agitando mandatum procuræ apud acta notorij causæ quam primum exhibere,

& producere curent, ne processus per eos formandus, & sententia ferenda vitio nullitatis subijciant, cum talis nullitas tanquam vna

- 1 ex tribus insanabilis sit, & licet mandatum procuræ quoadcunquē produci possit Rot. decis. 19. de procur. in antiq. Put. dec. 333. num. 7. lib. 2. hoc tamen intelligendum, parte non opponente, & nisi forsan uersaremur in causa pupillorum, quo casu ad validam sententiam eis datur restitutio in integrum aduersus negligentiam procuratoris non exhibentis mandatum, vt fuit resolutum in vna Romana expensarum cultura 29. Aprilis 1591. coram Illustris. D. Cardinali Pamphilio tunc Rotæ Aud: Ideo procurator actoris diligens sit in productione mandati procuræ, procurator vero rei conueni pariter diligens sit in illius oppositione, quam in quolibet actu repetat, præsertim in actu prolationis sententiæ, alias per processum Iudicis factum ad vltiora illi oppositioni renunciatum esse censetur. Io. de Anan. in conf. 93. col. 2. & ita etiam audiui resolutum fuisse in vna Siracusana, coram Illustris. D. Cardin. Platto tunc Rot. Aud. de anno 1596. & quod in iudicialibus requiratur in quolibet actu, alias videtur renunciare iuri suo, habetur per Mohed. decis. 2. de iudicijs, in extraiudicialibus vero sufficit vna tantum protestatio per doctrin. Alexandri, quam DD. de Rota tenuerunt pro communi in l. non solum morte, ff. de oper. nou. nunc. cum alijs
- 3

ibi citatis. Nec rationi dissonum videtur dicere, quod procurator
 4 præsumitur habere mandatum quando penes ipsum reperiuntur iu-
 ra facientia ad causam quæ produxit, cum præsumantur sibi tradi-
 ta per principalem. Roman. cons. 446. in fin. Bart. in l. 3. §. causæ. nu.
 2. ff. de Carbo. & Cassad. dec. 3. n. 5. de procu. Specul. in tit. de satisfd.
 §. viso, sub n. 4. Rota in vna Salaman. portion. die 10. Ianuarij de an-
 no 1547. corā R. P. D. Accorābono. Rursus eos admonendos esse cen-
 sui, quod si ab eis fuerit ex præmisso, vel alio quocunq. capite com-
 missa causa appellationis, & nullitatis sententiæ in primis, & ante
 omnia instare debent apud iudicem, quod super ea pronuncietur.
 Marchef. in cap. 1. par. 2. sub num. 82. de commiss. sanat. nullitat. al-
 legat Verall. decif. 26. lib. 1. Chifanen. decif. 172. Put. decif. 72. lib.
 3. si vero iudex viderit eam nullitatis vitio non subiacere ad eui-
 tandum litis circuitus poterit ad vltiora procedere, tacite re-
 pellendo propositam nullitatis exceptionem, vt per eundem
 Marchefan. ibi.

DE TRANSPORTATIONE processus. Cap. XXVIII.

1 *Aliqua de transportatione processus.*

Am dixi de processu transportatione, & nunc re-
 peto, quod inter alias infinitas decisiones habi-
 tas super integra processus transportatione ha-
 bes etiam inferius scriptam, cui poterit etiā ap-
 plicari doctrin. Ias. in l. is apud quem. C. de eden.
 sub num. 14. vbi habetur quod sententia iudicis
 tanquam lata nō visis actis nulla est, allegat Bar-
 tol. tenentem, quod sententia lata non visis actis sit ipso iure nul-
 la, tanquam lata sine causæ cognitione, vt ibi in fine dicti n. 14. ad
 hæc tamen aduerte circa nullitatem, defectu transportationis pro-
 cessus, quod opponenti de non integra transportatione ipsi incum-
 bit onus probandi huiusmodi defectum, ut fuit dictum in una Ce-
 senaten. de Cacciaguerris 15. Ianuarij 1599. coram R. P. D. Litta,
 ubi attestatur id pluries fuisse resolutum in Rota.

R. P. D. BLANCHETTO

VALENTINA PAROCHIALIS,

Die 13. Ianuarij 1580.

E P I T O M E.

Non transportato 'processu primæ instantiæ denegatur
audientia in secunda.

S V M M A R I V M.

- 1 Agens non potest audiri non transportato processu primæ instantiæ.
- 2 Clausula, quam, & quas intellectus.
- 3 Quid dicendum si agens asserat eo nolle uti.

- 1 Vbitau in causa Valentina Parochialis de Campanari an possit Rector audiri non transportato processu primæ instantiæ, quo tamen ipse dicebat nolle uti 13. Ianuarij 1580. fuit resolutum, non posse audiri, obstat enim sibi. Concil. Trid. sess. 24. cap. 20. cui de facili fraus fieri posset si quis succubuerit in prima instantia sub spe alterius iudicij vellet procedere, prout in prima in dependentibus ab eodem negotio, & ad causam iam commissam, quæ sine dicto processu expe diri non potest.
- 2 Non obstat clausula, quam, & quas, quia post Conc. Trid. Signatura, & Rota intelligunt, vt non operetur nisi transportato processu in causis appellationis, vel dependen. ab eisdem. Non obstat,
- 3 quod ipso nolit uti, & velit prosequi aliud iudicium, quia non potest statui an idem sit iudicium, vel diuersum nisi viso dicto processu, vel adeat signaturâ, quæ mandet, vt procedatur, prout in prima.

DE APPELLATIONE A SENTENTIA
conditionali. Cap. XXIX.

- 1 Appellatio à sententia, licet conditionali infra decem dies interponenda est

- 2 *Mandatum decreti cum intimatione si de ea nō appareat nulliter est relaxata.*
 3 *Plura alia de appellatione ab interloquutoria. Et quæ dicatur interloquutoria.*

1

T licet plura remisserimus in hoc appellationis articulo tanquam in omnibus Urbis tribunali-
 bus quotidiano tamen, nou inutile præmittendum erit, quod licet sententia conditionalis sit, tamen appellatio interponenda est infra decem dies à die lata sententiæ. Lancellot. in secunda parte cap. 12. de atten. appel. pen. limit. 50. numero 119. ratio, quia licet sententia lata sit sub conditione, tamen statim incipit partem grauare, & statim etiam incipit currere tempus ad appellationem interponen. Ias. in l. cui legitur, num. 15. de leg. 1. bene uerum est, quod talis sententia conditione prolata tunc habet effectum, cum est conditio adimpleta. Roman. conf. 5 1. ver. certum est, sub num. 6. secus tamen dicendum erit in sententia excommunicationis sub conditione prolata, à qua sufficit appellare infra decem dies incoandos à die adimpletæ conditionis, ut per eundem Lancellot. d. cap. 12. secunda par. limitat. 22. 23. num. 40. eod. tit. vsque adeo, quod effectus, seu actus factus cum intimatione si de ea non appareat dicitur nulliter factus, ut per eundem Lancellot. cap. 7. 2. par. in titulo de attent. relat. pend. in fin. Put. decis. 74. lib. 1. Tanis. decis. 108. citata in vna Fulginaten. nullitatis exequutionis coram R. P. D. Gypfio, die 30. Martij 1601. vbi fuit dictum, quod cum mandatum fuerit decretum cum intimatione, & de ea non constet ex actis merito illud, exequutio, & subhastatio, ac omnia inde sequuta sunt nulla, vt ibi, &c.

2

Et antequam huic præfenti libello extremam manum apponam in hac materia appellationis non siluero, quod appellans ab interloquutoria causam grauaminis specificare tenetur, nec potest ex non specificatis appellationem iustificare, vt in cap. Cordi de appel. in. 6. & melius in Clem. appellante eod. tit. sed in appellatione à diffinitiuâ non est necesse causam exprimere quinimo expressa vna causa potest appellans ea dimissa aliam prosequi, & ratio diuersitatis est, quia ante diffinitiuam cum iudex non sit functus officio suo fit sibi iniuria per recessum ab eo, & ideo debet causa appellationis exprimi, sed quando appellatur à diffinitiuâ non fit iudici iniuria cum sit functus officio suo. Abb. in cap. significantibus, in fin. de nou. op. nunc. is enim appellationis articulus optime examinatur per Roman. in consilio 501. vbi inter alia dicitur quod in simili appellatione ab interloquutoria pro illius validitate

decem

decem necessario requiruntur, quæ singulatim ibi in princ. numerantur, quorum altero deficiente appellatio non valet, ad quem pro quorum intellectu in facti contingentia recurre, sententia autem interloquutoria illa dicitur, quæ non diffinit negotium principale, & aliam sententiam post se expectat. Menoch. de retinen. poss. remed. vlt. n. 16. & de adipis. rem. 4. q. 98. Bar. ad hoc singulariter facit in l. quod iussit. ff. de re iud. vbi quando debeat appellari, & an transeat in rem iudicatam, & an iudex possit eam reuocare.

DE TESTIBVS NULLITER EXAMINATIS. Cap. XXX.

- 1 *Commissio sanatoria nullitatis examinis testium quando procedat.*
- 2 *Notario afferenti testes iuratos non creditur.*
- 3 *Distinctio quæ fit circa iuramenta testium.*
- 4 *Quando dicatur causa summaria.*

Vo ad nullitatem examinis testium, & illorum sanationem non inutile videtur referendam decisionem Rotæ in vna Fabriana montanorum, coram R. P. Rubeo die 27. Nouembris 1560. in qua fuerunt examinati testes per Notarium causa cum interrogatorijs, & iuramento, sed non constabat de citatione ad videndum iurare testes, vbi dato dabitio

fuit resolutum, quod viderentur interrogatoria, quæ si concernerent factum circa merita causæ, & conditionem testium, tunc locum haberet commissio sanatoria nullitatis examinis, sed si interrogatoria non fuissent formata etiam circa conditionem testium examinatorum, tunc non sufficeret, & examen sit nullum non constito de dicta citatione, quæ fit, vt pars possit opponere contra personas illorum, vt ibi latius videre est, nec dissonum rationi in hoc quotidiano articulo addere, quod iuramenta testium non simpliciter à notario recipiuntur super articulis productis dicere veritatem, sed addiciatur etiam super tota causa, quoniam si ita simpliciter receptum fuerit iuramentum, si aliquid testes extra articulos deponerent dubium esset de validitate illorum deposition. & negative affirmat Bald. in cons. 106. lib. 1. Alex. Strati. in eius praxi, num. 106. cap. 16. vide tamen ad hoc Vestr. in eius praxi, in cap. 11. sub nu. 9. & 10. in tit. de testib. & eorum inductione, & iuramento, huic etiam pertinet dicere, quod cum in actis notarij causæ non appareat de actu iuramenti aliter quam per relationem notarij afferentis testes iuratos in S. Urbis Rotæ Auditorio in vna Neapolitana

2. bonorum. 2. Julij 1555. coram Fontutio, fuit inclinatum pro nullitate examinis, quia notario non creditur attestanti in principio examinis, quod testis fuit iuratus nisi iurauerit tacitis scripturis, ut per Lanfranc. ibi citatum in cap. quoniam contra verstemium de positionibus, de probatione. Paul. de Cast. in l. fin. sub num. 6. C. de testam. & de iuramento, quod datur testibus de veritate dicenda vide distinctionem. Bart. in l. momentaneę C. qui leg. per. in rubr. ubi benissime distinguit aut testis iurauerit simpliciter dicere veritatem super his, quę in articulis continentur, & tunc concernunt possessorium illud, quod testis dicit de proprietate non valet, quia deponit non iuratus, aut iurauerit dicere veritatem super articulis, & tota causa, & tunc valet eius dictum, ut ibi in fin. & ibi etiam habes plura in materia quotidiana de impertinentia articulorum, dum agitur iudicio possessorio, & quare dicatur possessio momentanea, quia possessio est apta durare momento penes vincentem, & ibi, quod licet causa dicatur summaria non propterea intelligas sine libello, & litis contestatione, cum libellus, & litis contestatio requirantur, sed dicitur summaria, quia in ea non requiruntur probationes ita clare, & an valide hoc iudicium possit intentari contra minorem, vel pro minori contra maiorem, pro quorum intellectu ibi recurre, ubi breuiter, & plene omnia distinguuntur.
3. tem super his, quę in articulis continentur, & tunc concernunt possessorium illud, quod testis dicit de proprietate non valet, quia deponit non iuratus, aut iurauerit dicere veritatem super articulis, & tota causa, & tunc valet eius dictum, ut ibi in fin. & ibi etiam habes plura in materia quotidiana de impertinentia articulorum, dum agitur iudicio possessorio, & quare dicatur possessio momentanea, quia possessio est apta durare momento penes vincentem, & ibi, quod licet causa dicatur summaria non propterea intelligas sine libello, & litis contestatione, cum libellus, & litis contestatio requirantur, sed dicitur summaria, quia in ea non requiruntur probationes ita clare, & an valide hoc iudicium possit intentari contra minorem, vel pro minori contra maiorem, pro quorum intellectu ibi recurre, ubi breuiter, & plene omnia distinguuntur.
4. ne libello, & litis contestatione, cum libellus, & litis contestatio requirantur, sed dicitur summaria, quia in ea non requiruntur probationes ita clare, & an valide hoc iudicium possit intentari contra minorem, vel pro minori contra maiorem, pro quorum intellectu ibi recurre, ubi breuiter, & plene omnia distinguuntur.

DE EXEQVVTIONE SENTENTIARVM in Romana Curia latarum : Cap. XXXI.

- 1 *Aliqua de terminis seruandis coram iudicibus remissorialibus.*
- 2 *Auditor Camerae est iudex competens, & exequutor sententiarum in Romana Curia latarum.*
- 3 *Auditor Camerae decernit monitorium contra quoscunque vigore Eugeniana, & litterarum Apostolicarum.*
- 4 *Quando Rosa exequitur sententiam non gustata illius iustitia, vel iniustitia.*

Praterea licet in hoc articulo exequutionis sententiarum in Romana Curia latarum non videatur dubitandum de eiusdem A. C. iurisdictione, sed tamen non inutile animaduertendum visum est ad processum desuper faciendum, in quo antiquitus passim seruabantur termini, prout in causis ordinarijs, quoad quę iam dixi tutius esse eos seruari, prout in causis commissarijs scilicet diebus Lunę, Mer. & Ven.

& Ven. nisi forsan iudicibus delegatis, quorum sententiæ exequuntur, data fuerit facultas procedendi singulis diebus, & horis, præterquam in honorem Dei feriatis, ratio, quia Auditor Camerae est vniuersalis exequutor, non priuatiue quoad alios, sed accumulatiue cum alijs iudicibus, & consequenter habet circa præmissam executionem seruare processum ad instar aliorum iudicum, qui sententias tulerunt, ob id igitur ad tollendum omnem causam dubitandi tutius esse censi in processu faciendo, quod termini seruentur, prout seruari solent in causis commissarijs, ita vt supra referente R. P. D. Simonetta, tunc Rotæ Auditore A. C. ad relationem Bucchæ sui notarij, & nunciij ad hoc particulariter missi, de quibus ipse attestatur in eius A. C. praxi, in titulo, quomodo procedatur ad executionem sententiarum, & c. in cap. 30. ver. cum itaque, prope fin. & eadem ratio videtur militare in processibus litterarum remissorialium, compulsorialium, & similium faciendis à iudicibus de partibus subdelegatis ab alijs iudicibus delegatis, tamen cum audiuerim stylum hunc non ita passim obseruari, nihil circa hoc constanter affirmandum censui, sed ad stylum RR. PP. DD. de Rota tam quoad præmissa, quam quoad omnia alia in hoc præsentis meo libello relata in omnibus, & per omnia me remitto, quo vero ad modum procedendi ab Auditore Camerae ad instar aliorum iudicium delegatorum ille modus procedendi, vt supra dictum est, est inuocatus ex facultatibus Auditoris Camerae proceden. ad illarum executionem singulis diebus, & horis, præterquam in honorem Dei feriatis, vt in eis videre est.

2 Insuper iam dixi, quod A. C. est index competens, & exequutor sententiarum in Rom. Cur. latorum, idem quoq. dicendum erit de executione litterarum Apost. ex his, quæ habentur in suis ordinarijs facultatibus, vt de his attestatur Rot. in decis. Peregr. 146. incipien. In causa Cæsaraug. lib. 2. ex qua colligitur, quod in beneficiabilibus dicitur habere facultatem decernendi monitoria pro illarum executione cum solita clausula, & si senserit, & c. quod tunc videtur indubitatum vsq. adeo, quod si A. C. decernat monitorium cōtra molestantes vigore Eugenianæ, vel alias vigore litterarum Apost. validum esse videtur dictum monitorium, vt habetur in d. dec. Peregrin. de qua in d. causa Cæsaraugustana, lib. 2. vbi dicitur, quod ex attestatione Putei id quotidie in curia practicatur.

4 Et licet superius diximus, quod Rota non consuevit exequi sententias latis extra Rotã nisi gustata illarum iustitia, tamẽ dicendum est in casu præsentis, in quo habes decis. eiusdem Rotæ factam in vna S. Agathæ beneficiorum coram Rubeo, 25. Iun. 1557. in qua erat lata sententia, quæ transferat in iudicatum, & lapsõ quadriennio

erat obtenta restitutio in integrum, prout de iure, & producta fuerunt nonnulla instrumenta, in quibus aliquo modo constabat de bono iure petentis restitutionem, & de iniusticia sententiæ, & dato dubio, an sententia, quæ transiit in iudicatum esset exequenda, & licet Domini inclinarent esse detectam iniustitiam ex iuribus productis, tamen quia erat lapsus tempus quadriennij ad petendam restitutionem in integrum, propter quod illa iura reddebantur inefficacia, & illis videbatur renunciatum, ideo Rota resoluit sententiam fore exequendam, & istam esse causam, in qua Rota exequitur sententiam iniustam, etiam quod constet de bono iure partis, & ibi dicitur fuisse resolutum coram Tanis. in vna Casaravgustana.

DE RESPONSIONE POSITIONVM. Cap. XXXII.

- 1 Respondere recusans propter aliquod impedimentum mittitur notarius ad eius domum suis sumptibus.
- 2 Copia articulorum danda est petenti.
- 3 Articuli dandi sunt in actis notarij.
- 4 Quare copia articulorum danda est parti.
- 5 Copia interrogatoriorum non datur, & quare.
- 6 Iudex refecat interrogatoria impertinentia.

- D**ura præmissimus de responsione positionum, nec etiam siluero, quod respondere debens si recusat comparere in iudicio ad respondendum, vel propter nobilitatem, vel sexum, vel impedimentum infirmitatis, tunc mittitur notarius expensis ipsius respondere debentis, vt in decisio. Cappel. Tholos. 273. & alias 100. decis. Perusina 14. par. 2. vbi etiam Alex. Stiat. in prax. cap. 14. per totum. Nec minus in hoc quotidiano articulo siluero in praxi Urbis tribunalium
- 2 præsertim A. C. quod conueno ad respondendum copia articulorū petenti non sit deneganda cum termino competenti ad deliberandum, & vt possit se instruere cum suo Aduocato quid habeat respondere, vt per Castren. in l. cum & iudices, in ver. ex quo sequitur, nu. 4. C. de iureiuran. propter calumn. & ibi vide distinctiones, quæ ibi sunt, quoad contrariam obseruantiam aliorum tribunalium, & locorum. Amplius licet de iure videatur dici posse non esse necesse, articulos apud acta causæ tradi, sed satis sufficiat testes inducere super contentis in petitione, tamen de consuetudine causarum Romanæ Curie inoleuit stylus, quod is, qui producit testes, dar articu

los, seu positiones, quos probare intendit Abb. in cap. per tuas, sub num. 1. 2. colum. vers. & prædicta dare intelligas de testibus, & in vers. sed quæro an copia articulorum, & interrogatoriorum debet edi partibus, & dicit copiam articulorum esse edendam, vt postea partes ita de facili non audiantur si dicerent, quod super illis articulis testes deponere non debuerint, sed nihilominus, si non petatur, & copia non traditur valet receptio testium, interrogatoriorum vero copia non est danda parti aduersa, ad hoc, vt pars non instruat, & subornet testes eos auisando de interrogatorijs fiendis, & sic non possit capi in sermone, & si de illorum impertinentia dubitatur Iudex præuia illorum inspectione eius arbitrio refecat.

Quomodo autem, & qualiter sit positionibus respondendum dixi supra in cap. 13. Vide etiam in hoc ration. & distinction. traditas per Bald. in l. cum Iudices, §. quod si actor, sub num. 2. C. de iudicijs, ad quem in facti contingentia recurre.

ALIQVA ALIA DE CLAVSVLA constituti. Cap. XXXIII.

An lapsu temporis constitutum habeatur pro derelicto.

Non videtur prætendendum in hoc utili, & quotidiano processu dictæ clausulæ constituti, de quo superius meminimus, quod alias in vna Vrbeuetana permutationis, fuit dubitatum in Rota an possessio per constitutum translata lapsu temporis habenda esset pro derelicta, pro cuius dubij resolutione in præsentī libello adduco decisionē inferius scriptam, ad quam in facti contingentia recurre.

R. P. D. CHIROGA VRBEVETANA PERMVTATIONIS.

30. Ianuarij 1599.

E P I T O M E.

Possessio per constitutum translata lapsu temporis non habenda est pro derelicta.

Fuit dubitatum, an possessio per constitutum translata lapsu temporis habenda esset pro derelicta, ita quod in fauorē Nicolai, vel hereditū suorū non deberet operari suos effectus, & conclusū fuit constitutum

tum non habitum pro derelicto, nec ratione constituentis, nec constitutarij, nam quoad constituentem nõ potest currere præscriptio cum sit in mala fide, licet longum tempus effluerit, cum possederit nomine alieno, glos. & Bart. in l. male igitur, C. de præscriptione 30. annorum, & ita Aret. in l. si de eo, num. 6. in fin. & num. 7. ff. de acq. poss. & ita in practica Papien. in forma respon. libell. ver. exceptionem, num. 4. Tiraq. de constit. in 3. part. in 12. limit. num. 4. minus etiam, quoad constitutarium, quia vera non est illa opinio, quod hic in hoc casu amittitur possessio ex sola obliuione, vt ait Aret. d. l. si de eo, num. 2. & quia etiam, quod illa opinio procedat non est in casu de quo agitur. Vt prætendatur obliuio quoad constitutarium, cum decesserit post factam permutationem intra quadriennium, & suum dum esset lapsum decennium, & quoad hæredes constitutarij non potest cadere obliuio, quia potuerunt ipsi ignorare permutationem, vnde retinet pristinum statum. Paul. Castren. in l. neque, C. de usufruct. & fuit dictum quod non obstabat conf. Ancha. 33. & Belenzi. conf. 150. vol. 2. Quia Belenz. loquitur in 3. possessori, vel vbi non constabat tempore constituti constituentem possidere. Ias. in l. 3. §. ex continuo, col. 13. ff. de acquir. possess. non loquitur in constitutario, sed quoad tertium possessorem, &c.

PLVRA ALIA DE APPELLATIONIBVS

Cap. XXXIV.

Iacet in hoc articulo appellationis tanquam satis quotidiano fuerim satis longe, lateque difusus in pluribus huius libelli partibus, præsertim in ex. c. 27. de executione rei iudicatæ, tamen omnia, ibi sparsa in vnum tantum cap. reducendo hic repetere, & alia non inutilia addere visum est, pro intelligendis aliquibus floribus magis in practica quotidianis præsertim ad introductionem iuuenum, quod scilicet annus, qui datur appellanti ad causam appellationis committendum, licet incipiat currere à die secundi termini iuris, tamen appellans intra annum aliquam diligentiam facere tenetur, vt per Lancellott. de attentatis, par. 2. c. 12. in præfat. sub nu. 32. & quod sola commissionis præsentatio non sufficiat, ibid. nu. 53. & quod ad euitandum desertionem, sufficiat sola citatio cum inhibitione parti præsentata, & reproducta, attestatur Acchil. de Graf. in decis. 237. per tot. de appel. & etiam quamplura alia videntur necessario hinc referenda, si non professis saltim tyronibus pro futura, vt puta, quod quando iudex respondendo appellanti de apostolis in prima respon-

responsione dat terminum iuris, & interim qui est mensis, qui datur
 ad causam committen. quandocunque intra mensem appellans pro
 Apostolis redire poterit, & dicen. simpliciter absque illa di-
 ctione, & interim appellans accurate in fine mensis pro eis redire
 debet. In secunda vero responsione dando illi redeunti pro Apo-
 stolis alium terminum iuris annum, scilicet ad committendum, &
 ex causę biennium ad prosequen. ut supra meminimus, & reueren-
 tiales decendum ad committen. testimoniales vero in forma, aut
 refutatorios annum. Et quod post commissionem causa appellatio-
 nis præmissa citatione ad dicendum contra commissionem, & il-
 lius vigore inhibitione Iudicę, ad quem obtenta superflua sit redi-
 tio pro Apostolis, & qui Apostoli dicuntur ab $\alpha\pi\sigma\tau\omicron\lambda\omicron\iota$, quod est
 supra, & $\sigma\tau\alpha\lambda\lambda\eta$, id est missio quasi dimissio, quam facit vnus iudex
 ad alium superiorem, & quod post datos reuerentiales sufficiat,
 quod venerit ad bancum cursorum infra decem dies, vel quod fue-
 rit præsentata V. Regenti Cancellarię, quodq. post dictam præsen-
 tatam, & diligentiam factam de expedienda commissione ad eui-
 tandum causa desertionem fides præsentationis infra dictos decē
 dies procuranda, obrinendaque sit, & quod ex attestazione R. P. D.
 Marchesani eadem præsentata est tantę efficacię, vt faciat, quod
 rescriptum appellantis tempus non currat, sed ad mensem pro-
 rogatum sit. Quodque commissio à Cursorum banco infra mensem re-
 dimenda, & iudici præsentanda sit, & quod prorogatio fatalium
 sex mensium incipiat in fine biennij, quodque tempus fatalium cur-
 rere incipiat à die interpositę appellationis, & quod ea non currat
 tempore Sedis Vacantis, neq. pendente termino remissorię, & quod
 pendente primo termino iuris dato appellanti in causa non appel-
 labili Iudex potest procedere ad vltiora citra periculum atten-
 tatorum, & quod per primam termini iuris responsionem iudex
 in causa non appellabili non abdicat à se iurisdictionem proceden-
 di ad vltiora secus tamen dicendum erit per binam illius respon-
 sionem, seu alias admissionem, vel delationem appellationis: ratio,
 quia ex primo termino iuris datur dilatio ad Apostolos recipiend-
 um, ex secunda vero alterius termini iuris, vel reuerentialium re-
 sponsonē assignetur à Iudice parti appellanti, seu pro Apostolis re-
 deunti terminus, ad causam appellationis interpositę committen.
 Vnde pendente termino appellanti assignato officium Iudicis con-
 quiescit. l. siue par. C. de dilationibus, & hæc proxime relatę pro-
 cedere videntur tam in diffinitina, quam in interlocutoria senten-
 tia, quia militat eadem ratio, vbi enim eadem ratio militat, ea-
 dem quoque militat iuris dispositio vulgata. Illud, ff. ad l. Aquã-
 liam.

Et quod appellatus non possit inhære appellationi in parti, & partibus per appellatione interposita.

Et licet mei instituti non sit, sed potius signaturæ, tamen quia non reperij alibi facta, & materia sit satis quotidiana. Ideo non ab re hæc pauca ex communi usu, & stylo curiæ visa sunt addenda. Cumque plura alia in hoc appellationis articulo scribi potuerint, ut puta quod appellatio regulariter interponenda sit coram iudice à quo, & quare, & quando sufficiat eam interponi coram honestis personis, & quæ dicantur honesta personæ, & quando post lapsa fatalia, scilicet lapsum biennium, qualiter iudex, ad quem desinat esse iudex, & remittat illius executionem iudici, à quo, & quod prorogatio fatalium facta in primo anno incipiet à fine biennij, tamen cum per doctissimos viros, qui de utriusque signaturæ stylo scripserunt, & præsertim per dictum Reuerendiss. P. D. Marchigian. utriusque signaturæ Referendariū satis diffuse dicta fuerint, in his ulterius non elaborabo, sed cum circa præmissa varij legum interpretes in aliquibus ex præmissis varie loquuti fuerint ad eos in omnibus, & per omnia me remitto, & tu quoque pro maiori, & clariori præmissorum intellectu ad eos recurre. Hoc tantū de stylo, & obseruantia notariorum A. C. addo, quod iudex prauia partis appellantis citatione illi respondendum, de Apostolis dat reuerentiales, refutatorios, & similia, licet non videatur inconueniens hanc responsionem pro illius certitudine præmittendam fore cum intimatione, tamen cum stylus prædictus huic conuenientiæ contrarietur, nihil aliud dico, nisi quod huiusmodi iudicis responsiones passim fiunt, & fieri consueuerunt simpliciter absque aliqua alia intimatione. Hæc quoque tanquam necessaria visa sunt addenda, quod tam in appellationibus interponendis, quam sententiæ à notario recipiendis, semper obseruari vidi, & audiui, quod licet decendum ad appellandum, seu sententiandum currat de momento ad momentum, ut per Lancellot. de attent. appell. pend. in 2. par. cap. 12. tamen in tribunali A. C. non fiunt ita minutim computationes horæ momenti, sed indifferenter appellatio, & sententia recipiuntur à notario etiam post lapsum momenti, & in summa, quod dies termini non computatur in termino, & ita de antiqua practica attestari censeo, quæ magis attendi, & obseruari debet, cum ea pro lege habeatur, & ab ea censeo non esse recedendum, ad c. ex litteris, de constit. idem Lancellot. de attentatis in c. 20. in præfat. sub num. 113. Nam horarum enumeratio neutri partium onerosa est, & propterea dies termini non computatur in termino, iuxta text. in l. 1. ff. si quis cautionibus.

DE MODO PROCEDENDI IN
causis repetitionis dotis. Cap. XXXV.

- 1 Modus repetendi dotem, dissoluto matrimonio .
- 2 Possessio bonorum mariti quomodo apprehendatur si fuerit vacans .
- 3 Et quando possessio fuerit plena quomodo potenda sit, etiam quoad donationem propter nuptias, & qualiter .
- 4 Dominium bonorum dotalium post mortem viri reuertitur ad uxorem, secus illius possessio .
- 5 Mulier ob uergentiam uiri ad inopiam potest assicurari in illius bonis .
- 6 Processus qui fit contra maritum uigore obligationis Cameralis .
- 7 Fructus dotis deseruiunt pro oneribus matrimonij .
- 8 Assesuratio dotis petitur etiam in pecunijs, & quomodo .
- 9 Superfluum fructuum dotis uiro reddatur. Et quid si dos fuerit satis parua .
- 10 Processus ordinarius faciendus contra maritum pro restitutione dotis .
- 11 Sententia quomodo sit formanda in hoc iudicio .
- 12 Processus faciendus contra possessorem bonorum mariti .
- 13 Sententia quæ fertur contra possessorem bonorum mariti .
- 14 Pronunciatio iudicis non est necessaria super discussione bonorum mariti .
- 15 Modus articulandi, & probandi inopiam mariti .
- 16 Enumeratio privilegiorum dotis .
- 17 Superuenientibus uiro diuitijs dotis administratio remittitur in manibus ipsius uiri .

Iacet antiquitus plures essent modi repetendi dotem, quibus sublatis, duo tantum remanserunt scilicet per mortem uiri, & per illius uergentiam ad inopiam. Primo casu uidetur dicendum mulierem pro sua dote licite possidere posse bona mariti, & illorum possessionem apprehendere, illamque retinere donec de ea integre satisfiat. l. cum nemo.

C. de acquir. possess. DD. in l. tertia. §. si rem, in fine. ff. de acquiren. possessione. Bartol. in l. si filio, la prima. ff. soluto matrimonio.

- 2 Bald. in l. cum tibi. C. qui potior. in pign. habeantur, hoc tamen intellige si possessio vacat, ut quia hæres nondum eam apprehendit, secus quando ipse hæres, vel alius eam non apprehendisset. Bald. in l. 1. C. de seru. pign. dat. ma. Socin. conf. 131. col. 3. text. in l. dotis actione. C. solut. matrim. illamque uocatis uocandis, ac seruatis seruandis petere tam pro sua dote, quam pro donatione propter nuptias. Put. decis. 463. sub nu. 4. in principio lib. 2. Rol. à Vall. in consilio 9. num. 13. vol. 1. las. in l. in suis, sub num. 3. de liber. & posthu. Afflict. quoad usum fructum in decis. 37. sub num. 6. in principio, & licet

licet post mortem mariti dici possit, quod dominium rei dotalis ad uxorem reuertatur. l. in rebus. C. de iur. dot. secus tamen est in possessione. l. cum hæredes, in princ. ff. de acquir. poss. nam multa permittuntur fieri ante aditam hæreditatem, vel apprehensam possessionem, quæ postea non permittuntur, vt per Doct. in l. non dubium. C. de leg. In secundo vero casu præsupposita pro verissima iuris conclusione, quod mulier propter vergentiam viri ad inopiam possit super illius bonis assicurari. Ad l. si constante, solut. matrim. & l. ubi adhuc, C. de iure dot. quo ad modum procedendi sic uideretur dicendum, & distinguendum, aut mulier agit contra maritum uig. oblig. cam. pro restitutione, seu asecuratione dotis tanquam sibi obligatum in omnem casum, & euentum, in quibus de iure, uel forma statuti locus esset repetitioni, seu asecurationi dotis constante, nel dissoluto matrimonio, & tunc eo citato exhibitoque iudici, ac producto dotali instrumento, obligatione camera-li uallato, datisque articulis, inductisque, & examinatis testibus super mutatione status in deterius, ac de uergentia illius ad inopiam, ac seruato processu de more, & stylo curiæ in similibus obligationibus in forma camerae seruari solito. demum mandatum relaxabitur cõtra bona mariti retinendo pro asecurationes suæ dotis, & donationis propter nuptias, prout superius retulimus, ut de illorum fructibus ipsa una cum familia alimentetur, qui deseruiant oneribus matrimonij, & idem dicendum erit de pecunijs ipsi uiro debitis, in quibus mandatum concedetur ad effectũ deponendi p̄enes Monte Pietatis, seu fidum, & idoneum mercatorem, vt cum dictis pecunijs emantur bona stabilia, seu loca montium non vacabilem, & ex illorum fructibus mulier vna cum eius familia congrue alimentetur, vt supra retulimus. Rol. à. Vall. in conf. 9. sub nu. 12. vol. 1. Afflic. decis. 221. per totam allegat. cap. per vestras de do nat. cum alijs doc. ibi citatis, & ibi in fine dicit, quod ista decisio est menti tenenda, quia est noua, & non reperitur alibi tacta, & quod est noua extensio ad d. cap. per vestras. Alexan. in d. l. si constante, eod. tit. sub num. 38. & quod vxor si ex dote sibi restituta habeat tot fructus, qui super sint peractis omnibus oneribus superfluum reddatur viro, quia realiter omnes fructus dotis quantumcunque eximij cedunt in lucrum mariti l. dotis fructus, ff. de iure dotium, l. 2. C. de Epis. & cler. si vero dos sit ita parua, quæ nõ sufficiat ad subministranda alimenta, tunc maritus existentibus alijs bonis aliunde ipsius uiri restituta exigua dote de proprijs supplere, & onera matrimonij sustinere debet; ratio, quia si dotem non habuisset, teneretur tamẽ ad sustinendum onera matrimonij, vt in pract. Papien. in forma libelli, quando vxor agit ad dotem ver. vxoris

- 10 ris sub num. 29. Aut vero restitutio dotis in casu præmissa non expresse legitur in text. ipsius dotis contractus, sed tantum ea venit restituenda ex legis dispositione, & tunc non defuerunt quamplures doctissimi viri, qui tenuerunt, quod non exequutiue, sed præiudicio monitorio faciendo contra virum si præsens, & principaliter reperitur, si autem fuerit absens contra curatorem bonis absentis legitime deputandum de reddendo pecunias res, & bona ei pro dote tradita, usque ad quantitatem suæ dotis bonorum paraphrenalium, & aliorum iurium dotalium, eoque legitime exequuto, & in actis notarij causæ reproducto ordinarie proceden. esse secundum iuris regulas d.l. si constantæ & l. vbi adhuc, C. de iur. dot. debitis seruatis
- 11 terminis de more, & stylo curiæ seruari solitis diffinitiuè pronuncietur, & sententia formatur iuxta modum superius relatam.
- 12 Idem etiam erit dicendum si agatur contra tertium bonorum possessorem viri, scilicet præiudicio monitorio faciendo super relaxatione bonorum mulieri pro sua dote hypothecatorum retinendo per eam ad effectum, vt de illorum fructibus ipsa vna cum eius filijs, vt supra dictum est congrue alimententur, pro cuius verificatione datis articulis ad probandum inopiam mariti contingentem post contractum matrimonium, & eo constante, illisque concludenter probatis, ac debitis seruatis terminis, vt supra scripsimus, demum datur
- 13 sententia, & mandatam de immittendo mulierem in possessionem bonorum retinen. per mulierem ad effectum, vt de illorum fructibus alimententur vna cum eius filijs, vt supra dictum est in monitorio. Contrarium tamen dicit Grammat. in decisione 103. sub num. 13. & 14. vbi quod si agitur ad dotem ex vera illius stipulatione, licet non probetur expressa stipulatio, tamen actor reportat victoriam, quia tacita stipulatio à lege inducta fauore dotis mereatur exequutionem contra maritum, sicut stipulatio expressa in instrumento ex ibi deductis. Huic conclusioni obstare videtur decisio Rotæ facta in vna Britonorien. pecuniaria, seu Imolen. dotis die 22. Nouembris 1596. coram R. P. D. Litta, in qua resolutum fuit instrumentum dotis, cum non fuerit vallatum obligatione camerati, neque guarentigia, licet sit iuramento confirmatum, tamen viam exequutiua non habet, & quod statutum dans viam exequutiua est contra ius commune ex ibi adductis, tamen cum articulus repetitionis dotis sit satis quotidianus, & in omnibus vrbis tribunalibus frequentatus hæc pauca de statuto vrbis circa præmissam dotis repetitionem loquen. quod cum in facti contingentia fuerit dubitatum an ordinatorium tantum, vel decisorium sit, & præposita in hoc commissione in signatura Sanctiss. demum sel. recor. Clemens Papa Octauus censuit statutum prædictum fore deci-

decisorium, prout in fide R. P. D. Proponentis, quam non inutile hic imprimendum fore censui.

Fidem facio ego Notarius publicus infra scriptus qualiter die 9. Iunij 1599. coram R. P. D. Orphino Iudice Commissario pro Domina Martia Benincalza, contra D. Octaviam Benincalzam, Iacobum Pirardum, & eius filios, & filias in officio, &c. D. Floridus Colatus Procurator facto produxit quandam fidem commissionis propositæ coram Sanctissimo ad instantiam dictæ Martiæ, sub die 8. huius subscriptam, ut apparet per R. P. D. Fabritium Verospum, sub die hodierna, ac eius sigillo signatam tenoris infra scripti, videlicet Proposui ego Fabritius Verospus Sanctissimi D. N. vtriusque signaturæ Referendarius, die martis octava præsentis mensis Iunij præsentis mensis Iunij 1599. coram Sanctitate sua commissionem ad instantiam D. Martiæ Benincalzæ contra D. Octaviam, eius sororem, in qua narrabatur, quod ipsa Martia oratrix egit coram Auditore Cameræ pro recuperatione suæ dotis contra Dominam Octaviam, quæ possidet domum, in qua eius dos fuit specialiter hypothecata via exequutiua vigore statuti Urbis. lib. 1. cap. 85. & obtinuit mandatum à R. P. D. Ala deputato ab Auditore Cameræ, à quo decreto pars aduersa appellauit, & causa commissa fuit R. P. D. Orphino. Verum, quia dubitabatur an potuerit procedi exequutiue, ex quo dictum statutum videbatur ordinatorium, & sic non seruandū extra curiam Capitoliij. Ideo ad tollendū omnem dubium instabatur pro sanatione talis nullitatis, ac si statutum esset decisorium, & Sanctissimus D. N. censuit nihil esse rescribendum ex quo statutum prædictum est decisorium, & in fidem, &c. Datum die 9. Iunij 1596. F. Verospus locus * sigilli, & alias latius prout in actis mei, &c. ad quæ, &c. In quorum fidem, &c. hac die 14. Septembr. 1602. Angelus Carosius Archiuij Romanæ Curia scriptor. Cui articulo repetitionis dotis tanquam satis quotidiano addo, quod licet in facti contingentiâ ab aliquibus dotis uiris non semel fuerit dubitatum an requiratur, scilicet, quod præcedat pronuntiatio Iudicis qualiter excussio fuerit legitime facta, ut per Bart. & Alex. in l. prætor §. hoc interdicto. ff. de nou. oper. nunciat.

14 tamen resolutum fuisse vidi, & etiam audiui contrarium, scilicet, talem Iudicis pronuntiam super dicta discussione non fore necessariam, sed sufficit, quod ea fiat ex diffinitiuâ sententiâ, ut supra ferenda. Roland. à Vall. d. cons. 9. sub num. 37. dicto vol. 1. quod dicit esse notandum in practica, cum sæpius occurrat in facto: & sub nu.

15 38. ibi circa fin. Modum articulandi, & probandi vergentiam viri ad inopiam, tam contra maritum, quam extraneum docet Bart. in l. si constante. ff. soluto marrimonio, ad quem, & etiam ad practica Papien.

Papien. in forma libelli, quando vxor agit ad dotem, versic. vxoris sub nu. 10. & 11. in facti contingentia recurre, & in ead. pract. Papien. ibi in princ. enumerantur singula priuilegia dotis ad quam. 16 etiam pro illorum scitu recurrere poteris, Deinceps superuenientibus viro diuitijs dotis administratio debet remitti in manibus viri. Cagnol. in l. in Ambiguis, §. non est nouum n. 5. ff. de reg. iur. Alimenta autem, & fructus dotis, quomodo viduis debeantur, & quomodo taxentur, & à quo tempore viduæ debeantur, & modum procedendi pro illis consequendis, habes plenè per Lucam Petum in eius praxi capitulina in titulo de exequutione instrumentorum dotalium in cap. 5. li. 3. & quomodo maritis, qui onera matrimonij sustinent ibi in cap. 8. lib. 4. de causis alimentorum, ad quem in facti contingentia recurre.

DE EXCVSATIONE A TUTELA, ET illius processu. Cap. XXXVI,

- 1 Tutor onus tutelæ suscipere tenetur.
- 2 Tutor qualiter excusetur à tutelæ.
- 3 Propositio causarum excusation. à tutelæ.
- 4 Monitorium super excusatione à tutelæ.
- 5 Verificatio monitorij, & formula sententiæ.
- 6 Falsa causa non excusat ab onere tutelæ.
- 7 Appellatio admittitur in hoc iudicio.
- 8 Terminus qui assignatur ad porrigen. & proban. causam excusation.

- 1 **Q**uoniam saepe contingit tutorem impediri gerere pupillorum negocia, & tanquam munus publicum quis inuitus onus illius suscipere tenetur, vt per glos. argumen. d. nullus la prima, C. de decurionibus, lib. 10. & sequitur Borgninus in suo tract. de tutela, & cura, nu. 201. adeo vt ab ea non nisi legitimis impedimentis quis excusari valet. Quibus tamen præcedentibus, & infradicendis seruatis.
- 2 Tutor arctari non debet ad huius tutelæ susceptionem. Ideo visum est circa illius excusationem, & processum desuper faciendum aliqua hic necessaria referre, & primo pro illarum intellectu habes illarum speciem fere per totum titulum de excusatione tutorum, vt per institut. & Ang. Aretin. & modernos, eodem titulo de excusat. tut. vbi quis volens se excusare à dicto munere tutelæ debet comparere coram Iudice nominationis, & eas in genere proponere,

- 3 re, quibus sic propositis, & Iudici narratis petere apud eundem Iudicem, vt ex debito sui officij ad consulendum pupillorum indemnitati prouideat eis de aliquo idoneo curatore, qui huic liti assistat ad hoc, vt securius iudicium agere valeat, & tunc iudex debitis præcedentibus citationibus contra eosdem pupillos, seu minores facien. vt supra scripsimus in cap. 54. lib. 1. tunc deueniat ad
- 4 illius deputationem, modo quo supra meminimus, & deinde præmittatur monitorium contra eundem curatorem, quatenus debeat comparere coram Iudice, & petere, quod suis principalibus in locum ipsius instantis nominatim in tutorem, tanquam idoneum, prouideatur, quia attentis impedimentis in actis, & processu causa deducendis idem instans, non vult, neque intendit tutelam dictorum pupillorum suscipere, & omnino excusari, & penitus ab ea liberari, excusationemq; ipsius, ac causas eius excusation. ac impedimenta quæcunq; proponi vidisse, vel causam, si quam haberet rationabilem, quare ad præmissa deueniri non debeat allegasse, aliasque, & alia fieri vidisse in his necessaria, & opportuna, non solum præmisso, sed etiã omni alio meliori modo, &c. & si senserit se, &c.
- 5 Hoc autem monitorio præmisso, legitimeq; contra curatorem exequuto, & apud acta notarij causę iudicialiter reportato subinde datis articulis, & deductis ibi impedimentis, & legitimis causis, quibus veniat excusandus à dicta tutela, illisq; sufficiẽter verificatis, & debitis seruatis terminis de more, & stylo curiæ seruari solitis, & consuetis, illisq; reiteratis demum præuia citatione ad sententiam, Iudex diffinitiuè pronuntiando declarat excusationes, & impedimenta per instantem proposita fuisse, & esse legitima ad se excimendum, & liberandum à susceptione tutelæ, ei ex testamento q. D. N. delata, & propterea cum ab eadem tutela, & illius onere sibi, tam ex testamento, quam legis dispositione iniuncto liberandum fore, & esse, prout præsentis sua sententia liberat, & ita pronunciet &c. iam remissiue diximus de causis, & legitimis impedimentis, quibus tutor à tutela iure sit excusandus, non inutile quoque erit referre, quod si tutor ex falsis allegationibus talem excusationem obtinuerit, vtique dicendum erit ab ipsius tutelæ onere non fore liberatum, l. i. C. si tut. vel cur. fal. alleg. & hoc ideo ne quis
- 6 ex sua improbitate commodum consequatur, & licet tutor in hoc
- 7 contrariam sententiã reportan. licite appellare possit, l. cum vno. §. tutor, ff. de appell. ita etiam pro parte pupilli appellari ab eo poterit, vt seruetur æqualitas. Nec prætereundum, quod si ex falsa causa tutor in hoc obtinuerit sententiã erit ipso iure nulla, vsq; adeo quod pupillas non indiget aliqua restitutione secundum Bart. in l. suę aggresso, ff. de tut. & cur. dat. ab ijs, & per eundem in l. qui testa-

stamento, s. item quæro, ff. de excus. tut. & cur. sub n. r. Vbi quod si proponuntur duæ causa excusatiue à tutela, vna iusta, & altera iniusta, si feratur sententia super iniusta, non tenet, in quibus addo, quod proponenti dictam excusationem constituitur tempus à 1. 50. dierum à die habitæ noticiæ computan. ad comparen. proponendū, & ad finem producendum quatuor mensium à die nomination. cōputan. & pro maiori præmissorum intellectu in facti contingentia recurre ad Azo. in 5. lib. C. de excusat. tut. & temp. earum in rubr. Bart. & Ang. instit. eod. tit. sed de his hætenus.

DE SUSPECTIS TUTORIBVS, ET illorum processu. Cap. XXXVII.

- 1 *Propositio contra tutores suspectos.*
- 2 *Monitorium contra tutores suspectos.*
- 3 *Processus qui formatur contra tutores super illorum remotione à tutela.*
- 4 *Effectus sententiæ contra dictos tutores.*

Verum quia non semel euenit, quod tutores in gerendis rebus pupilli, tam in omittendo, quam in committendo male, & dolose versantur in maximum pupillorum damnum, & præiudicium, & propterea vti suspecti veniunt à tutela, illiusque administratione amouendi, ad consulendum igitur eorundem pupillorum indemnitati referendum esse censui modum agendi contra eosdem tutores pro illorum amotione. Vt puta si pupilli puberes fuerint, ipsimet compareant coram iudice, & porrigant accusationem contra eosdem tutores, tanquam eis suspectos exprimendo, & narrando causas suspicionis. Si vero fuerint impubres compareant eorum agnati coniuncti, vel affines, seu quilibet alius pro eis, qui pietatis causa petant, vt eis prouideatur de aliquo idoneo curatore, qui litem agat cōtra eosdem tutores eis suspectos, & præuia illius deputatione, vt in prox. cap. retulimus ad illius, & prædictorum pupillorum instantiam obtineatur monitorium de desisten. ab vltiori administratione d. tutela, siue ex testamento, siue à iudice delatæ, & de hætenus administratis rationem reddere. cum reliquorum restitutione, vna cum omnibus damnis, & interesse per eosdem pupillos culpa, & facto ipsorum passis, & patiendis, etiam præuio ipsorum iuramento taxan. & liquidan. à iudice cum inhibitione in forma solita, quod in ea vltius se non ingerant, cum ipsi tanquam suspecti

de iure remonendi sint à dicta tutela, & eis administratio sit interdicens ex causis in processu causæ, & causarum huiusmodi deducen. Quo monitorio legitime exequuto, & apud acta notarij causæ reportato, deinde dentur articuli, in quibus articulantur, & deducuntur causæ suspicion. illisq; probatis, debitisq; seruatis terminis, vt supra in proximo præcedenti cap. diximus fertur sententia à iudice, in qua pronunciaturo eosdem tutores tãquam suspectos remouendos fore, & esse à dicta tutela, & illius administratione, & ipsos in solidum condemnandos fore ad dand. & reddend. computum illius administrationis cum reliquorum restitutione, vna cum interesse passo in defectum prædictum taxan. præuia iudicis taxatione seruata in hoc forma tradita in cap. 14. de iudicio exhibitionis.

DE OFFICIO TUTORIS:

Cap. XXXVIII.

T cum plura dixerimus de requisitis pro validitate tutelæ à iudice decernen. non inutile etiam visa sũt referenda plura incumbentia officio tutoris.

Et primo breuiter dicen. tutoris officium præcipuũ esse illud, vt pupillum indefensum non relinquat cũ omni, qua decuit prouidentia circa rem pupillarem, ipse tanquam dominus reputetur.

Secundo, vt quemadmodum eius patrimonium prudenter collocat, ita & similiter pupillare.

Tertio, quia tutor non rebus dũtaxat, sed etiam moribus pupilli proponatur, atque personæ igitur in primis præceptoribus, seruis, libertisque pro facultatibus patrimonij pro dignitate natalium constituerit.

Quarto, postquam ordinati sunt, inuentarium rerum omnium, ac instrumentorum facere curabunt.

Quinto, quod recte agat in rebus pupill. tanquam diligens pater familias.

Sexto, quod tutelam administret omnibus dolo, & culpa, etiam laui cessantibus.

Septimo, quod fructus rerum pupilli tempore perituros subito, & incontinenti æstiment, & quod communiter vendantur eo in loco vbi sunt vendant.

Octauo, pupillares debitores, omni qua decet diligentia exigat, quoniam si ob eius negligentiam in exigendo commissam illi effecti fuerint non soluendo ipse tutor tenebitur de neglectis.

Nono,

Nono cum personis idoneis, & soluendo existentibus actus pupillares agat.

Decimo, vt pupillarem pecuniam ad honestam partem lucri ponat.

Vndecimo, quod ipse pupillo debet soluat, & quod ei per pupillum debetur verisimiliter soluat.

Duodecimo, vt calumniosas actiones nomine pupilli non instituat, & ab iniusta sententia contra pupillum lata necessario appellet.

Decimotertio, vt conditionis complementum lucratiuo pupilli contractui adiecta faciat.

Decimoquarto, vt cum expedit actui pupillari auctoritatem præster.

Decimoquinto, cum ei deferatur hæreditas illam agnoscat, vel repudiet, prout illi expedire videbitur.

Decimosexto, vt non negligentibus desidiofis, aliaue iniquis negocijs pupillo non expedientibus administranda committat, quoniam tunc tutelæ iudicio astringitur hæc de tutoris officio dicta sufficient.

DE IVRAMENTO LITIS DECISIVO, & illius processu. Cap. XXXIX.

- 1 *Iuramentum litis decisuum quomodo, & quando intelligitur fieri, & iurari.*
- 2 *Appellatio non dimittitur a sententia decreta per iuramentum litis decisuum.*

1

Elatio iuramenti super partito litis decisuo intelligitur fieri, vt in continenti iuretur, vel alteri deferatur, & propterea nimirum si in hoc A. C. Tribunali pars non admittitur ad petitionem copiam partiti, neque præmittitur citatio ad reluendum illius copiam, iurandumque, vel referendum super eo, alijs videndum per d. mandari referri, prout in alijs Vrbis Tribunalibus fieri consuevit in tantum, quod nisi in continenti iuretur talis deferens re integra poterit ex aliqua iusta causa eam reuocare; secus autem si pars, cui defertur iuramentum præcedente illius acceptatione petierit à Iudice aliquam breuem dilationem ad se de-

liberandum quid habeat iurare, & alias, vt magis explicite habes per Castren. in l. non erit ratum in §. si neque per totum. ff. de iur. iur. ad quem pro huius articuli clariori intellectu in facti contingentia recurrere poteris, cui non inutile visum est addere, quod simili iuramento præstito præcedente illius legitima delatione standum esse videtur adeo quod à sententia Iudicis per tale iuramentum decreta appellatio non admittitur l. generaliter in §. iuramento. C. de reb. cred. & iureiuran. quoniam per iuramentum liti deciduum habetur, ac si plene probationes præcessissent d. l. non erit ratum, §. dato, & in l. sed & si possessor. ff. de iureiur. reliqua, de huiusmodi iurifurandi articulo habes per Lucam Petum in eius praxi Capitulina in cap. 2. de generali forma procedendi in summarijs lib. 4. num. 7. & sequen.

DE IURIVM ADMISSIONE, ET POSITIONE, illorum ad partes. Cap. XL.

- 1 *Index quid faciat circa iurium admissionem post terminum tentum ad sententiam.*
- 2 *Per admissionem iurium circumducitur decretum, & conclusio causæ.*
- 3 *Damnatio styli admittendi iura post conclusionem causæ, seu habitum terminum ad sententiam.*

ALiqua diximus de articulorum admissione hæc etiam pauca videntur dicenda de iurium admissione, nempe, quod si iura producens nimium se arctauerit ad illa producendum, vt puta post terminum pro seruato habitum ad sententiam, idq; non nisi calumniose, & ad retardandam expeditionem causæ fieri videatur, tunc iudex nihil pronuntiat super illorum admissione, sed tantum terminum pro seruato habet, & subinde illis in Camera visis, si ea releuantia videantur admittit, ff. & in quantum, & tale decretum iurium admissionis reuocat saltim tacite decretum, seu conclusionem in causa facta. Alex. con. §. l. 84. n. 9. & seq. li. 4. Dec. in c. quoniam contra, n. 115. de prob. & ibi Fel. n. 18. & ita vt supra dictum est obseruatum fuit, absque eo, quod fiat particulare decretum, seu pronuncia, quod ponantur ad partes, vt aliqui dicunt, nec minus videtur approbāndus modernus stylus admittēdi iura post conclusionem in causa, seu terminū pro seruato habitū ad sententiā cum clausula præseruatiua, vt puta citra præiudicium termini pro seruato habiti, quia post conclusū in causa iudex functus est officio suo, & consequenter elusoria esset talis iurium admissio.

DE CITATIONIBVS PRAEMITTEN. ILLARVM-
que exequutione, ac Iurium admissione.

Cap. XLI.

I *Quamplura de citationibus personaliter faciendis, tam in curia, quam extra
eam, & iurium admissione.*

IAm diximus de citationibus personaliter exequendis in causis commissarijs, idem quoq; dicendum erit in citationib. substancialib. faciendis, seu exequendis in causis ordinarijs excedentibus summam scut. 200. prout antiquitus obseruabatur, sed praesenti tempore stylus antiquus videtur ab Aula recessus, quoniam à pluribus annis citra modernus styles antiquo cōtrariatur cum A.C. in quibuscunq; causis, cuiuscunq; summæ, seu valore corā eo auctoritate ordinaria vertentibus contētat de citationib. exequutis domi dim. copia, dempta tamen citatione ad viden. reiterari terminos substātiales, & ad sententiam, quæ si domi fuerint exequuta eas non admittit, sed eas personaliter fieri mandat, cuius opinio non videtur ratione dissona, nec iuris disponi contraria cum citatio, quæ fit post litē contestatam sufficit quod fiat ad domum, Rom. cons. 454. vers. ea. n. sub nu. 4. & quando quis ab initio causæ fuit personaliter citatus, possit postea citari ad domum etiā ad sententiam attestatur Bursat. in cons. 74. nu. 96. Rota dec. 48. in nou. de citationib. & ibi citat Grauat. ad Vestrium li. 5. c. 13. n. 12. & n. 98. allegat Bar. l. 4. §. prætor ait de dam. infec. cum alijs ibi citat, vtcunq; sit, licet ex præmissis prædicta videantur de iure sufficere ad validitatem processus, & citationis, ad sententiam tamen in euentum non personalis apprehensionis citandi de more, & stylo curiæ præmittitur diligentia, primo per vnum, & deinde per duos cursores de perquirendo personam citandam, quibus diligentijs præmissis, & per cursores apud acta causa relatis Iudex per eius particulare decretum decernit processum per affixionem ad valuas curiæ, & domus suæ solitæ habitationis, & in illius defectu in acie Campi Floræ, quibus modo præmissis exequutis deuenitur per Iudicem ad sententiam prout natura causæ suadet, & quod stetur relationi cursoris, qui dicit nō inuenisse personaliter testatur, Bal. in l. properaudū in §. & siquidem, n. 13. C. de Iudic. Rursus cū aliqua de exequutionis citatione dixerimus non ab re censui aliqua alia referre, seu repetere de citationibus faciendis pro iurium admissione, quoniam sæpissime contingit, quod rei conuenti, vt plurimum pro retardāda expeditione causa, seu alias eorū, vel procuratorū suorum in curia, aut negligentia nimium se arctant ad producendum iura in quo art. dico, qđ similes citation. ad dicendū corā

iura producta, videndumque iurare testes super illorum recognitione non semper fiunt coram A.C. ad dicendum contra iura admitti, & committi &c. prout fieri solent in Tribunali Rotæ, sed vt plurimum fieri solent simpliciter ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndumque iurare testes super illorum recognitione quatenus opus sit, vt supra dictum est, & tunc illis iudicialiter relatis præuia illorum productione parte in individuo non opponente, habentur pro admissis, cum tacite videantur à Iudice recipi, & dicuntur de actis; parte vero opponente, & protestante, quod non admittantur, tunc Iudex non obstante protestatione, solet illa admittere cum solita clausula, si & in quantum, seu mandat poni ad partes eius arbitrio. Idem quoque dicen. erit si in citatione designentur dicti termini admitti, & committi, &c. sed si nulla interuenit pronüciatio Iudicis super illorum admissione parte in individuo opponente, tunc affirmari esse censeo dicta iura non fore admissa, cum ex aliqua iuxta causa potuerit Iudex moueri ad illa non admittendum, sed potius saltim facite reijciend. per processum ad vltiora, & ita in facti contingentia de præmissorum obseruantia interrogatus, ita vt supra dictum est attestatus fui. Et licet superius aliqua dixerimus de modo exequendi citationes in curia non inutile erit etiam referendum de citationibus exequendis extra curiam, in quibus aliquando Iudex mandat aliquem personaliter citari, & si personaliter non inuenitur ad domum suæ solitæ habitationis, & nuncius refert se citasse domi, quia personaliter non inuenit statur suæ relationi vt no. extra de appell. c. cum parati. Sed quid si nuncius se fecisse sub hac forma, & dixisse omnia quæ habuit in mandatis: nec declarat vtrum eum citauerit personaliter, vel ad domum respondetur potius præsumetur citatum fuisse domi, quam personaliter, quia citatus personaliter non com parendo esset in vero dolo, sed citatus ad domum est in culpa, unde potius debet præsumi culpa quam dolus, quia debemus præsumere in benigniorem part. vt per eund. Bal. in d. l. personaliter, d. 5. & si quidem, sub num. 13.

DE OBSERVATIONE TERMINI AD dicen. contra commissionem. Cap. XLII.

IN hoc articulo citationis præmittendæ ad dicen. contra commissionem videtur esse aduertendum, quod si ante seruationem terminorum substantialium non præcesserit citatio ad dicendum contra commissionem, si tamen causa commissaria sit

ex tali defectu sententia vicio nullitatis subiacet defectu iurisdictionis, quoniam cessante tali citatione ad dicen. contra commissionem ea non dat iurisdictionem, nec DD. de Rota sufficere visum fuit, quod in terminis substantialibus, licet adsit terminus ad dicen. contra commissionem, tamen quia seruiatio terminorum substantialium presupponit iurisdictionem firmatam, & est quid diuersum a citatione ad dicen. contra commissionem no videtur sufficere, ex deductis in decisione Rotæ in vna Braccharen. Amionasterij de Granseis die 27. Nouemb. 1600. coram R. P. D. Sacramento, tamen iterum proposita causa huiusmodi placuit Rotæ fuisse ab ead. recedendum ex deductis in decis. inferius scripta.

R. P. D. SACRATO

Braccharen. de Granseis.

Mercurij 19. Nouemb. 1602.

EPITOME.

Citatio ad dicen. contra commissionem, facta in terminis substantialibus sufficit ad firmendam iurisdictionem.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

- 1 Citatio ad dicendum contra commissionem est necessaria ad firmendam iurisdictionem
- 2 Quæ sola sufficit in terminis substantialibus.
- 3 Sufficit quod lex habeat intentum suum per aequipollens.

1 **D**ominus non dubitarunt, quod ad firmendam iurisdictionem esset necessaria citatio ad dicendum contra commissionem iuxta decis. Casad. de Appell. Caf. de Grass. decis. 7. an. 7. de rest. spol. cum alijs alleg. Difficultas versabatur in eo an sufficeret citatio ad dicen. contra commissionem, quæ fuit facta in terminis substantialibus. Et in hoc recedendo ab alia decisione placuit affirmatiue respondere

fun.

fundamentum resolutionis, quia post huiusmodi citationem potest pars citata comparere, & deducere omne illud, quod potuisset deducere ab initio si fuisset citata. Vnde cum non habeat de quo cō-

3 quæratum sufficit, quod lex habeat intentum suum per æquipollēs, vt in simili ex dicis. Cassad. 2. de Iud. Et hoc fuit in specie decisum in causa Rom. censuū, 27. Feb. 1586. coram R. P. D. Alexand. Et licet ista citatio facta ad dicen. contra commissionem in terminis substantialibus non possit conualidari retrogesta tanquam ea, quæ fuerunt facta coram Iudice, qui propter defectum citationis carebat exercitio iurisdictionis, Cassad. dec. de app. cum alijs allegatis. Non tamen exinde sequitur, quod sententia dicatur nulla, sed fortasse erit iniusta tanquam nō iustificata ex actis, quæ tamen iniustitia non potest considerari in hoc casu, quia sententia de eius validitate agitur est fundata in dispositione iuris, per quā omnes ecclesiæ præsumuntur liberæ, Innoc. in c. Ven. n. 9. de excep. & alias fuit sæpe decisum, & propterea non eget actis ad sui iustificationem.

Ideo &c.

2 Et quoniam in hoc praxis libello aliqua de citationibus, præsertim in curia faciendis præmiserimus, pluraq; etiam alia de prima citatione, quæ initium, & fundamentum est ordinis iudicarij præmittere debuerimus tamen cum hæc materia citationum per infinitos scribentes in suis tractatibus satis abunde sit ventilata. Ideo ne arroganter uidear alienos mihi vendicare labores, hæc tantum pauca iuuenibus, & huius praxis ignaris profutura attingam; vt puta, quod licet regulariter quilibet reus in initio cuiusque iudicij legitime sit citandus, vt habetur per dd. in tit. de in ius vocan. tamen non inutile præmittendum erit, quod si citandus stat clausus in domo sua, nec patiatu r videri ad hoc ne citari valeat tunc præmissis solitis diligentijs, vt moris est, primo per vnum, & deinde per duos cursores legitime faciendis de inueniendo N. ad effectum personaliter illum citandi, seu monendi, illisq; apud acta notarij causæ sufficienter relatis Iudex tunc edictum citatorium per illius affixionem ad valuas curiæ, seu in acie Campi Floræ, ac domus eius solitæ habitationis dimissa illius copia contra eum decernit, & perinde habetur, ac si personaliter foret, & sic modo præmisso, seruatis alijs terminis de more, & stylo curiæ seruari solitis, ac verificatis verificandis Iudex ad expeditionem causæ procedit, Alex. in l. plerique, colum. 11. de in ius vocan. citat. per Marant. in 6. parte de citation. primo membro Iudicij, sub num. 82. & 86.

DE DIVISIONE BONORVM HAEREDITATIS PATERNÆ. Cap. XLIII.

- 1 *Maior natu tenetur facere partes .*
Secus si minor diu administravit .
- 2 *Citationes quæ fiunt pro diuisione faciendâ .*
- 3 *Pronunciatio Iudicis , super diuisione factâ à peritis .*

Monitorium super diuisione bonorum paternæ hereditatis, habes infra in li. 4. quo monitorio legitime exequuto, eoq; apud acta notarij causæ reportato subinde deuenitur ex decreto Iudicis ad electionem peritorum, qui demum præuia illorum relatione partes faciunt seruata forma statuti Vrbs, c. 101. li. 1. quod statutum cum conformetur cum dispositione vtriusq; iuris, vbiq; obseruari posse videtur poterint, quoq; fratres ipsi de per se sine strepitu, & figura iudicij ad diuisionem deuenire, quo casu maior facit portiones, & minor eligit, vel sortem mittere ipsorum arbitrato. Et licet communiter Doct. in titulo de communi diuidendo attestantur quod maior, vt supra dixi portiones facere teneatur, & minor eligere tamen si recte memini dico in hoc alias vidisse doct. Ias. in l. 1. de hære. inst. quod his non dicitur maior respectu temporis, sed maior respectu administrationis, non autem, qui primo natus est Fely. in Rubr. de maior. & obed. in fin. versic. & istis, adde col. 1. vt puta, quia diu administravit, vt ibi, & magis late de diuisionibus faciendis inter socios plures cõsortes, & plures cohæredes habes per Ias. in §. quædam sub n. 58. 59. & 68. de actionibus. Si autem diuisio fuerit faciendâ de aliqua communi tenura, seu casali, tunc præmissa solita citatione ad videndum deputari agrimensores, aut vnus, seu plures de consensu, partium eliguntur, vel d. Iudex ex officio deputat subinde citatis partibus præcertis die, & hora ad accedendum ad tenuram, seu casale, & interessendum mensurationi, & appositioni terminorum, alias videndâ dictam mensurationem fieri sine eius interuētu. Quibus factis mittuntur pro dictis certis die, & hora intimatis, & ibi accedunt agrimensores qui ponunt eorum iudicio fines, seu terminos, & demû præuia illorum relatione iureiurando apud acta notarij causa relata, deinde debitis terminis substantialibus de mori, & stylo curiæ seruari solitis seruatis, præuiaq; illorum reiteratione, ac subinde præmissa solita citatione ad sententiam. Demum Iudex pronunciat sic in posterum fines, seu terminos fore, & esse mansuros, nec exinde amouendos, ad tradita per Abb. & Fely. in c. indic ante de præscriptionibus.

DE EXPEN. V L I T I V M, E T I L L O R V M
processu. Cap. XLIV.

- 1 Distinctio qua fit respectu condemnationis expen.
- 2 Citatio ad vidend. taxari expensas.
- 3 Modus procedendi ad illarum taxationem.
- 4 Appellatio qua fit ab illarum excessiva taxatione.
- 5 Usque ad quam summam appellatio admittatur.
- 6 Expensa qua sunt pro reassumendis instrumentis quando debentur.
- 7 Reus quando non teneatur ad expensarum refectionem.

Nam de sorte à condemnato debita in exequutio-
nem iudicati, aliqua in prox. præced. cap. retuli-
mus, aliqua alia etiam de expensis litium hic du-
ximus referenda, nam licet in præfenti praxis li-
bello fuerit scriptum, quod expensæ debentur per
reum condemnatum nulla præcedente illius con-
demnatione, etiam illis omisissis in sententia, quia
videntur omisissæ obliuionis causa, vsq; adeo quod facta simplici cõ-
demnatione expensarum censetur etiam facta condemnatio de
expensis factis in partibus, vt tenuit Rota in vna Zamoren. spolijs
coram R. P. D. Caf. de Grass. de anno 1575. de restitut. spoliat. nu.

- 1 9. tamen in his sic cenfeo distinguendum, aut dicæ accessiones de-
bentur officio Iudicis, aut iure actionis, si iure actionis, & Iudex o-
mittat in sententia condemnare, nihilominus etiam post latam sen-
tentiam possunt peti, secus vero si officio Iudicis, ista in terminis
dicit Jaf. in v. actionum sub n. 51. de actionib. ad quem in facti cõ-
tingentia recurre, tam quo ad expensas quæ debentur ex stipulatu,
quam ex statuto disponente, quod victus victori condemnatur in
expensis vt ibi. Pro quarum expensarum taxatione præmittitur
2 citatio contra reum ad vidend. per d. taxari, & moderari expen-
sas, illasq; taxatas, & moderatas soluend. alias videndum pro illis
decerni, & relaxari mandatũ executiuum, qua citatione exequu-
ta, & d. Iudici judicialiter relata in ea Iudex consuevit apponere
3 manũ scriben. Taxamus, & subinde exhibita vedula, seu lista expen-
sarum not. qui præuia illarũ inspectione illas absq; mercede, seu sa-
lario procuratoris, & advocati ad certam summam ibi expressã li-
quidat, & illam Iudici defert, qui Iudex non consuevit expensas ta-
xare ad minorem summam per Not. liquidatã, sed ab inde supra
4 eius arbitrio taxat. Si autem iudex in hac taxatione debitum mo-
dum excesserit, licet non possit appellare à condemnatione expen-

penfarum poterit tamen ab illarum excessiua taxatione licite appellare, Innoc. in cap. fin. extra de his, quæ vi, metusue causa, Bald. in l. terminato, num. 11. ff. de fruct. & litium expensis, & hoc videtur locum habere in quolibet excessu, & articulo licet exequutiuo eo expresso iuxta tradita per eundem Bald. in d. l. terminato, eodem titulo, & sequitur Lanfranc. in repet. cap. quoniam contra, versic. expensæ, num. 11. extra de probat. Felyn. in cap. quoad consultationem, numero 18. 19. & 20. de re iudic. & ita, vt supra dictum est in omnibus ferè Vrbs tribunalibus

5 obseruatum, nec prætereundum, quod si talis taxatio iudicis excesserit summam scut. viginti monetæ, appellatione interposita, ab illius excessiuitate, vel penden. termino ad appelland. nihil iudex innouabit, sed eo casu appellatus pro illarum consequutione vtatur remedio ei tradito à doct. qui de stylo vtriusque signaturæ ex professo scripserunt, ad quos in facti contingentiâ recurrere. Amplius antequam ab hac quotidiana materia recedam, videtur etiam referendum de expensis, quæ quotidie fiunt in

6 reassumendis publicis instrumentis, & in hoc dicendum erit, quod si ante moram debitoris illa reassumpta fuerint, debitor ad illarum refectionem non tenetur, Bald. in l. non ignorat, C. de fruct. & expen. lit. Secus autem si ea fuerint reassumpta, post eiusdem debitoris moram, siue præcesserit citatio ad declarand. an velit stare simplici copiæ, siue non vtroque enim casu post moram debitor tenetur, cum dicta citatio potius præmittitur ex benignitate, quam necessitate, vt per eundem Bald. in l. eos, §. super vers. vnde colligunt, secus tamen dicendum erit in reo succedente in ius debitoris, quia tunc necessaria erit supradicta citatio, & protestatio de reluendo instrumentum in publicam formam cum plene certiorando de omnibus qualitatibus, ita vt ignorantiam aliquam prætereundum, seu alias allegare valeat

7 alias talis reus in mora non constitueretur, & consequenter illarum refectionem licite euitabit, vt post alios plenissime Tiraquell. de retracta. lignager. §. 36. in glô. secunda, nume. 32. Cæterum, si quis hanc expensarum materiam plenius attingere voluerit, recurrat ad Canonistas in cap. finem litibus, de dolo, & contumacia, Doct. in l. properandum, §. fin. autem. Alterutra, C. de iudic. Franch. in capitulo sæpe contingit ad fin. extra de appellat.

DE MODO PROCEDENDI

super expulsionone inquilini . seu coloni .

Cap. XXXXV.

- 1 *Modus procedendi pro euacuatione domus, seu prædij .*
- 2 *A sententia de extractando appellatio admittitur, & quare .*

DE hoc euacuationis processu hæc tantum pauca tanquam necessaria visa sunt referenda, vt puta, quod præmissio monitorio de euacuando contra inquilinum, seu colonum legitime exequuto, cuius formam inferius habes in quarto libro, & eo iudicialiter apud acta Notarij causæ, vt moris est per cursorem,

- 1 relato præmittitur citatio ad dicendum contra iura producta, & repetita, seu ad dicendum contra articulos pro illius verificatione, absque aliqua alia terminorum substantialium obseruatione præmittitur, deinde citatio ad sententiam, & loco sententiæ, videndum decerni, & relaxari mandatum de euacuando, & etiam exequutium pro pensionibus decursis, & non solutis, quod mandatum iudex decernit nisi infra decem dies cum intimatione, vel alias arbitrio suo, quibus elapsis statim expeditur mandatum de euacuando, & etiam, exequutium, quia causa euacuationis celeritatem desiderat, & propterea videtur dicendum, quod appellari non liceat per Gram.
- 2 in decisione 59. numero 15. tamen contrarium attestatur Ant. Nicell. in tractatu de concordia glosarum. in §. vt ergo, num. 31. licet Inquilinus, seu Colonus nudam tantum habeat detentionem, & ratio quia appellari licet, quia in eo nullum petitorium habetur, sicut habetur in possessorio per quod illatum, grauamen possit reparari, vt ibi, & hanc opinionem ex his, & alijs adductis rationibus nunc seruat signatura. An autem constitutio Aegyptiana locum habeat in hoc articulo euacuationis pro illius resolutione recurre ad decisionem Rotæ factam in causa Romana domus, coram Illustrissimo Domino Cardinali Pamphilio tunc eiusdem Rotæ Auditore, die quarta Iulij 1603. Et licet verisimiliter credendum sit, quod iste articulus satis fuerit ex professo examinatus per doctissimos viros, qui de locato, & conducto, & etiam de vtraque signatura

tura scripserunt, tamen cum in omnibus Vrbis tribunalibus
quotidianus sit, non igitur inutile visum est mihi præmissa adde-
re. Nec minus foret inutile referendum, quod si monitorium
de euacuando præmittatur contra Inquilinum, seu Colonum
habentem in se conductam generalem, siue specialem hypothe-
cam ad instantiam alicuius singularis successoris, siue necessa-
rius, siue voluntarius sit, & qualis dicatur voluntarius, & qualis
singularis successor necessarius, ad hoc vt teneatur stare colo-
no. cum hæc quaestio potius sit de apicibus iuris, quam de re-
spicientibus modam procedendi ulterius non progrediar.

IN CAUSIS QUAE CORAM
FINIS SECVNDI LIBRI.

SALLVSTII TIBERII

A CORNETO,

DE

MODIS PROCEDENDI

IN CAUSIS, QVAE CORAM

AVDITORE CAM. AGVNTVR.

LIBER TERTIVS:

DE MODO PROCEDENDI IN VIM
litterarum reservationis pensionis contra illum,
qui consensit. Cap. I.

- 1 **M**odus antiquus procedendi vigore litterarum aduersus eum, qui consensit.
- 2 Debet necessario monitio contra titularium procedere, & quare.
- 3 Monitorio hoc exequuto, & reproducto, decretum per contradictas obtinetur.
- 4 Necessaria est illarum pductio, vel illarum repetitio si essent in actis.
- 5 Verificandus praeterea est clericatus, etiam si Papa pensionarium Clericum in litteris nominet.
- 6 Insuper conditiones, si quae sint in litteris, verificandae sunt, & quomodo.
- 7 Duas conditionales clausulas passim fere habent litterae reservationis pensionis.
- 8 Virum valor fructuum beneficii in hoc iudicio exequutiuo probari debeat.
- 9 Ex tenore istarum duarum clausularum onus probandi valorem agentis ad pensionem incumbit, & qualis debeat esse haec probatio.
- 10 Interdum A. C. processit, non verificato valore, sed Rota contrarium tenuit.

11 Debet omnino fructuum valor verificari, & quare .

Et quomodo sit verificandus .

12 Aliqua in cedula sententiæ euitanda, ne causam ordinariam reddant .

13 Exemplum sententiæ, quæ pro solutione pensionis virtute litterarum fertur .

14 Si solutio pensionis non est destinata in curia, & A. C. non est index in litteris specialiter deputatus, an ad illarum executionem procedat .

Et quomodo tunc sententia declaratoria formetur .

N materia exactionis pensionis plures, & diuersi occurrunt processus, quos sigillatim pro faciliiori intellectu referendos putavi. Processus vigore litterarum Apostolicarum ad instantiam pensionarij, qui non est in possessione exigendi, contra illum met, qui pensionis assignationi consentit, antiquitus modo hoc formabatur. Exhibitis

1 in actis litteris Apostolicis cum consensu à tergo per titularium præstito, hæc tantum contra absentem, non personaliter in principio causæ monitum, sed tantum per contradictas, seu edictum publicum citatum citationes fiebant ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon ad docendum se paruisse litteris Apostolicis reservationis pensionis, de qua in actis primo pro prima dilatione, (& deinde aliæ citationes, secundo pro secunda, tertio pro tertia, ac quarto pro quarta, & superabundanti dilatione.) Quos terminos tam de stylo Curie, quam ex iuris dispositione necessario seruandos fore censeo: cum pro trina iudicis monitione, inferuiant, sine qua excommunicatio non fertur, vt in cap. reprehensibilis, de appell. & in c. Sacro approbante, de sen. excom. Et deum (ad concludendum, concludiq. videndum, & audiendum sententiam declaratoriam (In qua per iudicem declarabatur, reum conuentum censuras, & penas in litteris Apostolicis contentas, ob illarum non paritionem, & terminorum pensionis decursorum, & non solutorum non solutionem incidisse. Post latam huiusmodi sententiam declaratoriam, illius instrumentum concedebatur, cuius vigore cedula per Urbem affigebantur; illud autem in partibus debitori intimandum, & in Parochiali Ecclesia, sub qua debebat, publicandum mittebatur. Qua quidem declaratoria per Cursores in acie Campi Floræ publicata, & decem diebus post illius publicationem expectatis, publicationeque ipsa reproducta, ad aggravatoriam deueniebatur, & illius cedulono publicato, & alijs decem diebus subinde expectatis, interdictum relaxabatur. Et hæc indifferenter obseruabantur, tam vbi agebatur de pensionibus in Curia, quam alias vbiuis gentium soluendi. Verum quia experien-

- 2 perientia compertum est, quod beneficiati hac ratione in pluribus indebite grauabantur (iuris enim esse non videtur ad fulminationem cēsurarum nulla præuia Iudicis monitione procedi; iuxta tradita per Abb. in d. cap. reprehensibilis, n. 2. & 3. eod. tit. ac etiam sine partis citatione, vt per Innoc. post Card. c. extirpandæ. 7. col. de præben. si quidem titularius, si citaretur, rationabiles causas, quare ad fulminationem huiusmodi deueniri nequiret, deducere posset matura consultatio præhabita statutum, & vsu receptum est,
- 3 vt semper super pētionum eiusmodi solutione monitoriū, quod infra in quarto libro videre poteris, præcedat. Quoad partes misso, & personaliter exequuto, ac in actis vna cum illius exequutione à tergo annotata reproducto dies prima iuridica, post assignatum, reo terminum ad comparandum expectatur. In qua per contradic-
 4 ctas, si pars non comparuerit, si vero comparuerit, per quemcunque Cursorem processus decernitur. Deinde productis litteris Apostolicis reservationis pensionis, seu repetiti, si in actis sunt, ac verificato Clericatu, cuius verificatio est necessaria, etiā si Papa in litteris pensionis pensionarium clericum nominet, vt per Rom. cons. 327. incip. istæ sunt rationes, in si. Gig. in tract. de pens. q. 22. n. 8. 9. & 10. Alex. cons. 112. vol. 7. n. 1. & 2. Nec facit quod ista nominatio clericatus sit assertio Papæ, cui standum est, iux. tex. in clem. 1. de probat. Felyn. in c. cum à nobis, de testib. quia illud procedit quando Papa aliquid asserit de facto proprio, vt puta vocando aliquē familiarē suū, vel similia, vt in d. clem. 1. idem Alex. cons. 112. vol. 7. Rip. 7. resp. col. 4. vol. 2. Videndū est in litteris an aliqua alia sine verificanda sub cōditione posita, & illis verificatis, seruatisq. legitime quatuor terminis (ad docedū se paruisse,) vt sup. meminimus de stylo Curix seruari solitis, ac vltima vice citato reo ad (concludendū, concludique videndū, & audiendum sententiam declaratoriam,)
- 7 Iudex sententiam subscribit, & Notario tradit, & quoniam superius diximus, quod conditiones si quæ sint, in litteris verificandæ sunt, notandum est, quod duæ clausulæ passim sub conditōne in litteris solent apponi; vna scilicet. (Tibi pensionem annuam super fructibus, & c. quorum medietatem ipsa pensio, vt asseris, non excedit,) altera vero hæc est; (dummodo pensio huiusmodi, & forsitan aliæ assignatæ pensiones medietatem eiusmodi beneficii fructuum non excedant.) Omitto alias conditiones, quæ iuxta rerum contingentias in litteris ponuntur. Super his duabus clausulis, & conditionibus purificandis fuit sapius oppositum, & dubitatum, an valor fructuū in hoc exequutiuo iudicio sit necessario verificandus. Et ex consilio DD. Abbreviatorum de maiori parco resolutum est, & obseruatum, quod quando litteræ habent secundam clausulam, dummodo, & c.

- do, &c. agenti ad pensionem, incumbit onus necessario, etiam titulario non opponente verificandi fructus annis singulis duplum reseruata pensionis, detractis etiam omnibus pro Ecclesiæ seruitio necessarijs, excedere. Quando autem litteræ primam conditionem, (vt asseris, &c.) habent: Si à titulario opponatur de valore fructuum onus probandi ualorem in litteris expressum pariter ad agentem spectat, vt per Casad. decis. 7. num. 6. de iur. patr. cuius verificatio omnino sst necessaria, cum pars sit gratia, vt per eundem Casad. decis. 20. num. 4. super. reg. Quomodo autem valor fructuum beneficij probetur, docet Gomef. super reg. cancell. de valor. expri. q. fin. Vide tamen limitation. de quibus per Achil. de Graf. in decis. 24. de probatio. Et licet multoties uiderim A. C. & illius pro tempore Locumtenentes valore huiusmodi non verificato, ad litterarum exequutionem processisse, tamen Rota contrarium tenuit, & resoluit, quod si agitur ad solutionem pensionis etiam iudicio exequutio tenetur actor omnia in litteris narrata parte opponente verificare. Parte uero non opponente, ea solum verificare debet, quorum falsitas gratiam uitiam, uel quorum expressio facilius Papam ad concedendum mouet. Decisum præterea est in Sacro Rotæ auditorio de mense Aprilis 1572. In vna Salamantin. pensionis pro D. Alphonso de Ghilera, contra D. Franciscum de Guillar, coram Lancellotto, quod valor fructuum ad partis assertionem, vt superius in prima clausula habetur, expressorum debet omnino verificari de tempore reseruationis, nec sufficit de tempore præsentis, neque de antiquiori. Oldrad. cons. 58. Felyn. in cap. ad aures, col. pen. ver. limita secundo, de rescript. Sarnen. in reg. de valore, q. fin. cum quo concurrat iuris præsumptio, quod ea, quæ sunt mutabilia cursu temporis non præsumuntur in eodem statu esse, l. spadonem, & ibi gl. & Doct. §. qui absolutus, de excus. tut. Et quod de valore de præterito non infertur ad ualorem de præsentis, est tex. in l. pretiarum. ff. ad l. falcid. sicut etiam dicimus, quod in contrahenda habilitate impetranti, inspiciendum est tempus vacationis, c. ei cui, de præben. in 6. Felyn. in c. eam te, in pen. col. in ver. fallit primo, de rescript. facit text. in l. cum ita. ff. de cond. & demonstrat. l. interuenit. ff. de leg. præstan. & l. non oportet, de leg. secundo. Et similibus terminis dicendum erit; quod clericatus debet verificari de
- 12 tempore reseruationis pensionis. (*Aldobrand. in vna Marsilian. in rispatronatus, seu beneficiorum, die 10. Iunii 1577. ubi habes, quæ plene debeant verificari, & quando sufficiant leuiores probationes ad stipulatur. Aegid. decis. 683. de concess. præb. quam sequuta fuit Rot. in vna Cremon. pen. die 27. Nouem. corā Robust. diuer.*) Porro antequam ad sententiã declaratoriã deueniatur, caueat Procurat. in sententiã cedula ponere. I.

ne Iudex in sententiâ reum conuentum ad pensionis solutionem teneri declararet: quia eo casu Iudex non, vt exequutor, sed mixtus, & ordinarie procederet. Et sic ab hac sententiâ appellatio reciperetur, causa deuolueretur, & exequutio suspenderetur. Præterea, caueat ne reum in censuras, & penas in litteris Apostolicis, & monitorialibus contentas incurrisse declaret. In monitorio enim aliæ pœnæ pecuniaria, & temporales præter expressas in Apostolicis litteris continentur. Vnde Iudex esset mixtus, & appellationem suspensiuam, & deuolutiuam titulario negare non posset. Et bo. me. Vincentius Fuscherius olim A. C. Locumtenens, differentia super hac orta, & partibus bene informâtibus, appellationem cum deuolutiuam, tum suspensiuam ob rationem supra relatam concessit. Ad differentias igitur, & dubia euitandum, hæc quæ sequitur forma consulto tradita, & vsu recepta fuit: Per hanc nostram declaratoriam sententiâ, quam de iuris peritorum cõsilio pro tribunali sedentes, & solum Deum præ oculis habentes ferimus in his scriptis in causa, & causis vertentibus coram Nobis inter d. A. Clericum N. principalem agentem ex vna, & D. B. modernum rectorem, & possessorem beneficii N. reum conuentum, super annua pensione ducentorum Centum auri Cameræ dicto D. A. super fructibus, & c. dicti beneficii auctoritate Apostolica reseruata, illiusq; terminorû decursorum non solutione, rebusq; alijs in actis causæ, & causarû huiusmodi latius deductis, partibus ex altera, Dicimus, pronúciamus, sententiâ, decernimus, & declaramus eundem B. modernum rectorem, & possessorem dicti beneficii, sententias, censuras, & penas in litteris Apostolicis reseruatis prædictæ pensionis, de quibus in actis, cõtentas, ob illarû non paritionem, ac eiusdem pensionis illiusque terminorum decursorum non solutionem damnabiliter incurrisse, ac in eis incidisse, ipsumq; vt talem excommunicatum, & declaratum, ab omnibus Christifidelibus arctius euitandum, litterasque declaratorias in forma solita, & consueta, ac instrumentum desuper opportunum conceden. & relaxanda fore, & esse, prout hac nostra declaratoria sententiâ declaramus, decernimus, & concedimus, & relaxamus, ac eundem d. B. in expensis coram Nobis legitime factis condemnamus, quarum taxationem nobis in posterum referuamus omni meliori modo, & c. Et licet hæc omnia in hoc capite expressa intelligantur procedere, quando pensionis solutio in Romana Curia est destinata, & A. C. in litteris est exequutor specialiter deputatus: (Nam si pensio Romæ non debetur, & A. C. non est in litteris specialiter deputatus, videtur dicendû, quod nequeat ad causæ cognitionem, & expeditionem procedere, negante id Pio V. in tribunalis eiusdem A. C. reformatione, vers. litteras

Aposto-

Apostolicas, & sequen. (Tamen quia ex modernis facultatibus post dictam Pij Quinti reformationem Auditori Camerae concessis, datur facultas litteras Apostolicas, in quibus alij sunt deputati iudices, accumulatiue cum illis exequendi, ut in eisdem facultatibus, ver. necnon quascunque litteras, &c. Ideo Auditor Camerae passim ad illarum executionem procedit. Tutius tamen esset ad tollendum omnem causam dubitandi, adire signaturam iustitiae, & ab ea commissionem ante, vel post monitorium impetrare, in qua detur facultas eidem Auditore Camerae procedendi, & decidendi, cum speciali dictae reformationis derogatione saltem implicite facienda, quae passim ab expertis Referendarijs concedi solet. Et in casum huiusmodi formatur declaratoria sententia, in qua iudex decernit, & concedit declaratorias litteras, publicandas post quindecim dies, computandos à die quo instrumentum declaratoriae desuper conficiendum, eidem B. intimatum fuerit, nisi infra quindecim dierum praedictorum terminum soluerit, &c.

DE MODO PROCEDENDI vigore litterarum consequutionem pensionis contra successorem in beneficio. Cap. II.

- 1 Idem monitorium praemittitur contra beneficiatum, & illius successorem.
- 2 Quae debent probari in hoc iudicio.
- 3 Non sufficit litteras in monitorio inferere.
- 4 Ad hoc vt insertio sufficiat, est necessaria commissio.
- 5 Aliquando monitoria cum litterarum insertione absque commissione conceduntur.
- 6 Insertis regulariter non creditur, nisi originaliter exhibeantur.
- 7 Consuetudo concedendi monitoria cum insertione litterarum absque commissione quomodo saluetur.
- 8 Commissionis huiusmodi formula.
- 9 Signatura iustitiae commissiones derogatorias reformationis Pij V. concedere solet, & quando.
- 10 Non conceditur declaratoria, nisi legitime intimatis litteris, & quare.
- 11 Auditoris Camerae litteris non intimatis A. C. non procedit immediate ad declaratoriam, sed ad definitiuam sententiam, nisi superuenerit commissio.
- 12 Idem processus seruatur in executione litterarum reservationis fructuum.

- I** procedendum fuerit ad instantiam pensionarij, qui non sit in aliqua possessione exigendi, aut illam probare non possit, contra successorem in beneficio, monitorium infra libro quarto descriptum, cuius mentionem ante feci, praemittes, & omnia plene verificabis. Hæc scilicet, clericatum, fructuum valorem, reum conuentum esse possessorem beneficij, super cuius fructibus est constituta pensio, & successorem in eo ex persona illius, qui consensit, &
- 2** q̄ ille primus, qui consensit possederit beneficiū. Præterea eidem successori originales litteræ reservationis pensionis intimari debent, ut infra dicemus. Nec sufficit illas in monitorio inferere, & insertas intimare: quia debent originaliter, aut illarum sumptum ex registro bulularum, aut ex Camera Apost. legitime intimari. Si autem volueris
- 3** insertionem valere. Commissionem, quæ absque difficultate conceditur à signatura iustitiæ obtinebis. In qua committitur Auditori Camera, ut litteras in monitorio insertas, ne originale earum obviarum discrimen deperdatur, intimari faciat, & intimationem in hunc modum factam, ac si litteræ ipsæ originales intimarentur, valere decernat. Cuius commissionis vigore monitorium cum litterarum insertionem decernitur, & tunc illius intimatio litterarum originalium intimationi æquiparatur.
- 4** Verum si Notarius parti hoc petenti satisfaciendo, monitorium cum litterarum insertionem, commissione non impetrata concesserit, (licet insertis regulariter non credatur, nisi originaliter exhibeantur, ut per Rota decisio. 193. in antiquis, quia exemplum ab exemplo nullam fidem facit, ut expresse dicit text. in l. 2. de fide instrumentum. Alexand. consil. 138. num. 4. lib. 1. Doct. in auth. si quis in aliquo. C. de eden. Decius consil. 36. & 488. num. 3.) tamen si iudex, & Notarius originales litteras vidisse fatentur, parte non
- 5** opponente exemplo inserto fides adhibetur. Put. decisio. 246. lib. 3. num. 3. & alias decisio. 4. de fide instrumentorum. Parte vero opponente, ut monitorium salues, originales litteras statim exhibe. Idem dico de litteris reservationis fructuum loco pensionis, & etiam in forma brevis de capiendo possessionem, quod breue, & illius executio sub hac difficultate non comprehenduntur, cum ex ipso breui causa committatur, & iudici iurisdictioni tribuatur, & in his, quæ iurisdictionem tribuunt, sufficit litteras originales iudici exhibere, ut ipse de sua iurisdictione certior reddatur, de qua partem certificare non tenetur, nisi per copiam insertam in monitorio, seu citatione decernenda, ut per Panorm. in cap. præterea, num. 4. de dilat. Bart. in l. 2. ff. si quis in ius. Felin. in cap. cum in iure. column.

lumn. 2. ver. fortius, de offic. deleg. Guid. Pap. quæstio. 44. num. 2. imo Roland. à Valle consil. 39. num. 23. & 25. lib. 1. dicit quod citatio delegati non arctat, nisi inserto tenore delegationis. Vt tutius tamen agas pro obtinenda exequutione dictarum litterarum reservationis pensionis, & similiarum, Commissionem, cuius modo meminimus, impetrabis; illius hoc est exemplar. Beatissime Pater. Cum devoto S. V. Oratori A. Clerico N. annua pensio centum ducatorum auri Camera; super Parochialis Ecclesiæ N. Tolera. Diœ. quam q. N. dum viveret, obtinebat, fructibus, &c. de ipsius N. illius rectoris consensu Apostolica auctoritate reservata, cõstituta, & assignata fuerit in Rom. cur. persoluenda, vt in litteris Apostolicis debite sub plumbo expeditis plenius continetur, quas hic S. V. pro expressis, & insertis habere placeat. Et cum Orator in Rom. Cur. resideat, litterasque dictæ reservationis pensionis expediri, illasque coram A. C. præsentari fecerit; dictusque N. à nonnullis mensibus citra decesserit, & cupiat orator ipse pro suæ consequutione pensionis tam moderno dictæ Parochialis rectori, quam alijs illius pro tempore existentibus rectoribus, & possessoribus, & alijs, quibus de iure intimari debent easdem litteras Apostolicas intimari facere; & timeat ne illæ, si intimandæ originaliter ad partes transmittantur, ob viarum discrimina deperdantur. Supplicat ideo S. V. orator prædictus, quatenus dignetur eidem A. C. qui Apostolicarum litterarum generalis est exequutor, & coram quo litteræ antedictæ, vt præfertur, productæ extiterunt, vel eius in civilibus Lucumtenenti committere, & mandare, vt litteras prædictas, earum tenore in monitorio decernendo inserto, omnibus, & singulis suprædictis, ac alijs, in exequutione dicti monitorij ad partes decernendi nominandis, & cognominandis intimet, & intimari mandet, quæ intimatio perinde valeat, ac si originales ipsæ litteræ intimarentur, monitoriumque desuper sub sententijs, censuris, & pœnis in dictis litteris reservationis pensionis huiusmodi contentis, ac alijs arbitrio suo, etiam in similibus monitorijs iuxta suæ Curie stylum apponi solitis tam contra modernum dictæ Parochialis rectorem, & possessorem, quam alios in eadem Parochiali pro tempore existentes rectores, & possessores, omnesque alios, & singulos sua communiter, vel diuisim interesse putantes, ac in decreto, seu exequutione monitorij præsentium vigore ad partes decernendi exprimendos, & nominandos, tam pro omnibus, & singulis terminis, & solutionibus pensionis huiusmodi debitis, & decursis, quam in futurum decurrendis, & debendis toties quoties, opus fuerit, decernat, & concedat. Et in euentum non parition. seruatis quatuor terminis in similibus seruari solitis inobedientes, & rebel-

les, sententias censuras, & pœnas prædictas incurrisse, & in eis incidisse declararet, aggrauet, reaggrauet, & brachium seculare inuocet, omniaque alia, & singula in his necessaria, & opportuna faciat, & exequatur. Cum potestate prædictos omnesque alios in supra scriptis generalibus clausulis comprehensos, in Rom. C. & extra eam, etiam per edictum publicum, consilio summarie, & extrajudicialiter de non tuto accessu, citandi, & monendi. Sibi que ac præfatis, & quibuscunque DD. Iudicibus, sub sententijs, censuris, & pœnis, etiam pecuniarijs arbitrio suo imponendis, moderandis, & applicandis, etiam per simile edictum inhibendi; Et in euentum non paritionis, rebelles, & inobedientes, sententias censuras, & pœnas prædictas incurrisse, & in eis incidisse declarandi, aggrauandi, reaggrauandi, interdicens, auxilium brachij secularis inuocandi, ceteraque in præmissis necessaria, & opportuna faciendi, dicendi, gerendi, & exercendi. Præmissis ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, stylo Curia, ceterisque in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque. Statum, ac merita causæ, & causarum huiusmodi, nomina, & cognomina collitigantium, aliorumque hic forsan de necessitate exprimendorum tenores, & compendia pro plene, & sufficienter expressis habentes. Non obstat in hoc iudicio reformatio tribunalis A. C. à Pio V. emanata, in qua disponitur, quod A. C. litteras Apostolicas, quibus certus Index deputatus sit, non exequatur, & ab his litteras pensionum (quarum solutio est destinata in Curia) excipiat. Nam etiam in his, in quibus solutio in loco beneficii est destinata, A. C. vigore suarum facultatum, vt in prox. præcedenti cap. reuli, procedit, & nihilominus Signatura Iustitiæ passim cum dictæ reformationis derogatione concedit, vt iam dixi. Nota tamen, quod ad hoc, vt ad declaratoriam

10 statim, & immediate (debitis tamen seruatis terminis) procedi possit, opus est litteras Apostolicas originales, vel alias modo præmissis titulario esse legitime intimatas, vt per Gigan. de pens. in quaest. 84. num. 2. quia tunc, reo non comparente, nec satisfacere curante, ob illius moram, & contumaciam, contra ipsum præuia Iudicis monitione, rite conceduntur censura. Alioquin titularius censurarum vinculo, ob grauitatem, & præiudicium illarum animam ligarium, iniuste innodantur: cum requiratur litterarum certa, & indubitata notitia, seu scientia; sine qua excommunicatio non infligitur, vt per Cravett. consil. 103. num. 8. etiam si sciret litterarum expeditionem, ad tradita per Gig. eodem titulo, q. 77. num. 20. cum concordan. Intimatio tamen litterarum non est necessaria in eo, qui principaliter consensit reservationi pensionis,

12 vt ibidem num. 20. Cassad. ibi citat decisione 11. de pens. & decisio.

fio. 12. de rescript. Gomef. in suo compendio, vers. Signatura, num.
 89. Verum si ad exequutionem litterarum reo non intimatarum,
 sed in iudicio tantum exhibitarum agitur non procedit imme-
 diate ad censuras, sed fertur dumtaxat sententia monitorij reinte-
 gratoria. Si tamen illud negatum fuerit, vt supra posuimus in cap.
 10. lib. 2. num. 26. cum decreto mandati, & in iuris subsidium, ex-
 communicationis. Et deinde præuia commissione, quæ passim ob
 litterarum Apostolicarum reuerentiam à Signatura conceditur:
 per quam committatur A. C. vt ad exequutionem sententiæ pro-
 cedat, seruatis terminis in negotio exequutio pro excommunica-
 tione, post mandatum exequutiuum relaxatum obtinenda seruari
 13 consuetis, ad relaxationem declaratoria deuenitur. Omnia hæc,
 quæ supra diximus in processu litterarum reservationis fructuum
 loco pensionis pari modo, & ordine seruantur.

DE FORMA PROCESSVS AD
effectum consequendi pensionem vigore possessio-
nis exigendam. Cap. III.

- 1 *Existens in quasi possessione exigendi pensionem, etiam non expeditis literis agere potest.*
- 2 *Et tam contra consentientem, quam contra successorem.*
- 3 *Quod monitorium in hoc iudicio præcedat.*
- 4 *Hoc monitorium personaliter successori intimatur.*
- 5 *Etiam non negato monitorio, supplicatio originalis, siue illius sumptum per agentem est exhibendum.*
- 6 *Quæ sint probanda in hoc iudicio.*
- 7 *In iudicio manutentionis huiusmodi principaliter intentato, & in quo est definitiue pronuntiandum, seruantur quatuor termini substantiales, & qui.*
- 8 *Secus in manutentione incidenter intentata.*
- 9 *Sententiæ, quæ in hoc iudicio fertur, formula.*
- 10 *Post hanc sententiam, mandatum incontinenti absque alia citatione relaxatur.*
- 11 *Si pensionarius de clericatu docere nequit, spolio agere poterit.*
- 12 *Successor pensionem soluere nolens, pensionarium spoliare dicitur.*
- 13 *Quare non sit necessaria in iudicio spolij probatio clericatus.*
- 14 *Secus in iudicio petitorio.*
- 15 *Exemplar sententiæ in hoc iudicio spolij.*
- 16 *Quando monitorium est factum pro terminis decursis, & decurrendis in vni- illius absq. nouo monitorio pro terminis post sententiâ decursis procedi potest.*

- 17 *Secus si monitorium est tantummodo pro terminis decursis.*
- 18 *Pro consequtione terminorum post sententiam decursorum, vigore primi monitorij procedere volens, docto summarie, & extra iudicialiter de titula rj absentia, & procuratoris obitu, qui priorem causam defendit, processum per contradictas obtinet.*
- 19 *Quid agere debet pensionarius, qui de aliquo nouo procuratore notitiã habet.*
- 20 *Quid si mandatum in actis non appareat acceptatum, & aliqua alia de procuratore mandatum producente.*
- 21 *Quando sententia est lata pro terminis decursis, quinam intelligantur.*
- 22 *In pensione motu proprio reseruata non est opus verificatione, & quare.*
- 23 *Citatio absq. monitorio contra titularium personaliter in Curia apprehensum sufficit, quando pensio est assignata motu proprio.*
- 24 *Pensionarius agit contra nouum possessorem pro pensionibus antea decursis, & quando, & quomodo aget.*
- 25 *Quadam alia de quasi possessione exigendi pensionem, & eius beneficio.*

- 1 I quis est in quasi possessione pensionem exigendi, & litteras non habet expeditas, potest supplicationis virtute ad pensionis exactionem, & contra principalem, qui illius reseruatiõni consensit, & contra successorem in beneficio procedere, præuio monitorio ad partes, quod inferius in postremo libro videre licebit. Hoc personaliter debet successori intimari, eoque intimato, & in actis reproducto, licet monitus illud non negauerit, & litem aliter non contestatus fuerit, tenetur tamen actor supplicationem reseruatiõnis pensionis originalem, vel illius sumptum, pro palatij more, ex registro in actis notarij exhibere, vt per Achil. decisio. 3. in verb. commissio. De clericatu autem docere non tenetur secundum Innoc. in cap. transmissam, num. 1. in fin. de electio. Vt fuit resolutum in proxime relata causa Salamantina pensionis, coram R. P. D. Lancellotto 18. Aprilis 1572.
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6 *Quæ supplicatio si non exhiberetur A. C. ei denegaret manutentionem, quia ante omnia constare debet de existentia actus, videlicet de illius reseruatiõne. Acchil. de Grassis dec. 4. de rescriptis. Obligatur præterea ad probandum reum conuentum beneficium pensione grauatum possidere, seque in possessione pensionem exigendi per pensionem ab ipso reo conuento, aut alijs eius antecessoribus perceptarum exactionem esse. Guido Pap. decisione 629. Put. decis. 152. lib 3. quæ possessio probatur per testes, aut publicas scripturas, quæ æquiparantur, vt in l. in exercendis, C. de fid. instrum. aut propriam partis confessionem, quæ fortior est, Afflic. decis. 372. numero 6. Dubitatum aliquando fuit, an in hoc manutentionis iudicio terminorum substantialium obseruatio requiratur?*
- 7

- tur? Et validis rationibus obseruatum est, quod si manutentionis iudicium fuerit principaliter intentatum, & in eo diffinitive pronuncietur, horum quatuor substantialium terminorum obseruatio necessaria sit (ad articulum, dicendum contra articulos, producendum omnia, & dicendum contra producta) vt supra posui, in cap. vij. de remedio recuperanda, lib. 2. Si vero incidenter, dum scilicet de causa principali agitur, quis interim manuteneri petat, cum hoc summarissimum sit iudicium, nulla in eo terminorum substantialium obseruatio requiritur. Exemplar sententiae, quae in iudicio quasi in possessionis exigendi fertur. Christi nomine inuocato, Per hanc nostram diffinitiuam sententiam, quam de iuris peritorum consilio pro tribunali sedentes, & solum Deum praeculis habentes ferimus in his scriptis in causa, & causis vertentibus coram nobis inter d. N. principalem agentem ex vna, & B. rectorem Parochialis Ecclesiae N. super annua pensione ducatorum Centum auri, de Camera eidem A. super dictae Parochialis Ecclesiae fructibus, &c. auctoritate Apostolica reseruata, rebusque alijs, &c. reum conuentum partibus ex altera. Dicimus, pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus dictum A. in sua possessione, vel quasi exigendi pensionem annuam praedictam, contra eundem B. modernum dictae Parochialis Ecclesiae rectorem, possessorem manutenendum fore, & esse, prout manutenemus, ac manuteneri mandamus: pro terminis eiusdem pensionis decursis, & non solutis mandatum exequutiuum contra ipsum decernendum, & relaxandum fore, & esse, prout mandatum ipso de manutenendo, & exequutiuum respectiue decernimus, & relaxamus. Molestationes vero recusationes, & impedimenta quaecunque per dictum B. eidem A. super praemissis praestitas, & factas, ac praestita, & facta fuisse, & esse illicitas, indebitas, & iniustas, illicitaque, indebita, & iniusta, illaque, & illa eidem d. B. facere minime licuisse, neque de iure licere, illique perpetuum silentium in, & super praemissis imponendum fore, & esse, prout imponimus: ipsumque B. in expensis coram nobis legitime factis condemnandum fore, & esse, prout condemnamus: quarum taxationem Nobis in posterum reseruamus, omni meliori modo,
- 10 &c. Qua quidem sententia lata, superscripta, & publicata, Notarius absque alia citatione, aut Iudicis decreto mandatum de manutenendo, & exequutiuum expedit, & parti tradit: cuius formulam
- 11 habes infra libro quarto. Si pensionarius nequit de suo Clericatu in promptu docere, vbi illius probatio requiratur, videtur magis expedire contra titularium possessorem, remedium canonis reintegranda intentare; idque contra successorem in beneficio,
- qui

- qui pensionem sibi soluere consuevit, praedictis tamen extremis verificatis conceditur, quia talis possessor pensionem soluere recusans pensionarium spoliare dicitur, vt per Innoc. in cap. suborta, de iud. Gig. de pension. q. 46. num. 1. & consequenter dicendum erit, ei dictum remedium reintegranda competere. Abb. in c. peruenit, de censib. col. 1. in fi. Et spoliij iudicium probationem Clericatus, neque aliarum habilitatum necessario non exigit, cum pensionarius ad suam pristinam possessionem restitui debet, vt petit. Put. decisio. 8. de probatio. Quando autem agitur contra successorem in beneficio, qui nunquam soluit pensionem, non remedio reintegranda, quia ipse non spoliavit, sed potius reinenda agendum erit. Guid. Pap. d. decisio. 629. incip. Super quaestione cuius casus.
- 14 In iudicio autem petitorio de clericatu, alijsque requisitis, vt superius dixi, docebit, & sententia super spolio formabitur. (A. reintegrandum fore, & esse ad suam pristinam possessionem exigendi, &c. & mandatum de reintegrando, & etiam exequutiuum pro solutione terminorum decursorum, & non solutorum decernendum fore, & esse, &c. & deinde praemissis seruatis, & ad relaxationem, & expeditionem mandati proceditur. In hac materia, qua quotidie accidit in practica, non videtur silentio omittendum, quod vbi clericatus probatio est necessaria, debet ea percutere tempus reservationis pensionis, ad not. per Felyn. in c. cum adeo, ver. de destinato, & ver. seq. de rescript. Gig. eodem tract. quaestio. 22. communis autem reputatio non sufficit, nisi ea percutiat tempus reservationis. Sicut etiam dicimus, quod habitas pro obtinendo beneficio debet considerari iuxta tempus illius prouisionis, vt in cap. ex litteris de transact. vsque adeo, quod si non verificetur, esset in eisdem litteris expressa falsa causa, qua rescriptum vitiat, vt in c. significante, de rescript. Et ponit in terminis idem Gig. 26. Nec sufficit pro illius verificatione confessio partis: quia ea non praedicit nisi in his, qua dependent a voluntate partium l. confessionibus, ff. de interrog. act. Aym. conf. 93. sub nu. 1. vbi loquitur in proprijs terminis de eo, qui fatebatur aliquem esse Clericum, cum non esset; & concludit, quod talis confessio non nocet: quia quod aliquis sit Clericus, vel legitime ordinatus, non dependet a voluntate contentis. Et in similibus terminis declarat Rom. conf. 260. num. 4. vbi ponit exemplum in eo, qui produxerat quandam regulam, confitendo eam esse extrauagantem, cum non esset. Vbi autem ageretur possessorio, sufficit dicta confessio, seu probatio partis, cum sufficiat leuior probatio, Aym. conf. 93. lib. 4. Quasi enim possessio, de qua supra meminimus, releuat pensionarium ab onere verificandi narratiuam litterarum. (Secus in iudicio plenario, vt tenuit

- senuit Rota in vna Prænestina Compromissi die 8. Februar. coram Scraphino in prima part. diuers. decisio. sub. num. 2.) Et titularius tenetur ad solutionem pensionis absque alia verificatione; & donec ipse petat canonizationem suæ gratiæ, talis possessio suffragatur, vt fuit resolutum in Rota in vna Firmana pensionis eoram R. P. D. Blanchetto 26. Ianuarij 1582. Et quoad probationem Clericatus, & aliarum habilitatum sufficiant leuiores probationes, quando non versamur in illegitimis, vide Tholom. decis. 25. Fab. Accoramb. 21. Put. 7. de probat. Peregrin. 27. lib. 1. Redeundo igitur ad modum procedendi, à quo aliquo aliter digressi fuimus, dicendum erit. Si post*
- 16 monitorium, quod pro terminis decursis, & in futurum decurrendis factum fuit, semel legitime executum, & reproducum, ac in contradictorio iudicio latam sententiam, pro terminis post sententiæ eiusmodi prolatione decursis denuo procedere vis, absque nouo monitorio, quo non est opus, vel alia verificatione contra eundem monitum ad docendum se paruiffe 1. 2. 3. 4. iuxta naturam
- 17 causæ agas. Id tamen non euenit, quando monitorium solum pro terminis decursis est factum: requiritur enim tunc nouum monitorium, quia tunc, lata sententia, petitio finitur. Aduerte tamen,
- 18 quod si pro terminis post latam sententiam decursis in vim primi monitorij pro tempore decursis, & decurrendis facti agis, & monitus non est in curia, neque procurator illius, qui in priori iudicio comparuit, vel procurator decessit, debet summarie, & extraiudicialiter de principalis absentia, & procuratoris obitu docere; hisque peractis processum per contradictas, seu edictum publicum pro qualitate temporum obtinebis, ad decisio. Verall. 239. lib. 1. &
- 19 ad docendum, &c. vt supra dixi, procedes. Si vero non te fugit, alium prædicti moniti procuratorem in curia esse, licet in officio Notarij, in quo causa pendet de eius mandato non appareat; ne calumniosam sententiam obtinere videaris, tutius egeris, si illum ad docendum de illius legitimo mandato, si quod habet, alias videndum per contradictas processum decerni, citaueris.
- 20 Sed si de mandato procuratoris in actis apparet, illud tamen ab eo non est acceptatum, vt securius agas, mone illum ad acceptandum, vel refutandum infra triduum, eoq. elapso, iterum cita eundem ad acceptandum, vel refutandum mandatum iuxta formam monitorij, alias videndum processum per contradictas decerni: quem Iudex in procuratoris contumaciam decernit. Et hæc forma de stylo tribunalis A. C. ex benignitate seruatur. Dicendum tamen erit, quod si processum per contradictas fuisset decretus, non aliter docto de absentia principalis, & procuratoris, & lata fuerit sententia per contradictas, non propterea sententia erit nulla: sed

ad illius validitatem sufficit, quod ex post facto probetur de illorum absentia, Crescen. decis. 18. Io. Paul. decis. 125. Caputaquen. in causa Aquinaten. Achipresbiteratus 10. Iunij 1560. Et eadem ratione dicendum erit, quod si fuisset decretus processus per contradictas, hac ommissa citatione, non propterea de eius nullitate dici posset: quia hæc monitio, quæ fit procuratoribus, ut declarent an velint acceptare, ut supra dixi, ex urbanitate potius, quam necessitate fit. Ratio, quia non sufficit, quod quis sit procurator, sed requiritur, quod constet, quod acceptauerit, ad hoc, ut debeat citari. Rot. dec. 19. de procurat. in antiq. Cassad. decis. 6. nu. 4. ut lit. pend. Et ubi dicitur, non dari processum per contradictas existente procuratore, in causa, iux. decis. Aegid. 155. intelligitur de procuratore acceptante, & mandatum sufficiens habente, Rot. dict. decis. 19. & Cassad. eadem decis. 6. Cum igitur procurator non comparuerit, nec mandatum acceptauerit, imputandum erit constituti, qui debebat eligere procuratores magis idoneos, Aegid. dec. 681. Imo plus dico si fuisset constitutus procurator per multos dies, ac menses ante motum iudicium contra principalem à principio causæ legitime citatum, nec id postea citanti intimasset, quod processus per contradictas erit validus. Sicut etiam valet contra eum, qui fuit citatus ad constituendum procuratorem intra certum terminum, & post terminum ei assignatum in actis constituit, & id non intimavit actori: ea ratione, quia non debuit actor perquirere apud acta, an esset constitutus procurator, sed aduersarius hoc illi intimari tenebatur, ut in vna Cartagenen. pecuniaria coram Peregrino decis. 254. lib. 2. His addo, quod mandatum procure non sufficit producere ad effectum substituendi tantum ad hoc, ut ipse procurator produçens nequeat citari, sed debet illud producere per compulsum, & ad effectum substituendi tantum, alias si citationes præmitterentur contra eum validus esset processus ita, ut sup. fuit tentum in Rota coram R. P. D. Junio. 19. Febr. 1557. in vna

21 Parmen. Canonic. Oritur aliquando dubiū in hac materia pensionis, qui nam termini comprehendantur in sententia declaratoria per iudicem lata. Nam post factum, & intimatum monitorium, pro terminis decursis, & decurrendis dum fit processus, & verificanda uerificantur, alij pensionis termini maturantur, & cum tandem promulgata declaratoria pro omnibus, & singulis terminis decursis, & non solutis, omnes terminos vsque ad diem promulgationis sententiæ decursos illa comprehendere uideatur, imo etiam decurrendos; cum debitor morosus in annuis præstationibus tam pro decursis, quam decurrendis unica petitione, & sententiæ condemnari possit, ut per Bar. in l. non quemadmodum, ff. de

- ff. de iud. tamen in tribunali pluries resolutum fuit, quod termini pensionis in sententia contenti decursi, & non soluti, illi tantum sint & esse censeantur comprehensi, qui eatenus decursi fuerunt tempore inchoati processus, videlicet citationum factarum post monitorium ad docendum se paruisse. Per quas citationes agentis intētio declaratur, & illa pro certa petitione habetur, quæ sententiam certam facit cum actor ad euidētiam facti teneatur certam summam, & causam exprimere, Abb. in c. significantibus de libel. obl. per tot.
- 22 Aliquando Papa motu proprio pensiones reseruat, & hoc casu nulla est opus iustificacione. Nam in his præsumitur Papam omnia sciuisse, vt supra diximus in primo cap. præsentis libri. Intantum quod quando pensio assignatur motu proprio ex aliqua causa, quæ non esset uera, ut puta in causa meritoria, vel paupertatis, motus proprius facit gratiam valere non obstante subreptione, tex. in c. si motu proprio de præben. in 6. Et vbi dicitur, quod gratiæ subreptio potest opponi etiam aduersus gratiam habentem clausulā, quod de subreptione gratiæ dici non possit limitatur, nisi sit motu proprio concessa. Put. dec. 213. lib. 2. in impressis. Aduersus enim gratiam, quæ fit motu proprio, in qua Papa ex certa scientia declarauit N. suum familiarem uere, & non fecte, sublata &c. non sunt admittendi articuli ad probandum contrarium: quia esset uelle probare contra attestacionem Papæ de facto proprio, gloss. & doct. in clem. prima de probat. & esset redarguere Papā de mendacio. Felyn. in c. cum à nobis, col. 2. de testib. Et quia etiam sumus in beneficialibus, in quibus Papa ad libitum disponere potest, c. 2. de præben. in 6. Sarnen. super regul. de non toll. iur. quæst. quæstio. 1. col. 3. uers. ubi tamen constaret, idem Felyn. d. c. cum à nobis, eodem tit. Et vt ad institutam procedendi rationem reuertar, si debitorem in curia personaliter apprehendis, cita eum ad dicendum contra iura producta, & repetita, uidentum inurare testes super illorum recognitione quatenus opus sit, & docendū se paruisse litteris Apost. primo pro prima dilacione. Quæ Apostolicæ litteræ si in actu reproductionis citationis exhibentur, sufficit hæc citatio, non secus ac si personaliter litteræ ipsæ originaliter intimarētur, ita, vt supra obseruari vidi per bo. me. Vincentium Fuscherium in eausa Tarentina pensionis, pro Illustris. D. M. Antonio Cardinale Columna contra Archiepiscopum Tarentinum. Secus autem si titularius, quia tunc præmittendum esset monitorium, ut superius inuimus. Amplius præmittendum est in hac quotidiana quæst.
- 24 quod quamuis retroactis temporibus audiuerim, quod pensionarius possit agere contra nouum possessorem beneficii pro pensionibus antea decursis, quando tamen nouus possessor possit regres-

sum habere contra hæredes percipientis. *Put. decis. 189. lib. 2. num. 4. cum pensio onus sit reale, & obliget possessorem, cap. si quis laicus 16. quæstio. 1. Gig. de pens. quæst. 39. num. 5. imo est in potestate pensionarij, vel agere contra nouum possessorem, vel contra hæredes titularij defuncti, vt per eundem Gig. d. quæstio. 39. num.*

11. tamen postmodum audiui Rotam sententiam mutasse, & tenuisse, quod contra modernum possessorem non agatur pro terminis decursis ex pensione, nisi factis prius diligentis contra hæredes, vt in vna Hispalen. pensionis coram R. P. D. Blanchetto, die 16. Decembris 1577. Et quod dictum fuit de pensionario, idem dicendum erit de hærede pensionarij, qui succedit in pensionibus decursis, & non solutis mortuo ipso pensionario, vt per Alexan. conf. 82. Perspectis his, num. 16. in fin. vol. 2. Gig. de pens. quæst. 52. Si autem pensionarius voluerit agere pro decursis iam pensionibus, & non solutis contra hæredes beneficiati tunc non exequutiue, sed ordinarie procedendum erit, vt per Modernum Marchesan. in prima parte cap. 14. sub num. 4. de commiss. appell. Pensio autem est soluenda in principio anni, vbi solutionis terminus, vel termini in illius reseruatione non sunt designati, vt per Abb. in cap. peruenit, de arbitr. in fin. ibi quod si promitto soluere aliquid annuatim, teneor in principio anni soluere: secus si promitto soluere in quolibet anno, quia in fine anni fiet solutio. Vnde dantur ibi versus:

Annua si debes, tunc inspicias caput anni, idest fiet solutio.

Anno si debes in fine teneberis anni.

Et an à tempore constitutæ pensionis, vel post collectionem, fructuum, vide decisionem factam in causa Placentin. pension. coram Seraphino 4. Iulij 1567.

Ceterum ista quasi possessio exigendæ possessionis equiparatur interdicto retinendæ, quod est remedium breue, & summarissimum possessorium, vt per Paul. de Castr. in conf. 3. column. 2. in 2. vol. Couarr. pract. quæst. cap. 17. Menoch. in tract. de retin. cap. vlt. num. 7. cum seq. & non admittit exceptionem defectus proprietatis, quando non petiuit aliud quam manutentio durante lite. Aegid. in cap. pastoralis, num. 3. cum seq. Nenz. consil. 81. num. 16. & tenuit Rota in vna Bonon. iurisdictionis coram bon. mem. Oradino de anno 1569. Quod autem quasi possessio per vnicam solutionem acquiratur tenuit Rota in vna Lucan. pensionis, Ven. 4. Iunij 1574. coram Lancellotto, vt in decisione 196. num. 2. decis. diuers. & Roman. in consil. 371. in fin. attestatur ita procedere de iure Canonico, vt ibi. Et quod de iuribus incorporabilibus ex vnicâ solutione queratur quasi possessio, tenuit Rota in vna Gerunden. pensionis coram Seraphino, die 18. decembris 1579. Vtterius dico quod est in facultate pensionarij, cui denegetur solutio, vel habere se pro spoliato, & tunc intentare remedium recuperandæ, vel se non habere pro spoliato, &

Et tunc intentare hoc remedium, retinenda, ut per Bald. in l. 2. num. 44. C. de seruitu. cum alijs ibi citat. Et quando titulus requiritur, vel non, dixi superius lib. 2. cap. 6.

DE MODO PROCEDENDI AD assequutionem pensionis reservatæ, clausula, vigore litterarum, &c. Cap. I V.

- 1 *Pensio non exigitur litteris non expeditis.*
- 2 *Cancellaria Apostolica organum est Papæ.*
- 3 *Clausula annullatiua formam inducit, quæ omitti non potest.*
- 4 *Pensio est nulla, nisi litteris infra duo menses expeditis iuxta formam decreti.*
- 5 *Litteræ non dicuntur expeditæ nisi postquam sunt plumbatæ.*

Solebant olim pensiones assignari, & exigi vigore supplicationis solummodo, absque litterarum expeditione, etiam à successoribus in beneficio vigore quasi possessionis exigendi, ut supra late posuimus. Successive vero Reuerendissimus D. tunc Datarius, ut Cancellariæ Apostolicæ, officialium me memor, ne illi suis debitis defraudarentur iuribus, in supplicatione reservationis pensionis clausulam hanc ponere consuevit. (Vigore litterarum desuper expeditarum, &c.) Qua non obstante titularij reservationi pensionis consensum præbent, & illam iuxta supplicationis formam etiam litteris non expeditis, neque intimatis, quas pro expeditis, & sibi legitime intimatis habere volunt, soluere promittunt, & hoc se obligant. Cum autem in contentioso iudicio inter eum, qui pensioni consensit, & pensionarium ad pensionis consequutionem agentem, reus conuentus exceptionis non expeditionis litterarum, actoremque illas omnino, antequam ei competat actio, expedire teneri, & assertam suam obligationem, cum à supplicatione discordet, secundum ipsam corrigendam esse aliquando opposuerit, & ex aduerso agens replicauerit, quod litterarum expeditio non est necessaria, quando agitur tantum ad solutionem pensionis contra eum, qui consensit, & se obligauit soluere etiam litteris non expeditis, quas pro expeditis, & sibi legitime intimatis habere voluit: cum litteræ non sint de substantia pensionis, sed tantum ad illius probationem requirantur, cui probationi, & litterarum expeditioni pars potest renunciare, & conuenire, quod pensio litteris non expeditis soluat, & dum dictum fuit, quod quan-

do obligatio discordat à supplicatione corrigenda est secundum ipsam supplicationem, hoc procedere videtur in his, quæ gratiæ substantiam respiciunt. Et ex his, & alijs rationibus per Aduocatū pensionarij deductis, vidi in tribunali fuisse resolutum: dandam esse executionem Cameralis obligationis etiam litteris non expeditis. Ad hoc igitur, vt litteræ omnino expedirentur, per Datarium in similibus supplicationibus adiunctum fuit. (Vigore litterarum desuper expediendarum, & non antea, alias pensio sit nulla. Redeundo autem ad materiam primo narratæ quæstionis dico, quod cum reus conuentus ab huiusmodi executione vigore appellationis ad Signaturam iustitiæ recursum habuisset, & commissio causa appellationis bis in eadem Signatura proposita fuisset, demum resolutum est, quod licet processus ex pensionarij parte factus sustineri potuerit, ex aduerso deductis minime obstaculis tamen non defuerunt Prælati, puta Reuerendissimus D. Farratinus, & alij DD. Abbreviatores, qui nomine Cancellariæ, quæ organum est Papæ, vt per Cassador. decisio. 7. super regul. in titulo de vnion. qui retulerunt clausulam hanc apponi de mente Sanctissimi, qui tunc erat Gregorius XIII. qui voluit, quod omnino ante executionem litteræ expedirentur. Et ideo fuit decisum, A. C. nisi litteris expeditis, procedere non posse, idq. ex vi d. clausulæ, quæ imponit necessitatem pensionario expediendi litteras, antequam agere possit, ad reg. de non iudican. iuxta formam supplic. Quæ inducta est favore publico, ne officiales detrimentum patiantur, vt in d. reg. q. 1. Secus euenit quando pensionarius vi possessionis exigendi procedit: vt in præcedenti capite diximus. *Vi autem hanc pensionis quæstionem plenius cognoscas, placuit hanc quæ sequitur decisionem annexere. R. P. D. Mellino, Veronen. pen. Mercurij 1. Iulij 1592. In litteris reservationis pensionis ad fauorem Ascanij erat appositum decretum, quod si ante expeditionem litterarum pensio exigere, esset ipso iure nulla. Ascanius exegit pensionem, & postea expedit litteras, dubitauit an pensio esset nulla, & fuit resolutum esse nullam. Ratio decisionis fuit, quia in decreto erat appositæ clausula annullatiua, quæ inducit formam. Bald. in l. 1. ff. de liber. & posthum. Socin. l. un. cons. 71. num. 3. lib. 1. ideo cum forma non fuerit seruata pensio est nulla. l. 1. §. si quis ita. ff. de verb. oblig. l. cum hi. §. si prator. ff. de transactio. Cassador. decisio. 10. de rescript. Et in similibus terminis statum fiat, quod prouisus teneatur litteras expedire infra duos menses, alias prouisio esset nullius roboris, & momenti, fuit alias resolutum prouisionem esse nullam, litteris non expeditis infra duos menses, decisio. 142. inter collectas à Card. Chiroga. Non obstat quod litteræ fuerunt ceptæ expediri, quia quando est inducta forma, nihil dicitur actum, si aliquid definit. cap. 1. de Baptism. Bald. in l. 2. num. 64. C. de seruit. & aq. Sarnen. in d. idiom.*

idiom. quæstio. octava, & litteræ non dicuntur expeditæ, nisi postquam sunt plumbatæ, glossator in regula 53. Sarnen. in regul. de non iud. quæstio. prima: Non obstat quod decretum concernit vilitatem officialium Cancellariæ, & ideo sufficit, quod Aseanius postea expediuerit. Socinus consilio 41. volum. 3. Cassador. decisione 35. & 36. super reg. Quia Socin. & Cassador. loquuntur in terminis regul. de non vtendo, disponit nisi litteris expeditis, quæ vt inquit Socin. in consilio 43. sub numero 2. volum. 2. non annullat gratiam, sed disponit, quod non suffragetur ante expeditionem litterarum, sed in hoc casu decretum inducit formâ præcisam, & annullat ipso iure, quia est appositum illud verbum, eo ipso. Tiraquell. in l. si vnquam à se reuertatur, num. 4. C. de reuoc. donat. ideo dispositio subsequens post pensionem extinctam non potest suffragari. Non obstat expeditio litterarum in forma rationi congruit, quia non tribuit ius de nouo. Rebuff. in titulo de gratia in forma rationi congruit. num. 19. Reseruarunt tamen dd. quod particulariter videatur, an sit locus excusationi ob legitima impedimenta.

DE DECLARATIONE PAPAE super exequutione litterarum pensionis.

Cap. V.

N litteris pensionis exequendis, quæ hæctenus diximus in tribunali Auditoris Camerae hæctenus obseruata fuere. Successiue vero audiui fel. rec. Gregorium Papam XIII. oretenus A. C. suo tempore existenti commisisse, vt in exequutione litterarum pensionis, etiam si adesset titularij consensus, etiam cum obligatione Camerali in vinculo iuramenti vallata, pro pensionis solutione facta, ad exequutionem litterarum huiusmodi non procederet, nisi prius litteris, aut supplicatione reservationis pensionis, & narratis in eis sufficienter verificatis. Quod pensionarijs nimis durum videbatur, tum propter maiorem, quam habebant, difficultatem eorum pensiones consequendi, tum etiam multi censebant verificationem gratia non esse necessariam, quando agitur contra eum, qui consensit pensionis reservationi, & in forma Camerae Apostolicæ illam soluere se obligauit, cum partes sola supplicatione expedita, quoad eos verificationi eiusmodi renunciare, & absque simonia labe conuenire possint, quod pensio libere, & sine aliqua exceptione soluatur. His tamen non obstantibus idem Papa voluit, vt si non respectu consentientis, saltem respectu Papæ concedentis, hæc verificatio fiat, antequam ad petitam exequutionem deueniatur, ad hoc, vt gratia nullo modo sit,

neque dici possit subreptitia : obligatio enim de soluendo pensionem semper ad supplicationis tenorem refertur, vt per R. P. D. Sarmient. in tract. Select. interpret. c. 11. nu. 2. & fuit resolutum in vna Afculari. pension. coram R. P. D. Pamphilio 7. Februarij 1586. & semper qualificarè sumenda est, quatenus scilicet preces veritate nitantur. Aym. cons. 104. n. 3. lib. 1. cum simil. Nam si gratia subreptitia esset, consensus, & obligatio inde sequuti tanquam ad gratiam ipsam accessorij, pari modo nulli forent, & consequenter non exequendi. In summa Papa voluit Cameralem obligationem pensionario in nihilo, quoad hoc, sed tantum ad effectum prohibendi suspensionem, non autem deolutiuam appellationem titulario suffragari.

DE TRANSLATIONE PENSIONIS.

DE DECLARATIONE PAPAE. Cap. V. I.

- 1 Ad validitatem translationis pensionis, quae requirantur.
- 2 Parum est legere, nisi legens intelligat.
- 3 Quare requirantur ab auctore dicta.
- 4 Translatarius si possidet non tenetur iustificare habilitates suas, neque transferentis.

Hicet translatio pensionis ita appelletur, tamen non est proprie translatio, sed illius cassatio, & noua pensionis ad fauorem alterius reservatio. Vnde omnia, quae fuerunt dicta de materia pensionis, possunt congrue adaptari huic articulo translationis pensionis. Subnectendum hoc vnum videtur, quod cum exequutor deuenit ad hunc actum translationis pensionis, nedum requiritur praesentatio litterarum, sed etiam ad hoc vt ipse exequutor instruat de qualitatibus suae iurisdictionis, debet ab eodem exequutore legi tenor litterarum, & in ipso actu tam exequutor, quam notarius debent legere, & diligenter inspicere totum tenorem facultatis transferendi, litterarumque desuper confectarum, iuxta tradita per Specul. in titulo de rescript. per totum, quia idem exequutor debet esse plene instruitus de eius facultate, vsque adeo, quod non sufficeret, si sciret aliunde se esse delegatum, seu informatum, vt per Roman. qui attestatur de communi in absentem, num. 5. ff. de donat. & consilio 352. incipien. Quoad primum, column. 2. versicul. quoad tertium, & idem

idem tenuit Rota in decisione 6. de off. deleg. in nou. & præmissæ procedunt etiam quando idem exequutor legisset litteras superficialiter, & illas non intellexisset, parum enim est legere, nisi ipse met legens intelligat. l. 1. ff. de his, quæ in testam. delen. cum additis per Rebuff. de collat. s. 1. (super vers. legere, & relata qualitates videntur omnino necessariae, ne aperiatur via fraudibus, ad quas euitandas iura volunt, quod exequutor aperiatur litteras clausas, & diligenter inspiciat, idque diligenter faciat, quia oportet dicere in instrumento, aut parentibus litteris desuper conficiendis, eundem exequutorem vidisse litteras Apostolicas integras, & incorruptas, vt per eundem Rebuff. in d. rub. num. 2. Nec prætereundum uidetur quod translarius existens in quasi possessione exigendi non uidetur uerificare litteras expeditas, & translationem, habilitates vero non tractantur in iudicio possessorio, quia sunt altioris indaginis. Mohed. decis. 9. de caus. pos. & propr. & quod possessorio agens sufficit tantum docere de sua possessione licet non doceat de titulo. Natt. in consilio 409. num. 8. Innoc. in cap. in litteris, de restit. spol.

DE PROCESSV EXEQVVTIONIS litterarum in forma Breuis. Cap. VII.

- 1 Quid post presentationem Breuis pro obinendo ad illius exequutionem monitorio agendum sit.
- 2 Breuia Apostolica in duplici forma conceduntur.
- 3 Clausula monitorij vigore Breuis (si se fore grauatum senserit) euitanda est, quia causam ordinariam reddit.
- 4 Prima citatio contra intrusum post exequutum, & reproductum monitorium.
- 5 Quomodo verificetur clausula (constito) de qua in Breui.
- 6 In negotio exequutionis Breuis, vt plurimum, trina testium examinatio requiritur.
- 7 Quatuor termini substantiales in hoc iudicio necessarij.
- 8 Iurium recognitio omnino sententiam debet præcedere.
- 9 Citatio ad sententiam.
- 10 Si monitorium nomine Camera est decretum, omnes termini nomine Commissarij Camera, & prouisi pro suo interesse, seruantur.
- 11 Commissarius aliquem, qui in causa compareat, sublinere solet.
- 12 Monitorium vigore Breuis personaliter debet intimari.
- 13 Secus, si post monitorium procurator specialiter ad illam causam permon-

- atum constitutus sit. Generalis constitutio non sufficit.
- 24 Procurator in actu executionis constitutus non nisi ex benignitate citatur.
- 25 In verificatione clausula confilio, semiplena probationes admittuntur.
- 26 In Breui ad fauorem literarum provisionis concessio, satis est clausulam (confilio) uerificare.
- 27 Et quare hoc solummodo sufficiat.
- 28 Sententia declaratoria contra intrusum.
- 29 Alia contra capitulum, & canonicos.
- 30 Citatio pro obtinenda aggravatoria post sententiam latam.
- 31 Lata sententia, sequestrum absque partis citatione conceditur.
- 32 Datur etiam sequestrum aliud parte citata, & quomodo.
- 33 Traditur etiam subdelegationis instrumentum, pro fructibus liquidandis, & quo pacto.
- 34 Quomodo datur absolutio ab his censuris.
- 35 Intrusus in petitorio non auditur, nisi satisfecerit de his, in quibus fuit in possessorio condemnatus.
- 36 In his Signatura non rescribit, nisi cum clausula (Parito Breui, & iudicato.)
- 37 Hac excommunicatio etiam pro incerta summa fructuum non liquidatorum publicatur, & quando.
- 38 Licet canonici sint singulariter moniti, & nominati, non propterea contra eos tanquam singulares excommunicatio conceditur, & quare.
Et quando contra eos tanquam singulares excommunicatio concedatur.
- 39 Capitulum quando liberetur per intrusi nominationem.
- 40 Ab alijs censuris, aliquibus exceptis, A.C. absoluit ad cautelam, ad effectum agendi.
- 41 A censuris latis in curia non datur absolutio, nisi causa cognita.
- 42 An declaratoria rite feratur non precedente sententia.
- 43 In essequentiuis regulariter dilationes ad partes non conceduntur.
- 44 Hoc seruatur in reo volente executionem Breuis impedire, secus in agente.
- 45 Tutius est in his causis comissionem impetrare, & quare.
- 46 Commissione superueniente A.C. remissoriam in hoc casu etiam reo concedere potest.
Et aliqua alia de remissorijs.
- 47 Iudex remissoriae est tantum merus exequutor, & articulos admittere nequit.
- 48 Articuli dandi sunt in Curia, & ibi admitti, & illos dans debet ab illis de partibus esse instructus.
- 49 Quaedam alia de remissorijs.
- 50 Quae dilationes ad probandum, & quae ad reprobandum conceduntur.
- 51 Pendente termino remissoriae, officium Iudicis quoad expeditionem causa, conquiescit.

- 42 Exequutio litterarum remissorialium, & compulsorialium consuevit committi personæ in dignitate Ecclesiastica constituta, licet hoc necessarium non videatur.
Iudex remissorialis non potest alium iudicem subdelegare.
- 43 A. C. Compulsoriales litteras in principio liti absque partis citatione decernit, & parte citata in quacunque parte iudicij.
- 44 Differentia inter compulsoriales generales, & speciales.
- 45 Remissoria non datur pro instrumentis producendis, secus pro signis, & sigillis recognoscendis.
- 46 Si instrumenta à iudice remissoria recipiuntur, probantur.
- 47 Terminus, qui præfigitur in remissoria, intelligitur tam quoad receptionem iuramentorum, quam examen testium.
- 48 Non sufficit testes producere infra tempus præfixum, nisi etiam in termino examinentur.
Secus ex æquitate, & quando.
Quando deneganda sit remissoria.
- 49 Termini, qui seruantur pro parte rei conuerti, sunt diuersi à terminis ab eodem seruandis.
- 50 Differentia inter iudicem, & exequutorem.
- 51 Referuntur aliqua de simpliciter intruso, ac intruso lite pendente.
- 52 Oris aperitio quando necessaria sit contra decretum irritans.
- 53 Quomodo sit pronuntiandum contra tenorem Breuis.

I

N processu exequutionis Breuis Apostolici, in primis præsentatur Auditori Cameræ ipsummet Breue clausum, & sigillatum, quod ab eo aperitur, eoque aperto pro verificatione clausulæ (Constito) in Breui apposita, ac aliorum de necessitate verificandorum testes inducuntur, & de mandato Iudicis per Notarium examinantur, citatis tamen prius omnibus interesse habentibus per contradictas, siue edictum publicum iuxta temporis qualitatem. Quorum depositionibus Iudici exhibitis, si iudici ipsi requisita in Breui, saltem ad effectum decernendi monitorium, sufficienter verificari vi debitor, monitorium decernit iuxta formas, quas inferius postremo libro posuimus.

- Aduerte autem Breuia huiusmodi in duplici forma expediri.
- 2 Vna dicitur ad fauorem litterarum Apostolicarum sub plumbo per prouisum Apostolicum iam expeditarum: & tunc mandatum de immittendo prouisum Apostolicum in possessionem vna cum monitorio contra intrusum in beneficio traditur. Altera vero forma ad capiendum possessionem nomine Cameræ Apostolicæ, & con-

signandum eandem commissario, seu eius procuratori per ipsum retinendam, donec pars, cui gratia est facta, litteras sub plumbo expediuerit. Quorum quidem Breuium formulas infra libro ultimo habebis.

Animaduerte tamen, quod in monitoriorum huiusmodi expeditione semper apponitur clausula (Alioquin, &c.) quia licet in Breui dicatur, Contradictores quoscumque per censuras Ecclesiasticas appellatione postposita compescen. intelligendum est de his, qui contradicere velint sine causa, & facto. Si vero contradicerent de iure, & iustam allegarent causam, vt puta aliam collationem priorum; A. Cam. tanquam exequutor compescere illos non posset, nisi prout iustitia suadet, iuxta tex. in c. licet Episcopus, de prab. lib. 6. gl. in d. c. pro illorum, eod. tit. in decret. Aduerte etiam, quod in monitorium huiusmodi expeditione aliqui Notarij clausulam (si se fore grauatos senserint) apponente consueuerunt: quia per illa verba conceditur parti aduersæ, quod non exequutiue, sed ordinarie procedatur: reo enim comparente alia monitoria ad simplicem citationem resoluuntur, vt per Rip. qui late scribit in l. de pupillo, §. meminisse, num. 20. & sequen. de non. oper. nunciat. Secus si apponatur clausula (Alioquin. &c.) quam in monitorijs huiusmodi infra, lib. 4. descriptis expressimus, & quam in negotio predicto exequutiuo magis conuenientem censui: quia ea sunt præcedente causæ cognitione, & mandatur aliquid fieri sub pœna excommunicationis, cum clausula, quod in euentum non paritionis, ex nunc, prout ex tunc procedetur ad censuras, moniti cõrumacia, vel absentia non obstante: nec apponi consuevit clausula (si senserit se grauatum) vt supra dixi, proceditur ad declaratoriam sine aliqua alia reintegratione, vt per decif. Peregrin. 260. lib. 2. incip. in causa Egitanien. Parochialis, licet Signatura hodie aliter senserit scilicet monitoria hæc contra intrusos non nisi cum clausula illa (si senserit se grauatum) decernenda, & concedenda fore. Hæc monitoria contra quoscumque intrusos, cum adhibitione causæ cognitionis, vt dictum est præcedente generali citatione per contradictas, siue edictum publicum contra quoscumque interesse putantes decernuntur: quæ citatio cum contradictores sint incerti, valide fieri potest, iux. l. si eo tempore, C. de remiss. pign. & l. 1. ad fin. ff. de vent. inspi. Monitorij executione in partibus facta, & in actis Notarij reproduca, si intrusus, vel alius monitus, seu eius procurator in termino comparuerit, & per cursorem, vt moris est, personaliter, sin autem per contradictas, seu edictum publicum præcedente debita decreti iudicis annotatione, citatur (ad dicendum contra litteras Apostolicas in forma Breuis expeditas, ac monitoriales

pro illarum executione decretas, executas, & reproductas, iuraque producta, & repetita, videndumque iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit.) His peractis pro Brevis verificatione articuli, siue materiae exhibentur, & parte ad dicendum, contra articulos, siue materias in forma, quam supra in primo libro videbis, citata: praevia iuramentorum testium receptione, testes ipsi debito tempore examinantur, & reperiuntur.

6 Nota tamen; quod in huiusmodi negotio Brevis executionis, ut plurimum trina testium examinatio requiritur. Prima, quando testes monitorium decernendi causa examinantur, ut supra in principio huius capituli diximus. Et tunc citantur per contradictas, siue edictum publicum omnes interesse putantes (ad videndum summarie examinari testes pro verificatione contentorum in Breui) Secunda, quando Capitulum est monitum, siue intrusus, & comparere, vel parere negligit; & tunc post reproductum monitorium, exequitur, & partem (ad dicendum contra) citatam, ut paulo supra dicebamus, citatur reus ad videndum examinari, &c. & repetuntur testes illi, qui se primo ante monitorij decretum examinauerat, vel alij de nouo inducuntur. Tertia, quando ante sententiae declaratoriae prolationem, post factam ultimo dictam repetitionem, siue examen testium in rei contumaciam, compareret deinde certus contradictor, & testes citato ipso contradictore repeti postulat: quia interrogatoria dare vult: & tunc iudex ex benignitate potius, quam iuris dispositione, sumptibus tamen petentis (quia in termino ei assignato comparere debebat) illos denuo, quatenus illorum copia haberi possit, repeti mandat, iuxta decis. Peregrin. 281. In vna Romana Dominorum de Picchis, lib. 2. Post haec seruatis quatuor terminis in huiusmodi executiuo negotio de stylo Curiae seruari solitis; qui in utroque ex antedictis casibus semper seruatur. (Ad docendum scilicet se paruisse litteris Apostolicis in forma Brevis expeditis, vna cum monitorialibus in illarum executionem decretis, & in actis iudicialiter reproductis, primo, pro prima; deinde secundo pro secunda; successiue tertio pro tertia; & demum quarto pro quarta, & superabundanti dilatione) vno videlicet post alium legitime seruatis; praeviaque iurium recognitione, quae omnino ante sententiam praecedere debent, ad hoc ut ea debite

8 exequantur, ut in l. instrumentum. C. de probat. Moder. de probat. conclus. 1294. num. 4. Citatur pars ad videndum deferri iuramentum in supplementum plenae probationis, quatenus opus sit, absoluti infra scriptum instantem ad effectum &c. nec non concludendum, concludique videndum, & audiendum sententiam declaratoriam ad primam diem, vel per totam, si personaliter fiat; Instante

- stante Ill. D. Iulio Monterentio S. D. N. Papæ, & Reu. Cameræ Apostolicæ generali Commissario, & N. prouiso pro suo interesse. Si procedes nomine Cameræ adhibebis Commissarium, vt supra finimus ad Instantiam D. N. prouisi Apostolici vti principalis, vel eius procuratores dumtaxat at mox designabis Notarium hoc pacto d. Octavianus Bettus est Notarius. Et sic quâdo monitorium decretum est nomine Cameræ, quo nomine quando Breue ante litteras sub plumbo expeditur, semper decernitur, requiritur necessario quod termini omnes seruentur sub nomine d. Commissarij, & N.
- 11 prouisi pro suo interesse. Et quoniam Commissarius est alijs prepeditus negotijs, ad instantiam prouisi eum audentis, & rogantis, eundemet prouisum, vel alium procuratorem substituit, qui ipsius Commissarii vice in terminorum seruatione comparet: secus nulliter procederetur. Verum si ob incuriam, vel obliuionem partis, seu substitutorum hæc facta non fuerit modo non sit lata sententia, ne ab initio terminos omnes seruare iterum sit necesse, Commissarius substitutionem huiusmodi cum ratificatione hæcenus gestorum facit per quam ratificationem acta facta conualidantur: ratificatio enim tollit allegationem nullitatis, vt probatur per l. si. C. ad Maced. & l. licet C. de iudicis. Antequam sententiæ exemplum describam, Notario, qui est oculus Iudicis, consulo, vt animaduertat si monitorium fuerit personaliter exequutum, alias enim exequutio non esset valida, nec sufficit ad declarationem incursum censurarum Rot. decis. vnica de fer. in nou. Cassad. dec. 2. de pension. & fuit etiam resolutum in vna nullius spolij coram bo. mem. Aldobrandino 15. Februarij 1557. Gom. super reg. dec. 249. nam in his, quæ magni sunt præiudicij, vt puta priuationis, & excommunicationis, certa non autem præsumpta scientia requiritur, ad superius citatum in cap. 11. præsentis, lib. nu. 11. præsertim, quia sententia vltra dictas censuras continet etiam penam priuationis, & alias penas in Breui contentas. Ad hoc igitur, vt quis priuetur iure suo scientia debet esse certa, & indubitata, Put. dec. 6. de probat. Card. in Clem. 1. §. certum, in 5. quæst. de concess. præb. In alijs vero non ita præiudicialibus (si de alio præiudicio agitur) sufficit præsumpta scientia, vt per Bar. in l. qui Romæ, §. duo fratres, n. 14. de verb. oblig. Paris. conf. 12. nu. 18. lib. 2. Dec. conf. 327. in si. & conf. 383. in princ. de com. attestatur. Cagn. in l. 2. nu. 124. C. de rescin. vend. contraria loquuntur ad effectum excommunicationis, vel penæ, vt per Crauet. conf. 193. nu. 8. Ea enim, quæ superius dicuntur videlicet non procedi ad censuras, nisi cum monitorio personaliter exequuto, ex supradictis limitantur, nisi forte post monitorii executionem, domi dimissa copia, facta, fuisset per monitum procurator

- 14 rator specialiter ad illam causam constitutus : secus si generatim ad omnes lites antea constitutus fuisset ; ita vt supra relatum est, passim in tribunali obseruatum fuisse vidi. Sed si in actu exequutionis, seu intimationis monitorii monitus protestatur contra eum, non procedi, nisi D. Roderico Comicino in Ro. Cur. & suo procuratore citato, ex benignitate tantum Iudicis, siue agentis procurator ille nominatus citatur. Non tenetur enim aliter agens eum citare, verum debet ipse moniti procurator cum mandato legitimo in actis Notarii causæ comparere illudque exhibere, & protestari, quod nihil in causa fiat nisi se in quolibet actu citato, vt supra
- 15 posuimus in cap. 3. præsentis libri. Quod tamen intrusus comparens ante sententiam declaratoriam semper audiatur, locum non habet in monitorijs decretis vigore Breuis habentis clausulam, constituto summarie, & extraiudicialiter, quæ de sui natura importat, vt index extra ordinem præcipiat, & tunc cum sit pavendum eius literis. Bart. in l. nec quicquam. §. vbi decretum, il secundo, num. 1. ff. de offic. proc. & leg. intrusus enim contumax, excommunicatus, & declaratus non auditur, nisi dimissa possessione, restituis fructibus, & expensis. Cum index vigore Breuis, & causa cognita intrusum condemnauerit, illius exequutio non est amplius, vt tenuit Rota in decisione Palæotti 53 r. lib. 3. num. 2. diuers. In verificatione autem clausulæ: (constitito) in tribunali Auditoris Cameræ seruatum fuit, & quotidie passim seruatur, probationem testium de publica uoce, & fama deponendum sufficere, quia in his possessorijs iudicijs publica uox, & fama plena probatio est, ad not. in l. r. C. quor. bonor. Pedemon. decisio-99. num. 37. Licet Rota, ut pluries audiui, alias censuerit semiplenis hisce probationibus pro uerificatione obitus illius, per quem beneficium uacauit, standum non esse, quia cum hoc præcipuum sit impetrantis fundamentum, plene probandum est, ut per Crescen. decisio. 205. in fin. impugnan. regulam Cassad. 8. de uerborum sign. Semiplenæ autem probationi acquiescere deberemus, quando essemus ultra montes, vel in causa difficilis probationis, uel tantum de obitu in genere. Put. decis. 171. li. 3. n. 4. non autem de obitu ipso, tempore, & persona, quæ obit tractaretur, vt per eundem Put. decis. 266. eodem libro, num. 4. utroque tamen casu Auditor Cam. in hoc iudicio semper stetit hisce semiplenis probationibus, tanquam in causa summaria, tam quoad solemnitates iudicij, quàm quoad probationes, vt tenet, Bar. in l. 3. §. causæ in fin. ff. de Carb. edic. Vbi dicitur, quod ista est causa summaria, quia dantur breuiores dilationes, vt per eundem Bart. in l. si quis à liberis. §. si quis ex his. ff. de lib. agnos. Abb. in c. dudum. il 2. n. 28. de elect. Rot. dec. 25. nu. 5. de appell. in antiq. In his igitur causis summarijs leuiores probationes habentur pro plenis probationibus. Ex prædictis rati-
oni-

tionibus Locatenentes, qui pro tempore fuerunt A. Cam. arbitrati fuerunt, has semiplenas probationes pro sufficientibus probationibus reputari, & licet, vt dictum est, in hoc iudicio executionis Breuis, cum illud compareretur interdicto adipiscendæ, semiplena probatio sufficiat, Bar. in l. Iudices, num. 3. C. de Iudiciis. Rol. conf. 50. num. 10. lib. 2. attamen si ista semiplena probatio resultaret ex dicto vnus tantum testis non esset attendenda, Roland. dict. consil. 5. num. 16. Secundum autem extremum nedum A. C. verum etiam Rota censuit sufficienter probari per leuiiores probationes; Anton. Aug. decis. 243. lib. 3. & quod Rota non soleat exigere multum exactas probationes, sed contentatur solum de semiplena probatione, in una Regien. Parochialis, coram Chifanen. in diuers. 162. ratio ibi afferitur, quia non agitur principaliter de veritate contentorum in Breui ad gratiam canonizandam, sed incidenter ad effectum remouen. intrusum ne cum peccato percipiat fructus quo casu sufficit semiplena probatio. Aegid. decis. 99. Paris. con. 13. nu. 22. li. 1. & quod sustentario litis sufficiat cum alio adminiculo, vt in vna Cremonen. Parochialis Sancti Petri de Regazolis, contra d. Petrum

16 Bassanum coram Capitaquen. Non te fugiat insuper, quod quando datur Breue ad fauorem litterarum prouisionis, cum clausula (si, & postquam litteræ Apostolicæ exhibitæ fuerint) quamuis non defuerint, qui in Breuis eiusmodi executione litterarum prouisionis narratiuam de necessitate verificandam fore asseruerint; puta fructuum ualorem, & impetrantis habilitates, tamen de stylo tribunalis A. C. à Rota comprobato sufficit, clausulam, constituto, in Breui expressam uerificare, & litteras Apostolicas producere, & sic de facto exhibere prouisionem factam fuisse, vt inferius probabimus, quia in hoc iudicio non agitur uigore litterarum, in quibus præmissa narrantur, sed Breuis in quo de prædictis nullum prorsus uerbum, sed solum prouisio iam facta, & litteræ expeditæ narrantur, quæ narratiua in hoc, vt dixi, sufficit si de facto verificetur. Breue enim uerificatum circa clausulam, constituto, executioni demandandum est, absq. vlreriori verificatione. In ista autem uerificatione Iudex dicitur mixtus, in alijs uero merus est exequutor cum mera executione committatur sine aliqua parte Iudicis, ut in terminis per Anchar. consil. 297. num. 7. uer. solū enim Papæ, num. 8. uer. & sic meram sibi executionem, sequitur pro soldemni Felyn. in cap. fin. n. 13. uer. item amplia, de præsumpt. & in c. si constiterit, in 5. de accusatione. Aliorum uero in breui narratorum, ut dictum est, uerificatio non requiritur, sed solum eius quod est positum in forma mandati, sub dicta clausula, constituto, vt per eundem Anch. eod. consil. Felyn. in d. cap. fin. nu. 25. Palæot. decis. 487. incip.

- 18 incip. prætendebatur, & alias faisse resolutum testatur moder. Per-
 rusin. in tract. de attentat. part. cap. 4. in præfat. nu. 47. His positis,
 sententiæ declaratorię formulam subiicio. Per hanc nostram de-
 claratoriam sententiam, quam de iuris peritorum consilio pro tri-
 bunalis sedentes, & solum Deum præ oculis habentes ferimus in
 his scriptis in causa, & causis vertentibus coram nobis inter Ill. D.
 Iulium Monterentium Camera Apostolicæ generalem Commis-
 sarium, & A. prouisum Apostolicum pro suo interesse illi adhæren-
 tem agentes ex vna, & B. intrusum in beneficio N. de quo eidem d.
 A. auctoritate Apostolica prouisum, seu prouideri concessum fuit,
 super dimissione, & relaxatione possessionis, & fructuum dicti be-
 neficij, rebusque alijs reum conuentum partibus ex altera, Dicimus
 pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus prædi-
 ctum B. Excommunicationis, aliasq; Ecclesiasticas sententias, censu-
 ras, & penas in litteris Apostolicis in forma Breuis sibi intimatis
 contentas, ob illarum non paritionem, ac eiusdem beneficij non di-
 missionem, fructuumq; perceptorum, & qui percipi potuerunt, ac in
 futurum vsque in diem realis dimissionis prædictæ decurrendorum
 non restitutionem, damnabiliter incidisse, & incurrisse, ipsumq; sic
 excommunicatum, & declaratum publice denunciandum, & ab om-
 nibus Christi fidelibus arctius euitandum, litterasque declaratorias
 de super opportunas decernendas, & concedendas fore, & esse, prout
 declaramus, euirari mandamus, ac decernimus, & concedimus, ip-
 sumq; in expensis coram nobis legitime factis condemnamus, quar-
 rum taxationem, & fructuum liquidationem nobis, vel cui de iure
 in posterum referuamus, omni meliori modo, &c. Hæc contra
 19 particularem intrusum sententia fertur. Sed si contra Capitulum,
 Vniuersitatem, aut Collegium, vel his similia pronunciamus, est,
 causa publicum aliquod scandalum euitandi, non fulminantur sta-
 tim censura, sed fertur sententia modo supra designato his muta-
 tis (prædictos BB. canonicos, Capitulum, Vniuersitatem, vel Col-
 legium, nisi infra quindecim dies à die intimationis præsentis no-
 stræ sententiæ, seu instrumenti eis facien. computandos realiter, &
 cum effectu sententiæ ipsi paruerint, ex nunc, prout ex tunc suspen-
 sionis à diuinis interdicti, ingressus Ecclesiæ, aliasque Ecclesiasti-
 cas censuras, & penas in eisdem litteris contentas, ob illarum non
 paritionem, possessionis, & fructuum non traditionem, & consigna-
 tionem damnabiliter incidisse, & incurrisse. Verum quia in Breui-
 bus eiusmodi, præter Ecclesiasticas censuras, inest pœna priuatio-
 nis beneficiorum, vt supra dictum est, ea stante, quandoque be-
 neficia rei conuenti certo modo impetrantur, sed male etenim
 hæc sententia non bene priuat; quia sic condemnatus, si postea
 absol-

- absoluatur, per absolutionem in pristinum restituitur, & consequenter priuatio nulla redditur. Idcirco Iudicem minime errasse arbitrator, si in hac sententia priuationis huiusmodi penam omitteret, praesertim dum contra Capitulum, & canonicos agitur, vt dictum est; cum rationi consentaneum esse non videatur, canonicos pro re ad Capitulum in communi pertinente eorum proprijs beneficijs, vt singulares, & proprias personas priuari. Sicut dicimus de sententia lata contra Vniuersitatem, & homines tanquam occupatores castri; quæ non exequitur contra possessores rerum particularium, Fab. decis. 44. Gome. in decis. 209. de dol. & contu. debitum enim vniuersitatis, non dicitur debitum singulorum, de per se singulariter consideratum, vt in l. sicut, §. si quid vniuersitati, ff. quod cuiusque vni. nom. Afflict. dec. 400. num. 1. Si vero reus conuentus per decem dies post publicationem cedulae declaratoriae non paret, cedulono eiusmodi publicato, & in actis Notarij causæ reportato citatur, ad videndum se aggruari, & reaggruari, vna cum inuocatione auxilij brachij secularis. In cuius citationis termino relaxatur brachium seculare, nisi ad primam diem cum intimatio-
- 21 ne. Formam illius vide infra in postremo libro. Lata sententia, sequestrum etiam extra curiã, iuxta clem. 1. de sequest. poss. absq. aliqua partis citatione conceditur. Hoc etiã in eodem libro inuenies. Conceditur quoq. interdũ aliud sequestrũ parte citata, in quo cer-
- 22 ti sequestratores deputantur, & citatur reus, ad videndum decerni & concedi sequestrum super fructibus beneficiorum N. & concordandum de sequestratore, seu sequestratoribus, alias videndum per D. elegi, & deputari ex officio. Et tunc concedit iudex sequestrum, in quo de partium consensu, vel ex officio aliquem sequestratorem deputat: per quem mandat beneficij percipi fructus, & sub sequestro retineri, consignandos ad omne mandatum Domini. De qua fructuum sequestratione post sententiam, vide Paris. conf. 44. vol. 1. per tot. & similiter quando sequestratio fructuum, seu possessionis sit facienda per modum prouisionis, vide eundẽ Paris. conf. 41. n. 3. li. 1.
- 23 Conceditur insuper post declaratoriam sententiam instrumentum subdelegationis alicuius iudicis in partibus, qui fructus beneficij ab intruso perceptos liquidet: cuius exemplar in vltimo libro descripsi. Pro quo obtinendo citatur pars ad videndum subdelegari Iudices in partibus pro liquidandis fructibus beneficij; concordandum de illis, Notario, ac loco, ac loci loco, alias videndũ per dominum eligi, & deputari ex officio, & constituendum procuratorem, qui dictæ liquidationi interfit, alias videndum decerni processum,
- 24 per affixionem ad valuas Ecclesiæ loci deputandi, &c. Et ab his censuris nullo modo absolutio datur, nisi dimissa beneficii possessione,

- 25 reſectis expenſis, & fructibus reſtitutis, in quibus intruſus fuit con-
demnatus, vel facta obligatione de illos ſoluendo facta liquidatio-
ne. Quibus non peractis reus non abſoluitur, imò nec in petitorio
20 auditur, prius quam doceat ſe paruiſſe in poſſeſſorio, cap. final. de
ord. cognit. Quod procedit etiam in hoc iudicio adipiſcendæ, in
quo reconuentio in petitorio non admittitur, non terminato
poſſeſſorio, vt per Menoch. in 4. remed. adipiſcend. num. 648. Et
quod non admittatur dicta reconuentio, niſi prius reſectis expen-
ſis, & reſtitutis fructibus indebite perceptis, vt ſupra dictum eſt,
vide text. in cap. conquerente, & cap. grauis, de reſtit. ſpol. Abb. in
cap. final. ſub numer. 4. de ordin. cognition. Socin. conf. 12. num. 5.
lib. 1. text. in l. acceptam, vbi Ang. num. 2. & 3. C. de uſur. & niſi præ-
ſtitâ iuratoria cautione de parendo Sanctæ matris Eccleſiæ, & iu-
dicis mandatis. Abb. in cap. Apoſtolica, num. 10. de except. Et hinc
eſt, quod Signatura non ſolet in his reſcribere, niſi cum clauſula,
parito Breui, & iudicato, quæ idem importare videtur, præſertim
cum condemnatus ſit excommunicatus, & conſequenter agere non
potest, cap. intelleximus, vbi Decius nu. 6. de iudicijs, quod intelli-
ge, niſi de nullitate cenſurarum conſtaret, Pat. dec. 41. lib. 1. num. 20.
Rota in vna Segobien. operaria 27. Iunij 1597. coram Illuſtriſſimo
D. Cardinali Pamphilio, tunc Rotæ Auditore, quia tunc cauſa cog-
nita, & bene examinata datur abſolutio, vt per Caputaquen. in
cauſa Corduben. cenſurarum 24. Maij 1553. & alia coram Seraphi-
no, die 12. Decembris 1579. Datur quoque hæc excommunicatio
27 pro incerta quantitate, & fructibus adhuc non liquidatis, vt per
Achil. dec. 1. de ſent. excomm. decifio. 183. in nou. Tamen publica-
ri nequit parte comparente, & offerente ſe paratum ſoluere facta
illorum liquidatione, vt ſuperius ſcripſimus lib. 1. c. 27. Si vero pro
incerta quantitate fructuum, præuia illorum liquidatione, pro di-
ctis cenſuris habendis inſtabis, debitæ ſeruatis proceſſibus tibi
denegandæ non erunt, niſi forſan ex parte rei ab exceſſiua, & ni-
mia illorum taxatione fuerit appellatum: quo caſu hæc cenſuræ ſu-
ſpenduntur l. ſiue pars. C. de dilat.
- 38 Et quoniam negotiorum cenſurarum multum habet ponderis, ne
Notarij decipiantur à quibuſdam curialibus, qui vti nimis auidi
ſuas expeditiones celerius conſequendi illas maiores, quam poſ-
ſunt celeritate à Iudice, & Notario extorquere curant, animadu-
erant ipſi Notarij, quod ſi contra Capitulum, & Canonicos tanquàm
contumaces, & inhobedientes ad cenſuras proceſſi contingat, licet
plures ipſorum tanquam ſingulares Canonici nominati ſint, ſi de
ſe ad Capitulum pertinente tractatur, non propterea contra
ipſos uti ſingulares, (illos proprijs nominando nominibus)

censuræ conceduntur ex supradictis, & ex decisio. Rot. 315. de
 sen. excom. in antiq. quod intellige de his, quæ consistunt in iure; se-
 cus videtur dicendum de his quæ in facto consistunt, quia tunc cum
 quolibet parere teneatur, ob non paritionem poterunt ipsi sic mo-
 niti tanquam singulariter singuli excommunicari, vt per Innoc. in
 cap. eam te. num. 2. & post eum Felyn. num. 13. de rescript. Gemi-
 nian. in cap. Roma. §. in vniuersitatem, num. 3. de sent. excom. in 6.
 pro intelligentia autem eorum, quæ in iure, & quæ in facto consiste-
 re dicantur ad eos recurre, à quibus omnia latissime explicantur.
 Et in super animaduertant Notarij, quod quando sunt moniti Cano-
 nici, & Capitulum, contra quos passim hæc monitoria diriguntur,
 cum; vt plurimum ad eos traditio possessionis pertineat, quate-
 nus debeant immisisse A. prouisum Apostolicum in possessionem
 beneficij, cum clausula, amoto quolibet detentore, Capitulum per
 intrusi nominationem non liberatur; cum appositæ sit in Breui clau-
 sulâ absque vicio spolij, & attentatorum, vt per Put. decis. 17. lib. 1.

30 Ab alijs vero censuris extra Curiam latis, non tamen ab ordinarijs
 ex causa residentia, visitationum, morum, correctionum, vel alia
 causa à Sacrosancto Tridentino Concilio prohibita, A. C. introdu-
 cta coram eo, appellationis causa, passim ad effectum agendi absol-
 uere consuevit, Aug. lib. 3. decis. 131. præsertim si de nullitate dica-
 tur, Put. decis. 3. hoc tit. Amplius si appellatione pendente fuerit in
 partibus appellatum; seu pendenti termino ad appellandum pigno-
 ra reo conuento ablata fuerint data per appellantem idonea cau-
 tione de stando iuri, & iudicatum soluendo A. C. per particulare
 decretum illa restitui mandat, & mandatum de restituendo in for-
 ma solita concedit, & si appellans fuerit excommunicatus, eum ad
 effectum agendi absoluit, iuxta dispositionem cap. venerabilem, de
 exceptionibus, & redeundo ad articulum dictarum censurarum di-
 cendum erit, quod reo à censuris in curia latis non nisi cum plena
 causæ cognitione, absolutio datur, vt supra ostensum fuit. Porro
 hæc declaratoria sententia ex quadam potius inueterata consuetu-
 dine, & stylo tribunalis, quam debita iuris dispositione sub supe-
 rius expressa forma ferri videtur. Quia, antequam ad declarato-
 riam incursum censurarum deueniatur requiritur primo, quod
 censuræ sint fulminatæ, aut in Breui, aut litteris monitorialibus,
 vt per Peregrin. in vna Abricen. seu Aloricen. nullitatis pen-
 sionis bo. me. Illustriss. Card. Carpen. dec. 258. Vbi autem apponi-
 tur pena excommunicationis, non sunt ipso facto excommunicati,
 sed veniunt excommunicandi: est enim illa pœna, quædam com-
 minatio, nisi aliud ex coniecturis appareat, dicit Abb. in cap.
 ex rescripto, nu. 11. de locato, & conducto. Cum ergo in Breui non
 sint

sint censuræ fulminatæ, sed dumtaxat comminatæ, opus est, quod antequam quis declaretur, contra eum excommunicationis sententia præcedat, videlicet verbum, excommunicamus, &c. Et postmodum ad declaratoriam procedatur. Et quod excommunicationis, uel suspensionis sententia non sit ferenda, nisi canonica monitione ut supra præmissa, & nisi pro contumacia, siue inobedientia, aut non paritione, attestatur Abb. in c. reprehensibilis. n. 1. & 3. de appell. Declaratoria autem non est proprie excommunicatio, sed solummodo excommunicationis, aut alterius censuræ incurtæ denunciatio, & publicatio. Et si quis diceret, quod in eodem tribunali à multis annis citra, ita fuerit obseruatum responderi posset, quod hoc fuit ante Concilium, & bene; quia ante Concilij publicationem monitoria, citationes, & similia expediebantur cum clausula, sub pœna excommunicationis, quam ex nunc, prout ex tunc contra inobedientes ferimus in his scriptis. Quæ clausula post Concilium Tridentinum sublata fuit: & sic, propter illa verba, excommunicatio præcessisse videbatur, & consequenter ad declaratoriam sub præscripta formâ bene poterat procedi. Verum prædicta ex abundantia dicta, sint, cum minime sint immutanda, quæ antiquam habuerunt consuetudinem argum. l. minime. ff. de legi. & præsertim in Tribunali prædicto in quo longus, & diuturnus vsus causarum, tam in ordinando, quam decidendo pro lege habetur, faciunt ea, quæ
33 solent allegari de efficacia styli, per doct. in cap. fin. de consuetud. & in cap. ex litteris, de constit. & cap. 11. de præbend. in 6. Et licet legibus, non autem exemplis iudicandum sit, ut in l. nemo. C. de senten. cum simil. Bursat. consil. 56. num. 5. Tamen quando apparent exempla plurium, & publicarum personarum; tunc exemplis est iudicandum, ad not. in cap. quoniam, de iure iuran. Exempla enim reddunt rem clariorem, l. prætor, §. videamus. de coll. bon. Super hoc articulo exequutionis Breuis est aduertendum, quod licet regulariter in exequutiuis non dentur dilationes ad partes, ut per Aug. lib. 3. decis. 577. tamen id vidi
34 feruari, & locum habere, quoad reum volentem exequutionem Breuis impedire: non autem quoad actorem, cur passim remissoria conceditur. Tutius tamen arbitror commissionem impetrare, quæ passim à Signatura conceditur cum clausula, arbitrio Iudicis; quia cum A. C. sit Iudex delegatus, & exequutor Breuis, ordinaria iurisdictio cessare videtur, ut in c. studuisti, de offic. leg. & c. sanè, de offic. deleg. & ob id absq; commissione eiusmodi dubium oriri possit, an remissoria concedenda sit. Crederem tamen,
36 remissoriam etiam reo, qui illam incontinenti peteret, dandam fo

re, quia in iudicijs æqualitas semper est seruanda, vt habetur in c. 1. de re iud. in 6. & in sign. Hyp. de Marf. 168. alios citan. vbi etiã ad relatum propositum habetur quod stante statuto, quod reus nõ possit opponere aliquam exceptionem, vel defensionem contra instrumentum, vel eius exequutionem si actor, qui petit exequutionem instrumenti liquidum habuerit aliquã dilationem ad probandum & liquidandum, tunc durante tali dilatione, poterit similiter reus reprobare & allegare contra ipsam liquidationem & illã cõcernentia, non obstante dicto statuto. Et quia etiam licet A. C. sit, vt dixi, Iudex exequutor, tamen litteras remissoriales decernendo videtur

- 37 assumere prout cum effectu assumit partes Iudicis, vt infra dicemus. Addo vltterius, quod Iudex remissoriã est merus exequutor nec potest articulos admittere. Quare non auditur ad exequutionem Breuis agēs, dum ad probandã beneficij valorem, aut aliquid aliud sibi incumbens, informatione de partibus pro articulis formãdis indigere, & idcirco in partibus articulos dare velle dicit; cum illi in Curia dandi sint, vt Iudex cognoscat, an sint admit-
- 38 rendi, vel ne, non autem in partibus à Iudice remissoriã; cum id ad ipsum pertinere non videatur, Fely. in c. causam, nu. 3. de Testi. Io. Paul. Tholo. dec. 2. Peregrin. dec. 255. in fin. li. 2. Et propterea illos dãs debet à personis de partibus optime esse instructus ante illoꝝ dationem. Secus procedit in instrumento subdelegationis pro fructibus liquidandis, vt per Ant. Aug. in epit. de remissor. nu. 14. (Hęc quoq; de Remissorijs visa sunt addere.) Vbi sumus in eadem prouincia, infra tamen duas dietas, est in facultate Iudicis, vt vel inuitos faciat coram se testes exhiberi, per l. si quãdo. C. de fid. instrum. vel vt committat examen in loco ipsorum residentia. Tunc enim propter aliquam suspicionem, vel magnitudinem causæ, potest Iudex arbitrio suo illos coram se euocare sumptibus producentis, vt per Abb. in c. cum causam, de Testib. & attestatio. n. 22. & in c. statutum. prope si. l. 6. de rescript. Bar. & Bal. in l. quoniam. de Testi. Vbi autem testes sunt extra prouinciam, non debent arctari ad veniendum personaliter ad Curiam, sed Iudex causæ per eius litteras remissoriales mãdat Iudici testium, vt eos examinet, & eorum attestaciones clausas mittat, rescribẽdo quanta sit eis fides adhibenda, Abb. in cap. constitutus. n. 5. de fideiussoribus presentim quãdo sumus, vt dixi, in longinquis partib. in d. c. cum causam, de Test. & in l. si quis ex litigatoribus. ff. quemadmo. testa. aperi. Inno. in c. quoniam contra. de prob. Præmissa autem proxime relata non ita procedunt in causis criminalib. in quibus examen testium committi non debet, etiam si essemus in longinquis partibus; sed sunt isti testes euocandi ad Curiam, & examinandi

in praesentia Iudicis, vt in anthen. apud eloquentissimum C. de fid. instrum. vbi Cyn. & Abb. d. cap. cum causam nu. 22. & Authent. de Testi. §. & quoniam, & de hoc vide glos. in clemen. vnica de offic. deleg. & extra de iudic. at si Clerici. Intellige tamen, quo ad testes Iudici, & illius iurisdictioni subiectos, qui ad veniendum cogi possunt; secus quo ad alios testes, qui cogi non possunt ad veniendum ad Romanam Curiam; tunc enim siue testes examinandi sunt pro reo ad excusationem delicti, siue pro actore ad veritatem eruendam, utroque casu seruantur ea, quae superius dicta sunt in causa ciuili, vt per Gomes. decis. 226. & Clarum in eius practica crim. in §. fin. l. 5. q. 26. per totum. Aduertat tamen Notarius deputatus ad scribendum, quod dum iuramenta, & examen testium recipit, ea recipiat praecedente mandato Iudicis exequentoris, quia tunc vbicunque reperiantur, & scribantur, siue in absentia Iudicis, inter acta iudicij reputantur, & valent: quia reputantur tanquam facta coram ipso Iudice, ex quo ipsius mandato facta sunt, Paul. de Caltr. in l. vinum, nu. 3. ff. si cert. pet. Abb. in c. quoniam contra, de prob. n. 29. in fi. Et si secus fieret, licet Notarius attestatur sibi iniunctum fuisse a Iudice, cum factum de preterito attestatur, ei non creditur, Afflic. decis. 317. n. 3. Consuevit A. C. dilationem ad probandum duorum mensium, vel alias habita distantiae loci ratione concedere; quod tempus regulariter a die consignationis portitori factae currere incipit, vt in vna Caputaq. Pensionis, coram Oradino 20. Decembris 1560. & alteri parti, aduersus quam remissoriae litterae conceduntur aliam semper breuiorem dilationem impartiri, puta vnus mensis ad reprobandum, si reprobare voluerit personas ex aduerso induktorum testium, eorumque depositiones, ac ad probandum ei competentes exceptiones, & amplius dilaciones ad probantis, vel reprobantis instantiam arbitrio suo prorogare, & seu nouam dilationem concedere praemissa partis citatione ad viden. prorogare, seu nouum terminum concedi, quia cum stylus A. C. sit, ad probandum prorogationes concedere, ne probationes pereant; pari ratione dicendum erit, si tamen causa fuerit ordinaria, reprobationis terminum prorogari posse: cum stylus in contrarium non appareat, qui hoc impediatur. Et licet testium reprobatio sit a iure permessa, vt in cap. praesentium de testibus, tamen in iudicio exequentiuo, siue summario non videtur necessaria concessio dilationis reprobatoriae, Afflic. decis. 351. num. 4. & 6. & de his dilacionibus, quae conceduntur ad probandum, & reprobandum, Vide Inno. in c. licet dilectus, de Test. & attestationib. Et attende, quod quamuis, pendente remissoriae termino, Iudicis officium conquiescat, vt in d. l. siue

- pars, superius allegata; tamen si pars interim compulsoriales generales litteras petit, potest Index ipse illas concedere, Put. decis. 3. de dilat. Ratio, quia actus iste non ad expeditionem causa, sed ad iudicij prosecutionem tantum tendit: & proxime dicta in causae expeditione, non autem in illius prosecutione locum habent. Idem dico in testibus, qui pendente remissoriae termino possunt in Curia examinari, Aug. lib. 3. decis. 403. Remissoria autem in prima, & secunda instantia in beneficialibus non datur, nisi constet de fumo, ac facta obligatione per petentem de stando vnicae sententiae, vt per Vestr. in lib. 6. de remiss. ad partes, & illius processu, num. 2. vers. vsu quoque receptum. Vbi etiam habes, quomodo, & quo ad quos testes in causis criminalibus concedenda sit, eod. tit. in annot. Crauet. num. 16. & 17. In prophanis autem datur, quando est releuans, licet non constet de fumo, Caputaquen. decis. 68. lib. 3. & in vna Cæsaraugustana decimarum coram Oradino, 29. Ianuarij 1557. (de his remissorijs conceden. in causis criminalibus habes late per Iac. Philipp. Por. in 4. conclus. eo. tit. lib. 4.)
- 41 Litterarum autem remissorialium, & compulsorialium executio licet cuicumque Iudici Sedi Apostolicae subdito committi possit, tamen regulariter personae in dignitate Ecclesiastica constitutae committi solet: quia talis persona Ecclesiastica potest compelli ad acceptandum cap. pastoralis, & ibi, Abb. in pen. not. & in c. quod fedes, de offic. ord. nam non subdito inuito non potest causa delegari, sed volenti tantum, Bar. in l. & si prator, ff. de off. eius, cui mād. est iurisd. Abb. in c. pastoralis, in 4. not. Delegatus autem a principe, potest causam subdelegare vnicuique, etiam suo superiori, & non subdito etiam, inuito, vt per eundem in d. cap. pastoralis in pen. not. & c. sane quia, de offic. deleg. Verum debet subdelegare personis in dignitate Ecclesiastica constitutis, quibus Papa solet delegare, vt per c. statutum, de rescript. lib. 6. alias subdelegatio non valet, vt per eundem Abb. in d. c. in fin. illius princ. de offic. deleg. Alex. cons. 77. colum. 2. volum. 2. nisi tamen tantum nudum ministerium committeret, Clem. 1. vbi glos. sing. de offic. deleg. Rot. decis. 393. in antiq. de rescript. Et quod examinatio testium in partibus commissa non possit alteri Iudici subdelegari, quia censetur electa industria personae dicit Paul. Castrenf. in l. Iudices, numero 5. C. de fide instrumentor. Compulsoriales litterae ab Auditore Camerae in litis principio, parte non citata, Rot. decis. 42. de probat. in antiq. & etiam pendente lite in qua-
- 43 cunque iudicij parte, citata tamen parte, conceduntur. Haec autem est inter compulsoriales generales, & speciales litte-
- 44 ras indifferentia. Haec enim nunquam nisi parte citata, &

cum termini præfixione relaxantur : quo pendente , Iudicis officium conquiescit, & ad causa expeditionem procedi nõ potest, vt supra probaui; & deinde dantur prorogationes, vt in remissorijs, vt in vna Toletana de Gallebagna coram Vestrano, 18. Nouembris 1552. Illa vero generales processum non retardant , & decernuntur etiam feriarum tempore, quamuis causa commissaria sit, Put. dec. 361. in fin. li. primo. Redeundo igitur ad dictarum litterarum remissorialium materiam. Dicendum erit, quod licet remissoria pro instrumentis producendis in causa ad Rom. Curiam deuoluta non detur, vt per Rot. dec. 218. de fid. instr. in nouis, datur tamen pro signis, sigillis, & Notarijs recognoscendis: & ratio, quæ ibi adducitur, est, quia illa sunt probanda per testes quos secum adducere non poterat, nec tenebatur. Si tamen à Iudice remissoriali non reciperentur, vtiq; fidem faceret, vt per Paris. cons. 15. li. 4. nn. 6. tutius tamen esset, ad tollendum causam dubitandi, impettare commissionem, in qua committatur, quod decernatur remissoria tam super articulis, & receptione testium, quam etiam receptione instrumentorum, & iurium quorumcunq; quæ ad Romanam Curiam nequeunt transportari, & quæ vtraque pars duxerit producenda: eo enim casu ne dum ea, verum etiam quasunque responsiones, & confessiones partes super articulis Iudex remissoria recipere valet; & ea omnia ab eo recipienda sunt, quibus causa instrui potest, vt per Rot. decis. 14. in vlt. de Testibus nu. 3. & sequen. & alias decis. 589. in antiq. de probat. & testibus, & decis. 73. de Testibus, & remiss. in nou. In quo remissoriae articulo nõ videtur silentium quod licet terminus vnus, vel duorum mensium, qui in ea præfixitur intelligatur præfixus, tam quo ad receptionem iuramentorum testium, quam illorum examen quia non sufficit, testes producere, nisi infra illud tempus examinentur, vt per citatos in eadem decis. 14. nu. 1. & sequen. Tamen cum interdum accidit, quod propter multipliciter articulorum, & interrogatoriorum, vel difficultatem conducendi testes ex partibus longinquis, propter quæ euenit, quod productio, & receptio infra tempus impleri non potuit, ideo Rota de æquitate tenuit sufficere testes productos, & iuratos fuisse in tempore, licet examinatio postea facta fuerit, vt ibi in fin. Expleto autem examine, citabitur pars aduersa, siue illius procurator, ad videndum mandari collationari cum proprijs originalibus copiam eorundem testium, & ea, quæ collationanda sunt, & collationi huiusmodi interessendum, si voluerit, alias videndum eam fieri sine eius interuentu. Quæ citatione facta, & in actis relata, præcedente Iudicis decreto, collatio fiet. Et demum præmissa alia citatione, ad

videndum super omnibus decretum, & auctoritatem Iudicis interponi, & mandari omnia in rotulo remissoriae introcludi, sigillo Iudicis obsignari, & obsignatum ad Rom. Cur. & suum Iudicem, qui remisit, transmitti. Et idem dicendum, & faciendum erit de dictis litteris compulsorijs, mutandis mutatis, ita, vt supra tradit Vestr. in lib. 6. sui tract. num. 10. In hoc autem articulo remissoriae aduertendum esse censeo, quod si pars petens remissoriam potuit testes examinari facere hic in Curia, seu loco iudicij, & neglexit, & sic testes recesserunt, non potest petere remissoriam ad locum vbi sunt, vt per Paul. de Castr. in §. tutor. in fin. citatum per Afflict. decis. 137. sub num. 4. vbi dicit, hoc esse menti tenendum. Hęc de remissorijs, & compulsorijs dicta sufficiant. Ad propositum executionis Breuis negotium redeamus. Si post Breuis executionem ex Commissarij parte petitam, contingat prouisum Apostolicum litteras Apostolicas sue prouisionis in forma gratiosa sub plumbo expedire, illis exhibitis, & preuia rei citatione, ad dicendum contra &c. & videndum decerni mandatum de immittendo prouisum in possessione beneficij, de cuius possessione agitur, Iudex mandatum concedit modo, quem in ultimo libro descripsimus. Hęc addo. Supra relati quatuor termini, quos in hoc executionis Breuis iudicio seruari dixi, non seruantur ex parte rei conuerti absolutoriam petentis, verum seruantur ad libellandum, articulandum, & reliqui termini in beneficialibus causis seruari soliti. Consulo tamen reo, vt in commissionem impetret, & illius vigore aduersario terminu aliquem breuem, & peremptorium substantialium loco, ad docendum de suis iuribus, ac alias ad probandum quicquid vult, & potest præfigi, petat. Quo effluxo, & nihil, quod releuet, docto, Auditor Camera ad expeditionem causæ procedat, & sententiam absolutoriam ab impetitis per agentem in præsentis iudicio in rei fauorem ferat. Præmissis etiam addo differentiam inter exequutorem, & Iudicem. Quæ est, quod exequutor est ille, qui principaliter datur ad exequendum, & secundario ad coercendum. Iudex vero principaliter datur ad iudicandum inter contendentes, secundario ad exequendum, Abb. in cap. fin. col. 4. versic. sed tu attende, de præsumpt. & in cap. pastoralis. §. quia vero, num. 3. de offic. deleg. Confirmatur præmissa ex illa clausula, quæ in Breui apponitur, videlicet contradictores, &c. quæ extenditur ad coercionem, non autem ad iurisdictionem, vt est glos. in d. cap. fin. quæ tamen intelligenda est, vt talis Iudex possit coercere illos, qui de facto, non autem, qui de iure se opponunt, vt supra retulimus. Hinc est, quod possessor beneficij, quem regulariter

51 riter intrusum appellamus, non tenetur dimittere possessionem ad simplex mandatum exequutoris: quia in hoc potest resistere de iure, Staphil. in eius tract. de litteris gratiæ, & iustitiæ. Possessor autem nolens dimittere possessionem sine causæ cognitione, non dicitur iadebite contradicere, cap. fin. de præben. & in cap. super litteris, in fin. de rescript. Rebuff. in forma bonæ prouisionis, in verbo contradicere. Quis autem dicatur intrusus, habetur in decisione Rotæ 414. in antiquis, quod habens beneficium ab eo, qui titulum dare non potest, ille dicitur intrusus. Et reliqua de intrusione, vide Gig. in Epithoma de intruso, per totam. Intrusus autem, lite pendente, nedum non potest impedire executionem sententiæ latæ contra primum rectorem, seu possessorem beneficij, sed etiam executio datur contra talem intrusum, Crescen. 217. & decif. 238. in fin. Achill. decif. 2. De tertio. Capuraquer. decif. 287. lib. 1. in manuscript. Couar. pract. qq. cap. 15. num. 7. *Amplius antequam ab hoc executionis breuis articulo recedam, & illi finem imponam, hæc pauca infra scripta refero; quod scilicet ea, quæ superius diximus de sententia absolutoria pro reo obtinenda contra actorem, iudex non ita de facili ad illius absolutionem deueniet, sed cum grano salis causa mature discussa, & omnibus rei circumstantijs consideratis; & demum non nisi præuio rescripto Sanctissimi, quoniam verificata clausula, constituto de subreptione breuis, dici non potest, cum paria sint narrata esse vera, vel de illorum falsitate, seu subreptione, & obreptione dici non posse, ut tenuit Rota, coram R. P. D. Pamphilio, in vna Pampilonen. Archidiaconatus 19. Martij 1593. cui etiam absolutioni videtur obstare doct. Ias. in l. qui condemnare, sub nu. 4. ff. de re iudic. vbi habetur quod si Papa mandat alicui, ut aliquem excommunicet, non potest tamen absoluerè, quauis excommunicatio, & absolutio in eadem conditione censentur, quia huic tanquam exequutori sit commissio ad certum articulum, allegat glos. in cap. cum inferior de maior. & obe. & longius in hoc executionis articulo præsertim de exceptionibus admittendis, & non admittendis, cumque id mei instituti non sit, de his hætenus.*

DE EADEM EXECVTIONE BREVIS.

Cap. VIII.

- 1 Oris aperiitio necessaria contra decretum irritans.
- 2 Secus non verificata clausula constituto.
- 3 Quomodo sit pronuntiandum contra breue.
- 4 Processus factus ad instan. prouisi Apostolici validus est, & quare.

- V**ltra relata in prox. præcedenti cap. non videtur superflue referenda, quod verificata clausula constitio, de qua in breui, quia tunc illi se opponenti laudabilis est oris aperitio contra decretum irritans, & clausulam sublatam &c. obtinenda à Sanctissimo D. N. in eius signatura, ista enim dux clausulæ sic vnita claudent os iudici cognoscendi de defectu intentionis Papæ concedentis, & propterea necessaria est commissio, siue supplicatio, vt supra obtinenda, quæ aperiat os iudici super dicto defectu cognoscendi, & iudicandi, vt habetur in decisione Rotæ in vna Corduben. Portlonis in infra scripta decisione citata, tamen non ita videtur dicendum in exequutione breuis, quod expediri solet constitio de vacatione beneficij in mense referuato, vel alio modo inducente referuatione propter quam similia breuia conceduntur, quia
- 2 tunc clausula constitio non verificata nõ videtur locum esse illius exequutioni, & consequenter Iudex ad rei contenti instantiam putato, quod valide pronunciet non esse locum illius exequutioni, & pro
  - 3 pterea cum à molestijs sibi illatis absoluendum fore, & esse, & huic artic. poterit applicari dec. Rotæ facta in causa Vicen. Beneficij inferius scripta, vsque adeo, quod si gratia non iustificetur decretum irritans tanquam accessoriū non operatur aliquem effectum, & possessorem non priuat, vt tenuit Rota in vna Cusen. Cappellania, die ven. 26. Octob. 1607. coram R. P. D. Rodien. & in alia Vicen. Beneficij tenoris infra scripti.
  - 4 Silentio etiam non est inuoluendum in hac breuis exequutione, quod cum alias incontinentia facti in vna Gerunden. beneficij inter alia fuerit dubitatum in Rota de nullitate sententiæ A. C. lata pro exequutione breuis impetrati nomine Camera, & Prouisi Apostolici sub prætextu, quod Commissarius Camera nunquam fuerit in causa citatus, vt coram R. P. D. Litta, die Ven. 19. Aprilis 1602. in qua inter alia fuit per DD. resolutum nihil esse cum nomine Commissarij fuerit dumtaxat interpositum ad commodum prouisi Apostolici, qui fuit Franciscus Maza, de cuius principali interesse agebatur. Vnde factis est, quod ipse semper fuerit citatus glos. in l. de vnoquoque, vbi passim hoc not. dd. de re iudic. Idem etiam fuit resolutum in alia Aegitamen. beneficiorum, coram fel. rec. Clemente Octauo tunc Rotæ Auditore, 19. Ianuarij 1575,

R. P. D. PAMPHILIO

Vicen. Beneficij Sancti Martini,

Luna 25. Februarij 1600.

E P I T O M E.

Eiectus à possessione beneficij vigore sententiæ latæ in exequut. breuis non iustificati restituendus est, quia intelligitur clausula quod defunctus decesserit in possess. sede Episcopali vacante, ex qua inducitur reservatio propter quam huiusmodi brevia concedi solent.

S V M M A R I V M.

- 1 Restituendus est eiectus à possessione beneficij vigore sententiæ latæ in exequutionem brevis non iustificati.
- 2 Et quare.
- 3 Non confitio de reservatione beneficij nulliter proceditur ad exequut. brevis, in quo intelligitur clausula confitio &c.
- 4 Et datur actio spolij.
- 5 Etiam si in breve sit apposita clausula absque vitio spolij.
- 6 Clausula absque vitio spolij propter verba, stante reservatione, & quia est antecessoria recipi conditionem principalis dispositionis, quatenus breve sit verificatum.
- 7 Assignatio beneficij seu insiuntio, Sede Episcopali vacante, spectat ad Cap.

- 1 **E**lit conclusum restituendum esse Benedictum ad possessionem beneficij, à qua fuit eiectus vigore sententiæ latæ in exequutionem Brevis non iustificati, intelligitur enim clausula confitio, quod defunctus decesserit in possessione Sede Episcopali vacante, ita vt exinde inducatur reservatio propter quã huiusmodi brevia concedi solent, & cum in hac causa resolutũ fuerit hoc beneficium nõ esse reservatum nulliter fuit processum ad exequutionẽ, & consequẽter datur
- 2 actio spolij, vt fuit decisum in causa Salamatina Canonice de anno

1572. coram Oradino, & in alia Córdoba. Portionis de anno
- 5 1575. coram Rubeo, vbi quod hoc procedat etiam si adsit clau-
- 6 sula absque vitio (polij), quæ propter verba, stante reservatione hu-
- iusmodi, & etiam quia est antecessoria recipit condition. principi-
- palis dispositionis quatenus breue sit verificatum. Put. decis. 1. li-
- bro primo. Et de clausula, sublata, posita in breui adest decisio
- Illustrissimi Blanchetti in Vrgellen. Canonicatus de anno 1592.
- Nec visum fuit dominis obstare in cōtrarium ex aduerso deducta,
- quia non concludunt liberam collationem Episcopi, quæ necessa-
- ria est ad effectum, vt beneficium comprehendatur sub regula re-
- seruatorum beneficiorum vacantium sede Episcopali vacanti, quæ
- capit ea tantum beneficia quæ sunt libere collationis Episcopi, &
- excipit alia quorum dispositio est Episcopo communis cum alio,
- vel alijs, aut etiam ad alterius præsentationem, vel electionem,
- pertinent, prout est istud de quo agitur, vt latius habetur in de-
- cisione in hac causa facta. Quæ dicuntur de defectu tituli colo-
- rati, non placuerunt DD. stante provisione Benedicti Sede Episco-
- pali vacante obtenta ab Archidiacono Vicen. ad præsentationem
- capituli, quod præsentando Benedictum coram Archidiacono.
- 7 Videtur in necessarium antecedens constituisse illum Vicarium
- ad faciendum assignationem dicti beneficij, seu institutionem, quæ
- sede Episcopali vacante spectat ad capitulum, c. 1. de instit. in 6.
- Abb. in c. auctoritate extra eodem tit.
- Quæ deducuntur contra fidem iurium productorum à Benedi-
- cto erunt particulariter videnda.

DE EAD. EXECVTIONE BREVIS
Apostolici. Cap. IX.

Resolutio signaturæ, quod opponente se executioni Brevis remissoria non conceditur.

T quoniam hæc materia executionis Brevis est nobilissima importantæ, & satis quotidiana, ideo plenius pertractanda, & hæc quoque ultra iam dicta non inutile addere visum est, nec superflue aliqua alia referenda circa remissoriam concedendam Reo contra actorem agentem ad illius executionem, quod cum nuper, seu alias contigisset in facto in vna Hispalen. Canonicatus discuti coram A. C. an concedenda sit remissoria, & denum per

per R. P. D. Beninum tunc eiusdem A. C. in ciuilibus locum tenen. partibus plene informantibus in voce, & in scriptis cum Procuratoribus, & Aduocatis, decretum fuit remissoriam fore concedendam cum clausula sine retardatione vltioris processus executionis breuis, à quo decreto pro parte actoris agentis ad dictam Breuis executionem appellatum extitit. Vnde proposita commissione in Signatura iustitia, partibus plene informantibus fuit in ea resolutum remissoriam non fore concedendam, & insimul ab eadem signatura ordinatum eid. R. P. D. Locum tenenti quatenus eundem actorem appellentem ab illius decreto reponeret ex deductis in informationibus Aduocat. quas vna cum alijs ex aduerso datis, & decisionibus hinc inde deductis pro clariori intelligentia hic imprimendis curauit.

R. P. Videtur reiicienda commissio appellationis à decreto remissoria. Quia est interloquutorium, quod propterea tam ex Concilio sess. 24. cap. 20. quam ex regula Cancellaria 36. non recipit appellationem.

Non obstat asserta iniustitia Decreti Remissoria, eo quod in iudicio summarissimo immisionis non est admittendus Reus, vt possessor ad probandum suam exceptionem. Quia respondeo, quod in ista materia sic distinguitur. Aut actor in iudicio executionis immisionis probauit incumbentia, & reus fundata intentione per actorem petit dilationem ad proband. suam exceptionem, & reiicitur petitio rei, & ita procedunt, quæ in contrarium allegantur. Aut vero possessor in iudicio possessionis vult probare suam exceptionem antequam actor fundet suam intentionem, & sic possit examinari testes intra tempus iudicij executionis, & ista probatio non est reiicienda, sed est admittenda. Bart. in l. is à quo, num. 3. ff. vt in poss. legat. esse lic. Neuz. conf. 56. num. 3. & iste est proprie casus noster. Quia pars aduersa ex hæcenus deductis non potuit iustificare conditionem Breuis circa familiaritatem Alphonsi. Ultra nec potius super executione obtinere sententiã. Ideo caute fecit hæc pars in petenda remissoria, & in preparanda sua exceptione, & D. A. C. etiam prudenter iuxta Theoricam. Bart. eam decreuit sine præiudicio, & retardatione processus executionis. Quia si prius terminetur processus, quam nostra remissoria adueniat non admittit probationem, alias autem si prius terminetur processus, quam nostra remissoria adueniat de ea habebit rationem. Quia tunc vere exceptio, & probatio deducitur in continenti, & exceptio quæ oritur ex ventre, & incontinenti assertur nunquam reiicitur glos. in l. si de vi, in fine, versic.

Item

Item quæro, & ibi Bart. num. 3. Castren. num. 3. circa fin. & seq. ff. de Iudic. Bart. in l. vltima in secunda opposit. & ibi Dec. num. 43. Zuccard. num. 321. C. de edict. Diu. Adr. tollen.

Non obstat, quod in beneficalibus non detur remissoria possessori, nisi in ultima instantia, quia hic non uersamur in causa beneficali cum non agatur de titulo, sed de nuda possessione, Verall. de cis. 99. prima par. Nec probationes in isto iudicio faciendæ, poterunt aliquod præiudicium generare in ipsa causa, ubi de petitorio, & titulo beneficij erit agendum. Verall. dec. 82. incipien. in una Occesen. in manuscript. Put. decif. 171 erat commissa lib. 1.

Ex quibus &c.

Gabriel Falconius Aduoc.

R. P. D. SERAPHINO

Portuen. de Columna.

Luna 9. Aprilis 1576.

Domini pro maiori parte tenuerunt remissoriam dari posse, sed sine retardatione, cum in materia ista possessoria non soleat dari cum retardatione, ex eo quod in huiusmodi remedijs possessorijs non solent admitti exceptiones alioferm indaginem requirentes, nec illæ, quæ in continenti possunt probari per ea, quæ deducuntur à Dominis aduocatis Illustrissimi D. Iulij.

Nec obstat quod regula sit, quod in prophanis passim datur remissoria sine fumo, & cum retardatione, quia procedit in iudicijs ordinarijs, & licet aliquando detur in possessoris recuperan. & alijs exequutiuis, tamen procedit vbi exceptio proban. respicit possessorium ipsum, non autem petitorium; sed in casu isto exceptio proposita contrauentionis non detrahit possessorio, nisi per viam petitorij, quod est suspensum; ideo non debet admitti exceptio percutiens petitorium, & quæ venit proban. in longinquis partib. cum in Saluiano non detur mixtura petitorij, & ita procedunt in

contrarium allegata , an semper in omnibus possessorijs daretur remissoria super articulis concernentibus petitorium , quod semper absorbet possessorium .

R. P. D. D E C A N O

Oscen. Canonicatus .

Luna 9. Martij 1592.

Ael. Rec. Greg. xiiij. prouidit de hoc Canonicatu D. Ludouico Virto prætenu quod esset reseruatus vigore regulæ octauæ per eum editæ in qua reseruat suæ dispositioni omnia, & singula beneficia reseruati solita, quæ à die obitus sæl. recor. sexti V. prædecessoris sui, vsq; ad diem assumptionis suæ sanctitatis uacauerunt, & adhuc vacant, deque illis per quoscunq; ordinis collationes, vsque ad diem prædictæ assumptionis dispositum non fuerit vigore dictæ gratiæ obtinuit expediri litteras in forma Breuis de capienda possessione nomine cameræ directas A. C. cum clausula, vt constituto quod Ioannes possessor de mense Octobris obiisset, & per ordinarium Collatorem vsque ad diem assumptionis suæ de eo mense dispositum fuisset corporalem possessionem apprehenderet .

Huius Breuis vigore processum fuit coram A. C. qui tulit sententiam declaratoriam contra Martinum de Sätolana prouisum à Capitulo Oscen. quod prætendit ex quadam concordia antiqua habere ius conferendi Canonicatus dictæ Ecclesiæ pro tempore vacantes . Ab hac sententia fuit appellatum , vt me adiuncto d. A. C. videretur an esset locus executioni Breuis, & quatenus illi locus esset, vt ego procederem in causa appellationis . Ideo emanauit dubium , an sit locus executioni in casu de quo agitur per huius resolutionem discussum fuit . An exceptio Martini dicentis de hoc canonicatu fuisse prouisum ante reseruacionem Gregorij legitima sit, & probata, exhibuit autem prouisionem d. Canonicatus sibi factam à Capitulo sub die sexta Nouembris 1590. quæ præcedit reseruacionem per mensẽ , & instrumentum

pos-

possessionis capta tertia Decembris eiusdem, nec non ad docendum de iure Capituli produxit quoddam transumptum statuti Ecclesiæ edicti, anno 1445. In quo cauetur vt collationes, & prouisiones Canonicatum, & præbendarum spectent ad Capitulum produxit etiam nonnullas collationes per Capitulum factas, & dedit articulos ad probandum effectuationem, & obseruantiam, quæ tamen iura, & testes non fuerunt admissi per A. C. sed processum ad sententiam declaratoriam, de cuius executione agitur.

Domini tenuerunt non esse locum executioni Breuis, sed esse in causa appellationis cum in actis constet de prouisione Capituli, quæ præcedit reservationem, quæ licet per se, si nihil aliud doceretur non impediret executionem litterarum Apostolicarum, vt per Sarn. in allegat. questione 37. de triennial. tamen cum doceatur de iure capituli contrarium esse standum.

Non obstat quod dicitur non probari concludenter istam conventionem, seu statutum ex quo non est in forma probanti, quia in hoc Aud. C. grauauit Martinum ex quo non admittitur ad probandum suam exceptionem, quæ omnino admittenda erat, cum oriatur ex ventre ipsius Breuis. Bartol. in l. prima, §. & parui, versiculo 5. quod si aut clausulam Cassad. decis. 10. de reservat. numero 2. Fab. decis. 36. libro primo, Sarnen. in Compend. sig. numero 84. Maxime cum hoc Instrumentum fuisset formiter productum, & verificabatur ex forma, & extrahione, & productione de eo facta in alia causa Osen. iurisdictionis in Rota, & in omnem euentum, debebat concedere dilationem ad illud formiter extrahendum.

Næque obstat, quod cum dicta concordia non fuerit confirmata expirauit morte illius Episcopi cum quo fuit inita, quia præfata concordia fuit facta nomine dignitatis successorum, ideo potuit à successoribus obseruari, prout de obseruantia hoc casu datur maximum argumentum, quod in hac eadem vacatione vacarent simul ex eiusdem persona dignitas, & Canonicatus Episcopus prouidit de dignitate, Capitulum vere de Canonicatu, & dati fuerunt etiam articuli ad probandum obseruantiam, qui erant admittendi, cum ex ea tribuatur fides scripturæ, quæ alias non est in forma probanti, vt per Bald. consil. 400. libro quarto, Aymon. consil. 101. numero 4.

R. P. D. PENIA

Salamantina, & Abulen. Beneficij.

Die Mercurij 9. Iunij 1599.

Ota censuit Don Ferdinandum Mexia de Mendoza non fuisse familiarem bo: mem: Cardinalis de Mendoza ad effectum, vt beneficia per eius obitum vacantia remanserint reseruata, nam cum ad istum effectum requirantur mensa, & dens Sarnen. in reg. de impetran. benefic. vacan. per obitum familiaris Cardinalis, q. 13. & ex qualitate personæ receptione, & iactatione seruien. colligatur quis sit vel non sit familiaris in casu proprio, hæc omnia excludebant familiaritatem.

Primum, qualitas personæ Ferdinandi, qui cum esset Nepos Cardinalis ex foreore ex nobilissima progenie, licet cum Cardinali cõuersaretur, non tamen morabatur in eius palatio tanquam familiaris seruiens, vel tanquam Nepos, & sanguine Cardinali coniunctus. Neque Ferdinandus prætendebat D. Cardinali inseruire tanquam familiaris Sarnen. d. q. 13. Franc. in c. fin. de verb. signific. nu. 14. lib. 6.

Receptio etiam excludebat familiaritatem, quia Ferdinandus non fuerat receptus in Palatio Cardinalis, vt seruiret, sed vt studeret, & propterea deputatus illi fuerat Magister, qui eum in litteris humanioribus instrueret, sicut quotidie actu instruebat. Vnde cum intentio Cardinalis recipientis non fuisset, vt Ferdinandus deputaretur ad aliquod honestum seruitium Cardinali impendendum, cessabat familiaritas cum ille dicatur familiaris in hæc materia qui deputatur ad aliquod honestum seruitium impendendum, Franc. in dicto capitulo final. numero 14. de verborum significatione libro sexto, Mandosius in regul. de impetran. per obitum fam. Card. quæst. 10. num. 3.

Denique intentio recipientis, & recepti familiaritatem penitus excludebant, nam notum erat Cardinalem non recepisse Ferdinandum, vt sibi inseruiret, sed vt litteris operam daret, & stu-

& studia virtutum amplecteretur, & hanc Cardinalis intentionem probabat tractatus, & reputatio, quia neque Cardinalis tractabat Ferdinandum tanquam familiarem, neque Ferdinandus communiter reputabatur tanquam familiaris, vt testes asserabant, quod sufficit ad excludendam familiaritatem Simonet. tract. de reseruat. quæst. 24. Bellamer. decis. 612.

Respectu Ferdinandi recepti satis probatum erat, eum non accessisse ad Palatium Cardinalis tanquam familiaris, sed tanquam nepotem.

Neque prædictis obstabant deducta per informantes pro Ioanne Gaetano. Quod Ferdinandus esset Commensalis Cardinalis, & viueret illius expensis, & quædam eiusdem Cardinalis impetrata exequeretur, & coram eodem Cardinali staret capite aperto, & similia. Quia respondetur primo, quod cessante animo vtriusque recipientis, & recepti ista omnia non operantur familiaritatem. Sarnen. dicta quæst. 13.

Secundo, Respondebatur Ferdinandum ista omnia præstitisse non tanquam familiarem, sed tanquam Nepotem, atq; ex his respondebatur ad dicta testium pro contraria parte examinatorum quamquam non admodum vigerent.

H I S P A L E N .

ARCHIDIACONATVS,

& Canonicatus.

R

P. Vel est signanda commissio, vel est ordinandū, vt D. Don Franciscus reponatur à decreto remissionis. Quia in exequutiuis non datur reo remissoria etiā si petatur ad probandum exceptionem, quæ de natura iudicij exequutiui admittitur, quia intelligitur si talis exceptio admissibilis incontinenti probetur, & ideo stylus Curie emanauit, quod decernatur mādātū, nisi infra tres probetur dicta exceptio admissibilis. Quia stylus Curie arbitratur id esse in cōtinenti, Galles. in sua obligat. Camer. ad 4. par. q. i. n. 17. & 18. cū seq. Ratio vero remissorię non est probare infra tres, nec in continenti, ideo bene sequitur, quod in exequutiuis nō detur remissoria.

Et idem est in iudicio adipiscendæ, in quo reus non admittitur ad probandum exceptionem admissibilem, nisi in continenti probetur glos. viden. in l. secunda in verb. quamuis.

de edict. diu. Adrian. tollen. & ibi Doctor. omnes, & singulariter Iacob. de Sancto Georgio, num. 6. & 7. qui dicit esse in continenti, quando probaretur infra tempus, intra quod causa expediretur si talis exceptio non fuisset opposita. Dec. viden. in l. fin. C. de edict. diu. Adrian. tollen. sub n. 43. versic. non omitto. Menoch. de adipif. remed. 4. num. 730. & seq.

Et ita in terminis, quod in possessorio adipiscendæ non detur remissoria cum retardatione. Quia non admittuntur exceptiones altiore indagine requirentes, fuit resolutum coram Illustrissimo Cardinali Seraphino in Persuen. de Columna 9. Aprilis 1575. cuius copia datur in summ. num. 1.

Nec obstat, quod eadem decisio dicat, quod aliquando fuit data remissoria in possessorio recuperand. quando exceptio probanda respicit possessionem, quia procedit quando nulla probatio est facta ex parte actoris, si vero ex parte actoris aliqua probatio etiam semiplena est facta denegatur remissoria reo etiam in possessorio recuperandæ, quia non est permittendum reo petere remissoriam in istis materijs, postquam actor saltem semiplene in curia probavit. Casus ad. decis. 2. de dilat. num. 2.

D. vero Don Franciscus non solum semiplene, sed etiam plene reservationem probavit.

Et est clarum, quia etiam si exceptio respiciat ipsum possessorium non admittitur reus ad illam probandam, nisi offeratur probatio in continenti. Rota decisione 11. de restitut. spoliat. in antiq. Put. decisio. 197. lib. 3. qui num. 4. dicit, quod omnis exceptio respiciens possessorium admittitur, & num. 6. & 7. dicit id esse verum si in continenti probetur, & non alias, & non est quidem probare in continenti petere remissoriam, quia id requirit altiore indagine, ut dicitur in d. decis. Portuen.

Decisio igitur Portuen. intelligitur in possessorio recuperand. in quod proceditur ordinarie per tres sententias de iure Canonico, & nihilominus non datur remissoria si actor saltem semiplene probavit in possessorio, aut adipiscendæ, quod est remedium executiuum nunquam datur, præsertim postquam actor probavit. Quia non admittitur reus ad probandum, nisi velit in continenti probare etiam si exceptio possessorium respiciat, ad Rotam, & Put. vbi supra, & ad gloss. in d. l. 2. C. de edict. Adrian. tollen. cum alijs supra allegatis.

Non obstat, quod soleat dari remissoria cum clausula, sine retardatione, quia procedit quando iudex iudicij executiuus est quoque competens iudicij ordinarij, quia tunc datur sine retardatione probationis fiendæ vigore remissoriæ, quæ possit seruire iudicio

ordinario. Neque refert si dicatur, quod poterit esse, quod A. C. su-
perledeat in expeditione causæ donec remissoria exequatur, & ad
Curiam transmittatur. Quia iam vt supra dixi non posse dari ta-
lem remissoriam cum tali intentione differendi expeditionem, ,
quia reus non admittitur ad probandum, nisi in continenti pro-
bet ad præallegata.

Maxime ex quo ex datione dictæ remissoriæ resultaret aliud ma-
ximum inconueniens, videlicet quod pars aduersa haberet remisso-
riam in beneficalibus, nam postquã non potest dari in iudicio exe-
cutiuo necessario illius effectus erit conferendus in tempus quan-
do causa futura est beneficalis, in quibus beneficalibus non da-
tur remissoria, neque in petitorio, neque in possessorio, nisi cum
promissione de stando vnica sententiæ, & posito beneficio sub se-
questro. Hercul. Senerol. de remiss. c. 17. sub n. 1.

Adde, quod aduersarius non est legitimus contradictor, ideo
non auditur appellando, vel excipiendo, sed sufficit, quod non
amoueat ab intrusione ipso non citato, vt producat titu-
lum si vult haberi pro legitimo contradictore, vt fuit resolutum,
in signatura Iustitiæ, coram R. P. D. meo Carreto, qui decisionem
de ordine signaturæ extendit, & in Rota coram Illustrissimo Car-
dinali Seraphino in Pientina beneficij 13. Aprilis 1578. cuius co-
pia datur in summano num. 3. ideo tanto minus est danda remis-
soria.

Quare, &c.

Gyngesius Projda Advocatus.

ILL.^{mo} SERAPHINO

PIENTINA BENEFICII:

Veneris 13. Aprilis 1576.

Vit resolutum, neque Fuluium, neque Nicolaum im-
pedire posse quo minus procedatur executiuè ad
immissionem, non quidem Fuluius, quia per resigna-
tionem amisit ius, & possessionem itaque non est le-
gitimus contradictor in hoc iudicio, neque etiam

Nico-

Nicolaus, quia eo citato fuit processum ad sententiam, à qua regulariter non darur appellatio, & non impedit exequutionem articuli immisionis. Neque obstat, quod post sententiam fuit à Nicolao productus titulus Apostolicus, quia ad effectum impediendi exequutionem non releuat productio tituli post sententiam, vt per Bart. in l. final. num. 19. per totum. C. de edict. diu. ADR. toll. nisi per huiusmodi titulum appareret de bono iure edentis, quod non applicatur casui isto, in quo potius detegitur contrarium, cum sit posterior tituli R. P. D. Martij, vltra multa alia, quæ in facto deducuntur, ex quibus detegitur nõ ius Nicolai illud, quod tradunt Doct. & præcipue Felyn. in c. fin. de præsumpt. Domini intellexerunt procedere, vbi contradictor, qui possidet, & exhibet titulum ante sententiam, non autem post sententiam, maxime in casu isto, in quo non reperitur causa appellationis, imò videtur per resignationem denegata, cum mandet procedi ad vltiora legitimam exequutionem, & postquam signatura, seu Princeps causa cognita, ita rescribit, non possumus à forma rescripti recedere, vt in simili decisum fuit, die duodecima presentis mensis in vna Lucana Canonatus coram R. P. D. meo Bubalo, &c.

Hispalen. Archidiaconatus.

R de Pater. Non constat de titulo aduersariorum in actis. Ideo non potest dici, quod sint legitimi contradictores, & licet citati non ideo per citationem fuerint effecti legitimi contradictores, quia fuerunt citati tanquam intrusi, ex quo nemo potest remoueri ab intrusione non procedente prius citatione, cap. licet Episcopus, de præbend. in 6. Ideo cum non constet de titulo, non sunt admittendi ad probandum nedum extra curiam per viam remissoria, ver. neq. in curia, vt dixi.

Nec est verum in facto, quod Cardinalis habeat indultum beneficiorum familiarium Cardinalium. Et quod ista exceptio non reservationis sit admissibilis in isto iudicio non applicatur, quia in primis debebant aduersarij ostendere titulum, idest probare se esse legitimos contradictores, vt admitterentur ad probandum exceptionem admissibilem: secundo debet exceptio admissibilis probari in continenti, ideo cum remissoria ad partes non sit probare in continenti non erat danda.

Non obstat doctrina Bartol. in l. si is à quo, num. 3. ff. ut in poss. legatur, per quam dicitur ex aduerso, quod potest dari remissoria

antequam familiaritas probetur, quia Bart. id non dicit, sed dumtaxat dicit quod antequam actor probet potest admitti in executiuis reus ad probandum infra tantum temporis, infra quod verisimile sit, quod actor probare poterit suam intentionem.

Ex tribus igitur doctrina Bart. non solum applicatur, verum etiam facit contra partem aduersam.

Primo, quia nos dicimus nostrum principalem iam probauisse suam intentionem, & petimus expeditionem cause, & citauimus ad sententiam, quam non curauimus habere, quia R.P.D. Locutenens decreuit remissoria cum clausula, sine retardatione, & sufficit nobis dixisse, quod probauimus, ut ordinarius non admittatur, quia si non probauimus poterit iudex dare absolutionem aduersarijs, & sic si remissoria habebunt eorum intentum, sed quia probauimus aduersarij petunt remissoria, qua non egerunt si non probauissemus.

Secundo, quia quis dixit parti aduersae, non egerimus tantum tempus ad probandum, quantum est necessarium pro exequenda remissoria in partibus, hoc enim est absurdum, & si egeremus probationibus illis hic in curia possemus infra quatuor dies facere.

Tertio, quod sufficit non solum probauisse, sed etiam semiplene, ut reo non detur remissoria, ut dixi in informatione.

Non obstat, quod remissoria sequuta coram A.C. faceret fidem in Rota, quia id procederet si fuisset exequuta antequam pronunciasset, sed si prius pronunciat remanet sine iurisdictione, ideo non facit fidem, nam decisiones ex aduerso allegatae loquuntur de probationibus factis coram exequutore dum lis penderet coram eo, quae coram eo non pendente non poterit examinari amplius.

Et quia ut cunque sit remissoria non debet dari, tum quia non datur in executiuis, tum quia non datur in beneficialibus, nisi posito beneficio sub sequestro, & alijs adimpletis, de quibus in informatione.

Non est verum, quod causa super possessione beneficij sit prophana, quia est beneficalis ad effectum, ut tanquam talis sit summaria, sicut caeterae beneficales, addit. ad Vest. in prax. lib. 5. cap. 1. de caus. sum. sub num. 3. & ita seruatur, quod nec in possessorio, neque in petitorio datur remissoria in beneficialibus, nec Verall. ex aduerso allegatus applicatur, quia non loquitur ad istum effectum ultra, quod in executiuis non datur, ut dixi remissoria.

Quare, &c.

Gymnesius Projda Aduocatus.

SIGNATURA IUSTITIAE

R. P. D. R. V. E. D. A.

P R O P O N E N T E.

*Hispalensis Archidiaconatus, Canonicatus, &
Beneficiorum.*

P R O

Ill. D. Camerae Apostolicae Commissario, &
D. Franc. de Arugna pro eius interesse.

Contra

*D. D. Hieronymum Leyua, & litis Con-
sortes.*IURIS CUM COPIA DECISIONVM.
*Resolutio Signatura A. C. Reponat.*DE EADEM EXEQVVTIONE BREVIS.
Cap. X.*Modus formandi instrumentum declaratorie contra Capitulum, seu Vniuer-
sitem, vel Collegium, & aliqua alia de fructuum liquidatione.*

I

AE C exequutionis Brevis Apostolici materia est satis grauis, & propterea erit aduertendum, quod si contra Capitulum, Vniuersitatem, aut Collegium sententia declaratoria fertur, debet ferri cum modificatione apponendo semper, nisi infra 15. dies a die intimationis presentis nostrae sententiae declaratoriae, seu instrumenti eius facien. computan. realiter, & cum effectu ipsi sententiae paruerint ex nunc, prout ex tunc suspensionis a diuinis, interdicti ingressus Ecclesiae, aliasq. Ecclesiast. sententias, censuras, & penas in eisdem litteris contentas ob illarum non paritionem, & fructuum non tra-

ditionem damnabiliter incidisse, & incurrisse, quo vero ad intru-
sum habes formam, de qua in 4. lib. quodque in hoc casu non suffi-
ciat, verbalis dimissio habetur in decisione inferius scripta.

R. P. D. LITTA
P AMPHILO NEN. DE IANZI.

4. Decembris 1598.

E P I T O M E.

NE detur declaratoria non sufficit verbalis, sed requi-
ritur realis, & effectualis dimissio possessionis.

S V M M A R I V M.

- 1 Declaratoria potest dari nisi infra certum tempus paruerit.
- 2 Frustra condanneretur nisi sequeretur compulsio paritionis rei iudicatae.
- 3 Dimissio verbalis non sufficit; sed factio desisti debet.
- 4 Factum magis, quam verba expectantur.
- 5 Pro fructibus non liquidatis non datur declaratoria.
- 6 Pro expensis quando possit dari non obstante appellatione.

- 1 Omini censuerunt posse dari declaratoriam, contra Antonium, nisi infra certum tempus paruerit, quoad realem, & effectualem dimissionem possessionis beneficij de quo agitur ea moti ratione, quia frustra quis condemnaretur nisi ex post facto omnis iuris remedio compelleretur cum effectu parere iudicato.
- 2
- 3 Nec sufficit in hoc casu verbalis dimissio, quam fecit Antonius stante, quod in partibus non desistit factio, & per interpositas personas, vt ex litteris missiuis constat probare impedimentum ne dictae sententiae Rotaes executionis demandarentur, quo fit, vt
- 4 hoc in casu magis factum expectari deberi, quam verba, quae magis
litiose

litiose, & ad elidendum Rotæ iudicium proferuntur, ad tex. in l. 1. & per totum titulum, C. plus valere, quod agitur.

5 Quod ad fructus, in quibus idem Antonius fuit condemnatus. Domini tenuerunt non posse dari declaratoriam, ex quo non sunt adhuc liquidati, vt fuit tentum in vna Salamantina professionis, vigesima sexta Iunij proxime præteriti anni, coram R. P. D. meo Decano.

6 Quo vero ad expensas, in quibus Antonius ipse, & vniuersitas simul condemnati fuere censuerunt DD. posse dari declaratoriam contra vntrunque non obstan. quod fuerit appellatum ab excessiua taxatione dictarum expensarum. Tum, quia clare constat ex actis taxationem in aliquo non esse excessiuam. Tum etiam, quia infra annum non fuit citata pars aduersa ad dicendum contra commissionem causæ appellationis quo fit, vt tanquam deferra appellanti suffragari non potest. Castel. dub. 37. tract. in prax. lib. 7. cap. vlt. num. 9. & 10.

Amplius huic articulo liquidationis fructuum videtur etiam addendum qualiter in vna coram R. P. D. Chiroga die 18. Decbris 1556. pro capitulo de Duebla contra Clerum, fuit dictum, quod post rem iudicatam erat commissa causa liquidationis fructuum, & erant data exequutoriales tã pro exequutione sententiarum quam pro fructibus liquidatis, & à sententia liquidationis fructuum erat appellatum, & dubitatum, an vigore commissionis ex eo, quia non fuisset legitime interposita appellatio essent decernendæ exequutoriales, & fuit resolutum, quod appellatio erat legitime interposita, quia causa commissa super liquidatione fructuum est effecta noua causa; vnde sententia est diffinitiuà à qua datur appellatio ex late deductum in eadem decisionem, & alia Imolen. Castri coram Chisanen. 10. Maij inter Comitem Imolen. & DD. de Campegijs in qua erat lata sententia restitutoria possessionis Castri in fauorem DD. de Campegijs cum condemnatione fructuum, & expensarum, & petebatur, quod vigore Egidianæ ea exequeretur in qua fuit dubitatum an esset locus Egidianæ, & fuit resolutum illi locum esse etiam in Castro per decisionem Putei primam, secundam, & tertiam, de Aegid. & fuit dictum non obstare condemnationem fructuum, quia quoad illos appellatio datur, quæ non impeditur Egidiana, & similiter non obstat, quod in illo iudicio videatur etiam appositæ exceptio dominij, & sic causa videatur mixta propter productionem tituli ex quo in Castris de necessitate est probandus titulus ideo causa non est mixta ex ibi deductis.

Quomodo autem sit faciendâ probatio super illorum liquidatione habetur per Puteum decisione 9. lib. 1. in princip. vbi hanc li-

quidationem dicitur posse fieri per testes deponentes, quod fructus possunt valere tantum singulis annis, fertili cum sterili computo, & deductis oneribus, & impensis assignando bonam rationem, ut ibi, sed de his haecenus, & licet hic aliquantulum transgredi videamur, tamen ut cunque sit attentata gravitate rei, de qua infra dicitur, haec quoque pauca de excommunicatione, & absoluteione tanquam de materia satis quotidiana visa sunt referenda, ut puta, quod iudex, a quo potest appellantei à se iniuste excommunicatum absolueret. Lancellott. in secunda parte, cap. 12. de attent. appell. pend. limitatio. decimasexta, sub numero sexto alleg. Dd. in cap. qua fronte, secundum vnum intellectum, praesertim Franc. ibi sub numero nono, & melius sub numero 27. de appellat. & idem Lancellott. limitat. 23. numero quinto, eodem titulo, ubi quod sicut excommunicatio etiam iniuste lata, tamen ligat, ita etiam talis absolutio licet sit iniusta, tamen debet solvere cum absolutio, & excommunicatio paribus passibus ambulent, usque adeo, quod afflictio cedulorum contra eum, qui fuerit excommunicatus fieri non potest, ut in cap. 12. limitatione 21. numero 42. eodem titulo.

D E T E R M I N O R E M I S S O R I A E,

Cap. XI.

Aliqua de termino remissoria.

Non videtur praetereundum, quod licet regulariter terminus remissoriae currat à die consignationis portiori, ut supra meminimus, tamen in hoc A. C. tribunali à pluribus annis citra non ita fit, prout antiquitus fieri consuevit, sed cum hac distinctione, videlicet aut conceditur reo illam petenti, ut plurimum ad differendam causae expeditionem, & tunc quia videtur calumniose peti terminus, qui praefigitur incipit currere à die decreti remissoriae, aut vero actori conceditur, & tunc, quia cum ex longiori dilatione, nihil deperiat reo praefigitur terminus à die praesentationis Iudici faciendae remissoriali, quod non videtur rationi consonum, cum actor quoque debet venire cum sacco parato, & etiam quia in iudicijs semper aequalitas seruetur, & praesertim circa media iudicij actori sicut reo fauetur propterea ab antiqua practica censeo non esse recedendum, quando autem constaret Iudici dilationem à reo petitam fore ca-

lum.

luminosam, quia tunc ea pendente prauia illius reuocatione valide ad expeditionem causæ procedet, vt per Gabriel. concl. 2. lib. 2. sub num. 23. de dilationibus.

DE EXECVTIONE LITTERARVM
Apostolicarum in forma gratiosa expeditarum,
& fulminatione processuum super illis.

Cap. XII.

- 1 Processus in executione litterarum Apostolicarum in forma gratiosa antiquitus seruari solitus.
- 2 Processus fulminati in hoc negotio non conceduntur in ampla forma, vt superius, & concessi non exequuntur.
- 3 Monitorium in hoc iudicio necessarium.
- 4 Quare modus expediendi breue pro executione litterarum Apostolicarum adinuentus.
- 5 Quo pacto Auditor Camerae ad executionem litterarum huius modi procedit.
- 6 Exceptiones rei in hoc iudicio nisi ex litterarum ventre oriuntur, non admittuntur.
- 7 Si reus aliquid pretendit petitorio agit.
- 8 Committat reus petitorium in Rota dum causa possessorij pendet.
- 9 In beneficalibus quocunque iudicio agitur titulus requiritur, & quando.

1 N executione litterarum Apostolicarum in forma gratiosa expeditarum solebant antiquitus pro possessionis assequutione processum fulminatam ab Auditore Camerae, vti quarumcumque Apostolicarum litterarum exequutore, licet in illis non esset Iudex nominatus, vel per officium Archiuij Ro. Curiae obtinere. Qui processus erat nimium rigorosus, & Iudices in eo eligebantur sub exequutores in partibus arbitrio prouisi, qui licet in eisdem litteris fuerit apposita clausula (vocatis vocandis,) (quo casu Iudex pro illarum executione deputatus tenetur obseruare formam iudicalem, vt per Abb. in cap. exhibita, num. 6. de iudicijs. Imo etiam exequutor datus cum ista clausula, non est merus exequutor, sed mixtus, & consequenter tenetur assumere partes iudicis, vt in cap. exhibita & ibi Abb. num. 6. Felyn. num. 4. de iud.) tamen cen-

suras statim fulminabant, & ad alios actus valde præiudiciales procedebant, non vocatis, neque auditis interesse habentibus, nec illorum iuribus consideratis.

- 2 Quamobrem processus denegati fulminati isti ita fuere, nec ita passim conceduntur, & si fuerint alicui intruso intimati, non datur illis executio, vt prius solebat. Consueuerat enim antiquitus absque aliqua personali citatione, sed tantum per contradictas serua to processu, ad executionem illarum procedi, & præcedentibus terminis ad docendum se paruisse 1. pro 1. 2. pro 2. 3. pro 3. &
- 3 4. pro 4. declaratoria concedebatur, vt in cap. 1. in princ. præsentis libri retulimus, qui omnes supradicti termini singulatim, vnus successiue post alterum necessario seruandi sunt, vt tenuit Rota in vna Carthaginen. Pensionis, in qua ego fui procurator coram Sanctiss. D.N. PP. tunc Rotæ Auditore, die 4. Februarij 1584. Modo autem in executionem litterarum prædictarum monitorium Aud. Cam. requiritur ad hoc, vt reus citatus certum habeat Iudicem, & Notarium, coram quo comparere, & iura sua deducere possit. Verum quia ad executionem similium litterarum Auditorem Camerae, tanquam ordinarium Iudicem, & potius sua ordinaria, quam delegata procedere olim videbatur, & super appellatione concedenda dubitabatur, & aliquoties concessa fuit, cautiones facti negotiatores expeditionem Breuis in litterarum fauorem procurarunt, quo A. C. iniungitur, vt confitito de litteris expeditis, prouisum in possessionem immittat. Et stante hoc Breui A. C. est Iudex executor delegatus, & nihil aliud habet agere, quam à Papa in Breui commissa exequi: Monitorium scilicet ad partes visis litteris, & verificata clausula (confitito) concedere, & subinde aduersus intrusum procedere modo, de quo in proximo præcedenti, cap. loquuti fuimus. Nec solet reus in suis proponendis exceptionibus audiri, nisi illæ ex litterarum ventre forsitan oriantur, Calsador. decisio. 10. de rescript. Gomez. in regul. 75. Quæ exceptio impedit illarum executionem, & etiam clausulam sine retardatione, Gomez. in comp. vtriusque sign. confirmat. Calsador. vbi supra. Et si aliud aliquid reus prætendit, in petitorio agat, litterarum executione non retardata, aut beneficij possessione dimissa.
- 8 Prudentes rei procuratores, qui vident iudicium hoc executiuum retardare non posse, causam super petitorio in Rota committi, & ad illius expeditionem pari passu deuenire curent, vt cum sententia in possessorio lata fuerit, in petitorio pariter feratur; & sic actor breui sententia sua in possessorio lata gaudet: quia simul ac sententia in petitoria fertur sequestrium super fructibus beneficij conceditur.

9 Notandum est amplius, quod in huiusmodi causis beneficiabilibus, & spiritalibus titulus saltem coloratus concurrente alio possessore cum titulo est probandus, siue hoc iudicio possessorio adipiscendæ, siue retinendæ, aut recuperandæ, Aegid. decisione 17. Rota 27. de restitut. spoliat. in nou. Guid. Pap. quæstio. 85. Dec. in l. fin. column. 5. de edict. diui Adr. toll. Aym. conf. 258. num. 9. versic. 1. quoties lib. 2. late Menoch. in 15. remed. recup. poss. num. 458. & ratio, quia tales beneficiati non dicuntur domini bonorum spiritalium, seu Ecclesiasticorum, sed in his habentur loco administratorum, qui prius omnibus obligantur ostendere mandatum, l. si quis inficiatus, ff. de depos. In tantum, quod sine titulo præsumitur intrusio c. 1. de reg. lib. 6.

Amplius dicendum videtur, quod istud iudicium executionis litterarum Apostolicarum in forma gratiosa expeditarum, in quibus Auditor Cameræ est exequutor deputatus, potest exemplificari interdictione immittendæ, vbi quod exhibitis litteris, illique summarie, & extrajudicialiter verificatis si possessio beneficii vacua fuerit datum mandatum de imittendo prouisum Apostolicum in illius possessionem præmissa citatione per proclama contra quoscunque interesse putan.

Si vero possessio plena erit, tunc fiet monitorium contra intrusum de demittendo possessionem prouiso Apostolico, cuius formam habes inferius in 4. libro.

D E E X E Q V V T I O N E exequutorialium Rotæ, & aliarum sententiarum.

Cap XIII.

- 1 Exequebantur antiquitus exequutoriales Rotæ, nullo præcedente monitorio.
- 2 Contrarium hodie seruatur.
- 3 Sententias extra Curiam latis Auditor Cameræ non exequitur, nisi vigore commissionis.
- 4 Secus si debitor reperitur in curia, & quomodo tunc procedatur.

- 1 Requitoriales Rotæ legitime intimatæ solebant antiquitus exequi more litterarum Apostolicarum nullo præcedente monitorio, sed tantum per contradictas, seu publicum edictum, servatis quatuor terminis ad idocendum se parui esse litteris exequutorialibus 1. 2. 3. & 4. Attamen, quia in Signatura fuit super hoc pluries disputatum, & executionem eiusmodi non, nisi prævio monitorio, concedendum esse assertum; cum reus certum non habeat iudicem, coram quo ad executionem impediendam comparere deberet (quod tamen intellige, quatenus potestas exequendi non fuerit Auditori Rotæ specialiter commissa, quo casu idem Auditor non potest, se in illarum executione intrinmittere, vt in vna Guesual. coram Guido bono 12. Junij 1553.) Auditor Camera à multis annis citra se ab huiusmodi executione abstinuit, nec eam concedere voluit nisi prævio legitimo exequuto monitorio.
- 3 Præterea dictum fuit, Auditorem Camera non exequutorem sententiarum extra Rom. Curiam latorum, quas alias sua ordinaria auctoritate exequi solebat, & ideo nisi fuerit ei vigore commissionis iurisdictionis attributa, ad hanc executionem non procedere.
- 4 Si autem debitor, contra quem est procedendum, in curia reperitur, exhibetur illa sententia, seu mandatum de partibus ad docendum de credito, ad effectum asecurationem iudicij petendi, vel alias ad effectum iurium, non autem exequendi, nisi vt supra dixi, seu alias, nisi Iudex de partibus, à quo simile mandatum emanauit per suas litteras hortatorias imploret officium ipsius Auditoris, quia tunc Auditor ad illius executionem procedere consuevit, vt magis late, & distincte inferius explicabimus. Iudex enim de partibus, licet nullam habeat iurisdictionem in Ro. Cur. tamen potest requirere alterius iurisdictionis Iudicem, vt eius sententiam exequatur, vt per Hyp. de Mar. in singul. 138. in verbo Iudex vnius territorij. Idque sine difficultate procedit ad litteras, & preces Iudicis proferentis sententiam. Paul. de Cast. in l. cum quædam, ff. de iurisd. omni. iud. n. 5. alias no. Barr. in l. cum vnius. §. non. ff. de bon. aut. iud. poss. Castr. cōf. 39. n. 3. vol. 2. & si nolit exequi primus Iudex quid facere teneatur, dicit. Ias. in l. cum quidem, ff. de iurisdictione omnium iudi. n. 19. & 20. vide tamen limitationem de qua per eundem Mar. eodem singul. d. num. prope finem, versic. tene menti. Secus sine litteris hortatoriis, vt in l. properandum. §. si autem. C. de iudic. Et idem dicendum erit de citatione facienda contra subditum existentem extra suum territorium. Solet enim tunc mitti nuncius citantis, vt impetret veniam à Iudice il-

lius loci cum litteris citantis, vel solet scribere litteras hortatorias ad illum iudicem, ut illum citet, seu citari mandet, per Marant. de ord. iudic. in tit. citat. 1. memb. 6. par. nu. 40. & seq. In quo articulo videtur pro clariori intellectu distinguendum, aut petitur exequutio litterarum remissorialium, compulsorialium, vel similiarum, & tunc Auditor Camere sine difficultate ad illorum preces illam concedere solet. Aut vero petitur exequutio mandatorum, exequutorialium, citationum, intimationum, interpellationum, & similiarum ad effectum cum illis euocandi ad eos suos subditos, & alios in Romana Curia existentes, & tunc licet de iure ex supra dictis ad illarum exequutionem procedi possit, tamen quia principales Iudices, à quibus dictæ litteræ emanarunt in illorum partibus similes expeditiones Rom. Cur. præsentari non permittitur, & pro illis exequendis ad eos tutus non patet accessus, pari ratione dicendum erit, quod alteri non sit concedendum, quod nobis denegatur, iuxta l. si quis iniquum. ff. quod quisque iuris. His tantum adde, quod index requisitus in causis civilibus, non debet cognoscere de iuribus sententiæ iudicis requirentis. las. in d. l. properandum. §. si autem, eodem titulo, ad præct. Papien. in form. exequut. sentent. num. 13.

DE MODO PROCEDENDI AD
 exequutionem litterarum compulsorialium, seu
 requisitorialium. Cap. XIV.

- 1 Citatio pro exequutione compulsorialium.
- 2 Quid agendum si iura sint penes tertium?
- 3 Alia citatio ad videndum claudi processum.
- 4 Modus procedendi ad exequutionem remissorialium.
- 5 Citatio ad videndum mandari aperiri necessaria est.

Rocurator ad exequutionem litterarum compulsorialium, seu requisitorialium à iudice de partibus Auditori Camere pro iuribus, & scripturis Romæ extrahendis directarum, procedi instans, illas Auditori exhibet, & citationem ab eo decerni obtinet contra aduersarium (ad dicendum contra litteras requisitorias à Regia Curia Granaten. emanatas, & in actis Notarij exhibitas, videndumque iurare testes, super illarum recognitione, quatenus opus sit, necno.

ne non mandari procedi ad dictarum litterarum executionem, & pro earum executione mandari extrahi, collationari, & auscultari iura, instrumenta, partitas, litteras, scripturas, & alia quaecumque iura, & munimenta in eisdem requisitorijs litteris specificata, vel in citationis termino specificanda apud acta Notarij, videndumque iurare, & examinari mandari testes super illorum recognitione, & illorum examen Notario committi, di & que extractioni, collationi, & auscultationi interessendum quatenus interesse velit, pro die, & hora per d. assignandis, alias videndum mandari fieri per Notarium sine eius interuentu.) In cuius citationis termino Iudex mandat fieri dictam extractionem, ac auscultationem, & recognitionem die, & hora certis in officio Notarij, cum intimatione. Sed si iura

- 2 penes aliquem mercatorem Notarium, & aliam tertiam personam reperiantur, pramittitur contra eos citatio, seu monitorium iuxta personarum qualitates (ad exhibendum sub mandati executioni poena, & in subsidium excommunicationis, libros, scripturas, partitas, litteras, instrumenta, & munimenta in actis Notarij specificata, apud eos existentia.) Qui tertius sic monitus, seu citatus, compulsus metu mandati executioni, libros, instrumenta, & scripturas exhibet, illisque exhibitis fit alia citatio modo supra in capitis principio expresso; & inductis, examinatisque testibus super scripturarum recognitione, notarius ad scripturarum ipsarum extractionem, auscultationemque devenit, deque his omnibus in publicatione, & subscriptione processus testimonium dicit. His peractis
- 3 fit alia citatio (ad videndum mandari claudi, & obsignari processum, & ad partes Hispaniarum iudicibus causa transmitti.) Si vero ad litterarum remissorialium procedere vis executionem, aduersarium cita (ad dicendum contra litteras remissoriales, &c. ac videndum committi iuramenta, & examen testium not. infra scripto, ad hoc deputato ad primam diem, & postquam commissum, fuerit, videndum dictos testes iurare in eorum, vel notarij domiciliis, aut vbi reperti fuerint per totam illam, & sex, vel decem sequentes dies, & postquam iurauerint, ad dandum interrogatoria, si qua dare voluerit, alias videndum testes ipsos mandari examinari sine, ad eandem primam diem.) Et deinde precedentibus iuramentis testium, qua de stylo curia saltem per diem ante illorum examen precedere debet. Notarius illos examinat seruata litterarum remissorialium forma. Examinatisque testibus, ac in scriptis redactis, lapsoque termino reprobatorio in eisdem litteris assignato, citatur pars (ad videndum claudi, & obsignari processum, & ad partes Iudicis causa mitti, ac portitori ob eam rem deputando consignari. (His factis, clauditur processum, obsignatur, & portito-

ri, qui illum ad partes Iudicis deferat, traditur, ut superius late posuimus in 6. c. præsentis libri. De compulsorialium, & remissorialium executione tractans his breuibus me expedire volui: cum de his Vestr. in cap. 8. 9. & 10. lib. 5. & magis late dixerit in cap. 1. sub num. 12. cum sequen. lib. 6. vbi docet modum citandi pro eis, ac litteris remissorialibus obtinendis, ac etiam modum agendi, & procedendi ad illarum executionem, ad quem pro illorum scitu recurre. His tantum addo, quod si Notarium causæ pro recipiendis, & examinandis testibus ad partes transmitti contingat, tunc præcedente solita citatione ad dicendum contra articulos in forma solita, ac debito præcedente Iudicis decreto super illorum admissione, ac Notarij destinatione, successiue citatur pars, seu illi intimatur qualiter Notarius causæ, die Mercurij, quæ erit vigesima præsentis mensis, vel alia certa die accedet ad Ciuitatem N. & illius diocesim, seu Castrum N. pro examinandis testibus iuxta formam Iudicis decreti, & propterea citatur idem ad videndum, ex aminari dictos testes, quorum iuramenta, & examen Notario iam commissa fuerunt, & quatenus opus sit illa denuo committi ad primam diem, & postquam commissum fuerit, videndum dictos testes iurare in eorum, vel Notarij domibus, aut alias vbi in partibus reperti fuerint per totam illam; & decem sequen. dies, & postquam iurauerint ad dandum interrogatoria, si quæ dare voluerit, alias videndum testes ipsos per Notarium transmittendum mandari examinari sine, ad eandem primam diem. Quibus peractis, not. accedit ad partes, & ibi receptis iuramentis testium coram se adducendorum, quæ vt supra dictum est, examen præcedat, demum Not. deuenit ad illorum examen. Quorum depositiones secum reportat, & Iudici defert, ex quibus merita causæ cognoscere, & eandem pro iusti decedere valeat, & quod necessaria sit citatio ad videndum mandari aperiri, attestatur Specul. in §. quid sit officium eius, vers. vtile censemus secundæ par. antiq. impressionis, de remissionibus.

DE EXTRACTIONE IVRIVM, ET INSTRUMENTORUM PARTE NON CITATA. Cap. XV.

- 1 *Iuribus extractis parte non citata fides non adhibetur.*
- 2 *Secus si non opponitur.*
- 3 *Iura non recognita parte non opponente probant.*

4 *Aliqua alia de admissione iurium, & articulorum post sententiam.*

- 1 Ec viderur prætermittendus modus traditus in proximo præcedenti capitulo de extractione iurium loquen. Quoniam iura, & instrumenta exemplata præsertim à personis priuatis parte non citata, & non seruatis seruandis eis fides adhibenda non est. Socin. Dec. & Purp. in authen. si quis in aliquo, C. de eden. Alex. in cõs. 119. vol. 1. & conf. 20. vol. 6. Put. deci sio. 152. lib. 3. num. 2. intellige tamen, quoad plenam fidem adhibendam, sed ad faciendam præsumptionem. Doct. superioris allegati prædicta exempla admittunt concurrentibus alijs adimniculis, vt per Bart. in authen. si quis in aliquo eodem titul. Rip. in l. admonendi, num. 151. ff. de iure iuran.
- 2 Secus si indiuiduo non opponitur nec dictum generalia contra, quia tunc talis defectus opponi non potest, vt in vna Casalens. Parochialis Sancti Victoris die 10. Maij 1541. Coram Marefcotto.
- 3 Hæc quoq. pauca dicenda sunt de iuribus non recognitis an eis sit fides adhibenda parte non opponente, & in hoc articulo visum est non superflue adducere decisionem factam alias de mense Maij 1556. Coram Chiroga in vna Salamatina Cappellania, in qua fuit resolutum sententiam fuisse validam, licet iura producta non fuissent recognita, quoniam parte non opponente non est necessaria recognitio. Aegid. decis. 140. & quod semper possunt recognosci, in qua etiam fuit dictum non obitare, quod copia citationis non fuerit data parti, quia ex quo ipse comparuit in causa, & constat de scientia citationis, ideo processus sustinetur ex ibi adductis.
- 4 Et licet in hoc meo præsentis libello plura fuerint sparsa, & relata circa iurium admissionem post latis sententias, siue interloquutorias, siue diffinitiuas, tamen antequam illi finem imponam non inutile hæc addenda fore censui. Quod licet iuris esse videatur, vt post conclusionem in causa iura produci non possint, cap. cum dilectus, de fide instrum. vsq. adeo, quod si de facto admittuntur videtur tunc Iudex reuocare conclusionem. Abb. in cap. quoniam contra, de probation. num. 17. cuius dispositio procedit, vt ibi in sententia interloquutoria, secus in diffinitiuâ, tamen quicquid sit, seu esse de iure videatur de consuetudine contrarium seruatur, quod scilicet etiam post diffinitiuam modo tamen non fuerit diffinitiuè pronunciatum cum cedula à Iudice subscripta. Idem iudex, vel de facto, vel ex equitate, aut ex gratia tam iura, quam articulos non obstantes lapsu termino ad articulandum, & producendum omnia etiam post conclusionem causæ illâ, & illos eius arbitrio admittit fretus,

vt cenſeo auctoritate ſuarum facultatum ſummarie procedendi. Aegid. conc. 447. Articuli de probatio. Aduertatur tamen, quod Iudex non debet ſecundum ea iudicare, niſi in eiſdē actis notarij ſint admiſſa, & producta, & admiſſa parte citata ad dicendū cōtra, quia tunc dicuntur eſſe de actis. Gomel. de reg. Cancel. in q. 4. littera C.

DE MODO PROCEDENDI IN CAUSIS diſcuſſionis bonorum, Cap. XVI;

- 1 *Requiſita circa modum procedendi in cauſis diſcuſſionis bonorum.*
- 2 *Graduatio creditorum quomodo fiat.*
- 3 *Prior in tempore potior in iure.*
- 4 *Quomodo præſtetur cautio à creditoribus in exactiōe eorum crediti.*
- 5 *Quando obligatio caſſata reuincit.*
- 6 *Inter creditores chyrographarios non attenditur prioritas temporis.*
- 7 *Creditor agens ad ſubſtationem, & deliberationem pignorum regulariter non tenetur de euicōne.*

1 **V**erum cum plura dixerimus de modo procedendi in cauſis exequutiuis ordinarijs, & extraordinarijs etiam pluſquam à me ſuſceptum onus requirat, ideo non inutile viſum eſt pauca hæc referre, ſi non profeſſis (ſaltem tironibus profutura, circa modum procedendi in cauſis diſcuſſionis bonorum decocti præſertim mercatoris, qui ſtatum ſuum in deterius mutauit. Vnde ſi aliquis particularis, ſeu mercator decoctus fuerit, ſtatim comparent illius creditores coram A. C. tanquam iudice competente, & præuio Iudicis decreto fit deſcriptio, ſeu inuentarium omnium ſuorum bonorum, librorum, & ſcripturarum domi, & alibi exiſtentium deponen. penes aliquem fide, & facultatibus idoneum depositarium conſignantur ad omne mandatum domini, & cui dominus mandabit. Quo facto dicta, vel alia die conueniunt inſimul omnes creditores dicti decocti, & cum decreto Iudicis, vel ſine faciunt deputatos, cum pleniffima facultate procedendi ad venditionem, & diſtractionem dictorum bonorum per viam curiæ, aut alias ex decreto Iudicis, ac quecunque credita, res, & bona à quibuſuis illius debitoribus, & bonorum detentoribus exigendi, recuperandi, ſequeſtrandi, & de eis ſoluentes quietandi, & iura, ac actiones in fauorem ſoluentium ceden di, & traſferendi cum clauſulis opportunis eundem confirmando, vel alium eorum arbitrato faciendo depositarium, cum prædicta,

& alla ampliori, & amplissima facultate constituen. etiam vnum, vel plures procuratores adlites: vel melius pro maiori, & celeriori expeditione, ac vtilitate eorundem creditorum à Iudice, coram quo compareant obtineant deputationem curatorum, seu curatoris idonei bonis iacentibus, seu absentis sub forma, quam in fine lib. 4. scripsimus. In quibus causis, vt plurimum post hæc supradicta inchoatur iudicium vigore commissionis, ex qua ad instantiam creditorum decocti committitur causa discussionis bonorum illius ac prioritatis, & potioritatis vniuscuiusque eorum crediti cum præfixioni termini etiam peremptorij facienda singulis creditoribus, ad docendum de eorum credito. Quæ commissione in actis Notarij præsentata præuia termini præfixione, quò elapso, seruatis subinde terminis substantialibus de more, & stylo curiæ seruari solitis, demum præmissa citatione ad videndum illos reiterari, & ad sententiam in forma solita faciendam, denum Iudex ad eam, seruatis seruandis deuenit, in qua declarat vnumquemque creditorem in ea quantitate, & qualitate cuiusque eius crediti, quod in sententia nominatim exprimitur, & singularitèr singulos graduando, & locum assignan. quoniam prior in tempore potior est in iure. Bart. in l. 1. n. 2. C. de priu. dor. & subinde singulis creditoribus iuxta illorum prioritatem, & potioritatem eis satisfieri mandat, data tamen per singulos idonea cautione in forma depositi de restituendo prioribus, & potioribus creditoribus ad omne mandatum domini, iuxta formam facultatum eiusdem A. C. de quo in cap. 27. per modum prouisionis, & ad consulendum indemnitati aliorum creditorum absentium, & in hoc iudicio non vocatorum. Nec te-

- 5 fugiat, quod licet creditor fuerit solutus de eius credito, facta ab eo quietantia, & cassata sua obligatione, tamen in euentum restitutionis pecuniarum exactarum reuiuiscit creditoris obligatio, quia res non dicitur soluta, quando non durat soluta, vt per Ias. in l. si danus. §. de euictione. ff. de leg. 1. num. 15. Afflic. decisione 16. sub num. 3. circa medium. Bald. in l. electio. §. absente. ff. de noxa.
- 6 sub num. 2. Deinde satisfiunt deposita, & postmodum creditores chyrographarij, & librarij, in quibus non attenditur prioritas temporis, sed inter eos ad solidos, & liberam fit solutio Bartol. in l. in operis, sub num. 3. ff. de locato, & conducto, data nihilominus per eos simili cautione de restituendo, vt dictum est, & de contribuendo, cum alijs creditoribus aequalia iura habentibus, vt per eundem Bart. in l. procuratoris. §. plane. ff. de tributoria actione, vbi quod creditores habentes personales actiones vocantur in tributum, realis vero integrum suum creditum consequuntur, & creditores accipientes caueant vt supra se reddituros alijs creditoribus emer-

gentibus, vt. ibi, Quibus addo, quod licet creditor, qui pro suo iure obtinet subastationem, & deliberationem pignorum regulariter non tenetur de euictione, vt tenuit Roma in vna Rom. contraven- tionis in decis. diuers. 281. in 2. par. num. 33. coram Robulterio, vi- de tamen limitationes, de quibus in dicta. decisione in facti con- tingentia recurre.

DE CLAVSVLIS MONITORIORVM.

Cap. X V I I.

1 Clausula apponenda per Notarium in fine monitorij, & illorum vtilitas; que ex eis habetur.

Ntequam huic tertio libello extremam manum opponam non inutile dicendum arbitror, quod in fine cuiuscunque matrimonij, siue in curia, siue extra eam decernendi laudabile, & vtile erit ante clausulam, & si senserit se, &c. addere atten- to, quod fuit pro parte dicti instantis comparitum, & allegatum predictam domum ab eo tam ex deductis, quam aliis suis loco, & tempore deducendis iusto, & legitimo titulo possideri, & in, & super ea, illiusque possessione, ac fructuum perceptione a dicto B. nec alia quauis persona licite mole- stari non potuisse, neque posse, ipsumque B. condemnandum fore, & esse ad desistendum ab omnibus molestijs iactationibus, & impe- dimentis quibuscunque tam iudicialiter, quam extraiudicialiter ei prestitis, & in, & super illis nullum ius eidem B. aduersus instan- tem competijse, neque competere, ac ius, & iustitiam ei ministrari debere officium iudicis de super implorando, prout implorat, non solum modo, & forma premissis, sed etiam omni alio meliori mo- do, &c. & si senserit se, &c. compareat, &c. alioquin, &c. Ad hac etiam nota, quod ex dictis quotidianis clausulis, vt puta ius, & iu- stitiam ministrari, ac premissis, & omni alio meliori modo, &c. vt supra scriptis poterit actor probationes suas facere, illasque, ac iu- ra sua quacunque deducere super petitorio, & possessorio, aut peti- torio tantum, aut possessorio tantum, conuinctum, vel diuisim, copu- lariue, vel alternatiue, & utrunque iudicium completi, & demum petere per iudicem pronuncari in petitorio, seu possessorio, prout natura causa suadet; & illi magis conueniat praesertim tamen suspen- sione petitorij si opus fuerit, vt supra meminimus de interdictis possessorijs, quod attestatur Iason. in titulo de actionibus in §. om-

num, sub nu. 149. dicens hoc esse perpetuo notandum etiam quoad illam clausulam omni alio meliori modo, &c. quæ est valde utilis ad sustinendum libellum cum monitorium illius loco inseruiat, & interpretandum eo modo quo favorabilius poterit iuvari intentio actoris vt ibi sub num. 151. & quid operatur dicta clausula tam deductis, quam deducendis 5. decisio. Genuen. 91. num. 5. Ang. in consilio 25. las. in l. potens ex stipulatione, num. 6. in ver. item. C. de pactis, & propterea non te fugiat has similes clausulas repetere, tam in præscripta, quam alijs monitorium formulis in Romana Curia, & extra eam decernen. iuxta subiectam materiam singula singulis congrue referendo, & debite adaptan.

R. P. D. LVDOVISIO

FVLGINATEN. NVLLITATIS

EXEQVVTIONIS.

30. Martij 1601.

EPITOME.

Contra tertios non potest procedi via exequutiua.

SVMMARIVM.

- 1 *Contra tertios non potest procedi via exequutiua.*
- 2 *Et præsertim facta per aduersarium protestatione ne exequutio fieret in bonis per ipsum possessis.*
- 3 *Volentibus facere exequutionem incumbit onus probandi de iure sui debitoris bonorum, super quibus exequutio fieri debet.*

Hoc conclusum sententiam A.C. esse confirmam. in iste enim reuocauit exequutionem factam contra Petesios, contra quos vti tertios non potuit procedi via exequutiua. Aret. cons. 36. in fin. Alex. in l. a diuo Pio, §. si super rebus sub num. 28. vers. & pro hoc bene facit, ff. de re iudic. Gallef. ad form. obligat. Cam. in 2. par. quæst. 2. num. 3. & fuit dictum

2 in vna Rom. Comput. 18. Martij 1594. corā R.P.D. Mellino, Præfer-
tim, quia protestati fuerant ne exequutio fieret in bonis per ip-
sum possessis secundum cautelam, de qua per Ang. in d. §. si super re-
bus, num. 1. eod. tit. vbi etiam Castren. num. 2. propter quam prote-
stationem tanto magis reddebatur nulla exequutio postea facta.

Bald. in l. ob meritorum, num. 5. vers. quæro nunquid pendente pro-
testatione, C. ne vxor pro marito. Alex. in d. §. si super rebus, nu. 9.
vers. addatis, quod Bald. & Iaf. num. 9. ad finem. Non obstat decre-
tum de exequen. & c. nisi ipsi de Petesijs docuissent de eorum titulo.

Quia fuit notorie iniustum, ex quo enim ipsi possidebant, onus
incumbebat volentibus facere exequutionem, docere de iure sui de-
bitoris super dictis bonis. Bart. Bald. & alij in d. l. ob meritorum.
Bart. in d. §. si super rebus, num. 4. Angel. ad fi. Paul. de Castr. nu. 8.
Alex. num. 9. Iaf. num. 9. Paul. de Castr. conf. 143. sub num. 3. vers. si
quæritur, lib. 1.

R. D. P. LITTA

IMOLEN. SEV FAVENTINA

B O N O R V M.

Die 25. Iunij 1593.

E P I T O M E.

Subhastatio habita fide de pretio nulla est.

S V M M A R I V M.

- 1 Subhastatio nulla est habita fide de pretio.
- 2 Consuetudo non præsumitur, & ab allegante debet probari.
- 3 Consuetudo iuri contraria debet concludenter probari, & in specie.
- 4 Quando mandatum est relaxatum cum intimatione de ea debet constare,

alias exequutio, & subhastatio, & omnia inde sequuta sunt nulla.

Vbitani an exequutio, & subhastatio substineri possent in casu ad effectum, de quo agitur.

- 1 Et Domini resolverunt subhastationem fuisse nullam. Primo, quia fuit facta habita fide de pretio, contra text. in l. ad dino pio. §. sed quid si emptor, ubi oportet res captas pignori, & distractas præsentì pecunia distrahi. ff. de re iudicata, ubi Alexander hoc notat sub numero 5. Angel. num. 2. & las. num. 5. & fuit alias decisum in illa Tyburtina Castri Sambuci 27. Ianuarij 1578. coram Sanctissimo D. N. Papa, tunc Rotæ Auditore.
- 2 Nec obstare dixerunt Domini assertam consuetudinem allegatam ex aduerso, quia illa uti in facto consistens non præsumitur, sed ab allegante probari debet. l. præscriptione, ubi gl. C. si contra ius, vel vtilit. publ. Bar. in l. de quibus, in fin. ff. de leg. cum alijs per Aym. conf. 134, num. 2. ver. similiter ex consuetudine. Imò cum
- 3 agatur de consuetudine iuri contraria debet concludenter probari, & in specie, vt alias fuit dictum in illa Ciuitatis Castellì bonorum 27. Iunij 1578. coram bon mem. Lauretano.
- 2 Secundo, quia mandatum fuit decretum cum intimatione: unde cum de ea non constet ex actis, merito, & exequutio, & subhastatio, & omnia inde sequuta sunt nulla, Pur. decisione 174, libr. 1. Tanis d' ecisio. 108.

R. P. D. MILLINO

ROMANA COMPVTORVM.

Veneris 18. Martij 1594.

E P I T O M E.

Exequutio non potest fieri contra bona tertij possessoris, quando fuit actum actione personali.

SUMMARIUM.

- 1 Non potest relaxari mandatum exequutium contra bona possessa per tertium possessorem quando actum fuit actione personali.
- 2 Sententia non praeiudicat ei, qui ius suum in iudicio non deduxit, & non potest contra eum fieri exequutio.

Hic resolutum mandatum exequutium non esse relaxandum contra bona possessa per Pomponium, quia fuit actum actione personali. Ideo exequutio fieri non potest contra tertium possessorem. Ruin. conf. 87. nu. 1. & seq. lib. 4. Bero. conf. 47. num. 6. lib. 1.

- 2 Non obstat quod Pomponius fuit citatus, ideo sententia lata contra Franciscum ei praeiudicat. Quia hoc procederet si ius ipsius fuisset deductum in iudicio, sed cum non fuerit deductum in iudicio non potest contra eum fieri exequutio. Alexand. in l. saepe, num. 6. ff. de re iud. Cozad. conf. 103. num. 12.
- 3 Non obstat, quod fuit actum in vim obligationis Cameralis, quia non potest agi obligatione Camerali contra tertium possessorem, non obstat formula nouella Gallesij, quia illa non obseruatur, sed antiqua.

R. P. D. LITTA ROMANA PECUNIARIA.

28. Junij 1593.

EPI TOMÉ.

Pro mutuo exequutiue procedi non potest etiam in vim obligationis Cameralis quando ante fuit intentatum iudicium cedulae instrumenti cum monitorio.

SUMMARIUM.

- 1 Quando actor ab initio pro mutuo intentauit iudicium cum monitorio non potest variare, nec procedere via exequutiua.

- 2 Lite ordinaria pendente super contrauentione alicuius instrumenti non prohibetur actor vigore eiusdem instrumenti exequutiui agere ad illius obseruantiam.
- 2 Agendo ad obseruantiam videtur renunciatum contrauentioni intentata.
- 4 Actor habens viam ordinariam, alteram extraordinariam exequutiuiam, intentando ordinariam censetur renuciare extraordinariae.

- 1 **D**icitur an D. Euangelista potuerit pro scut. 500. mutuatis exequutiue conueniri in vim obligationis Cameralis, in casu, & ad effectum de quo agitur.
- 1 Et Domini tenuerunt, quod non ex quo D. Franciscus Cencius mediante monitorio occasione cedulae mutui eorum instrumenti solidationis habent, & c. obligationem Cameralem in Curia Capitolij predicta summa aduersus D. Euangelistam mouerat iudicium de anno 1581, inde, & post non potuit conuolare ad viam exequutiuiam, cum per talem electionem sibi prauiudicauerit ad Galles, ad form. Cam. 3. part. quaest. 2. notat. glos. in l. proinde, la seconda, ff. ad l. Aquil, Bald. in l. diffamari 2. col. C. de ingen. & manumif. Aret. in §. omnium, num. 13. instit. de a& Marant. de ordin. iud. 6. part. nu. 24. & alias fuit decisum in vna Rom. donationis 4. Maij. 1598. coram bo: me: Alex. Iunio, & in vna Rom. pecuniaria 9. Octobris 1562. coram Caputnoq. vt refert Modernus de attent. in 2. part. cap. 41. tit. de attent. lite pend. declarat. prima, limit. vlt. Quia licet dixerit articulum esse dubium, & Rota in alia Rom. obseruationis concordie 23. Maij 1561. coram bo: me: Oradino tenuerit contrarium, tamen re vera dicta decisio non repugnat cum tantum in ea dicatur, quod lite ordinaria pendente, & c. super contrauentione alicuius instrumenti non prohibetur actor vigore eiusdem instrumenti exequutiui agere ad illius obseruantiam, ex quo agendo ad obseruantiam contrauentioni intentatae videtur renunciasse, & ita non loquitur in terminis quaestiois propositae. Caetera autem, quae pro D. Cencio adducebantur per informantes pro Domino Euangelista optime tolli censuerunt Domini. Lancellot. de attentat. lit. pend. limit. 70. & vltra fol. 162. Gabriel. de a&. conclusio. quarta, num. 9.
- 4 Quod actor habens duas vias agen. & c. vnam ordinariam, & aliam extraordinariam exequutiuiam intentando ordinariam censetur renuciare extraordinariae, tenet etiam Grammat. caus. citat. consil. 95. num. 28. post Rom. consil. 153. ex quo enim eligeret ibi in addit. Mandos. ver. summarie, in littera P.

R. P. D. I V S T O

ROMANA SROLII.

Luna 21: Februarij 1600.

E P I T O M E.

Decretum factum vltra debitum est nullum.

S V M M A R I V M.

- 1 Decretum vltra debitum, & consequenter ex falsa causa factum est nullum.
- 2 Etiam si sit interpositum pro vera, & partim pro falsa causa.
- 3 Decretum est indiuiduum.
- 4 Exequutio facta in vim decreti nulli, nulla est.
- 5 Subbatio, & deliberatio quoque nulla est.
- 6 Iudex nulliter procedens dicitur agere vt priuatus, non vt Iudex.
- 7 Iudex non rite, & recte procedens spoliat, & intrat spoliū.
- 8 Iudicis auctoritas non eximit ab incurſu pœnæ civilis.
- 9 Decretum annullatur etiam ſi excedat in minimo.
- 10 Ratio aſſignatur.

Decretum exequutionis A. C. in fauorem D. Tiberij Ceuli contra D. Maluicinum fuit nullum tanquam factum vltra debitum, & consequenter ex falsa causa, secundum Doct. Bart. in l. fulcimus, §. prator, ff. quibus ex caus. in poss. eat. cum allegat. per Ruin. consil.

- 2 160. num. 26. vol. 2. quod procedit etiam si sit interpositum, partim pro uera, & partim pro falsa causa. Quia est indiuiduum. Bart. Castren. & alij in l. si non sortem, §. si centum, ff. de condit. indeb. & hanc sententiam passim sequuta est Rota, vt dicitur in decisione bo: me: Bubali Salamatina pensionis 9. Maij 1583. in qua alię decisiones

fiones

fiones allegantur, & vitimo loco resolutum fuit coram bo:me: Ora
no in causa Affisien. subhastationis 15. Nouembris 1596.

- 4 Ex quibus patet in consequentiam nullam esse exequutionem,
ac deinde subhastationem; & deliberationem, tanquam venien. à
radice infecta, quoniam omnia processerunt de facto, & non de iure
cum iudex nulliter procedens dicatur agere vt priuatus, & non
vt iudex. Cardin. in Clement. 1. in §. fin. de celebr. miss. cum additis
per Aym. conf. 352. num. 3. vers. & in isto casu, ex his concluderunt
7 Domini intrare spoliū ad effectum, vt Maluicinus restituatur ad
pristinam possessionem, quia Iudex non rite, & recte procedens spo
liat. cap. conquerente; de restit. spoliat. Oldrad. conf. 223. & influit
in quemcunque accipientem possessionem prætextu decreti nulli,
8 quia Iudicis auctoritas non eximit ab incurso pœna ciuili. Bart.
consil. 91. num. 4. lib. 1. Anchar. consil. 133. & consil. 270. num. 5. So
cin. conf. 158. num. 19. lib. 2. Felyn. in cap. cum causa, num. 3. de off.
deleg. & est materia text. in l. meminerit, & ibi Doct. C. vnde vi, &
idcirco, vel Tiberius teneretur ad restitutionem si in deliberatione
interposita esset persona Rubertina, qua eadem reputatur. l. liber
tus. ff. si quid in fraud. patron. vel restituere teneretur ille Rubertus
tertius possessor. Fulgos. consilio 136. num. 1. & 172. & 190. in
fine.

Non obstat, quod excessus videatur esse in parua summa, cum
enim prætenderentur scuta 1235. fuit obtentum decretum cum
inde sequutis pro scutis 2236. Quoniam omnis pro nunc qua
deducuntur per Maluicinum, contra prætentum creditum, re
spondetur decretum annullari, etiam si excedatur in minimo,
9 in allegatione decis. Affisien.

- 10 Et ratio est, quia non solum consideratur excessus, sed damnum,
quod prouenit debitor ex nulla, & iniusta deliberatione, & adiudi
catione.

Et in hoc casu tanto magis moti fuerunt Domini, quia fuerunt
etiam capta mobilia, & residuum pretij deliberationis ultra
prætensam quantitatem, dicitur Tiberius propria auctoritate
recepit de manu cursoris præsupponens aliam crediti causam, ex
quo patet semper de facto processisse, & non de iure.

Quicquid autem sequutum fuit ex decreto nulliter interposi
to etiam facto Maluicini est nullum tanquam factum ultra debi
tum, metu decreti. Alexander in l. à diuo Pio. §. in venditione,
numero quinto, & ibi Iason numero 12. ff. de re iudic. & ita fuit
decisum.

R. P. D. CORDVBA

BENEVENTANA PECUNIARIA.

Veneris 25. Iunij 1599.

E P I T O M E.

Instrumentum non est exequendum quando per sententiam Iudicis fuit declaratum nullum.

S V M M A R I V M.

- 1 Instrumentum per Iudicis sententiam nullum declaratum non debet exequi.
- 2 Appellare licet ab hac sententia reo, & actori.
- 3 Causa semel effecta appellabilis, semper remanet appellabilis.
- 4 Non debet executioni demandari instrumentum per sententiam vulneratum, licet causa sit commissa cum facultatibus A.C.
- 1 Non vulneratur instrumentum constiitio euidenter de iniustitia.
- 6 Ad hoc vt dicatur transactum super errore calculi requiritur ante transactionem fuisse motam questionem super dicto errore.

Ota censuit instrumentum non esse exequendum, quia cum Iudex declarauerit nullum fuit per sententiam vulneratum. A qua cum liceat actori appellare, reo etiam a contraria reuocatoria prioris permessa est appellatio A. C. inde causa semel effecta appellabilis, semper remanet appellabilis, vt fuit resolutum coram bo: me: Cantuccio 27.

Iunij 1580. in vna Romana Censu.

- 4 Nec oberat, quod esset commissa cum facultatibus Aud. C. quia ex deductis satis liquebat ipsum quoque non valere executioni demandare instrumentum per sententiam vulneratum.
- 5 Minus obstat, quod cum sententia sit euidenter iniusta detecta iniustitia proceden. & c. sit exequatiue, quia tunc non vulneratur instrumentum ex decisionibus allegatis, nam dixerunt Domini de tali iniustitia non constare, quatenus enim ad illam ostenden. opponetur.

batur non potuisse dari de errore calculi, super quo fuerat transactum, & renunciatum ex l. prima, C. de error. calculi cum ibi notat. Ultra, quod ex aduerso prætendebatur dictas rationes non fuisse legitime redditas cum exhibitione librorum exactis partitis, sed in confuso contra Villantium transmissi. &c. Huius difficultatis resolutio pendebat ab eo, An ante transactionem fuerit mota quæstio super d. errore, & illa postmodum subsequuta, prout requirebatur ad effectum, vt diceretur transactum super errore calculi, secundum gl. in d. l. 1. & pluries alleg. in Rom. Bibliotheca 4. Martij 1598. coram R. P. D. Decano, de quo cum non appareat non potest dici sententia notorie iniusta, vt instrumentum non censeatur vulneratum per dictam sententiam, prout fuerat alias tentum coram me in illa Elboren. &c. pensionis 9. Iunij 1595. & ita conclusum, &c.

IL L^{mo}. PAMPFILIO CIVITATIS CASTELLI

B O N O R V M.

Mercurij 8, Nouembris 1589.

E P I T O M E.

M Andatum de manutenendo concedendum est ei, de cuius possessione constat tempore litis motæ, vel paulo ante.

S V M M A R I V M.

- 1 Datur mandatum de manutenendo ei, de cuius possessione constat tempore litis motæ, vel paulo ante.
- 2 In omnem euentum est attendenda posterior possessio.
- 3 In interdicto ne quis lue pendente in sua possessione turbetur tanquam iudicio summarissimo requiritur sola detentio, & flatus tempore litis motæ.
- 4 Prædo est manutenendus donec discutatur de iuribus suis.

Dixerunt Domini dandum esse mandatum de manutenendo Heremitas, quia constat de eorum possessione tempore litis motæ, vel paulo ante. §. retinendæ, in tit. de interd. cum ibi not. Bar. in l. 1. §. fin. ff. vti possidetis. Adest enim instrumentum publicum possessionis capte. l. prædia, vbi Bart. ff. de acquir. poss. cum recognitione honorum, ac actuali fructuum perceptione. Afflict. decisio. 325.

Non obstat anterior possessio DD. de Vitellis, quia præter id, quod non fuerunt expulsi coloni, neque adest aliqua recognitio, prout requiritur Bald. conf. 330. num. 6. lib. 1. Alex. l. qui vniuersas. §. quod per colonum, de acquir. poss. Put. decis. 460. num. 5. lib. 2. cum alijs allegatis, quia fuit responsum quod ipsi habuerunt se pro spoliatis, vt deducitur per informantes pro Heremitis, & in omni euentum est attendenda posterior possessio actualis monasterij, quia cum vertemur in iudicio summarissimo interdico, ne quis lite pendente in sua possessione turbetur respicitur sola detentio, & status tempore litis motæ. Castr. lib. 2. consil. 3. num. 2. Co. uar. pract. quæst. cap. 17. num. 5. etiam quod alias possessio esset spoliatiua. Castr. in l. Aquilius regulus, nu. 5. de donat. quia donec discutiat de iuribus suis etiam prædo est manutenendus. Palæott. decisio. 120. & late deductum fuit 16. Decembris 1588. in causa Romana palatii, coram Penia.

DE TUTELA TESTAMENTARIA.

Cap. XVIII.

- 1 Forma tutelæ testamentaria.
- 2 Requisita quæ ante administrationem tutelæ accedunt.
- 3 Tutor testamentarius non tenetur satisfacere.
- 4 Tutor quando est liberatus à testatore quomodo est dicendus in illius tutela.
- 5 Aditio hereditatis paternæ quomodo sit scribenda.
- 6 Tutor non debet adire hereditatem sine pupillo.

Constitutus coram Magnifico Domino N. Iudice, & c. A. qui eidem domino iudici exposuit nuper B. vita occubuisse condito suo testamento manu N. Notarij publici scripto in quo M. & N. eius filijs ipsam A. tutorem reliquit: propterea ipse A. petijt ab eodem Iudice tutelam ipsam sibi decerni eodem igitur iudice tutelam ipsam de-

cer-

cernente, & confirmante idem A. promisit mihi notario stipulanti, & recipienti vice, & nomine dictorum pupillorum, & corporaliter iuravit factis, &c. ad Sancta Dei Evangelia vtilia ipsis pupillis facere, & inutilia prætermittere, ipsorumque res, & bona, ac personas ad commodum, & vtilitatem ipsorum bona fide custodire, & saluare inuentarium de rebus eorum conficere, & administrationis suæ rationem tempore debito reddere cum integra reliquorum
 2 restitutione, &c. Hæc omnia prædicta requisita probatur in l. qui tutor repertorium, ff. de administratione tut. Guid. Pap. in quaest. 330. sub num. 2. & 3. & sequen. scilicet, quod antequam tutor accedat ad administrationem tutelæ omnia prædicta requisita faciat,
 3 excepto, quod cum tutor testamentarius sit non tenetur satisfacere, quia illius fides approbata est a testatore, vt in §. hoc non est perpetuum instit. de satisf. tut. & cur. & ibi Ang. Aret. sub num. 1.

Hoc amplius nota, quod si testator liberauit, & absoluit tutorem à reddenda ratione, tunc non faciat eum iurare de reddenda ratione, sed potest illa verba inuentarium de rebus eorum facere rationem vero administrationis reddere, cum ab ea fuerit absolutus a testatore non aliter quam de iure debuerit teneatur, & quod
 4 testamentarius tutor non teneatur præstare fideiussorem ultra prædicta habetur per Specul. in §. si tutor in 3. par. lib. 1. in tit. de Tutore Cautus etiam debet esse notarius, quod in aditione hæreditatis facienda per pupillū, siue illius tutorem, siue simpliciter,
 5 siue aliter adeatur, ne scribat M. & N. scientes hæreditatem patris eis delata hæreditas dicitur quam quis adeundo consequi valeat l. delatam, ff. de verb. signif. & filius famil. non potest adeundo acquirere patris hæreditatem cum dominus censeatur etiam viuo patre, & administratio sola transire videtur in filium, sed scribat notarius, quod M. & N. & filij B. scientes patrem defunctum, & ipsos suos hæredes esse, hæreditati paternæ se immiscuerunt. Ias. in l. qui purat. ff. de acquir. hæred. sub num. 20. licet Bal. in l. potuit quaest. 7. C. de iur. delib. dicit hoc esse ridiculum, quoniam verba impropria accipienda sunt, vt actus valeat. Ad tollendum igitur omnem dubietatem remedium est, quod post verbum adiuit, seu adiuerunt adiciatur, & se immiscuit, seu immiscuerunt, nam propter hoc verbum, subsinebitur, vt patet ex dictis per Alex. in consilio
 6 126. Viso processu, lib. 7. Superest etiam dicere, quod solus tutor non debet adire hæreditatem sine interuentu pupilli, cum vtriusque voluntas, & consensus requiratur, vt per eundem Ias. in l. pro hærede, sub n. 10. ff. de acquir. hæred. An autem iudex possit dare tutorem etiam rebus extra suam prouinciam existentibus, vide Bart. in l. propter §. qui se. n. 2. ff. de exc. tut. & in l. 1. n. 9. ff. de tut. & cur. dan.

Alia forma legitimæ tutelæ.

Magnificus D. Iudex donnam A. matrem B. pupilli filii q. T. in ipsius præsentia constitutam eiusdem B. tutelam petentem, & affectantem, cum eadem tutela sibi secundum iuris ordinem deferatur, & ipsa sit in ea ceteris præferenda, eidem B. pupillo tutricè constituit, & deputavit, illiusq. psonæ, & bonorū administrationē decrevit dicendo eidē, & ter replicando esto tutrix d. B. vtilia pro eo facito, & inutilia prætermitto, & ita eadem donna A. facere promisit, ipsiusq. res, & bona ad cōmodum, & vtilitatē ipsius pupilli bona fide custodire, & saluare, inuentarium de rebus ipsius fideliter conficere, & administrationis suæ rationem tempore debito cum integra reliquorū restitutione reddere, & pro eo quod sic faciet ibidē præsens N. qui sciens, &c. sponte, &c. pro d. donna A. accessit, & promisit vti principalis, principaliter, & in solidū accessit, quem præsentem eadem donna A. promisit releuare indemnem, ita quod, &c. alias, &c. Pro quibus omnibus, &c. renuncians dicta donna A. ben. sen. conf. velle, & secundis nuptiis, & omni alij legum auxilio, de quibus iuribus, & H. auxiliij præfata D. A. fuit per eundem D. iudicem ad plenum certificata, super quibus præmissis præfatus D. iudex suam, & dictæ suæ curiæ, auctoritatem interposuit, suppletis, &c. super quibus, &c. Actum, &c.

DE TUTE LA, QVAE DATVR AD
instantiam matris. Cap. XIX.

- 1 *Alia forma tutelæ, quæ datur ad instantiam matris secundo nubentis.*
- 2 *Mulier, quæ transiit ad secunda vota an per mortem secundi viri recuperet tutelam.*

Oram, &c. Iudice, &c. personaliter constituit se d. A. & instanter B. & C. filiis suis habitis ex q. l. suo viro, dari P. protestando se velle nubere, & tutelam deferere, qui magnificus D. iudex, &c. inquisitione præmissa, dicto P. promittente, & iurante mihi notario nomine dictorum pupillorum stipulanti vtilia agere, & inutilia prætermittere, & pupillaria bona saluare, atque defensionem legitimam facere, & si-
ne

ne mora suscipere dictam tutelam decreuit, ac ipsum tutorem constituit. Reliqua extende vt supra, excepta dicta renunciatione mulieris.

- 2 Quid si mulier per transitum ad secunda vota amiserit tutelam, & mortuo secundo viro uelit eam recuperare, queritur an possit, & uideatur quod sic, re integra, scilicet si pueri tutorem non habeant, secus si tutorem habent, quia iura semel perditata iterari non debent, vt per Specul. in §. nunc dicendum de anomalis tutoribus in 3. par. libri primi de tutore, seu anomalis tutoribus.

DE ANOMALIS TUTORIBVS.

Cap. X X.

- 1 *Aliqua referuntur de anomalis tutoribus.*
- 2 *Mater, & Auia non coguntur tutelam suscipere.*
- 3 *Nec admittuntur ad tutelam nisi prauia confirmatione Iudicis.*
- 4 *Promissio tutoris de suscipiendo defensionem pupilli necessaria uidetur.*

- 1 Vm aliqua dixerimus de tutoribus testamentariis legitimis, & datiuis, nunc aliqua dicenda erunt de anomalis tutoribus, pro quorum intellectum dico, quod tutela anomala, seu extraordinaria est, scilicet matris, aut auia dicitur autem anomala, quia non est testamentaria, neque legitima, neque datiuia, testamentaria non est, quia lex prohibet feminam dari tutricem in testamento, vt ff. de testam. tut. iure nostro, cum ipsa cognata non autem agnata dicatur, cum sit per feminam sexum coniuncta; ergo non est legitima, vt ff. unde cognati l. prima, in tantum, quod si est data non habet ius constituendi actorem, nec uidetur posse administrare: si enim dari posset, cogeretur inuita tutelam suscipere, sed ei permittitur si uult, vt C. quando mulier tut. off. fun. aut matri, aut auia, in tantum, quod mater, vel auia, vt dixi, dari non potest a marito tutrix in testamento filio, uel nepoti, cum sit uiciale officium, ut ff. de tut. l. tutela, & propterea requiritur, quod sit confirmata, seu decreta a iudice, ut in l. si. C. de cur. fur. & in l. si. C. de confirm. tut.
- 2
- 3

Illud quoque non est pretereundum in hac tutela materia, quod tutius est apponere, prout apposui, quod tutor promittat defensionem pupilli, seu pupillorum sine mora suscipere, vt tenet Bart. in l. legitimus circa finem princ. ff. de leg. tuto. ubi dicit, quod per hoc uidit iam multas tutelas cassari eo, quia in instrumento non erant appo-

appo-

apposita illa verba obligatoria susceptionis dictæ defensionis, tamen Bal. in d. l. legitimos, in §. omnem tenet, quod non sit necessarium, quod formaliter apponantur dicta verba, sed sufficiunt æquipollentia, per quæ in effectu promittitur specialis defensio pupilli, sed quod sufficiant illa verba obligatoria de vtilia faciendo, vt per Ias. in l. prætor ait, ff. de oper. no. nunciat. sub num. 9. quia iura magis considerant effectum, quam formam verborum. tamen ex dictis Ias. patet, quod decisio Bart. est communiter approbata, vt ibi in fin. ex rationibus ibi relatis, scilicet quod talis promissio explicite est de forma: ex quo nota, quod ubicunque lex aliquo actu, pro forma requirit aliquod expressum verbis, quod non sufficit illud adimplere verbis generalibus, quamuis videantur æquipollentia, vt ibi sub nu. 10. in princ. quod volui hic dixisse ad memorandum notarijs, quod ad tollendum causam dubitandi, clausulam, seu promissionem hanc non omitant.

DE CONSTITVTIONE ACTORIS.

- 1 *Forma constitutionis actoris.*
- 2 *Tutor non potest constituere actorem ante contestationem litis.*

Secus, aut minor cum præsentia tutoris, & decreto Iudicis. Cap. XXI.

- 1 Oram, &c. Tutor P. cuius negocia impeditur agere, quia abest, debet, vel infirmus sit, sponte, &c. fecit, & constituit B. actorem, & defensorem ad gerendum, & administrandum negocia dicti P. pupilli in iudicio, & extra, & specialiter in causa quam dictus pupillus habet cum N. vt eius periculo administret, recipiat, & exerceat actus omnes, & quicquid per eum factum fuerit firmum, & ratum perpetuo fore promittit, ad quæ omnia Iudex interposuit decretum, suamque interposuit auctoritatem. Et licet tutor, seu curator non possit in causis pupilli, vel adulti procuratorem, seu actorem ad lites constituere ante litis contestationem, vt per Specul. in §. contra actorem, in 3. par. lib. 1. sub num. 4. de acto. constit. tamen bene possunt ipsi minores cum tutoris auctoritate hoc facere, vt ibi. Si autem tutor infirmitate, vel alia iusta causa impeditus tutelam administrare nequit: vt fortunarum suarum periculum euitet, Iudicis decreto actorem constituat, iuxta text. in l. si actor, C. de app.
- 2

DE INVENTARIO CONFICIENDO
à tutoribus. Cap. XXII.

- 1 *Tutores inventarium conficere tenentur.*
- 2 *Forma inventarij.*
- 3 *Requisita in confectioe inventarij.*
- 4 *Consuetudo attenditur in confectioe inventarij.*

1 **T**utores siue testamentarij, siue datiui sint, antequam legitime administrare valeant, inventarium rerum, & bonorum hereditatis conficere tenentur, ut per Bart. in l. tutor, qui repertorium, ff. de administrat. tut. cuius forma talis est.

In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen, &c.

- 2 **T**utor constitutus, & decreto Iudicis confirmatus Seio pupillo, & hered. q. B. vt patet instrumento eiusdem tutela manu mei notarij scripto, cum ob doli culpam euitandã, omnisque fraudis suspicionem tollendam, & ne bona pupillorum, vel minorum lapsu temporis depereant, tutores de bonis ipsorum inventarium conficere teneantur secundum legitimas sanctiones. Ideo in Dei nomine præsens inventarium, mox postquã fuit constitutus, & confirmatus, de rebus creditis, & debitis, atque nominibus debitorum hereditatis dicti q. B. & ipsius pupilli sub anno, &c. die, &c. præmissis venerabilis sanctæ crucis signaculo fecit. In primis dixit, & asseruit, se in hereditate prædicta inuenisse duo scrinia, tot vegetes, tot mensuras bladi, & tot vini, secundo immobiles, puta domos, & possessiones, terras, per loca quæ designentur: tertio, & ultimo credita, & debita dicens, & protestans idem tutor, quod quacunq; alia de cætero, de bonis dicti q. B. seu ipsius pupilli ad sui notitiam peruenerint, omnia illa manifestabit, & huic inventario per meam, vel alienam manum faciet fideliter inscribi; Formam alterius inventarij rerum, & bonorum hereditatis, quæ aditur cum beneficio l. & inventarij, habes in meo libello praxis iudicialis A. C. ad quam recurre, & melius ad Specul. in 2. par. lib. 2. §. dicto, sub num. 21. de edition. instrum. & magis plene habes per Bald. de qua in infra scripta forma, cuius requisita singulatim, pro maiori illorum intellectu hic enumero.
- 3 Primo scilicet, quod inventarium inchoetur infra triginta dies, à die scientiæ heredis hereditatem fuisse delatam: secundo, quod perficiatur infra sexaginta dies, quando res sunt in eodem loco tertio,

tertio, quod describantur res mobiles, & immobiles; & perfecto inventario hæres faciat protestationem, quod hæres in inventario faciet describere reliqua bona, prout in supradicto inventario dicitur: quarto, quod inventarium scribatur manu publici notarij: quinto, quod creditores hæreditarij citentur ad videndum fieri inventarium pro certis die, loco, & tempore: sexto, quod hæres se subscribat, & quod omnia legaliter fecit sine dolo: septimo, quod in principio ponatur signum Crucis: octavo requiritur præsentia
 4 testium: nono, quod testes cognoscant hæredem (licet hæc omnia de iure requirantur) tamen de consuetudine non seruantur tot solemnitates, alias vix posset fieri inventarium, cum tot, & tantis iuris requisitis. Ideo sufficit inventarium fieri secundum consuetudinem loci notariorum, in quo fit inventarium, vt tradit Ias. in l. sumus iam, C. de iure deliber. per totam, quoniam si de consuetudine regionis fit, quod non fiat inventarium, cum tot iuris requisitis, non videtur in culpa consuetudinem seruans. Specul. lib 2. in §. dicto sub nu. 8. de instrum. editio.

DE ADITIONE HAEREDITATIS:

Cap: XXIII.

- 1 *Forma aditionis hæreditatis cum beneficio l. & inventarij, vna cum inventario, de qua in tractatu Bal. de Perusio.*
- 2 *Vtilitas, quæ habetur ex confectione inventarij.*

1 Onstitutus Lucius Caij ciuis Perusinus coram sapienti D. Ioanne Baptista Iudice communis Perusij super his, & alijs legitimis actibus constituto per d. Episcopum pro tribunali sedente in tali loco, in qua ciuitate, & territorio sunt facultates, & bona, & maior pars hæreditatis d. Caij, dixit, & exposuit, dictum Caium decessisse condito testamento scripto manu Alexandri notarij, in quo testamento sibi hæredem vniuersalem instituit prædictum Lucium; Vnde cum cognoscat, ad eum dicti Caij hæreditatem ex testamento insolidum deuolutam, dubitans, an dicta hæreditas sit soluendo, nec ne, nolens prædictam Caij hæreditatem inconsulte, sed legis consilio ipsam hæreditatem querere, ne creditoribus, & legatarijs vltra vires hæreditarias teneatur, cum beneficio legis, & inventarij ipsam hæreditatem acceptauit, & ipsi hæreditati se immiscuit, & ad hoc, vt inventarij beneficium à iure concessum, & illa sum, &

integrum referretur, petijt vocari, & citari omnes, & singulos creditores, & legatarios, & omnes quorum interest, vel interesse etiam potest, quod si est aliquis, vel aliqui, qui credant sua interesse, quod certo termino arbitrio dicti domini Iudicis moderando debeant coram dicto Iudice in dicto loco comparere, ad videndum dicti inuentarij inchoationem, & eius perfectionem, & confectioem, ad opponendum, & contradicendum, quicquid volunt, & possunt, quare dictum inuentarium fieri non debeat, vel non possit, etiam peremptorie: alias à dicto termino in antea præcedenti ad inchoationem, & perfectionem dicti inuentarij, eorum, & cuiusque ipsorum absentia, & contumacia non obstante, & specialiter, & nominatim petijt citari A. B. & C. & D. creditores, quatenus in dicto termino, & peremptorie compareant legitime ad omnia, & singula supradicta: alias procedetur vt supra. Qui d. Iudex, viso dicto testamento, & dicta additione hæreditatis, & audita petitione dicti hæredis, commisit tali nuncio præsentis, & intelligenti, quatenus in dicto termino, & peremptorie ex sui parte, & mandato citet dictos A. & B. legatarios, & dictos C. & D. creditores, & quemlibet eorum specialiter, & nominatim personaliter, si eos personaliter inuenerint, alioquin ad domum eorum, & cuiuslibet eorum solitæ habitationis, & generaliter omnes qui se opponere voluerint, & sua putauerint interesse, quatenus in dicto loco, diè tali debeant per se, vel suos procuratores, & legitime, & peremptorie comparere, alias procedetur ad inchoationem, & confectioem dicti inuentarij eorum, & cuiuslibet eorum contumacia non obstante, & schedulam portet, & dimittat, & dicto d. Iudici referat more solito. Diè tali, &c. dictus nuncius iens, & rediens retulit se viuo mandato dicti d. Iudicis citasse prædictos superius nominatos, videlicet A. & B. personaliter, C. & D. eorum domui solitæ habitationis, & in conuicinia dicti Caij testatoris, & in alijs locis publicis dictæ ciuitatis Perusij, & generaliter omnia alia fecisse, & dixisse, quæ habuit in mandatis, & hæc ad petitionem dicti Lucij præsentis, & petentis. Diè tali, &c. in termino supradicto dictus Lucius comparuit, coram dicto D. Iudice, vt supra pro tribunali sedente, præsentibus honorabilibus viris B. Steph. & Am. ciuibus dictæ ciuitatis notis, & honestis, & immobilia possidentibus, & omni exceptione maioribus adhibitis, vocatis, & rogatis loco creditorum, & legatariorum absentium, & DD. Franc. & Iac. omnibus testibus adhibitis, vocatis, atque rogatis per dictum hæredem, & scripti inuentarij sint testes, & petijt primo interrogari per d. D. Iudicem dictos testes suo iuramento, si possi-

deant

deant idoneam substantiam in dicta Ciuitate Perusina, & si cognouerant dictum Caium testatorem, & si cognoscunt præfatum heredem, & si sunt locupletes, fide digni, bonæ conditionis, & famæ. Qui D. Iudex, dicta petitione audita, interrogauit dictos testes, prius eis delato, & præstito iuramento super præmissis, qui testes, & quilibet eorum de seipso, & de alijs contestib. asseruerunt agnouisse dictum testatorem, & cognoscere dictum heredem, & se possidere immobilia, & esse bonæ conditionis, & famæ, & habuisse notitiam de facultate testatoris. Postquam immediate dictus D. Iudex interloquendo pronunciauit dictos testes fore idoneos ad videndum inchoationem, prosecutionem, & perfectionem dicti inuentarij, & hoc ad petitionem dicti hæredis presentis, & perentis, & non comparentium contumaciam primitus, & ante omnia legitime accusantis. Postquam immediate dictus hæres volens ad inchoationem dicti inuentarij procedere, & pro principio, & præambulo dicti inuentarij fecit propria manu venerabile signum sanctæ Crucis: Item dixit esse, & inuenisse in dicta hereditate res infra scriptas. In primis vnâ domum confinatam, & item vnâ cultricem de serico, & alia reliqua, &c. & hoc præsentibus, & videntibus, ac intelligentibus dictis testibus adhibitis, & rogatis, D. Iudex mandauit dictis testibus, quod debeat interesse, vsque ad consummationem dicti inuentarij. Postquam incontinenti P. legatarius coram præfato D. Iudice comparuit, & protestatus fuit, quod suum legatum ponatur in inuentario. Item comparuit N. creditor, & protestatus fuit, quod suum creditum ponatur in inuentario, & hoc præsentem dicto heredem, & dicente, & protestante dicto legatario, & creditori, quod ostendant iura sua, & quod est paratus ponere in inuentario, quatenus de iure poni debeant, alias non. Principiato itaque inuentario (elapso primo mense) duo menses sunt ad perficiendum: Modus ergo illius perfectionis est iste. Existens dictus Lucius hæres coram dicto domino Iudice pro tribunali sedente, vt supra, volens dictum inuentarium prosequi, & finire, petijt vocari, & citari creditores, & legatarios dicti Caij, & generale proclama fieri, quod si est aliquis, vt supra, Die tali, &c. in dicto termino comparuit dictus Lucius, & citatorum non comparentium contumaciam accusauit. Postquam immediate infra scripta bona tanquam hereditaria hereditatis dicti Caij dictus hæres inseruit. Talem vineam, item vnum infortiatum, & reliqua, &c. Protestans, quod si qua per errorem posuit non ponenda, ex nunc eleuat de dicto inuentario, & si qua per errorem omisit ponere, cum ad notitiam eius peruenerint, ponet, & hoc præsentem dicto D. Iudice, & dictam

protestationem admittentē in quantum de iure teneatur; & debeat, postquam incontinenti dictus Lucius se subscribat, si scit literas, si autem nesciat, dicat se nescire. Subscriptio hæredis hæc est. Ego Lucius hæres ex testamento Caij patris mei, cum beneficio l. inuentarij prædictum inuentarium incepī, & perfecī bona fide, & sine fraude, teste mihi existente venerabilissimo signo Sanctæ crucis, quod propofui super scriptis, & subscriptis testibus, & a me adhibitis, & rogatis secundum formam iuris, si hæres nescit scribere, alius subscribat pro eo in prima, vel in tertia persona modo prædicto. Subscriptio testium hæc est. Ego Mar. Testis vocatus, adhibitus, & rogatus à dicto Lucio hærede, & à dicto D. Iudice, vt supra sedente, in locum maxime creditorum, & legatariorum absentium subscribo me, & iuramento præstito corporaliter ad Sancta Dei Evangelia, & per dictum ven. signum crucis iuro, dictum inuentarium secundum conscientiam meam esse incepitum, & perfectum à dicto hærede me præfente bona fide, & sine fraude, & me omnia vidisse, à principio vsque ad finem, & non esse conscium alicuius malignitatis (ita iuuat me Deus) & hæc ad sancta Dei Evangelia, & assero me cognouisse dictum testatorem, & dictum hæredem, & me immobilia possidere. & eadem forma cæteri se subscribant, & si omituntur illa verba in locum, &c. non est vis, quia præsumuntur coram Iudice omnia solemniter acta. Quibus omnibus, & singulis sic peractis, dictus D. Iudex (vt supra) pro tribunali sedens suam, & dictæ suæ curiæ auctoritatem, & decretum interposuit. Et si vis quod nihil obijci possit, citentur de nouo citandi ad veniendum, & opponendum, quare non debeat pronuciari inuentarium legitime confectum, & quare non debeat super eo interponi decretum. Quo facto Iudex pronuciet inuentarium legitime confectum. Argam. h. tutor à patris, ff. de confir. tuto. Sequitur videre de subscriptione notarij hoc modo. Ego N. notarius, &c. & nota, quod vbi sunt duo notarij, non videtur necessarius aliquis testis pro rescripto, s. si vero absunt, in auct. de hered. & falcid. sed tres testes loco creditorum, & legatariorum absentium semper sunt necessarij.

2. Utilitates autem, quæ habentur ex aditione hereditatis, & confectio inuentarij, singulatim enumerantur per Ias. in l. fin. §. & si præfatam, C. de iure deliber. ad quem pro illarum intellectu recurrete poteris.

DE REPUDIATIONE hæreditatis.

Forma repudiationis hæreditatis.

Rnoldus filius q. B. coram spectabili viro D. N. Iudice constitutus, qui hæreditatem dicti q. B. sui patris sibi ex paterno testamento delatam, vel ad se ab intestato spectantem sibi verisimiliter credit esse damnosam, ne à creditoribus ipsius hæreditatis pulsetur in aliquo, seu grauetur, omnimodo se ab eadem hæreditate abstinit, & eam, ac omne ex ea, commodum, & incommodum penitus recusavit. Si vero extraneus hæres, eam repudiat, sic dices.

Arnoldus filius P. hæreditatem B. sibi ex testamento ipsius B. delatam verisimiliter existimat sibi fore damnosam, Idcirco constitutus coram Magnifico Domino Iudice, &c. ipsam hæreditatem omnino repudiat, ac omne ex ea commodum, & incommodum penitus recusavit, & recusat.

Nota quod abstinere, & immiscere est proprie suorum hæredum. Repudiare autem, & adire est extraneorum, vt instit. de hæred. qualita. & disse. §. in extraneis, C. de iure deliber. super rubrica.

DE CURATORE DATO in testamento.

Forma confirmationis curæ datæ in testamento.

N Dei nomine, Amen, &c. Coram, &c. Hieronymus, &c. qui exposuit eidem D. Iudici (vt supra) pro tribunali sedente, qualiter diebus proxime elapsis vita occubuit q. Stephanus, &c. suo condito testamento, in quo sibi hæredem instituit Danielem eius filium legitimum, & naturalem in pubertate constitutum, cui reliquit curatorem ipsum Hieronymum, prout continetur in testamento manu publici notarij rogato, ad affectum validitatis sibi commissæ curæ, & omnium per eum gerendorum, petijt ab eodem D. Iudice, vt supra pro tribunali sedente dictam eius curam sibi confirmari, & quatenus

opus sit eam de nouo decerni, offerens se paratum dictam curā, & defensionem personæ, & iurium ipsius Danielis suscipere, aliasque, & alia facere, ad quæ de iure tenetur. Qui magnificus D. Iudex, vt supra pro tribunali sedens, habita plena informatione de tenore testamenti dicti q. Stephani, in quo idem Hieronymus fuit curator deputatus dicto Danieli, ipsum quidem Hieronymum in curatorem confirmauit, & quatenus opus sit dictam curam personæ, & administrationem bonorum dicti Danielis decreuit, dicendo eidem Hieronymo, & ter replican. esto curator, & alias prout in supradicta forma tutelæ datiuæ, quam reassumere poteris; et sequere de verbo ad verbum, prout in ea mutadis mutatis.

DE CVRATORE DANDO VENTRI.

Cap. XXIV.

- 1 *Forma curæ data ventri vxoris.*
- 2 *Mater an sit admitenda ad curam filij.*

I vero datur curator ventri vxoris, & bonis, seruetur formæ tutelæ, quæ datur ab intestato, præuia expositione facienda coram Iudice, vbi mulier narret virum suum decessisse ab intestato ipsa relicta prægnante, prout ex apparentia corporis videre est, et vt informari potest ipse Iudex ab obstetrice, et alijs mulieribus ibidem præsentibus, & prædicta vera fuisse, et esse affirmantibus, et ne bona relicta per dictam suum virum, damnum patiantur defectu legitimi administratoris, et etiam pro conseruatione iurium ipsius vxoris, ne ex negligentia sibi in aliquo præiudicetur, petit ventri suo decerni curatorem.

- Qui Magnificus D. Iudex intellectis, & auditis superius expositis per ipsam d. mulierem constitio sibi exposita per eam vera fuisse, et esse, tam per apparentiam corporis ipsius, quam per informationes ibidem receptas à tali obstetrice, necnon a B. & F. affinis ipsius mulieris ibidem præsentibus, et suo iuramento per eas præstito in manibus ipsius d. Iudicis, dictum curatorem, scilicet N. ibidem præsentem, et onus huiusmodi in se sua sponte suscipientem, eidem ventri, et bonis prædictis deputauit, reliqua extende prout in alia tutela, quæ superius habetur ab intestato: Sed nunquid Mater debeat ad curam filij vocari, cum ad illius curam vocetur. et videtur, quod non; quia officium virile est,

est, vt C. quando mu. tut. off. su. potest. l. 1. vnde cum sola tutela
 his mulieribus concedatur, non debemus ei cōcedere curam arg.
 extra de transla. inter corpor. extra de deci. sed dic contra vt per
 Specul. in §. cum autem, col. 2. cod. tit. versio. sed nunquid.

DE CVRATORE DANDO

bonis filij fam.

Forma cura que datur bonis filij fam.

IN Dei nomine Amen, etc. Coram, &c. filius
 Francisci dixit, et exposuit eidem Domino Iu-
 dici, vt supra pro tribunali sedenti, quod licet
 ipse Iacobus plura, et diuersa bona habeat ad
 ipsum diuersimode spectantia, quorum admi-
 nistratio de iure spectat, et pertinet eidē Fran-
 cisco suo patri, tamen ipse Franciscus ea negli-

git, nec conseruare permittit, neque ea studiose (vt bonum de-
 cet patrem fam.) gubernare intendit, in maximum ipsius Iacobi,
 et bonorum predictorum detrimentum; Quapropter instanter pe-
 tiit, et requisit ab ipso domino Iudice, vt supra pro tribunali
 sedente, quatenus velit, et debeat dictis bonis dare curatorem,
 scilicet Christophorum patrum ipsius Iacobi, germanum fratrem
 dicti Francisci, ne bona ipsa tendant in sinistrum. Qui d. Iudex,
 vt supra pro tribunali sedens, attendens requisitionem huiusmodi
 fore iustam, et rationi consonam, vocato prius ad se dicto Fran-
 cisco, qui prauia Iudicis interrogatione respondendo, dixit, et pe-
 nitus recusauit coram ipso, et omnibus alijs ibidem assistantibus
 dicta res, et bona predicti Iacobi: ad illius, et bonorum suorum
 indemnitati consulendum, et ei de opportuno remedio providen-
 dum, eundem Christophorum ibidem presentem, et onus huius-
 modi sponte sua suscipientem, in curatorem dictis bonis dedit,
 constituit, et deputauit, ac administrationem dictorum bonorum
 ei decreuit. Qui Christophorus sic vt supra deputatus promisit
 eidem domino Iudici, et ipsi Iacobo presenti, etc. dicta bona cum
 ea qua decet conuenientia gubernare, et administrare, illaq;, et
 illorum iura, ac ipsam Iacobum indefensa, et indefensum non de-
 relinquere, illorumq; inuentarium fideliter, et sine dolo conficere,
 aliasque, et alia facere, ad que de iure tenetur, et pro eo, quod
 sic faciet ibidem presentens extēdantur reliqua prout in supradictis,
 et alijs formis, mutandis mutatis.

Et cum plura dixerimus de tutoribus, et curatoribus supra-
 dictis,

dictis, aliqua alia etiam visum est referre de deputationibus curatorum, & actorum ad lites agitandas, quæ licet in mea Iudiciali praxi, sub cap. 52. libro primo satis diffuse explicata fuerint, tamen non inutile, pro minori partium dispendio, & labore hic repetere censui.

DE DEPUTATIONE CURATORVM,
& actorum ad lites. Cap. XXV.

- 1 Citatio pro obtinenda executione in bonis debitoris, qui in curia obijt, nullis relictis heredibus, qui citari possint.
- 2 Decretum in huius citationis.
- 3 Post primam citationem, sit alia similis citatio per duos cursores.
- 4 Post hanc secundam citationem, sit citatio per affixionem, iuxta formam decreti.
- 5 In termino citationis quarto pro quarta dilatione, curator hereditati iacenti deputatur.
- 6 Deputato curatore, contra eum, æque ac contra principalem processum firmatur.
- 7 Si est institutus certus hæres in testamento defuncti, qui absit ab Vrbe, proceditur modo antedicto; Sed curator illi heredi certo, non autem hereditati iacenti deputatur.
- 8 Quomodo procedendum erit contra heredem minorem.
- 9 Si hæres est insans, non poterit citari. & quare?
- 10 Qui citari debent, quando hæres insans est, & quomodo?
- 11 Infanti proximior aliquis in actorem eligitur, & plura requisita circa hanc deputationem.
- 12 In omnibus prædictis casibus mandatum contra bona defuncti decernitur.
- 13 Si curator non est generaliter deputatus ad omnes causas, alij creditores processum contra eum formare nequeunt.
- 14 Deputatur aliquando curator furioso, & quomodo? & quæ necessario verificanda sunt?
- 15 Deputatio curatoris bonis mercatoris decessi.

SI quis habet debitorem, qui hic in Romana Curia decedat, nullis relictis heredibus, qui citari possint, ad effectum habendi executionem contra bona, ita proceditur. Citentur heredes sint, velint q. D. N. ad comparandum legitime, & acceptandum, vel refutandum hereditatem prædicti q. N. alias videndum deputari curatorem illius hereditati iacenti primo pro prima dilatione ad p. d. Citatio

hæc datur cursori, qui facta diligentia de reperiendo heredem do-
 mi, in qua dictus q. N. mortuus fuit in vicinia, & alijs locis pu-
 blicis, & de hoc relatione facta, Iudex committit hanc diligen-
 2 tiam per duos cursores faciendam; quo facto fit alia similis ci-
 3 ratio, & traditur eidem cursori, qui vna cum alio cursore dili-
 gentiam facit; & subinde ambo referunt fecisse diligentiam, & non
 inuenisse, vt supra: sequuta hac diligentia per duos cursores, Iu-
 dex decernit processum per affixionem ad valuas Curia, & do-
 micilij defuncti, si illud habebat; sin autem per affixionem ad
 valuas Curia; & aciei Campi Flora. Post hæc fit alia citatio in
 hunc modum. Citentur per affixionem ad valuas curia, & aciei
 Campi Flora, seu domi solita habitacionis q. N. heredes, si qui
 sint, etc. sequere ad vnguem, vt in citatione superius posita.
 In cuius citationis termino Iudex mandat citari ad idem pro se-
 cunda dilatione, & sunt alia tres citationes simili modo pro se-
 cunda, pro tertia, & pro quarta, & superabundanti dilatione in-
 terpellate vna die pro alia, & prout Iudicis decreto. In termi-
 no vltima citationis, qua fit pro quarta, & superabundanti di-
 latione comparat creditor, & curatorem hereditati iacenti de-
 5 putandum, ac fideiussorem pro eo conducit, quem curatorem Iu-
 6 dex deputat sub forma de qua supra. His præmissis citatur cu-
 7 rator ad omnes adus requisitos, ac si esset principalis. Verum
 si debitor in Curia Romana moritur condito testamento, & in
 eo relicto certo herede qui ab Vrbe absit, præcedentibus diligen-
 tijs modo præmisso faciendis, curator, seu defensor hereditati,
 & bonis defuncti, non autem hereditati iacenti deputatur, cum
 certus adsit hæres, contra quem iudicium (vt natura cause sua-
 det) formatur pro satisfaciendis creditoribus hereditarijs, qui-
 bus creditoribus hereditarijs prius, & deinde honoratis in testa-
 mento de bonis hereditarijs satisfiet, vt per Socin. Iunior. in l.
 1. in titulo de legatis primo, numero 327. Decius consil. 109,
 curator etiam datur bonis ad instantiam illius, qui sperat succe-
 dere ab intestato, & qui id postulat, recte postulat, quia sua in-
 8 terest bona conservari. Angel. consil. 108. colum. 1. Alexand. consil.
 4. numero 4. libro secundo, sed si mortui debitoris heres mi-
 nor sit, & curatore indigeat, citatur ipsemet heres, quamuis mi-
 nor sit, modo tamen maior sit septennio, ad comparandum legi-
 time, & alias videndum sibi deputari curatorem, seu actorem ad
 lites, primo pro prima dilatione. Et seruatis modo antedicto
 quatuor terminis, actorem ad lites, vel curatorem Iudex depu-
 tat, cum quo fit legitimus processus, vt supra diximus. At
 9 si heres infans est minor septennio, non potest ad causam citari,
 cum

- cum non habeat velle neque nolle ; sed citatur tutor testamentarius, si est, sin autem mater tanquam necessaria, & legitima tutorix, & administratrix sui filij, seu agnati, & cognati, sin minus citantur ij, in quorum est potestate, ad comparandum in iudicio coram D. & minorem defendendum, ac petendum ei curatorem, seu actorem ad lites deputari, alias videndum illum per dominum ex officio deputari. Afflic. decis. 262. numero 2. & sequen. & præcedentibus supra narratis dilationibus per Iudicem
- 10 actor ad lites, siue curator aliquis proximior, aut aliquo modo attinens deputatur, ne infans indefensus remaneat, vt habetur in superius allegata decis. per totum, vbi habetur, quod processus factus cum curatore aliter, quam supradicto modo deputato, est nullus, quia iudex daret curatorem infanti, qui non potest petere curatorem sibi dari; quia illa ætas quicquid videt ignorat: curator autem ad lites non datur nisi petenti, Alex. consil. 22. in
- 11 fin. Bald. in cap. 1. de milit. Vassal. qui contu. est, fit ergo proces-
- 12 sus modo præmissis, & mandatum contra bona defuncti tantum
- 13 conceditur, si superuenerint alij creditores, & citent curatores, vt supra deputatos, processus non est ualidus, nisi deputatio se extendat ad omnes alias minoris causas. Deputatur nonnunquam
- 14 curator furioso, seu mente capto ad illius proximiorum instantiã, examinatis testibus summarie, & extraiudicialiter, super eo, quod N. est mente captus; h'sque examinatis, Iudex personã, & bonis prædicti N. curatorem in gradu proximiorẽ, cum solita cautione de vtilia faciendo, & inutilia prætermittendo, ex officio deputat, nec requiritur super hoc plenaria cognitio, seu inquisitio, sed sufficit, quod aliquo modo constat de furore, vel adhibere medicos, qui hoc cognoscant, vt in l. obseruare, ff. de curat. fu. & pro. citata per Alex. consil. 86. vers. verum est, quod causę cognitio n. 5. & ratio, quia talis deputatio curatoris non causat præiudicium ei, cui deputatur. Item deputatur curator prodigo (vt habetur per Spec. in lib. 1. par. 3. in tit. de curatore, cui prodigo Iudex ex officio potest etiã interdicare administrationẽ sine alicuius citatione, vt per Marant. de ord. iud. in 6. p. de citatione 1. memb. iudicij sub n. 37. Deputatur etiã curator bonis defuncti, seu decoccti, instãtib. creditorib. quorũ requisita satis diffuse explicauim in c. 54. li. 1. eo. ti. cuius instru. deputationis curat. bonis de coccti formã, tãquam non semel occurrentis, hic conscribere volui.
- 15 Et hæc est. In nomine Domini Amen. &c. Anno, &c. Comparuerunt coram R. P. D. Mattheo Buratto iu. vtr. doct. vtriusq; signaturæ Sanctiss. D. N. Papæ Referendario Illustriss. & Reuerend. D. Auditoris Cameræ in ciuilibus Locumtenen. meq. Notario, etc.

mag. DD. N. & N. deputati à creditoribus D. N. olim mercatoris in Vrbe, & pro omni eorum priuato, & particulari interesse, & dictis nominibus respectiue stante notoria decoctione, & fallimento dicti N. petierunt ad instantiam, & commodum, ac vtilitatem dictorum creditorum, & vt celerius eis de eorum respectiue creditis satisfiat aliquem in curatorem bonis iacentibus dicti N. deputari, qui curator ad eorundem creditorum vtilitatem, & vt celerius eorum credita consequi possint, & valeant, omnes, & singulas actiones mouere, pertractare, agere, defendere, prosequi, & expedire in iudicio, & extra possint, & valeant, & confisi præfari dd. N. & N. nominibus quibus supra de fide d. A. petierunt eundem A. in curatorem bonis dicti N. vt supra deputari omni meliori modo, &c. Qui Reuerendissimus D. Locumtenens attendens requisitionem huiusmodi fore iustam, & rationi consonam dictum D. A. ibidem præsentem, & onus huiusmodi in se sponte suscipientem in curatorem bonis præfatis, ad effectum omnes, & singulas actiones contra quoscunque mouendi, & quascunque moras actiue, & passiuæ pertractandi, agendi, defendendi, & prosequendi in iudicio, & extra, necnon pecunias, & credita quacumque exigendi, & recuperandi, ad effectum, vt beneficio dictorum creditorum deponantur penes aliquem campforem, fide, & facultatibus idoneum, per supradictos DD. deputatos deputandum, & de exigendis, & recuperandis quoscunque, quietandi, ac iura, & actiones si opus fuerit cedendi, cum clausulis solitis ad lites, & cum omnibus facultatibus, & auctoritatibus talibus curatoribus dari solitis, & consuetis, & de iure requisitis. & in similibus necessarijs, & opportunis deputant; Dicendo eidem curator esto, & vtilia predictis creditoribus, & bonis facito, & inutilia prætermittito, & quod ita faciet præfati DD. N. & N. proprijs, & priuatis nominibus, ac vti principales principaliter, & insolidum, scientes se, &c. sponte, &c. pro dicto A. fideiusserunt, & promiserunt. quos DD. N. & N. sic promittentes, præsentem, &c. dictus D. A. à fideiussione, & promissione huiusmodi indemnes penitus, & sine damno releuare promisit, ita quod, &c. alias, &c. de quibus, &c. Pro quibus præmissis, &c. Super quibus omnibus idem R. P. D. Locumtenens, vt supra pro tribunali sedens ad petitionem, & instantiam dictorum Dominorum Deputatorum auctoritatem suam qua fungitur, & dictæ suæ curiæ decretum interposuit, supplendo omnes, & singulos tam iuris, quam facti defectus, si qui forsan in præmissis interuenerint, omni meliori modo, &c. super quibus, &c. Actum, &c. præsentibus testibus, &c.

Deinde, & incontinenti coram eod. R.P.D. Locumtenente, in loco, vbi supra, pro tribunali sedente, meque Notario, & c. comparuit idem D.A. curator, vt supra deputatus, cum præsentia, decreto, & auctoritate dicti R.P. D. Locumtenentis constituit eius, & dictorum bonorum dicti N. vel illius creditorum, & deputatorum prædictorum actorem Dominum B. in Romana curia causarum procuratorem, præsentem, & onus huiusmodi in se sponte suscipientem, ad omnes, & singulas dictorum bonorum, seu illorum creditorum dicti N. lites, & causas, ciuiles, & criminales, prophanas, meras, & mistas, motas, & mouendas, actiue, & passiuè contra quascunq; personas & c. in quocunq; foro, siue iudicio, atque instantia, & coram quibuscunq; DD. Iudicibus comparendum, agendum, & c. cum elausula ad lites, & generaliter & c. Promittens & c. releuans & c. super quibus omnibus idem d. A. curator petit à præfato R.P.D. Locumtenente auctoritatem suam, & dictæ eius curiæ decretum interponi. Qui R.P.D. Locumtenens, vt sup. pro tribunali sedens causa cognita, suam & dictæ suæ curiæ decretum interposuit, suppletis, & c. Actum Romæ & c. præsentibus & c.

Nec præscriptas formulas prætereundas, sed hic omnino tanquã nedum in R.P.D. A.C. verum etiam omnibus alijs vrbs, & aliorum locorum ciuitatum tribunalibus, necessarias, conscribendas fore censui: quoniam eueniente casu decoctionis alicuius mercatoris, qui timore carcerum statim fugam arripuit relictis quampluribus bonis, iuribus, & actionibus, in quibus succedunt illius creditores, qui ad effectum eorum credita consequendi, & eorum actiones contra quoscunq; in iudicio, & extra experiendi pro validitate processus desuper faciendi, curant ad præscriptam deputationem detenire, cuius formam tanquam huic rei conuenientem superius scripsi.

ALIA DE DEPUTATIONE ACTORIS.

Cap. XXVI.

- 1 Actor ad lites constituitur periculo actoris.
- 2 Actor ad lites non constituitur nisi post litem contestatam.
- 3 Et quando valida sit illius constitutio.
- 4 Forma instrumenti constitutionis actoris.

AD hæc nota, quod sæpissime constituitur actor à tutore, seu curatore ad lites, eorum periculo, vt inst. de cur. §. fin. C. de procur. & constituuntur tantum post lit. cont. non ante sine decreto

creto Iudicis, vt d. C. de proc. si ergo tutor fuerit monitus, vel dictatus ad hoc, vt valida sit constitutio actoris præceden. negatione, 3 vel litis contestatione per ipsummet facienda. Subinde illius constitutionem valide, facere poterit instrumentum, ergo actoria facta à tutore, seu tutrice sic conficitur D. A. mater, & tutrix B. filij q. T. coram d. Iudice pro Tribunali seden. ac in mei notarij personaliter constituta, quia propter debilitatem sexus, & personę, & quia etiam nimis est à foro iudiciali remota, & ob alia legitima impedimenta personaliter intendere, & assistere non valet causis, quas ipsa nomine dicti pupilli habet, vel habere intendit specialiter cum d. N. & generaliter contra quamcunq; aliam personam quauis de causa, & occasione, tam in agendo, quam in defendendo. Idcirco confissa de idoneitate, & integritate d. P. ibidē præsentis ipsum fecit, constituit, & deputauit actorem in dictis litibus peragendis, pertractandis, & prosequendis coram quocunque Iudice, & in quacunque instantia comparend. omniaque alia faciend. gerend. & exequend. in præmissis, & circa ea necessaria, & opportuna, & prout ipsamet tutrix facere posset si præsens, & personaliter interesset, cui actui legitimo idem Iudex, vt supra pro tribunali sedens suam auctoritatem interposuit, & decretum, super quibus &c. Actum &c. testibus &c.

PLURA ALIA REQUISITA IN DE-
putatione curatoris dandi in bonis iacentibus
ad instantiam creditorum.

Cap. XXVII.

Si autem curator datur hæreditati iacenti, seu vacati ultra iam dicta visum est etiam pro validitate processus, & ad hoc vt legitime perueniri possit ad dationem dicti curatoris plura videntur requiri. Primum quod detur ad instantiam creditorum, & quod in hoc concurrat maior pars ipsorum, Specul. de curatore, §. cum autem vers. opponitur, secundum quod nominatim citentur hi, quorum est prima causa successionis, & quod non sufficiat generalis citatio Bart. in l. si diu, ff. quibus ex cau. in poss. ea. Alex. in cons. 107. §. vol. tertium, quod præmittatur citatio ad deliberandum, an velit acceptare hæreditatem, & si hæres extraneus sit non statuatur tempus ad deliberandum minus 100. dierum, dicit idem Bart. in d. l. si diu, & in l. si quis constituatur, §. i. & si est de-

descendentibus annus. quartum, quod curator facere debet inventarium, Specul. eo. tit. de curatore d. §. cum autem, vers. in certis casibus. Quintum, quod curator satisdet, de quibus requisitis Vide Angel. in cons. 193. incipien. pro decif. 3. col. & Are. in cons. 109. 1. col. sed prædicta requisita potius procedere videntur ex subtilitatibus, & apicibus iuris quem ex consuetudine, quæ præmissis contrariatur ex paucis infradicendis. Nam quo ad primum requisitum de maiori parte creditorum satis sufficit apparere de maiori parte eorum, qui in processu agunt. Quoad secundum, quod debeant citari nominatim procedit quando hæredes sunt certi, sed si incerti fuerint sufficit quod ad eos præmittatur generalis citatio per proclama. Quoad tertium de certo tempore superius dicto statuendo dicitur, quod Iudex potest illud diminuere, & prorogare arbitrio suo. Quoad quartum de inventario id verum neri debere, sed in illius confectioe attenditur consuetudo loci, ubi inventarium fit, vt alias dixi, & probaui. Quo vero ad quintum requisitum circa satisfationem ea non videtur superflua, sed omnino necessaria, tam ex iuris, quam consuetudinis dispositione, & Iudex nunquam interponit decretum super curatoris deputatione nisi cum dicta satisfatione quæ parum refert, quod tunc vel postea præstetur, modo tamen præstetur, antequam cum eo iudicium agatur & ita ut supra dictum est circumscriptionis tot iuris requisitis de consuetudine, & obseruantia eiusdem A. C. tribunalis attestor.

DE MODO PROCEDENDI PRO RESTITUTIONE rei venditæ ex remedio l. 2. de rescin. vendi. Cap. XXVIII.

- 1 *Requisita obtinendi in hoc remedio rescissionis uenditionis.*
- 2 *Modus in eo procedendi & ferendi sententiam.*
- 3 *Quod dispositio d. l. procedit etiam quo ad bona subhastata.*
- 4 *Et etiam quo ad bona mobilia, & quomodo de eis fiat petitio.*

CVM iste processus rescissionis ex dicto remedio l. 2. satis sit quotidianus, & in omnib. vrbis, & orbis tribunalis frequentatissimus. Ideo omissis infinitis illius quæstionib. relatis à doctis. viris, qui ex professu in his scripserunt, hæc tantum pauca quoad modum procedendi visa sunt breuiter referenda. Quod scilicet tale remediū intèrans tria in monitorio quod seruit loco libelli, necessario exprimere debet; primum quod res de cuius restitutione agi-

tur tam tempore illius celebrati contractus venditionis quam etiam ante, & post, res erat maioris pretij, & æstimationis. Secundum quod vënditor offerat se pretium restitutum. Tertium quod venditor fuit deceptus, aut errore ductus ad vendendum rem vi-
 liori pretio, & propterea tanquam læsum ultra dimidiam iusti pretij eandem venditionem ex dicto l. remedio rescinden. fore, & esse, vt hæc omnia narrantur in monitorio, cuius formam habes inferius in 4. libro.

- 2 Quo monitorio contra partem aduersam legitime exequuto, & in actis per cursorem iudicialiter relato exhibitoque, & producto dictæ venditionis instrumento ad effectum illum impugnandi, & rescindendi contentis in monitorio articulatis, illisque sufficienter probatis, repetitoque statuto vrbis de læsione, quatenus ei in casu de quo agitur locus sit, de quo in cap. 15 4. libro primo, debitisque terminis de more, & stylo Curix seruari solitis seruatis, illisque reiteratis. Demum fertur sententia, in qua iudex pronunciat venditionem rescindendam fore, & esse, & emptorem condemnat ad restituendum rem emptam venditori recepto ab eo pretio oblato, vel parte petente poterit condemnare emptorem ad supplendum iustum pretium declarandum præuia æstimatione peritorum, cuius
- 3 l. 2. dispositio, probata dicta læsione, procedit etiam quoad vendita, seu deliberata per viam curix præuia illorum subhastatione, vt in quæst. huius remedij lib. 2. tradit Cagnol. qui attestatur de communi tam Cano. quam Legistarum, sub num. 160. Et etiam procedit,
- 4 quoad bona mobilia si extant, sin autem ad restituendum iustum illorum pretium modo præmisso æstimando, vt ibi. Et licet in hoc l. 2. remedio plura alia hic referre potuerimus, tamen cum illius que stio satis sit diffuse scripta à tot, & tantis viris doctissimis, qui in hoc ex professo scripserunt, de his hæctenus. Huic prædicto remedio poterit applicari remedium l. si quis maior, C. de transact. & modo præmisso formare monitorium, addendo tantum in fine obligationem instantiæ de restituendo acceptum; iuxta terminos d. l. si quis maior, mutatis mutandis, singula singulis congrue referendo, ac debite adaptando.

Notandum est etiam quod hoc l. secundæ, de rescind. vend. remedium habet etiam locum in diuisionis contractu cum sit bonæ fidei contractus, & propterea siue ex sortis infœlicitate, siue dolo alterius partis læsio fuerit intolerabilis, & valde læsua, debet in melius reformari, & in hoc officium iudicis implorari, tam ex prædicto remedio l. 2. quam ex remedio l. 3. C. communia, vtriusque iudicij, obtinendo monitorium contra partem læden-

tem, vt debeat diuisionem bonorum in melius reformasse, & ad debitum, & iustum modum reduxisse, vel suppleuisse id, quod immoderate, seu dolose, ac indebite factum fuit, ad hoc vt partes illorum magis melius adæquentur, & vnusquisque ipsorum suam debitam portionem (prout iuris est) debite consequatur, & in præmissis, & circa ea, ius, iustitiam ministrari vidisse, præmissis, & omni alio meliori modo, &c. cum clausula, & si senserit se, &c. compareat, &c. alioquin, &c.

Finis Tertij Libri.

SALLVSTII TIBERII

A CORNETO,

DE

MODIS PROCEDENDI

IN CAVSIS, QVAE CORAM

AVDITORE CAM. AGVNTVR.

LIBER QVARTVS:

*Citatio pro exquitione Cameralis obligationis
extra Curiam.*

Etrus Paulus Crescentius Prothonotarius Apostolicus, utriusq. Signaturæ Sanctissimi D. N. Pape Referendarius, ac eiusdem Sanctissimi, eiusq. Camerarii, necnon causarum curiæ Camerae Apostolicæ generalis Auditor, Romanæque Curia Iudex ordinarius; sententiarum quoque, & censurarum in eadem Romana Curia lazarum, ac litterarum Apostolicarum quarumcunque, vniuersalis, & merus exequutor ab eodem Sanctissimo specialiter deputatus. Vniuersis, & singulis dd. Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Scholasticis, Cantoribus, Custodibus, Thesaurariis, Sacristis, Canonicis, Parochialium Ecclesiarum Rectoribus, eorum locatenentibus, Plebanis, Viceplebanis, Cappellanis, Curatis, & non Curatis, exterisque presbyteris, Clericis, Notariis, & Tabellionibus publicis quibuscunq. per ciuitatem, & diocesim N. ac alias vbi libet constitutis, illique, vel illis, ad quem, vel ad quos præsentem nostræ litteræ peruenierint, salutem in Domino, & nostris huius-

modi, imo verius Apostolicis firmiter obedire mandatis. Pro parte d. N. creditoris d. M. in scutis centum auri in auro occasione rotidem sibi gratis mutuatorum, vt in instrumento per N. publicum Notarium recepto, & in actis infra scripti nostri Notarij exhibitio habetur, principalis instanter requisiti. Vobis omnibus, & singulis supra nominatis, & vestrum cuiuslibet in solidum harum serie committimus, ac sub 100 ducatorum auri Camera; locis pijs arbitrio nostro applicandorum, & pro illis mandati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicationis, alijsq. Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis præcipimus, & mandamus; quatenus statim visis, & receptis præsentibus, & simul, ac earum vigore fueritis, vel aliquis vestrum fuerit requisitus ex parte nostra, imo verius Apostolica auctoritate, eundem ex aduerso principalem in eius propria persona, si eum commode habere poteritis, secus domi suæ habitationis præsentium copia dimissa citetis, vt nos etiam ipsum citamus; quatenus sexta die, post præsentis citationis exequutionem si iuridica fuerit, alioquin prima die iuridica, post eam immediate sequenti compareat in iudicio legitime coram nobis, seu Reuerendo Patre Domino nostro in ciuilibus Locumtenente, per se, vel procuratorem suum idoneum ad dicendum, & excipiendum quicquid verbo, vel in scriptis voluerit, contra instrumenta, & iura nomine prædicti N. creditoris, coram nobis producta, & repetita; videntum super illorum recognitione, quatenus opus sit, testes induci, & iurare, obligationemque in forma Camera, in illis appositam, iuxta Curia nostræ stylum extendi mandari; necnon soluendum dicta scuta centum, per eum debita iuxta suæ obligationis formam, aliasque & alia faciendum, & adimplendum, ad quæ ex forma dictæ eius obligationis tenetur. Alioquin lapsa prædicto termino nos contra eum citatum, iustitiæ medio, ad omnes actus, & terminos opportunos, ac totalem, & finalem instrumenti Cameraalis obligationis exequutionem, vsque ad integrum debiti satisfactionem, etiam per audientiam litterarum contradictarum; & alias, vt in similibus obligationibus in forma Camera de more, & stylo Curia nostræ fieri, & procedi consuevit; procedemus, ipsius citati absentia, seu contumacia in aliquo non obstante. In quorum omnium fidem præsentibus à Notario nostro infra scripto subscriptas, & Camera Apostolicæ sigillo munitas concessimus. Datum Romæ in ædibus nostris Anno à Natiuitate Domini 1607. Indictione sexta, die vero decima Ianuarij, Pontificatus Sanctissimi D. Nostri D. Pauli diuina prouidentia Papæ Quinti, Anno secundo.

Monitorium de desistendo à molestijs.

Petrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. Perlatum est ad nos B. indebite A. super prædio sito, &c. quod ipse post omnem hominum memoriam iusto titulo possidet, molestare velle iactasse. Nos igitur A. nomine de iuris opportuno remedio requisiti. Vobis omnibus, &c. committimus, &c. quatenus statim, &c. sub quingentorum, &c. moneatis prædictum B. ex aduerso principalem, vt nos etiam his litteris monemus, & requirimus; quatenus infra sex dies, quarum duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione Canonica assignamus, sub quingentorum, &c. pœnis, debeat à quibuscunque iactationibus, molestationibus, vexationibus, & impedimentis, ipsi A. super dicto prædio quauis de causa, non tamen iudicialiter præstitis, ac illatis, ac inferri comminatis re ipsa, & cum effectu destitisse, ipsumque A. prædio huiusmodi, fructuumq. & prouentuum illius perceptione libere, ac pacifice vti, frui, & gaudere permisisse. Alioquin prædictum sic mōnitum, si in præmissis se fore grauatum senserit, citetis peremptorie, prout nos citamus, quatenus sexta die post præsentium exequentionem, si erit iuridica, secus prima die iuridica post eam sequenti compareat Romæ in iudicio legitime coram nobis, seu R. P. D. in ciuilibus Locumtenente nostro per se, vel procuratorem legitimum ad videndum in causa huiusmodi ad omnes & singulos actus, & terminos necessarios, vsque ad diffinitiuam sententiam inclusiue, etiam lite non contestata procedi, aliasq. & alia fieri super his necessaria. Certificantes citatum, quod siue comparuerit, siue non, nos nihilominus ad hæc, & alia, quæ iustitia suadebit eius absentia, seu contumacia minime obsistente procedemus. Committimus vobis præterea sub eisdem pœnis, quod quibuscunque iudiciis Ecclesiasticis, & secularibus, ordinarijs, & extraordinarijs, ac commissarijs quibuscunque, & præsertim d. B. inhibeatis, vt nos etiam inhibemus, ne sub eisdem sententijs, censuris, & pœnis prædictum A. super interdicto prædio, illiusque possessione, & fructuum perceptione, seu alias quouis quæsito colore, seu prætextu directe, vel indirecte, tacite, vel expresse molestare, aut in iudicium alibi quam coram nobis trahere præsumant. Et quod secus factum fuerit reuocabimus, & in pristinum statum reducemus. In quorum, &c. datum, &c.

Aliud pro solutione pensionum.

Petrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. Ex parte A. cui alias annua pensio scutorum centum super Parochialis Ecclesiæ N. dicece-

sis N. fructibus, redditibus, & prouentibus Apostolica auctoritate referuata extitit, in Romana Curia persoluenda, vt in litteris Apostolicis, sub plumbis, vt moris est, expeditis sub datum, &c. nobis exhibitis latius continetur; principalis requisiti, vobis, &c. committimus, &c. moneatis, &c. Reuerendum D. D. modernum dictæ Ecclesiæ rectorem, omnesque alios pro tempore exituros, ex aduerso principales, quatenus infra sex, &c. sub quingentorum, &c. alijque Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis etiam in prædictis Apostolicis litteris expressis, debeant de omnibus, & singulis dictæ annuæ pensionis terminis decursis, & non solutis, ac in futurum decurrendis in loco, ac terminis, modoque, & forma in dictis litteris expressis prænominato A. siue eius procuratori legitimo integre, & cum effectu persoluisse. Alioquin, &c. Certificante, &c.

Aliud super manutentione in possessione exigendi.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. nomine A. cui annua pensio ducatorum centum super fructibus, redditibus, & prouentibus simplicis, perpetui beneficii Ecclesiastici &c. in Romana Curia persoluenda, vt in supplicatione nobis exhibenda, licet litteris nondum expeditis, referuata Apostolica auctoritate extitit, & in cuius pensionis exigendi possessione existit, principalis requisiti, &c. moneatis, &c. B. modernum dicti beneficii possessorem, ex aduerso principalem, quatenus infra sex, &c. sub quingentorum, &c. debeat eundem instantem in possessione, seu quasi prædictam pensionem exigendi, in qua asserit se existere manutenuisse, ac illi de eius dem pensionis terminis quibuscunque decursis, & in posterum decurrendis in loco, & terminis, ac modo, & forma in præfata supplicatione expressis integre, & cum effectu satisfacisse. Alioquin citeatis, &c. compareat, &c. ad videndum decerni mandatum de manutendo, & exequutiuum respectiue, ac in causa etiam lite non contestata, ad omnes effectus, & terminos, &c. certificantes, &c.

Aliud de reddendo administrationem.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. requirente nos. Illustri D. A. Domino, & patrono Castri N. vobis committimus, &c. moneatis, &c. B. olim dicti A. agentem, seu administratorem, dicti Castri, eiusque introituum, prouentuum, & emolumentorum, ex aduerso principalem, quatenus infra sex, &c. sub quingentorum, &c. debeat prædicto instanti rationem, computum, & debitum calculum totius administrationis suæ ex illa die, qua
admi-

administrare cœpit, reddidisse, omniaque bona instrumenta, scripturas, libros, & computa quæcumque, penes eum existentia, ad dictum A. administrationemque prædictam, utcumque pertinentia restituisse, & consignasse, necnon omne id, & totum, in quo causa dictæ administrationis est debitor, perfoluisse, ac debitam satisfactionem impendisse. Alioquin, &c.

Aliud Vigore Eugenianæ bullæ.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. graues Deo, & Apostolicæ Sedi irrogantur iniuriæ, cum eiusdem Sedis officiales, aut quæuis aliæ personæ pro suis causis, & aut aliorum negotijs in dicta Curia moram trahentes, seu ad ipsam confluentes, vel recedentes ab eadem in partibus per locorum ordinarios, eorumque officiales, & commissarios, & alios quoscumque, cuiuscunque dignitatis status, gradus, ordinis, conditionis, seu auctoritatis existant, à quorum iurisdictionibus sunt exempti quacunque ratione, occasione, vel causa beneficiis eorum Ecclesiasticis, ac fructibus, redditibus, prouentibus, & distributionibus ex eisdem prouenientibus, bonisque, et rebus alijs priuantur, & spoliantur, necnon litibus, & processibus inuoluuntur, vexantur, impediuntur, molestantur, aut quauis occasione in beneficijs, aut bonis huiusmodi perturbantur, iniuriantur, & inquietantur, ad quas quidem temerarias, & illicitas vexationes, iniurias perturbationes, molestationes, & inquietationes propulsandum dudum se. re. Eugenius Papa III. ex certis, iustis, legitimis, & rationabilibus causis motus, etiam nonnullorum prædecessorum suorum S. R. E. summorum Pontificum vestigijs in hærendo, quasdam suas litteras Apostolicas ad futuram rei memoriam edidit, atque concessit huiusmodi sub tenore, videlicet. Eugenius Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Diuina in eminenti Sedis Apostolicæ speculo disponente clementia constituti ad ea libenter intendimus, per quæ officiales prædictæ Sedis obsequijs eius ad quam veluti fidelium omnium matrem pro animarum salute quærenda, & iustitia consequenda de diuersis mundi partibus confluit multitudo, tutius, & quietius se promptiores valeant exhibere. Hinc est quod nos ex certis rationabilibus causis moti, & nonnullis prædecessorum vestigijs inherentes districtius inhibemus locorum ordinarijs, necnon commissarijs ac delegatis eorum ceterisque vniuersis, & singulis quacunque auctoritate, & facultate præfulgeant, cuiuscunque dignitatis gradus, vel præminentie fuerint, ne contra officiales prædictos quocunque nomine nuncupentur in nostris, & dictæ se-

dis obsequijs nunc, & pro tempore existentes necnon quoscunque alios pro suis, vel aliorum causis, & negocijs prosequentes ad sedem prædictam venientes, et in ea (durante negociorum, et causarum huiusmodi prosecutione) moram trahentes, et recedentes ab eadem procedere, aut in eos excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, aut priuationis officiorum, et beneficiorum, seu quamuis aliam sententiam promulgare præsumant. Nos enim omnes, et singulos processus, et sententias contra tenorem, et mentem nostræ inhibitionis huiusmodi latis, et habitas, et in posterum haberi, et promulgan. et quæcumque inde sequuta declaramus nulla, irrita, et inania nulliusque existere, vel extitisse roboris, vel momenti, necnon quicquid in contrarium a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter attentatum forsitan est hæcenus, vel in posterum contingerit attentari etiam decernimus irritum, et inane. Et nihilominus in omnes, et singulos ordinarios, ac officiales, commissarios, et delegatos eorum, qui se dignitatibus, aut beneficijs Ecclesiasticis quibuscunque officialium, et negotia huiusmodi apud dictam sedem prosecutionum prædictorum, eos illis forsitan priuando, aut priuatos decernendo, vel declarando, seu cuiuscunque priuationis prætextu illa personis alijs conferendo, seu de illis in eas quomodolibet intromittendo tam in dantes quam in recipientes excommunicationis, suspensionis, et interdicti latis sententias promulgamus, quas volumus eos ipso facto incurrere. A qua quidem excommunicationis sententia absolui nequeant, nisi à nobis, vel per nos deputando præterquam in mortis articulo constituti. Præmissa autem à die affixionis præsentium ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe, ex certa scientia quoscunque ligare volumus, et arctare. Non obstantibus quibusuis generalibus, et prouincialibus, et synodalibus concilijs editis constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis, et decretis, ac priuilegijs, per quæ effectus præsentium impediri posset quomodolibet, vel differri etiam si de illis eorumque totis tenoribus habenda esset in præsentibus mentio specialis, et quæ præsentibus haberi volumus pro sufficienter expressis, cæterisque contrarijs quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis, declarationis constitutionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, et Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ, Millesimo Quadringentesimo trigésimo secundo, octauo Idus Martij, Pontificatus Nostri Anno Secundo. Subsequenter nomine A. familiaris Illustrissimi, et Reue-

rendistimi D. Cardinalis N. curialis Romanam Curiam sequentis, vineam sitam, etc. ab hinc decennium, et ultra; vt ex eius verbis nobis significatum est legitime possidentis; et cui B. aduersus iuris debitum B. super ea molestium inferre se iactat, principalis requisiti. Vobis committimus, etc. moneatis, etc. præfatum B. omnesq; alios molestatores, in exequutione præsentium nominando, ex aduerso principales, quatenus infra sex, etc. sub quingentorum, etc. alijsque pœnis, etc. in præinsertis Apostolicis litteris contentis, et expressis, debeant ab omnibus molestationibus, impedimentis, & iactationibus per eos dicto A. vel eius colonis, super dicta vinea, illiusque possessione, ac fructuum perceptione illatis vtcunque, & præstitis cum effectu desistisse, ipsumque A. vinea huiusmodi, ac eius possessione, fructuumque perceptione vti, frui, & gaudere permisisse, dictisque Apostolicis litteris, & præsentibus nostris per omnia, paruisse, &c. præterea inhibeat, &c. alioquin, &c.

Aliud pro exequutione litterarum collationis beneficij.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. præsentata nobis hodie fuerunt ad instantiam A. perperui beneficiati ad altare Sancti N. in Ecclesia N. prouisi Apostolice principalis litteræ Apostolice collationis dicti beneficii; sub plumbo debite expeditæ huiusmodi sub tenore, videlicet, Gregorius, &c. inserantur litteræ. Post quarum præsentationem pro earum exequutione legitima requisiti. Vobis committimus, &c. moneatis, &c. omnes, & singulos, ad quem vel ad quos traditio dicti beneficii possessionis, ac fructuum consignatio spectat, in exequutione præsentium nominandos, quatenus infra sex, &c. sub quingentorum, &c. debeant prædictum prouisum, siue illius procuratorem legitimum in realem, actualem, & corporalem dicti beneficii, ac iurium, pertinentiarum, & annexorum suorum quorumcunque possessionem induxisse, inductumque aduersus quoscunque molestatores manutenuisse, & defendisse, & de omnibus fructibus illius, redditibus, prouentibus, iuribus, obventionibus, & emolumentis eidem, siue eius legitimo procuratori decursis, & in futurum decurrendis integre, & cum effectu responderi fecisse, & mandasse, iuxta præinsertarum litterarum Apostolicarum tenorem, & formam, ac ad totalem illarum exequutionem processisse. Alioquin, &c. Præterea inhibeat, &c. ne audeant prædictum A. vel eius procuratorem in adipiscenda possessione prædicta, fructuumque perceptione perturbare, aut alias impedire litterarum præfatarum legitimam exequutionem; & quod secus fiet, &c.

Aliud monitorium pro obseruatione decreti Sacri Concilij Tridentini.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. Noueritis nuper fuisse comparitum coram nobis pro parte D.N. & exhibitum Decretum Sacræ Congregationis Ill. & RR. DD. Cardinalium Sacri Concilij Triden. interpretum per Illustriss. & Reuerendiss. D. Alphonsum Cardinalem Vicecomitem, eiusdem Sacræ Congregationis nomine subscriptum, & eius solito sigillo impresso munitum tenoris sequentis, videlicet. Congregatio Concilij censuit, &c. Quod quidem præinsertum decretum, vt ad eorum notitiam ad quos spectat facilius deducatur, & per eos liberius obseruetur. Nos pro parte dicti N. de opportuno fuimus iuris remedio requisiti. Quare discretioni vestræ, &c. requisiti, præinsertum decretum RR. DD. Capitulo, & Canonicis Ecclesiæ N. omnibusque alijs, & singulis in exequutione præsentium nominandis, & cognominandis, intimetis, insinuetis, & notificetis, ac ad eorum notitiam deducatis, prout nos intimamus, insinuamus, & notificamus, ac etiam deduci volumus, & mandamus per præsentem. Et successiue moneatis eosdem RR. DD. Capitulum, & Canonicos dictæ Ecclesiæ N. omnesque alios, & singulos in exequutione præsentium nominandos, ac cognominandos, quatenus infra sex, &c. Sub 1000. ducatorum auri de Camera, locis pijs arbitrio nostro applicandorum, et pro illis mandati exequutui, et in iuris subsidium excommunicationis, et respectiue suspensionis a diuinis, etc. alijsque, etc. pœnis debeant, et eorum quilibet debeat, prout ad eos, et eorum singulos spectat, et pertinet, dictum præinsertum decretum in omnibus, et per omnia iuxta illius formam, et tenorem obseruauisse, et quod omnino obseruetur in singulis eorum Ecclesijs, et vbi, et quando, ac quoties opus fuerit, illiusque effectus etiam dictus instans gaudeat, et gaudere possit, libere, et omni cessante contradictione, et impedimento permisisse, et sic à quibusuis molestationibus, perturbationibus, inquietationibus, et impedimentis per eos, et eorum quemlibet contra illius formam, et dispositionem dicto D. instanti quomodolibet illatis, factis, et præstitis, ac inferendis, et præstantis, et inferri, et præstari comminatis cessasse, et abstinuisse, et tam dicto præinserto decreto, quam præsentibus, etc. paruisse, deq. ietc. et insuper inhibeatis, proli nos inhibemus per præsentem dictis RR. DD. Capitulo, et Canonicis Ecclesiæ N. et quatumoung. Ecclesiarum Canonicis, et Capitulis, omnibusque alijs, et singulis in exequutione præsentium nominandis, cuiusuis dignitatis, status, gradus, conditionis, præminentię, et auctoritatis, et quibusuis etiã

ad iudicibus, etc. in executione presentium nominandis, ne executionis presentibus sub eisdem censuris, & poenis audeant, per se, vel alium, seu alios, directe, vel indirecte, publice, vel occulte, sub quouis pretenso pretextu, colore, & ingenio executioni, & effectu dicti preinserti decreti, opponere, nec ipsum, instantem contra illius formam, & dispositionem quodocunque, & quomodolibet molestare, perturbare, inquietare, vel impedire; nec ipsum instantem desuper alibi quam coram nobis in iudicium trahere, nec aliquid aliud in preiudicium instantis, & preinserti decreti, & presentium contemptum innouare, seu attentare, Alioquin, &c. In quorum, &c. Datum, &c.

Aliud Vi Saluiani interdicti.

Petrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. ex parte A. in cuius fauorem pro per B. annum censuum scutorum octo super domo sita, &c. impositum, & pretium scutorum 100. venditum fuisse accepimus, principalis requisiti, Vobis committimus, &c. moneatis N. d. domus detentorem, & possessorem, quatenus infra sex, &c. sub quingentorum, &c. debeat ab occupatione, & detentione d. domus, iuriumque eius, membrorum, & pertinentiarum re ipsa destitisse, eiusque possessionem dimisisse, yacuamque predicto A. tradidisse, & relaxasse, per eundem A. retinendam, & usufructandam, donec ei de omnibus, & singulis dicti annui census terminis decursis, & debitus, ac in futurum suis loco, & tempore decurrendis integre fuerit satisfactum. Fuit enim pro parte supradicti A. comparitum coram nobis, & allegatum se velle in premissis vti utili remedio Saluiani interdicti, & alio quocunque, sibi magis de iure proficuo, & competenti omni meliori modo, &c. Alioquin, &c.

Aliud super spolio.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. denunciatum nobis est B. de facto A. pradio sito, &c. per eum legitime possessio spoliasse. Quare pro eius parte vobis committimus, &c. moneatis, &c. predictum B. spoliatorem, ac illicitum, & indebitum detentorem, ex aduerso principalem; quatenus, &c. debeat a spolio per eum commisso, detentioneque, et occupatione dicti pradij cessasse, illiusque ac membrorum, & pertinentiarum suorum quorumcunque, realem, & actualem possessionem dicto A. dimisisse, & relaxasse: ipsumque in pristinam eius possessionem redintegrasse, ac de omnibus, & singulis dicti pradij fructibus a die spolij perceptis, & qui

percipi potuerunt, ac in posterum vsque in diem dimissionis possessionis effectualis, si extabunt, sin autem, ad rationem quanti plurimi cum effectu, & integre satisfecisse. Alioquin, &c.

Aliud ad personaliter comparandum.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. significauit nobis graui cum querela, non sine animi nostri molestia Ill. D. Prosper Farinacius I. V. D. S. D. N. Pape, & Cam. Apostolicæ procurator fiscalis A. in animæ suæ præiudicium, ac sedis Apostolicæ contemptum certarum litterarum monitorialium per nos ad instantiam N. emanatarum exequutionem impedire non erubuisse censuras, & pœnas, in bulla die cenæ Domini quotannis legi solita temere incurrendo. Quare pro ipsius d. procuratoris fiscalis parte de opportuno iuris remedio requisiti, constituto nobis prius per iura quædã in actis exhibita, ac depositionem nonnullorum testium de mandato nostro examinatorum præmissa à veritate non discrepare vobis commitimus, &c. moneatis dictum A. &c. quatenus infra decem dies, &c. Mille ducatorum auri Cameræ, & pro illis mandati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicationis, priuationisque quorumcunque beneficiorum, & officiorum, quæ obtinet, triremium, ac perpetuæ notæ, & infamiæ, aliisque censuris, & pœnis arbitrio nostro augendis, & moderandis debeat in Romana Curia coram nobis, seu Magn. D. nostro in criminalibus Locum tenente per se ipsum, & non per procuratorem, seu excusatorem aliquem comparuisse & præsentasse, & se à prædictis criminibus exculpasse. Alioquin, &c.

Aliud pro libertatis donatæ conseruatione.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. Stetit hodie coram nobis A. & exposuit, quod cum sub aspero seruitutis iugo iamdiu permanerit, nouissime vero ad officium Illustrissimi Senatus Almæ Urbis illiusque Conseruatores in Romano Capitolio confugerit libertatemque acclamauerit, & ab eis ex diurno, & incôcussio hactenus in Rituto, per plures Romanos Pontifices, & demum per fœl. record. Pium Quintum confirmato, & approbato libertate donatus, ac liber homo effectus fuerit, prout in litteris patentibus illi ab eisdem Illustrissimis Conseruatoribus concessis, ac sigillo dicti Senatus munitis, per nos visis, & perlectis latius apparet. Et idcirco in vim dictæ libertatis sibi donatæ possit quouis gentium libere pergere, ac omnia facere, quæ sui iuris homines facere consueuerunt. Nihilominus

minus ad omne tollendum impedimentum, quod sibi indebite fortasse præstari posset, nobis supplicauit, quatenus suę indemnitati consulere quantum in nobis est dignaremur. Nos igitur huic supplicationi à ratione non dissonæ annuentes vobis committimus, & c. moneatis, & c. omnes, & singulos, quibus præsentēs nostræ præsentabuntur, cuiuscumq. nominis, cognominis, et patriæ fuerint, et quacunque perfulgeant dignitate, auctoritate, et potestate, quatenus, etc. sub Mille ducatorum, etc. debeant ab omnibus molestationibus, & impedimentis, eidem A. super dicta libertate, vt præfertur, sibi donata quomodocumque, et qualitercumque præstitis, ac in præstandis omnino destitisse, præfatumq. A. libertate sibi concessa pacifice, et quiete frui, et vti, et quocumque voluerit pergere, res, et bona sua libere, et absque aliquo seruitutis obstaculo administrare, emere, vendere, donare, contrahere, in iudicio, et extra stare, testamentum condere, et ea alia omnia facere, et exequi, quæ quilibet ingenuus liber, et sui iuris facere potest permisisse, ac in libertate eiusmodi manutenuisse, atque manuteneri curasse. Præterea inhibeatis, etc. ne A. super dicta libertate, rerum, bonorumq. administratione, alijsq. præmissis molestare, perturbare, seu impedire, aut aliquid contra præsentēs nostras innouare, vel attentare, quouis sub prætextu, etc. Alioquin, etc.

Aliud pro exequutione litterarum reuocationis priuilegiarum, quod fructus primi anni cedant Capitulo.

Petrus Paulus, etc. vniuersis, etc. Exhibita hodie nobis fuerunt ex parte A. cui nuper per obitum quondam N. de beneficio, etc. Apostolica auctoritate prouisum extitit, litterę Apostolicę scilicet recor. Pij Papę Quinti reuocationis priuilegiarum, et statutorum, quod fructus beneficiorum primi anni, aut alterius temporis cedant capitulo, vel alij loco, hoc sub tenore. Pius, etc. inferantur litterę. Post quarum præsentationem requisiti de iuris opportuno remedio nomine prædicti A. qui nobis exposuit assertos prænominati quondam N. hæredes, et creditores, ipsum super integra, et libera fructuum dicti beneficij perceptione, contra litterarum præinfertarum formam impedire, et molestare velle sese iactasse. Vobis committimus, etc. moneatis, etc. prædictos assertos hæredes, et creditores, omnesq. alios, etc. quatenus sex, etc. sub mille, etc. debeant ab omnibus molestationibus, et impedimentis eidem exponenti, illiusque agentibus, et procuratoribus super integra, et libera fructuum, et reddituum omnium dicti beneficij cuiusuis statuti, aut consuetudinis prætextu, vel alio quouis quęsito colore illatis,

latis, vel inferri minatis, ac ab inferendis in posterum omnino destituisse, illosque libere percipere, & leuare permisisse, prædictisque Apostolicis litteris, & nostris huiusmodi paruiffe. Præterea inhi-
beatis, &c. Alioquin, &c.

Aliud vigore breuis de capiendo possessionem nomine Camera.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. Nuper nobis ex parte Illustr. D.N. Sanctissimi D.N. Papæ, & Reuerendę Camera Apostolicę Commissarij Generalis, ac Reuerendi d. A. prouisi Apostolici pro suo interesse litteræ Apostolicę S.D.N. Clementis Papę Octauı in forma Breuis, sub annulo Piscatoris expeditæ præsentatæ fuerunt hoc tenore. A tergo. Dilectis filijs, &c. Intus autem Clemens, &c. Post quarum receptionem, nomine dicti d. Commissarij, & d. A. principalis de efficacis defensionis præsidio, & iuris opportuno remedio requisiti. Constituto prius nobis per testes fide dignos, nostro de mandato examinatos, omnia in præinfertis litteris contenta, veritate niti. Vobis committimus, &c. quatenus statim, &c. sub militæ, &c. prædictum Archidiaconum N. collegam nostrum in realem, & actuaalem, & corporalem beneficij in prædictis litteris nominati, ac illi forsan annexorum, iuriumque, membrorum, & pertinentiarum suorum quorumcunque possessionem inducat, & immittat; per eum, prælibati Sanctissimi, ac Camera Apostolicę nomine capiendam, & retinendam, & subinde prædicto A. si, & postquam Apostolicas litteras prouisionis eiusdem beneficij, sub plumbo legitime præsentauerit expeditas, consignandam, inductumque manuteneatis, & defendatis, ac quoscuque illius detentores, & in eo intrusos, seu intrudendos, non tamen auctoritate Apostol. prouisos realiter, & cum effectu expellatis, & reijciatis, vt nos etiam harum serie amouemus, ipsiq. Archidiac. de omnibus, & singulis fructibus, redditibus, &c. d. beneficij, & annexorum, vt supra consignandis, & tradendis integre per quos opus fuerit, responderi curasse, & mandasse, & ab aliquo super possessionis eiusmodi adeptione, & fructuum perceptione minime molestari permisisse, iuxta earundem Apostolicarum litterarum formam, & dispositionem. Præterea, ipsarum executione non retardata, & quatenus opus sit, moneatis, &c. omnes, & quoscuque in dicto beneficio intrusos, et forsan intrudendos, et quoscuque molestantes, & molestiam inferre velle iactantes, ac ad quos fructuum eiusdem beneficij solutio, et traditio spectat, omnesque alios, &c. quatenus infra sex, &c. sub eisdem pœnis, &c. debeant ab huiusmodi intrusione, et occupatione, ac molestationibus, & impedimentis, eidem Archidiacono, collega nostro præ-

misso

missorum causa, utcumque illatis, ac inferri minatis omnino cessasse, & de omnibus fructibus, etc. per eos, et eorum quemlibet ex dicto beneficio, & illi annexis quomodolibet perceptis, & qui percipi potuerunt, ac in futurum usque in diem effectualis possessionis, dicti beneficii dimissionis, dicto Archidiacono ad effectum antedictum integre, & nulla mora interposita respondisse, si extant, sin autem de illorum vero pretio, et valore ad rationem quanti plurimi satisfecisse, praeinsertisque Apostolicis, & praesentibus nostris litteris per omnia paruisse, et de partitione nos infra terminum infra dioecdem legitime certiores fecisse. Alioquin praefatos sic monitos, & requisitos, si mandatis nostris huiusmodi, & monitionibus in omnibus obtemperare distulerint, contradictoresque omnes, rebelles, & molestatores, in executione praesentium nominandos, citetis, &c. quatenus quadragesima die, &c. compareant, &c. ad videndum se excommunicationis, aliasque sententias, censuras, & penas praedictas incidisse, & incurrisse declarari, ac alias ad omnes, & singulos actus, & terminos necessarios gradatim usque ad sententiam, ac sententiarum, poenarum, & censurarum praedictarum aggrauationem, & reaggrauationem, brachiique secularis inuocationem procedi, citationum contumacia, seu absentia in aliquo non obstante. Absolutionem vero a praemissis nobis, vel superiori nostro tantummodo referuamus. In quorum, &c.

Ad hanc clausulam, Alioquin, aduerte, quod ex rationibus in tertio libro relatis de executione breuis haec monitoria nedum sub praescripta forma contra intrusum concedi consueuerunt, imo plus concedebantur mandatum de immittendo in possessionem prouisum Apostolicum cum monitorio contra intrusum, qui quodocumque comparuisse non audiebatur nisi dimissa possessione, et relictis expensis contumacialibus, quatenus fuisset condemnatus, ea, ut puto ratione, quia tunc similia breuia passim concedebantur cum clausula, constituto summarie, et extraiudicialiter, etc. et sic modo praemisso, clausula, constituto, verificata, ut superius dixi, procedebatur, sed quia a multis annis citra ea amplius non conceduntur cum dicta clausula, constituto summarie, et extraiudicialiter. Ideo intrusus munitus quodocumque comparuerit ex integro, auditur, in tantum quod monitorium, quod fit iuxta praesentem iustitiam, resoluitur in vim simplicis citationis, et propterea mutando propositum crederem non errasse si dicerem, quod de cetero in eisdem monitorijs apponatur clausula, si fore se grauatum senserit, etc. saluo tamen, etc.

Aliud vigore Brevis in litterarum fauorem expediri.

Petrus Paulus, &c. Reuerendissimo D. D. Episcopo N. eiusque in spiritualibus, & temporalibus Vicario generali, omnibusq; & singulis, ad quos traditio possessionis infra scripti beneficii, & fructuum consignatio pertinet: vniuersis quoque, &c. litteræ Apostolicæ Sanctiss. D. N. D. Clementis Papæ VIII. in forma Brevis sub anulo Piscatoris expeditæ ex parte eximij Il. Doctoris Christophori Castelletti Clerici Rom. nuper nobis præsentatæ fuerunt huiusmodi sub tenore, videlicet. A tergo. Dilectis filijs, &c. Intus vero Clementis, &c. Post quarum præsentationem de opportuno iuris remedio, ac efficacis defensionis præsidio verbis prænominati d. Christophori prouisi Apostolici requisiti, exhibitis nobis litteris Apostolicis sub plumbo, vt moris est, expeditis, in præinserti brevis fauorem, ac constituto nobis per testes fide dignos, de mandato nostro examinatos, cõtenta in dicto breui vera esse. Vobis committimus, &c. quatenus sub mille ducatorum, &c. præfatum Christophorum principalem, vel eius procuratorem legitimum, in realem, &c. beneficii, in præinsertis litteris nominati, ac illi forsan annexorum, &c. possessionem inducatis, immittatis, immissumque manuteneatis, & defendatis, ac quoscunque illius detentores, & in eos intrusos, seu intrudendos, non tamen Apostolica auctoritate prouisos, expellatis, etc. sequere, vt in præcedenti forma, mutatis mutandis.

Instrumentum remissoriæ.

Petrus Paulus, &c. Magnifico D. Potestati terræ N. salutem, in Domino. Cum A. in causâ inter eum ex vna parte, et B. ex altera, super domo sita in Ciuitate N. coram nobis vertente, & in qua ad nonnullos actus, citra tamen conclusionem, est processum, testes aliquos isthic degentes pro fundamenti intentionis suæ verificatione super articulis, pro eius parte nobis exhibitis, examinari facere, ac certa iura extrahere intendat; ad illius instantiam prædictum B. ad dicendum contra supradictos articulos, et excipiendum quicquid voluerit, videndumque illos ad probandum isthic admitti, remissoriâq; desuper concedi, necnon iudicem, coram quo, & locum in quo, & loci locum, ac terminum infra quem negotium remissionis huiusmodi expediri debeat, ad certum terminum citari mandauimus. Quo adueniente, in contumaciam prædicti B. citati, et non comparentis, ad vltiorem ipsius A. instantiam articulos præfatos ad isthic probandam admisimus, teque Potestatem N. in iudicem, coram quo, et terram N. pro loco, in quo, & palatio tuæ residentia in locum loci, ad præmissa expedienda deputauimus, instrumentumque remissionis concessimus,

vt de

vt deputamus, & concedimus harum serie. Quocirca tibi commit-
timus, &c. quatenus, &c. omnes, & singulos testes, litteras, scriptu-
ras, instrumenta, & alia quęcunq. probationum genera, quę ex par-
te dicti A. coram te produci, contigerit super positionibus, & articu-
lis respectiue, quos tibi sub sigillo nostro in huius remissorię titulo
inclusos transmittimus infra duos menses post harum tibi facien-
dam præsentationem, in dicta terra N. in prædicto palatio fide-
liter recipias, ac testes ipsos iuxta interrogatoria, sibi nomine B.
exhibenda, secus iuxta discretionem tuam diligenter examines,
aut per Notarium publicum, & fidelem, & hæc à te deputandum,
examinari cures. Si vero B. testes reprobare voluerit, testes super
reprobatione huiusmodi coram te inducendos infra alium mensem
post dictos duos, modo simili, ac vbi supra, iuxta interrogatoria, si
quę A. exhibuerit, alioquin secundum prudentiam tuam examines
aut examinari mandes. Testiumque vtriusque partis depositiones,
& dicta, clausa, & sigillo tuo munita, vna cum instrumentis, iuribus,
& alijs scripturis quibuscunq. in publicam formam redactis, ad
nos transmittas. Testes se examini subiicere, ac scripturas exhibe-
re nolentes per censuras, & pœnas Ecclesiasticas, & pecuniarias,
appellatione postposita compellendo. In quorum fidem, &c.

Rotulus remissorię.

Rotulus remissorię in causa coram Illustriss. & Reuerendiss. D.
Petro Paulo Crescentio, &c. siue eius R. P. D. Locumtinen-
te, inter A. agentem ex vna, & B. super, &c. rebusque alijs, &c.
partibus ex altera pendente, citato præfato B. ad instantiam,
A. decretę. In quo articuli pro parte dicti A. exhibiti inferius in-
serti sunt, videlicet. Positiones, &c.

Instrumentum prorogationis termini remissorię.

Petrus Paulus, &c. Magnifico Domino Potestati terrę N. sa-
lute in Domino, Non te fugit, nos dudum instrumentum
remissorię pro examinandis isthic nonnullis testibus, in causa co-
ram nobis inter A. agentem ex vna, & B. ex altera parte, super do-
mo, &c. rebusq. alijs, &c. pendente super articulis tibi per nos trans-
missis ad instantiam prædicti A. concessisse, & te in Iudicem coram
quo, ac terram N. in locum, in quo, & palatio tuę residentię in-
loci locum cum termino duorum mensium ad negotium remissio-
nis huiusmodi exequendum deputasse. Hodie vero, cum ob fe-
storum Paschatis Resurrectionis Domini superuenientiam, ac alia

legitima impedimenta (vt verbis prædicti A. ad nos est allatum.) ad examinis, & remissoria expeditionem deueniri nequiverit, ad ulteriorem A. instantiam citato B. & contumace reputato ex causis antedictis, ac alijs animum nostrum mouentibus, terminum prædictum à nobis alias concessum, ad alium mensen à die harum nostrarum litterarum præsentationis computandum prorogauimus, seu quatenus lapsus sit, de nouo concessimus, & prorogamus, siue iterum harum serie concedimus. In quorum fidem, &c.

Aliud responsionis ad articulos, de partibus transmissos.

Petrus Paulus, &c. Nouerint vniuersis præteritis hisce diebus, litteras Magnifici D. Potestatis terræ N. hortatorias, & requisitorias sub datum, &c. vna cum quibusdam articulis inclusis ex parte A. nobis exhibitas fuisse. Quas ad prædicti A. instantiam aperuimus, & in illarum executionem B. dicti A. aduersarium, in eis nominatum, ad respondendum articulis prædictis per verbum, credit, vel non credit, monuimus. Qui monitus medio iuramento singulariter singulis respondit, vt in articulorum huiusmodi margine, quos vna cum præscriptis hortatorijs litteris tibi remittimus, continetur. In quorum fidem, &c.

Aliud admissionis per Procuratorem.

Petrus Paulus, &c. Innocescat vniuersis, nos alias instante D. N. Fisci S. D. N. Papæ, & Cameræ Apostolicæ procuratore fiscali A. ob litterarum Apostolicarum contrauentionem ad personaliter coram nobis comparandum inouisse. Nuper autem B. prædicti A. procuratorem ante nos comparuisse, & monitorium à nobis decretum nullitatis vitio subiacere, cum nulla sit contrauentio, ex pluribus deductis capitibus allegasse, & ob id prædictum monitorium reuocari, vel saltem A. ad factas faciendum defensiones per procuratorem admitti postulasse. Quodque nos præfatum procuratorem fiscale pluris, & præsertim ad terminum infra scriptum ad videndum A. per procuratorem admitti citari mandauimus. Quo adueniente in procuratoris fiscali contumaciam non comparentis, nec releuans quid opponentis dictum A. per procuratorem ad suas faciendum defensiones, & pro eius procuratorem dictum B. admittendum, & audiendum duximus, vt harum serie admittimus. In quorum fidem, &c.

Aliud Prorogationis termini ad comparandum.

Petrus Paulus, &c. Non prætereat vniuersis, quod nos instante Magnifico D. S. D. N. Papæ, & Cameræ Apostolicæ Fiscii procuratore

ratore generali A. ob crimen ab eo in partibus commissum ad personam nobis omnino intra quindecim dierum spatium comparuisse. Subsequenter autem comparuit coram nobis B. dicti A. procurator, & allegauit ipsum A. esse procuratorem generalem Reuerendissimi Archiepiscopi N. nunc in carceribus Castri Sancti Angeli constituti, & in negocijs Ecclesie N. præsertim in cultum diuinum concernentibus valde impeditum, ac septuagenarium, & infirmum, & ideo nisi sine maxima difficultate, ob loci distantiam, & magno cum periculo ad Urbem, se conferre posse; postulans propterea terminum, suo principali ad comparendum concessum prorogari. Nos itaque ex causis prænarratis, ac alijs animum nostrum mouentibus terminum prædictum ad alios quindecim dies prorogauimus, & quatenus lapsus sit alium iterum concessimus, vt harum serie progamus, & concedimus. In quorum fidem, &c.

Aliud sententiæ diffinitiuæ.

Petrus Paulus, &c. Nouerint vniuersi, quod alias introducta coram nobis via ordinaria lite, & causa inter A. ex vna parte & B. ex altera in prima instantia super certæ pecuniarum summæ restitutione, rebusque alijs, &c. In causa ipsa ad omnes, & singulos actus, & terminos necessarios rite, & legitime processu exhibitis iuribus examinatis testibus, citatis citandis, verificatis verificandis, ac alijs seruatis de iure seruandis. Tandem citato B. ad concludendum, & audiendum sententiam diffinitiuam Reuerendus Pater d. N. noster in ciuilibus Locumtenens, cognitis per eum, ac mature discussis causæ meritis suam in scriptis tulit, & promulgauit diffinitiuam sententiam huiusmodi sub tenore. Christi nomine inuocato, &c. lecta lata, & in scriptis promulgata fuit præinserta diffinitiuam sententiam. Anno, &c. In quorum fidem, &c. Datum, &c.

Aliud sententiæ declaratoriæ.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. Alias pro parte Reuerendæ Cameræ Apostolicæ, illiusque Illust. D. Commissarij, ac d. A. prouisi Apostolici principalis pro suo interesse, presentatis nobis Apostolicis litteris mandati de capiendo possessionem beneficij N. dictæ Cameræ nomine, in forma breuis, sub annulo Piscatoris expeditis, & in illarum exequutionem monitorialibus litteris ad partes decretis, & contra B. in dicto beneficio intrusum legitime exequutis, & in actis reproductis, & pro earundem Apostolicarum litterarum verificatione exhibitis, ad instantiam eiusdem Com-

missatij, ad A. pro suo interesse in causa comparentis positionibus, & articulis, illisque, citato N. dicti B. procuratore, ad hunc, & ad omnes alios actus in hac causa factos admissis, ac testibus fide dignis super eis examinatis, ac alijs seruatis seruandis, & verificatis verificandis. Tandem quia dictus B. dictis monitorialibus, ac Apostolicis litteris parere neglexit, & negligit, contra eum, citato iterum dicto N. procuratore suo, declaratoriam sententiam Reverendus Pater Dominus N. noster in ciuilibus Locumtenens, vifis videndis, & consideratis considerandis, ad fauorem dictæ Camere in scriptis tulit, & promulgauit, cuius hic est tenor. De iuris peritorum consilio, &c. Quam sententiam, & omnia in ea contenta, vobis intimamus, & notificamus. Vobisque committimus, &c. sub mille ducatorum, &c. quatenus, &c. eundem A. sic excommunicatum, & declaratum in vestris Ecclesijs, Monasterijs, & Cappellis, alijsue locis publicis publice nunciatis, ac ab alijs nunciari, & ab omnibus Christifidelibus arctius euitari faciatis, & mandetis, donec aliud à nobis, vel superiore nostro desuper habueritis in mandatis. Lecta, lata, &c. In quorum fidem, &c. Datum, &c. Hæc præscripta declaratorij instrumenti formula retroactis temporibus concessa fuit, & etiam concederetur ob non partitionem breuis habentis solitam clausulam. Scilicet contradictores, &c. per censuras Ecclesiasticas appellatione postposita compescen. Verum quia clausula hæc à nonnullis temporibus citra ita adeo immutata fuit, vt contra eosdem contrauentores ad dictas censuras non ita, vt antea deuenitur, propterea non ab re censui nouas, & declaratorij instrumenti, & ipsius sententiæ declaratorij formulas huic addere, & conscripsi, prout infra videre poteris.

Aliud sententiæ declaratorij.

Petrus Paulus, &c. Noueritis, quod lite, & causa coram nobis inter R. Cameram Apostolicam, & Ill. illius D. Commissarium ac d. A. prouisum Apostolicum, illi pro suo interesse adhaerentem, ex vna, & D. B. intrusum reum conuentum de, & super traditione, consignatione, & dimissione possessionis beneficij N. per obitum q. N. de mense N. & extra Romanam Curiam defuncti vacan. & de quo dicto D. A. auctoritate Apostolica prouisum fuit, necnon partitione litterarum Apostolicarum in forma breuis, vt moris est expeditarum, ac nostrarum monitorialium in earum exequutionem per nos ad partes decretarum, & dicto D. B. in partibus legitime intimatarum, & in actis iudicialiter reproductarum, rebusque

que alijs in actis causæ, & causarum huiusmodi latius deductis, & illorum occasione partibus ex altera introducta, reproducto dicto monitorio vna cum illius intimatione in partibus dicto D. B. facta, & pro illius verificatiobe dati pro eorundem Commissarij, & dicti d. A. principalium parte nonnullis positionibus, & articulis, et super illis examinatis testibus fide dignis, seruatisque omnibus terminis de stylo curiæ seruari solitis. Tandem R. P. D. Matthæus Burattus vtriusque Signaturæ Referendarius, ac noster in ciuilibus Locumtenens ad vltiorem dd. Commissarii, et A. principalium instantiam, dicto d. B. exaduerso principali per Curforem, adhuc prout, et ad alium quemlibet præcedentem actum citato, visis videndis, et consideratis considerandis, ad fauorem dictorum DD. Commissarii, et D. A. contra dictum B. suam in scriptis promulgauit sententiam huiusmodi sub tenore, videlicet. Christi nomine inuocato, per hanc nostram sententiam, quam pro tribunali sedentes, et solum Deum præ oculis habentes de iurisperitorum consilio ferimus in his scriptis in causa, & causis coram nobis inter Illust. D. Cameræ Apostolicæ Commissarium, & D. A. illi pro suo interesse adhærentem ex vna, et D. B. intrusum reum couentum de et super traditione, consignatione, dimissione, et relaxatione, possessionis dicti beneficij N. necnon partitione litterarum Apostolicarum in forma breuis, vt moris est, expeditarum, ac litterarum monitorialium in earum exequutionem per nos ad partes decretatum, & in partibus dicto d. B. legitime intimatarum, & in actis iudicialiter reproductarum, rebusq. alijs in actis causæ, & causarum huiusmodi latius deductis, & illorum occasione in prima verten. instan. partibus, ex altera dicimus, pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus dictum D. B. intrusum à possessione dicti beneficij, & illi annexorum quorumcunq. amouen. eijciendum, & expellendum, ipsumque Ill. D. Commissarium in possessionem dicti beneficij, & illi annexorum quorumcunq. immittendum, & inducendum, eidemque de fructibus prædictis respondendum fore, & esse, iuxta formam dicti breuis, prout nos dictum B. amouemus, eijcimus, & expellimus, & respectiue Reuerendam Cameram Apostolicam immittimus, & inducimus, ac illam sibi tradimus, & consignamus, inducique immitti, tradi, & consignari, ac de fructibus, reddit. prouent. iuribus obuentionibus, & emolumentis vniuersis ad dictum beneficium pertinentibus eidem à die obitus q. N. responderi mandamus, mandatumque de immittendo, & aliud desuper necessarium, & opportunum, decernendum, & relaxandum fore, & esse, prout relaxamus, ac relaxari, & concedi mandamus. Item pari nostra sententia dicimus, pronunciamus, decernimus, & decla-

ramus præfatum D. B. intrusum ex nunc, prout ex tunc excommunicationis, aliasque Ecclesiasticas sententias, censuras, & penas in dictis litteris Apostolicis, & monitorialibus sibi etiam intimatis, & in actis iudicialiter reproductis contentas ob illarum in partitionem, dictique beneficii, illi annexorum, iuriumque, & pertinentiarum quorumcunque possessionis non traditionem, consignationem, relaxationem, & admissionem, ac illius fructuum, &c. non restitutionem damnabiliter incidisse, & incurrisse publice denunciandum, litterasque declaratorias desuper opportunas concedendas, et relaxandas fore, et esse, prout denunciari, relaxari, & concedi mandamus, eundemque d. B. intrusum in omnibus, & singulis fructibus, redditibus, & proventibus per eum à die obitus dicti q. N. perceptis, et vsque in diem liberæ traditionis, et relaxationis possessionis dicti beneficii in executione liquidandi ac in omnibus, et singulis expensis in huiusmodi causa pro parte dictorum Commissarij, et D. A. coram nobis legitime factis condemnamus, quorum fructuum liquidationem, et expensarum taxationem nobis, vel cui de iure in posterum reservamus. Et ita dicimus, et pronunciamus non solum præmissis, sed omni alio meliori modo, &c. Ita pronunciaui Ego Thomas Lapius Locumtenens, & Commissarius. Quam quidem præinsertam sententiam, omniaque, et singula in ea contenta Vobis omnibus, et singulis supradictis intimamus, et insinuamus, et notificamus, ac ad vestram, et cuiuslibet vestrum notitiam deducimus, et deduci volumus per præsentis, ne de præmissis ignorantiam aliquam prætendatis. Vosque omnes supradictos tenore præsentium monemus, et requirimus: vobis vero alijs supradictis iustitiæ ministris, tenore præsentium committimus, quatenus statim visis, et receptis præsentibus, et postquam præsentium vigore fueritis pro parte dictorum Commissarij, et D. A. principalium requisiti, seu aliquis vestrum fuerit requisitus, ipsum Illustr. D. Commissarium, et seu ab eo ad id specialiter deputatum in realem, actualem, et corporalem possessionem dicti beneficii N. et illi annexorum quorumcunque, expulsis ex inde dicto B. intruso, et quibusvis alijs dicti beneficii detentoribus, et intrusis immittatis, et inducatis, immissumque, et inductum in ea, manuteneatis, et conseruetis, ac de fructibus, redditibus, et proventibus, iuribusque obventionibus, et emolumentis quibuscunque dicti beneficii, et illi annexorum iuxta formam supradictæ sententiæ respondeatis, immittique, et induci, et immissum, ac inductum in ea manuteneri, et conseruari, ac de fructibus responderi faciatis, et manderis, prout nos quantum possumus immittimus, et inducimus, ac inductum, et immissum manutinemus, et conserua-

feruamus, immittique, induci, manuteneri, ac de fructibus responderi mandamus per presentes. Et nihilominus dictum D. B. intrusum sic excommunicatum, & declaratum in vestris Ecclesijs, &c. reliqua sequere, & in alio proxime scripto instrumento declaratorie.

Aliud subdelegationis Iudicis pro fructibus liquidandis.

Petrus Paulus, &c. Reuerendo D. Priori Ecclesie N. Iudicis per nos ad infrascriptum negotium exequendum subdelegato salutem, & in commissis diligentiam debitam. Non te fugiat, quod alias declaratoriam sententiam, ad instantiam A. Apostolica auctoritate de beneficio N. prouisi, contra B. in dicto beneficio intrusum, ob non dimissionem possessionis illius, ac fructuum a die obitus quondam N. illius ultimi possessoris decursorum, & in futurum vsque in diem realis dimissionis decurrendorum non restitutionem, & litterarum Apostolicarum mandati de capiendo eiusdem beneficii possessionem, sub annulo Piscatoris expeditarum nobis exhibitarum, ac monitorialium per nos in illarum executione concessarum, & aduersario intimatarum, & in actis reproductarum non partitionem, seruatis de iure seruandis, ac verificatis verificandis in scriptis tulimus, & promulgauimus, vt in nostris inde confectis litteris latius habetur. Post cuius sententie prolationem pro illius omnimoda executione a prefato A. requisiti, ad eius instantiam N. dicti B. procuratorem, ad videndum per nos Iudicem aliquem in partibus pro fructuum anteceditorum, ac expensarum isthic factarum liquidatione subdelegari, ac locum, & locum loci eligi, instrumentumque subdelegationis desuper opportunum per nos concedi, citari fecimus. Cuius citationis termino adueniente, in dicti N. procuratoris non comparentis contumaciam te Priorem N. in Iudicem liquidandum, & liquidari curandum fructus, & expensas predictas, subdelegationes, & in locum, ciuitatem N. & in locum loci Ecclesiam N. in quibus hec liquidatio fieri debet, elegimus. Quo circa tibi committimus sub mille ducatorum, &c. quatenus, &c. omnes, & singulos fructus, &c. & emolumenta quacunque dicti beneficii, a die obitus predicti quondam N. decursos, & in futurum vsque in diem actualis dimissionis possessionis dicti beneficii decurrendos, ac expensas ex parte dicti A. in hisce partibus factas, citato ad hac omnia dicto B. si in predicta Ciuitate interfuerit, alioquin affixis copijs citationum ad valuas prenominate Ecclesie, in locum loci electa, in loco, & loci loco, vt praefertur, deputatis, liquides, & liqui-

dationem debitam facias, & desuper omnes, & singulos testes coram te nomine A. inducendos recipias, & iuxta interrogatoria, tibi pro parte B. exhibenda, secus iuxta discretionem tuam, præiuramento examines, vel per Notarium publicum examinari cures. Ipsorumque depositiones, & dicta in scriptis fideliter redacta, iuraque, scripturas, libros, & alia quęcunque munimenta pro liquidatione eiusmodi necessaria capias, & extrahas, seu extrahi facias, processumque super hac liquidatione faciendum in publicam, & authenticam formam oclusum, & obfirmatum ad nos transmittas. Testes examini subijcere, ac scripturas exhibere, negligentes per pecuniarias pœnas, & denique per censuras Ecclesiasticas cogendo. In quibus omnibus exequendis vices, & voces nostras tibi committimus per præsentis. In quorum fidem, &c.

Allud reintrusionis in pristinas censuras.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. Excommunicationis, aliasque Ecclesiasticas censuras, sententias, & pœnas in litteris Apostolicis mandati de capiendo possessionem Reuerendę Camerę Apostolicę nomine beneficij N. in forma breuis sub annullo Pifcatoris expeditis, ac monitorialibus, per nos in illarum executionem decretis contentas, ob earum non paritionem B. in dicto beneficio intrusum ad instantiam prædictę Camerę Apostolicę, & A. prouisi Apostolici pro suo interesse incidisse, & incurrisse declarauimus. Post hæc vero eundem B. habita ab eo promissione de litteris antedictis intra certum breuem terminum obediendo, ab illis cum reincidentia ad beneplacitum nostrum absoluiimus. Et quia ipse B. nedum in tempore promisso, verum etiam post multos dies postea id adimplere neglexit, eum ad hoc citatum, & à nobis contumacem reputatum ad vltiorem d. Camerę, & præfati A. instantiam in pristinam excommunicationem, & censuras reintrusimus; vt harum serie reintrudimus. Quocirca vobis committimus, &c. quatenus eundem B. sic reintrusum in pristinam excommunicationem, & censuras in vestris Ecclesijs, &c. sequere, vt in instrumento sententię declaratorię.

Allud appellationis.

Petrus Paulus, &c. Nouerint coram nobis vniuersi; quod hodie comparuit coram nobis A. & à quodam prætenso decreto mandati de manutenendo in possessione domus sitę, &c. illiusque relaxatione, nuper ad instantiam cuiusdam B. per nos, ipso mini-

me, vel saltem non legitime, vt dixit, citato, facto, & emanato, alijsque grauaminibus sibi, vt pretendit, illatis in cedula appellationis expressis ad Sanctissimum D. N. Clementem Papam V I I I. eiusque ad Sanctam Sedem Apostolicam facto realiter, & in scriptis prouocauit, & appellauit, Apostolosque sibi dari petijt, aliasque & alia fecit, & dixit, vt in appellationis cedula, quam exhibuit, tenoris sequentis, videlicet, &c. Quam accepimus, & legimus, & prædicto A. appellanti, Apostolos testimoniales concessimus, vt concedimus harum serie. Quæ omnia, &c. In quorum fidem, &c.

Aliud repositionis.

Petrus Paulus, &c. Nouerint vniuersi, quod nos alias ad instantiam A. in causa, coram nobis inter eum, & B. super domo sita, &c. vertente, littras remissoriales ad partes pro testibus examinandis concessimus, & in illis potestatem terræ N. in ludicem pro negotio remissionis exequendo deputauimus. Hodie autem stetit ante nos dictus B. & Potestatem prædictam pro suspecto allegauit, & ideo pro deputatione eiusmodi in scriptis appellauit, vt in cedula, quam nobis exhibuit, cuius huic est tenor. Quamuis, &c. Quam quidem appellatione per nos si, & in quantum de iure admitti debeat admissa, eundem B. in eum in quo erat ante suprascriptam, à nobis factam Potestatis N. deputationem statum, & locum animo melius super hoc deliberandi repositimus, & redintegramus, vt harum serie reponimus, & redintegramus. Quæ omnia, &c. In quorum fidem, &c.

Aliud remissionis causa.

Petrus Paulus, &c. Nouerint vniuersi, quod nos hodie causam, coram nobis nuper via ordinaria super vinea sita, &c. ad instantiam A. contra B. introductam, quia summam quadraginta ducatorum, vt à B. accepimus, non excedit, citato dicto A. ad ipsius requisitionem, ac non comparente, & à nobis contumace reputato ad partes remisimus, vt harum serie remittimus. Quæ omnia, &c.

Aliud reuocationis sequestri.

Petrus Paulus, &c. Nouerint vniuersi, quod nos hodie sequestrum ad instantiam A. super fructibus beneficii N. quod B. possidet pro ducatis quinquaginta per eundem B. ipsi A. causa terminorum decursum pensionis annuæ ducatorum viginti quinque

que similibus super prædictis fructibus Apostolica auctoritate reservata, prævio mandato executiuo per nos relaxato, alias concessum de consensu ipsius A. in actis præstito reuocauimus, & relaxauimus, vt harum serie reuocamus, & relaxamus. Quæ omnia, &c. In quorum fidem, &c.

Aliud reuocationis executionis.

Petrus Paulus, &c. Attestamur vniuersis, quod nos alias mandatum executiuum vt instrumenti per N. Notarium publicum celebrati, nobis exhibitis pro scutis N. ad instantiam A. contra B. relaxauimus. Nuper vero stetit ante nos B. & aduersario de summa ab eo petita satisfecisse asseruit, & ad id verificandum aduersarij manu subscriptas partis debiti receptiones, & pro alia parte testes eiusdem aduersarij confessiones scientes produxit, petens propterea mandatum assertum reuocari, instrumentum prædictum cassari, & aduersarium in expensis condemnari mandari.

Nos igitur, visis dictis receptionibus, ac testibus formiter, & aduersario citato, super articulis in actis exhibitis examinatis, & solutione plene probata; citato iterum ad infradicenda dicto B. & contumace reputato, ipsum in expensis condemnauimus, mandatum prædictum reuocauimus, & instrumentum cassari mandauimus, vt harum serie condemnamus, reuocamus, & cassari mandamus. Quæ omnia, &c.

Aliud examinis testium.

Petrus Paulus, etc. Notum facimus vniuersis, quod nuper A. principalis ad perpetuam rei memoriam, hos articulos exhibuit. Positiones, &c. Quos deinde ad vltiorem prædicti A. instantiam, citatis per audientiam publicam litterarum contradictarum quibuscunque sua quomodocunque interesse putantibus ad probandum admisimus, & super illis per Notarium nostrum, infra scriptum testes quosdam, ab eodem A. inductos, prævio iuramento de veritate omnino dicenda per eos præstito, examinari mandauimus. Qui examinati medio iuramento deposuerunt, & c. Exerunt, vt sequitur. Die, &c. Examinatus, &c. Quibus quidem depositionibus, & dictis per nos publicatis tandem instante eodem A. præsens instrumentum decreuimus, & fieri mandauimus. In quorum fidem, &c.

Aliud attestationis vite.

Petrus Paulus, &c. Nouerint vniuersi, quod nos requisiti ad instantiam A. qui se hodie nobis sanum, & incolumen, deambulantemque, & alios actus veram sanitatem indicantes facientem ostendit de ipsius A. superuenientia eiusmodi testimonium publice dicemus, & eundem A. inhumanum agere, ac sanum esse, & incolumen attestamur, & fidem indubiam harum serie facimus. In quorum fidem, &c.

Aliud simile per testes.

Petrus Paulus, &c. Nouerint vniuersi, quod hodie testes quosdam fide dignos ad instantiam A. super eius superuenientia, & vita per nostrum Notarium examinauimus. Ex quorum depositionibus eundem A. in rerum natura viuum, sanum, & incolumen esse, ac in Romana Curia residere constitit, & veritati testimonium perhibendo de his fidem facimus, & attestamur. In quorum fidem, &c.

Aliud intimationis litis.

Petrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. Vendidit alias A. domum sitam, &c. cum omnibus membris, &c. B. pro pretio, &c. & promisit rem venditam esse liberam, & immunem omni pensione, & onere, & bene, ac legitime venditam, & non alteri obligatam, nec effectam, & vt talem defendere, & facere consentire omnem, personalem super ea ius habere pretendente, & suscipere in se omnem litem, si quæ inferretur, & alias vt in instrumento, per N. recepto, & in actis nostri Notarii infrascripti exhibito apparet. Postea vero pro parte N. principalis fuit commissio per vnum ex Sanctissimi D.N. Papæ præsentata; cuius tenor hic est Beatissime pater, &c. Post cuius præsentationem, pro illius verificatione nonnulla iura, & monumenta contra eundem B. exhibita, & ad quosdam actus processum extitit, & sic illi super dicta domo molestationes, & inquietationes præstite fuerunt. Quare pro eiusdem B. parte de iuris opportuno remedio requisiti vobis committimus, &c. quatenus, &c. præinsertam commissionem, necnon molestias eidem B. per dictum N. illatas ac omnia, & singula præmissa, & infradicenda eidem A. venditori intimetis, & notificetis, ac ad eius notitiam deducatis, ne de his ignorantiam prætere, aut allegare possit: Ipsamque A. ex aduerso principalem citetis, & requiratis, quatenus debeat ipsi B. domum prædictam liberam, & alteri non obligatam manutenuisse, ac supradictum N. eum super eadem domo molestantem consentire fecisse, litemque ab eodem N. moram in se

in se suscepisse suis procuratoribus, & impensis, illumque à prædictis, & aliis quibuscunque molestiis liberasse, ac expensas, damna, & interesse, in huiusmodi iudicio factas, & passas, et faciendas, ac patiendas soluisse, illaq. liquidari vidisse, aliaq. omnia adimpleuisse, ad quæ ex forma dicti instrumenti venditionis tenetur, alias contra eum, ad ipsius instrumenti, et obligationis Cameralis illi adiectæ executionem, vt magis eidem instanti expedire videbitur, et rationis ordo suadebit, procedi vidisse. In quorum fidem, etc.

Aliud extensionis obligationis Cameralis.

Petrus Paulus, etc. Nouerint vniuersi, quod nos ad instantiam A. citato ad infradicenda omnia per edictum publicum B. ab Vrbe absente, obligationem in forma Camere in chyrographo nobis pro parte dicti A. exhibito, et per testes fidedignos recognito appositam, iuxta stylum nostræ Curie, et clausulas in forma Camere Apostolicæ poni consuetas extendi, ac publicum instrumentum chyrographi huiusmodi per Notarium nostrum infra scriptum confici mandauimus. Cuius chyrographi hic est tenor. Per la presente, etc. Pro quibus omnibus obseruandis, etc. Extende obligationem Cameralem in forma, cum iuramento, si in apoca aderit, sin minus, absque iuramento extendas, vt per Io. Andr. et Abb. in c. pen. iur. iur. citatum per Hyp. de Marf. in sing. 123. incip. In iure clarum est, in fi. Quibus omnibus tanquam rite, et legitime peractis nostram, et nostri officij auctoritatem ordinariam, et iudicialiam patiter, et decretum interposuimus, vt interponimus per presentes. In quorum fidem, etc.

Aliud mandatum exequutiuum.

Petrus Paulus, etc. Reuerendo Patri D. Gubernatori Ciuitatis N. eiusq. D. Locumtenenti, ac alijs quibusuis iudicibus, & officialibus, barisellis quoque, exequutoribus, et iustitiæ ministris quiscunque Salutem, &c. Moram fecit B. in solutione scutorum centum, ad quem tenebatur A. in instrumento Camerali obligatione munito, in actis infra scripti Notarij nostri recepto: & ideo contra eum per audientiam publicam litterarum contradictarum citatû, et contumacem habitum, ad prædicti A. instantiam mandatum, hoc exequutiuum vi dictæ obligationis relaxauimus. Quo circa, vobis omnibus committimus, &c. quatenus præfatum B. ad integre prædicto A. persoluendum dicta scuta centum, vna cum iuljis. N. pro expensis huius mandati per carcerationem eius personæ, ac honorum illius subhastrationem, & deliberationem, compellatis, &c. In quorum fidem, &c.

Aliud iudicium censurarum in obligatione susceptarum.

Petrus Paulus, etc. Reuerendo Patri, etc. Distulit B. satisfacere A. de scutis centum monetæ, ad quorum solutionem se instrumento, per N. Notarium publicum recepto, et in actis nostri infranominati notarij exhibito, Camerali obligatione vallato obligauerat, & censuras omnes Ecclesiasticas, si tempore conuento in solutione defecisset. Ob eamque rem mandatum hoc, exequutium dictarum censurarum, ab eo in obligatione susceptarum loco, contra illum citatum per audientiam litterarum contradictarum, et contumacem reputatum, relaxauimus. Quocirca, etc. sequere, vt in præcedenti forma.

Duplicatum mandati exequutiui, tempore prædecessoris Auditoris relaxati.

Petrus Paulus, etc. Magnifico D. Potestati terræ N. etc. Relaxauerat Illustrissimus, et Reuerendissimus D. Marcellus Lantes noster in officio prædecessor, nunc in amplissimum Cardinalium Collegium adscitus, mandatum exequutium, cuius hic est tenor. Marcellus, etc. Nouissime vero à supranominato A. principali creditore requisiti, duplicatum hoc per nostrum Notarium subscriptum, et sigillo Cameræ Apostolicæ munitum concessimus. Datum Romæ, etc.

Aliud simile.

Petrus Paulus, etc. Illust. D. Commissario castri N. etc. Concesserat sub die, etc. Illustrissimus, et Reuerendissimus D. Marcellus Lantes S. R. E. Cardinalis, dum officium nostrum gerebat, mandatum exequutium D. A. aduersus d. B. citatum tunc, et contumacem pro scutis Centum, in quorum solutione tempore præstituto moram fecerat. Nuperrime autem dicto D. A. instanti, et postulanti duplicatum hoc prænarrati mandati in prædictum B. iterum citatum, et contumacem habitum relaxauimus. Quocirca etc. sequere, vt in forma mandati exequutiui: Ad hæc duplicata, nota, quod siue à primo, siue nouo Auditore mandatum obtentum expeditumque fuerit, cuius duplicatum creditor habere desiderat, si annus lapsus fuerit debitorem pro eo obtinendo citare curabit, quod intellige, si mandatum prompte non habeat, secus si illud præ manibus haberet, quod siue à primo, siue à secundo nouo Auditore obtentum fuerit illius executione licite procurare poterit, quia licet mutata sit persona primi Auditoris non ex hoc mutatur officium.

Mandatum exequutiuum contra bona hereditaria.

ILLVSTRISSIMO, et Reuerendissimo D. Cardinali N. Prouinciæ Marchiæ Anconitanæ Apostolico Legato, ac Magnifico D. Potestati terræ N. etc. Petrus Paulus, etc. salutem, etc. Interposuit quondam B. moram solutioni scutorum centum auri, ad quam in humanis agens, instrumento, Cameralem obligationem in se habenti, per Notarium, etc. recepto A. se obligauerat, Et idcirco, citatis N. et N. eiusdem quondam B. hæredibus per audientiam litterarũ contradictarum, et contumacibus reputatis, mandatum hoc exequutiuum, in illius hæreditariis bonis exequendum, dicto A. instanti concessimus, et relaxauimus. Quocirca vos Illustris, Cardinalem in Domino hortamur, vobis vero omnibus alijs supradictis committimus, &c. quatenus mandatum præsens in, & super bonis mobilibus, & immobilibus iuribus, actionibus, & debitorum nominibus quibuscunque ad prædictum B. seu illius hæreditatem, vel hæredes prænominatos, vtruncque spectantibus exequimini, ac debitæ demandetis exequutioni: facientes per illorum subhastationem, deliberationem, venditionem, ac aliam quemuis canonicum modum vobis magis bene visum eidem A. vel eius legitimo procuratori de dictis scutis Centum, ac expensis præsentis mandati integrè satisfieri, &c. In quorum fidem, &c.

Mandatum exequutiuum cum excommunicatione in subsidium.

SERENISSIMO Principi, & D. D. Francisco Medices Magno Etruriæ Duci, ac Magnifico D. Gubernatori Ciuitatis N. eiusque Lucumtenenti, Iudicibus, &c. necnon Reuerendissimo di. & Ciuitatis Episcopo, eiusque generali in spiritualibus Vicario, vniuersis quoque DD. Abbatibus, &c. Petrus Paulus, &c. salutem, &c. neglexit B. soluere scuta Centum auri in auro A. ad quæ erat in forma Camere Apostolicæ per instrumentum receptorum, &c. obligatus, & ob id contra eum legitime citatum, & contumacem mandatum hoc exequutiuum relaxauimus, necnon in iuris subsidium, & si, & quatenus mandati exequutiui huiusmodi realis, vel personalis contra illum facile fieri non poterit excommunicationis sententiam in illum promulgauimus, & subsequentes eum illam incidisse, & incurrisse declarauimus. Quocirca vos Serenissimum, &c. vobis vero omnibus temporalem iurisdictionem exercentibus, committimus, quatenus dictum B. carceribus mancipetis, eiusque bona omnia capiatis, subhastetis, & deliberetis, ac per hos, & alios quos

quoscunque canonicos modos vobis magis bene visos ad soluendum integre dicto A. vel eius legitimo procuratori dicta scuta Centum, vna cum expensis presentis mandati cogatis, & cogi curetis. Vobis vero Reuerendissimo D. Episcopo, seu Vicario, omnibusque alijs Ecclesiastica iurisdictione fungentibus committimus, &c. quatenus in iuris subsidium, ac si, & quando mandatum exequutuum huiusmodi realiter, & personaliter, vt supra expressum est, exequi facile nequierit, & non alias eundem B. vt supra excommunicatum, & declaratum in vestris Ecclesijs, Monasterijs, & cappellis publice nunciatis, & nunciari faciatis, ac ab omnibus Christifidelibus arctius vitari curetis, nec cessetis, donec aliud à nobis, vel Superiore nostro desuper habueritis in mandatis. In quorum fidem, &c.

Cedula non in pede annotanda.

D. B. ex aduerso principalis hic auctoritate Apostolica in iuris subsidium, ac in euentum, in quem mandati exequutui, vt supra relaxati realiter, personaliterve exequutio facile fieri non poterit, & non alias, denunciatur excommunicatus, & declaratus ob non solutionem scutorum centum, ad quæ instanti infra scripto, vt in actis tenetur. Instante D. A. Principale.

Excommunicatio in subsidium diuisa à mandato post mandati relaxationem.

Petrus Paulus, &c. Mandatum exequutuum præteritis hisce diebus ad instantiam A. principalis creditoris contra B. debitorem pro scutis Centum vi obligationis in forma Cameræ, sub quæ illos soluere in Vrbe tenebatur, relaxauimus. Verum quia facta per exequutores Curie nostræ diligentiam de illud personaliter, vel saltem realiter contra eundem B. exequendo, exequi in Romana Curia minime potuit, debitorem ipsum citatum, & contumacem, ob non solutionem prædictæ summæ excommunicandum, ac excommunicatum publice declarandum in iuris subsidium duximus, vt harum serie excommunicamus, & declaramus. Quocirca &c. sequere, vt in instrumento sententiæ declaratoriæ.

Cum cedulone huiusmodi.

D. B. ex aduerso principali hic in iuris subsidium Apostolica auctoritate excommunicatus, & declaratus denunciatur, ob non solutionem scutorum Centum, ad quorum solutione in forma Cameræ tenetur, vt in actis. Instante A. principali.

Aggrauatoria cum brachio seculari.

POTENTISSIMO, & Catholico Principi, & D. D. Philippo ab Austria Hispaniarum, &c. Regi, &c. eiusq. Proregibus, &c.

Præ-

Prætoribus, Potestatibus, Iudicibus, &c., necnon Reuerendissimo D. Episcopo N. eiusque Vicario in spiritualibus generali, vniuersis quoque DD. Abbatibus, &c. Petrus Paulus, &c. salutem, &c. Alias pro parte Reuerendæ Cameræ Apostolicæ, illiusque Illust. D. Commissarij, ac D. A. prouisi Apostolici pro suo interesse præsentatis, &c. sequere ad vnguem, & ad verbum, vt in instrumeto sententię declarationis, supra posito vsque ad sententię insertionem inclusiue. Et quoniam idem B. sic excommunicatus, & declaratus rebellis, & inobediens excommunicationis sententiam per decem dies post illius publicationem; & denunciationem in locis publicis, per vnum ex Sanctissimi Domini Nostri Papæ Cursoribus publice factam, animo substinuit indurato, ad vltiorem præfati Illust. D. Commissarij, & A. instantiam, citato iterum dicto B. & contumace, ac parere negligente, sententiam excommunicationis antedictam aggrauauimus, vt harum ferie reaggrauamus. Quocirca vobis omnibus Ecclesiasticis personis committimus, &c. quatenus eundem B. sic excommunicatum, declaratum, aggrauatum, & reaggrauatum in vestris Ecclesijs, Monasterijs, & cappellis, etiam infra Missarum solemnias publice nunciatis, ac ab alijs nunciari, & ab omnibus Christianis fidelibus arctius euitari faciatis, donec aliud à nobis habueritis in mandatis. Et quia ense non proficiente Ecclesiastico, temporalis gladius non immerito suffragatur, vt quos Dei timor à malo non reuocat, saltem coerceat seueritas disciplinæ, brachium seculare innocentes, vos Serenissimum, &c. vobis vero omnibus, & singulis alijs, quibus possumus, committimus, &c. quatenus eundem B. per eius personę captionem, & carcerationem, bonorumque suorum quorumcunque temporalium, & Ecclesiasticorum subhastationem, & deliberationem, ac alium quemcunque modum, qui opportunior vobis videbitur ad dimittendum, & relaxandum cum effectu dicti beneficij N. liberam, et vacuam, ac pacificam possessionem, illiusque fructus, à die obitus prænominati quondam N. decursos, et in posterum vsq. in diem actualis possessionis prædictæ dimissionis, ac scuta N. pro expensis in hac causa legitime factis eidem Illust. D. Commissario, vel substituto ad hoc ab eo deputando integrè persoluendum, etc. In quorum fidem, etc.

Mandatum de associando.

Petrus Paulus, &c. Magnifico Domino Ciuitatis N. Gubernatori, eiusque Locumtenenti, Auditoribus, Iudicibus, Barifellis, etc. sequuta alias deuolutione ob lineam finitã N. et N. ac A. eorum

eorum filij, & B. nepotis domus sitæ, &c. sub proprietate directi dominij Archihospitalis Sancti Spiritus in Saxia Urbis, Reuerendus Pater D. N. modernus dicti Archihospitalis Præceptor, huiusmodi deuolutione declarata, supradictam domum in emphyteusim, seu locationem ad tertiam generationem A. sub certo canone, & responsione, ac alijs pactis, et conditionibus, vt in instrumento desuper celebrato dedit, et inter alia potestatem dictæ domus possessionem, propria auctoritate, absque alicuius Iudicis licentia, capiendi eidem emphyteotico concessit, et quoniam eisdem emphyteotici interest, vt dictæ clausulæ, et potestatis sibi concessæ ad possessionem, dictæ domus associari, nos pro illius parte requisiti mandatum hoc de associando auctoritate nostra ordinaria, qua fungimur in hac parte decreuimus, et concessimus. Quo circa vobis committimus, etc. quatenus, etc. prædictum A. dictæ potestatis, et facultatis vigore ad locum dictæ domus, vt supra locatæ, et concessæ associatis, associarique faciatis, ad effectum vt ille vobis associantibus quietius, et liberius possessionem dictæ domus introeat, capiat, et apprehendat propria sua auctoritate, vt illum ad effectum præfatum sic per vos associari volumus, et mandamus præsentium per tenorem. In quorum fidem, etc.

Aliud De consignando fructus sequestratos.

Petrus Paulus, &c. RR. DD. Archidiacono, & Priori Ecclesiæ N. sequestratarijs, alias à nobis electis salutem, etc. Vos non fugere credimus, nos præteritis hisce diebus, præuio mandato exequutiuo ob non solutionem scutorum centum monetæ per B. Rectorem Parochialis Ecclesiæ N. causa gratuiti mutui D. A. debitorem per nos seruatis seruandis relaxati, sequestrum super omnibus dictæ Parochialis Ecclesiæ, ac aliorum quorumcunque dicti B. bonorum temporalium, et spiritualium fructibus concessisse, et vos in sequestratarios eligisse. Hodie autem à præfato A. requisiti, citato ad hoc, et vocato prædicto B. per audientiam litterarum contradictarum, et contumace, mandatum hoc de consignando sibi dictos fructus sic sequestratos in sui crediti solutum concessimus, et relaxauimus, Quocirca vobis committimus, etc. quatenus, etc. debeat fructus sequestratos eidem A. siue eius procuratori legitimo in solutum, et vsque ad integram satisfactionem dictorum scutorum centum, ac scutorum N. pro expensis prænominati mandati exequutiuo, sequestri præsentis mandati de consignando, et contradictarum realiter, et cum effectu consignasse, et tradidisse, ac consignari fecisse. In quorum, etc.

Aliud de transportando.

Petrus Paulus, &c. Reuerendissimo D. Marchiæ Anthonitanæ Gubernatori, eiusque Locatenentibus, & Auditoribus, & præfertim Magnifico D. N. Iudici commissario in hac parte specialiter deputato, ac quibuscunque Barisellis, &c. introducta alias coram nobis lite, & causa inter Magnificum D. Sanctifs. D. N. Procuratorem fiscalem generalem ex vna parte, & quendam A. ex altera, super certis criminibus, de quibus in actis nostris infra scripti notarii te D. N. inter alia pro examinandis nonnullis testibus super dictis delictis, tanquam in commissarium deputauimus, & pro veritate habenda testes ipsos carcerandi, & torquendi facultatem concessimus. Cuius commissionis, & subdelegationis virtute quosdam B. & C. carcerari fecisti, & adhuc detines. Et cum nostra intersit ob certas causas, de quibus in prædictis actis apparet, dictos B. et C. cum prænominato A. in Curia nostra carcerato confrontare, et examinare, ac in illius faciem adducere. Vobis committimus, etc. quatenus statim, etc. debeatis, et vestrum quisque debeat, omni mora, et exceptione postposita, eosdem B. et C. in carceribus per vos detentos exequutoribus ad effectum eos ad Almam Urbem sub tuta, et fida custodia sumptibus eiusdem A. transportandi consignasse, causa illos postea custodibus carcerum Turris Nonæ tradendi, et ad carceres secretos adducendi. Non permittentes ipsos cum aliquo alloqui. In quorum fidem, etc.

Aliud de manutenendo.

Petrus Paulus, &c. Magnifico D. Ciuitatis Vrbeuetanæ Gubernatori, &c. Barisellis quoque, &c. introducta alias coram nobis lite, & causa per viam appellationis à sententia in partibus lata pro parte D. A. contra D. B. super donatione eiusdem vineæ, sita, &c. illiusque validitate, & inualiditate, & in possessionem, manutentione, rebusque alijs, &c. iura, & munimenta quadam, ad causam hanc facientia nomine dicti B. nobis exhibita fuere. Post quorum exhibitionem præuijs citationibus, & actibus omnibus de stylo, & iure necessarijs; demum prædictum A. ad videndum B. in possessionem vineæ, vt supra, donatæ manuteneri, & mandatum de super opportnum decerni ad certum terminum citari fecimus. Quo adueniente ad vteriolem instantiam prædicti B. in contumaciam dicti A. citati, & nihil releuans opponentis, eundem B. principalem in possessione dictæ vineæ manuteneri mandauimus, & mandatum de manutenendo decreuimus. Post cuius mandati decretum Sanctifimus D. N. Paulus Papa Quintus commissionem nobis per vnum,

ex suis cursoribus præsentari fecit, cuius hic est tenor. Beatissime Pater, &c. Post cuius commissionis præsentationem, citato A. Ad dicendum contra illam, ac videndum iuxta illius, ac Aegidianæ constitutionis formam, mandatum de manutenendo, vt præfertur decretum relaxari, & non comparente, ac contumace, repetitaque ex parte dicti B. Aegidiana constitutione prædicta de momentanea possessione mandatum antedictum relaxauimus, vt harum serie relaxamus. Quocirca vobis omnibus, &c. committimus, &c. quatenus, &c. eundem B. in possessione quieta, libera, & pacifica dictæ vineæ, iuriumque, & membrorum suorum quorumcunque aduersus dictum A. principalem, omnesque alios molestatores, & contradictores manuteneatis, & defendatis, & conseruetis, ac manuteneri faciatis, vt nos manutenemus, & manuteneri volumus, & mandamus per præsentem. In quorum fidem, &c.

Aliud De reponendo in possessionem domus.

Petrus Paulus, &c. Magnifico D. Gubernatori, &c. Barisellis, &c. via ordinaria alias coram nobis lite introducta inter A. ex vna, & B. super possessione domus sitæ, &c. rebusque alijs, &c. ex altera parte, & litteris monitorialibus per nos decretis, illisque in partibus exequutis, & reproductis, & successiue decreto, vt moris est per audientiam litterarum contradictarum processu, & in causa huiusmodi ad examen testium pro parte dicti A. inductorum ac nonnullos alios requisitos processo. Demum citato per eandem audientiam dicto B. visisque videndis, & consideratis considerandis, nostram in scriptis tulimus, & promulgauimus diffinitiuam sententiam tenoris subsequenti, Christi nomine, &c. A qua quidem sententia, cum Aegidianæ constitutioni locus sit, & consequenter appellare non liceat, subinde pro parte dicti A. dicta constitutione Aegidiana repetita, & citato ad hoc prædicto B. & contumace, mandatum de reponendo, & restituendo eundem A. in possessionem dictæ domus, in præinserta sententia decretum relaxauimus, vt harum serie relaxamus. Quocirca vobis committimus, &c. quatenus statim, &c. eundem A. siue illius legitimum procuratorem in realem, & corporalem, et actualem domus præfatæ possessionem, restituatis, reponatis, et inducatis, restitutumque, et repositum manuteneatis, defendatis, et tueamini, amoto ab eadem, et expulso dicto B. prout nos harum serie reponimus, redintegramus, ac restitutum manuteneri mandamus. In quorum, etc.

Nota, quod si in sententia non fuerit tantummodo decretum mandatum, sed etiam relaxatum, non erit necessaria citatio ad videndum re-

*laxari mandatum, sed tantum repetita constitutione mandatum expeditur. Si autem pars aduersa intra decennium appellauerit, & terminum iuris pro Apostolorum responsione habuerit; tutius erit ante mandati executionem illam citari ad videndum sibi responderi de Apostolis, quod Index de illi re-
futatorios, & postea mandatum exequi.*

Aliud post res sententias latis.

Petrus Paulus, &c. R. P. D. Gubernatori Ciuitatis N. &c. Bariseli, &c. vertente alias lite, & causa in partibus primo in prima instantia coram Reuerendissimi D. Episcopi N. in spiritualibus, & temporalibus Vicario generali inter A. agentem ex vna, & B. reum conuentum super solutione certi residui dotis rebusque alijs, &c. parte ex altera, idem R. D. Vicarius N. & Iudex in causa huiusmodi rite, & recte procedens, visis videndis, & consideratis considerandis suam in scriptis tulit, & promulgauit diffinitiuam sententiam tenoris sequentis. Christi nomine, &c. A. qua pro parte predicti B. ex aduerso principalis appellato, & appellationis causa R. D. N. Archidiacono, & Vicario Reuerendissimi D. Episcopi N. commissa, & delegata idem R. d. Vicarius Iudex pariter in causa legitime procedens aliam diffinitiuam sententiam praefertam primae confirmatoriam tulit in hanc formam, Christi nomine, &c. A. qua ex parte eiusdem B. appellato, & causa appellationis eiusmodi coram nobis legitime introducta, citationeque ad partes decreta, debite, exequuta, & reproduca, exhibito processu de partibus, ac alijs de iure seruandis seruatis. Tandem visis videndis rite procedentes, citato ad hoc d. B. nostram in scriptis confirmatoriam tullimus diffinitiuam sententiam hoc sub tenore, Christi nomine, &c. Qua tertia confirmatoria sententia, sic lata; quoniam tertio prouocare non licet, Sanctissimus Dominus Noster Paulus Papa Quintus Commissionem subinsertam praesentari fecit. Beatissime Pater, &c. Post cuius praesentationem, quoniam inutile esset sententias ferre, nisi debite executioni demandarentur: ad vltiorem dicti A. instantiam citato praefato B. ad dicendum contra praefertam commissionem, ac videndum taxari, & moderari expensas in hac causa factas, & tam pro illis, quam omnibus, in praefertis sententijs contentis mandatum executinum iuxta praedictam commissionis vim, & formam decerni, & relaxari, ipsoque non comparente, & contumace reputato, omnes, & singulas expensas in huiusmodi causa pro parte dicti B. legitime factas, ad scuta N. prauiam illarum designatione taxauimus, & moderati fuimus, & tam pro illis, & alijs in partibus factis, & in eisdem partibus liquidandis, quam omnibus in praefertis sententijs contentis mandatum exe-
quuti-

quutium decreuimus, & relaxauimus, prout harum serie relaxamus. Quocirca, &c. sequere, vt in mandato exequutiuo.

Aliud de immittendo in possessionem remedio l. final. C. de edict. diu.

Adrian. tollendo.

Petrus Paulus, &c. R. D. Ciuitatis N. Gubernatori, &c. Barifellis, &c. Exhibitum nuper nobis fuit publicum instrumentum testamenti, alias per quondam P. conditi, in quo suos sibi vniuersales hæredes instituit A. eius filium tunc natum, & posthumos masculos ex ipso testatore, & F. eius vxore nascituros, quibus sine filiis masculis legitimis, & naturalibus decedentibus substituit in omnibus eius bonis absque vlla diminutione, & succedere voluit G. eius fratrem germanum, illiusque hæredes, & successores. Obijt post dictum conditum testamentum P. superstite dicto A. nullis filijs relictis, superstite prænominato G. in testamento vocato. Qui postmodum decessit, & relictis post se N. & N. eius filijs, & hæredibus, ac dicti P. substitutis, & fideicommissariis hæredibus. Nouissime autem comparuit coram nobis M. dictorum N. & N. procurator & exposuit, quod dictus quondam P. tempore sui obitus habebat, & possidebat plura bona stabilia, & inter alia in dicta Ciuitate N. vnam domum sitam, &c. ac prædium situm, etc. Et quod filij dicti G. sunt hæredes substituti, & fideicommissarij dicti quondam P. & factus est locus fideicommissio, & substitutioni in eorum personam: & ideo tam in vim remedij l. fin. C. de edicto diui Adri. toll. quam alterius cuiuscunque, illis de iure magis proficui in dictorum bonorum possessionem imponendi, & immittendi veniunt. Datisque articulis, et super illis testibus examinatis, et præmissis, quantum nobis sufficere visum fuit verificatis. Demum citatis ad instantiam eorundem N. et N. per audientiam litterarum contradictarum sua in prædictis bonis quomodolibet interesse putantibus, ad videndum ipsos instantes in possessionem bonorum præfatorum immitti, et quodcunque mandatum desuper opportunum decerni, et relaxari, illisque non comparentibus, et contumacibus per nos reputatis, mandatum prædictum decreuimus, & relaxauimus, prout harum serie relaxamus. Quocirca, &c. Vobis committimus, &c. quatenus, &c. eisdem N. & N. siue eorum procuratorem legitimum, in corporalem, realem, & actuaalem dictæ domus, & prædij ac pertinentiarum, & membrorum suorum quorumcunque possessionem inducatis, et immittatis, inductosque manuteneatis, et conseruetis aduersus quoscunque, nunc, et forsan pro tempore insurgentes, molestatores, ipsisque de omnibus, et singulis fructibus, redditibus, et preuentibus bonorum huiusmodi integre responde-

ri faciatis, nec permittatis eos à quoquam super præmissis mole-
flari, prout nos immitti, manuteneri, conseruari, & sibi de fructi-
bus responderi mandamus per præsentés. In quorum fidem, &c.

Sequestrum.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. Requisiti ex parte A. ad cuius
instantiam alias seruatis seruandis pro scutis centum debitis
in vim obligationis, in actis receptæ mandatum exequutiuum con-
tra B. concessimus; Vobis omnibus, &c. sequestretis, ac sub firmo, &
arcto sequestro ponatis penes N. omnesque alios, & singulos dicti
B. debitores, per exhibitorem præsentium nominandos omnes, &
singulas pecuniarum summas, ac bonorum, & rerum quantitates,
& qualitates cuiusuis generis, & speciei fuerint, & in quauis re con-
stituerint, penes ipsos existentes, & in futurum exituras, & quæ ad
dictum B. spectant, vel spectabunt. Præterea inhibeat, &c. eiusdem
sequestratarij, & eorum cuiilibet, ne visis præsentibus sub quingen-
torum ducatorum, &c. mandati exequutiui, & in iuris subsidium,
excommunicationis, malæque, & de eorum proprio iterandæ solu-
tionis pœnis, audeant dictas pecunias, res, & bona sequestrata di-
cto B. vel alteri cuiuis personæ pro eo in totum, vel in partem sol-
uere, tradere, aut consignare, nisi prius dicto instanti de suo credi-
to antedicto integre vna cum scutis N. pro expensis satisfacto, ac
alias absque expressa nostra licentia, & mandato. Et si quis forsan
in præmissis se grauatum senserit, compareat in Romana Curia
coram nobis, causam sui grauaminis allegaturus, ac per nos iusti-
tiæ complementum recepturus. Si autem sequestrum fiat super fru-
ctibus beneficij addatur clausula hæc, videlicet. Præmissis autem,
quod per huiusmodi sequestri appositionem cultus diuinus suis de-
bitis non defrauderetur officijs, sed quod ex illius fructibus debita, &
consueta sopportentur onera eidem pro illius manutentione in-
cumbentia. In quorum fidem, &c.

Inhibitio in vim litis pendentiæ.

Petrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. Introducta coram nobis lite,
& causa pro parte A. via appellationis per eum interpositæ
ab asserta sententia contra eum in fauorem B. per Governatorem
N. lata super certa pecuniarum summa, rebusque alijs, &c. & de-
creta à nobis citatione, cum inhibitione ad partes, ac exequuta,
& in actis reproducta, & in causa ad nonnullos actus, citra tamen
conclusionem illius, processu. Quibus sic stantibus, licet in parti-
bus

bus nihil innouari debuisset, tamen accepimus Gubernatorem, præfatum ad assertam executionem procedere contra præfatum A. Et quamuis possemus ad declarationem incursum censurarum, & pœnarum in prænominatis nostris citatorijs litteris fulminatarum, contra eum etiam criminaliter procedere, nihilominus, secum hac vice mitius agentes, vobis committimus, &c. quatenus statim, &c. inhibeatis, &c. eidem Domino Gubernatori, omnibusque alijs, &c. ne sub quingentorum, &c. audeant, vel præsumant ad prætentam executionem procedere, ac in causa huiusmodi in nostræ iurisdictionis, ac sedis Apostolicæ contemptum, & iurium dicti A. præiudicium, & grauamen quicquam per se, vel alios directæ, vel indirecte innouare, seu attentare. Et si secus fiat, iure medio reuocabimus. In quorum fidem, &c.

Litteræ pro habendis indijs.

Petrus Paulus, &c. RR. DD. N. & N. Canonicis Ecclesiæ N. & eorum cuilibet in solidum, salutem, &c. Aggressus est A. vt ex parte Magnifici D. Sanctissimi D. N. Papæ, & Cameræ Apostolicæ procuratoris Fiscalis nobis renunciatum fuisse, ense euaginato in stico N. Ciuitatis N. de more B. inermem, ad sua negotia euntem, ac vnico vulnere non sine magna sanguinis effusione in capite affecit. Et cum hæc pessimi sint exempli, & non sine condigna pœna prætermittenda, & de his aliquantulum nobis constare cœperit, velimusque certiozem notitiam habere. Et nullibi melius, quam isthic, vbi scelus paratum est, voluntati nostræ huiusmodi satisfacere possumus. Idcirco vobis committimus, &c. quatenus statim, &c. de præmissis vos informetis, & diligenter ea perquiratis, & inuestigetis, ac testes quoscunque, vobis pro parte dicti Magnifici D. Procuratoris fiscalis inducendos super articulis, siue interrogatorijs, vobis præsentandis, summa cum fide, & diligentia interrogetis, & examinatis, eorumque depositiones, per fidelem Notarium in scriptis redactas, vestro sigillo obsignatas, & oclusas, siue eorum authentica exempla ad nos transmittatis. Testes se examini subijcere recusantes, per pecuniarias, & personales pœnas, ac denique Ecclesiasticas censuras cogentes. In quorum, etc.

Littera loco remissorie.

Magistratui Spoleti salutem. Eligimus te indicem infradicendi examinis. Quamobrem a te petimus, ut testes quoscund. A. nomine coram te isthic inducendos super introclufis articu-

lis; illis prius iuxta interrogatoria, si quæ B. dederit; interrogatis intra vnus mensis spatium, necnon per quindecim dies post illius lapsum testes omnes, si quos B. induxerit summa eum fide; & solertia, medijs illorum prudentibus iuramentis examines, vel à te eligendo Notario examinari cures, illorumque testationes, tuo sigillo obfirmatas, & oclusas ad nos quanto citius mittas. Id si exequutus fueris, præterquam, quod iustum est feceris, te de nobis meritum esse profitebimur. Vale. Datum Romæ, die, &c.

Intimatio redemptionis census.

Petrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. Pro parte, & ad instantiam Magnificæ Communitatis Ciuitatis Corneti instanter, & debite requisiti. Discretionem vestræ, &c. committimus, &c. intimetis, & notificetis, & noticiam nob. D. Camilli Cerrini à Corneto deducatis, prout nos tenore præsentium intimamus, & ad noticiam illius deducimus, qualiter dicta Communitas, siue D. Sallustius de Tyberijs illius procurator, vult, & intendit redimere annum censum scutorum septuaginta quinque monetæ, de iulijs decem pro singulo scuto, in & super quadam tenuta ipsius Communitatis, & in fauorem ipsius d. Camilli pro pretio scutorum mille similium impositum, & venditum, & alias, prout in instrumento per D. Ludouicum Le-lium Notarium, & Cancellarium eiusdem Communitatis rogato, ac in actis nostri Notarij infra scripti in publicam formam producto latius continetur, & dictum pretium vna cum censibus hactenus decursis, & non solutis iuxta conuentiones, & pacta conuenta soluere, & restituere. Idcirco modo, & forma præmissis peremptorie citetis, & interpelletis eundem D. Camillum in eius propria persona, si personaliter eum apprehendere poteritis, alioquin per præsentium copie dimissionem ad eiusdem habitationem, &c. prout nos quoque harum serie citamus, & interpellamus eundem, quatenus die sexta post citationem vestram huiusmodi per vos, vel alterum vestrum eidem factam immediate sequen. si dies ipsa iuridica fuerit, alioquin, &c. compareat Romæ, &c. ad recipiendum dictum pretium vna cum censibus prædictis decursis, & non solutis, et adimplendum omnia pro eius parte adimplenda, instrumentumque retrouenditionis cum clausulis solitis, & consuetis, & alia per eum promissa faciendum, alias videndum fieri requisitionem, protestationem, & interpellationem, & contra eas dicendum, & excipendum quicquid dicere, & excipere voluerit, videndumque illas per nos admitti, & mandari eundem D. Camillum afficere, aliaque in præmissis per nos fieri, et exequi in præmissis necessaria, et opportuna, et quæ iustitia suadebit, et ordo dictauerit rationis, vel dicendum, etc. certificant, etc. In quorum, etc. Datum Romæ, etc.

Citatio pro assumptione cause ad Romanam Curiam ob lapsum biennij deuoluta.

Petrus Paulus, &c. Pro parte D. Titij Ninter quem ex vna, & Seium N. parte ex altera. lis, & causa coram Reuerendissimo Episcopo Vrbeuetano super nonnullis bonjs iam ante biennium in prima instantia introducta fuit, quam licet in ipso biennio penitus instructam prefatus D. Episcopus, & si per partes, seu earum hinc inde procuratores saepe pro illius decissione, & terminatione, præijs debitjs instantijs requisitus hæcenus terminare non curauit pro assumptione dictæ causæ, si adhuc indecisæ, & per lapsum dicti biennij ad nos vti competentem Iudicem, vigore sacri Concilij Tridentini deuolutæ, & pro illius terminatione requisiti, discretioni vestræ, &c. dictum Seium ex aduerso principalem citetis quatenus octaua die post exequentiam vestram citationem huiusmodi proxima, si iuridica fuerit. Alioquin prima ex tunc futura die iuridica compareat Romæ in iudicio legitime coram nobis per se, vel procuratorem suum legitimum, ad videndum causam, & causas huiusmodi in statu, & terminis, in quibus coram prædicto D. Episcopo reperitur, per nos quam primum iure medio terminandam assumi, & successiue in causa, & causis huiusmodi ad omnes, & singulos actus, & terminos liti necessarios, & accidentales etiam vsque ad sententiam diffinitiuam inclusiue procedi, & interea coram nobis de iuribus suis allegandum, & alias dicendum, faciendum, & recipiendum, quod iustitia suadebit, & ordo dictauerit rationis, cum inhibitione tam parti, quam Iudicibus faciendam in forma solita, &c.

Monitorium pro exequutione litterarum Apostolicarum in forma dignum expeditarum.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. Noueritis nuper fuisse comparitum coram nobis pro parte, & ad instantiam Reuerend. Henrici Caroli Clerici Leodien. & expositum quod perpetuo Canonicatu, & præbenda Ecclesiæ B. Mariæ oppidi N. eiusdem Leodien. dioc. quos q. Io. N. dictæ Ecclesiæ Canonicus dum vixit obtinebat, & possidebat, per obitum eiusdem Io. de mente Octobris 1607. extra Romanam Curiam defuncti vacantibus, de illis sic vacantibus S. D. N. Paulus diuina prouidentia Papa Quintus ipsi Domino Henrico Apostolica auctoritate prouidit, seu prouideri concessit, & mandauit si ad id ipse præuia diligenti examinatione

idoneus reperitur, prout in litteris Apostolicis eiusdem S. D. N. Pa-
 pe sub plumbo desuper expeditis sub datum Romæ apud Sanctum
 Petrum Anno incarnationis Dominicæ Anno, &c. coram nobis exhi-
 bitis plenius continetur, pro quarum litterarum Apostolicarum
 exequutione fuimus pro parte dicti D. Henrici de opportuno re-
 medio requisiti. Quare discretioni vestre, &c. committimus, &c. &
 sub infrascriptis pœnis mandamus, quatenus statim visis, & rece-
 ptis presentibus, & postquam presentium vigore fueritis requisiti,
 seu aliquis vestrum fuerit requisitus, constituto tamen prius vobis le-
 gitime dictum D. Henricum exponentem ad dictos canonicatum,
 & præbendam obtinendam idoneum repertum, & dictos canonicatum,
 & præbendam successiue illi collatos fuisse iuxta formam di-
 ctarum litterarum moneatis, &c. RR. DD. Decanum, Capitulum,
 & Canonicos dictæ Ecclesiæ Beatæ Mariæ N. omnesq. alios, & singu-
 los, ad quos traditio possessionis, responsio, ac solutio fructuum di-
 ctorum canonicatus, & præbendæ spectat, & pertinet, necnon quæ-
 cumque in dictis canonicatu, & præbenda intrusum, seu intruden-
 dum, & quoscunq. alios liberam, & plenariam exequutionem quo-
 quomodo impediens, ac dictum exponentem in assequutione, &
 apprehensione dictæ possessionis, & perceptione dictorum fructuum
 molestans, perturbans, & inquietans, ac molestare perturba-
 re, & inquietare velle se iactantes in exequutione presentium no-
 minandos, & cognominandos, quatenus infra sex, &c. sub 500. du-
 catorum auri de Camera locis pijs arbitrio nostro applicandis, ac
 mandati exequutiui, & in iuris subsidium suspensionis à diuinis, &
 respectiue excommunicationis, alijsque, &c. pœnis debeant dictum
 D. exponentem, siue eius legitimum procuratorem in possessionem
 corporalem, realem, & actuaalem dictorum canonicatus, & præben-
 dæ, & illis annexorum, iuriumque, & pertinentiarum quorumcun-
 que induxisse, & immisisse, ac inductum, & immisum manutenuisse,
 & conseruasse, ac de omnibus, & singulis fructibus, redditibus, &
 prouentibus eorundem canonicatus, & præbendæ à die obitus di-
 cti q. Ioan. decursis, & decurrendis, & penes quoscunq. existentibus,
 & qui in futurum existent, eidem D. exponenti, siue eius legiti-
 mo procuratori, integre respondisse, & per quos opus fuerit re-
 sponderi fecisse, intrusus vero seu intrudendus in dictis canonicatu,
 & præbenda, & alij quicumque exponentem in præmissis impe-
 diens, et molestans, seu impedire, et molestare velle se iactantes
 debeant à quibuscunq. molestationibus, perturbationibus, et im-
 pedimentis, ac intrusionibus huiusmodi, et per eos, et eorum quem
 libet dicto exponenti, siue eius legitimo procuratori in præmissis,
 et præmissorum occasione quomodolibet illatis, factis, et præstitis,
 ac infe-

ac inferendis, et præstandis, et inferri comminatis, cessasse, et sese abstinuisse. Quodque dictæ litteræ Apostolicæ suum plenarium habeant effectum, omnicefsante molestia, & impedimento permiffisse, & possessionem per eos detentam dictorum Canonicatus, & præbendæ cum omnibus, & singulis fructibus, redditibus, & prouentibus, per eos, & eorum quemlibet ex dictis Canonicatu, & præbenda quomodolibet perceptis, & percipiendis, & qui percipi potuerint, & possint, si extant: sin autem illorum vero pretio, & valore ad valorem quanti plurimi D. exponenti, siue eius legitimo procuratori cum effectu remisisse, relaxasse, & restituisse, & tam dictis litteris Apostolicis, quam præsentibus nostris monitorialibus in omnibus et per omnia paruiffisse, deque illarum partitione nos infra terminum infra scriptum certificasse. Alioquin, etc. cum termino 60. dierum ad comparandum in forma, etc.

Mandatum de manutenendo in quasi possessione exigendi pensionem, & executionem vigore sententiæ.

Inclitæ, et Excelsæ Reipublicæ Venetiæ Ducis, necnon Illustr. et Clariffimis DD. eiusdem Reipublicæ in toto eius Dominio, Magistratibus, et Gubernatoribus, ac R. P. D. Nuntio Apostolico dictæ Ciuitatis Venetiæ, necnon Reuerendissimo D. Episcopo Tarusien. eiusque R. D. in spiritualibus, et temporalibus Vicario generali, vniuersisque, et singulis DD. Abbatibus, etc. dictæ Ciuitatis Tarusien. ac aliarum quarumcunque Ciuitatum, Terrarum, Oppidorum, Castrorum, et locorum Gubernatoribus, Locatentibus, et præfectis, aliisque Iudicibus, Capitaneis, Barifellis, satellitibus, exequutoribus, et subexequutoribus, et aliis iustitiæ ministris Ecclesiasticis, et secularibus per dictum Dominium, et alias vbilibet constitutis Petrus Paulus, etc. salutem, etc. Nouerint, quod licet, et causa coram nobis inter Reuerend. d. Ferandinum Aleotum actorem ex vna, et Reuerend. d. Annibalis modernum Rectorem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Zannico Tarusien. diocesis reum, conuentum, de et super possessione, seu quasi exigendi pensionem, annuam scutorum vigintiquatuor auri in auro, alias præfato Reuerend. d. Ferandino super fructibus dictæ Ecclesiæ Apostolica auctoritate reseruatum, et solutione terminorum decurforum, et non solutorum, ac decurrendorum dictæ pensionis, rebusque aliis in actis causæ, et causarum huiusmodi latius deductis, et illorum occasione in prima verten. instantia partibus ex altera coram nobis ad instantiam eiusdem Reuerend. d. Ferandini vigore monitorii per nos
ad

ad partes deſuper decreti, & contra eundem Reuerend. d. Auguſtinum legitime exequenti, introducta, partium hinc inde coram nobis legitimis comparentibus procuratoribus, reproductisque coram nobis pro parte dicti Reuerend. d. Ferandini principalis dictis litteris monitorialibus, & earum executione contra dictum R. D. Auguſtinum in partibus facta, & pro earum verificatione productis etiam nonnullis iuribus, & ſcripturis, ac ſupplicatione reſeruationis penſionis prædictæ, præmiſſisque ſolitis terminis, & dilationibus, demum nos, ſeu R. P. D. Mattheus Burattus vtriuſque Signaturæ Referendarius Apoſtolicus in ciuilibus Locumtenens noſter, ad instantiam Magnifici D. Iacobi Mázolini Bonon. I. V. D. in Rom. Cur. necnon dicti D. Ferandini Procuratoris Magnifico Georgio Montagano. I. V. D. R. D. Auguſtini principalis procuratore ad ſententiam, prout etiam ad quemlibet alium præcedentem actum legitime citato, viſis videndis, ac ſeruatis de iure ſeruandis, ac procuratoribus hinc inde ſæpius in voce, in ſcriptis auditis, noſtram, ſeu ſuam tulimus, ſeu tulit ſententiam diſſiniuiam huiusmodi ſub tenore, videlicet. Chriſti nomine inuocato, & c. quam quidem præinſertam ſententiam, omniaque alia, & ſingula præmiſſa Vobis omnibus, & ſingulis ſupradictis intimamus, inſinuamus, & notificamus, ac ad veſtram, & cuiuslibet veſtrum noticiam deducimus, & deduci volumus, per præſentes. Voſque Sereniſſimum Ducem, & Senatam, ac Reuerendiſſimum D. Episcopum Taruſin. præfatos benigne in Domino hortamur, & rogamus: vos autem alios prædictos tenore præſentium requirimus, & moneamus, vobisque, & c. committimus, & ſub 500. ducatorum auri de Camera locis pijs arbitrio noſtro applican. ac mandati exequenti, & in iuris ſubſidium excommunicationis, alijsque, & c. pœn. mandamus, quatenus ſtatim viſis, & receptis præſentibus, ac quoties pro parte d. d. Ferandi principalis præſentiũ vigore fueritis requiſiti, ſeu aliquis veſtrũ fuerit requiſitus ipſum D. Ferand. principalem poſſeſſione, ſeu quaſi, in qua exiſtit, dictam penſionem exigendi contra d. R. d. Auguſtinum modernũ, & pro tempore futuros d. Eccl. poſſeſſores, & alios quoscuq. pacifice, & quiete manuteneatis, & defendatis, & conſeruetis, ac manuteneri, defendi, & conſeruari faciatis, non permittentes eundem Ferandinum in, & ſuper exactione dictæ poſſeſſionis per quemcuque moleſtari, & impedi, prout nos quantum poſſumus manutinemus, defendimus, & conſeruamus, ac manuteneri, defendi, conſeruari, nec deſuper moleſtari, aut impedi, volumus, & mandamus per præſentes. Et inſuper eundem R. D. Auguſtinum dictæ Eccleſiæ modernum poſſeſſorem exaduerſo principalem ad ſcuta centum quadraginta quatuor ſimilia pro terminis decurtis

decurſis, et non ſolatis dictæ annuæ penſionis, ac iulios triginta tres pro expenſis præſentis mandati ſine præiudicio aliarum expenſarum taxandarum prædicto D. Ferandino principali, ſiue eius legitimo procuratori cum effectu ſoluendum, et reſciendum per captiõnem perſonę ipſius D. Auguſtini, etc. Abſolutionem, etc. in quorum, etc. lata, data, lecta, et publicata fuit præinſerta ſententia præſatum R. P. D. Locumtenentem noſtrum, etc. Romæ pro tribunali in Palatio noſtro iudiciali ſeden. ſub Anno, etc. Pontificatus, etc. Præſentibus d. N. et N. dictæ Cu. noſtræ Notarijs teſtibus.

Mandatum de immittendo in poſſeſſionem prouiſum Apoſtolicum litteris expeditis.

SERENISSIMO, &c. Necnon Reuerendiſſimo D. Epifcopo Corduben. eiufq. in ſpiritualibus, & temporalibus Vicario, ſeu officiali, ac Prouiſori generali, ac RR. DD. Decano, Capitulo, & Canonicis Eccl. Corduben. ac R. D. Io. N. Canonico oppidi, de Valpueſtra Burgen. diœc. &c. Iudici exequutori pro capienda poſſeſſione inſcriptorum beneficiorum nomine R. Camera Apoſtolicę à nobis ſubdelegato, omnibusque alijs, & ſingulis, ad quos traditiõ conſignatio, et relaxatio poſſeſſionis inſcripti beneficij, et reſponſio illius fructuum ſpectat, et pertinet, et eorum cuilibet inſolidum. Petrus Paulus, etc. ſalutem, etc. Noueritis, quod alias, exhibitis, et productis coram nobis pro parte, et ad instantiam Reueren. Camera Apoſtolicę, et Illuſt. D. Pauli Coperchij illius Commiſſarij, et R. D. Petri N. Clerici Burgen. diœc. de inſcripto beneficio prouiſi Apoſtolicæ principalis pro ſuo intereſſe litteris Apoſtolicis in forma breuis nobis, et certis alijs iudicibus in eis nominatis directis per Sanctiſs. D. N. Clementem PP. VIII. ſub annullo Piſcatoris, vt moris eſt expeditis, et per eundem Sanctiſſimum D. N. eidem D. Petro conceſſis ſuper capienda poſſeſſione, nomine eiufdem Reuerendę Camera Apoſtolicę, præſtimonij, ſeu præſtimonia portionis, aut perpetui ſimplicis beneficij Eccleſiaſtici in parochiali Eccleſia oppidi, ſeu loci N. eiufdẽ Corduben. diœc. quod ſeu quam q. Alphonſus Martinen. Clericus Palentin. dum viueret obtinebat, et de quo eidem D. Petro auctoritate Apoſtolica prouiſum, ſeu prouideri conceſſum fuit, tradendam poſtea eidem D. Petro vna cum fructibus illius poſtquam litteras Apoſtolicas prouiſionis huiuſmodi debita ſub plumbo expediuerit, et expeditas præſentauerit, et alias, prout in eiſdem litteris in forma breuis expeditis plenius contineretur, quarum quidem litterarum vigore ad Reuerendę Camera Apoſtolicę, et dicti D. Petri principalis instantiam dictum

crum R. D. Ioannem N. Iudicem, et exequutorem earundem litterarum Apostolicarum pro assecutione possessionis dicti beneficii, & perceptione fructuum nomine eiusdem Reuerendæ Cameræ Apostolicæ, iuxta earundem litterarum Apostolicarum, vt præfertur, in forma breuis expeditarum vim, formam, continentiam, & tenorem subdelegauimus vices nostras si desuper conceden. & successiue prædictus R. D. Io. vigore nostræ subdelegationis in eius personam, vt supra factę corporalem, realem, & actuaalem possessionem dictæ Reuerendæ Cameræ Apostolicæ nomine adeptus, & assequutus fuerit, & nihil hominis decretis per nos litteris monitorialibus extra Ro. Cu. & ad partes, contra, & aduersus quendam Dominicum N. in dicto beneficio intrusum, illarumque exequutione contra eum, debite in partibus facta, & corā nobis iudicialiter reproducta, eisdemque litteris in forma breuis sufficienter verificatis, Demum R. P. D. Matthæus Burattus I. V. D. Referendarius Apostol. noster in ciuilibus Locumtenens, citato d. N. in Rom. Cu. causarum, & dicti Dominici ex aduerso principalis procuratore, seruatis debitis terminis in negotio declarationis huiusmodi seruari solitis, ac seruatis alijs de iure seruandis suam in scriptis contra eundem Dominicum tulit, & promulgauit sententiam declaratoriam, cuius vigore litteræ declaratorię contra eundem decretæ, & successiue expeditæ fuerunt. Post quarum litterarum declaratorialium relaxationem fuerunt nobis pro eiusdem D. Petri N. parte exhibitæ, et præsentatæ litteræ Apostolicę in forma gratiosa debite sub plumbo expeditæ, quas nos cum ea qua decuit reuerentia recepimus huiusmodi sub tenore, videlicet Paulus PP. V. etc. post quarum quidē litterarum præinsertarum præsentationē, & receptionem nobis, et per nos, vt præfertur, factas ad d. d. Petri principalis instantiā eundē D. Michaelē ex aduerso procuratorem ad dicendum, & excipiendum quicquid verbo, vel in scriptis contra easdem præinsertas litteras Apostolicas dicere, siue excipere voluerit, necnon videndum per nos, et curiam nostram decerni, et concedi mandatum de immittendo ipsum D. Petrum in possessionem dicti beneficii, & illi annexorum quorumcunque, & etiam de consignando ei omnes, & singulos fructus dicti beneficii, & illi annexorum quorumcunque, & quodcunque mandatum desuper necessarium, et opportunum in forma solita, & consueta decerni, & concedi; vel dicendum, & causam si quam haberet rationabilem, quare præmissa fieri non debeant allegandum, per vnum Sanctissimi D. N. PP. Curforem citari fecimus, et mandauimus pro die infra scripta, ac pro certis horis ei assignatis, quibus aduentibus ad dicti d. Petri requisitionem tanquam iustam, et rationi consonam, dictum mandatum de im-

mittendo ipsum in possessionem dicti beneficij, et illi annexorum, quorumcunque in forma solita, et consueta decernend. et ei conceden. duximus, et mandauimus, prout decernimus, et concedimus per presentes. Quæ omnia, et singula prædicta vobis omnibus, et singulis prædictis, et præsertim eidem d. Dominico intimamus, insinuamus, et notificamus, et ad vestram, et cuiuslibet vestrum notitiam deducimus, et deduci volumus per presentes. Vosque Serenissimum, etc. reliqua sequere sub forma præscripta, mutatis tamen mutandis, etc. *Habes infra aliud simile cum excommunicatione in euentum non paritionis.*

Deputatio Curatoris bonis iacentibus.

IN Nomine Domini, etc. Anno, etc. Comparuerunt coram Illustrissimo, et Reuerendissimo Domino Matthæo Buratto I. V. D. vtriusq. Signaturæ Sanctiss. D. N. Papæ Referendario, ac Curiaë causarum Camera Apostolicæ Viceauditore, meque Notario, &c. Magnifici domini N. & N. deputari à creditoribus D. N. olim mercatoris in Vrbe, & pro omni eorum priuato, et particulari interesse, et dictis nominibus respectiue, stante notoria decoctione, et fallimento dicti N. petierunt ad instantiam, et commodum, ac vtilitatem dictorum creditorum, et vt celerius eis de eorum respectiue creditis satisfiat, aliquem in curatorem bonis iacentibus dicti N. deputari. Qui curator ad eorundem creditorum vtilitatem, et vt celerius eorum credita consequi possint, et valeant, omnes, et singulas actiones mouere, pertractare, agere, defendere, prosequi, et experiri in iudicio, et extra possint, et valeant; et confissi præfati domini N. et N. nominibus, quibus supra fide D. A. pertierunt eundem D. A. in curatorem bonis dicti D. N. vt supra deputari omni meliori modo, etc. Qui Reuerendissimus Viceauditor attendens requisitionem huiusmodi fore iustam, et rationi consonam, dictum D. A. ibidem præsentem, et onus huiusmodi in se sponte suscipientem, in curatorem bonis præfatis, ad effectum omnes, et singulas actiones contra quoscunque mouendi, et per quoscunque motas actiue, et passiuè pertractandi, agendi, defendendi, et prosequendi, in iudicio, et extra, necnon pecunias, et credita quęcunque exigendi, et recuperandi, ad effectum, vt beneficio dictorum creditorum deponatur penes aliquem Campforem, fide et facultatibus idoneum per supradictos DD. deputatos deputandum, et de exigendis, et recuperandis, quoscunque, quietandi, ac iura, et actiones si opus fuerit cedendi, cū clausulis solitis ad lites, et cū omibus facultatibus, et auctoritatibus tali

bus curatoribus dari solitis, & de iure requisitis, & in similibus negocijs necessarijs, & opportunis deputauit; Dicendo eidem curator esto, & vtilia pro dictis creditoribus, & bonis facito, & inutilia prætermitto, & quod ita faciet, præfati Magnifici DD. N. & N. proprijs, & priuatis nominibus, ac vti principales, principaliter, & in solidum scientes, &c. sponte, &c. pro dicto D. A. fideiusserunt, & promiserunt, quos DD. N. & N. sic promittentes, præfentes, &c. dictus D. A. à promissione, & fideiussione huiusmodi indemnes, penitus, & sine damno releuare promisit, ita quod, &c. alias, &c. de quibus, &c. Pro quibus omnibus præmissis, &c. Super quibus omnibus idem R. P. D. Locumtenens pro tribunali, vt supra sedens, ad petitionem, & instantiam dictorum Dominorum deputatorum auctoritatem suam qua fungitur interposuit, supplendo omnes, & quoscunque tam iuris, quam facti defectus, si qui forsitan in præmissis interuenerint, omni meliori modo, &c. super quibus, &c. Actum, &c. præsentibus testibus, &c.

Deinde, & incontinenti coram eodem Reuerendiss. D. Matthæo Buratto Viceauditore præfato in loco, vbi supra pro tribunali sedente, meq. Notario, &c. Comparens idem D. A. curator, vt supra deputatus, cum præsentia, decreto, & auctoritate dicti Reuerendiss. Viceauditoris constituit eius, & dictorum bonorum dicti N. vel illius creditorum, & deputatorum prædictorum actorem. D. Ioannem Baptistam Sellam in Romana Curia causarum procuratorem, præsentem, & onus huiusmodi se in sponte suscipientem ad omnes, & singulas dictorum bonorum, seu illorum creditorum dicti N. lites, & causas ciuiles, & criminales, prophanas, meras, & mixtas, motas, & mouendas, actiue, & passiuè contra quascunque personas, &c. in quocunque foro, siue iudicio, atque instantia, & coram quibusuis dd. iudicibus comparandum, agendum, &c. cum clausulis ad lites, & generaliter, &c. Promittens, &c. releuans, &c. super quibus omnibus idem d. A. curator præfatus petiit à præfato d. Viceauditore, vt auctoritatem suam, & decretum interponat. Qui Reuerendiss. Viceauditor, causa cognita, suam auctoritatem pariter, & decretum interposuit. Supplens, &c. super quibus, &c. Actum Romæ vbi supra, præsentibus quibus supra testibus, &c.

Nec supra scriptas proxime descriptas formas prætereundas, sed hic omnino tanquam nedum in D. Auditoris Camera, verum etiam in omnibus alijs Vrbs tribunalibus necessario conscribendas fore censui; quoniam eueniente casu decoctionis alicuius mercatoris, qui timore carcerum statim fugam arripit, relictis quampluribus bonis iuribus, & actionibus in quibus succedunt illius creditores, qui ad effectum eorum credita consequendi, & eorum actio-

nes contra quoscunque in iudicio, & extra experiendi, pro validitate processus desuper faciendi, curant ad præscriptam curatoris deputationem deuenire. cuius formam tanquam huic rei conuenientem superius habes.

Instrumentum deputationis Commissarij extra Curiam.

Petrus Paulus, &c. Reuerendissimis Dominis quarumcunque Ciuitatum, Oppidorum, seu Castrorum Gubernatoribus, eorumque dd. Auditoribus, Locatenentibus, Potestatibus, Vicarijs, & alijs quibuscunque Iustitiæ ministris, illique vel illis, ad quem, vel ad quos præsentis nostrę peruenerint, & eorum cuilibet insolidum salutem, &c.

Noueritis, nuper fuisse nobis pro parte Magnifici I. V. D. D. Ioannis Iacobi Nerotti S. D. N. Papæ, & Reuerendæ Cameræ Apostolicæ procuratoris fiscalis generalis querelanter expositum, quod quidam A. homicidium in personam B. commisit, & n. n. ipsi A. opem, & auxilium præstiterunt, & astiterunt, ac ipsum ad illud deliberate perpetrandum associarunt, propterea pœnas contra sicarios, & talia patrantes à lege tam diuina, quam humana inflictas incurrendo. Quare cum Reipublicæ intersit, vt delicta impunita non remaneant, fuimus pro eiusdem D. procuratoris fiscalis parte instanter requisiti, quatenus aliquem probum virum in Commissarium ad prædictos inquirendum, & inquisitiones, ac processum informatium formandum extra Romanam Curiam deputare dignaremur. nos igitur Petrus Paulus, &c. attendentes, &c. Commissarium præfatum deputandum duximus, prout per præsentem D. n. I. V. D. de cuius probitate integritate, scientia, & experientia plurimum confidimus, nostrum, & Cameræ Apostolicę Commissarium deputauimus, elegimus, & constituimus cum facultatibus, & auctoritatibus opportunis. Quocirca mandamus eidem N. vt statim visis præsentibus ad dictum Castrum N. ac quo sibi expediens videbitur, personaliter se conferat, & informationem super præmissis capiat, omnesq; & singulos testes informatos, & coram eo inducendos, & nominandos super præmissis medijs eorum iuramentis examinet, ac vacillantes, veritatem occultantes, & de mendacio conuictos arbitrio suo torqueat, & testificari recusantes omnibus vijs iuris, & facti remedijs necessarijs, & opportunis cogat, & compellat, cogiq; & compelli mandet, & faciat, & eisdem testes, ac delinquentes, et complices ad personaliter comparandum coram se sub censuris Ecclesiasticis, & pecuniarijs, ac corporis afflictiujs, & alias sibi beneuissis pœnis citer, moneat, & requirat, ac citari mo-

neri, & requiri mandet, & faciat, & contra contumaces ad declarationem incurfus censurarum, & pœnarum per se imponendarum, vt moris est procedat, illosque carceret, & in posse nostrum sub tutela, & fida custodia, vel idoneis cautionibus transmittat, & conduci faciat, & generaliter omnia alia, & singula in præmissis, & circa ea quomodolibet necessaria, & oppurtuna mandet faciat, & exequatur vsque ad sententiam diffinitiuam exclusiue, etiam si talia forent, quæ commissionem magis specialem, amplam, & expressam exigent. Dantes sibi in præmissis omnibus, & singulis omnimodam potestatem, auctoritatem, & facultatem plenum, liberum, generale, & generalissimum mandatum cum plena, ampla, generali, & generalissima facultate, vices, & voces nostras sibi in præmissis delegantes. Quocirca vobis Reuerendissimis dd. Gubernatoribus, Locatenentibus, Iudicibus, Commissariis, Ordinariis, Vicariis, Potestatibus, & aliis iustitiæ ministris quibuscunque, ac dicti Castri N. & aliorum locorum Communitatibus, & Massariis, ac aliis quibuscunque in exequutione præsentium nominandis, per præsentem committimus, & in virtute sanctę obedientię districte præcipiendo sub mille ducatorum auri de Camera Camera Apostolicę in euentum contrauentionis applican. mandati exequutiui, & in subsidium excommunicationis, aliisq. arbitrio nostro imponendis, & applicandis pœnis mandamus, quatenus eundem N. Commissarium nostrum prædictum in talem recipiatis, & admitatis, & sibi in omnibus, & per omnia pareatis, & obediatis, omnemque fauorem, & auxilium per ipsum in præmissis requisitum, pro præmissorum exequutione impendatis, & præbeatis, omni prorsus contradictione, & exceptione cessante. Volumus autem, quod vltra expensas victus, & hospitii eidem D. N. Commissario scuta duo auri in auro, Notario vero scutum vnum simile singulis diebus quibus ipsi ab Alma, Vrbe recesserint, vsquequo ad eam reuersi fuerint, de bonis delinquentium prædictorum, seu quomodolibet indiciatorum omnino persoluatur. In quorum, &c. Datum, &c. Hieronymus Fabrius Notarius M. Burattus Locumtenens.

Transumptum nonnullorum instrumentorum per Auditorem Camera.

IN Nomine Domini. Nouerint vniuersi, & singuli hoc præsens publicum transumpti instrumentum inspecturi, lecturi, & Audituri, quod nos Petrus Paulus, &c. ad venerabilis viri Domini N. principalis instantiam omnes, & singulos sua communiter, vel diuisim interesse putantes eorumque procuratores si qui tunc erant in Romana Curia pro eisdem ad videndum, & audiendum nonnulla vendi-

venditionis certarum terrarum dudum Abbati Monasterij S. Benedicti publicata instrumenta per Notarios publicos in notam recepta, & subscripta transumi, & exemplari, ac in publicam transumpti formam redigi, vel dicendum, & causam si quam habeant rationabilem quare præmissa minime fieri debeant allegandum per audientiam publicam litterarum contradictarum Sanctiss. D. N. Papæ citari fecimus, & mandauimus ad certum peremptorium terminum competentem, videlicet ad diem, et horam infra scriptos, quibus aduenientibus comparuit coram nobis d. N. principalis citra quorumcumque procuratorum suorum per eum hæcenus quomodolibet constitutorum reuocationem, et certas litteras citatorias in dicta audientia nostro de mandato exequutas facto reportauit citatorumque in eadem contentorum non comparentium, contumaciam accusauit, et in eorum contumaciam prædicta venditionis instrumenta sana, et illeßa, ac omni prorsus vitio, et suspicionem carentia facto realiter, et in scriptis exhibuit, atque produxit, quæ transumi, et exemplari, ac in publicam formam redigi mandari, nostramque et dictæ Curie auctoritatem pariter, et decretum interponi per nos instanter postulauit, nos tunc Auditor præfatus in contumaciam dictorum citatorum non comparentium dicta instrumenta ad manus nostras recepimus, illaque vidimus, tenuimus, legimus, et diligenter inspeximus, et quia huiusmodi instrumenta sana, integra, et illæsa, ac omni prorsus vitio, & suspicionem carentia. Inuenimus idcirco ad d. D. N. principalis instantiam per nostrum, et d. Curie nostræ Notarium infra scriptum transumi, et exemplari, ac in publicam transumpti formam redigi fecimus, et mandauimus tenoris infra scripti. Volentes et auctoritate dictæ Curie decernentes, quod præsentem nostro transumpto de cætero, et in antea tam in Romana Curia, quam extra vbicumque locorum in iudicio, et extra plena, et tanta fides adhibeatur talis, et tanta, ac qualis, et quanta dictis originalibus instrumentis inferius inferitis, et cum præsentem transumpto collationatis data fiunt, et adhibita, daturq. et adhibetur, seu daretur, et adhiberetur si ipsa originalia instrumenta in medium exhibita, aut ostensa fuissent huiusmodi vero instrumentorum tenores de verbo ad verbum sequuntur, et sunt tales. In Nomine Domini Amen, etc. Quibus omnibus, et singulis tanquam rite, et legitime factis auctoritatem, et decretum dictæ Curie, atque nostram duximus interponendum, et interposuimus, prout interponimus præsentium per tenorem, in quorum omnium, etc. præsentibus, etc.

Aliud litterarum Apostolicarum.

IN nomine Sanctæ, et Indiuiduæ Trinitatis Patris, et Filij, et Spiritus Sancti. Amen. Nouerint vniuersi, etc. vt supra vsque ad videndum, et audiendum infrascriptas litteras Apostolicas Sanctiss. in Christo Patris, et Domini Nostri, D. Pauli diuina prouidentia Papæ V. eius vera bulla plumbata cum cordulis, sericeis rubei, croceiq. coloris, more Rom. Cur. impenden. bullatas produci, recipi, & postquam productæ fuerint ad videndum, et audiendum ipsas transumi, exemplari, publicari, et in publicam formam redigi mandari, auctoritatemque, et decretum dictæ Curie per nos interponi, vel dicendum, etc. et in eorum contumaciam supradictas litteras Apostolicas sub tenore infrascripto exhibuit, atque dedit, quas transumi, exemplari, publicari, et in publicam formam redigi, mandari, auctoritatemque, et decretum interponi per nos instanter postulauit. Petrus Paulus Auditor præfatus dictos citatos non comparen. reputauimus non immerito (prout erant quo ad actum, & terminum huiusmodi suaden. iustitia) contumaces, &c. supradictas litteras Apostolicas ad manus nostras recepimus vidimus, legimus, tenuimus, palpauimus, et diligenter inspeximus, sanaeque, integras, & illesas, ac omni prorsus vitio, et suspicionem carere reperimus, ipsasque vltius ad præfati D. N. vltiorem instanciam per infrascriptum nostrum, et curiæ nostræ notarium transumi, exemplari, etc. nostram, et dictæ Curie auctoritatem iudiciariam, et ordinariam interposuimus, ac præsentibus interponimus pariter, et decretum. Tenor vero dictarum litterarum Apostolicarum; vnde supra fit mentio, etc. Petrus Paulus, etc. in quorum omnium, et singulorum fidem, et testimonium præmissorum præsentis litteras, atque præsens publicum transumpti instrumentum exinde fieri, etc.

Transumptum in forma vidimus.

IN nomine, etc. Nouerint vniuersi, hoc præsens publicum transumptum inspecturi, quod Petrus Paulus, etc. habuimus, vidimus, et diligenter inspeximus Ill. & inclyti Principis, etc. litteras eius sigillo cum cordula, sericea impeden. signatas, & omnimod. suspicion. caren. Quarum quidem litterarum tenor in continentia erat iste. Nos Petrus Paulus, etc. de signa, sigilla, quibus litteræ bullatæ fuerunt. Quibus quidem litteris diligenter inspectis ad requisitionem honorabilis N. per Notarium publicum infrascriptam, ipsas exemplari mandauimus, & transumi, ac in publicam

for-

formam redigi decernen. & volen. vt huic presentī transumptō publico, siue exemplo plena fides deinceps adhibeatur vbilibet, in locis omnibus, & singulis, quibus fuerit opportunum, ipsum transumptum fidem faciat, & illi stetur, ac si originales litteræ appareant. Quibus omnibus, & singulis auctoritatem nostram ordinariam interposuimus, & decretum, & ad ampliorem euidentiā præmissorum signum nostrorum præsentibus duximus apponendum, &c. Actum, &c.

Transumptum in forma vidimus per notarium factum, &c.

IN nomine, &c. vniuersis, & singulis præsens transumptum, siue instrumentum publicum inspecturis, & lecturis pateat euidenter, & sit notum, quod anno à Natiuitate eiusdem, &c. indict. &c. die, &c. mensis N. Pontificatus, Anno N. in mei Notarij, &c. rogatorum præsentia personaliter constitutus N. habens, & tenens suis manibus, et extendens quãsdam litteras venerabilium, & Religiosarum Dominarum Abbatissæ, & Conuentus, &c. earundem veris sigillis ob longo, & rotundo impressuris pergamenis, & prima facie apparebat Abbatiali, & Conuentuali appendendum modo debito, & consueto sigillatas, munitas, & roboratas, saluas, sanas, & integras non vitiatas, non cancellatas, non abrasas, neque in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio, & suspitione carende, prouidendo de, & super quibus dictus Dominus N. procurator irreuocabilis extitit constitutus, de cuius procurationis mandato legitimam fecit fidem per quoddam instrumentum publicum, signo, & subscriptione publici Notarij N. signatum, & subscriptum huiusmodique litteras mihi Notario infrascripto manus tradidit, & præsentauit, ac de verbo ad verbum perlegit, requirens me, vt huiusmodi litterarum vigore vidimus, in forma authentica instrumenti publici conficerem easque transumerem earundem etiam veram copiam, siue transumptum facere, & cum originali collationare, ac collatione facta, transumptum, siue copiam huiusmodi dare, & in publicam formam redigere curarem. Tenor vero litterarum, vnde supra fit mentio, sequitur, est talis. Hic inserantur litteræ, &c. Quas quidem litteras, ego Notarius ad me recipiens ipsis visis, & perlectis vidimus, seu transumptum, atque copiam earundem, cum ipsis litteris originalibus præsertis per me Notarium supra, & infrascriptum, diligenter auscultatam, in omnibus, & per omnia (iuxta ipsarum litterarum tenorem) concordare reperi, & inueni. Idcirco transumptum huiusmodi, siue actum authenticum, in publicam formam redigere curavi, signoque, & subscriptione

mei Notarij subscripti confectis signaui, vt eisdem, tanquam litteris originalibus in quocunque foro, siue in iudicio, & extra fides adhibeatur, & adhiberi possit plenaria, super quibus, &c. Acta, &c. Præsentibus, &c.

MONITORIVM IN VIM BVLLE

Alexandrinæ ab Auditore Camerae tanquam Ordinario.

Petrus Paulus, &c. Sanctissimi Domini Nostri Papæ, eiusque Camerarij, necnon Curie causarum Camerae Apostolicæ generalis Auditor, atque appellationum, & reclamationum in terris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ mediate, vel immediate subiectis interpositarum, Iudex ordinarius, sententiarumque, & censurarum in Romana Curia latorum generalis exequutor. Vniuersis, & singulis, &c. per ciuitates, & dioceses N. & alias, &c. Noueritis, quod nuper coram nobis tanquam exequutore omnium sententiarum in Romana Curia latorum. Pro parte venerabilis viri Domini N. cleric. dioc. principalis: nobis extitit propositum cum quærela, quod licet scilicet record. Alexander, &c. in die Cænæ Domini, videlicet, die Ioui Sancta, omnes, & singulos qui per se, vel alium, seu alios, quascunque personas Ecclesiasticas, vel seculares, ad Romanam Curiam pro earum causis, & negotijs recurrerent, illasque in ead. profecerent, aut Procuratores, negotiorum gestores Aduocatos, Solicitatores, vel Nuncios ipsorum, vel etiam Auditores, vel Iudices super dictis causis, vel negocijs deputatos occasione causarum, vel negotiorum huiusmodi, verberarent, mutilarent, seu alias violentias inferrent, aut bonis spoliarent, cuiuscunque præheminentiæ, dignitatis, status, gradus, ordinis, aut conditionis existerent, etiam si Pontificali, Regali, aut quauis alia præfulgerent dignitate excommunicauerit, & anathematizauerit, prout in litteris Apostolicis desuper confectis, in locis publicis Romanæ Curie ad hoc deputatis, affixis, & publicatis plenius continetur. Nihilominus tamen nonnulli iniquitatis filij, videlicet quidam N. & N. Canonicis Ecclesiæ Cathedralis N. procuratores causarum Consistorij N. & certi alii complices, & adherentes nescitur quo spiritu ducti, nisi maligno, præfatum Dominum N. dum esset intention. ad Romanam Curiam pro præsentatione cuiusdam appellationis, alias in partibus, à quadam interloquutoria, siue diffinitiuâ sententia, dudum in quadam causa verten. inter dictum Dominum N. conuentum ex vna, & quendam D. N. Mercatorem, & oppidanum de N. partibus ex altera lata, & promulgata legitime interposita veniendi, necnon limina BB. Petri & Pauli Apostolorum, de Vrbe peregre visitanda, à d.

Ec.

Ecclesia N. (præter ius, & iustitiam) vi, & violentia repulerunt, & iecerunt in animarum suarum periculum dictique Domini exponen. non modicum præiudicium, iacturam, grauamen, & verecundiam litterarum quoque Apostolicarum prænominatarum, vilipendium, & contemptum, ac perniciosum exemplum plurimorum dictas propterea exequutionis, & anathematis, aliasq. sententias, censuras, & pœnas in eisdem litteris Apostolicis contentas, temere incurrendo. Fuimus igitur pro parte dicti Domini N. exponen. debita cum instan. requisiti, vt sibi super præmissis de aliquo opportuno remedio prouidere dignaremur. Nos igitur Petrus Paulus Auditor, & exequutor præfatus, attenden. requisitionem huiusmodi fore iustam, & consonam rationi, & vt iniuriantium temeritas cõpescatur. Discretionem vestrã, & cuiuslibet vestrum, tenore præsentium committimus, & in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna districte præcipiendo mandan. quatenus statim, visis, & receptis præsentibus: vos, vel quicumque vestrum super hoc vigore præsentium, fuerit requisitus per vos, vel alium, seu alios moneatis, & requiratis primo, secundo, tertio, & peremptorie præfatos N. & N. eorumque complices adhærentes in præmissis comprehensos eorum nomina, & cognomina in exequutione præsentium exprimendo, quos nos etiam, & eorum quemlibet, tenore præsentium requirimus, & monemus, eisq. & eorum cuilibet, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub præfata excommunicationis pœna districte præcipiatis, & mandetis, prout nos etiam tenore præsentium præcipimus, & mandamus eisdem, quatenus infra sex dierum spatium à die monitionis vestræ in antea computandorum, quorum sex dierum duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos dies, eis, & eorum cuilibet pro tertio, & peremptorio termino, ac monitorium canonica assignamus, & per vos ter assignari volumus, & mandamus ipsi N. & N. debeant præfato D. N. exponen. principali, aut eius legitimo procuratore ad hoc sufficienti mandato suffulto, summam, & quantitatem N. ducatorum auri de Camera, ratione iniuriarum sibi illatarum, vt præmittitur realiter, & cum effectu perfoluisse, aut interim desuper cum eodem, aut eius procuratore prædicto, amicabiliter conuenisse, & concordasse. Et nihilominus nos, vel successorem nostrum infra 40. dies, dictos sex dies immediate sequen. dictis nostris imo verius Apostolicis monitionibus, & litteris realiter, & cum effectu, paruisse certificent, alioquin proxima die iuridica, qua nos, vel subrogandum, aut Locutenentem nostrum, ad iura reddendum, & causas audiendum pro tribunali sedere contigerit, compareant, & quilibet eorum compareat in Romana Curia coram nobis, aut Locutenentem nostrum

personaliter, in propria persona se præfatas excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliasque sententias, & pœnas in præfatis litteris Apostolicis respectiue contentas, à qua, seu quibus, nisi pro Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo constituti, absolui nequeant incurrisse declarari, ipsos quoque pro talibus, & vt tales publicari, ac litteras necessarias, & opportunas desuper decerni visuri, & audituri, vel causas, si quas iidem N. & N. ac alij prædicti habeant, & quilibet eorum habeat rationabiles quare præmissa fieri non debeant allegaturi, alioquin lapsò dicto monitionis, & citationis termino ad declarationem censurarum, & pœnarum Ecclesiasticarum, & alia grauiora procedemus, prout iuris fuerit præfatorum N. & N. ac aliorum citandorum contumacia, non obstan. Absolutionem vero omnium; & singulorum qui præfatas nostras sententias, aut earum aliquam incurreint, seu incurrit quoquomodo nobis, vel superiori nostro tantummodo reseruamus. In cuius rei testimonium, &c.

Interdicta, & generalia, & specialia iuxta præsentem iustitiam non conceduntur nisi factò verbo cum Sanctissimo, aut nisi idem Sanctissimus Dominus Noster vigore specialis rescripti dixerit decernendum, propterea in his formandis vltèrius non elaborabo, sed in contingentià facti poteris recurrere ad formulas antiquas inferius scriptas.

Interdictum generale.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, &c. vt in citatione vsque mandatis. Noueritis, quod orta dudum in Romana Curia ex commissione Apostolica coram nobis inter honorabilem virum D. N. actorem ex vna, & quendam N. de, & super certa parochiali Ecclesia N. rebusque alijs in actis causæ huiusmodi latius deductis, & eorum occasione reum, & conuentum partibus ex altera, lite siue causa, ac materia quæstionis. Nos in causa, & causis huiusmodi, rite, & legitime procedendum, seruatis seruandis quandam diffinitiuam dictæ parochialis adiudicatoriam pro dicto Domino N. & contra præfatum N. aduersarium, cum fructuum, & expensarum condemnatione in scriptis tulimus, & promulgauimus sententiam, prout in litteris, & instrumentis, ac documentis publicis desuper confectis, & expeditis, ac actis causæ huiusmodi latius, & plenius continetur. Quæ quidem diffinitiuam sententiam postquam nulla prouocatione suspensa in rem transiisset iudicatam: idem Dominus Noster Papa quandam aliam commissionis, siue supplicationis cedulam

Iam nobis per certum suum cursorem presentari fecit, quam nos
 cum ea, qua decuit reuerentia, recipimus huiusmodi sub tenore.
 Beatissime, &c. cuius quidem commissionis vigore, omnibus, & sin-
 gulis expensis in hac causa pro parte dicti Domini N. principalis,
 & coram nobis legitime factis, in quibus sibi dictus N. aduersa-
 rius sententialiter condemnatus, vt præfertur existit ad N. ducatos
 auri de Camera boni, & iusti ponderis, prouida moderatione
 præiudicij rite taxatis nonnullis litteris exequutorialibus desuper per
 edictum publicum in Romana Curia extra, & in partibus in locis
 circumuicinis exequendum, publicandum, & affigendum pro parte
 dicti D. N. principalis, nostro sub sigillo, in forma debita, solita, &
 consueta decretis atque concessis in quibus, per quas inter cætera
 præfatum N. aduersarium in dicta parochiali Ecclesia N. intru-
 sum quatenus eidem parochialis Ecclesiæ iuriumque, & pertinencia-
 riarum omnium eiusdem possessioni cederet, eamque possessionem
 dicto D. N. principali, tanquam vero, & indubitato ipsius paro-
 chialis Ecclesiæ Rectori, vel Procuratori suo ad hoc ab eo legitime
 constituto eius nomine vacuum, liberam, & expeditam dimitteret,
 & relaxaret, sibi que de fructibus à tempore motæ litis huiusmo-
 di ex dicta parochiali Ecclesia circa præceptis, necnon N. ducatis
 per nos occasione expensarum litis, & causæ huiusmodi, vt præ-
 fertur taxatis, ac quatuor alijs similibus ducatis auri de Camera
 pro ipsarum litterarum exequutorialium expeditione etiam expo-
 sitis realiter, & cum effectu satisfaceret, restitueret, ac plena-
 riam, & integram solutionem, & satisfactionem impenderet, aut
 saltem super præmissis secum amicabiliter componeret, & concor-
 daret infra certos per nos sibi desuper assignatos, & iamdudum
 affluxos, peremptorios terminos competentes sub excommunicationis,
 alijsque sententijs, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, quas in-
 eum tunc, si secus faceret, Canonica monitione præcedente in scri-
 ptis ferebamus, monuimus, & requisuimus, ac moneri, & requiri fe-
 cimus, & mandauimus, prout in eisdem litteris, siue processibus
 exequutorialibus à nobis desuper vna cum aggrauationis, reaggra-
 uationis, & interditi appositione, auxilijsque brachij secularis inuo-
 catione in forma debita examinatis, & in actis causæ huiusmodi
 plenius, & latius continetur. Quibus quidem litteris, siue processibus
 exequutorialibus contra præfatum N. intrusum per edictum
 publicum, tam in Romana Curia, quam extra eam, etiam in pa-
 rtibus, & locis circumuicinis iuxta litterarum earundem, vim, for-
 mam, & tenorem, rite lectis, affixis, exequutis, & publicatis, eisdem-
 que tandem vna cum earum exequutione huiusmodi coram nobis
 iudicialiter reproductis. Nos tunc Petrus Paulus, &c. in causa, &

negotio huiusmodi exequutionis cum tempore N. intrusus, sic, vt premittitur monitus, & requisitus mandatis, monitionibus, inhibitionibus, ac litteris, & processibus nostris antedictis, parere, & obedire, ac nos, & partitione sua, infra terminos prenotatos certificare non curasset, vltcrius rite proceden. seruatīs seruandis, singulisque dilationibus expectatis, per aliam nostram sententiam, siue ordinationem, quam desuper in scriptis tulimus eundem N. aduersarium intrusum, propterea excommunicationis sententiam aliasque pœnas, sententias, & censuras Ecclesiasticas in ipsis litteris exquitorialibus contentas, vt præfertur, & fulminatis, damnabiliter incurrisse, & incidisse duximus declarandum, & declarauimus, ac vt talem publice denunciandum mandauimus, & fecimus. Ac deinde successiue cum dierum competentium interuallis, propter ipsius N. aduersarij, multiplicem rebellionem, & contumaciam, & dictam excommunicationis sententiam, & processus nostros huiusmodi aggrauauimus, et reaggrauauimus, prout in actis causæ huiusmodi, & alijs nostris desuper concessis litteris plenius continetur.

Sed, quia dictus N. aduersarius intrusus, & induratus Pharaonis duritiam imitando, admodum aspidum surdarum, aures suas obturantium ne voces audiant incantantium, dictam nostram reaggrauationem post decem dies, post illius publicationem, & denunciationem, in Romana Curia in diuersis locis publicis debite factis, pertinaciter sustinuit, & sustinet, non curans ad Sanctæ Matris Ecclesiæ gremium redire. Nos tunc Petrus Paulus, &c. ad præfati D. N. principalis instantiam, præfatum N. aduersarium, omnesque alios, & singulos, sua communiter, vel diuisim, interesse putantes, eorumque procuratores, si qui tunc erant in Romana Curia pro eisdem ad videndum, & audiendum omnes, et singulas Ciuitates, Terras, Oppida, Castra, Villas, Suburbia, Collegia, Parochias, & alia quæcunque loca, in & sub quibus dictum N. aduersarium excommunicatum, aggrauatum, et reaggrauatum declinare, seu deuenire contigerit, interdicti, et interdicto Ecclesiastico supponi, litterasque nostras desuper oportunas in forma solita, et consueta decerni, et concedi, vel dicendum, & causam, si quam habuerint rationabilem, cur id fieri non debeat allegandum per audientiam publicam litterarum contradictarum Domini Nostri Papæ prædictæ, citari mandauimus, et fecimus ad certum preemptorium terminum, videlicet, ad diem, & horam infra scriptos. Quibus occurrentibus comparuit iudicialiter coram nobis prouidus vir N. etc. documentis, & citatorum prædictorum in quadam ipsius audientie cedula citatoria

in eadem audientia debite exequuta, & coram nobis facta, realiter, & in scriptis representata, contentorum, non comparentium contumaciam accusauit, eosque contumaces reputari, & in eorum contumaciam Ciuitates, Terras, Castra, Villas, Oppida, Suburbia, Collegia Parochias, et alia loca prædicta interdici, & Ecclesiastico interdicto supponi, litterasque desuper opportunas in forma debita, & consueta decerni, & concedi per nos instanter postulauit. Nos tunc dictos citatos non comparentes reputauimus non immerito (prout erant iustitia exigente) contumaces, & in eorum contumaciam omnes, & singulas Ciuitates, Terras, Castra, Villa, Oppida, & Suburbia, Collegia, Parochias, & alia quæcunque loca, ad quæ dictum N. aduersarium excommunicatum, denunciatum, aggrauatum, et reaggrauatum declinare, seu deuenire contingerit interdiximus, ac Ecclesiastico interdicto supposuimus, prout interdicimus, et supposuimus per præsentès, has nostras litteras desuper decernendo, & concedendo opportunas. Quæ omnia, & singula præmissa, præsentès quoque litteras nostras interdictorias, & in eis contenta, vobis omnibus, & singulis suprædictis (quibus eadem nostræ litteræ diriguntur) intimamus, insinuamus, et notificamus, ac ad vestram, et cuiuslibet vestrum notitiam deducimus, et deduci volumus per præsentès. Vosque nihilominus, et vestrum quemlibet auctoritate prædicta tenore præsentium requirimus, et monemus primo, secundo, tertio, et peremptorie, ac vobis, & vestrum cuiilibet in solidum in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœnam, quam in vos, & vestrum quemlibet si secus feceritis fecimus, et in his scriptis districtè præcipiendo mandantes, quatenus statim visis, et receptis præsentibus vos, vel quicumque vestrum, postquam desuper pro parte d. D. N. principalis vigore præsentium fueritis requisiti, seu fuerit requisitus in dictis locis (quandius d. N. aduersarius excommunicatus, denunciatus, aggrauatus, & reaggrauatus ibidem fuerit) cessetis, et ab alijs cessare facietis, apertis ianuis à diuinis. Nec non cessationem eandem, per tres dies continuos, post ipsius N. aduersarij ab inde recessum, obseruetis, et continuetis, et ab alijs obseruariet continuari facietis, et permitatis, ita et taliter, quod (stante huiusmodi interdico) nulla Ecclesiastica in, et sub eisdem locis ministrantur Sacramenta, nisi pœnitentia, et baptismus omnibus indifferenter. Eucharistia vero infirmis tantum, et matrimonium sine Ecclesiastica solemnitate contrahatur, inhibique, et sub eisdem locis decedentibus Ecclesiastica denegetur sepultura, donec aliud à nobis, vel superiori nostro receptis in mandatis.

Absolutionem vero omnium, et singulorum, qui prefatas nostras sententias, aut earum aliquam incurrerint, siue incurrerit, nobis, vel superiori nostro tantummodo, reseruamus. In quorum omnium, et singulorum fidem, et testimonium premisorum presentes litteras, siue presens publicum instrumentum huiusmodi, litteras interdictorias in se continentem, siue continens exinde fieri, et per notarium publicum, ac huiusmodi causa coram nobis scribam infra scriptum subscribi, et publicari mandauimus, sigillique nostri impressione, et d. notarij manus appositione iussimus, et fecimus communiri. Acta sunt hæc Romæ in domo solite nostræ residentia, sub anno, etc. Presentibus ibid. discretis uiris D. N. et N. testibus ad premissa vocatis specialiter, atque rogatis, etc.

Interdictum speciale cum illius extensione.

Petrus Paulus, &c. vniuersis, et singulis DD. Abbatibus, Prioribus, Prepositis, Decanis, Archidiaconis, Scholasticis, Cantoribus, etc. vt supra in citatione vsque mandatis. Noueritis quod orta dudum in Rom. Cur. ex commissione Apostolica coram nobis inter honorabilem virum D. N. principalem actorem ex vna, et quendam N. ex aduerso principalem, & super parochiali Ecclesia S. N. N. diocesis, rebusq. alijs in actis causa huiusmodi latius specificatis, & illorum occasione reum, & conuentum partibus ex altera: lite, seu causa, ac materia quaestionis, lataq. deinde per nos pro d. D. N. principali, & contra dictum N. ex aduerso principalem intrusum d. parochialis Ecclesiae adiudicatoria cum fructuum, & expen. condemnatione, diffinitiuâ sententia litteris exequutorialibus desuper decretis, & concessis, et deinde ipsis contra prefatum N. ex aduerso principalem legitime exequuntis, & coram nobis iudicialiter reproductis, & consequenter ipso N. ex aduerso principali intruso, vigore predictarum litterarum exequutorialium, vt eis iuxta earum formam continentiam, & tenorem pareret, & obediret monito, et requisito huiusmodi litteris parere, et obedire minime curan. Et propterea sententias, et censuras, et pœnas Ecclesiasticas in huiusmodi litteris exequutorialibus contentas, et comminatas incidisse, et damnabiliter incurrisse per aliam nostram sententiam (quam desuper in scriptis tulimus, et promulgauimus) declarato ac insuper propter ipsius multiplicem rebellionem, & contumaciam vna cū inuocatione brachij secularis aggrauato, et reaggrauato, et interdicto, si est extensio interdicti alias appositi, adde, et demum propter ipsius N. ex aduerso principalis (Pharaonis duritiam imitantis) pertinaciam Parochiali Eccl. N. in N. N. dioc. vigore specialis commissionis desuper nobis presentato strictissimo Ecclesiastico interdicto specialiter suposite Santiss. in Christo Pater, et

D.N. Dominus Paulus diuina prouidentia Papa V. quendam aliam commissionis, siue supplicationis Papæ, &c. cedula, &c. præsentari fecit: quam nos cum ea, qua decuit reuerentia recipimus huiusmodi sub tenore. Beatissime Pater, &c. cuius quidem commissionis vigores, nos in causa, & causis huiusmodi, vltterius proceden. ad prouidi viri N. in Rom. Cur. causarum, &c. ad dicendum, & excipiendum quicquid verbo, vel in scriptis contra præinsertam commissionem dicere, siue excipere volebat, necnon ad videndum, & audiendum parochialem Ecclesiam N. tanquam parochiali Ecclesiæ, sub qua N. exaduerso principalis habitat, & moratur viciniorem, interdicti, & Ecclesiastico interdicto specialiter supponi, litterasque, &c. Quæ omnia, & singula, &c. vt in prima forma, seu alter vestrum fuerit requisitus in d. Parochiali Ecclesia N. cessetis, & ab alijs cessari faciatis apertis ianuis à diuinis. Necnon cessationem eandem tandiu obseruetis, & continuetis, & ab alijs obseruari, & continuari faciatis, & permittatis quousque d. N. exaduerso principalis, litteris exequutorialibus prænarratis, paruerit, & absolutionis beneficium à nobis, vel superiori nostro meruerit obtinere, ita & taliter, quod stante huiusmodi interdicto, &c.

Compulsoria generalis decreta per A.C. tanquam Ordinarium.

Petrus Paulus, &c. Vniuersis, et singulis, etc. Noueritis, quod nuper coram nobis tanquam Ro. Cur. ordinario, ac Iudice appellationis, et appellationum in terris S. R. E. interpositæ, et interpositarum causa appellationis inter honestos viros D. N. et N. appellantes, actores, et principales ex vna, et N. et N. appellatos reos et exaduerso principales, de et super cert. possession. et petia terræ in N. N. diocesis. sita, alijsq. rebus in huiusmodi causa latius exprimendis per quoddam publicum assertæ sententiæ, et appellationis huiusmodi instrumentum nobis realiter, et factò exhibitum, et productum introducto. Et illius vigore citation. legitima, vna cum inhibitione inserta, nostra ordinaria auctoritate extra Ro. Cu. ad partes in forma consueta decreta, et concessa. Consequenter fuit nobis pro parte dictorum N. et N. principalium expositum cum quærela, quod nonnulli Domini Prælati, Iudices, et officiales Commissarij, Delegati, Subdelegati, Exequutores, Ordinarii, Extraordinarij, Collegia, Capitula, Conuentus, Clerici, Notarii, et Tabelliones publici, alijsq. personæ Ecclesiasticæ, et seculares, ciuitat. et diocesis prædictarum, ac alibi constituti penes se habent, detinent in eorum cistis, scrinijs, arcis, custodijs, notis, manualibus, aut protho collis, siue registris, necnon habentes sciunt, et detinent. nonnulla acta, actitata, litteras, scripturas, processus, instrumenta, priuilegia

sta-

statuta, registra, ac alia iura, et munimenta, causam, et causas huiusmodi tangen. et tangencia concernen. et concernentia pro iuris sui cognitione, seu defensione necessarias, et necessaria, et sine quibus de huiusmodi causæ meritis ad plenum liquere non potest, seu constare. Quapropter fuimus pro parte d. D. N. principalis debita cum instan. requisiti, quatenus sibi super hoc de opportuno iuris remedio providere, litterasq. compulsorias generales, in talibus fieri solitas, extra Ro. Cu. & ad partes in forma solita, & cōsuetata decernere, & cōcedere dignaremur. Nos igitur Petrus Paulus præfatus: attenden. requisitionem huiusmodi fore iustā, et cōsonā rationi, quodq. iusta petenti nō est denegāndus assensus, boniq. Iudicis sit cūcta rimari, ne occasione occultationis iuriū, et munimentorū partiū hinc inde prædictarum, vel alterius earundem: veritas facti obumbretur, et iustitia valeat deperire. Idcirco auctoritate nostra ordinaria, et qua fungimur in hac parte, uos omnes, et singulos supradictos, et vestrum quemlibet communiter, vel diuissim, tenore præsentium requirimus et monemus, primo, secundo, et tertio, et peremptorie. Vobisq. nihilominus, et vestrum cuiuslibet in virtute sanctæ obedientiæ, et sub infra scriptis penis districte præcipientes, mandamus quatenus infra sex dierum spatium post præsentationem, seu notificationem, præsentium vobis, seu alteri vestrum factas, et postquam pro parte d. D. N. principalis, vigore præsentium fueritis requisiti, seu alter vestrum fuerit requisitus immediate seq. quorū 6. dierum duos pro primo, duos pro secundo, et reliquos duos dies vobis vniuersis, et singulis, et vestrum cuiuslibet pro tertio, et peremptorio termino, ac monitione Canonica assignamus ita tamen quod in his exequen. vnus vestrum alium non expectet, nec vnus pro alio se excuset, præfatos DD. Prælatos, Officiales, Iudices, Commissarios, Collegia, Conuentus, Capitula, Notarios, & Tabelliones publicos, aliasque personas quascunque Ecclesiasticas, & seculares, atq. loca alia vobis pro parte d. D. N. principalis, vel per præsentium exhibitores nominandos, nominandas, & nominanda personaliter accedatis, & quilibet vestrum accedat, eosq. & eorum quemlibet auctoritate nostra imo verius Apostolica requiratis, & moneatis (quos nos etiam tenore præsentium requirimus, & monemus, eisque nihilominus, & eorum cuiuslibet in virtute sanctæ obedientiæ, & sub mille ducatorum auri Camera pijs locis arbitrio nostro applican. & ac mandati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicationis, & suspensionis à diuinis, & interdicti Ecclesiastici respectiue pœnis districte præcipien. mandetis (quibus nos etiam, tenore præsentium præcipimus, & mandamus) quatenus infra 12. dierum spatium, post requisitionem, & monitionem, vestras huiusmodi eis, seu eorum al-

teri factas, immediate seq. quorum 12. dierum, quatuor pro primo
 quatuor pro secundo, & reliquos quatuor dies eis, & eorum cuilibet
 pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica assignetis: quos & nos etiam assignamus eisdem omnia, & singula acta, actitata, litteras, scripturas, processus, instrumenta, iuraque, & munimenta quæcunq. causam, & causas huiusmodi tangen. seu tangentia, ac concernen. & concernentia penes eos existen. & existentia originaliter, & in eorum formis originalibus, vel eorum, seu earum vera transumpta, & eorum formis originalibus, aut eorum notis, seu manualibus, siue prothocollis huiusmodi in publicam formam redactas, seu redacta, aut alias sub sigillis autenticis sigillatas, vel sigillata, ac sub talibus modo, & forma, quod eisdem in dicta Rom. Cur. & alibi in iudicio, & extra merito valeat, & debeat plenaria fides adhiberi, nil addendo, minuendo, vel mutando, quod facti substantiam imutet, aut variet intellectum præfato D. N. principali, aut eius legitimo procuratori, seu præsentium exhibitori, sine difficultate, & contradictione quibuscunq. exhibeant, tradant libere, & assignent, ac extrahi, transumi, & exemplari, eorumque sigilla, signa, & manus notariorum recognosci faciant, permittant, & procurent nobis, seu alteri forsan loco nostri in huiusmodi causa, subrogando Auditori ad dictam Rom. Cur. deferendas, seu deferenda, satisfactio tamen primitus illi, vel illis, cui, vel quibus satisfactio fuerit impedienda, pro, & de eorum laboribus, & salario competenti. Si vero iura, & munimenta prædicta per quoscunq. detineantur abscondita, & non tradentur, vel alias contra dicti D. N. principalis, vel procuratoris, sui voluntatem quomodolibet detineantur, aut detinentes suant, & detinentes detentores ipsos ad tradendum, ac habentes sciant, & detinentes detentores ipsos, ad tradendum, ac exhibendum, scientes ad reuelandum huiusmodi iura, & munimenta, auctoritate nostra, imo verius Apostolica per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compellatis. Quod si forte præmissa omnia, & singula, prout ad vos, & eos, ac vestrum, & eorum, quemlibet, communiter, vel diuissim pertinet, & spectat non adimpleueritis, adimpluerint, seu adimpleuerit: ac mandatis, & monitionibus nostris huiusmodi, imo verius Apostolicis non parueritis, seu paruerit realiter, & cum effectu ad incursum dictarum pœnarum, & censurarum contra eos, & eorum quemlibet, seruata forma Concilij Trid. procedemus, seu Locumtenens noster procedet iustitia mediante. Diem vero, siue dies requisitionis, & monitionis vestrarum huiusmodi, atque formam, & quanta fides dictis iuribus, & munimentis fuerit adhibenda, & quicquid in præmissis feceritis, aut aliquis vestrum duxerit faciendum, nobis per vestras patentes, litteras, seu instrumentum publicum harum seriem, siue designationem

nem in se continen. seu continens remissis, præsentibus quãto citius fideliter intimere curetis. Absolutionem vero omnium, & singulorum, qui præfatas nostras sententias, aut earum aliquam incurrit quo quomodo nobis, vel superiori nostro tantummodo reseruamus. In quorum omnium, & singulorum fidem, & testimonium præmissorum præsentibus litteras, siue præfens publicum instrumentum, huiusmodi nostras litteras compulsorias generales in se continen. siue continens exinde fieri, & per notarium publicum, nostrumque, & huiusmodi causæ coram nobis scribam infrascriptum subscribi, & publicari mandauimus. Sigillique, &c. Datum, &c. Romæ apud S. Petrum, &c. Præsentibus ibidem honestis, & discretis viris, &c.

Compulsorie speciales.

Petrus Paulus, &c. Venerabili, & circumspetto viro D. N. R. in Christo Patri, & D. D. Episcopi in spiritualibus Vicario, Iudici ad infrascripta specialiter deputato. Salutem in Domino, & præsentibus fidem indubiam adhibere, nostrisq. imo verius Apostolicis firmiter obedire mandatis. Noueritis, quod introducta lite, & causa coram nobis inter D. N. actorem ex vna, & D. N. reum conuentum de, & super rebusq. alijs in processu causæ, & causarum huiusmodi latius deductis partibus ex altera, in qua ad nonnullos actus extraiudiciales (extra tamen magistri N. in Rom. Cur. causarum, ac nobis, & magnifici D. N. principalis principaliter nominati procuratoris instan. Prouidum virum Magistrum N. in d. Rom. Cur. similiter causarum, & honorabilium virorum dominorum N. & N. principalium exaduerso) ad videndum, & audiendum nostras compulsorias speciales extra Rom. Cur. & ad partes in forma solita, & consueta decerni, & concedi, & ad conueniendum, & concordandum de loco, in quo termino infra quem. Et Iudice coram quo nonnulla iura, et munimenta in vim litterarum compulsoriarum specialium huiusmodi partibus extrahi debeant, et transfumi, vel dicendum, et causam, si quam habeant rationabilem, quare præmissa fieri minime deberent, allegandum per vnum ex dicti D. N. Papæ Cursoribus, citari fecimus, et mandauimus ad certum peremptorium terminum competen. videlicet ad diem, & horam infrascriptos.

Quibus aduenientibus comparuit in iudicio legitime coram nobis præfatus magister N. procurator, & eo nomine procuratorio, quo supra, & d. N. exaduerso procuratore legitime citato nobis exposuit cum quærela, quod nonnulli D. pralati, &c. vt in compulsoria simplici. Quare sibi, partique suæ, de remedio opportuno prouideri, litterasq. cõpulsorias speciales extra Ro. Cur. & ad partes in forma solita & consueta decerni, et concedi, et vos D. Vicariũ N. Iudicem et cõpulsorem, coram quo, et ciuit. N. pro loco, et Eccl. N. pro loco

loci, terminumque competentem infra quem iura, & munimenta prædicta, in partibus extrahi debeant, et transfumi, ac exemplari, et in publicam formam redigi, sigillaque, et signa, et manus notariorum, iurium, et munimentorum recognosci, testesque desuper producti debeant, siue possint, præfati magistro N. ex aduerso procuratori, parti que suæ, licet absentibus deputari, præfigi, et assignari per nos, debita eum instan. postulauit, etc. Nos igitur Petrus Paulus, quia dictus N. procurator citatus nihil releuanter deduxit attenden. postulationem huiusmodi fore iustam, et consonam rationi, quodque iusta peten. non est denegandus assensus. Idcirco auctoritate nostra, immo uerius Apostolica, et qua fungimur in hac parte huiusmodi litteras compulsorias speciales, extra Roman. Cur. et ad partes, in forma solita, et consueta decernendum, ac vos D. Vicarium N. pro Iudice, et compulsores, coram quo: et Ciuitatem N. ac Curiam, Episcopalem dictæ Ciuitatis N. pro locis, in quibus iura huiusmodi, et munimenta in vim dictarum compulsorialium specialium in partibus extrahi debeant, et transfumi, deputandum: dictoque magistro N. ex aduerso procuratori, licet absentij, et parti suæ; ad comparendum coram uobis: ad uidendum, et audientum huiusmodi iura, et munimenta coram nobis: in dicta ciuitate extrahi, transfumi, et exemplari, ac in publicam formam redigi, sigillaque, signa, ac manus notariorum, et uotariis eisdem iuribus, et munimentis apposita, et appensa, ac descripta recognosci: testes desuper produci, recipi, et ad inrandum admitti: ac iurare singulis diebus iuridicis, ac solitis, et consuetis audientijs mensium N. et N. prox. et immediate sequen. pro termino peremptorio, infra quem iura, et munimenta produci, et extrahi debeant, et transfumi, præfigendum, statuendum, et assignandum duximus, prout decernimus, concedimus deputamus, ordinamus, et assignandum duximus; prout decernimus, concedimus, deputamus, ordinamus, statuimus, et assignamus per præsentés. Quocirca vos D. Vicarium in iudicem, et commissarium in huiusmodi exequutione, negocio deputatum auctoritate prædicta, tenore præsentium requirimus, & monemus, primo, secundo, & tertio, & peremptorie. Vobisque in uirtute sanctæ obedientiæ, & sub infra scriptis sententijs, & pœnis, districte præcipiamus, mandamus, & quatenus infra sex dierum spatium, post præsentationem, seu notificationem præsentium: id. termino per nos pro extractione iurium prædictorum assignato, durante, uobis factam: Et postquam pro parte dicti D. N. principalis, siue ritus requisitus, immediate sequen. Quorum sex dierum, duos pro

primo, duos pro secundo, & reliquos duos dies pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica, assignamus; prefatos Dominos Prelatos, Iudices, officiales, collegia, capitula, notarios, & tabelliones publicos, aliasque personas, tam Ecclesiasticas, quam seculares, atque loca alia, pro parte dicti D. N. principalis, nominandos, & nominanda, moneatis, ac requiratis, primo, secundo, tertio, & peremptorie, quos nos etiam, & quemlibet eorum, tenore presentium, requirimus, & monemus, eisdem nihilominus, & eorum quilibet in virtute sanctae obed. & sub mille duc. auri Cam. arbit. nostro applican. ac mandati exequentini, & in iuris subsidium excommunicationis, suspensionis, à divinis, & interdicti, ingressus Eccles. resp. alijsq; Ecclesiasticis sententijs, censuris, & poenis districte precipien. mandan. (quibus nos etiam tenore presentium precipimus, & mandamus) quatenus dictis diebus, & horis praefatorum mensium, infra triennium per vos ad hoc statuendum: omnia, & singula acta, actitata, litteras, scripturas, processus, privilegia, instrumenta, & alia iura, & munimenta quaecunq; causam, & causas huiusmodi, tangentes, & tangen. penes eos, & eorum quemlibet, seu quolibet existentes, & existen. originaliter, seu eorum, vel earum quemlibet, seu quolibet, existentes, & existen. originaliter, seu eorum, vel earum vera transumpta, in eorum formis originalibus huiusmodi, in publicam formam redactas, & redacta, aut alias sub sigillis authenticis, sigillat. & sigillata, & sub talibus modis, & forma, quod eisdem merito in Ro: Cur. & extra, valeat, & debeat fides plenaria adhiberi, nil addendo, minuendo, vel mutan. quod facti substantiam mutet, seu variet intellectum coram vobis in d. civitate, & curia vestra exhibeant, & extrahi, & transumi, & exemplari, eorunq; signa, & sigilla, per testes desuper producen. recognosci faciant, & permittant. Ea; ac exemplata, & transumpta huiusmodi d. D. principali, aut eius legitimo procuratori, seu nobis, vel alteri forsan loco nostri, surrogando Auditori ad Ro: Cur. satis facto prius illis de eorum solita, & competen. mercede transmitten. & transmittenda sine difficultate, & contradictione quibuslibet. Si vero huiusmodi iura, & munimenta per quoscunq; detineantur abscondita: detentores ipsos ad traden. & habere scientes ad revelan. iura, et munimenta huiusmodi: auctoritate nostra, imo verius Apostolica, et per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compellatis, ac testes ad perhiben. testimonium huiusmodi veritatis, super recognitione signorum, sigillorum, et manuum notariorum dictorum iurium, et munimentorum, eadem auctoritate, Apost. compellatis, et recipiatis. Quod si forte vos D. Iudex, et Vicaria, compulsor praefata, ceteriq; Iudices, Officiales, Clerici, No-

tarij, et tabelliones publici, aliaq; personæ prædictæ, penes quas, iura, et munimenta, privilegia, et processus, litteræ, scripturæ, et instrumenta huiusmodi existant, moniti, et requisiti, ad exhibendum huiusmodi, modo, et forma præmissis, facti, realiter, et cum effectu non parueritis, seu paruerint: nos in vos, et ipsos et vestrum, et eorum quemlibet, etc. vt supra. Absolutionem vero, etc. In quorum etc. Volumus autè, quod si non ambo, hos exequen. interesse poteritis legitime, vnius excusatione præcedente, alter vestrum, ea nihilominus legitime exequatur, ac libere exequi possit, et valeat.

Aliud monitorium pro repetitione dotis.

Petrus Paulus, etc. Vniuersis, etc. Noueritis super fuisse nobis expositum pro parte, et ad instantiam Ill. et Nob. d. Martæ vxoris q. Thadei, quod tempore contracti matrimonij, cum d. q. Tadao ei tradidit in dotem, et nomine dotis ipse d. exponentis scilicet mille monetæ in pecunia numerata, ac etiam castrum, etc. inestimatum cum omnib. suis iuribus, & iurisdictionibus, ac pertinentijs eidem castro pertinentib. apparente publico instrum. manu publici not. rogato, & stipulato cum pacto ibi conuento de restituendo dictam dotem eidem mulieri, eiusq; hæredibus, & successoribus, vna cum iuribus dotalibus in omnem casum, & euentum illius restitutionis dictumq; Thadæum iam tribus annis elapsis diem vitæ suæ clausis se extremum, per cuius mortem factus est locus restitutioni dotis cum omnibus iuribus dotalib. ac alimentis ei debitis à morte d. D. Thadæi, eumq; vltra dictam dotem tẽpore contracti matrimonij habuisse infra scripta bona, videlicet, quæ ipsa Ill. D. exponens tunc sibi reseruauit, tanquam bona paraphernalia, quæ ad ipsam pleno iure spectant, & pertinent, licet idem eius vir illa administrauerit, & fructus eorum perceperit, & in eius proprios vsus, & vtilitatem conuerterit inuita eadem exponente. Cupiatq; eadem mulier dictas pecunias, & castrum, vt supra eidem Thadæo in dotem, & nomine dotis, vt supra tradita, vna cū alijs bonis iure medio nunc recuperare cum amãter, & amicabiliter ab illius fratribus, & hæredibus huc vsq; consequi, & recuperare non valuit. Ideo pro eius parte de opportuno remedio instantè requisiti discretioni vestræ, etc. committimus, & c. moneatis N. & N. fratres germanos, & hæredes d. Thadæi, quatenus infra sex sub 10000. duc. etc. debeant, & quilibet ipsorum, prout ad eos, & eorum quemlibet spectat, & pertinet debeat d. pecunias castrum, & alia bona per dictum q. eius virum constante matrim. vt supra habita ipsi exponenti, siue eius legitimo procuratori realiter, & cum effectu restituisse persoluisse, & consignasse, vna cum iuribus dotalibus, & alimentis de iure consuetudine, seu statuto, ac alias quomodolibet debet. ac de

omnibus fructibus per eundem q. eius maritū constante matrina ex dictis suis bonis paraphernalibus habitis, & perceptis, vna cū omnibus, & singulis damnis expensis, & interesse passis, & patien dis, vsque ad integram illorum satisfactionem suis loco, et tempore liquidando et presentibus nostris litteris monitorialibus in omnibus, & per omnia paruissē, et de partitione nōs infra terminum infra scriptum certiffices se. Alioquin, etc.

Aliud pro obseruatione limitum, & terminorum positorum, & de desisten. a molestijs.

Petrus Paulus etc. vniuersis etc. salutem etc. Noueritis nuper pro parte, & ad instan. mag. Communitatis, & hominū Terræ Aquęspartæ Tudertin. die, etc. principalium fuisse coram nobis comparitam, et expositum, quod licet tam ipsa Cōmunitas in vniuersum ab immemorabili tēpore citra habuerit suum territorium sub suis antiquis, & vetustis finib. & limitibus terminatum, et singuli, ac singulares personę eiusdem Terrę singulas habeant ibi suas possessiones ad ipsas, et unumquęq; ipsorum spectan. & pertinen. & cōsequēter ipsi licite, ac pacifice, & quiete d. eius territorio sub dictis antiquis finib. terminato vti, frui, & gaudere debuerint, ac debeant quibuscunq; molestijs, & impedimentis remotis, tamen sicut eadē expositio subiungebat cōmunitas, seu vniuersitas Castri Porcarie Spolet. dioc. & illius particulares personę proprię eorum auctoritate, ac temere, et de facto ausi fuerunt, et audens quorūdam iudicare dictum eorum territorium illud ingrediedo cum eorū proprijs animalibus depascen. et usurpando singulorum possessiones intra limites, & confinia d. territorij existentes, damnicam discursiones illius incisiones arborum, etiā fructiferorum facien. ac quamplura alia diuersa damna illis inferen. antiquos fines egredien. et nō obseruan. partēq; dicti eorum territorij, ac etiam proprii fundi singularum, & primatarū illius personarū occupan. diuersimode damnicam. antiquos, et vetustos terminos ibi positos euellen. penas, et censuras ab utroq; iure inflictus damnabiter incurredo. Quare tam pro eiusdē cōmunitatis Aquęspartæ, quam illius particularium hominū parte opportune, ac instantet requisiti discretioni vestre, etc. mandatis d. vniuersitatem castri Porcarie, illiusq; rectores, massarios, syndicum camerarium, ac municipales, et consiliarios, ac particulares personas eiusdem Castri Porcarie omnesque alios, etc. quatenus infra sex etc. sub mille due. auri Camera etc. in iuris subsidium interdicit Ecclesiastici, et respectiue excōmunicat. alijsq; etc. penis debeant, et quilibet ipsorū, prout ad eos, & quęlibet ipsorum spectat, & pertinet, debeat ab ingressu dicti eorū territorij sub dictis finib. et limitib. terminato ac singulorū possessionibus,

nibus, necnon quibuscunque molestationibus, iactationibus, vexationibus, usurpationibus, & impedimentis quibuscunque cessasse, & sese abstinuisse, ipsosque instantes eisdem impedimentis, inuasionibus, & damnificationibus cessantibus penitus, & omnino liberos, & quietos dimisisse, dictosque antiquos, & vetustos confines limites, & terminos obseruasse, & quatenus remoti, & euulsi fuerint eos in pristinum modum, prout prius erant positi reposuisse, & reponi mandasse, & in omnem euentum reponi vidisse, & quatenus opus sit peritos super illorum repositione, seu appositione per Nos eligi, & deputari vidisse, aliasque, & alia fieri, & fieri vidisse prout iustitia suadebit, & ordo distauerit rationis, presentibusque nostris litteris monitorialibus in omnibus, & per omnia paruissse, deque partitione, etc. & insuper inhibeat is eisdem ne visis presentibus sub eisdem poenis audeant, siue presumant, neque aliquis eorum audeat, seu presumat quouis pretextu, & causa, ac quouis quæsito colore, vel ingenio aliquid aliud de cætero in præiudicium præmissorum & dictorum instan. ac presentium nostrarum litterarum inhibitorialium, & iurisdictionis nostræ vilipendium, & contemptrum innouare, seu attemptare per se, vel alium, seu alios, quod si fecus, etc. alioquin, etc.

Nota, quod licet aliqui asserant, quod in his litteris monitorialibus, & inhibitorialibus exequendis tutius esset prius mone-re priores, & massarios communitatis, siue vniuersitatis quarepus debeant conuocari facere generali consilium, vt moris est ad effectum illud, illiusque nomine monendi omnes suprascriptos iuxta formam, & continentiam dictarum litterarum monitorialium, & inhibitorialium, quarum copia eis tradatur licet petita non fuerit, tamen satis sufficit, quod illorum citatio, seu exequutio fiat contra officiales, & rectores vniuersitatis in loco solito congregatos, vt in vna Tirasonen. decimarum inter Episcopum Tirasonen. & particulares homines Tirasonen. die 16. Februarij 1556. coram Fantucio in manu script. vbi attestatur alias fuisse decisum coram Domino Fabio in vna Nurchina pecuniaria. Sed non sustinen. contra particulares nominatos, qui fuerunt citati nomine communitatis, & non vti particulares, quod differt, quia aliud est citare aliquos, vt singulos aliud autem, vt vniuersos, vt ibi.

Monitorium per Edictum.

Petrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. & præsertim Italicæ Nationis, salutem, etc. Noueritis, Nobis nuper pro parte, &

ad instantiam D. A. principalis expositum extitisse, alias ipsum D. A. exponentem, ut procuratorem B. pro recuperandis, & exigendis diuersis creditis, & alijs afflictibus, dictum D. B. à diuersis personis, & signanter à DD. QQ. in, & ad Regnum Neapolis se contulisse, & ibi per annos quatuor permanisse, & pro recuperatione huiusmodi facienda diuersas pecuniarum summas de proprio, ut opus extitit, exposuisse, & erogasse, ac propterea tam ex causa, & occasione expositarum, quam mercedis, & salarii sibi occasione præmissa debitorum, remanere creditorem ipsum D. B. in scutis 400. prout suis loco, & tempore, si opus fuerit demonstrabitur; Quæ consequi, & recuperare, ac pro recuperatione huiusmodi de iuribus suis sibi desuper quomodolibet experiri intendens, ad Nos recursum habuit, quatenus sibi super his de opportuno iuris remedio providere, ac monitorium ad partes per edictum publicum in infra scriptis locis exequen. & publican. Cum pro illo exequen. contra laicos in Ciuitate, & statu, ac partibus, in quibus dictus D. B. moram trahere, & morari solitus est, & forsitan trahit, & moratur, tutus non pateat accessus, desuper necessarium, & opportunum in forma solita, & consueta decernere, & concedere dignemur.

Nos aut Petrus Paulus &c. Auditor, & Iudex prædictus attenden. requisitione huiusmodi fore iustam, & rationi consonam, quodq. &c. assensus. Constituto nobis per testes fide dignos, nostro de mandato examinatos, ad D. B. monendum, pro præsentibus nostris literis monitorialibus exequendis, & præsentandis in eius propria persona vel domicilio, in prædicta Ciuitate, & statutum non patere accessum, Monitorium huiusmodi in Rom. Curia, & in partibus, ac locis circumuicinis legen. affigen. publican. & exequen. fore, & esse duximus, & mandauimus, prout mandamus per præsentibus; Quapropter per publicum præsens Edictum in Rom. Cur. in audientia Sanctissimi D. N. Papæ legen. ac in Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe, & audientia causarum Apostolicarum, nec non extra ipsam Curiam, & in partibus in A. & A. Ciuitatum Ecclesiarum respectiue valuis, seu portis, tanquam in locis magis conuenientibus, & conuicinis, ac alibi ubi tute fieri poterit affigen. & publican. prædictum D. B. tenore præsentium monemus, & requirimus, 1. 2. 3. & peremptorie, eique in virtute sanctæ obedientiæ, & sub 500. ducatorum auri de Camera locis pijs arbitro nostro applicandorum, & pro illis mādati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicationis, alijsque &c. pœnis districte præcipiendo mandamus, quatenus statim visis, & receptis præsentibus, & postquam præsentium vigore fueritis pro parte

parte dicti D. A. principalis requisiti, Moneatis, & requiratis
 1. 2. 3. & peremptorie, prout Nos monemus, & requirimus per
 presentes D. B. Debitorem, quatenus infra duodecim dierum
 spatium post legitimam affixionem, & publicationem præsen-
 tium in locis superscriptis, vt præmittitur faciatis, immediate
 sequen. quorum duodecim dierum quatuor pro primo, quatuor
 pro secundo, & reliquos quatuor dies pro tertio, & peremptorio
 termino, ac monitione canonica assignamus, & Vos assignetis
 eidem sub eisdem, quibus supra censuris, et pœnis debeat dicto
 Domino Instanti, siue eius legitimo procuratori, de dicta sum-
 ma scutorum 400. eidem tam ratione totius, partim pro recupe-
 ratione prædicta facien. vt præfertur exposit. & partim prouisio-
 nis, & mercedis sibi debitarum, vna cum damnis, expensis pas-
 sis, et patien. in processu causæ, et causarum huiusmodi liquidan.
 realiter, & cum effectu soluisse, et satisfecisse, ac debitam, sola-
 tionem, et satisfactionem fecisse, et impendisse, & de omnibus,
 & singulis iuribus suis, si quæ super præmissis habet, habereque
 aut eidem quomodolibet competere prætendat, docuisse, & de-
 monstrasse, & præsentibus &c. paruuisse, deque etc. certificasse.
 Alioquin etc. loca vero audientia puplicæ litterarum contradi-
 ctarum, ac valuarum, seu portarum Ecclesiarum prædictarum,
 tanquam publica, et idonea pro præsentibus nostris litteris exe-
 quen. ad instar edictorum publicorum, quæ hodie in albo præ-
 torio scribuntur, duximus eligenda, quæ huiusmodi nostrum Mo-
 nitorium suo quasi sonoro præconio, & patulo subdito publica-
 bunt. In quibus litteras nostras modo præmisso decreuimus,
 et decernimus publican. & affigen. ne dictus sic monitus ex præ-
 missis, ac præmissorum aliquo ignorantiam aliquam prætende-
 re valeat, et valeatis; cum non sit verisimile apud ipsum sic mo-
 nitum remanere incognitum, et occultum. quod tam patenter,
 et notorie omnibus extitit intimatum, & publicatum. Volen-
 tes nihilominus, & auctoritate prædicta decernentes, quod præ-
 sentes nostræ litteræ, seu monitorium modo præmisso exequenti,
 & publicatum eundem monitum totaliter arctet, astringat, et
 perinde valeat. ac si personaliter factum, et exequentum foret,
 seu quomodolibet præsentatum. In quorum fidem &c. Datum etc.

*Aliud monitorium ad personaliter comparendum contra laicos
 fugantes clericum.*

Petrus Paulus, etc. Vniuersis, etc. Noueritis nuper fuisse
 comparitum coram nobis, & quarelanter expositum, tam

pro parte Illust. D. Prosperi Farinacij Sanctissimi Domini Nostri Papæ, & Reuerendæ Cameræ Apostolicæ Procuratoris Fiscalis, quam etiam R. B. presbyteri Sancti Ioannis, l. dic, etc. N. Ecclesiæ parochialis perpetui rectoris, quod licet ipse B. à tempore quo peruenit ad discretionis annos continue vixerit, prout bonum decet virum religiosorum, ac omni qua decet probitate, & ab excessibus quibusuis salua humana fragilitate se abstinendo, ita vt infrascripta pati, & sufferre licite demeruerit; hoc tamen non obstante quidam I. & sui complices, videlicet A. B. & C. asserti consules eiusdem Oppidi ausu sacrilego, & temerario, ac maligni spiritus instigatione, vt creditur seducti, seu instigati eundem B. tunc sicut etiam nunc habitum, & tonsuram publice, & honeste deferentem presbyterales de nullo crimine confessum, seu conuictum, immo citra demerita sua alias diuersis vicibus presentis anni coram se euocari fecerunt. Et quia prædicti consules fuerant ob non paritionem litterarum, & mandatorum Apostolicorum excommunicati, aggrauati, reaggrauati, & interditi illis licite parere noluit temere, & de facto à se, dictoq; oppido sub grauibus, & formidabilibus pœnis eum exire iusserunt, et præceperunt, ipsumque exponentem à dicta eius Ecclesiâ, & eius domo, & bonis eiecerunt, & effugarunt, ac sibi introitum, & exitum ad dictum oppidum palam, & publice interdixerunt, & prohibuerunt, aliasque iniurias, offensas, molestias, & damna ei intulerunt, ac inferri, & irrogari fecerunt in animarum suarum graua pericula, diuinæque maiestatis offensam, ac libertatis Ecclesiasticæ vilipendium, & contemptum, ac ipsius B. maximum damnum, & præiudicium pœnas, et censuras in Bulla Cœna Domini quotannis legi, et publicari solita damnabiliter incurren. Quare ad compescendos præmissos conatus, et vt alijs similia perpetrantibus euidentis præbeatur exemplum. Ideo pro eorundem exponentium parte instantè requisiti constituto nobis prius per depositiones nonnullorum testium de mandato nostro examinatorum præmissa à veritate non descripari. Discretionem vestræ, etc. committimus, ac districte percipient. mandamus, quatenus statim visis, & receptis presentibus, etc. moneatis dictos A. B. et C. quatenus infra etc. sub mille ducatorum auri Cameræ, pijs locis arbitrio nostro applican, ac mandati exequutiui, et in iuris subsidium excommunicationis, priuationis quorumcunque officiorum, quæ nunc obtinent, et in futurum obtinebunt triremium, ac perpetuæ notæ, et infamiæ, alijsque censuris, et pœnis arbitrio nostro augendis, et moderandis debeant in Rom. Cur. coram Nobis, seu nostro in criminalibus Locum-

tenente personaliter per se ipsos, et non per procuratorem, seu excusatorem aliquem comparuisse, et presentasse, et se à predictis criminibus, et excessibus ex culpasse. Alioquin etc.

Aliud contra debitores decoct. societatis.

Petrus Paulus etc. Noueritis quod nuper comparuerunt coram nobis Magnifici Domini N. et N. creditorum A. et A. sociorum mercatorum in Rom. Cur. olim cambium, seu bancum numularium tenentium, et nobis sicut hactenus notorium est apud eosdem A. & A. & illorum societatem in Vrbe cantantem sub ipsorum nominibus quam plurimorum curialium Rom. Cur. sequen. aliarumque diuersarum personarum, quamplures magnę quantitatis pecuniarum, et summe erant depositę, ac in custodiam, et commendam datę, societatem predictam viam fidelitatis egressi reprobos se gesserunt, ac domum declinauerunt pecunias predictas apud eos depositas clandestine sibi appropriarunt, ac suis creditoribus furtiue subtraxerunt propter quod creditores ipsi sic fraudati volentes si non in totum, saltem in aliqua parte eorum indemnitati prouidere per exactionem certarum pecuniarum eidem fallitę societati debitarum ad effectum illas penes depositarium à dictis creditoribus deputatum deponendi, illasque creditoribus ipsis iuxta qualitatem, et quantitatem vniuscuiusque eorum crediti pro rata equis portionibus, vel aliter prout iuris fuerit soluendi, et distribuendi. Ideo pro eorum parte de opportuno remedio instanter requisiti. Discretioni vestrę committimus, etc. quatenus statim visis presentibus sub 500. ducat. auri Camera pijs locis arbitrio nostro applican. ac mandati exequentiui, et in iuris subsidium excommunicationis, aliisque, etc. pœnis moneatis, etc. omnes et quoscunque dictos fallitę societatis debitores cuiuscunque dignitatis, et conditionis existant in exequutione presentium nominan. et cognominan. quatenus infra sex, etc. sub eisdem censuris, et pœnis debeant, et quilibet ipsorum, prout ad eos, et eorum quemlibet spectat, & pertinet, debeat omnem, et quamcunque pecuniarum summam, ac rerum, et quorumuis bonorum quantitates, et qualitates penes eos existen. & per eos, & quemlibet ipsorum, tam coniunctim, quam diuisim eidem fallitę societati quauis de causa, & occasione debeat, in quibus tam per eorum litteras, quam libros, ac alias quomodolibet, & qualitercunque apparuerint debitores eisdem dd. deputatis realiter, & cum effectu persoluisse, & exbursasse, ac respectiue tradidisse, & consignasse, vna cum omnibus, & singulis damnis expensis, et interesse passis, et

patiendis ob non solutionem , & satisfactionem dictarum pecuniarum , & bonorum suis loco , et tempore liquidan. presentibusque nostris litteris monitorialibus in omnibus , et per omnia paruisse , deque partitione , etc. cum termino decem dierum ad comparandum , alioquin , etc.

Aliud pro marito contra uxorem de redeundo ad ipsum ab A. C. vel alio quocunque Iudice competen. obtinendo .

Petrus Paulus , &c. vniuersis , &c. Noueritis nuper fuisse coram nobis comparitum pro parte D. N. & expositum, quod licet cum d. Berta decimum annum complente sponsalia iuxta ritum Sanctæ Matris Ecclesiæ , & Sacrosancti Concilij Tridentini formam contraxerit , & postmodum ipsa Berta secum per duos annos , & amplius cohabitauerit eamque carnaliter cognouerit nuperrime vero nulla præcedente legitima causa , sed solius voluntatis arbitrio secum habitare , & tum vxoria affectione tractare , vel obsequia ad quæ vxor marito exhibere tenetur recusat. Quare pro eius parte de opportuno remedio requisiti discretioni vestræ , &c. moneatis eadem d. Berta quatenus infra sex , &c. sub 500. ducat. &c. auri Cameræ pijs locis arbitrio nostro applican. ac mandati exequutiui , & in iuris subsidium excommunicationis alijsq; &c. pœnis debeat ad ipsum instantem redire ipsumque vxoris affectione per tractare , ac debitam obedientiam sibi ad inuicem , & vicissim præsentisse , ac debitum reddere coniugale aliasque , & alia facere ad quæ in dispositione Sacrorum canonum , & Sacri Concilij Tridentini tenetur , & obligata existit , ac præsentibus nostris litteris monitorialibus in omnibus , & per omnia paruisse deque illorum partitione , &c. & præmissa prædictus instans fieri petit præmissis , & alio quocunque iuris remedio instanti proficuo ex tam deductis , quam alijs suis loco , & tempore deducendis , & alias omni meliori modo , &c. Alioquin, &c.

Aliud de dote restituenda matrimonio non sequuto .

Petrus Paulus , &c. vniuersis , &c. Noueritis nuper fuisse coram nobis comparitum pro parte D. Bertæ, & expositum, quod cum olim inter ipsam opponentem, & N. fuisse de facto contractum matrimonium , & eundem N. recepisse in dotem , & ex causa dotis , contemplatione dicti matrimonij de facto contracti, summam scut. 500. monet. quod quidem matrimonium , quia repertum est non fuisse legitimum , & ideo Ecclesiæ iudicio separatum,

ratum. Quare pro eiusdem d. Bertę parte de opportuno iuris remedio instantanter requisiti. Discretioni vestrę, &c. moneatis eundem D. N. exaduerso principalem quatenus infra sex, etc. sub 500. ducat. etc. auri Camera, etc. ac mandati exequentiui, et in iuris subsidium excommunicationis alijsque, etc. pœnis debeat dictam summam scutorum 500. ei solutum occasione dotis dicti matrimonij, & paréntelæ de facto contractum, vna cum omnibus fructibus, damnisque expensis, & interesse per eandem Bertam passis, & patiendis, & in processu causæ liquidan. eidem instanti, siue eius legitimo procuratori realiter, & cum effectu restituisse, & persoluisse, ac de eis debitam satisfactionem impendisse, ac præsentibus nostris litteris monitorialibus in omnibus & per omnia paruisse, & de illarum partitione. Nos infra terminum infra scriptum certificasse. Alioquin, &c. In quorum fidem, etc. Datum &c.

*Aliud de desisten. à molestijs super solutione pensionis,
& illorum reduction.*

Petrus Paulus, etc. Vniuersis, etc. Noueritis nuper fuisse coram nobis comparitum pro parte d. A. & expositum, quod cum alias de parrochiali Ecclesia & per obitum d. N. illius ultimi rectoris, & possessoris, vacan. auctoritate Apostolica eidem exponenti prouisum, seu prouideri concessum fuerit, & eodem tempore eadem auctoritate Apostolica annua pensio 50. ducatorum auri Camera d. B. reseruata fuerit cum solito decreto, & conditione in litteris præsentis reseruationis pensionis, modo tamen scilicet remaneant centum pro rectore, fructusque redditus, & prouentus dictæ parrochialis Ecclesię sint adeo tenuos, & vix deductis oneribus, & impensis ascendant ad dictam summam scutorum 100. & consequenter pro solutione dictę annuę pensionis 50. ducat. vt præfertur reseruatę ab eodem B. saltim licite molestari, & inquietari non debuerit, nihilominus præmissis non attentis eundem exponentem in, & super integra solutione dictę pensionis 50. ducator. molestare, & inquietare velle se iactat in graue eiusdem exponentis damnum, & præiudicium, cupiatque ab huiusmodi indebitis molestationibus, & iactationibus iure medio eximi, & liberari, et seu saltim dictam annuam pensionem 50. ducat. ad minorem summam reduci. Ideo pro eius parte de opportuno remedio requisiti discretioni vestrę, &c. moneatis, &c. dictum B. exaduerso principalem quatenus infra sex, etc. sub 500. ducator. etc. pœnis debeat à quibuscunque iactationibus,

bus, molestationibus, vexationibus, & impedimentis ipsi A. præmissorum causa illatis, & inferri comminatis, modo tamen dictæ molestiæ in partibus iudicialiter latæ non fuerint, realiter, & cum effectu destitisse, & cessasse, ipsumque A. pacificum, et quietum dictis iactationibus, molestationibus, et impedimentis remotis dimisisse; attento quod fuit pro eiusdem exponentis parte coram Nobis comparitum, et allegatum prædictam pensionem aduersarij fuisse, et esse nullam, et excessiuam, ac nulliter indebite, ac subreptitie, et obreptitie obtentam, et reseruatam, et tam ex præmissis, quam alio quocunque capite in corpore iuris clauso coram Nobis deducen. annulland. et reuocand. seu saltim ad minorem summam reducendam, et propterea interim iure molestari non potuisse, neque posse. Alioquin etc. cum termino decem dierum ad comparendum, etc. Datum etc.

Aliud ad personaliter comparendum contra inforDESCENTEM IN CENSURIS.

Petrus Paulus, &c. Vniuersis, &c. Significauit Nobis graui cum quærela, & non sine animi nostri molestia Ill. & Excellent. D. Pompeius Molella, Iur. Vtr. Doct. Sanctissimi Domini Nostri Papæ, & Reuerendæ Cameræ Apostolicæ procurat. Fiscalis A. à Nobis, & curia nostra ad Magnifici D.N. tanquam illius creditoris instantiam ob non solutionem summæ scutor. 500. auri in auro per eundem A. eidem B. debitorum vigore obligationis Cameralis excommunicatum fuisse, & tanquam talem declaratum, ac publice euitarum, & iam per annum, & ultra de excommunicatione non curasse in maximum animæ suæ præiudicium, ac Sanctæ Sedis Apostolicæ, & illius authoritatis lesionem ac iurisdictionis nostræ vilipendium, & contemptum, & corde, & animo induratum per dictum, & post dictum tempus prædictas censuras sustinuisse, & adhuc sustinere, ita vt contra eum vehemens, ac violentia præsumptio oriatur de crimine hæresis, sintque transgressores taliter coercendi, quod eorum pœna alijs cedat in exemplum; Quare pro eiusdem d. procuratoris Fiscalis parte pro debito sui officij opportune requisiti constituto prius nobis de prædictarum censurarum fulminatione, ac de illarum intimatione eidem A. de mandato nostro personaliter facta, & exequuta, & coram nobis iudicialiter reproducta, ac per depositionem nonnullorum testium de mandato nostro examinerum præmissa à veritate non discrepari. Discretioni vestræ, &c. moneatis eundem A. quatenus infra, etc. sub mille ducat. auri Cameræ arbitrio nostro applican. et pro illis mandati exequutiui, et in
iuris.

Iuris subsidium excommunicationis, priuationis omnium, et quorumcunque beneficiorum officiorum, ac bonorum, quae ipse obtinet, ac inhabilitatis ad illa in futurum obtinenda triennium, ac perpetuae notae infamiae, aliisque censuris, et poenis in sacrorum Canonum dispositionibus expressis, ac alijs arbitrio nostro augen. et moderan. poenis debeat hic in Roman. Cur. coram nobis, seu nostro in criminalibus Locumtenente personaliter per se ipsum, et non per procuratorem, seu excusatorem aliquem comparuisse, et se praesentasse, ac de huiusmodi haeresis suspitione se sufficienter expurgasse alias videndum cum per Nos, seu nostrum Locumtenentem praedictum, tanquam de fide suspectum, condemnari, aliasque, et alia fieri, et exequi mandari in praemissis, et circa ea necessaria, et opportuna, vel causam si quam habeat rationabilem quare praemissa fieri non debeant allegandum. Alioquin lapso dicto citationis termino contra ipsum A. ad incursum dictarum censurarum, et poenarum, et ad omnes, et singulos alios actus, et terminos necessarios, & opportunos, vsque ad definitiuam sententiam inclusive procedemus, seu dictus Locumtenens noster procedet iustitia mediante eius absentia, seu contumacia minime obsistente. In quorum fidem, &c. Datum Romae, &c.

Plura alia monitoria in Curia.

Monitorium pro petitione hereditatis delatae ab intestato.

DE mandato, &c. & ad instantiam N. asserentis, quod nuper seu alias q. B. diem vitae suae clausit, nullo ab eo condito testamento, nullisque ex eo superstitionibus liberis, neque alia persona proximiori in gradu ipsi B. quam sit. dictus N. & consequenter hereditas, & bona dicti q. B. fuerunt, & sunt ab intestato deuoluta ad ipsum, & ad eum iure proximitatis, & tanquam proximiorum pleno iure spectauerunt, & pertinuerunt, & hodie ad ipsum spectant, & pertinent; quam hereditatem dictus N. adiuuit, & adit. ex causa praedicta. Ideo tenore praesentium monetur T. tanquam detentor, & indebitus possessor dictae hereditatis, & bonorum ex aduerso principalis quatenus infra triduum proximum, sub etc. poenis debeat realem, actualem, et corporalem possessionem dictae hereditatis, et bonorum illius, iuriumque membrorum, et pertinentiarum, ac illi annexorum, quorumcunque libere, ac realiter, et cum effectu dimisisse, tradidisse, et relaxasse, necnon de omnibus, et singulis fructibus, redditibus,

bus, et prouentibus per ipsum T. ex dicta hereditate, & bonis indebite perceptis, & in futurum percipiendis, vsque in diem dimissionis, & relaxationis dictorum bonorum eidem instanti integraliter satisfecisse, & debitam de illis satisfactionem impendisse, & impendere, attento quod fuit ex parte dicti instantis comparitum, & allegatum, tam ex praemisso, quam alio quocunque capite dictam hereditatem ad eum legitime spectare, & pertinere, & propterea eam sibi restituendam fore, & esse, vna cum dictis fructibus non solum praemisso, sed etiam omni alio meliori modo, etc. saluo iure, etc. & si senserit se, etc. compareat, etc. alioquin, etc.

Et quatenus dictus T. sit minor compareat coram eodem A.C. siue eius in ciuilibus Locumtenente, ad petendum sibi prouideri de idoneo curatore, qui defensionem ipsius, & dictae causae assistat, aliaque necessaria, & opportuna faciat, & exerceat super causae huiusmodi prosecutione, alioquin videndum, & audiendum sibi eundem curatorem per Iudicem deputari ad hanc litem, & causam prosecuen. & defenden. aliasque, & alia fieri, prout iustum fuerit, & ordo dictauerit ration.

Aliud in actione confessoria, pro seruitutibus.

DE mandato, etc. & ad instantiam d.A. principalis asserentis, quod iam longissimo tempore retroacto ipse habuit, tenuit, & possedit, & hodie habet, tenet, & possidet pro sua, & tanquam suam domum positam in Ciuitate Corneti, cui ab vna parte, etc. & ad ipsum A. pleno iure spectan. & pertinen. cui quidem domui fuit debita, & hodie debetur à domo B. ibi contigua seruitus tigni immittendi, ac stillicidij recipiendi à domo ipsius A. ac in domum, & per domum ipsius B. Rursumque idem D. A. exponit, quod iam longissimo tempore tenuit, & possedit, & etiam hodie tenet, & possidet quoddam molendinum in loco, etc. situatum in, & super fundo, & proprio terreno ipsius A. cui coheret, etc. ad quod ipse A. longo tempore elapso duxit quandam rugiam aquae per quandam petiam prati dicti B. positam super territorio dicti loci, cui coheret, etc. sitiente, & patiente dicto B. & eius praedecessoribus per quam petiam prati debetur, ac debita fuit, et est seruitus Aqueductus ipsi molendino, et ad ipsum molendinum ex causis legitimis. Amplius idem A. asserit, quod ex causis legitimis, et maxime ex concessionibus, et priuilegijs Apostolicis habuit, et habet, ac habere consuevit plenam, et omnimodam iurisdictionem in loco, etc. et in ipsius iurisdictione

rifidictione, ac singularum prædictarum feruitutum poffeffione, vel quafi fuit, & fteit ipfe A. tam per fe, quam per eius prædeceffores fpatio decem, viginti, triginta, quadraginta, quinquaginta, ceutum annorum, & pluribus fic, quod in contrarium memoria initij eius aliquafiter non exiftit fciente, & patiente dicto B. & eius antecefforibus fubinde afferit idem inflâtis, quod prædictus B. ipfum à certo tempore citra maxime ab anno proxime præterito, ac præfenti, & per totum dictum tempus turbanit, inquietauit, & moleftauit, ac turbat, inquietat, & moleftat eundem A. in dicta fua quafi poffeffione iurifidictionis, & feruitutum ac iurium fuorum prædictorum indebite, & iniufte, ac de facto non patiendo, nec præmittendo ipfum A. vti, & frui modo debito prædictis feruitutibus, & iuribus ad ipfum pleno iure fpectant, et pertinen. ac folitis, & confuetis. Ideo tenore præfentium moneatur idem B. exaduerso principalis quatenus infra triduum proximum, fub etc. debeat à prædictis moleftationibus, & inquietationibus eidem d. inflanti fuper dicta feruitute Aqueductus feu rugia ducenda ad d. molendinum, necnon feruitute dicti Tigni immittendi, ac flillicidij recipiendi, iurifidictioneque fua in dicto loco fuperius exprefsa deftitiffe, ceffaffe, & fe penitus abftinuiſſe, ac permiffiſſe, & permittere, quod dictus d. A. vtatur, fruatur, et gaudeat prædictis feruitutibus iuribus, & iurifidictionibus debitis, & confuetis modis præteritis, cum idem inflans intendat declarari facere, prout petit feruitutem aqueductus, feu rugia ducenda aque ad ipfum molendinum, necnon feruitutem dicti tigni immittendi, & flillicidij recipiendi, iurifidictionemque dicti loci, etc. ad eum fpectaſſe, et pertinuiſſe, ac fpectare, et pertinere, deberique, & debita eſſe prædicto molendino, ac domui, ac licuiſſe, et licere dicto A. ex fua domo in domum dicti, licet immittere tigna, et flillicidia quæcunque, et exercere omnimodam iurifidictionem in dicto loco, etc. inter homines ibi habitantes libere, et abſque aliqua contradictione, tam ex præmiſſis quam alijs fuis loco, et tempore deducendis, et non ſolum præmiſſo, fed etiam omni alio meliori modo etc. et fi ſenſerit fe, etc. compareat alioquin etc.

Aliud in actione negatoria.

DE mandato, etc. et ad inflantiam D. A. ac Communis, et hominum ville C. afferens idem A. quod iam longiffimo tempore, tam per fe, quam per eius anteceffores tenuit, et poffedit pro fua, et tanquam fua domum vnã poſitam etc. quam

domum I. ex quadam eius domo posita &c. infixit, seu imposuit trabem vnam, seu rignum vnum præter, & contra voluntatem scientiam, & patientiam ipsius A. & hodie infixum, & impositum habet, & tenet indebite, & iniuste. Amplius dicit idem A. quod prædictus I. deriuare, seu decurrere fecit aquam per quandam periam prati dicti A. positum &c. ad quoddam molendinum dicti I. positum, &c. Rursumque idem I. prætenden. habere iurisdictionem in Villa C. & in homines ibi commorantes, & habitantes nititur exercere, & de facto exercuit, & exercere iurisdictionem, tam in ciuilibus, quam in criminalibus causis, tamen rei veritate inspecta ad ipsum I. nulla iurisdictione pertineat, neque pertinet in villa prædicta, sed ad vniuersitatem, & homines eiusdem villæ, etiam quo ad omnimodam iurisdictionem, ac merum, & mistum imperium. Ideo moneatur idem I. quatenus &c. debeat, cessasse à prædictis seruitute domus aqueducto, & prætensa iurisdictione tanquam liberis, & exemptis ab eis cum inhibitione, ne sub eisdem censuris, & pœnis audeat, seu præsumat, quouis prætextu illis utatur, neque in eis quoquomodo se ingerat, vel intromittat, saluo iure &c. & si senserit se, &c. compareat, &c. Alioquin &c.

Aliud pro rescissione contractus læsum.

DE mandato, &c. & ad instan. A. moneatur B. vti indebitus detentor, & possessor domus, quæ fuit ipsius instantis posite, &c. iuxta, &c. ex aduerso principalis, quatenus infra triduum proximum sub &c. debeat dictam domum, alias per instantem, seu alium eius nomine sibi venditam, illiusque realem, & actualem, & corporalem possessionem, vna cum iuribus, & pertinentijs suis quibuscunque realiter, & cum effectu illi restituisse, cum idem instans offerat se paratum pretium ab eo receptum realiter, & cum effectu illi restituere, attento quod pro parte instantis fuit comparitum, & allegatum prædictam domum, tam tempore illius venditionis, et celebrari contractus, ac etiam ante, et post fuisse, et esse maioris pretij, & æstimationis, & instantem tanquam læsum, & deceptum. aut errore ductum minori, & villiori pretio vendidisse, & in venditione illius se deceptum fuisse ultra dimidiam iusti pretij, & propterea tam ex remedio h. 2. de rescind. vendit. quam ex alio quocunque iuris, & statutorum remedio in actis, & processu causæ deducen. venditionem prædictam rescinden. fore, & esse, & ideo si senserit se, etc. compareat, etc. alioquin, etc.

Et quatenus bona vendita mobilia sint, dicatur scilicet illa restituisse si extant, sin autem iustum illorum pretium iuxta estimationem peritorum instanti debite, ac realiter, & cum effectu superpleuisse, ac persoluisse, & reliqua vt supra singula singulis congrue referendo, ac debite adaptando.

Aliud pro subministracione alimentorum.

DE mandato, etc. ad instantiam d. A. filij magnifici, & nob. N. qui ex debito paternæ pietatis tenetur instantem, tanquam eius filium legitimum, ac naturalem natum ex legitimo matrimonio ex q. Domina B. & ipso d. N. coniugibus alimentare, præsertim quia ipse A. cum omnibus, quibus decuit, honore, reuerentia, ac obedientia, & prout bonum decet filiumfam. erga parentes suos se gesserit, neque aliquod scelus commiserit, ita vt licite reputari valeat indignus patria potestate, nihilominus sicut eadem expositio subiungebat dictus N. eiusdem instantis pater præter omne iuris, ac equitatis debitum debita alimenta denegare ausus fuit, ac de præfenti denegat in maximum eiusdem instantis damnum, ac præiudicium, et eius vitæ periculum. Ideo tenore præsentium moneatur idem N. ex aduerso principalis, quatenus infra triduum prox. sub &c. debeat eidem inst. congrua, ac conuenientia alimenta, tam pro præfentis, quam futuris temporibus iudicis arbitrio taxan. realiter, ac cum effectu subministrasse, ac persoluisse, aliaq; fecisse ad quæ ex dispositione vtriusq; iuris facere obligatus existit, & si senserit se, &c. compareat, etc. alioquin, etc.

Aliud pro redditione administrationis tutelæ.

DE mandato, etc. & ad instan. A. principalis moneatur d. N. tutor, ac pro tempore curator, qui fuit prædicti instantis ex testamêto paterno deputatus ex aduerso principalis, quatenus infra triduum prox. sub, etc. debeat eidem instanti plenam, ac debitam rationem, & calculum tutelæ, ac curæ ipsius instantis, ac administrationis quorumcunque rerum, ac bonorum in eius paternâ hæreditate relictorum, & in inuentario illorum per eum confecti descriptorum à die susceptæ tutelæ huc usque ad eum peruentorum, vna cum omnibus, & singulis fructibus, reddit. ac prouentibus ex eis perceptis realiter, & cum effectu reddidisse; necnô omnia, ac singula bona in d. inuentario descripta, ac instrumenta, scripturas, libros, & computa quęcunque penes eum existentia ad dictum D. A. instantem, vtcunq; pertinentia exhibuisse, ac cum effectu restituisse, ac consignasse, ac omne id, & totum, in quo occasione dictæ administrationis tutelæ, ac curæ est debitor

persoluisse, ac debitam satisfactionem impendisse, ac si senserit se, etc. compareat, &c. alioquin, etc.

Aliud pro obseruantia pactorum.

DE mandato, etc. ac ad instantiam D. P. afferentis, quod nuper, seu alias vertentibus varijs, & diuersis discordijs, & controuersijs inter ipsum instantem, & B. & superinde calculatis, ac factis inuicem, ac plene discussis rationibus datorum, & receptorum hinc inde tandem interuenientibus ad hoc amicis communibus deuenerunt ad conuentiones pacta, ac transactionem solemnem stipulatione iure iurando firmatas suis loco, & tempore apud acta notarij causæ exhiben. & producen. Tenore præsentium moneatur idem B. quatenus debeat dictas conuentiones transactionem, ac pacta, vt supra inter eos facta realiter, & cum effectu, adimpleuisse, et obseruasse, illaque ad vnguem in omnibus, & per omnia debite executioni demandasse, aliasque, ac alia fecisse, et adimpleuisse ad quæ ex illorum tenore tenetur, & obligatus existit, vna cum omnibus damnis expensis, & interesse passis, & patiendis culpa, & facto ipsius B. non adimplentis, & ideo si senserit se, etc. compareat, etc. alioquin, etc.

Aliud pro restitutione pecuniarum cum arreſto.

DE mandato, etc. & ad instan. A. principalis moneatur D. N. exaduerso principalis quatenus infra triduum proximum sub &c. debeat eidem instanti de summa feutorum centum monetæ, in quibus ei tenetur pro totidem hic in Romana Curia mutuatis gratis, & amore realiter, ac cum effectu satis fecisse, et interim sub simili pœna arreſteretur idem ne à Rom. Cur. recedat donec dicto A. de huiusmodi pecunijs integraliter satisfecerit, aut cum eo concordauerit, vel idoneæ cauerit de stando iuri, & iudicatum soluen. coram eodem A. C. vel alio quocunque iudice, & in quacunque instantia, & si senserit, &c.

Aliud in actione iniuriarum.

DE mandato, &c. ac ad instantiam D. A. quærelanter exponentes, quod licet ipse A. per triginta annos, & vltra fuerit Romanæ Curia curialis, & meæ, coram diuersis Sacri Palatii Apostolici causarum Auditoribus, Prothonotarijs Apostolicis, & eiusdem Ro. Cu. prælatis, & per tempora quam plurima vti publicus notarius, & scriba à tempore, quo ad annos discretionis peruenit citra iacturam loquen. fuerit, et sit bonæ famæ laudabilis vitæ, & honestæ conuersationis, & se à dictis temporibus, ac

per ipsa tempora in quantum permittit humana fragilitas ab illicitis, & inhonestis rebus præsertim furto, & subtractione alienarum rerum se abstinet; nihilominus quidam N. de præsentî anno, ac die, etc. mensis, etc. in præsentia plurimorum fidedignorum testium ipsum exponentem publice alta, & intelligibili voce furem appellauit, ac nominauit, et alia iniuriosa, ac contumeliosa verba aduersus eum protulit, ac talem ipsum denotauit, in honoris: ac status sui & eius famæ demigrationem, ac maximam iacturam, & detrimentum quas iniurias ad animum suum reuocauit, illasque æstimauit, & æstimat vsque ad summam scut. mille, quæ potius ex eius proprijs bonis amittere uoluisset, quam tales iniurias sustinere. Quare tenore præsentium moneatur idem A. ex aduerso principalis quatenus infra triduum proximum sub etc. pœnis debeat eidem A. de dicta summa scut. mille ad tantundem pro dictis iniurijs passis æstimat. realiter, ac cum effectu satisfecisse, ac debitam de illis satisfactionem impendisse, ac impendere, et si senserit se, etc. compareat, etc. alioquin, etc.

Si autem iniuriâ fuerit illata, et verbis, ac factis cum sanguinis effusione, seu membri mutilatione poteris monitorium formare sub simili præscripta formula mutandis mutatis, singula singulis congrue referendo, ac debite adaptando.

Aliud de eximendo à fideiussione.

DE mandato, etc. ac ad instantiam Magnif. D. A. qui ut asseruit iam sunt octo anni effluxi, ad instantiam, ac preces d. B. fideiussit, & intercessit, ac uti principalis principaliter, ac insolidum accessit, et se obligauit instrumento impositionis annui census scut. 40. mon. alias per dictum B. in, et super quodam eius casali posito, etc. impositi, ac venditi ad fauorem d. N. pro pretio scut. 500. similibus, tam pro euictione, quam cœsus solutione à qua fideiussione cum indemnè penitus, ac sine damno releuare, et conseruare promisit, ac infra dictum tempus, et tempora præfatus d. A. non semel, ut asseruit à creditore prædicti census pro illius solutione molestatus fuit, interfitq; eiusdem d. instantis à dicta eius fideiussione iure medio eximi, ac liberati, vel saltim idoneam conseruatoriam cautionem ab eodem B. pro sui, ac suorum indemnitati obtinere, ideo moneatur idem d. B. extra principalis quatenus infra triduum prox. sub 1000. duc. etc. pœnis debeat ab eadē fideiussione, ut præfertur facta penitus, et omnino, ac realiter, et cum effectu exemisse, ac liberasse, vel saltim conseruatoriam idoneam cautionem de releuando eum indemnem ab eadem fideiussione, ut supra facta, et molestijs illius occasione illatis, ac inferendis,

dis, in futurum cum non intendat idem instans vterius stare in dicta fideiussione, et tam ex præmissis, quam alio quocunque capite eidem proficue, super præmissis opportune prouideri, ac ideo si senserit se, etc. compareat, etc. alioquin etc.

Aliud in actione reali.

DE mandato Illustriss. ac Reuerendiss. D. Curiaë causarum Camerae Apostolicæ Auditoris, siue eius R. P. D. in ciuilib. Locumtenen. ad instan. D. A. ad quem, vt asseritur pleno iure dominij, vel quasi, ac iusto, & legitimo titulo spectauit, & pertinuit ac spectat, & pertinet petia terrarum laboratiuarum salmarum, 50. in loco nuncupato *il pian di San Mattheo* Territorij Cornetani iuxta bona ab vno, &c. & alios suos notissimos fines in processu causæ, & causarum huiusmodi latius specifican. quas terras d. B. licet indebite, ac iniuste tenet, & possidet, tenore præsentium moneatur idem B. quatenus infra triduum proximum, sub 500. duc. auri Camerae pijs locis arbitrio Domini applican. ac mandati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicationis, alijsq; &c. pœnis debeat dictas terras, ac illarum possessionem, vna cum iuribus, ac pertinentijs suis, quibuscunque eidem d. A. libere dimisisse, ac restituisse, & relaxasse, vna cum omnibus, ac singulis fructibus, redditibus, & prouentibus per eundem B. à die illarum detention. indebite percept. ac percipien. in futurum, vsque in diem illarum dimission. ac relaxation. si extant, sin autem de illorum vero valore, ac pretio, ad rationem quantiplurimi, vna cū omnibus damnis, expensis, ac interesse, passis, & factis, ac patien. & facien. suis loco, ac tempore, in processu præsentis causæ liquidan. ac præmissa pro parte dicti instan. fieri petitur summarie, etc. deducen. in præsentii iudicio omne ius sibi in præmissis competens, ac competiturum vndecunque, quomodocunque, ac qualitercunque; saluo iure minuendi, addendi, mutandi, ac corrigendi, etiam vigore cuiusuis alterius petitionis, quandocunque fiendæ, non se astringen. propterea ad proban. nisi solum ea omnia, ac singula, quæ sibi sufficiant ad victoriam suæ causæ, omni meliori modo, etc. & si senserit se, &c. compareat, &c. alioquin, etc.

Aliud in actione hypothecharia in bonis debitoris.

DE mandato, &c. & ad instan. d. R. creditoris d. N. in summa scut. 500. per eundem N. eidem instan. debitorum vigore publici instrum. manu publici not. rogati, ac stipulati, tenore præsentium moneatur, idē d. N. ex aduerso princip. quatenus infra triduum prox. sub mille duc. etc. debeat domū ipsius N. positā, etc. quā d. N. rā tēpore factæ d. obligat. quā ante, ac post tenuit, et possedit, &

nunc

nunc tenet, & possidet pro sua, & tanquam suam, illiusque realem, actualem, & corporalem possessionem, iuriumque, & pertinentiarum illius quorumcumque dicto instanti dimisisse, & relaxasse, ac tento quod fuit ex parte d. instan. dictam domum fuisse sibi iure pignoris obligatam, & hypothecatam, & causa supradicta, & eam propterea, illiusque possessionem licite sibi concedi debuerit, vna cum pensionibus decursis, & decurrendis, & prædicta fieri non solum præmissis, sed omni alio meliori modo, &c. & si senferit, &c. compareat, &c. alioquin, &c.

Aliud pro traditione domus donata.

DE mandato, etc. et ad instantiam D. A. tenore præsentium moneatur d. B. ex aduerso principalis quatenus infra triduum proximum, &c. debeat domum positam, &c. illiusque possessionem, ac iurium, membrorum, & pertinentiarum suarum quorumcumque, alias per eundem B. eidem instanti vigore donationis pure, mere, & solemniter, ac irrevocabiliter factæ concessæ apparente, ut dicitur publico instrumento donationis, manu publici notarij rogato, & stipulato suis loco, & tempore exhiben. & præducen. realiter, & cum effectu liberam, & expeditam tradidisse, & consignasse, vna cum omnibus, ac singulis fructibus ex eadem domo à die factæ donationis, indebite perceptis, & qui percipi potuerunt ac percipiendis, usque in diem illius dimissionis, & relaxationis in processu causæ, & causarum huiusmodi, suis loco, & tempore liquidam, etc. & si senferit se, etc. compareat etc. alioquin etc.

Aliud pro restitutione rei locata, ac fidei solutione.

DE mandato, &c. ad instan. D. A. afferentis, quod cum iam sunt decem anni elapsi inuestiuerit d. B. de domo vna posita, etc. pro annuo canone, seu responsione, ac fidei scut. decem moneta soluen. annuatim in festo Natiuitatis D. N. Iesu Christi, prout constare dicitur in instrumento illius inuestitura manu publici notarij rogato, ac stipulato, quam domum prædictus B. à d. tempore citra tenuit, & possedit, & spatio duorum annorum debitum canonem soluerit, & ab inde citra in illius solutione defecerit, ac ulterius ipsam domum propria auctoritate irrequisito d. instanti tanquam directo domino, & proprietario, d. C. alienauerit contra d. instrumenti illius inuestitura formam, ac tenorem. Ideo tenore præsentium moneantur, tam dictus B. quam etiam idem C. indeditus possessor domus prædictæ, quatenus infra triduum prox. sub etc. dictam domum, quæ ex causis prædictis fuit deuoluta, ac utile dominium cum proprietate reconstituta liberam, ac expeditam eidem instanti dimisisse, relaxasse, & restituisse, ac ab illius ulteriori

quit prædictis fratribus pro equalibus portionibus domum vnam positam, &c. quam domum iisdem fratres pluribus annis post mortem dicti B. communiter, ex pro indiuiso tenuerunt, & possiderunt, & hodie tenent, & possident, verum quia iure cautum est, quod omnis communio patris discordiam, & negligi solet, quod communiter possidetur. Ideo tenore præsentium moneatur idem B. quatenus infra triduum proximum sub etc. debeat realiter, & cum effectu diuisionem simul cum dicto A. facere rerum, & bonorum primæ hereditatis, & domus præd. necnon omnium, & singulorum fructuum per eundem B. habitum, & perceptum si extat, sin autem de illorum vero pretio, & valore ad rationem quamplurimi, & in futurum percipiendis, & pro parte, & partibus pertinentibus ad eund. instan. ex dictis domo, & bonis hereditarijs simul cum damnis, expensis, & interesse passis, & factis, ac fiendis, & patiendis per ipsum d. instan. &c. & præd. idem instan. fieri petit præmissis, & omni alio meliori modo, etc. deducen. &c. in præsentis iudicio, etc. non astringen. etc. se, etc. & si senserit se, &c. compareat, etc. alioquin, etc.

Aliud pro hereditate delata ex testamento.

DE mandato, etc. & ad instantiam d. A. hæredis ex testamento q. d. B. prout de illius testamento apparere dicitur, rogato manu publici notarij suis loco, & tempore, in actis, & processu causæ exhibendo, & producendo tenore præsentium moneatur D. N. detentor, & indebitus possessor rerum, et bonorum hereditatis dicti q. B. ex aduerso principalis quatenus infra triduum proximum sub etc. penis, debeat realem, actualem, et corporalem possessionem, quorumuis bonorum hæred. d. q. B. quæ dictus B. tempore suæ mortis possidebat, et quæ nunc detinet, et indebite possidet d. N. realiter, et cum effectu vacuam, liberam, et expeditam eidem instanti dimisisse, et relaxasse, et ab illorum intrusione cessasse, et abstinuisse, necnon de omnibus, et singulis fructibus, redd. et prouen. ex dicta hereditate, et bonis indebite percept. et in futurum, vsq; in diem illorum relaxation. percipien. damnisq; expen. et interesse passis, et patien. suis loco, et tempore liquidan. integraliter satisfecisse, et de illis eid. instan. satisfactionem debitam impendisse, attento quod fuit ex parte dicti instan. comparitum, et allegatum ipsum, tam ex remedio l. fin. de edict. Diu. Adr. tollen. quam ex aliquo alio remedio ei proficuo immitten. fore, et esse in possessionem hereditatis, et bonorum prædictorum, ipsumque immissum manutenendum, et conseruandum dictum N. tanquam illicitum detentorem a dictis bonis, et illorum pos-

sessione eijcien. expellen. fore; & esse; & si senferit se, &c. compareat, &c. Alioquin &c.

Aliud pro hæreditate ab intestato delata vigore interdicti

DE mandato, &c. & ad instantiam A. hæredis ab intestato q. D. B. principalis tenore presentium, monetur d. N. ex aduerso principalis detentor bonorum hereditatis d. B. quatenus infra triduum proximum, sub etc. pœnis, debeat realem, actualem, et corporalem omnium, ac quorumcunq; rerum, & bonorum d. q. B. in eius hereditate relictorum, & que tempore sui obitus d. B. tenebat, & possidebat in processu causa; & causarum huiusmodi singularim exprimen. liberam, & expeditam eidem d. instanti relaxasse, tradidisse, ac dimississe, vna cum omnibus, & singulis fructibus, ex dictis bonis, & hereditate, indebite perceptis, ac in futurum percipien. & in processu causa; liquidan. & ab vltiori illorum intrusione, ac detentatione desistisse, cessasse, & se abstinuisse, attento quod fuit pro eiusdem d. instan. comparitum, & allegatum dictum q. B. nuper ab hac vita decessisse ab intestato, nullis relictis liberis, ac eum eidem q. B. tanquam proximiorum successisse, ac succedere, & in vim interdicti quorum bonorum, & alio quocunq; iuris remedio eum immitten. fore, ac esse in possessionem bonorum hereditatis prædicta, ipsamq; N. tanquam illicitum, & indebitum detentorem ab illorum possessione amouen. & eijcien. fore, ac esse, & ideo si senferit se, etc. compareat, etc. alioquin, etc.

Aliud pro rei vindicatione

DE mandato, &c. ac ad instantiam D. A. principalis tenore presentium monetur D. B. ex aduerso principalis, quatenus infra triduum proximum, sub, &c. pœnis, debeat domum positam, etc. quam prædictus B. a pluribus mensib. citra nullo præceden. &c. legitimo titulo, ac iniuste, & indebite detinet, & possidet, illiusque realem, & actualem, & corporalem possessionem, iuriumq; & pertinentiarum illius quorumcunq; instanti libere dimississe, relaxasse, & restituisse, vna cum omnibus, & singulis fructibus ex ea indebite perceptis, & in futurum, vsque in diem illius dimission. percipien. suis loco, & tempore in processu causa; & causarum huiusmodi liquidan. attento quod fuit comparitum, & allegatum pro parte d. D. instan. etc. dictam domum ad eum pleno iure dominij, vel quasi, spectare, & pertinere, & ab eodem N. tanquam indebitum detentore, & possessore, eam tanquam propria

vindicare, illamq; ac illius possessionem, vna cum fructibus reha-
bere, tam ex remedio iuris vindicatione, quam alio quocunq; re-
medo iuris sibi magis proficuo, ac alias omni meliori modo, etc.
et si senferit se, &c. compareat, &c. Alioquin, etc.

De mandato, etc. & ad instantiam A. principalis asserentis,
quod cum N. anno praesenti, & mense Aprilis proxime pre-
teriti cepisset, seu inchoasset fieri, seu fabricari facere super quo-
dam plus A. sedimoniae posito, &c. quendam parietem muri, cau-
sa edificandi vnam domum, idem A. sentiens se ex tali edificio, ac
opere, & constructione grauari ipsi N. nouum opus solemniter
nunciavit, modulosque, seu mensuram, tunc extracti operis assu-
psit, seu assumi fecit, prout de his omnibus asseritur constare per
publica documenta suis loco, & tempore exhibenda, & producen-
da apud acta notarij causa huiusmodi, qua quidem nunciacione,
tunc per ipsum N. spreta in contemptum officij praesidis, praedi-
ctus N. in ipso opere, & edificio processit, seu procedi curauit,
& fecit vsque fere ad dicti operis consumationem in maximum
ipsius instantis praerudicium, ideo tenore praesentium moneatur
idem ex aduerso principalis, quatenus infra triduum proximum,
&c. debeat demoliri facere suis proprijs sumptibus, & expen-
sum totum, & vniuersum opus, et murum praedictum per dictum
N. ac illius ordine, & mandato constructum, & edificatum post
decunciacionem, & a tempore dictae denunciacionis, cura, de qua
omnibus damnis, expensis, & interesse per instantem praemi-
sorum occasione, passus, & patiendus, & in processu causa, ac
causarum huiusmodi suis loco, & tempore liquidan. integraliter
satisfecisse, & debitam solutionem impendisse, ac impendere,
& praemissa fieri perit idem A. instans, non solum praemisso, sed
etiam omni alio meliori modo, saluo iure &c. & si senferit se, etc.
compareat, etc. alioquin etc.

Aliud prosequenda hereditate, ex fideicommissio.

De mandato, &c. ac ad instantiam D. A. asserentis, quod
alias q. R. eius Patrus, suum postremum condidit testa-
mentum in quo ipsum A. F. & B. omnes fratres equis portio-
ibus heredes instituit, & eisdem inuicem substituit vulgariter, ppilla-
riter, & per fideicommissum, ea conditione apposita, quod si quis co-
ru quadoenq; decesserit sine liberis ex suo corpore, & legitima
arim procreatus, quia tunc ille, vel illi, qui ex eis superuenirent

ipfi sic decedenti succederent, prout strictius in dicto testamento contineri dicitur asserentis etiam quod supradictus B. eius frater, iam tribus annis elapsis decessit adita per ipsum hæreditate prædicta, nullis ex eo supersticibus liberis, et per eund. B. condito testamento, in quo Z. sibi heredem instituit, qui Z. ipsam hæreditatem q. B. adiuit, et apprehendit, et apprehensam, occupatam obtinuit, et indebite, ac iniuste detinet asserentis, amplius dictus A. quod per mortem B. vt prædicitur sine liberis defuncti eius hæreditas, & bona, virtute dicti fideicommissi, et substitutionis prædictæ perueniunt, et deuoluta sunt ad ipsos A. et F. nunc superstites æqualibus portionibus. Ideo tenore præsentium moneatur dictus Z. exaduerso principalis, quatenus infra triduum proximum, sub etc. debeas eid. d. A. realem, actualem, et corporalem possessionem, quorumcunq; bonorum hereditatis dicti q. B. tempore ipse obiit per eum relictum, et possessorum pro dimidia parte ad eum pertinenti ex dicta hæreditate realiter, et cum effectu dimisisse, ac relaxasse, vna cum omnibus, ac singulis fructibus à die illorum detentation. vsq; in diem illorum relaxation. indebite perceptis, ac percipiendis in processu causæ liquidan. ac se ab illorum vltiori intrusione cessasse, ac abstinuisse cum vigore dicti testamenti, ac fideicommissi, et substitution. prædictus A. C. tam ex remedio l. fin. de Edict. Diu. Adr. tollen. ac alio quocunq; iuris remedio, in possessionem bonorum dictæ hereditatis q. B. fide committend. immittendus venit, ac prædictus z. ab illis, ac illorum possessione eiiciendus, et appellandus præmissis, ac omni alio meliori modo deducend. etc. salvo iure, etc. ac si senserit se, etc. compareat, etc. alioquin, etc.

Aliud simile pro fideicommissarijs.

DE mandato, etc. ac ad instantiam N. et N. pro quorum parte fuit ei d. A. C. exhibitum instrumentum testamenti alias per q. P. conditi, in quo suos sibi particulares heredes instituit A. eius filium, tunc natum, ac posthumos masculos ex ipso testatore, et F. eius vxore nascituros, quibus sine filijs masculis, legitimis, ac naturalibus decedentibus, substituit in omnibus eius bonis, absque vlla diminutione, et succedere voluit G. eius fratrem germanum, illiusque heredes, ac successores obiit post dictum q. testamentum P. superstito dicto A. nullis relictis filijs superstitite prenominato G. in testamento vocato, qui post modum decessit relictis dictis N. ac N. eius filijs, et heredibus, ac d. P. substitutis, et fideicommissarijs heredibus, tenore præsentium moneatur D. B. detentor, ac indebitus possessor vnus do-

domus sitę, etc. ac predij siti, etc. ac aliorum bonorum in processu causę specifican. quę dictus q. P. tempore sui obitus habebat, et possidebat exaduerso principalis, quatenus infra triduum proximum, sub etc. pœnis debeat realem, actualem, et corporalem possessionem dictorum bonorum eidem instan. tanquam filijs d. G. hæredibus, substitutis, et fideicommissarijs d. q. P. realiter, ac cum effectu dimisisse, et relaxasse, vna cum omnibus, ac singulis fructibus per eam hætenus indebite perceptis, et in futurum percipien. vsque in diem illorum relaxation. attento, quod factus est locus fideicommissario, et substitutioni in personam dictorum instan. et ideo tam in vim remedij l. fin. de edicto diu. Adrian. tollen. quam alterius cuiuscunque remedij illis de iure magis proficui in dictorum bonorum possessionem, imponendi, ac immittendi veniunt, et ideo, etc. senserit se, etc. compareat, etc. alioquin, etc.

Aliud pro diuisione bonorum.

DE mandato, etc. Et ad instantiam A. filij, ac hæredis pro medietate q. D. B. asserentis habere, ac possidere pro in diuiso plura bona, tam mobilia. quam immobilia, relicta in communi hæreditate peterna cum N. eius germano fratre, filio, ac cohæredę q. B. et cum non placeat eidem instanti, nec expediat amplius in communi persistere, cum vt plurimum, communi discordiam pariat, et quę communiter possidentur, communiter negliguntur. Ideo tenore præsentium, moneatur idem N. exaduerso principalis, quatenus infra triduum proximum, sub etc. pœnis debeat ad diuisionem eorundem communium bonorum cum instante deuenisse, ac pro dicta diuisione faciendâ peritum idoneum pro eiusdem aduersarij parte nominasse, ac elegisse, et alterum pro eiusdem instantis parte nominari, ac deputari vidisse, qui debitas partes, seu portiones eorundem bonorum faciant, ac vniciq; ipsorum suam assignet, seu per eundem A. C. assignari, seu adiudicari mandari vidisse pro precio arbitrando, aliasque, et alia fieri vidisse in præmissis à iure requisita, ac necessaria, & opportuna, ac ius, & iustitiam ministrari præmisso, ac omni alio meliori modo, et si senserit se, etc. compareat etc. alioquin, etc. Et quatenus diuisio fundorum fiat addatur. Nec in terminos, et confinia poni vidisse, et mandasse, et si positi fuerint termini, et auulsi illos suis sub debitis finibus reposuisse, et reponi vidisse, aliasque, et alia fecisse, et fieri vidisse vt supra.

Citatio cum inhibitione vigore appellationis extra curiam.

Petrus Paulus etc. Romanæque Curia Iudex ordinarius. Vniuersis, ac singulis dd. Abbatibus &c. salutem &c. Noueritis quod nuper in quadam causa verten. coram Magnifico d. Præsidente N. inter d. Appellantem ex una, et D. B. appellatum de, & super in subinferta sententia contentis, rebusq; alijs in actis, & processu causæ, et causarum huiusmodi latius deductis, et illorum occasione, partibus ex altera, idem d. Præsides suam in scriptis ad fauorem dicti B. tulit, & promulgauit sententiã diffinitiuã, vt in illius fide, seu instrumento coram nobis exhibito tenoris infrascripti, videlicet. Christi nomine inuocato, &c. à qua quidem prætenfa sententiã, & alijs quibuscunque grauaminibus eidem d. A. per eundem d. Præsidentem illatis ad Sacrissimum D. N. Paulum diuina prouidentia Papam V. prouocatum, & appellatum fuit, & sic causa appellationis huiusmodi coram nobis tanquam Rom. Cur. ac appellationum, et reclamationum in terris Sanctæ Rom. Eccles. mediate, ac immediate subiect. interpositarum, Iudice ordinario legitime introducta, subsequenter cum appellans ipse appellationem suã huiusmodi prosequi velit, ac intendat, fuimus pro eiusdem D. N. appellantis parte debita cum instantia requisiti: quatenus sibi citationem legitimã, vna cum inhibitione extra Rom. Cur. ac ad partes, contra, & aduersus dictum B. ex aduerso principalem, ac dictum D. Præsidentem si sua putauerit interesse, omnesque alios, et singulos sua communiter, vel diuisim interesse putantes in exequutione citationis nominandos in forma solita, et consueta decernere, & concedere dignaremur. Nos igitur Auditor præfatus attendentes requisitionem huiusmodi fore iustam. Discretionì vestræ, et cuiuslibet vestrum committimus, ac districte præcipiendo mandamus, quatenus statim visis, et receptis præsentibus, etc. sub etc. dictum B. ex aduerso principalem, ac D. Præsidentem si sua putauerit interesse, & sententiã huiusmodi defendere voluerit, omnesque alios, ac singulos sua communiter vel diuisim interesse putantes in eorum proprijs personis, si eorum præsentias commode habere poteritis, alioquin in hospitij habitacionum suarum si ad ea vobis tutus pateat accessus, & in parochiali, seu parochialibus sub qua, vel quibus degunt, et morantur, alijsque Ecclesijs, et locis publicis, & consuetis, ac vbi, quando, et quoties opus fuerit infra missarum, et aliarum horarum, et diuinorum officiorum solemnità, dum ibidem fidelis populus ad diuina audiendum conuenerit publice, alta, et intelligibili voce ex parte nostra præfatorie

Forie citare curetis, quos nos etiam tenore præsentium citamus, quatenus sexta die post citationem vestram huiusmodi modo præmissa factam immediate sequen. si dies ipsa sexta iuridica fuerit alioquin proxima die iuridica ex tunc immediate sequen. cõpareant in iudicio legitime coram nobis, seu nostro in ciuilibus Locumtenente cum omnibus, & singulis actis a citatis scripturis, iuribus, instrumentis, processibus, ac munimentis quibuscunque causam, & causas huiusmodi tangentibus, ac eam, seu eas quomolibet concernen. vtrique parti in hac causa de iustitia responsuri, ac in ea ad omnes, ac singulos actus iudiciales gradatim, ac successiue etiam vsque ad definitiuam sententiam inclusiue debitis, ac consuetis terminis, & dilationibus, vt moris est processuri ac procedi visuri, aliasque dicturi, facturi, & recepturi, quod iustitia suadebit, ac ordo dictauerit rationis. Certificantes nihilominus eosdem citatos, quod siue in dicto termino, vt præmissum est comparere curauerint, siue non. Nos nihilominus, vel Locumtenens noster prædictus ad partis comparentis, & causam huiusmodi prosequi curantis instantiam ad præmissa omnia, & singula, ac alias, prout iustum fuerit procedemus, seu procedet, dictorum citatorum absentia, seu contumacia non obstante, & insuper attendentes, quod lite, & causa huiusmodi sic, vt præmittitur, coram nobis indecisus penden. nihil sit in partibus per quemcunque attentandum, seu innouandum. Idcirco eidem D. Præsidi, cæterisque alijs dd. officialibus, Iudicibus commissarijs delegatis, subdelegatis, exequutoribus ordinarijs, seu extraordinarijs quacunque auctoritate fungentibus, quibuscunque nominibus censeantur, & quacunque præfulgeant dignitate, præsertim eidem B. exaduerso principali, omnibusq; alijs, ac singulis quorum interest, intererit, seu interesse poterit, quomolibet in futurum eidem auctoritate, & tenore inhibemus, ne ipsi, vel alter ipsorum in vilipendium litispendingiæ, & iurisdictionis nostræ, Immo verius Apostolicæ Sedis contemptum, dictiq; d. N. principalis præiudicium, ac grauamen quicquam, per se, uel alium, seu alios publice, vel occulte, directe, vel indirecte, quouis quæsito colore attentare, seu innouare præsumant, aut aliquis eorum præsumat. Quod si secus factum fuerit id totum reuocare, & in pristinum statum reducere curabimus iustitia mediante. Abolutionem vero, &c. In quorum, &c. Datum, &c.

Mandatum de immitteudo in possessionem cum declaratoria vigore sententiæ.

Potentissimo &c. Marcellus &c. Noueritis quod alias decretis, & cõcessis per eos, seu præcessorẽ nostrũ extra Ro. cu. & ad par-

partes litteris monitorialibus in vim litterarum Apostolicarum in forma breuis sub annulo Piscatoris legitime expeditarum ad instan. R. d. A. Clerici Pampilonen. contra quoscunq; intrusos, ac intrudendos detentatores, & occupatores in vno ex duobus perpetuis simplicibus beneficijs Ecclesiasticis de la Marsa nuncupat. in parochiali Ecclesia Sancti Ioannis Oppidi Ciuitatis nuncupat. de Stella eiusdem Pampilonen. dioc. &c. per obitum q. Petri de Suphia de mense Aprilis 1589. extra Rom. Cur. defuncti vacan. de & super dimissione, ac traditione possessionis dicti beneficij, ac fructuum reddituum, prouentuum, iurium, obuentionum, & emolumentorum eiusdem restitutione, & solutione, ac partitione dictarum litterarum Apostolicarum, & monitorialium ad fauorem eiusdem A. desuper concessarum, & expeditarum rebusque alijs, &c. dictisque monitorialibus litteris in partibus d. B. asserto clerico eiusdem dioc. in eodem beneficio intruso legitime intimatis, & coram Nobis judicialiter reproductis successiue pro parte eiusdem d. A. productis, nonnullis iuribus, examinatisque, nonnullis testibus pro iustificatione contentorum, in dictis litteris Apostolicis, & monitorialibus. Tandem R. P. D. Matthæus Burattus noster in ciuilibus Locutenens visis prius videndis verificatis verificandis, seruatisque seruandis causa cognita citato d. Didæo N. dicti d. B. exaduerso principalis procuratore per vnum ex Sanctissimi D. N. Papæ Cursoribus ad dicti d. A. instantiam sua ad eius fauorem contra eundem B. tulit, & promulgauit sententiam huiusmodi, sub tenore videlicet. De Iurisperitorum consilio. quæ omnia, &c. quocirca vos Potentissimum, &c. vobis vero omnibus, & singulis supradictis committimus, &c. quatenus statim &c. dictum d. A. siue eius legitimum procuratorem ip. & ad realem, actualem, & corporalem possessionem dicti beneficij per obitum dicti q. Petri vacan. ac illi annexorum, iuriumque membrorum, & pertinentiarum omnium saorum inducatis, & immittatis, ac inductum, & immissum manuteneatis, & defendatis amoto exinde eiecto, & penitus expulso dicti B. eidemque d. A. siue eius legitimo procuratori de omnib. & singulis dicti beneficij fructib. redditibus, & prouentibus, ac iuribus obuentionibus, & emolumentis vniuersis a die obitus dicti q. Petri decursis, & debitis, ac in futurum vsque in diem realis, & effectualis dimissionis possessionis dicti beneficij decurrendis, & debendis responderi faciatis, prout Nos tenore presentium eundem A. in dictam possessionem induci, immitteri, ac imponi, & manuteneri defendi, & de dictis fructibus, etc. integre responderi mandamus. Et insuper vobis DD. Abbati-

bus,

bus, Prioribus, & alijs supradictis, ad quos spectat tenore presentium committimus, &c. quatenus statim, &c. eundem B. exaduerso principalem si infra quindecim dies à die intimationis eidem etiam per affixionem ad ualuas parochialis Ecclesie, sub qua degit, & moratur faciendam presentium nostrarum litterarum possessionem realem, actuaalem, & corporalem dicti beneficii iurium, & illi annexorum quorumcumque dicto A. seu eius procuratori realiter, & cum effectu restituerit, & persoluerit, eisdemque Apostolicis, & monitorialibus litteris in omnibus, & per omnia paruerit excommunicationis, omnesque alias Ecclesiasticas sententias, censuras, & poenas in eisdem litteris Apostolicis, ac nostris litteris monitorialibus pro illarum executione per Nos decretis contentas ob illarum non paritionem, & possessionem dicti beneficii, & illi annexorum non dimissionem, ac traditionem, fructuumque reddituum, & prouentuum, iurium, obuentionum, & emolumentorum non restitutionem, & solutionem damnabiliter incidisse, & incurrisse declaratis, eundemque B. exaduerso principalem sic excommunicatum, & declaratum in vestris Ecclesijs, &c. publico nunciatis, ac ab omnibus Christianis fidelibus, arctius euitari mandatis, & faciatis prout nos tenore presentium publice nunciari, & euitari mandamus, in premissis taliter vos habentes, etc. In quorum fide, etc. Datum, etc.

Cedula.

D. B. Clericus Pampilonen. dioc. intrusus in simplici beneficio de la Morfa nuncupato in parochiali Ecclesia Sancti Ioannis Oppidi Ciuitatis nuncupat. de Stella Pampilonen. dioc. per obitum q. Petri de Suffa defuncti vacan. hic auctoritate Apostolica denunciatur excommunicationis, aliasque Ecclesiasticas sententias, censuras, & poenas in litteris Apostolicis, & monitorialibus pro illarum executione decretis contentas ob illarum non paritionem possessionisque dicti beneficii non dimissionem, & relaxationem, fructuumque reddituum, & prouentuum, ac emolumentorum non restitutionem, & solutionem damnabiliter incidisse, & incurrisse declaratus, nisi infra quindecim dies à die intimationis presentis instrumenti sententiæ, ac litterarum declaratoriarum contra eum relaxat, quæ intinatio per affixionem ad ualuas parochialis Ecclesie sub qua moratur fieri possit possessionem realem, actuaalem, ac corporalem dicti beneficii dimiserit, ac de fructibus, & alijs prædictis satisfecerit, ac litteris Apostolicis, & monitorialibus desuper emanatis paruerit, ac

alias

alias, prout in supradicto instrumento declaratoria, instante R. D. A. Clerico Pampilonen. principali.

*Exequutoriales contra intrusum, in beneficio vigore
commissionis exequutorialis.*

Potentissimo, & Catholico Principi D. D. Philippo ab Austria, diuina fauente clementia Hispaniarum Regi, eiusque Proregibus, Archiducibus, Principibus, Marchionibus, Comitibus, Domicellis, Baronibus, & Marefchallis, ac quarumcunque Prouinciarum, Ciuitatum, Terrarum, Oppidorum, Castrorum, Villarum, aliorumque dominiorum uestrorum, locorum Gubernatoribus, Iudicibus, Locatenentibus, Vicarijs, ac Commissarijs ordinarijs, & extraordinarijs; Necnon Reuerendissimo in Christo Patri, ac D. D. Dei, & Apostolicę Sedis gratia Archiepiscopo N. eiusque in spirituali, & temporali Vicario Generali. Vniuersis quoque, ac singulis DD. Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Scholaſticis, Archipresbyteris, Primicerijs, Cantoribus, Custodibus, Thesaurarijs, Succentoribus, Sachristis, tam Cathedralium, quam Collegiatarum Canonicis, Parochialiumque Ecclesiarum, Rectoribus, seu Locatenentibus eorundem Plebanis, Viceplebanis, Cappellanis, Curatis, & non Curatis, ac Monasteriorum ordinum quorumcunque Generalibus, Prouincialibus, Ministris, Prioribus, Vicarijs, Guardianis, Custodibus, necnon Commendatoribus, Bailiuis, ceterisque Presbyteris, Clericis, Notarijs, ac Tabellionibus publicis, ac fructuum, reddituum, & prouentuum Camera Apostolicę debitorum Collectoribus, & Subcollectoribus nunc, ac pro tempore existentibus quibuscunque per dictorum locorum, Prouincias, Ciuitates, ac Diœceses vbilibet institutis, ac etiam venerabilibus, & circumspectis viribus Decanis, Capitulo, ac Canonicis Ecclesię N. ac illi, vel illis, ad quem, vel ad quos Canonicatus, & præben. eiusdem Ecclesię N. quos q. N. inibi dum vixit, obtinebat, ac possidebat collatio, prouisio, presentatio, electio, seu quęnis alia dispositio, ac fructuum, reddituum, ac prouentuum quorumcunque ad dictos Canonicatum, ac præbendam spectan. ac pertinen. solutio communiter, vel diuisim pertinet, Vniuersis quoque, ac singulis Arrendatoribus reddituarijs, Colonis, Agricolis, Decimatorijs, Censuarijs, Pensionarijs, Receptoribus, debitoribus, detentoribus, ac possessoribus fructuum, reddituum, ac prouentuum, iuriumque obuentionum, ac emolumentorum huiusmodi, & præsertim d.

N. exad.

N. exaduerso principali in dictis Canonicatu, & præbenda intruso, ceterisque forsan intrusis, ac in posterum intrudendis, omnibusque alijs, & singulis quorum interest intererit, aut interesse poterit, quomodolibet in futurum quibuscunq; nominibus censeantur, aut quacunq; præfulgent dignitate Petrus Paulus, etc. ac vnicus Exequutor ad infra-scripta auctoritate Apostolica specialiter deputatus, Salutem in Domino, ac nostri huiusmodi immo- uerius Apostolicis firmiter obedire mandatis, Noueritis quod nuper Sanctissimus Dominus Noster Dominus Paulus Diuina prouidentia Papa Quintus quandam commissionis, siue supplicationis papiri cedulam nobis per vnum ex suis Curforibus præsentari fecit quam nos cum ea qua decuit reuerentia recepimus huiusmodi tenoris, videlicet, Beatissime Pater, etc. cuius quidem commissionis vigore causa huiusmodi in, & super dictis Canonicatu, & præbenda, illorumque possessione, ac illorum fructuum indebita perceptione, litterarumque Apostolicarum desuper expeditarum, ac nobis præsentatarum in executione contra eundem N. in dictis Canonicatu, & præbenda intrusum legitime introducta, ac in ea ad varios, & diuersos actus iudiciales inter dictas partes, demum R.P.D. Aloysius Guicciardinus Iur. Vtr. Doct. Vtriusque Signaturæ Referendarius noster in ciuilibus Locumtenens partibus in voce, ac in scriptis plene informantibus cum eorum Procuratoribus, & Aduocatis, debitique seruatis terminis de more, & stylo curiæ nostræ seruari solitis, & consuetis, seruatis seruandis, ac verificatis verificandis causa cognita, ac mature discussa suam in scriptis in huiusmodi causa tulit, ac promulgauit sententiam in hunc, qui sequitur modum. Christi nomine inuocato. Quæ quidem sententia taliter erit subscripta, ita pronunciaui. Ego Aloysius Guicciardinus Locumtenens, & Commissarius. quia quidem sententia nulla prouocatione, seu appellatione suspensa in rem transiit iudicatam deinde vero. Idem Sanctissimus Dominus noster Papa ad dicti domini N. principalis instantiam aliam commissionem, siue supplicationis cedulam per vnum alium ex suis Curforibus nobis præsentari fecit sub inserto tenore. Beatissime Pater, &c. in cuius fine taliter erat signata. De mandato, etc. Post cuius quidem vltimæ commissionis siue supplicationis cedulæ præsentationem, ac receptionem nobis; & per nos, vt præmittitur factas, Nos ad venerabilis viri domini N. principalis in præinsertis commissionibus, ac sententia principaliter nominati instantiam præfatum N. exaduerso principalem intrusum

ad dicendum, ac excipiendum quicquid verbo, vel in scriptis contra proxime præinsertam commissionem nobis ultimo præsentatam dicere, siue excipere voluerit, necnon ad videndum, & audiendum omnes, ac singulas expensas pro parte dicti Domini N. principalis in prosecutione litis, ac causæ huiusmodi quomodolibet factas, & in quibus idem N. exaduerso principalis sententialiter condemnatus existit taxari, ac moderari, sententiamque præinsertam, & expensarum taxationem, huiusmodi exequi, & executioni debite demandari, litterasque siue processus executoriales in forma solita, & consueta decerni, & concedi, vel dicendum, & causam si quam habent rationabilem, quare præmissa fieri non debeant allegandum per vnum ex dictis Cursoribus citari mandauimus, & fecimus ad certum peremptorium terminum competentem, videlicet ad diem, & horam infra scriptos quibus aduenientibus comparuit in iudicio legitime coram dicto in ciuilibus Locumtenenti prouidus vir N. in Romana Curia causarum, & præfati domini N. principalis procurator, prout de suo procuratoris mandato apud acta causæ huiusmodi nobis legitima constat documentis, & eo nomine procuratorio præmissa citatione contra eundem N. exaduerso principalem, siue eius procuratorem in actis relata, & reportata non comparentem, neque aliquid releuanter deducentem, omnes, ac singulas expensas ad summam scutorum sexaginta auri in auro præfatus dominus noster in ciuilibus Locumtenens taxauit, ac moderatus fuit sententiam præinsertam, & expensarum taxationem prædictas exequendus, & debite executioni demandandas, litterasque siue processus executoriales desuper opportunos in forma solita, ac consueta iuxta ultimo præinsertæ commissionis tenorem decernendas, & concedendas duxit, & decreuit, prout nos sub modificatione infra scripta decernimus, & concedimus per præsentem.

Quæ, omnia, ac singula præmissa, & in eis contenta, Vobis omnibus, & singulis suprascriptis, quibus præsentem nostræ litteræ diriguntur intimamus, insinuamus, & notificamus, & ad vestram, & cuiuslibet vestrum notitiam deducimus, ac deduci volumus per præsentem. Vosque præsertim viros Ecclesiasticos, & vestrum quælibet auctoritate prædicta requirimus, ac monemus primo, secundo, & tertio, ac vobis, & vestrum cuiuslibet in virtute Sanctæ obedientiæ, ac sub infra scriptis pœnis districtè præcipiendo mandamus, quatenus infra sex dierum spatium post præsentationem, seu notificationem præsentium, ac requisitionem

nem vobis pro parte dicti N. principalis desuper factam immediate sequent. quorum sex dierum duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos dies pro tertio, & peremptorio termino ac monitione canonica assignamus eundem dominum N. principalem, vel procuratorem suum in, & ad actua- lem, realem, & corporalem possessionem dictorum canonicatus, & præbendæ, iuriumque, & pertinentiarum prædictarum ponatis, & inducatis, ac poni, & induci faciatis inductumque manuteneatis, defendatis, & conseruetis amoto exinde dicto N. intruso exaduerso principali, ac intrusis, & intrudendis prædictis, quos nos etiam, & eorum quælibet in quantum possumus amouemus, & per præsentem denunciamus amotos, ipsumque dominum N. principalem, vel dictum procuratorem suum ad præbendam huiusmodi in dicta Ecclesia. in canonicum recipiatis, ac in fratrem, stalumque sibi in Choro, & locum in Capitulo ipsius Ecclesiæ cum plenitudine iuris canonici assignetis, & vt moris est admittatis, ac admitti faciatis, sibi que de ipsorum Canonicatus, & præbendæ fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, & obuentionibus vniuersis plenarie, & integre respondeatis, & faciatis quantum in vobis erit ab alijs responderi, & nihilominus vos reddituarij coloni laboratores, fictabiles, decimatores, & alij prædicti de omnibus, & singulis fructibus, redditibus, & prouentibus huiusmodi per vos, vel alterum vestrum occasione laborerij fictorum, & decimationis, aut alias qualitercunque occasione dictorum Canonicatus, & præbendæ dicto N. principali, vel procuratori suo, & nulli alij respondeatis, & persoluatis, ac plenariam, & integram solutionem, ac satisfactionem impendatis. Moneamus insuper modo, & forma præmissis, ac sub eisdem infra scriptis pœnis te N. intrusum prædictum, quatenus infra triginta dierum spatium post præsentationem, & requisitionem tibi vigore præsentium pro parte dicti Domini N. principalis desuper facta. immediate sequent. quorum triginta dierum decem pro primo, decem pro secundo, & reliquos decem dies tibi pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica assignamus eidem dominum N. principali, vel procuratori suo ad hoc sufficiens mandatum habenti de fructibus per te ex canonicatu, & præbenda à tempore intrusionis illius citra perceptis, alioquin eorum vero valore, ac de summa scutorum sexaginta, prædictis ratione expensarum

per dict. Dom. N. principalem in lite, & causa huiusmodi factarum, in quibus vt præfertur condemnatus existis, vna cum alijs scutis sex auri pro expeditione præsentis nostri processus condignam solutionem, ac satisfactionem realiter, & cum effectu impendas, aut interim cum eo super præmissis amicabiliter concordas. Inhibentes propterea modo, ac forma præmissis omnibus, & singulis supradictis, ac generaliter quibuscumque alijs cuiuscumque status, gradus, ordinis, vel conditionis existant ne præfato Domino N. principali, vel procuratori suo quominus possessionem Canonicatus, & præbendam cum omnibus iuribus, ac pertinentijs supradictis pacifice assequatur sibi que de illorum fructibus, redditibus, ac prouentibus, iuribus, & obuentionibus vniuersis plenarie, & integre respondeatur, ac de dictis præceptis fructibus, & summa scutorum sexaginta condigna satisfactio, ac solutio impendatur, omniaque alia, & singula supra, ac infrascripta suum debitum consequantur effectum impedimentum aliquod præstetis, seu præstent, ac impedientes ipsum dominum N. principalem, vel procuratorem suum in aliquo super præmissis, præbeatis, vel præbeant auxilium, consilium, vel fauorem publice, vel occulte, directe, vel indirecte, quouis quæsito colore, vel ingenio. Quod si forte præmissa omnia, ac singula non adimpleneritis, mandatisque, monitionibus, & inhibitionibus nostris huiusmodi, immo verius Apostolicis non parueritis, seu paruerint cum effectu nos in vos, & ipsos omnes, ac singulos supradictos, qui culpabiles fueritis, siue fuerint in præmissis, ac in contradictores quoslibet, & rebelles, dictisque Canonicis monitionibus præmissis excommunicationis, ac suspensionis à diuinis respectiue sententias ferimus in his scriptis, vobis vero Reuerendissimo Domino Episcopo N. prædicto dumtaxat excepto, qui ob reuerentiam vestre Pontificalis dignitatis deferimus in hac parte. Et si forte dictus N. exaduerso principalis, ac forsitan alij intrusi, ac intrudendi, ceterique contradictores, & rebelles prædicti mandatis, monitionibus, & requisitionibus nostris, imo verius Apostolicis infra dictos terminos superius expressos parere, & obedire neglexerint, aut recusauerint, sententias, & censuras prædictas in eos, vt præmittitur latis damnabiliter incurrendo ex tunc prædictis subdelegatis nostris sub dicta excommunicationis poena committimus, & mandamus, quatenus singulis diebus dominicis, & festiuis in suis Ecclesijs, Monasterijs, &

Cappellis infra missarum, ac aliarum horarum diuinarum solemnia, ac alias, vbi, quando, & quoties expedierit, ac pro parte dicti. d. N. principalis desuper requisiti fuerint, seu alter eorum fuerit requisitus præfatum N. exaduerso principalem, ac intrusos, & intrudendos, cæterosque contradictores, ac rebelles sic excommunicatos publice denuncient, ac ab alijs quantum in ei fuerit denunciari faciant, donec, & quousque à nobis, vel superiori nostro super hoc habuerint in mandatis. Si vero N. exaduerso principalis, ac intrusi, & intrudendi, contradictoresque, & rebelles prædicti dictam excommunicationis sententiam per decem dies, illius denunciationem immediate sequen. pertinaciter substinuerint. Nos ex tunc, quia crescen. contumacia, ac inobedientia, crescere debet & pœna, ne facilitas pœnæ audaciam tribuat delinquen. processus nostros huiusmodi aggrauamus dictis subdelegatis nostris, modo, & forma præmissis percipientes quatenus singulis diebus dominicis, & festiuis in suis Ecclesijs, Monasterijs, & Cappellis infra missarum, ac aliarum præscriptarum horarum solemniam dictam excommunicationis denunciationem reiterando, ac innouando eundem N. ac intrusos, & intrudendos contradictores, & rebelles, sic vt præmittitur excommunicatos denunciatos nominatim campanis pulsatis, candelis accensis, & demum extinctis, ac in terram proiectis, cruce erecta, & religione induta aquam benedictam aspergendo, ad fugandum dæmones, qui eos detinent, sic ligatos, laqueis suis catenatos orando quod Dominus noster Iesus Christus, ipsos ad catholicam fidem, & Sanctæ Matris Ecclesiæ gremium reducere dignetur, ne eos in talibus peruersitate, & duritia dies eorum finire permittat, cum decantatione responsorij, reluctabunt cœli iniquitatem Iudæ, &c. & Psalmi, Deus laudem eius ne tacueris, &c. cum, ante media vita in morte sumus totaliter, & his finitis ad ianuas Ecclesiarum, vna cum clericis, & parochianis accedant, & ad terrorem, vt eo citius ad obedientiam redeant tres lapides rursus domus habitationum suarum projiciant in signum maledictionis æternæ, & etiam post missam, ac in vesperis, alijsque horis canonicis solemniter publicent, & denuncient, ac ab alijs quantum in eis fuerit publicari, & denunciari, ac ab omnibus Christifidelibus arctius euitari faciant donec aliud à nobis, vel superiori nostro receperint in mandatis. Verum si præfati denunciati aggrauationem huiusmodi per alios decem dies illius publication. & dictos decem dies immediate sequen. animis, (quod absit) substi-

nuerint induratis nos ex tunc, quia peruerforum audacia præsumptiua, vt vnica pœna non contenti fortioribus arceantur pœnis, qui suis superioribus obedientiam semper impenderunt processus nostros huiusmodi reaggrauamus supradictis subdelegatis nostris, vt supra mandantes, quatenus dicta auctoritate Apostolica, omnes, & singulos Christifideles vtriusque sexus homines præsertim familiares, & seruitores denunciatorum, & aggrauatorum huiusmodi modo, & forma piatissis moneant, & requirant primo, secundo, tertio, & peremptorio, vt etiam nos requirimus, & monemus eisdem ipsisque, & eorum cuilibet in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna quatenus infra sex dies à die monitionis huiusmodi ipsis factæ immediate sequen. quos dies ipsis, & eorum cuilibet pro omni dilatione, terminoque peremptorio, ac monitione canonica assigent, prout nos assignamus eisdem à participatione, communione, familiaritate, & seruitio ipsorum denunciatorum, aggrauatorum penitus, & omnino desistant, nec cum eis, vel eorum aliquo seruiendo, loquendo, nec conuersando (præterquam in casibus, & personis, à iure permissis,) participare præsumant, seu aliquis eorum præsumat, & si contrafecerint, Nos in eos, & eorum quemlibet cum dd. denunciatis, ac aggrauatis rebeliter participan. & contrafacien. ex nunc, prout ex tunc dicta sex dierum canonica monitione præmissa excommunicationis sententiam ferimus in scriptis dictisque subdelegatis nostris distincte præcipien. mandantes quatenus singulis diebus dominicis, & festiuis in suis Ecclesijs infra missarum, & aliarum horarum solemnias, ac vbi quando & quoties expedierit præfatos Christifideles familiares, & seruitores, qui cum dictis denunciatis, & aggrauatis rebeliter participauerint excommunicatos tamdiu publicè denuncient, ac ab alijs quantus in eis fuerit publicari, denunciari, & ab omnibus Christifidelibus arctius vitari faciant, donec, & quousque absolutionis beneficium desuper meruerint obtinere. Demum vero si præfati, denunciati, aggrauati, & reaggrauati huiusmodi per alios decem dies ipsius publicationis, & dictos triginta dies immediate sequen. sustinuerint, ac processibus mandatis monitionibus, & inhibitionibus nostris huiusmodi, immo verius Apostolicis non paruerint cum effectu, nos ex tunc, quia mucrone non proficiente Ecclesiastico temporalis saltem gladius non immerito suffragatur auxilium brachij sæcularis duximus inuocandum, ut quos Dei timor à malo non reuocat temporalis saltim coerceat securitas disciplinæ,

hinc est, quod vos Potentissimum, & Catholicum Principem Hispaniarum Regem antedictum dicti gladij principalem vi-
bratorem in Domino exhortamur, vosque Dominos Duces, Comites, Marchiones, Barones, eorumque Locatenentes, Iudices, officiales, & alios supradictos iurisdictionem tempora-
lem, & ordinariam per vos, uel alium, seu alios exercen. quibus præsens noster processus dirigitur dicta auctoritate tenore præsentium requirimus, & monemus primo, secundo, tertio, & peremptorie, vobis, & vestrum cuiuslibet in virtute Sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna districte præcipien. mandamus, quatenus infra sex dierum spatio post supra-
dictos terminos successiue præexpressos, necnon notificatio-
nem, & publicationem præsentium vobis, seu alteri vestrum in vestris territorijs iurisdictionibus, & districtibus, ac requisitiones pro parte dicti d. N. principalis desuper factas im-
mediate sequer. quorum sex dierum, duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos dies vobis, & vestrum cuiuslibet pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica assignamus: Vos omnes, & singuli Domini temporales antedi-
cti (quorum omnium super hoc auxilium brachij sæcularis inuocamus) quoties, & quando pro parte dicti d. N. principalis vigore præsentium super hoc fueritis requisiti iu iuris subsidium contra prædictos denunciatos, aggrauatos, & reaggrauatos dicta auctoritate Apostolica per captionem, inuasionem, incarcerationem, & detentionem personarum corporum rerum, & bonorum eorundem insurgatis, ac alios insurgen. faciatis, necnon personas corpora res, ac bona eorum, & cuiuslibet ipsorum inuadatis, incarceretis, ac infirma, & tuta custodia teneatis, & arrestetis per vos vel alium, seu alios ac cuiuslibet vestrum, qui super hoc requisitus fuerit, inuadat, incarceret, custodiat, detineat, & arrestet, vt libere, ac licite super quibus omnibus, & singulis vobis, & vestrum cuiuslibet licentiam, ac plenariam potestatem concedimus per præsentem dictos denunciatos, aggrauatos, & reaggrauatos, ita, & taliter astringatis, & compellatis potenter, etiam manu forti, absque tamen graui lesione corporum eorundem, vsque ad integram satisfactionem, & partitionem omnium, & singulorum promissorum, ac donec, & quousque N. detentor, ac in-
tueri, & intrudendi possessionem dictorum Canonicatus, & præbendæ cum iuribus, & pertinentijs suis prædicto d. N. principali, vel procuratori pro eo vacuam, liberam, & expeditam dimiserit, ac de prædictis perceptis fructibus, & expensis ta-

xatis realiter, & cum effectu satisfecerit nec non ipse N. ceterique contradictores, ac rebelles prædicti ab occupatione, detentione, intrusione, rebellionem, contradictione, & impedimentis, ac consilio, auxilio, & favore prædictis penitus, & omnino destiterint, & ad Sanctæ Matris Ecclesiæ gremium redierint, ac beneficium absolutionis à supradictis censuris à nobis, vel superiori nostro meruerint obtinere. Quod si forte, Vos Serenissime, & Catholice Rex exequutor iustitiæ præsentis nostri processus, & mandatorum nostrorum, immo verius Apostolicorum transgressor, contradictor, vel neglector fueritis, quod tamen, Vestræ Catholice Maiestatis, vel Regalis celsitudinis, vel Ducalis Serenitatis perfulgide iam dudum per totum orbem diuulgata obedientia suspicari non sinit, proculdubio iusti iudicis officium offenderetis, & præmium, alias pro executione iustitiæ vobis à Deo paratum, nihilominus amitteretis licet vos huiusmodi nostris sententijs, & censuris ligari nolumus ob reuerentiam vestræ Realis Maiestatis, vel Regalis celsitudinis, vel Ducalis Serenitatis non immerito deferent. intuitu tamen iustitiæ, & ob Sanctæ Sedis Apostolicæ, & Sanctissimi D. N. Papæ reuerentiam eandem vestram Regalem Maiestatem, ac regalem Celsitudinem, vel Ducalem Serenitatem ad prædictam executionem efficaciter adimplendum, & generaliter dicti subdelegati nostri, omnia, & singula nobis in hac parte commissa plenarie exequantur iuxta traditam nobis formam præinserto commissionis, ita quod ipsi subdelegati nostri, vel quicumque alij nihil in præiudicium dicti d. N. principalis valeat attentare, neque in processibus per nos habitis, & sententijs per nos latis absoluendo, vel suspendendo aliquid immutare. In cæteris autem quæ eidem N. principali nocere possent super præmissis in aliquo, seu obesse ipsis, & quibuscunque alijs potestatem omnimodam denegamus, & si contingat nos super præmissis in aliquo procedere, de quo nobis potestatem plenariam reseruamus, non intendimus propterea commissionem nostram huiusmodi in aliquo reuocare, nisi de reuocatione ipsa in litteris nostris specialem, & expressam fecerimus mentionem. Præsentem quoque litteras, siue hunc nostrum processum exequutorialem volumus d. N. principalem, vel procuratorem suum remanere, & non per vos, aut aliquem vestrum contra ipsorum voluntate detineri. Contrarium vero facientes prædictis nostris censuris prædicta canonica monitione præmissa, ipso facto volumus subiacere, mandamus tamen copiam fieri de præmissis eam petentibus, sum-

tribus tamen, & expensis eorum petentium. Absolutionem vero. In quorum fidem &c. Datum Romę, etc.

Monitorium in curia pro præstatione alimentorum.

DE mandato, etc. & ad instantiam d. A. filij legitimi, & naturalis Magnifici domini B. asserentis cum omnibus, quibus decuit honore, & reuerentia, ac filiali affectione erga dictum eius patrem gessisse, nec aliquod ingratitude vitium in eum commississe, ita vt tanquam filio ingrato alimen ex vtroque iure debita licite denegari potuerint, neque possint; nihilominus dictus eius pater nullis præcedentibus legitimis causis contra omne iuris, & equitatis debitum ab eius præsentia, & patria potestate, ac paterna domo de facto expulsit, ac debita alimenta ei denegauit, ac denegat in maximum eiusdem dict. instantis damnum, ac proprię vitę periculum. Quare moneatur prædictus dominus B. quatenus infra triduum proximum, sub mille ducat. &c. pennis debeat eidem instanti dicta alimenta, tam pro præterito, quam etiam futuris temporibus debita, ac debent. arbitrio Iudicis, & ex eius officio taxan. ac moderan. realiter, & cum effectu subministrasse, ac persoluisse, & debitam solutionem de eis impendisse, & impendere, & si senserit se, etc.

Et licet in hoc articulo alimentorum plura scribere potuerimus iuxta dispositionem capit. cum haberet, de eo, qui dux. in ma. tamen hæc duo tantum circa modum procedendi breuiter referam, alterum scilicet, quod omisso præscripto monitorio, sed per viam simplicis citationis, ac summarie, & exequutiue sine eo, seu libelli porrectione nullis terminis substantialibus seruatis valide procedi potest, & in hoc attestando credo non errare fretus autoritate Gui. de S. uza. in lib. de alimentis, C. de transactionibus. Secus tamen dicendum arbitror si lis ageretur de alimentis præteritis, vt ibi ad quem in facti contingentia recurre. Alterum vero quod filius ob paternam reuerentiam ante inchoationem Iudicij petat, & obtineat à Iudice veniam litam agendi contra parentes eius, quæ & parte non citata concedi debet, vt satis diffuse habetur per Roland. à Valle in consil. 18. numero 1. 2. & 3. secundo volumine.

Aliud vigore remedij l. Aquilia.

DE mandato, &c. ac ad instantiam D. A. quærelanter auctoritate, & de facto ausus fuit ingredi possessionem ipsius A. positam &c. & ex ea dolose incisit, seu incidere fecit, plures arbores etiam fructiferos valoris scut. 100. & vltra in maximum eiusdem d. A. instantis damnum, & præiudicium, & dictæ eius possessionis detrimentum. Quare pro illius indemnitate moneatur prædictus B. exaduerso principalis quatenus infra triduum proximum, sub &c. pænis debeat dictum damnum, vt supra factum, & in processu causæ liquidan. realiter, & cum effectu emendasse, & pro illius emendatione dictam summam scutor. 200. pro dicto damno passo realiter, & cum effectu eidem instan. persoluisse, & exbursasse ad quoram solutionem faciendam dicitur ipsum licite cogi, & compelli debere, tam ex remedio l. Aquiliæ, quam ex quocunque alio iuris remedio in processu causæ deducendo, & si senserit se, etc. compareat etc. alioquin etc.

Aliud discussionis bonorum.

DE mandato, etc. ac ad instantiam Magnif. D. A. creditoris B. in notabili summa pecuniarum in processu causæ, ac causarum huiusmodi suis loco, & tempore deducen., & specifican. afferentis ad eius notitiam deuenisse eundem B. statum suum in deterius mutauisse, & se ab Vrbe absentasse, timeatque interim illius bona ab alijs illius assertis creditoribus dissipari, & dilapidari, illaque in fraudem, & præiudicium ipsius instanti priora, & potiora iura in eis haben. alienari. Ideo tenore præsentium moneatur dd. N. & N. omnesq; alij asserti creditores, seu detentores bonorum dicti B. in exequutione præsentium nominandi, & cognominandi quatenus infra triduum proximum, sub etc. pænis debeant, & quilibet ipsorum debeat desistere à quibuscunque molestationibus, & iactationibus illatis, ac præstitis, & in futurum inferendis, & præstandis in, & super bonis dicti B. ab eis, & quolibet ipsorum quouis asserto titulo quaesita fuerint illa realiter, & cum effectu restituisse, & ab ulteriori illorum occupatione, & detentatione cessasse, & sese abstinuisse, attento quod fuit coram eodem A. C. comparitum, & allegatum eidem instanti in, & super dictis bonis priora, & potiora iura competijse, & competere, & cæteris alijs creditoribus dicti B. in eis præferen. & anteponen. fore, & esse, & donec de iuribus creditorum illorum prioritate, ac potioritate discutiat, interim

rim illa distrahi, nec alienari a quoquam iure non potuisse, neque posse, & quatenus alienata fuerint, tam ex remedio reuocationis, alienationis facti in fraudem creditorum, quam ex alio quocunque iuris remedio talem alienationem reuocandam, & rescindendam fore, ac esse, & interim debeant de illorum, & cuiusque eorum credito, & iuribus infradictum terminum coram eodem A. C. docuisse cum inhibitione, ne sub eisdem penis audeant præmissorum causa alibi, quam coram eodem A. C. instantem molestare, neque in iudicium trahere, quod si secus, &c. & si sentierint se, &c. compareant, &c. alioquin, &c.

Formula obligationis Cameralis, quæ nunc est in vsu.

PRO quibus omnibus, ac singulis præmissis firmiter tenendis, & inuiolabiliter obseruandis idem A. debitor se ipsum, suosque heredes, ac successores quoscunque, ac bona sua, & suorum quæcunque præsentia, & futura in ampliori forma cameræ Apostolicæ obligauit, & hypothecaue, nec non curiæ causarum Cameræ Apostolicæ, eiusque Camerarij, Vicecamerarij, Auditoris, Viceauditoris Regentis, Locumtenentis, & Commissarij, ac omnium, & singularum aliarum Curiarum Ecclesiasticarum, ac sæcularium vbi libet constitutarum iurisdictionibus, & coactionibus, compulsionibus, iuribus, rigoribus, stylis, & meris examinibus suppofuit, & submisit. Per quas quidem curias, & earum quomodolibet infolidum, tam coniunctim, quam diuisim voluit, & expresse consensit se, ac suos prædictos posse realiter, ac personaliter cogi, compelli, constringi, excommunicari, aggravari, reaggravari, & ad brachium sæculare deponi, arrestari capi, carcerari, & detineri vno, & eodem tempore, vel diuersis temporibus & per diuersorum temporum interualla, vsque ad plenariam, & integram præmissorum obseruationem, ac omnium, & singulorum damnorum expensarum, & interesse huiusmodi occasione faciendorum, & substinendorum refectionem, ita tamen quod exequutio vnius curiæ executionem alterius non impediatur, nec retardetur iure dicente, quod vbi iudicium ceptum est ibidem finem accipere debet, & qualibet alia iuris, & facti exceptione in contrarium faciente non obstante, ita quod vna via electa, altera non sit exclusa, renunciauitque omni, & cuilibet exceptioni doli, mali, vis metus, fraudis, lationis, & machinationis non numeratæ pecuniæ, speique futuræ receptionis, & numerationis præsentis contractus non sic, vt præmittitur facti, & celebrati, & aliter aut plus, vel minus fuisse factum,

sum, vel dictum quam recitatum, & è contra. Renunciauitque insuper omni, & cuiuscunque appellationi, reclamationi, & recurſui per eum contra præmissa, ac illorum quodlibet quouis prætextu, & causa etiam enormissimæ læsionis, vel alias quomodolibet, coram quocunque Iudice, magistratu, vel tribunali forsitan interponendæ, & introducendæ, necnon omnibus, & singulis alijs exceptionibus, legibus, & legum auxilijs, quibus mediantibus se contra præmissa, vel eorum aliquod defendere, ac tueri, & per quas præsentis instrumenti vis & effectus, seu exequutio suspendi, impediri, retardari, vel alias quomodolibet differri posset. Quinimo appellatione, reclamatione, & recurſu huiusmodi, vt supra interponendis, ac introducendis, cæterisque omnibus exceptionibus non obstantibus hoc instrumentum, & omnia in eo contenta, in primis, & ante omnia debitum suum consequatur effectum, ac debitæ exequutioni penitus demandentur, ita & taliter, quod appellatio huiusmodi, aliæq; exceptiones eidem A. quo ad effectum suspensiuum minime suffragari valeant, me notario tanquam publica, & authentica persona pro absen. ac omnibus & singulis quorum interest, intererit, aut interesse poterit in futurum stipulante, & sic tactis scripturis ad sacrosancta Dei Euangelia in manibus mei notarij iurauit. Super quibus &c.

Aduerte quod ibi nihil dicitur de procuratorum constitutione de qua in antiqua formula, quia iam ea à multis annis citra recessit ab aula ex rationibus, de quibus in cap. 9. lib. 3.

Aduerte etiam, quod licet in supradicta obligationis formula dicatur, quod scilicet debitor voluit, ac consensit posse excommunicari, aggruari, & reaggruari, &c. non propterea contra eum immediate proceditur ad fulminationem censurarum, sed cum grano salis, vt puta in iuris subsidium, ac si & quatenus contra eum realis, nec personalis exequutio facile fieri non possit, iuxta formam Concilij Tridentini, & reformation. Pij V. de quibus supra meminimus.

Et licet ab aliquibus superflua, seu dubitabilis reddi posse videatur extensio præscriptæ clausulæ me notario præſente, & pro absente tanquam publica, & authentica persona legitime stipulante pro omnibus, & singulis quorum interest, & cætera, prout in ea cum in antiqua formula cameræ apposita videatur post clausulam ratihabitionis procuratorum, qui tunc ibi antiquitus constitui solebant, & consequenter ibidem adaptari. Qua quidem procuratorum constitution. nunc ex præmissis cessante, ac illius extensio quoque cessare videatur tamen quia re huiusmodi non
semel

semel controuerſa viſum fuit notarijs inſimul congregatis indifferenter eam modo præmiſſo extenden. fore, vt in eorum duplicatis reſolutionibus, de quibus in eorum veteri libro rubeo, folio 3. & 168. & iuxta illorum reſolutionem dd. de Rota dixerunt, vigore præſcriptæ clauſulæ, & contractus, dandam eſſe executionem intereſſe habentibus, vt in vna Romana releuationis indemnitate pro dd. de Inſignatis, & Maſſimis contra d. Tiberium Vellium die 27. Octobris 1603. coram Illuſtriſſimo D. Cardinali Seraphino tunc Rotæ Auditore.

Formulam autem inuentarij. Bald. de Peruſio habes in formulario inſtrumentorum, ideo hic ſuperflue apponendam eſſe cenſui cura in facti contingentiâ ibi recurrere poteris.

Has habes infraſcriptas alias expeditionum formulas ſumptas ex antiquo Romano formulario quas alijs impeditus negocijs in moderniore vſum in hoc meo libello potius mihi laborioſo, quam lucroſo redigere non valui, tu igitur in facti contingentiâ ad eas recurre, illasque ſingulatim iuxta tuam prudentiam ſemper in eis forma Sacroſancti Concilij Tridentini ſeruata accomoda mutandis mutatis, ac ſingula ſingulis congrue referendo, & debite adaptando, &c.

ABSOLVTIO EXCOMMUNICATIONIS ab Auditore Camera.

Ioannes BAPTISTA CICADA, Dei, & Apoſtolice Sedis gratia, Epiſcopus Albinganen. Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ, eiusque Camerari: Necnon Curie cauſarum Camera Apoſtolice Generalis Auditor: Romanæque curie Iudex ordinarius, &c. ſpecialiter deputatus. VNIVERſIS, & ſingulis Dominis Abbatibus, per Ciuitat. & diœc. N. illique vel illis, ad quem, vel ad quos, præſentes noſtræ litteræ peruenerint: Salutem in Domino, & præſentibus fidem induciam adhibere, noſtriſque huiusmodi, & dictæ curie firmiter obedire mandatis. Noueritis, quod nos, die, & hora infraſcriptis, iuxta ritum, & formam Sanctæ Matris Eccleſiæ abſoluimus: & eiusdem Sanctæ Matris Eccleſiæ vnitati, & Eccleſiaſticorum Sacramentorum participatione, ac communioni fidelium reſti-

restituimus. N. N. diœc. propterea coram nobis personaliter constitutum, & id flexis genibus humiliter petentem, à quadam excommunicationis sententia, ad instan. N. ob non solutionem certæ pecuniarum summæ, per nos, auctoritate dictæ curiæ, alias in eum lata, & promulgata, ex eo quia idem N. propterea personaliter coram nobis constitutus, ad hoc suum liberalem præstitit consensum pariter, & assensum: & idem N. de stando iuri, ac parendo nostris, & Sanctæ Matris Ecclesiæ mandatis, in nostris manibus, tactis per eum corporaliter scripturis Sacrosanctis, solitum præstitit iuramentum cum reincidentia, tamen in eandem excommunicationis sententiam, ipso facto, in euentum in quem dictus N. eidem N. de pecuniarum summa, ob cuius non solutionem excommunicatus. ac vt talis declaratus extitit, hinc ad duos menses proxime futuros, à die dat. præsentium in antea computan. plenarie, & integre non satisfecerit. Quapropter vobis, & vestrum cuilibet, tenore præsentium, damus districte in mandatis: quatenus ipsum N. sic absolutum modo præmissio, in vestris Ecclesijs, Monasterijs, & Capellis, dum & quoties expedierit, & requisitio desuper facta fuerit, publice nunciatis, ac faciatis ab alijs nunciari. In quorum testimonium, præsentibus litteras exinde fieri, sigillique dictæ Curie causarum Camere Apostolicæ, quo vtimur, iussimus, & fecimus appensione communiri. Datum &c.

Commissio absolutionis ab eodem Auditore Camera.

Ioannes BAPTISTA, &c. Venerabilibus viris Dominis N. & N. &c. & eorum cuilibet in solidum: Salutem in Domino. Discretionis vestræ, & cuilibet vestrum, tenore præsentium committimus, ac in virtute sanctæ obedientiæ districte percipien. mandamus: quatenus statim visis, & receptis præsentibus, & postquam pro parte honorabilium virorum dominorum N. & N. fueritis requisiti, seu alter vestrum fuerit super hoc requisitus: eosdem N. & N. à quadam excommunicationis sententia, in eos, & eorum quemlibet, ob non solutionem certarum pecuniarum, in quibus honorabilibus viris N. & N. efficaciter obligatur, ad instantiam dictorum N. & N. creditorum, per nos, auctoritate dictæ curiæ lata, & promulgata, si id humiliter perierint, ac de stando, & parendo nostris, & vestris, ac Sanctæ Matris Ecclesiæ mandatis, in vestris manibus, tactis per eos, & eorum quemlibet, corporaliter scripturis Sacrosanctis, ad Sancta Dei Euangelia, solitum præstiterint iuramentum: ac
ho-

honorabiles viri N. & N. N. dicæ. aut aliquis eorum, suum liberalem præstiterit consensum pariter, & assensum, hac vice dumtaxat, auctoritate nostra, & dictæ curiæ absoluatis, & communioni fidelium, ac participationi Ecclesiasticorum Sacramentorum, sanctæque Matris Ecclesiæ vnitati, restituitis, iniuncta sibi pro modo culpæ pœnitentia salutari: Ipsosque sic absolutos, si restitutos publice nunciatis, & faciatis ab alijs in vestris Ecclesijs, Monasteriis, Cappellis, & locis publicis, vbi, quando, & quoties expediens fuerit, publice nunciari, & super absolutione, & restitutione huiusmodi, vestras litteras authenticas, aut instrumentum publicum, si illas, vel illud petierint, & habere voluerint, in fidem, & testimonium præmissorum, dando, & concedendo. In cuius rei testimonium, præsentis litteras exinde fieri, & per notarium publicum nostrumque, & dictæ curiæ scribam infrascriptum, subscribi, & publicari, mandauimus: Sigillique dictæ curiæ, quo vtimur iussimus, & fecimus appensione communiti. Datum &c.

Absolutio ad cautelam breuis, per Auditorem Camera.

Ioannes BAPTISTA &c. Vniuersis, & singulis, &c. No-
ueritis, quod cum alias honorabilis vir N. merca-
tor Florentin. Roman. Cur. sequens, pro se & N. & N. socijs
mercatoribus Roman. Cur. sequen. Reuerendum Patrem Domi-
num N. ab omnibus obligationibus sibi, & dictis suis mercato-
ribus, per eundem R. P. vsque ad diem N. mensis N. anni, &c. li-
berasset, atque quitasset: ipse R. P. dubitans occasione præmis-
sarum obligationum, in aliquam excommunicationis sententiam,
incidisse: Cum piarum mentium sit culpam timere, vbi culpa
non reperitur: Ipsum, ab excommunicationis sententia, ad cau-
telam absolui, per nos, debita cum instantia postulauit. Nos
tunc N. Auditor præfatus, attenden. requisitionem huiusmodi
fore iustam, & consonam rationi: De consensu præfati N. mer-
catoris, & dictorum sociorum mercatorum, pariter, & assensu:
dictum R. P. coram nobis genibus flexis constitutum, & absolu-
tionem humiliter petentem: ab omnibus, & singulis excommuni-
cationis, sententijs, in eum occasione præmissorum forsan la-
tis, ad cautelam absoluendum: Ipsumque communioni fidelium,
ac Sacramentorum Ecclesiasticorum participationi, & Sanctæ
Matris Ecclesiæ vnitati, restituendum duximus, & absoluimus,
ac restituimus per præsentis. In cuius etc.

Inhibitio Auditoris Camerae, ad Senatorem in Curia facta.

Ioannes BAPTISTA CICADA, &c. vt supra in abso-
lution. ab Auditore Camerae, vsque Generalis Audi-
tor. Vide etiam sub littera curialitatis. Magnifico, & Illu-
stri viro D. Almg Vrbis Senatori, pro tempore existenti: eius-
que, & Curiae Capitolij Locumtenen. Collateralibus, Iudicibus,
Executoribus, Marecallis, officiali, seu officialibus extraor-
dinarijs: ac omnibus, & singulis alijs officialibus eiusdem vrbis,
praesentibus, & futuris, & eorum cuilibet insolidum, ad quem,
vel ad quos, praesentes nostrae litterae peruenerint, seu praesentate
fuerint: Salutem in domino, & praesentibus fidem indubiam ad-
hibere: ac nostris huiusmodi, immo verius Apostolicis, firmiter
obedire mandatis. Quoniam ex fidedignorum recepimus testi-
monio, venerabilem, & discretum virum dominum Alexandrum
Peregrinum clericum Comen. Cortesatum, ac Roman. Cur. se-
quentem, & in eadem, lites geren. & haben. fore, & esse. Ea-
propter, nostrae iurisdictioni subiectum: nosque de suis causis,
tam criminalibus, quam ciuilibus, agnoscere habeamus. Idcir-
co vobis omnibus, & singulis supradictis, & vestrum cuilibet,
in virtute sanctae obedientiae, & sub excommunicationis poena,
(quam in vos, & vestrum quemlibet, huiusmodi vestrae inhibi-
tioni contrauenientem, ipso facto, ferimus in his scriptis) teno-
re praesentiam inhibemus: ne vos, aut aliquis vestrum, contra di-
ctum Alexandrum procedere, aut ipsum alias, tam in persona,
quam rebus, & bonis suis, quomodolibet molestare, vexare, aut
perturbare praesumatis, seu aliquis vestrum praesumat, in nostrae
iurisdiction. immo verius Apostolicae Sedis, vilipendium, & con-
temptum: Sed ipsum Alexandrum in omnibus suis causis, contra
eum, & pro eo, moris, & mouendis, ad nos, tanquam eius iu-
dicem ordinarium, & competen. remittere curetis, cum parati
simus, tam nostro ex officio, quam ad cuiuscunque instan. & de
eo conqueren. iustitiae ministrare complementum: alioquin, con-
tra vos, & quemlibet vestrum, in hac parte rebelles, ad dictae
excommunicationis sententiae declarationem, ac ad alia grauio-
ra procedemus, vestra, & cuiuslibet vestrum rebellione id exi-
gente. In cuius rei testimonium, praesentes nostras litteras
exinde fieri, & nostri sigilli, quo vtimur, iussimus, & fecimus
impressione communi. Datum Romae in domo solite nostrae
residen. Sub Anno, &c. M. D. XLVI. Indictione quarta, Die
vero N. mensis Maij. Pontificatus Sanctiss. &c. Pauli, &c. Papae
Tertij, Anno duodecimo. Praesentibus ibidem honorabilibus,
& di-

& discretis viris, dominis Marco Antonio Ollaetio, laico Ne-
 pesium. dioc. & Ioanne Sauarino clerico Lugdunen. dioc. Testi-
 bus &c.

Instrumentum petitionis Apostolorum.

In nomine Domini, Amen, &c. Constitutus prouidus
 vir, magister N. in Roman. Cur. causarum, &
 & venerabilium virorum dominorum, Praepositi, Decani, & Ca-
 pituli ecclesiae N. procurator, prout de suae procuratoris man-
 dato, legitima extitit, facta fides, & eo nomine procuratorio,
 dixit, & asseruit, quod cum alias, ipse in causa, coram praefa-
 to domino N. Auditore, inter dictos N. principales suos, &
 quendam N. assertum laicum aduersarium, de, & super nonnul-
 lis decimis, in prima instan. pendente. Nonnullos articulos,
 seu materias articulatas admissibiles, & releuantes, & parti suae
 vtiles, iudicialiter exhibuisse, & pro illorum admissione, ac te-
 stium desuper receptione, instetissent: fuerunt eadem materiae per
 praefatum dominum Auditorem, tanquam impertinentes, saltem
 tacite, reiectae: A qua quidem reiectione, & admissionis dene-
 gatione, cum ad Sedem Apostolicam appellassent, & dictus d.
 Auditor, terminum iuris, super huiusmodi appellatione, Apo-
 stolos petendi sibi praefixisset, & iam momentum eiusdem termi-
 ni instet: Idcirco intendens dictae suae appellationi, tanquam
 iniuste interpositae: Apostolos, tales quales de iure habere debeat,
 sibi dari, & concedi, per praefatum dominum Auditorem, debi-
 ta cum instan. postulauit. Quiquidem dominus Auditor, certifi-
 catus de instanti momento ad petendum Apostolos, praefato ma-
 gistro N. procuratori, praesenti, instanti, & Apostolos petenti,
 respondit in haec verba, vel eis saltem in effectu similia, &c. vt
 supra.

DE CITATIONE.

Citatio cum inhibitione inserta extra Romanam Curiam.

Fabius ACCOROMBONVS, Vtriusque Iuris Do-
 ctor, Sanctiss. Domini nostri Papae Appellans,
 & ipsius Sacri Palatii Apostolici, Casarum, causeque, & cau-
 sis, ac partibus infrascriptis, ab eodem domino nostro Papa,
 Auditor specialiter deputatus. Vel sic. **PETRVS** Vvorstius
 Dei, & Apostolicae Sedis gratia, Episcopus Aqnen, vnus, ex Sa-

cri Palatii Apostolici causarum Auditoribus Locumtenens, causarumque, & causis, ac partibus infrascriptis à Sanctiss. domino nostro Papa, Iudex specialiter deputatus. Vel sic. Sebastianus Piguinus, Vtriusque Iuris Doctor Sanctiss. D. nostri Papæ Cappellanus, & ipsius Sacri Palatii Apostolici, causarum Auditor, causarumque, & causis, ac partibus infrascriptis, in locum bon. me. domini nostri eiusdem Palatii Apostolici, dum vixit, Coauditoris nostri: certæ generalis nobis desuper factæ, & præsentatæ commissionis vigore subrogatus, specialiter deputatus. Vel sic. Ioannes Mohedanus, Dei, & Apostolicæ Sedis gratia, Episcopus Rauellen. Iudex, & Commissarius, causarum, causarumque, & causis, ac partibus infrascriptis, à Sanctiss. domino nostro Papa specialiter deputatus. Vel sic. Hieronymus, miseratione diuina, tituli Sancti Clementis Presbyter, Cardinalis Ghinuccius vulgariter nuncupatur, Iudex, & Commissarius causarum, causarumque, & causis, &c. vt in proxima. VNI VERSIS, & singulis dominis, Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Scholasticis, Cantoribus, Custodibus, Thesaurarijs, Succentoribus, Sacristis, tam Cathedralium etiam metropolitan. quam collegiarum, Canonicis, Parochialiumque Ecclesiarum Rectoribus, seu Locatenen. eorundem, Plebanis, Viceplebanis, Cappellanis, Curatis, & non curatis, Vicarijs perpetuis, Altarijs, cæterisque presbyteris, clericis, notarijs, & Tabellionibus publicis, quibuscunque per ciuitatem, vel diocesi. Ne ac alias vbilibet constitutis, & eorum cuilibet infolidum, ac illi, vel illis, ad quem, vel ad quos, præsentis nostræ litteræ peruenerint: Salutem in domino, nostris. huiusmodi, immo verius Apostolicis firmiter obedire mandatis. Noueritis, quod nuper Sanctiss. in Christo P. & Di. N. D. Paulus, diuina prouidentia Papa. III. quandam commissionis, siue supplicationis cedulam, nobis, per certum suum cursorem, præsentari fecit, quam nos, cum ea qua decuit reuerentia, recipimus, huiusmodi subtenore. Dignetur &c. in siue verò dictæ commissionis, siue supplicationis cedulæ, scripta erant, de alterius manus, littera superioris, litteræ ipsius cedulæ, penitus, & omnino dissimili, & diuersa hæc verba, videlicet. De mandato domini nostri Papæ, &c. ponatur tota signatura. In extremitate vero marginis inferioris eiusdem commissionis, siue supplicationis cedulæ: scripta erant, de, alienæ manus, littera, superioribus litteris ipsius cedulæ, etiam penitus dissimili, & diuersa hæc verba, videlicet domini nostri Papæ. P. P. Cardin. Parisius. Post cuius quidem commissionis, siue supplicationis cedulæ

praesentationem, & receptionem nobis, & per nos, ut praemittitur, factas, fuimus per honorabilem virum dominum N. principalem, in praesentata nobis facta, & praesentata commissione, principaliter nominatum, coram nobis, personaliter constitutum, debita cum instan. requisiti. Vel sic: fuimus per prouidum virum magistrum N. in Roman. Cur. causarum, & honorabilis viri N. principalis, in praesentata nobis facta, & praesentata commissione, principaliter nominati, procuratorem assertum, (prout de sua procuratoris mandato, legitimam promissit facere fidem) debita cum instan. requisiti. Vel sic: fuimus pro parte honorabilis viri, domini N. principalis, in praesentata commissione nobis, ut praemittitur, facta, & praesentata, principaliter nominati, debita cum instan. requisiti: quatenus sibi citationem legitimam, vna cum inhibitione inserta, extra Roman. Cur. & ad partes, contra, & aduersus quendam N. ex aduerso principalem, in eadem nobis facta, & praesentata commissione, ex aduerso principaliter nominatum: omnesque alios, & singulos, sua communiter, vel diuisim interesse putant. & in executione citationis huiusmodi, nominandos, iuxta, & secundum, dictae nobis factae, & praesentatae commissionis, vim, formam, & tenorem: in forma solita, & consueta, decernere, & concedere dignaremur. Nos igitur N. Auditor praefatus, attenden. requisitionem huiusmodi fore iustam, & consonam rationi, volentemque in causa, & causis huiusmodi, & inter partes, in dicta commissione contentas, rite, & legitime procedere, ac partibus ipsis, dante domino, iustitiam ministrare, ut tenemur. Idcirco, auctoritate Apostolica nobis commissa, & qua fungimur in hac parte: Vos omnes, & singulos supradictos, & vestrum quemlibet insolidum, tenore praesentium, requirimus, & monemus, primo, secundo, tertio, & peremptorio. Vobisque nihilominus, & vestrum cuiuslibet in virtute sanctae obedientiae, & sub excommunicationis poena, quam in vestrum quemlibet, canonica monitione praemissa (si ea, quae vobis in hac parte committimus, et mandamus, neglexeritis, seu distuleritis contumaciter adimplere) ferimus in his scriptis, districte praecipiendo mandantes: quatenus infra sex dierum spatium, post praesentationem, seu notificationem praesentium, vobis, seu alteri vestrum, factas: Et postquam pro parte dicti domini N. principalis, super hoc, vigore praesentium fueritis requisiti, seu alter vestrum fuerit requisitus immediate sequent. Quorum sex dierum, duos pro primo, duos pro secundo: & reliquos duos dies, vobis vniuersis, & singulis supradictis, & vestrum

cuilibet, pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica, assignamus. Ita tamen, quod in his exequendis, vnus vestrum alterum non expectet: nec vnus pro alio, seu super alium se excuset: præfatum N. exaduerso principalem, omnesque alios & singulos, sua communiter, vel diuisim interesse putan. & in executione præsentium nostrarum litterarum, nominandos: in forum proprijs personis, si ipsorum præsentias commode habere poteritis: Alioquin in hospitij habitacionum suarum, si ad ea vobis tutus pateat accessus, & in parochiali Ecclesia N. N. diocæs. Sin autem in cathedrali N. & dicta parochiali N. nec, non parochiali, seu parochialibus, sub qua, vel sub quibus degunt, & morantur, alijsue Ecclesijs, & locis publicis quibuscunque: de quibus, ac vbi, dum ibidem populi multitudo ad diuina audien. conuenerit, aut alias, legitime congregata fuerit, ex parte nostra, immo verius Apostolica auctoritate, alta, & intelligibili voce, peremptorie citari curetis. Ita tamen, quod verisimile sit, citationem nostram huiusmodi, ad ipsorum citandorum, notitiam, indubitatam deuenire, ne de præmissis, vel infra scriptis, ignorantiam aliquam ostendere valeant, seu etiam quomodolibet allegare: quos nos etiam, & eorum quemlibet, tenore præsentium, sic citamus: quatenus, quadraginta die, post citationem vestram huiusmodi, per vos, seu alterum vestrum, eis factam, immediate sequen. si dies ipsa quadraginta iuridica, fuerit, & nos, vel alter forsan loco nostri, subrogandus Auditor.

Vel sic. si citatio est decreta per subrogatum. Et nos, vel dictus N. Coauditor noster, seu alter forsan interim subrogandus Auditor, ad iura reddend. & causas audien. pro tribunali federimus, vel federit: Alioquin proxima die iuridica immediate sequen. qua nos, vel eundem subrogandum Auditorem præfatum, Romæ, vel alibi, vbi tunc Dominus noster Papa, cum sua Ro. cur. residebit, in Palatio causarum Apostolico, mane hora audientiz causarum consueta. Vel sic: in nostræ habitacionis domo, hora vesperarû & audientiz causarum more commissariorum consueta, ad iura reddendum, & causas audiendum, pro tribunali federe contigerit: compareant in iudicio legitime coram nobis, vel dicto Domino N. Coauditore nostro, seu subrogando Auditore prædicto, per se, vel procuratorem, seu procuratores, suum, vel suos, idoneum vel idoneos, ad causam, & causas huiusmodi sufficienter instructum, seu instructos, cum omnibus, & singulis actis, actitatis, litteris, scripturis, instrumentis, processibus, priuilegijs, alijsque iuribus, & munimentis, causam, & causas huiusmodi tangentibus, seu eam, & eas quomodolibet concer-

nentibus: præfato Domino N. principali, seu eius procuratori legitimo, de & super omnibus, & singulis, in supradicta nobis facta, & præsentata commissione contentis, de iustitia responsuri: ac in causa, & causis huiusmodi, ad omnes, & singulos actus & terminos, gradatim, & successiue, etiam vsque ad diffinitiuam sententiam inclusiue, debitis, & consuetis terminis, & dilationibus præcedentibus, vt moris est, processuri, & procedi visuri, aliasque dicturi, facturi, allegaturi, audituri, & recepturi, quicquid iustitia suadebit, & ordo dictauerit rationis. Certifican. nihilominus, eosdem sic citatos, quod siue in dicto citation. termino, vt præmissum est, comparuerint, siue non. Nos nihilominus, vel dictus Dominus N. Coauditor noster, seu subrogandus Auditor præfatus, ad partis comparen. & causam, seu causas huiusmodi prosequi curantis, instan. ad præmissa omnia, & singula, ac alias, prout iustum fuerit, procedemus, seu procedet, iustitia median. dictorum citatorum contumacia, seu absentia, in aliquo non obstante. Et insuper attenden. quod lite, & causa, seu causis huiusmodi, sic, vt præmittitur coram nobis, in Rom. Cur. indecisus pendentibus, nihil sit in partibus innouandum per quæcunque, seu attentandum. Idcirco vobis omnibus, & singulis supradictis, quibus præsentis nostræ litteræ diriguntur, & cuiuslibet vestrum: auctoritate Apostolica, supradicto modo, & forma præmissis, tenore præsentium, committimus, & mandamus: quatenus post legitimam, dictæ citationis, executionem, Reuerendiss. in Christo Patri, & domino, domino, Dei, & Apostolicæ Sedis gratia, Episcopo N. eiusque in spiritualibus, & temporalibus Vicario, seu Officiali generali. Vel sic, si est pro Episcopo, vel contra Episcopum. Reuerendissimis, & Reuerendis in Christo patribus, & dominis quorumcunque locorum ordinarijs, eorumque, & cuiuslibet ipsorum in spiritualibus, & temporalibus Vicarijs, seu Officialibus generalibus: Cæterisque Officialibus, Iudicibus, Commissarijs, delegatis, subdelegatis ordinarijs, & extraordinarijs quibuscunque per ciuitatem, & diœces. N. prædictas, & alias vbilibet, constitutis. Et præsertim N. exaduerso principali supradicto, omnibusque alijs, & singulis, quorum interest, intererit, interesse poterit quomodolibet in futurum, quibuscunq; nominibus censeantur, & quacunq; præfulgeant dignitate, de quibus pro parte antedicti Domini N. principalis, vigore præsentium, super hoc fueritis requisiti, seu alter vestrum fuerit requisitus, inhibeatis, quibus nos etiam, & eorum cuiuslibet tenore præsentium, inhibemus: ne ipsi, seu eorum alter, in causa, & causis huiusmodi, per se, vel alium, seu

alios, publice, & occulte, directe, vel indirecte, quouis quæsto colore, vel ingenio, in litispendingiæ, & iurisdictionis nostræ, immo verius Apostolicæ Sedis, vilipendium, & contemptum, dictique domini N. principalis, iurisque sui, præiudicium, & grauamen, lite, & causa, seu causis huiusmodi, coram nobis indicis penden. quicquam innouare, seu attentare præsumant, seu præsumat: Quod si secus factum fuerit, totum id reuocare, & in statum pristinum reducere curabimus, iustitia median. Diem vero, seu dies citationis, & inhibitionis uestrarum huiusmodi, atque formam, & quicquid in præmissis feceritis, seu alter uestrum duxerit facien. nobis per uestras litteras patentes, aut instrumentum publicum, harum seriem, seu designationem in se continen. siue continens, remissis præsentibus quantocitius poteritis, fideliter intimare curetis. Absolutionem vero omnium, & singulorum, qui præfatam nostram excommunicationis sententiã incurrerint, siue incurrerit quoquomodo: nobis: vel superiori nostro tantummodo, referuamus. In quorum omnium, & singulorum fidem, & testimonium præmissorum: præfens publicum instrumentum, huiusmodi nostras citationem, & inhibitionem in se continen. siue continens, exinde fieri, & per notarium publicum, nostrumque & huiusmodi causę coram nobis scribam infra scriptum, subscribi, & publicari mandauimus, sigillique nostri iussimus, & fecimus appensione communiri. Datum, & actum Romæ, apud Sanctum Petrum in Palatio causarum Apostolico, in quo iura reddi solent, nobis inibi, mane hora audien. causarum consueta ad iura reddend. & causas audien. in loco nostro solito, & consueto, pro tribunali sedente: Sub anno &c. indictione &c. Die vero N. mensis N. Pontificatus præfati Sanctiss. in Christo Patris, & domini nostri, domini Pauli, diuina prouidentia Papæ III. anno duodecimo. Vel sic. Datum, & actum Romæ, in domo habitationis nostræ: Sub anno, &c. Præsentibus ibidem discretis uiris magistris N. & N. notarijs publicis, scribisque nostris, clericis N. & N. diocef. testibus ad præmissa vocatis specialiter, atque rogatis.

DE INHIBITIONE.

Inhibitio simplex ad partes.

Ioannes Suauis ROMANVS, Vtriusque Iuris Doctor, &c. deputatus. Vniuersis, & singulis dominis Abbatibus, &c. vt supra in citatione, usque ad continuationem.

nem. Cuiusquidem commissionis vigore, citatione legitima, vna cum inhibitione inserta, extra Roman. Cur. & ad partes, per nos decreta, & concessa. Vel sic, si non est decreta citatio. Post cuiusquidem commissionis, siue supplicationis cedula præsentationem, & receptionem, nobis, & per nos, vt præmittitur, factas: fuimus per prouidum virum, magistrum N. in Roman. Cu. causarum, & supradicti domini N. principalis, in præinserta nobis facta, & præsentata commissione, principaliter nominati, procuratorem (de cuius procuratoris mandato, sufficienter extitit edoctum) coram nobis constitutum, debita cum instan. requisiti: quatenus in causa, & causis huiusmodi, modo solito, inhibere, sibi que, & parti suæ litteras inhibitorias, desuper opportunas, sub excommunicationis, alijsque sententijs, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, extra Rom. Cur. & ad partes, in forma solita, & consueta, decernere, & concedere, dignaremur. Nos igitur. Ioannes Suavis Auditor præfatus: attendentes requisitionem huiusmodi, fore iustam, & rationi consonam: volentesque, inter partes prædictas, æqualitatem, vt decet, seruare: ac, dante domino, iustitiam ministrare, vt tenemur: ac quod in causa, & causis huiusmodi, sic in Roman. Cur. coram nobis indecis. penden. nihil sit in partibus, per quemcunque attentandum, seu innouandum. Idcirco auctoritate Apostolica, nobis commissa, & qua fungimur in hac parte: vos omnes, & singulos supradictos, & vestrum quemlibet insolidum, tenore præsentium, requirimus, & monemus, primo, secundo, tertio, & peremptorie. Vobisque nihilominus, & vestrum cuiuslibet, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna, quam in vos, & vestrum quemlibet (si ea, quæ vobis, in hac parte, committimus, & mandamus, neglexeritis, seu distuleritis contumaciter adimplere) canonica monitione præmissa, fuerimus in his scriptis, districte præcipiendo mandan. quatenus, infra sex dierum spatium, post præsentationem, seu notificationem præsentium vobis, seu alteri vestrum factas: & postquam, pro parte dicti domini N. principalis, vigore præsentium, fueritis requisiti, seu alter vestrum fuerit requisitus, immediate sequen. Quorum sex dierum, duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos dies, pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica, assignamus; ita tamen quod in his exequendis, vnus vestrum, alium non expectet, nec vnus pro alio, seu per alium, se excuset, acceden. propterea quo fuerit accedendum. Reuerendo in Christo Patri, & Domino Domino N. Dei, & Apostolicæ Sedis gratia, Episcopo N. sub

interdicto ingressus Ecclesię : eiusque in spiritualibus , & temporalibus Vicario , seu Officiali generali : necnon venerabili viro , Domino N. Pręposito Ecclesię N. asserto iudici delegato : Cæterisque Officialibus , Iudicibus , Commissarijs , delegatis , subdelegatis , ordinarijs , extraordinarijs quibuscunque , quacunquę auctoritate fungen. & pręsertim N. exaduerso principali prędicto : omnibusque alijs , & singulis , quorum interest , intererit , aut interesse poterit , quomodolibet in futurum , quibuscunque nominibus censeantur , & quacunquę pręfulgeant dignitate : de quibus pro parte dicti Domini N. principalis , fueritis requisiti , seu alter vestrum fuerit requisitus : etiam sub excommunicationis , alijsque sententijs , censuris , & pœnis Ecclesiasticis , quas in his scriptis ferimus , quasque quemlibet huiusmodi nostrę inhibitioni contrauenien. incurrere volumus ipso facto , inhibeatis : quibus & nos etiam , tenore pręsentium , sub similibus pœnis inhibemus : ne ipsi , vel eorum alter , in causa , & causis huiusmodi per se , vel alium , seu alios , publice , vel occulte , directe , vel indirecte , quouis quęsito colore , vel ingenio , in vilipendium litispenden. & iurisdictionis nostrę , immo verius Apostolicę , aut in dicti domini N. principalis , iurisque sui pręiudicium , & grauamen lite , & causa huiusmodi , sic coram nobis indecis. penden. quicquam attentare , seu innouare , pręsumant , seu pręsumat . Quod si secus factum fuerit : id totum reuocare , & in statum pristinum reducere curabimus , iusticia mediante . Diem vero , seu dies , inhibitionis , seu inhibitionum vestrarum huiusmodi , &c. In quorum omnium , & singulorum fidem , & euidentem testimonium pręmissorum : pręsentes litteras , siue pręsens publicum instrumentum huiusmodi , nostram inhibitionem , in se continentes , siue continens , exinde fieri &c. Si habes conficere inhibitionem ad partes , sub censuris Ecclesiasticis , & pœnis pecuniarijs : videas superius citationem cum inhibitione inserta , sub censuris , vbi plenissime inuenies .

S. D. N.
 P I I P A P A E
 Q V I N T I

Reformatio Tribunalis Auditoris
 Camerae.

MOTU PROPRIO &c. Inter illa, quæ in singulis in Vrbe Curijs, & officijs emendanda, seu rectius disponenda decreuimus, hæc de Curiaë causarum Camerae Apostolicæ Generalis Auditoris officio, ac Tribunali seorsum ab uniuersali reformatione Apostolica auctoritate perpetuo statuimus, & ordinamus, quæ & ab Auditore, & ab eius Locumtenentibus, Curiaëque ipsius Iudicibus, & Notarijs exactissime seruari præcipimus.

In primis, ne quisquam ex confessione debita procuratore suo ad id in ipsamet obligatione in posterum cõstituto in iudicio, vel alibi facta condemnetur; nisi idem etiam procurator ad defendendum in iudicio fuerit constitutus; & ipse cum constitueretur, defendendi onus huiusmodi sponte præsens acceptauerit.

Neque quisquam ratione sui consensus in contractu, seu quasi cõtractu, aut alias in iudicio, vel extra iudicium, per se, uel alium quocunque modo, etiam in susceptione, quam vocant censurarum de cetero præstiti, pure, aut sub conditione, aut in diem censuris Ecclesiasticis innodetur, aut innodatus declaretur.

Quinimmo nec procuratoris, ad constitudum debitum, constitutio, in ipsa debiti obligatione, nisi & ad defendendum vna constituat, & ipse defendendi onus acceptet, vt præfertur nec censurarum, consensus, aut susceptio huiusmodi usquam recipiatur, uel admittatur, siue etiam describatur: neque de his quisquam rogetur, etiam in Cameralis obligationis formula, siue principaliter, siue incidenter: neque iudicium vllum, aut vlla exequutio inde fiat, aut decernatur.

Excipimus autem ab his, quæ de confessione debiti, & procuratoris, ad id constitutione, supra statuimus, obligationes, quæ

de rebus, ac iuribus ad Cāteram Apostolicam pertinentibus facta iam sunt, aut in posterum fieri oportuerit, in quibus quo ad huiusmodi confessionem, & constitutionem, liceat illud idem fieri, quod hactenus est obseruatum.

Quod si quando aliqui seipsum in Vrbe efficacius obligare uoluerint; ut in exactionibus laborandum non sit, quas pro commodiori hominem commercio faciles esse expedit, poterit Iudex parti presententi, & se obliganti præcipere, ut die certa tunc ita tuenda soluat; monens, quod si ea die sponte non soluerit, nulla exinde facta personali citatione, sed præuia tantum vnica dilatione, quæ per affixionem locis consuetis intimabitur, ad exequutionem contra ipsum procedat: & in subsidium, ubi exequutio realis, personalis facile fieri non poterit; in ipsum tanquam contumacem, contemptoremque sui præcepti, excommunicationem decernet. Hæc tamen, quo ad excommunicationem monitio, ubicunque facilis futura esset, exequutio non adhibeatur.

Cum autem præscripta dies cesserit: ea distinctio seruetur, ut si obligatio vel in Vrbe erit contracta, vel in Vrbe sit soluenda, sola intimationis affixio prædicta sufficiat. Si vero extra Urbem, & obligatio contracta, & solutio destinata fuerit, non aliter ad exequutionem procedatur, nisi facta legitime debitori intimatione, dilationis huiusmodi.

Rursus, ubi in obligatione extra Urbem facta, pariter solutio extra Urbem destinata fuerit, præter dictam dilationem, detur etiam alia, pro loci distantia, intra quam docere possit, & debeat debitor se soluisse.

Quod si parti petenti, ac debitum agnoscenti, danda videbitur aliquando longior aliqua dilatio ad soluendum (intra quam nullum omnino mandatum, aliudue exequutionis genus relaxari poterit) ea erit dierum triginta, aut saltem arbitrio Iudicis, qui pro debitoris qualitate, & debiti summa, utrum uoluerit de prædictis terminis eliget.

Qua in re illud obseruetur, ut si forte post decretum, & relaxatum, atque etiam aduario Notario traditum mandatum exequutionum, visum fuerit Iudici dilationem hanc concedere: non alio postea iudicio, aut etiam mandato, opus sit actori, si reus intra dilationem ipsam non soluerit, sed eodem illo, quod antea traditum, aut relaxatum, siue decretum fuerat exequutionem suam prosequatur.

Sed & in omnibus, quæ aliter quam cum supradictis præcepto, & monitione ubicunque locorum facta fuerint obligationibus, & alias semper, illud omnino seruetur: ut ad excommunicationem

cuīsq̄am non deueniatur, nisi cuius fuerit erga Iudicem conu-
macia, ipso etiam, nec tantum procuratore suo, quamuis specia-
liter constituto, prius legitime citato.

Verum sicuti antea, earum quæ in forma Camerae erant obli-
gationum, ita, & harum, quæ futurae sunt, pro illis iudicium, siue
cognitio, & executio in Vrbe ad Auditorem Camerae solum spe-
ctet in vniuersum, iuxta suas facultates: Romanos tamen debi-
tores laicos liceat creditoribus etiam in Curia Capitolij conue-
nire iuxta priuilegia Populo Romano concessa. Quo vero ad cle-
ricos, ratione originis, vel beneficij Romanos, locus sit præuentio-
ni inter ipsum Auditorem, & nostrum in Vrbe Vicarium.

Cæterum idem Auditor appellationes non aliter audiat, siue
admittat, quam si exhibita fuerit Notario in actis ab appellante
fides publica, seu publicum instrumentum sententiæ, à qua exti-
tit appellatum, eaque sit definitiua, vel vim habeat definitiua:
neque aliter earum ratione inhibeat; quam inserto in litteris in-
hibitionis toto fidei, seu instrumenti huiusmodi tenore.

Quare Iudices à quibus appellari cōringet, eorumque Notarij,
fidem, seu instrumentum huiusmodi, partibus petentibus, & debitā
Notarijs mercedem soluentibus tradent in tempore: alioquin Iu-
dices officio iudicandi, Notarij exercitio notariatus, tādīu suspen-
si sint, donec appellanti omnia damna, & interesse propterea passa
ab ipso Auditore extrajudicialiter æstimanda resarserint. Et ni-
hilominus facta ab appellante fide de sua petitione, & Iudicis, si-
ue Notarij denegatione, idem Auditor inhiere, & in causa pro-
cedere possit. Literas Apostolicas, quibus certus, qui per seip-
sum procedat, exequutor præscriptus est, nullo modo exequatur:
sed & omnes præterea, in quarum exequutione pars vocanda fue-
rit, non aliter exequatur, quam seruatis, pro rerum contingentia,
constitutionibus sel. rec. Bonifacij PP. VI II. prædecessoris nostri
de vna, & Concilij generalis de duabus dietis, nisi ipsis constitu-
tionibus derogatum fuerit expresse in litteris, quæ fuerint exequen-
dæ: sed & tunc, ne quemquam extra diocesim ultra tot dietas euo-
cet quot in ipsis litteris expressum erit, neue alijs vices suas com-
mittat, vel subdeleget, quam constitutis in dignitate Ecclesia-
stica, aut cathedralium Ecclesiarum Canonicis,

Exceptis litteris pensionum, quarum solutio in Romana Curia
destinatur, & his omnibus, quibus ipse nominatim exequutor præ-
scriptus fuerit his enim casibus possit ad se vndecumque, & quo-
cumque partes euocare.

Monitoria generalia, vulgo, Significauit, appellata, quæ
scilicet, vt aliquid reueletur, seu restituatur, vel probeatur, cum

cenſuris Eccleſiaſticiſ publicari ſolent, nullo modo decernat, ſive expediat.

Similiter nihil ſine ſpeciali noſtra commiſſione decernat, aut faciat, aut mandet, quod Epiſcopis, aut alios locorum ordinarios impedire poſſit, ne ad exequutionem decretorum Sacri Concilij Tridentini, correctionemque morum libere procedant.

Ab omnibus autem, & ſingulis ijs, quæ ad eius iuriſdictionem ſecundum præmiſſa pertinere nolumus, vſque adeo abſtineat, vt neque monitoria, neque citationes, neque inhibitiones, neque ſequeſtra, neque mandata de manutenendo, neque aliud quicquam, quocumque ſub prætextu, ſuper ijs aut ipſe decernat, aut ab alijs decreta reuocet, & pariter eius Notarij nihil omnino expediant, aut etiam ſcribant, ſub pœna omiſſionis officij.

In cauſis vero ſui fori ciuilibus, etiam in quibus ſummarie, & ad inſtar beneficialium procedendi, ei conceſſa eſt facultas: nunquam omnino ad pœnas contumaciales deueniat, ſed potius receptis probationibus ab negotium principale ſpectantibus, datoque competenti termino parti abſenti, demum ſuper his ſeruatis ſeruandis diſſinitiuè pronunciet, etiam ſine litis conteſtatione.

Mandata de manutenendo, numquam, niſi parte legitime citata, & compendioſa, ac ſummaria cauſæ cognitione abhibita, decernat.

Idem, & in ſequeſtris ſeruetur, niſi aliqua ratione timendum ſit Iudicis arbitrio, de ſuſpicionem fugæ, vel bonorum dilapidatione.

Ne autem contingat, vt abſentes, & in remotiſſimis ab Vrbe partibus degentes, ſi ob prætentum aliquod crimen moneantur ad perſonaliter comparandum, deinde inculpabiles reperti, maxima itineris incommoda, & diſpendia nulla ſua culpa paſſi ſint, neminem poſthac extra Italiam exiſtenteſ ad comparandum perſonaliter moneat, niſi factò verbo nobiſcum, de quo verbo habito fiat mentio in litteris monitorijs.

Poſtremo Notarij nihil vnquam cuiuſuis generis ſcripturæ ad iudicium pertinentis, quod extra Curiam mittendum ſit, expediant, & parti tradant: niſi cum ſubſcriptione Auditoris, vel eius Locumtenentis.

Circa impenſas autem, que à partibus pro ſcripturis, & expeditionibus faciendæ ſunt, vel vltra ea, quæ in vniuerſum in omnibus Curijs obſeruari volumus, inſcripta ſpecialiter in eadem Curia Auditoris, etiam in cauſis pendentibus obſeruentur.

In cauſis, quæ ordinariè ſecundum Auditoris facultates in eius

tribunali introducta fuerint, vel introduci potuerint, siue post coeptam causam superueniat commissio, siue ante impetrata sit, siue in prima, siue in vltiori instantia, nulla in re augeat impensam; sed quo ad hoc habeatur semper causa pro ordinaria, ita etiam ratione sententiae, neque Notarij, neque Iudices quicquam propterea accipiant, vltra, quod accipere potuissent, si commissio non adesset.

Siue igitur adsit commissio, siue non, in causis ordinarij ad hunc forum pertinentibus exigatur vt infra, & non amplius.

¶ Sit itaque pretium perfectae expeditionis, taxa, & alijs omnibus comprehensis.

¶ Pro monitorio speciali ad partes, iul. nouem.

Pro monitorio speciali per edictum, iul. duodecim.

Pro monitorio in vim Bullae Eugenianae, iul. duodecim.

Pro Eugeniana per edictum, iul. quindecim.

Pro monitorio in vim Bullae coenae Domini, iul. duodecim.

¶ Pro citatione cum inhibitione, vigore appellationis extra Curiam, cum insertione instrumenti sententiae a qua appellatur, iul. decem.

¶ Pro instrumento remissoriae, iul. nouem.

¶ Pro instrumento litis pendentiae extra Curiam, iul. nouem.

¶ Pro transumpto simplici vnius Bullae, seu instrumenti, aut cedulae, vel etiam plurius similitum, vel aliorum iurum in eodem transumpto descriptorum, si fuerint in forma probanti, iul. duodecim.

¶ Si vero in forma Vidimus, iul. nouem: habita tamen ratione excessus scripturarum arbitrio Iudicis, quo ad laborem Notarij.

¶ Pro sequestro extra Curiam, iul. nouem.

¶ Pro litteris supernuentiae, quae non taxentur, iul. quatuor, vna cum sigillo.

¶ Pro fide legalitatis apponendae in instrumentis Notariorum, in totum vna cum sigillo, iul. duo.

¶ Pro mandato de exequendo, iul. nouem.

¶ Pro nota sententiae nihil exigatur.

¶ Pro sportulis etiam nihil.

At in causis, quae per commissionem introducuntur, & ab initio sunt commissariae, neque alias ad huius fori cognitionem spectant, soluantur vt sequitur.

¶ Pro citatione vigore commissionis absque inhibitione extra Curiam, iul. nouem.

¶ Pro citatione cum inhibitione simplici, iul. vndecim.

Pro citatione cum inhibitione sub censuris, iul. quatuordecim.

Pro citatione cum inhibitione sub censuris per edictum etiam pro necessario examine, iul. decem & octo.

Pro inhibitione simplici extra Curiam, iul. nouem.

Pro inhibitione in Curia sub censuris, iul. duodecim.

Pro inhibitione extra Curiam, iul. tres cum dimidio.

Pro monitorio speciali, iul. quindecim.

Pro notis sententiarum diffinitiuarum, quę in scriptis proferruntur in prima instantia, iul. quadraginta, in secunda, iul. triginta, in tertia, iul. viginti.

Pro nota absolutorię, ab obseruatione iudicij, iul. quindecim.

Pro nota interlocutorię, iul. quindecim.

Pro nota declaratorię, iul. octo.

Pro mandato de exequendo, iul. quindecim.

Pro sequestro, iul. quindecim.

Pro sportulis iudicum pro sententijs diffinitiois ex scripto proferendis, non ultra id, quod in alijs Curia tribunalibus ordinarijs à fel. rec. Pio Papa III. præscriptum est.

De cæteris vero actis, scripturis, & expeditionibus infra-scriptis, siue causę sint ordinarię, siue commissarię, soluatur tantummodo infra-scriptum pretium, videlicet.

Pro compulsozialibus generalibus, siue specialibus, iul. duodecim.

Pro palmo rotuli remissorię, iul. tres. Sic autem palmus linearum triginta, & linea syllabarum decem, & octo.

Pro instrumento remissorię, iul. duodecim.

Pro instrumento litis pendentię in Curia, iul. quatuor cum dimidio.

Pro interdicto speciali, iul. quindecim.

Pro instrumento relaxationis interdicti, iul. quindecim.

Pro exequutorialibus, iul. triginta sex.

Pro mandato de immittendo in possessionem vigore litterarum Apostolicarum, seu in forma breuis, iul. decem.

Pro absoluteione, siue absoluteionis commissione pro vno, iul. nouem.

Pro duobus litis consortibus, iul. quatuordecim.

Pro tribus litis consortibus, iul. decem & octo.

Pro quatuor litis consortibus, iul. viginti tres.

Ultra quatuor, quotcunque addantur personę litis consortes, nihil augeatur pretium expeditionis.

Pro capitulo, collegio, confraternitate, aut vniuersitate, iul. quinquaginta.

Pro instrumento absolutionis, iul. duodecim.

Pro decretis à Iudice prolatis, non ex scripto, etiam vim definitiuam habentibus, eorumue nota, & sportulis, nihil.

Pro simplici fide etiam plurium actorum, iul. duo.

Pro examine testium cum articulis, & interrogatorijs in causa, quæ sit astimationis à quinquaginta scutis supra, vsque ad quamcunque summam, si articuli non excedant numerum viginti quinque interrogatoria numerum triginta quinque, in domo, vel officio Notarij, iul. quatuor. Extra vero officium, non ultra dupl.

In causa astimationis à quinquaginta scutis infra, soluatur tantum pro dimidia: quod si articuli excedant numerum viginti quinque, & interrogatoria triginta quinque, soluatur merces Notarij arbitrio iudicis.

Pro instrumento sententiæ, si extrahatur, iul. quindecim.

Pro instrumento declaratoriæ, non tamen vigore obligationis in forma Cameræ, iul. duodecim.

Pro brachio seculari ob non partitionem monitorij, aut litterarum Apostolicarum, vel exequutorium, iul. triginta.

Pro mandato suspicionis fugæ, vsque ad quamcunque summam, etiam in vim obligationis Cameralis decreto, iul. quatuor cum dimidio.

Pro mandato de consignando, vigore sequestri, etiam vbi pro illius verificatione debitor prius fuisse conuentus via executiua, vigore obligationis Cameralis, iul. quatuor cum dimidio.

Pro mandato de consignandis pignoribus subhastandis, aut deliberandis, iul. quatuor cum dimidio.

Pro mandato de relaxando pro debito ciuili, iul. quatuor cum dimidio.

Pro mandato in causis ciuilibus loco litterarum pro parua summa, iul. quatuor cum dimidio.

Computato in his omnibus mandatis, iulio sigilli.

De pretio autem sic præscripto, in omnibus supradictis expeditionibus, siue ordinarijs, siue commissarijs, dentur Auditori, & Massæ Notariorum, item (quoad ordinarias) Camerario eadem portiones, quæ & prout antea pro eisdem expeditionibus dabantur, nulla ex parte diminutæ. Reliquum quod ijs portionibus detractis supererit, sit Notarij expeditionis, præterquam in expeditione absolutionis, siue commissionis absoluendi, in qua singulis detrahatur pro rata, ita vt non tantum portio Notarij, sed cuiusque aliorum minuatur ad eam rationem, vt tan-

tum vnique portioni pro eius modo decrefcatur, quantum omnibus in vniuerfum detraximus.

Pro mandato exequutiuo, fide brachio, vbi inuocatione opus fuerit fæculari, per omnia expedito, omnibusque comprehenfis, pretium fit, vt infra, videlicet.

Ab vno feuto, vfque ad quindecim, iul. quatuor cum dimidio.

A feutis quindecim, vfque ad viginti quinque, iul. vigintiduo.

A feutis viginti quinque, vfque ad quingentos, iul. trigintatres.

A feutis quingentis, vfque ad mille, iul. fexaginta fex.

A feutis mille, vfque ad quamcunque summam, iul. centum, & decem.

Hoc autem pretium ita diuidatur, vt ex iulij vigintiduo, Auditor habeat iulios fex. Camerarius pro figillo habeat iulios quatuor cum dimidio. Massa Notariorum habeat iul. quatuor cum dimidio. Reliquum habeat Notarius expeditionis.

Ex iulij trigintatribus, Auditor habeat iulios octo, & baiochos duos cum dimidio, Sigillum iulios quinque cum dimidio, Massa habeat iulios octo, & baiochos duos cum dimidio. Residuum Notarius.

Ex iulij fexaginta fex, Auditor habeat iulios fexdecim cum dimidio, Sigillum iulios vndecim, Massa iulios fexdecim cum dimidio, Notarius quod fupereft.

Ex iulij centum, & decem, Auditor habeat iulios vigintiquatuor, & baiochos feptem cum dimidio. Sigillum iulios fexdecim cum dimidio, Massa iulios viginti duos, Notarius reliquum.

Ad constituendas autem fupradictas fummam, computentur iulij vndecim pro fingulo feuto, quilibet vero iulius fit decem baiochorum.

Cenfurarum Ecclefiafticarum nomine, nihil accipiatur, vel in expeditione mandati exequutiui, feu brachij fæcularis, vel feorfum ab eo, nec vfquam alias, nifi vbi ad illas rite proceffum fuerit re ipfa.

Cum vero ad illas procedi contigerit: tunc pro declaratoria, aggrauatoria, & reaggrauatoria fimul iunctis, & totali earum omnium expeditione, tantumdem exigatur, quantum pro mandato, feu brachio fæculari, habita ratione predictæ diftinctionis fummam, ita vt omnis impenfa vtriusque expeditionis, mandati fcilicet, vel brachij fæcularis, & cenfurarum fimul collecta, duplum non excedat eius pretij, quod mandato, feu brachio fæculari fupra taxatum eft, pro qualibet fupradictarum fummam. Excepta vltima maiori fuma, videlicet à mille fupra. In ea

enim summa etiam si contingat vltra, vel post mandatum exequutiuum, seu brachium seculare, censuras quoque relaxari, nihil tamen earum nomine exigatur; sed tantum præter id pretium, quod pro solo mandato, seu brachio seculari supra taxatum est accipi possit vltra mercedem pro scriptura.

Nunquam tamen cogantur partes inuitæ, vna cum mandato exequutiuo, seu brachio seculari, censurarum quoque expeditionem accipere, aut earum expeditionis pretium soluere, etiam si ad censuras ipsas in subsidium contra contumacem, Iudex comminando rite processerit: & extra loca temporalia Dominio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ subiectam, vel etiam etra Italiam expeditio mittenda foret.

Quod si forte quisquam, legitime seruatis processibus, vtramque expeditionem, mandati scilicet, seu brachij secularis, & censurarum eodem tempore habere voluerit: tunc apponatur verbis expressis in ipsa expeditione, quoad censuras, ne is pretium, quod illarum ratione expendit, vlllo modo repetere possit ab ijs, contra quos decretæ, & prolatae fuerunt, nisi aduersus eosdem, vigore mandati exequutiui, seu brachij secularis, non satisfacientes, aut alias non parentes, censuris ipsis necesse fuerit vti.

Ipsius vero expeditionis censurarum pretium prædictum eadem ratione, & eisdem portionibus diuidatur, quibus pretium mandati exequutiui, seu brachij secularis, vt supra dictum est.

Pro duplicatis etiam post quodcumque tempus expeditis, nihil exigatur, præter scripturæ mercedem.

Pro sigillo paruo appenso in qualibet expeditione, soluatur iulius vnus tantum, vbi non adest minor taxa.

Pro mandatis exequutiuis, vel alijs quibuscumque expeditionibus, Notarij nihil recipiant, nisi illis effectualiter partibus consignatis.

Nec partes ipsæ cogantur accipere aliquam expeditionem, nisi eam, quam voluerint.

Pauperibus etiam expeditiones in forma pauperum, miserabilibus vero gratis omnino tradant, etiam scripturæ mercedem, distinctio vero illarum personarum Iudicis arbitrio remittitur.

Pro terminis coram Iudice seruandis, Iudicibus informandis, scripturis ad eos deferendis, seu etiam in officio perquirendis, registris, seu extractionibus transportandis, & alijs huiusmodi, Notarij, vel eorum substituti, & in eorum officijs scribæ, & copistæ, etiam nomine regalium, seu bialtorum, nihil prorsus etiam à spon te dantibus accipiant.

In causis criminalibus expeditionum, quæ erunt eiusdem generis,

neris, seu nominis, cuius sunt supra scriptæ, pretium augeri non possit ultra tertiam partem eius, quod supra in ciuilibus præscriptum est.

In registris, extractibus, copijs indiciorum, & alterius, quam supradicti generis, seu nominis expeditionibus criminalibus, seruetur taxa ab eodem Pio prædecessore alijs tribunaliibus ordinarijs Urbis præscripta.

In omnibus expeditionibus, imo earum parte Notarius apponat integram summam eius, quod vere expositum fuit, sub his verbis, videlicet. Exposuit in totum tantum: idemque etiam in libro expeditionum ipsius Notarij describatur.

Et vt præmissa omnibus pateant, sciatque quilibet, quid, & quantum in præmissis exponere debeat, quilibet Notarius Auditoris teneatur posthac tabulam supradictorum pretiorum expeditionum litteris maiusculis, ordinate, & distincte scriptam, in eius officio palam loco eminenti, & cognito proponere, & semper retinere.

Constitutiones item, quæ tam à nobis, quam ab alijs Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris, ad reformationem huius Curie pertinentes emanarunt, & in futurum emanabunt, modo his contrariæ non sint, omnino in eadem Curia obseruentur.

Districte inhihentes Auditori, sub indignationis nostræ, & Locumtenentibus, siue iudicibus, ac notarijs prædictis, sub priuationis officiorum suorum huiusmodi, & alijs etiam grauioribus, nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis arbitrio infligendis, & applicandis pœnis, ne de expeditionibus, & alijs sibi per præsentem interdictis, ac contræ præsentis formam, & tenorem, etiam quorumuis priuilegiorum, & indultorum, ac litterarum eis quomodolibet concessarum, aut consuetudine, & styli immemorabiliter obseruari, vel alio quouis prætextu se intromittere quoquomodo audeant, seu præsumant.

Decernentes quæcunque decreta, & acta, ab eisdem Auditore, iudicibus, & notarijs pro tempore contra præsentis formam, & tenorem emanata, & facta, nulla, & inualida, ac extorta, & subreptitia, nulliusque roboris, vel momenti fore, & censeri, neminique propterea suffragari posse, vel debere. Et ita per quoscunque iudices, & Commissarios, quauis auctoritate fungentes, etiam S. R. E. Cardinales, & causarum Palatij Apostolici Auditores in quauis causa, & instantia, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate iudicari, & diffiniri debere, irritum quoque & inane quicquid secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non

Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac stylo, consuetudine, ac quocunque temporis cursu, etiam immemorabili roboratis, privilegijs quoque, indultis, eidem tribunali, ac illius Auditoratus officio, & Auditori etiam in eiusdem officij erectione, & institutione, ac iudicibus, & notarijs ipsis, illorumque Collegio etiam simili motu, etiam consistorialiter, &c. sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis clausulis, & decretis in genere, vel in specie, & alias quomodolibet, etiam per non concessis, approbatis, & innouatis, quibus omnibus etiam si pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, indiuidua, & expressa, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua exquisita forma ad hoc seruanda foret; tenores huiusmodi præsentis pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanentibus, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, contrarijs quibuscunque, & quibuslibet alijs privilegijs, indultis, & literis Apostolicis, generalibus, vel specialibus quorumcunque tenorum existant, non obstantibus per quæ præsentis non expressa, vel totaliter inserta, effectus præsentis impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de quibus, quorumcunque totis tenoribus specifica, indiuidua, & expressa, ac de verbo ad verbum habenda esset mentio specialis.

Vt autem præsens Motus proprius ad omnium notitiam deducatur, ac omnes quorum interest, vel interesse poterit afficiat, volumus, & mandamus, illius copiam in Palatii nostri Apostolici, ac domus, seu Curie prædicti Auditoris valuis, necnon acie Campi Floræ affigi, & ibidem relicta eius copia aliquandiu detineri.

Volumus item, quod præsentis Motus proprii sola signatura sufficiat, & vbiq; fidem faciat in iudicio, & extra, regula contraria non obstante. Quodque eius transumptis Notarii publici manu subscriptis, & personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ sigillo signatis, plena, & indubia fides, eaque prorsus adibeatur in iudicio, & extra, quæ præsentis adhiberetur, si foret exhibitus, vel ostensus.

Placet, & ita Motu proprio statuimus, & mandamus M.

Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, duodecimo Kalen. Decembris, Anno Quinto.

Anno à Natiuitate Domini Millesimo Quingentesimo septuagesimo, Indictione decimatertia, Die vero quarta Mensis Decembris, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Pii di-

uina prouidentia Papæ Quinti Anno eius Quinto, Retroscriptæ
Litteræ affixæ, & publicatæ fuerunt in locis retroscriptis, Necnon
præsentatæ, intimatæ, & notificatæ fuerunt Illustriss. & Reuerendis,
Patri D. Alexandro Riario Curiaë causarum Cameraë Apostolicæ
generali Auditori, eidemq. data copia, Et etiam R. P. D. Vincentio
Fischerio in ciuilibus, & Magn. D. Vicentio Bellutio in crimina-
libus eiusdem Illustriss. & Reuerendis: P. D. A. C. Locumtenenti-
bus, & D. Ioanni Antonio Curto Notario, & Mensario domi-
norum Notariorum eiusdem R. P. D. A. C. uidelicet data copia per
me Ioannem Andream Rogerium præfati S. D. Papæ Curforem.

L I T T E R A E

S. D. N. GREGORII

P A P A E X I V.

F A C V L T A T V M

*Illustriss. & Reuerendiss. P. D. Camillo Burghesio
Prothonotario Apostolico, utriusq. Signa-
tura Referendario, Curiaëq. causa-
rum Cameraë Apost. Generali
Auditori concessarum.*

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei ad
perpetuam rei memoriam.

Ilecto Filio Magistro Camillo Burghesio, Pres-
bytero Romano utriusque Iuris Doctore, Cappel-
lano nostro, & causarum Cameraë Apostolicæ ge-
nerali Auditori, salutem, & Apostolicam benedi-
ctionem.

Ad generis nobilitatem, eximiamq. doctrinam,
ac in rebus gerendis experientiã, & dexteritatẽ,

necnon

necnon fidei, & iustitiæ zelum, ac integritatem, singularemque probitatem, & ceteras virtutes quibus clarere dignosceris, nostræ dirigentes considerationis intuitum, ac indubie sperantes, quod ea, quæ tibi duxerimus committenda, summa cum providentia, & exacta diligentia laudabiliter exequeris: dignum, quin potius debitum reputamus, vt personam tuam condignis honoribus, & gratijs prosequamur. Alias siquidem fel. rec. Sixtus Papa V. prædecessor noster, officium generalis Auditoratus, seu Audientiæ causarum Curie Cameræ Apostolicæ, quod dilectus filius noster Augustinus Sancti Adriani Diaconus Cardinalis Cusanus nuncupatus, tempore assumptionis de persona sua ad Cardinalatus honorem per eundem Sixtum prædecessorem factæ obtinebat, per assumptionem huiusmodi, aut alias tunc vacans, cum officio correctoris Archiuij Romanæ Curie, alijsque illi annexis, ac omnibus, & singulis suis honoribus, priuilegijs, necnon ex dismembratione, & separatione sex millium scutorum monetæ Romanæ annuorum ad rationem decem Iuliorum eiusdem monetæ pro quolibet scuto huiusmodi ex fructibus dicti officij Auditoratus; per eundem prædecessorem tunc ex certis causis factis, eidem Cameræ, seu alias applicatorum; remanentibus iuribus, regalibus, & emolumentis consuetis, ac facultatibus, & indultis, necnon decretis, etiam in ordine, & modo procedendi in causis, eidem Augustino Cardinali, & alijs qui pro tempore fuerant, causarum Curie huiusmodi generalibus Auditoribus, etiam per piæ memoriæ Iulium II. Leonem X. Clementem VII. Paulum III. Iulium etiam III. & alios quoscunque Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac etiam eundem Sixtum prædecessorem, & Sedem Apostolicam, sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cū quibusuis clausulis, & decretis, tam sub plumbo, quam in forma Breuis, & alias ex vsu stylo, & consuetudine, quomodolibet concessis, confirmatis, & inuocatis quondam Horatio Burghesio, causarum Curie huiusmodi, dum viueret, Auditori Apostolicæ auctoritate concessit, & assignauit: ipsumque Horatium ad eius vitam suam, & pro tempore existentium Romanorum Pontificum, & dilecti filij nostri Henrici, tituli Sanctæ Pudentianæ Præbyteri Cardinalis Caetani nuncupati, & pro tempore existentis Camerarij S. R. E. & Curie causarum huiusmodi generalem Auditorem, cum honoribus, oneribus, priuilegijs, iuribus, regalibus, emolumentis, facultatibus, & decretis prædictis constituit, & deputauit, ac in locum dicti Augustini Cardinalis, ad huiusmodi Auditoratus officium, eiusque liberum exercitium substituuit, ac subrogauit. Et quia dictus Horatius in eiusdem Sixti prædeces-

Narratur Co-
latio offic. Au-
dito-arus Ca-
meræ facta per
fel. re. Sixtum
Papam V. bon-
mem. Horatio
Burghesio, &
indultum non
vacationis il-
lus, decede-
ret infra trien-
nium.

foris, & dictæ Sedis subventionem; pro pretio emolumentorum dicti officij Auditoratus, sexaginta millia scuta monetæ de decem iulijs pro quolibet scuto huiusmodi soluere promiserat, ac realiter, & cum effectu persoluere inceperat: idem Sixtus prædecessor propterea eundem Horatium, ab eodem officio Auditoratus, illius vita durante, per eundem Sixtum prædecessorem vel successores suos Romanos Pontifices pro tempore existentes, aut Sedem, & Cameram prædictas, etiam ex quavis causa, inuitum amoueri non posse, nec illud, eique assignata, & remanentia ex dismembratione sex millium scutorum monetæ annuorum, ad rationem decem iuliorum pro quolibet scuto huiusmodi, supra ab eodem Sixto prædecessore facta, iura, regalia, emolumenta, cæteraque supradicta, in toto, vel in parte imminui, vel subtrahi posse voluit, & mandauit. Quinimo officium Auditoratus huiusmodi ad tres annos, à data litterarum Sixti prædecessoris huiusmodi computandos, per dicti Horatij obitum minime vacare, sed dicti Horatij interea decedentis, successorem ad soluendum eiusdem Horatij hæredibus, siue ex testamento, siue ab intestato, & non alteri, integrum eiusdem officij pretiũ sexaginta millium scutorum prædictorum teneri; ita quod illud totum integrum pretium deberet omnino peruenire ad eosdem hæredes, & non ad Cameram prædictam, vel alios quoscunque, etiam nõ obstante quacunq. earumde litterarum Sixti prædecessoris huiusmodi reuocatione, siue per eundẽ Sixtum prædecessorem, siue per successores in futurũ quouis modo facienda, etiam per viam legis, seu regulæ generalis Cancellariæ, quæ in eo casu nulla esset, & inualida, & concessionem Sixti prædecessoris huiusmodi minime comprehēderet, etiam si verbis quantumuis generalibus, & vniuersalibus concepta esset, quia eidem Horatio, illiusque, vt præfertur hæredibus, hoc speciale priuilegium ita concessum esse voluit, etiam in vim contractus specialiter inter Sixtum prædecessorem, & Cameram prædictas ex vna, ac eundem Horatium ex altera partibus initi, vt per quamcunque generalem, seu vniuersalem constitutionem, sub quibusuis verbis conceptam, etiam cum clausula, quod tenores haberentur pro expressis, nullatenus id reuocatum censeretur, seu ei in aliquo derogatum, ipsiusque Horatii hæredes, ad huiusmodi pretium sexaginta millium scutorum, & pro illo ad officium Auditoratus huiusmodi, vsque ad integram dicti pretij solutionem directam haberent actionem, ac eos, & non alios super pretium sexaginta millium scutorum, et pro illo ad officium Auditoratus huiusmodi, vsque ad integram dicti pretij solutionem, directam haberent rationem,

nem, ac eos, & non alios super pretio huiusmodi, quale, & quantumcunque foret, cum persona eidem Sixto prædecessori, vel illius successoribus prædictis beneuola, ad dictum Auditoratus officium pro tempore deputanda, antequam ad illud deputaretur libere, & licite conuenire, & contrahere, neque personam, deputandam huiusmodi, antequam de dicto pretio, ut præferretur integre satisfecisset, possessionem dicti officii Auditoratus, seu illius exercitij apprehendere: nec eum, aut alium, quempiam illud interim, etiam per modum prouisionis, nisi de fructibus, & redditibus ex illo quomodolibet prouenientibus, hæredibus, & aliis prædictis re ipsa responderet, & eorundem hæredum ad id accederet assensus, exercere posse: nec non eundem Horatium intra spatium eorundem trium annorum, de dicto pretio, seu officio, per viam legati, donationis, etiam causa mortis, testamenti, seu alterius cuiuscumq; vltimæ voluntatis, seu etiam cuiusuis contractus inter viuos, in toto, vel parte, in vnius vel plurium, et diuersarum personarum fauorem, disponere, et ordinare, illudque transmittere, & transferre, etiam ab intestato, dicta auctoritate libere, et valide posse, nec fructus ex eodem Auditoratus officio pro tempore perceptos, in sortem illius pretii connumerari, nec Horatium, illiusque hæredes prædictos super his, et aliis omnibus prædictis per S. R. E. Camerarium, Vicecamerarium, ipsamq; Cameram, ac illius Thesaurarium, Clericos, Præsidentes, et Commissarios, ac eiusdem Sixti prædecessoris, et pro tempore existentem Datarium, vel quoscunque alios quauis auctoritate fungentes, quouis præterito, etiam nomine, et actione, spoliatorum, vel alias quomodolibet molestari, aut inquietari debere declarauit, etiam si officium Auditoratus huiusmodi ex fructibus, redditibus, et prouentibus Ecclesiasticis emptum foret, et sexaginta millium scutorum huiusmodi summam longe maiorem excederet, et ad quamcunque etiam notabilissimam summam ascenderet: quam totam, et integram tam eidem Horatio, quã alteri, qui sibi in dicto officio ex resignationis causa mediate, vel immediate succederet, ac etiã dicto Horatio infra dictos tres annos vita functo, illius hæredibus, et successoribus prædictis inter viuos etiã irreuocabiliter donauit, et liberaliter remisit, ac totum, et integrum pretium prædictum, qualecunque et quantumcunque foret, dicti Horatii, ipsoque Horatio infra dictos tres annos decedente, hæredum prædictorum omnino esse voluit. Et nihilominus pro dicti Horatii, illiusq; hæredum, ac in officio Auditoratus huiusmodi successorum prædictorum securitate, et indemnitate, ac omnium, et singulorum prædictorum

obseruatione, & executione, etiam nomine, & loco damnorum,
 & interesse, quæ eundem Horatium, & illius heredes, & successores
 res huiusmodi pari contingeret, & pro uentione generali, & par
 ticulari, defensione, & maintenance, ac confirmatione perpet
 uis, & aduersus quascuque personas ius quomodolibet desuper
 habentes, seu habere tunc, & pro tempore pretendentes omnia,
 & singula eiusdem Camera iura, res, & bona quæcunque præsen
 tia, & futura nedum generaliter, uerum etiam specialiter, & ex
 presse in amplissima dicte Camere forma, cum omnibus, & singu
 lis clausulis decretis, & cautelis in similibus opponi solitis, &
 consuetis eidem Horatio, illiusque heredibus, & successoribus
 prædictis obligauit, & hypothecauit, necnon quatenus per conse
 quendo dicto officio ab alijs maius pretium dicta summa sexa
 ginta milium scutorum quâdocumque reperta foret, uel reperi
 ri contingeret, illud omne, & totum cuiuscumque quantitatis, &
 summa foret, etiam si dimidiam, uel maiorem partem iusti pre
 tij excederet, eidem Horatio gratiose, & irrenocabiliter, ac per
 petuo etiam donatione inter uiuos, remisit, & condonauit. De
 cernens easdem litteras ad probandum plene, quod eadem om
 nia in Sixti prædecessoris, ac Sedis, & Camere prædictorum sub
 uentionem conuersa forent, aliaque præmissa ybique, tam in iu
 dicio, quam extra sufficere, nec ad id alterius probationis ad
 miniculum requiri, ac nullo unquam tempore de subreptionis,
 uel obreptionis, seu nullitatis uitio, aut intentionis Sixti præde
 cessoris huiusmodi, aut alio quouis defectu etiam ex eo, quod
 interesse forsan habentes ad id uocati non fuissent, uel ex qua
 uis alia causa quantumuis uigenti legitima, & iuridica,
 etiam necessario exprimenda, notari, impugnari, inualidari, ad
 terminos iuris reduci, & in ius, ac controuersiam renocari, aut
 aduersus illas quodcumque iuris, facti, uel gratiæ remedium im
 petrari posse, minusque sub similibus, uel dissimilibus gratiarum
 reuocationibus, etiam sub ea, per quam in principio assumptionis
 cuiuslibet ad summi Apostolatus apicem reuocarentur, fa
 cultates percipiendi pretia officiorum, in toto, uel in parte, su
 pensionibus, limitationibus, aut alijs contrarijs dispositionibus
 per quemcunque Romanum Pontificem de officijs uacaturis, e
 tiam in uim contractus, & ex titulo oneroso, ac sub quacunque
 uerborum forma pro tempore factis, seu sub quibusuis alijs con
 stitutionibus, decretis, & declarationibus, generalibus, & specia
 libus, quomodolibet tunc editis, & edendis, ac factis, & faciendis,
 etiam cum quibusuis derogatorijs derogatorijs, uerborum
 que expressionibus, quantumcunque prægnantibus, comprehen
 di,

di, sed semper ab illis exceptas, & quoties illæ emanabunt, toties in pristinum, & eam, in quo antea quomodolibet erant, statum, restitutas, repositas, & plenarie etiam sub quacunque data per Horatium, illiusque hæredes, & successores huiusmodi ex altera partibus, rite, & recte initi, & stipulati, ac etiam vtrinque iurati, habere, & perpetuo obtinere dictamque Camera Horatium, illiusque hæredes, & successores prædictos in iuribus huiusmodi tuendos, & ab omni incommodo, damno læsione, lite, causa, & controuersia immunes indemnes, & exemptos conseruandos teneri, & obligatam esse, ac fore: sicque & non aliter per quoscumque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, in quavis instantia, sublata eis, & eorum cuilibet, quavis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & diffiniri debere: ac ex nunc irritum, & inane quidquid secus super ijs, & circa ea, quavis auctoritate, etiam ab eodem Sixto prædecessore, illiusque successoribus Romanis Pontificibus pro tempore existentibus, scienter, vel ignoranter contigerit attentari, ac alias prout in litteris dicti Sixti prædecessoris, sub Dat. videlicet quinto Calendas Ianuarij Pontificatus sui anno quarto, desuper confectis, ac in dicta Camera vigesima septima mensis Februarii anni à Natiuitate Domini millesimi quingentesimi octuagesimi noni, seu alio veriori die admissis, & registratis plenius continetur.

Cum autem prædictus Horatius integra summa sexaginta millium scutorum huiusmodi per eum prædicto Sixto prædecessori, seu illius ministris persoluta, integra prædictum triennium, nempe die tertia Octobris millesimi quingentesimi nonagesimi, apud Sedem Apostolicam, illa per obitum recolendæ memoriæ Urbani Papæ Septimi similiter prædecessoris nostri vacante fuerit vita functus.

I Nos te eiusdem Horatij fratrem germanum, & cohæredem, ac in vtraque Signatura nostra Referendarium, necnon in Ciuitate nostra Bononien. Vicelegatum, quem propter præmissa, ac prædictarum, & aliarum egregiarum virtutum tuarum merita cæteris in assequutione dicti officij Auditoratus antepandendum esse iudicauimus, horum intuitu gratioso fauore prosequi volentes, teque à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis à iure, vel ab homine, quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absoluentes, & absolutum fore censentes: Necnon singulorum priuilegiorum, indultorum, & facultatum,

Horatius Auditor obiit intra dictum triennium Sede vacante per obitum piæ memoriæ Urbani VII.

Officij Auditoratus Camere Apostolicæ confertur Motu proprio Camillo Burghesio.

tum, officio prædicto concessorum, ac scripturarum prædictarum, aliarumque litterarum desuper confectarum tenores, ac si verbo ad verbum infererentur, præsentibus pro expressis habentes: Motu proprio, non ad tuam, vel alterius pro te nobis super hoc oblata petitionis instantiam, sed mera deliberatione, & ex certa scientia nostra, tibi, quoad vixeris officium Auditoratus, seu Audientiæ causarum huiusmodi, siue per obitum dicti Horatii, siue alias quouis modo, quem præsentibus haberi etiam volumus pro expresso, aut ex alterius cuiuscumque persona vacet, seu respectiue cesset, cum officio Correctoriæ Archiuii huiusmodi, aliisque illi annexis, ac omnibus, & singulis illius honoribus, & privilegiis, necnon salua dismembratione, & separatione sex millium scutorum huiusmodi, per dictum Sixtum prædecessorem, vt præfertur, facta, iuribus, regalibus, & emolumentis consuetis, etiam à die obitus dicti Horatii decursis, ac facultatibus; & indulgentis, necnon decretis, etiam in ordine, & modo procedendi in causis eidem Horatio, & aliis qui pro tempore fuerunt causarum Curie huiusmodi generales Auditores, etiam per Iulium II. Leonem, Clementem, Paulum, Iulium III. & Sixtum præfatos, necnon alios quoscumque Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac etiam nos, & dictam Sedem, sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis, tam sub plumbo, quam in forma Breuis, & alias ex vsu stylo, & consuetudine quomodolibet concessis, & confirmatis, & innouatis, Apostolica auctoritate, tenore præsentium, concedimus, & assignamus, ac quatenus opus sit, liberaliter, & gratiose damus, & largimur; teque ad tui vitam, nostram, & pro tempore existentis Romani Pontificis, ac prædicti Henrici Cardinalis, moderni, & pro tempore existentis S. R. E. Camerarii, ac causarum Curie huiusmodi generalem Auditorem, cum honoribus, oneribus, privilegiis, concessionibus, indulgentis, iuribus; regalibus, emolumentis, facultatibus, & decretis prædictis, constituimus, & deputamus, ac in locum dicti Horatii, quoad huiusmodi Auditoratus officium, eiusque liberum exercitium, quoad vixeris substituimus, & subrogamus.

2 Indulgentes, quod te quouis modo immiscendo in criminalibus, etiam vbi pœna sanguinis, & vltimi supplicii imponenda foret, seu imponeretur, nullam propterea censuram Ecclesiasticam, aut irregularitatis, vel inhabilitatis cuiuscunque notam, & impedimenta, vllatenus incurras, dummodo sententiam, vel votum sanguinis per te ipsum non feras.

3 Tibique, vt per te, vel alium, seu alios, idoneum, vel idoneos

2 A. C. immiscendo se in criminalibus, non incurrit ir regulatitatis, & aliorum notan. dummodo sententiam, vel votum sanguinis per te non ferat.

3 Facultas cognoscendi per Locumtenentes ad eius libitum deputandos.

4 Facultas procedendi solus priuatiue, quo ad alios Iudices in obli. in for. Cam. iuris guaréigiz, Ripetiz, & alijs, in quibus absq. oblig. in forma can. de b. tores co. videntur in man-

Locumtenentem, seu Locumtenentes, ac officiales tuos, vel Vicegerentes, quos, & quomodo, pro tempore duxeris assumendos, aut deputandos, de omnibus, & singulis causis, modis, & formis presentibus pro expressis, cognoscendi, & decidendi facultatem concedimus.

4 Ita, vt tu, tam in causis obligationum in forma Camerae, quam in forma iuris, guarentigie, vel Ripae, & Ripetae celebratarum, ac etiam in aliis obligationibus, in quibus etiam absque obligatione in forma Camerae, debitores consentiant in mandatum exequutium vnica, vel sine citatione, & quarum obligationum, vel consensuum vigore, in aliis Tribunalibus exequutiue per relaxationem mandatorum proceditur, quouis modo solus, preterquam inter Ciues Romanos, inter quos priuilegium, seu constitutionem vltimo loco per similis memoriae Pium Papam Quartum etiam praedecessorem nostrum desuper in fauorem Populi Romani Motu proprio factum, seruari volumus. Alii vero quicumque, etiam Romanae Curiae Iudices in similibus causis, nulloque modo procedere possint, ac de omnibus, & singulis obligationibus in forma Camerae, vbi vis locorum, & inter quascumque personas factis, & faciendis, his dumtaxat exceptis, quae in dependentibus a litibus, & causis in eadem Camera coram aliis iudicibus pro tempore introductis factae, seu receptae fuerint, & tunc non per viam censurarum, sed per viam mandati exequutiui cognoscas.

5 Ita, vt quascumque causas, quae de caetero perpetuis futuris temporibus in eadem Curia super ipsis obligationibus, aliisque omnibus praedictis, in alio, quam Auditoratus huiusmodi Tribunali, preterquam in vim specialis Commissionis nostrae de dictis obligationibus specialem mentionem facientis motae fuerint, in illarum statu, gradu, & terminis, in quibus reperientur, tua ordinaria auctoritate, exceptis dumtaxat causis Curiae Capitolij, contra dictos Ciues Romanos pro tempore iuxta formam dicti priuilegii motis, reassumere.

6 Inhibendo Iudicibus, quibus sunt commissa, ac coram quibus illae pendebant, ne in eis, aut de illis, quoquomodo, aut quouis quaesito colore, directe, vel indirecte, se intromittere, itidemque omnibus, & quibuscumque Iudicibus, eorumque Locumtenentibus, & Auditoribus, tam Ecclesiasticis, quam secularibus, ne in exequutionibus, ac processibus praedictarum obligationum, ac contractuum de caetero contra tenorem

datum exequutium vnica, vel sine citatione, & quorum oblig. vel consensu vigore in aliis Tribunalibus exequutiue proceditur, excipiantur Ciues Rom. iuxta formam Motu proprio Pij IV Pop. Rom. concessi, & obligat. depend. a litibus aliorum Tribunalium, in quibus iudices per viam mandati exequutiui, non autem censur. procedunt.

5 Facultas reassumendi causas dictarum obligationum a quibuscumque iudicibus, praeterquam commissas per speciale rescriptum de eis mentionem facies, & causas curiae capitolij inter ciues Roman. verten. cum potestate inhibendi sub poenis hic expressis.

6 Excommunic. latae sententiae absque poenis innotantur iudices intromittentes se

in exequutio-
ne obligatio-
num prædicta-
rum, & partes
Notarij, procu-
ratores, sollici-
tatores, ex-
equutores, &
officiales cum
clausula irri-
tan.

7 Facultas so-
lus talium obli-
gationum vigo-
re censuras Ec-
clesiasticas pro-
mulgandi.

8 Causas spi-
rituales Eccle-
siasticas, & pro-
phanas, ac Cardi-
nalium, eorū-
que, & Papæ
familiarium,
prelatorum,
principū, Im-
peratoris, Re-
gum, & com-
munitatum,
oratorum, of-
ficialium, nota-
riorum, capso-
rum, mercato-
rum, & pensio-
num, & fru-
ctuum loco il-
larum referua-
torum etiam
alibi soluen-
cognoscent.

9 Et causas
appellationū
à quibuscunq.
iudicibus, &
arbitris in cu-
ria, & in vrbe,
latis, Vicario,
Gubernatore,
& capitulinis

præsentium, ad instantiam cuiusvis personæ Collegii, vniuersita-
tis, Capitulorum, & quorumvis priuilegiatorum, sub excommu-
nicationis latæ sententiæ, indignationisque nostræ pœnis, ac par-
tibus, ipsis Notariis, Procuratoribus, Sollicitatibus. Exequutori-
bus, Officialibus, sub eisdem censuris, & pœnis, ac priuationis
officiorum suorum, & inhabilitatis, ad illa, & alia in posterum
obtinenda, necnon quingentorum ducatorum Fisco, & eidem Ca-
meræ applicandorum, refectioisque expensarum partibus arbi-
trio tuo, & nullitatis processum, quouis modo, directæ, vel indi-
rectæ se intromittere præsumant, & quicquid secus super his con-
tulerit attentari, irritum, & inane decernendo.

7 Præterea solus vigore dictarum obligationum censuras Ec-
clesiasticas præmulgare.

8 Necnon omnes, & singulas spirituales Ecclesiasticas, & pro-
phanas, ac quorumvis, etiam eiusdem Romanæ Ecclesiæ Cardi-
nalium eorumque, & nostrorum familiarium continuorum com-
munitatum, necnon quorumcumque Prelatorum in ipsa Curia
degentium, ac etiam Imperatoris, Regum, Principum, ac Com-
munitatum, & Vniuersitatum, Oratorum, necnon dictæ Curie
Officialium eandem Curiam sequentium, & familiarium eorum
dem, & ipsius Curie causarum huiusmodi Auditoris, Notario-
rum, & eorum familiarium, Campforum quoque, & quorumvis
Mercatorum, ac pensionum annuarum super fructibus, redditu-
bus, ac prouentibus Ecclesiasticis, ac earundem fructuum loco
pensionum huiusmodi referuatorum, & assignatarum etiam si ea-
rum, & eorum solutionem fit in prædicta Curia, sed in partibus
facienda.

9 Et quascumque alias etiam Commissarias causas, tam ciui-
les, quam criminales, & mixtas coniunctim, vel diuisim, in ea-
dem Curia quomodocumque, & qualitercumque motas, & mo-
uendas, & inter quoscumque partes etiam per viam Inquisitio-
nis, aut ex officio quomodolibet pendentes, & que per appella-
tionem à grauaminibus illatis, & inferri cominatis, seu sententiis
definitiuis, vel interlocutoriis à quibusvis iudicibus, ordina-
riis, & arbitris, atque arbitratoribus, in Curia, & Vrbe, prædictis
Vicario nostro, ac Gubernatore, & Senatore Urbis prædictæ, ac
Iudicibus Capitolinis dumtaxat exceptis, & extra eas, ac qui-
buscunque Iudicibus ordinariis, vel delegatis, seu arbitris, vel ar-
bitratoribus, ac etiam dictæ Sedis Legatis, ac etiam vicelegatis
in Terris, eidem Romanæ Ecclesiæ mediate, vel immediate sub-
iectis, aut aliis earum Gubernatoribus, vel Officialibus, & qui-
bus in seipsum, seu Vicariatum, aut alias quomodolibet concess-

sis, pro tempore latis, & promulgatis, interpositam, seu alias ad exceptis, & ex
 eandem Sedem, etiam per viam reclamationis iudicialis, vel tra curiam a
 extraiudicialis, aut nullitatis, vel recursus à quibuscumque quibuscumque
 sententiis, quorumcunque ordinariorum, etiam extra Statum iudicibus, &c.
 Ecclesiæ hæcenus deuolutæ sunt, & in posterum deuoluentur. 10 Procedit
 10 Eas videlicet, in quibus non agetur vltra summam ducen- summarie, &
 torum ducatorum auri de Camera, aut de re verum prædictæ manu Regia in
 summæ valorem non excedente, seu quæ inter, & contra Merca- causis non ex
 tores di& Curia pro quibuscumque negotiis, ad quamcunque cedentibus va
 summam ascendât, & pro notariis tuis, ac inter, & contra ipsos, lorem 200. du
 & eorum familias pro tempore vertentur summarie, simplici- cat, & in cau
 ter, & de plano, sine strepitu, & figura iudicii sola veritate inspe- curia notario
 cta, & manu Regia absque obseruatione terminorum, qui de sty rum tribunalis
 lo, seu ordinatione Palatii Apostolici, aut alias obseruari consue- & eorum fami
 nerunt etiam priuatiue, quoad alia Tribunalia: alia vero, sum- lias vsque ad
 mam prædictam, aut illius valorem excedentes, & inter, ac con- summam etiã
 tra alios, quam Mercatores, vertentes, seruatis terminis, & alias priuatiue que
 summarie, prout in beneficialibus. ad alios iudic
 ces, inter alios
 vero vltra di
 ctam summã,

11 Eisdemque terminis quomodocumque male, & nulliter, præ- ctam summã,
 postere, ac confuse tentis pro minore partium dispendio, etiam prout in bene
 vnico contextu citatione, & audientia reiteratis, etiam per affi- ficialibus etiã
 xionem citationis pro tempore faciendæ, ad valuas habitatio per affixionẽ
 nis ipsorum citandorum, quoad obligatos in forma Camera, seu contra taliter
 Guarantigiæ, Ripæ, & Ripetta, ac aliis supradictis formis exe- obligatos, sed
 cutiuis, & quod alios aliter obligatos, vbi non agetur de maio- summam 20,
 re, quam de viginri ducatorum summa audire, cognoscere, deci- cognoscit.
 dere, & sine debito terminare. 11 Reiteratio-

12 Necnon de omnibus, & singulis quibuscumque, & quantum- nem termino-
 cumque enormibus criminibus, & delictis, & excessibus, tam in rum vnico con
 Vrbe, & Curiam prædictis, quam extra eas, per quoscumque tam di- textu admittẽ-
 eiusdem Curia, quam, atque Sedis officiales, quam dictam Sedem 12 causas quo
 sequentes, & alios etiam à iurisdictione ordinariorum exem- rumcunq. deli-
 ptos, ac dictæ Sedi immediate subiectos cuiuscumque Ecclesiasti- ctorũ in curia,
 cæ, vel mundanæ dignitatis, etiam Episcopalis, vel maioris, & per & extra, con-
 tra quoscumque alios cuiuscumque status, gradus, ordinis, vel condi- tra quoscunq.
 tionis fuerint, perpetratis, vel perpetrandis, tam ad Procurato- etiã officia Se-
 ris Fiscalis denunciationem, & promotionem, quam etiam par- dis Apostolicæ
 tium accusationem, vel etiam instigationem, seu ex mero officio vel alios exen-
 & quoad omnes priuatiue perpetratis per Notarios tuos, & sub- ptos a iurisdic-
 stitutos, ac alios in eorum officiis, et intus, ea solum inquirere, ctione ordina-
 & super illis, tam per viam inquisitionis, quam accusationis, seu riorum, etiã si
 denunciationis, et instigationis huiusmodi procedere, et culpa- Episcopi, vel
 tatis fuerint,

- & quoad deli- biles repertos, iuxta suorum excessuum exigentiam, & qualita-
 eta penetrata tem, quouis modo punire.
- per Notarios 13 Dommodo monitoria contra Episcopos, vel eorum superio-
 tribunalis, & res ad comparendum personaliter, nisi præuia Commissione ma-
 eorum officis, nu nostra signata, non decernas.
- & intus, ea pri- 14 Necnon quascumque litteras Apostolicas generales, & par-
 uatiue supra ticularares, tam sub plumbo, etiam per officium Audientia no-
 cognoscendæ, & strarum litterarum contradictarum, ac etiam per officium mino-
 priuendi. ris gratia expeditas, quam in forma Breuis, & quarum solam si-
 13 Monitoria gnaturam sufficere concessum fuerit supplicationes, per nos, &
 contra Episc. ad personali- pro tempore existentes Romanos Pontifices, aut in eorum, seu
 ter comparen- nostri præsentia Signatas, necnon litteras pro tempore existen-
 dū præuia cō- tis Camerarii, & Pœnitentiarii Maioris nostrorum, dummodo
 missione San- in illis, & litteris Apostolicis prædictis, alij exequutores deputa-
 ctis, decernit ti non fuerint, solus, in quibus vero deputati erunt, accumulati-
 14 Est solus ue cum illis exequi, & super illis processus debitos in forma so-
 exequutor lit- lita, etiam cum promulgatione censurarum in similibus promul-
 terarum Apo- garari solitarum decernere.
 stolicarum Ca-
 merarij, & Pœ-
 nit. notarij, ubi
 ali⁹ datus non
 est, sed si ali⁹
 datus fuit, ac
 cumulatiue e-
 xequendi & a-
 lia faciendi.
- 15 Sententia- suum generalium, vel specialium, tam in die Censę Domini, quam
 tuas, & alias alias, cum censurarum, & pœnarum Ecclesiasticarum fulmina-
 per quoscunq. tionem fieri solitorum, exequutionem, quas etiam si delegatis, vel
 laras in curia, subdelegatis prædictis, aut quibusuis aliis, etiam specialiter per
 & pœcessu ge- nos, & Sedem prædictam commissę fuerint, tibi accumulatiue,
 nerales, & spe- & non priuatiue commissas esse volumus, atque decernimus; ser-
 ciales, etiam si uatis terminis in Tribunali tuo huiusmodi seruari solitis, etiam
 alijs exequu- singulis diebus, & horis, prout in ordinariis consuetum est face-
 tio commissa re, illasque, & illos debita exequutioni, etiam, si opus fuerit, cum
 sit accumulati- auxiliij brachii secularis inuocatione demandare.
- 16 Comuni 16 Et quascumque Communitates, Vniuersitates, Collegia, Ca-
 tates, & alios pitula, necnon etiam extra dictam Curiam degentes personas,
 extra curia de pro debitis per eos in eadem Curia contractis, aut salario, seu
 gētes pro con- contractu in dicta Curia iaito. Degentes vero in eadem Curia,
 tractibus in cu- seu curiales Ecclesiasticos, sæculares, vel regulares, etiam ab ipsa
 ria iaitis, & Curia absentes cuiuscumque status, gradus, ordinis, dignita-
 contra degen- tis, etiam Pontificalis conditionis, vel præminentia existentes
 tes in cur. vel pro quibusuis rebus, & pecuniarum summis, ad quorumuis
 curiales etiam etiam

etiam absentium, quorum intererit, pro tempore instantiam, quoties expedierit, etiam per edictum publicum, constito, summarie, & extrajudicialiter, de non tuto ad eos accessu, ad satisfaciendum de eorum debitis, & prestandum ea, ad que pro tempore tenebuntur, monere, & citare.

17 Ac litteras quascumque remissoriales, & compulsoriales, tam generales, quam speciales, ubi & quoties opus fuerit, arbitrio tuo decernere.

18 Necnon etiam in vim constitutionis Eugenianæ in fauorem curialium emanatæ, ac Leoninæ, & cuiuscunque illius extensionis inhibere.

Ac monitoria, citationes, & inhibitiones ad partes, etiam per simile edictum decernere, eos quoque arrestare, & carcerare, ac si tibi videbitur, quascumque pœnas, & multas simili arbitrio dimittere, & relaxare, ac pro delictorum, & excessuum, necnon criminum qualitate, eis per te, Locumtenentes infligere, & imponere.

20 Necnon quoslibet inobedientes excommunicare, & à diuinis suspendere, generaliter, vel specialiter interdicerere, ac sententias, censuras, & pœnas Ecclesiasticas, per te, & Locumtenentes tuos pro tempore latas etiam iteratis vicibus aggravare.

21 Et quod à te, vel Locumtenentibus prædictis pro tempore excommunicati, seu alias censurati ab aliis, quam à te, vel Locumtenente prædictis etiam de partium consensu, præterquam in mortis articulo constituti absolui non possint, ad euitandum collusiones statuere.

22 Et, cum tibi visum fuerit, expedire, Communitates, Vniuersitates, Collegia, Capitula, & personas quascumque à quibusvis sententijs, censuris, & pœnis, ac multis Ecclesiasticis, spiritualibus, vel temporalibus, per alios videlicet, quam per te, & tuam Curiam inflictis in diebus Paschalibus, & Natalitjs, cum reincidentia absoluerere. Nec non sententias, censuras, & pœnas, ac multas huiusmodi, & quæcunque interdicta suspenpere, tollere, & eis relaxare.

23 Necnon obligationes in forma Cameræ, etiam post mortem debitoris, quoad illius bona tantum, etiam per viam confessionis debiti per aliquem ex procuratoribus in qualibet obligatione constitutis more solito faciendæ, & hæredibus legitime citatis, seu alias arbitrio tuo exequi, & executioni demandari facere.

24 Et generaliter omnia, & singula, quæ ad officium Auditoris causarum Curie huiusmodi, de iure, vel ex priuilegio, aut

absentes pro quibuscumque rebus, seu pecuniarum summis monendi.

17 Remissorias, & compulsorias eius arbitrio decernendi.

18 In vim Eugenianæ, & Leoninæ pro curialibus inhibitionibus contrahentes curiales extra curiam.

usu, seu litteris, & consuetudine prædictis olim spectabant, & quæ illi, qui pro tempore fuerunt causarum Curia huiusmodi Auditores, ex concessis eis facultatibus facere, & decernere, mandare, statuere, ordinare, & exequi quomodolibet poterant, seu con-
 fuerant facere, dicere, mandare, statuere, ordinare, & exequi valeas, habituri ratos, & gratos processus, ac sententias, quas tu, & Locumtenentes tui prædicti pro tempore habuerint, & tulerint, ac reliqua omnia, quæ in præmissis, & circa ea, aut quodlibet eorum fecerint, dixerint, mandauerint, statuerint & ordinauerint, ac facturi ea omnia, auctore Domino, ab omnibus usque ad satisfactionem condignam inuiolabiliter obseruari.

25 Insuper, eisdem auctoritate, et potestatis plenitudine, tam litteras Iulii, II. Leonis X. aliorumque prædecessorum huiusmodi, quam omnia, et singula, indulta, facultates, iurisdictiones, et gratias, Officio Auditoratus, et Auditoribus præfatis quomodolibet concessa, ac cum omnibus, et singulis in eisdem contentis clausulis, singulas denique desuper confectas litteras, quorum omnium, & singularum prædictarum litterarum huiusmodi tenores, ac si de verbo ad verbum infererentur, pariter præsentibus haberi volumus pro expressis, auctoritate, et tenore præfatis approbamus, confirmamus, innouamus, ac perpetuæ firmitatis robur obtinere, et inuiolabiliter obseruari debere, decernimus, illaque omnia, et singula ad officium Auditoratus, et pro tempore existentem Auditorem huiusmodi, perinde, ac si eis specialiter, et expresse concessa, et pro eis, seu in illorum fauorem statuta, et ordinata fuissent, extendimus, et ampliamus.

26 Quodque constitutiones, quæ Odoardus, & Peruenit incipiunt, & quæuis alternatiuæ, seu moratoriæ, & dilationes, etiam Salinariæ, per quoscumque, etiam eiusdem Romanæ Ecclesiæ Cardinales, Clericos Cameræ, & illius Camerarium pro tempore decretæ, quoad obligatos, vt supra tam respectu bonorum, quam personarum nullatenus profint. Quinimo obligationes prædictæ executioni debitæ demandentur, etiam post mortem debitoris quoad bona.

27 Et non obstantibus quacumque appellatione, & superinde obtenta commissione de huiusmodi obligatione expressam mentionem non faciente, aut discussione hereditatis vbilibet pendente, si per creditores data fuerit idonea cautio in forma depositi de restituendo id, quod receperint, prioribus, & potioribus creditoribus in euentum succumbentibus.

28 Quodque tu in Cappella, & reliquis actibus, tam publicis, quam

quam priuatis primum locum post eundem Gubernatorem, & Oratores Principum, si Prælati fuerint, habeas, indulgemus, statuimus, volumus, & ordinamus. Necnon contradictores, & rebelles, tibi que in præmissis non parentes opportunis iuris remedijs compescendi, & ad id, si opus fuerit, auxilium brachij secularis inuocandi, cætera que in præmissis: & circa ea quomodolibet necessaria, & opportuna, tam in dicta Vrbe nostra, quam vbi que locorum faciendi, & exequendi, iuxta facultates alias dilectis filijs nostris Hieronymo Sancti Eustachij Diacono Cardinali Matthæio, dictis que Augustino Cardinali, & Horatio respectiue tunc officium Auditoratus huiusmodi obtinentibus, attributas plenam, & liberam, auctoritate, & tenore præmissis, concedimus facultatem.

29 Ac etiam statuimus, & ordinamus, quod, si in causis in tuo tribunali, tam motis, quam in futurum mouendis, comparuerint Creditores, vsque ad summam quinquaginta scutorum inclusi siue pro quolibet, qui vere sint miserabiles personæ, eis de eorum credito, etiam quod nõ sint priores, aut potiores, satisfieri possit, ac debeat. Mandantes propterea tibi, quatenus, constituto tibi prius, etiam summarie, & extraiudicialiter, & quantum tibi sufficere videbitur, de præmissis paupertate, & miseria, dictos pauperes ad satisfieri mandes, & facias, realiter, & cum effectu. Super quibus tibi plenam, & liberam facultatem cum simili potestate quoscunque, vbi, & quando, ac quoties opus fuerit, etiam per edictum publicum, constituto summarie, & extraiudicialiter de nõ tuto accessu, ac etiam sub Ecclesiasticis sententijs, censuris, & etiam pecuniarijs, alijsque pœnis imponendis, moderandis, & applicandis, citandi, monendi, & inhibendi, & in euentum non partitionis, sententias, censuras, & pœnas huiusmodi declarandi, aggrauandi, reaggrauandi, excommunicandi, interdicendi, auxiliumque brachij secularis, si opus fuerit, inuocandi, necnon perpetuum desuper silentium, omni, & quacumque appellatione, & recursu remotis, imponendi, omniaque & singula alia in præmissis, & circa ea necessaria, seu quomodolibet opportuna, faciendi, gerendi, exercendi, & exequendi, iuxta concessionis Greg. Papæ XII. prædicti, ac aliorum Romanorum Pontificum prædecessorũ nostrorum, desuper ipsis Hieronymo, & Augustino Cardinalibus, ac etiam Horatio respectiue, vt præmittitur, factæ, tenorem concedimus, & impartimur.

30 Postremo tibi, vt omnes, & quascunque causas tam per te, quam Locumtenentes tuos super omnibus, & singulis articulis, negocijs, & causis in Constitutione, seu Motu proprio per prædi-

Quum Pium prædecessorem pro pecunijs ad cambium, & recambium, vsurarie, & malo modo per Mercatores dictæ Urbis accipendis facta, contentis, & dependentibus ab eis, prout pro singulorum casuum circumstantijs, alias de iure tibi faciendum videbitur, non obstante facultate, seu Motu proprio per eundem Pium prædecessorem in fauorem dicti Gubernatoris concessa, partibus iustitiam ministros, ac in causis ipsis, non tanquam specialis Commissarius, sed, prout solet in similibus causis, iuxta tuarum facultatum tenorem, & ordinarium Curia tuæ stylum, procedas, cum potestate citandi, & inhibendi, ac quascunque inhibitiones per dictæ Urbis Gubernatorem decretas reuocandi, & criminalitates contra Mercatores tollendi, aliasque & alia, quæ in præmissis, & circa ea fuerint necessaria, & quomodolibet opportuna, faciendi, ac alias in omnibus, & per omnia, iuxta confessionum per prædictum Pium bo. me. Flauio Cardinali Vrsino nuncupato, & deinde per sanctæ me. Pium Papam V. etiam bo. me. Alexandro Cardinali Riario, & postremo per Gregorium, Hieronymo, ac etiam Sixtum prædecessores nostros huiusmodi Augustino, Cardinalibus, & Horatio prædictis, tunc temporis Curia causarum eiusdem Camera Generalibus Auditoribus, factarum, tenorem, auctoritate, & tenore similibus committimus, & mandamus.

31 Mandantes propterea, & districtius inhibentes quibusuis Iudicibus, & personis quocunque nomine nuncupatis, & quouis priuilegio munitis, etiam si eiusdem S. R. E. Cardinales fuerint, sub indignationis nostræ pœna, ac interdicti: necnon etiam excommunicationis sententijs, quas, si secus fecerint, eo ipso incurrant, & à quibus præterquam in mortis articulo constituti, alias, quam à Romano Pontifice pro tempore existente absolui non possint, ne in obligationibus supradictis, illarumque exequutionibus, aut alijs præmissis, contra earundem præsentium tenorem quomodolibet, nisi vt præfertur, se intromittere, aut te, vel Locumtenentes prædictos super præmissis molestare præsumant.

32 Decernentes te, nullo vnquam tempore pro præsentis officij Auditoratus concessione, ad persoluendum aliquod pretium, siue paruum, siue magnum, nobis, seu prædictæ Camera, nequaquam teneri, minusque te, tuosque hæredes, super hoc, & alijs in præsentis gratia contentis, per nos, & successores nostros Romanos Pontifices, ipsamque Cameram, & illius Ministros molestari posse, neque debere, sed prædictam summam sexaginta millium scutorum, per dictum Horatium persolutam, etiam pro præsentis concessione, computandam esse, prout computamus, & computari volumus, & mandamus, ac si actualiter, & cum effectu per te persoluta esset: neque

neque tibi; & qui in hoc, ac etiam quoad fructus decursos huiusmodi consentiunt, alijs dicti Horatii coheredibus, de cetero super pretio eiusdem officij, seu dicta summa sexaginta millium scutorum contra nos, & Cameram prædictam vllum ius, vllamque actionem competere; immo nos, & ipsam Cameram ab omni obligatione illius restitutionis dicti hæredibus faciendæ liberatos fore, & esse; nec præsentis litteras vlllo vnquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, seu nullitatis vitio, aut intentionis nostræ vel alio quouis defectu, etiam ex eo, quod agentes pro dicta Camera, & alij forsan interesse habentes ad hoc vocati non fuerunt, vel ex quavis alia causa, quantumuis legitima, vrgenti, & iuridica etiam necessario exprimenda notari, impugnari, inualidari, ad terminos iuris reduci, & in ius, ac controuersiam reuocari, aut aduersus illas, etiam ratione enormis, & enormissimæ læsionis, quodcunque iuris, facti, vel gratiæ remedium impetrari posse, minusque sub similibus, vel dissimilibus gratiarum reuocationibus, suspensionibus, limitationibus, aut alijs contrarijs dispositionibus per quemcunque Romanum Pontificem, sub quacunque verborum forma pro tempore factis, seu quibusuis constitutionibus, decretis, & declarationibus, generalibus, & specialibus quomodolibet editis, & edendis, ac factis, & faciendis, ac cum quibusuis etiam derogatorijs derogatorijs, verborumque expressiõibus, quantumcunque prægnantibus, comprehendi, sed semper ab illis excepta, & quoties illæ emanabunt, toties in pristinum, & eum, in quo antea quomodolibet erant, statum, restitutionem, repositas, & plenarie, etiam sub quacunque data, per eligenda, reintegratas, & de nouo concessas, validasque, & efficaces fore, & esse, vniue validi, & efficacis contractus inter nos, & ipsam Cameram ex vna, ac te ex altera partibus, rite, & recte initi, & stipulati, ac etiam vtrimque iurati habere, & perpetuo obtinere.

33 Sicque, & non aliter per quoscunque Iudices, & Commisarios, ordinarios, uel delegatos, & causarum Palatii Apostolici Auditores, ac eiusdem Romanæ Ecclesiæ Cardinales, in quavis instantia, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & definiti debere. Ac ex nunc irritum, & inane, nulliusque roboris, vel momenti, quicquid secus super his, & circa ea, quavis auctoritate, etiam a nobis, aut successoribus nostris Romanis Pontificibus pro tempore existentibus scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Et insuper litem, seu causam, vel molestiam inter Cameram ex vna, & hæredes prædictos ex altera partibus, tam super emolu-

mentis dicti officij Auditoratus, vt præfertur, decurfis, quam for-
 san officio Auditoratus huiusmodi motam, seu mouendam, cuius
 statum, & merita, nominaque, & cognomina iudicum, si qui sint,
 similiter præsentibus haberi volumus pro expressis, harum serie,
 ad nos auocamus, illasque penitus extinguimus, ac Camera, hæ-
 redibusque prædictis respectiue super omnibus, & singulis in præ-
 senti gratia contentis, vna cum omnibus factis, dictis, protestatis,
 ac quomodocumque, & quandocumque subsequitis, seu facien-
 dis, dicendis, protestandis, siue ante, siue post dat. præsentium,
 etiam in plena Camera, seu alibi per quoscunque nostros, & Ca-
 meræ prædictæ ministros, procuratores, & officiales vniuersos,
 perpetuum silentium imponimus.

34 Quocirca prædicto Henrico Cardinali, & Camerario, per
 Apostolica scripta, motu pari mandamus, quatenus per se, vel
 alium, seu alios, te, vel procuratorem tuum, nomine tuo, in cor-
 poralem, realem, & actuaalem possessionem officij Auditoratus,
 & annexorum, iuriumque, & pertinentiarum, ac priuilegiarum,
 & facultatum prædictarum, seu quasi, auctoritate nostra inducat,
 & defendat, inductum, amoto exinde quolibet illicito detentore,
 faciens te, vel pro te procuratorem prædictum, ad officium huius-
 modi, eiusque liberum exercitium, necnon honores, onera, sala-
 ria, regalia, iura, & emolumenta in ipsius Horatij locum admit-
 ti, tibi que de emolumentis, & alijs prædictis, vt supra, integre
 responderi, Contradictores dicta auctoritate nostra, appellatione
 postponenda, compescendo.

35 Non obstantibus præmissis, ac nostris, quatenus opus sit,
 de non tollendo iure quasito, necnon reuocatoria facultatum,
 percipiendi pretium officiorum dictæ Curie, & gratijs ad instar
 non concedendis, alijsque Cancellariæ Apostolicæ regulis, etiam
 per nos, & prædecessores, ac successores nostros Romanos Ponti-
 fices quoscumque, quomodocumque, & quandocumque editis,
 & edendis, & etiam præfati Pij Quarti prædecessoris, quod priui-
 legia, concessionis, & indulta, Camera prædictæ præiudicium
 quomodolibet concernentia, in Camera prædicta intra certum,
 tempus registrari, intimari, insinuari, & notificari debeant: Ita
 quod tu præsentibus nostras litteras in eadem Cam. nullo vnquam
 tempore præsentare, intimare, notificare, & registrari facere, ac
 insinuare tenearis, nisi si, & quando tibi videbitur, ac quibus-
 uis alijs Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, etiam
 de rebus, & bonis Ecclesiæ, & Camera prædictarum non alienan-
 dis, ac in illarum alienatione, & seu concessione certas solemnita-
 tes, & formas seruari debere disponentibus, ac Curia, & Palatij
 stylo,

Stylo, necnon Urbis, & Cameræ huiusmodi, & quarumcumque aliarum, ciuitatum, terrarum, & locorum, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, reformationibus etiam nouis, ac nouissimis, & decretis, & ordinationibus, priuilegijs quoque indultis, & litteris Apostolicis, quibusuis Communitatibus, Vniuersitatibus, Baronibus, Domicellis, Feudatarijs, & alijs quibuscunque eidem Sedi mediate, vel immediate subiectis, & quibusuis alijs quacunque dignitate, etiam Episcopali, Archiepiscopali, Patriarchali, & Cardinalatus honore fungentibus personis, vbiuis locorum existentibus, ac etiam nostri, & dictæ Sedis Nuncijs, Legatis, etiam de latere, per nos, & Romanos Pontifices prædecessores nostros, sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis, etiam pro quibuscunque causis, etiam motu simili concessis, confirmatis, & approbatis, ac etiam iteratis vicibus innouatis, & in posterum concedendis, confirmandis, approbandis, & innouandis. Quibus omnibus, & singulis, ac omnibus alijs hic non expressis: quæ forsitan præsentis gratiæ obesse possent, etiam si de illis specialis, specifica, & expressa mentio habenda, & certa exquisita forma obseruanda foret, illorum tenores præsentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat harum serie, motu, & scientia similibus specialiter, & expresse derogamus, ac plene, & sufficienter derogatum esse decernimus, & declaramus; ac omnibus illis, quæ in præmissis concessa fuerunt, non obstare, ceterisque contrarijs quibuscunque.

36 Per præsentibus autem non intendimus reformationibus de Auditoratus huiusmodi, & alijs dictæ Curiæ officijs per Pium Quartum, & Pium Quintum prædecessores prædictos factis, necnon Concilij Tridentini decretis in aliquo derogare, vel alias præiudicare, sed illas, & illi salua esse, & in suo robore permanere; eaque omnia per te, & alios, ad quos id quomodolibet spectat, omnino, & inuiolabiliter seruari mandamus.

37 Et insuper volumus, quod tu, antequam officium Auditoratus causarum Cameræ huiusmodi exercere incipias, de illo fideliter exercendo, in manibus Henrici Cardinalis Camerarij prædicti: seu eius Locumtenentis solitum præstes iuramentum.

38 Quodque præsentium litterarum exemplis, seu transumptis etiam impressis, manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica cõstitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, & adhiberi debeat, quæ ipsis originalibus adhiberetur, si exhibitæ forent, vel ostensæ.

39 **T**uigitur prædictum officium Auditoratus prompta deuotione suscipiens, sic illud diligenti studio, cura, & integritate exequaris, vt tua opera ad Dei laudem, & gloriam, ac earundem Ecclesiæ, & curiæ bonum publicum, priuatorumque commoditatem, & exemplum laudabile cedant, teque apud nos, & Sedem prædictam, vt speramus, merito per amplius recommendent.

40 **N**ulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis, concessionum, assignationis, dationis, elargitionis, constitutionis, deputationis, substitutionis, subrogationis, approbationis, confirmationis, innouationis, extensionis, ampliacionis, impartitionis, commissionis, inhibitionis, computationis, auocationis, extinctionis, impositionis, indultorum, decretorum, mandatorum, statutorum, ordinationum, voluntatum, derogationis, & declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo nonagesimo, Pridie Idus Decembris, Pontificatus nostri Anno primo.

L. Datarius

M. Vestrius Barbianus.

A. de Alexijs.

Anno à Natiuitate Domini Millesimo quingentesimo nonagesimo primo, Indictione quarta, die vero Veneris decimaquarta mensis Iunii, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Gregorij diuina prouidentia Papæ Xiiij. Anno eius primo; Retroscripta liuere Apostolica affixa, & publicata fuerunt in Valuis Cancellariæ Apostolicæ, & in acie Campi Floræ, vt moris est illas ibidem per aliquod temporis spatium affixas dimittendo, per Nos Io. Baptistam Bagni, & Catherinum Menandi eiusdem S. D. N. Papæ Cursores.

Pompeius Guerra Mag. Curs.

Registrata apud Marcellum Secretarium.

LIBRORVM

ET CAPITVMM

IN HAC A. C. PRAXI

contentorum.

Ex Libro Primo. Cap. I.

- P**roœmium. folio 1
- De varijs antiquarum Cameralium obligationum for-
mis. Cap. II. 4
- De processu simplicis Cameralis obligationis instrumentis in
Urbe celebratis appositæ antiquitus seruari solito.
Cap. III. 5
- De processu exequutionis obligationis antiquæ censuris mu-
nitæ. Cap. IV. 7
- De appositione manus Iudicis in libro actorum Notarij.
Cap. V. 8
- De Processu exequutionis Cameralis obligationis, instrumen-
tis extra Curiam celebratis adiectæ. Cap. VI. 9
- De processu exequutionis obligationis Cameralis censuræ,
annexæ contractibus extra curiam celebratis. Cap. VII. 10
- De modo procedēdi ad fulminationem censurarum, qui olim
seruabatur hodie sublato. Cap. VIII. 10
- De duabus obligationis Cameralis formulis ex reformatione
Pij Quinti adinuentis. Cap. IX. 11
- De nouis Cameralis obligationis formulis, quę hoc tempore
sunt in vsu. Cap. X. 12
- De modo procedendi ab excommunicationem contra obli-
gatos in forma Cameræ. Cap. XI. 12
- De cambiorum obligationibus, ac interesse liquidatione.
Cap. XII. 14
- De societatibus officiorum, & illorum forma. Cap. XIII. 15
- De fide, seu memoria contractuum societatum fieri consueta.
Cap. XIV. 16
- De lucro pecuniarum Societatum, tempore illas didiceu-

di, & requisitis super earum contractu .	Cap. XV.	19
De societatum disiectis .	Cap. XVI.	20
De dissolutione societatis .	Cap. XVII.	22
De casibus mortis in societatibus exceptis .	Cap. XVIII.	24
De casu obitus hominis, qui post lethale acceptum vulnus mortem sibi consciuit .	Cap. XIX.	25
An agens ad pecuniarum societatis consequutionem, personam, in cuius vitæ periculum sunt, superstitem esse docere teneatur .	Cap. XX.	26
Deperdito, aut in actis non redacto originali societatis instrumento, quomodo procedatur .	Cap. XXI.	27
De societatibus super officio ultra medietatem pretij ære alieno grauato contrahendis .	Cap. XXII.	28
De solutione fructuum societatis .	Cap. XXIII.	fol. cod.
de censibus .	Cap. XXIV.	49
De forma instrumentis census post constitutionem Pij V. de illis creandis .	Cap. XXV.	50
De exequutione antiq. oblig. cam. post editam à Pio V. tribunalis A. C. reformationem .	Cap. XXVI.	64
De modo procedendi ad exequutionem instrumentorum, que post reformationem Pij V. sub camerale obligatione citra procuratoris constitutionem, mandatique susceptionem in tribunali A. C. recepta sunt .	Cap. XXVII.	65
De censuris, seu termino ad soluendum concedendo .	Cap. XXVIII.	70
De exequutione simplicis camerale obligationis instrumentis extra tribunal A. C. vel Romanæ Curie celebratis adiectæ contra debitores in curia repertos .	Cap. XXIX.	73
De exequutione simplicis camerale obligationis adiectæ instrumentis in curia extra tribunal A. C. receptis, vel extra curiam celebratis, in quibus tamen solutio Romæ destinata est, contra debitores ab Vrbe absentes .	Cap. XXX.	74
De modo exequutionis instrumentorum, simplici camerale obligatione vallatorum extra curiam receptorum in quibus solutio alibi, quam in Vrbe destinata, contra debitores extra Urbem degentes .	Cap. XXXI.	fol. cod.
De modo procedendi ad exequutionem obligationis cam. in tribunali A. C. receptæ, in qua in mandatum, vna, vel bina citatione præcedente, consensum fuit, contra debitores in curia apprehensos .	Cap. XXXII.	77
De censuris fulminandis contra debitores ,	Cap. XXXIII.	78
folio		

De processu executionis similibus instrumentorum extra tribunal Aud. Cam. factorum contra debitores presentes.	
Cap. XXXIV.	79
De calculis, qui inter collitigantes fiunt. Cap. XXXV.	84
De modo procedendi ad executionem instrumenti contra communitatem. Cap. XXXVI.	86
De nullitate, & reuocatione mandati, & executionis.	
Cap. XXXVII.	88
De executione obligationis Cameralis pro interesse ex sui natura liquido. Cap. XXXVIII.	90
De executione obligationis quarantigiata. Cap. XXXIX.	91
De processu executionis instrumenti, in quo Notarius omi- sit ponere, sub qua forma debitor se obligauerit.	
Cap. XL.	92
De executione mandatorum executiuorum. Cap. XLI.	93
De subhastatione pignorum. Cap. XLII.	95
De deliberatione pignorum. Cap. XLIII.	98
An ante additum pignus, primus creditor comparens deli- berationem impediatur. Cap. XLIV.	102
De processu executionis cameralis obligationis, quando fa- cta est mutatio personarum. Cap. XLV.	104
De validitate citationis per Auditorem Camere decretę post illius obitum, vel assumptionem ad Cardinalatum.	
Cap. XLVI.	110
An mortuo creditore post monitorium executum, & repro- ductum, aliud requiratur. Cap. XLVII.	111
De aliquibus ad executionem oblig. cam. attinentibus, quę Notarij officium concernere videntur. Cap. XLVIII.	112
De Remissoria pro liquidatione cameralis obligationis con- cedenda. Cap. IL.	114
De mandatorum extra tribunal Aud. Cam. relaxatorum exe- cutione extra Urbem facienda. Cap. L.	117
De citationibus, & illarum executione. Cap. LI.	118
De summis in petitione relaxationis mandati exprimendis.	
Cap. LII.	120
De repositionibus. Cap. LIII.	121
De deputatione curatoris. Cap. LIV.	123
De aditione hereditatis, & confectione inuentarij. Cap. LV.	127
De aperitione, & publicatione testamenti. Cap. LVI.	132
De executione clausula constituti. Cap. LVII.	134
De executione obtinenda contra fideiussorem vti principali- ter obligatum. Cap. LVIII.	139

De dilationibus debitoribus citatis concedendis .

Cap. L IX. 143

De debitore conueniendo , vbi reperitur. Cap. L X. 144

Ex Libro Secundo.

DE modo procedendi in iudicijs possessorijs. Cap. I. 146

De modo procedendi vigore Saluiani interdicti.

Cap. II. 150

Alia eod. titulo. Cap. III. 159

De modo procedendi in remedio interdicti quorum bonorum.

Cap. IV. 166

De remedio l. fin. C. de edict. Diui Adriani tollendo .

Cap. V. 168

De processu in remedio interdicti quorum Legatorum.

Cap. VI. 176

De interdicto retinendæ. Cap. VII. 178

De remedio recuperandæ. Cap. VIII. 181

De modo procedendi in causis restitut. in integrum .

Cap. IX. 187

Alia eod. tit. . Cap. X. 188

Aliqua alia de restitutione in integrum . Cap. XI. 195

De iudicijs ordinarijs . Cap. XII. 197

De modo procedendi in causis ordinarijs à 20. duc. vsque ad

200. Cap. XIII. 200

De aliquibus ad testium examen attinentibus. Cap. XIV.

folio 210

De processu in causis ordinarijs , à 200. ducat. supra .

Cap. XV. 213

De monitorijs per edictum : & illorum exequutione .

Cap. XVI. 219

De iudicio exhibitionis . Cap. XVII. 223

De iudicio cum procuratore inchoando . Cap. XIX. 227

De iudicio diffamationis . Cap. XX. 228

De processu inter, & contra mercatores. Cap. XXI. 230

De sequestris , & arrestis , illorumque reuocatione .

Cap. XXII. 232

Mandata suspicionis fugæ , quomodo , & quando concedan

tur : Cap. XXIII. 238

De causis ad A. C. per viam appellation. deuolutis , & illa-

rum processu . Cap. XXIV. 243

De exequutione rei iudicata . Cap. XXV. 247

De

De aliquibus pertinentibus ad processum causarum criminalium. Cap. XXVI.	254
Aliqua de nullitatibus. Cap. XXVII.	257
De transportatione processus. Cap. XXVIII.	258
De appellatione à sententia conditionali. Cap. XXIX.	259
De testibus nulliter examinatis. Cap. XXX.	261
De executione sententiarum in Romana Curia latorum. Cap. XXXI.	262
De responsione positionem. Cap. XXXII.	264
Aliqua alia de clausula constituti. Cap. XXXIII.	265
Plura alia de appellationibus. Cap. XXXIV.	266
De modo procedendi in causis repetitionis dotis. Cap. XXXV.	269
De excusatione à tutela, & illius processu. Cap. XXXVI.	273
De suspectis tutoribus, & illorum processu. Cap. XXXVII.	275
De officio tutoris. Cap. XXXVIII.	276
De iuramento litis decisivo, & illius processu. Cap. XXXIX.	277
De iurium admissione, & positione illorum ad partes. Cap. XL.	278
De citationibus præmitten. illarumque executione, ac iurium admissione. Cap. XLI.	279
De obseruatione termini ad dicen. contra commissionem. Cap. XLII.	280
De diuisione bonorum hereditatis paternæ. Cap. XLIII.	283
De expen. litum, & illorum processu. Cap. XLIV.	284
De modo procedendi super expulsionem inquilini, seu coloni. Cap. XLV.	286

Ex Libro Tertio.

D E modo procedendi ad executionem litterarum reservationis pensionis contra illum, qui consensit. Cap. I.	288
De modo procedendi vigore litterarum reservation. pension. contra successorem in beneficio. Cap. II.	293
De forma processus pro consequutione pensionis vigore possess. exigendæ. Cap. III.	297
De modo procedendi ad assequutionem pensionis reservatæ, cum clausula vigore litterarum, &c. Cap. IV.	305
De declaratione Papæ super executione litterarum pensionis. Cap. V.	307

De translatione pensionis .	Cap. VI.	308
De processu executionis litterarum in forma brevis.		
Cap. VII.		309
De eadem executione Brevis .	Cap. VIII.	327
De eadem executione Brevis Apostolici .	Cap. IX.	330
De eadem executione Brevis .	Cap. X:	341
De termino remissionis .	Cap. XI.	344
De executione litterarum Apostolicarum in forma gratiosa expeditarum , & fulminatione processuum super illis.		
Cap. XII.		345
De executione executorialium Rotæ, & aliarum sententiarum .	Cap. XIII.	347
De modo procedendi ad executionem litterarum compulsorialium .	Cap. XIV.	349
De extractione iurium , & instrumentorum parte non citata.		
Cap. XV.		351
De modo procedendi in causis discussionis bonorum .		
Cap. XVI.		353
De clausulis monitoriorum .	Cap. XVII	355
De tutela testamentaria ,	Cap. XVIII.	365
Alia forma legitimæ tutelæ .	Eod. Cap.	367
De tutela, quæ datur ad instantiam matris .	Cap. XIX.	367
De anomalis tutoribus .	Cap. XX.	368
De constitutione actoris .	Cap. XXI.	369
De inventario conficiendo à tutoribus	Cap. XXII.	370
De aditione hæreditatis .	Cap. XXIII.	371
De repudiatione hæreditatis .	Eod. cap.	375
De curatore dato in testamento .	Eod. cap.	fol. eod.
De curatore dando ventri .	Cap. XXIV.	376
De curatore dando bonis filij fam. .	Eod. cap.	377
De deputatione curatorum, & actorum ad lites .	Cap. XXV.	378
Alia de deputatione actoris .	Cap. XXVI.	382
Plura alia requisita in deputatione curatoris dandi in bonis iacentibus ad instantiam creditorum .	Cap. XXVII.	383
De modo procedendi pro restitutione rei venditæ ex remedio l. 2. de rescin. vend. .	Cap. XXVIII.	384

Ex Libro Quarto.

DE formis diuersarum expeditionum extra Rom. Cur.
fol. 387. cum sequen.

LOCVPLETISSIMVS

VERBORVM, AC RERVM PRA-

cticabilium scitu, & notatu dignorum, quæ

in hoc A. C. praxis nouissime impresso

libello continentur, miro ordine, &

Alphabetica serie in legentium

gratiam digestus.

A

Absolutio à iuramēto ne
cessaria non est in con-
tractu simulato, c. 14
num. 3. fol. 17

Et quando necessaria sit, ibi,
fol. 18

Absolutio à iuramento datur ad
effectum agendi, sed exequutio
non retardatur, c. 26. n. 5 67

Absolutio à censuris latis in curia
quomodo datur, c. 7. nu. 24. fol.
318. & n. 30. & 31 320

Absolutio à censuris potest conce-
di à Iudice à quo, 344

Absolutio excommunicationis ab
A. C. 493

Alia absolutionis comm. 494

Alia. 495

Actio spoliij quando heredi compe-
tat, cap. 1. num. 11. & 12 148

Et competit etiam Ecclesie, &
eius successorij, ibi nu. 13 149

Et quanto tempore præscribitur
cap. 8. num. 23 186

Actor quando tenetur specificare
remedium quo vti velit, cap. 2
num. 6. & sequen. 152

Actor non tenetur exhibere iura
silla non habet, c. 18. n. 16 226

Actor non potest sumere arma
de domo rei, eodem cap. nu. 17
eod. fol.

Et alia de iurium exhibitione,
ibi, num. 18

Actor de cōsuetudine non tenetur
satisdare de iudicio sissi, cap. 23
cl. 2. nu. 12 242

Actoris constitutio, c. 21. n. 1 369

Actus non debet operari vltra in-
tentionem agentis, nu. 7 59

Aditio hereditatis, & inuentarij
cōfectio intra quod tempus fiant
cap. 55. num. 1 128

Et illorum requisita cum illorū
formula, ibi n. 10 130

Aditio hereditatis paternæ, quo-
modo sit scribenda, cap. 18.
num. 5. 366

Cum formula legitime tutela,
ibi, 367

Alia aditionis hereditatis cum be-
nef. l. et inuentarij, c. 23. n. 1 378

Administrator quilibet tenetur li-
brum exhibere, c. 18. n. 9 225

Et aliqua alia de libri exhibi-
tione, ibi, n. 11. & 12

Agens

- Agens ad repetitionem societatis personam, in cuius est periculum vite superstitem docere tenetur, cap. 20. fol. 26. § 27
- Agens ad executionem instrumenti actoris, & rei personas legitimare tenetur. cap. 45. n. 3. fol. 105
- Secus parte non opponente ibi.
- Agens non auditur, nisi transportato integro processu, n. 1. fol. 259
- Et ibi aliqua alia de pertinentibus ad hunc articulum, n. 2. et 3
- Agens possessorio de suo titulo docere non tenetur, cap. 6. n. 4. f. 309
- Agens ex contractu tenetur adimplere contenta in eo, cap. 48. n. 6. 113
- Et debet in eo esse nominatus ibi nu. 8. 114
- Et plura alia requisita ante executionem instrumenti, ibi.
- Agens via ordinaria censetur renunciare extraordinaria, & executioni, num. 1. § 4. 360
- Aggravatoria cum brachio seculari. 415.
- Aggravatoria, & interdicta quomodo conceduntur, cap. 31. nu. 15. 177
- Et differentia inter excommunicationem, & interdictum, ibi nu. 14
- Appellatio ab excessiva liquidatione admittitur ad effectum suspensionis, cap. 27. nu. 24. 70
- Et quod duo tantum sententiae sufficiunt, ibi. nu. 25. 71
- Et quomodo appellatio fiat, ibi n. 26
- Appellatio quando non conceditur a decreto mandati de manutendo, cap. 7. num. 11. 181
- Appellatio denegatur actori in iudicio possessori succumbenti, ca. 8. num. 22. fol. 185
- Appellatio usque ad quam summam conceditur, cap. 12. n. 11. § 12. fol. 198. § 199
- Appellatio conceditur sequestratario condemnato, eodem cap. nu. 15. 199
- Secus si sequestratarius debitor sit vigore ob. cam. & processus faciendus, ibi, num. 17
- Appellatio non admittitur a decretis mandatorum quae fiunt contra mer. vigore cedularum de positarum, seu litterarum cambij, cap. 21. nu. 2. 220
- Secus in alijs cedulis, ibi, n. 3.
- Appellatio unius prodest alteri habenti causam communem, c. 24. nu. 16. 245
- Et ibi plura de prorogatione fatalium, & prosecutione appellationis. 250
- Appellatio non recipitur ab executione, cap. 25. n. 17. 251
- Secus a pronuncia de executione, ibi nu. 18.
- Et quod pronuncia illius desertionis necessaria non est, ibi nu. 20
- Et plura alia de appellationibus. cap. 34. 266
- Appellatus potest appellantiem citare per contradictas, & quando, cap. 25. nu. 27. 253
- Et ibi aliqua alia de executione rei indicatae, ibi, n. 28. § 29
- Appellatio a sententia licet conditionali, tamen infra decendum interponenda est, cap. 29. n. 1. 260
- Appellatio a sententia interlocutoria quando valeat, & quae dicitur interlocutoria, eod. cap. nu. 3. fol. 260. § 261

- Appellatio non admittitur a sententia decreta per iuramentum lris decisivum, cap. 39. n. 2. 277
- Appellatio admittitur a sententia de evadendo, & quare, cap. 45. nu. 2. 287
- Et modus procedendi ad evaditionem, cap. 40. n. 1. 286
- Apposuitio manus Iudicis i Broliario, cuiusque notarij, & quare, cap. 5. num. 5. & 6. 8
- Articuli positive non autem interrogative sunt, cap. 13. n. 2. 205
- Et aliqua alia de modo citandi pro habenda illorum responsione cap. 40. n. 23. 24. 25. 206
- Reliqua de responsione articulo rum, & reuocatione responsionis habes ibi, num. 12. 13. & 14. fol. 203
- Et aliqua alia in c. 32. 264
- Et de illorum impertinentia in cap. 14. nu. 3. 18
- Articuli seruiunt loco libelli, c. 21. nu. 6. 231
- Articuli dandi sunt in actis, cap. 32. nu. 1. cum sequen. 264
- Asscuratio davis, quomodo fiat, c. 35. nu. 8. 270
- Audientia corradictarum quid sit et plura de citationibus per contradictas, & edictum publicum, c. 45. nu. 5. & sequen. fol. 105. & 106
- Auditor Camerae solus est concessor termini mensis ad solvendum cap. 28. nu. 6. 72
- Auditor Camerae quo pacto reuocat inhibitiones debitoribus in non suo tribunali concessis, ibi n. 7. 74
- Auditor Camerae reponit appellan- tem quandocumque in causis
- executionis, cap. 53. 712
- Et etiam a decretis diffinitivis in causis ordinarijs, ibi num. 5. 711
- Modo non fuerit pronunciatum per cedula in scriptis latam, ibi nu. 7. 712
- Auditor Camerae quarum causarum sit Iudex competens, c. 12. num. 1. usque ad n. 7. 198
- Auditor Cam. concedit monitoria per edictum pub. cap. 16. n. 2. 219
- & quarum literarum Apostolicarum sit exequutor, cap. 40. nu. 2. & 3. 220
- Auditor Camerae est Iudex competens quarumcunque appellationum, cap. 25. nu. 1. 243
- Auditor Camerae est Iudex exequutor quarumcunque sententiarum in Rom. Cur. litarum, cap. 31. nu. 2. 263
- Auditor Camerae decernit monitoria contra quoscunque vigore Bullae Eugenianae, & literarum Apostolicarum, seruata semper forma sacri Concilij Tridentini, cap. eod. nu. 5. eod. fol. 263
- Auditor Camerae quomodo appellanti mandat pignora restitui, et appellan-tem absoluit. cap. 7. num. 31. 320
- Auditor Camerae quomodo ad executionem literarum Apostolicarum procedit, cap. 12. nu. 5. 346
- Auditor Camerae non exequitur sententias extra Roman. Cur. latis nisi vigore commissionis. cap. 13. nu. 3. 348
- Et quando aliquando illarum executio conceditur, & quando denegatur, ibi num. 4. 348

<p>Auocatio possessionis, quæ inter partes contenditur, quomodo à Iudice fiat, cap. 5. nu. 6</p>	<p>170</p>
B	
<p>Bachium seculare, quod hodie mandatum executiuum dicitur, cap. 3. n. 6</p>	<p>6</p>
<p>Breuias Apostolica duplici forma conceduntur, c. 7. n. 2</p>	<p>311</p>
<p>Et plura alia de illorum processibus, ibi, cum sequen.</p>	<p></p>
C	
<p>Cancellaria Apostolica organum est Papæ, c. 4. nu. 3 fol.</p>	<p>305</p>
<p>Capitulum per nominationem intrusi non liberatur, cap. 7. num. 29</p>	<p>320</p>
<p>Casus obitus in societatibus exceptus, cap. 18. num. 1. & seq. fol. 24. &</p>	<p>25</p>
<p>Cassatio instrumenti ex decreto Iudicis quomodo fiat, cap. 23. el. primo, n. 9. 10. & 11</p>	<p>235</p>
<p>Causa appellationis quando non dicitur legitime deuoluta ad Ro. Cu. cap. 24. nu. 13</p>	<p>245</p>
<p>Causa summaria qua dicatur, c. 30 num. 4</p>	<p>262</p>
<p>Cautiones que iudicialiter datur, Notarij periculo recipiuntur, cap. 23. el. 1. n. 6</p>	<p>234</p>
<p>Et quando notarius non teneatur, ibi.</p>	<p></p>
<p>Cautio fideiussoria an expiret, lata prima sententia, cap. 23. el. 2. num. 8</p>	<p>240</p>
<p>Cauens de stando iuri coram Indi-</p>	<p></p>
<p>ce incompetente potest declinare forum, eod. cap. ibi.</p>	<p></p>
<p>Cautio quomodo præstatur à creditoribus in causis discussion. c. 16. n. 4</p>	<p>354</p>
<p>Cedens quando post cessionem possum agere, & exigere, c. 48. nu. 14</p>	<p>116</p>
<p>Cedula suspensionis petitorij, c. 11 post num. 5</p>	<p>152</p>
<p>Ceduloni excommunicationis formula cap. 3. num. 3</p>	<p>6</p>
<p>Cedulonus aggrauatoria, ibi nu. 5 eodem fol.</p>	<p></p>
<p>Censuræ non relaxantur nisi præuio decreto Iudicis, cap. 5. nu. 1. fol.</p>	<p>8</p>
<p>Censuræ plus debito relaxata, reuocantur in totum, cap. 37. nu. 3</p>	<p>88</p>
<p>Censuræ nõ dantur iudicio inchoato cum procuratore, cap. 19. num. 3</p>	<p>228</p>
<p>Census quid sit, & quare inuentus, & quare Pius Quintus nouum creandi censum modum inuenit, cap. 29. n. 1. 2. & 3</p>	<p>49</p>
<p>Et illius formula, c. 25. u. 1. cum seq. fol. 50. vsque ad 54</p>	<p></p>
<p>Census nõ dicitur extinctus pro restitutione sortis principalis loco damnorum, & interesse, num. 3</p>	<p>89</p>
<p>Census non est extinctus, nisi constet de legitima disdicta, nu. 1. & 3.</p>	<p>61</p>
<p>Circuius est euitandus, cap. 5. num. 2</p>	<p>171</p>
<p>Citatio debet præcedere depositum ad hoc, vt census extinguatur, num. 1. & 3. eodem fol.</p>	<p></p>
<p>Citationes que præmittuntur pro</p>	<p></p>

exequutione oblig. cam. in cu. celebrat. cap. 32. num. 1. cum sequen. fol. 77. &	78	24. & 25. fol.	206
Citationes quæ fiunt in processu obl. extra curiam celebratur contra debitores presentes, cap. 34. num. 1. cum sequen. fol. eodem.		Citatio nulla nullum producit effectum, cap. 16. num. 10. fol.	221
Citatio contra debitorem petentem calculari, cap. 33. num. 14.	83	Citatio nulla convalidatur per comparationem citati, cap. eodem, num. 9. eodem fol.	
Citatio prima super calculo faciendâ, cap. 35. num. 1.	84	Et ibi plura de citationibus, nu. 10.	
Et plura alia de calculis faciendis inter colluigantes, ibi.		11. & 13. fol. 221. &	222
Citatio pro obtinendo mandatum de deliberando, ca. 43. num. 1.	99	Citatio ad videndum taxari interesse, & ad sententiam, cap. 18. num. 13. fol.	225
Citatio A. C. per illius obitum, vel assumptionem ad Cardinalatum non expirat, ca. 46. nu. 1.	110	Citationes faciendæ tam in curia, quam extra, & aliqua alia de admissione iurium, cap. 41. num. 1.	279
Citatione, vel monitorio ante creditoris obitum exequuto, & reproductio non est opus nova citatione seu monitorio, & quare, cap. 47. num. 1. 2. & 3.	111	Citatio per exequutionem ob. cam. extra cu. fol.	387
Et plura alia de citationibus, tam ordinarijs, quam commissarijs, & illarum exequutionibus, ac relationibus, cap. 51.	119	Et de citatione ad dicendum contra commissionem, & seruatione termini ad dicendum contra, c. 42.	280
Citationes necessariæ pro deputatione curatoris, ca. 54. num. 1.	124	Et, quod ea sufficiat ad firmandam iurisdictionem in terminis substantialibus fol.	281
Et plura alia requisita circa dictam curatoris deputationem, ibi, num. 2. fol. 124. cum sequen.		Citationes, quæ fiunt in processu diuisionis bonorum, & alia circa hunc articulum, & modum procedendi, cap. 43. num. 2. & 3. fol. 283. &	284
Citatio pro exequutione clausulæ constituti, cap. 57. num. 1. fol.	134	Citationes, quæ præmittuntur pro exequutione literarum compulsorium, & remissorium, cap. 14. nu. 1. cum sequen.	350
Et plura alia circa illius exequutionem, ibi, num. 2. & sequen.		Citatio cum inibitione vigore appellationis	476
Et plura alia de citationibus impressis, quæ fiunt extra cu. cap. 57. num. 14. fol.	138	Alia	497
Citationes, quæ fiunt in causis ordinarijs à 20. duc. & c. supra, cap. 13. nu.		Clausula apponenda in actu signationis testamenti in scriptis, ca. 56. num. 3.	133
		Clausula sine præiudicio legitime exequutionis, & si quid exequendum fuerit, & illarum importantia, & differentia, c. 27. n. 4.	66
		& cap. 21. post n. 3.	231

<i>Clausula summaria, & manu regia quid importat, cap. eod. num. 5. eo- dem fol.</i>	265
<i>Clausula annullatiua formam inducit, quæ non omittitur, cap. 4. num. 3. fol.</i>	305
<i>Clausula se fore grauatam senserit in monitorio vigore breuis videtur eui- tanda, cap. 7. num. 3.</i>	312
<i>Clausula absque vitio spolij intel- tus, num. 6.</i>	330
<i>Clausula apponenda in fine monitorij, & utilitas, quæ ex eis habetur, cap. 17. num. 1.</i>	355
<i>Commisso quando sit redimenda à ban- co cursorum, cap. 25. numero 11. fol.</i>	250
<i>Et quo ad illius præsentationem tem- pus vacantiarum non habetur in consideratione, eodem cap. nu. 12. fol. eod.</i>	
<i>Et quod fatalia interim non cur- runt, ibi, num. 13.</i>	
<i>Commisso sanatoria nullitatis exam. te- stium, cap. 30 num. 1.</i>	261
<i>Commisso, vt litteræ insertæ afficiant, ac si originaliter præsentarentur, ca. 11. num. 8.</i>	295
<i>Compulsoria generalis</i>	445
<i>Compulsoria specialis</i>	448
<i>Consensus mutuus requiritur in con- tractu societatis, cap. 15. n. 4.</i>	20
<i>Constitutum, & præcarium quomodo exercetur contra tertium possessorem, c. 17. n. 9</i>	135
<i>Constitutarius habet remedium posses- sorium recuperandæ, ibi num. 10. fol.</i>	137
<i>Constitutum est minoris efficaciam præ- carium, & quare, ca. eodem, nu. 11. fol. eodem.</i>	
<i>Constitutum an lapsu temporis habeat- ur pro derelicto, ca. 33. num. 1. fol.</i>	265
<i>Constitutio actoris, cap. 21. num. 1. fol.</i>	369
<i>Et non potest constitui à tutore an- te litis contestationem, ibi n. 2.</i>	
<i>Consuetudo non inducitur, & senten- tijs difformibus, n. 20</i>	42
<i>Consuetudo non suffragatur in materia usurarum, nu. 21. eod. fol.</i>	
<i>Consuetudo concedendi monitoria cum insertione litterarum, ca. 11. nu. 7. fol.</i>	294
<i>Consules vniuersitatis possunt capi pro illius debitis, & quare, cap. 36. 87</i>	87
<i>Consuetudo ab alleganti debet probari, num. 2. & 3.</i>	358
<i>Consuetudo loci attenditur in consecutio- ne inuentarij, cap. 22. nu. 4.</i>	370
<i>Contractum impugnans ex eo iuuare non potest, cap. 35. num. 1. in fine fol.</i>	86
<i>Creditor societatis si moritur intra tempus disiectæ pecuniæ sunt su- perlucratæ, capitulo 15. numero 1. fol.</i>	19
<i>Creditor in pignore conuenionali ha- bet ciuilem, & naturalem pos- sessionem, capitulo 42. num. 16. fol.</i>	97
<i>Et habet interdictum vti possidetis, ibi, num. 17.</i>	
<i>Et in hoc pignore dicitur procura- tor debitoris, ibi, num. 18.</i>	
<i>Creditor ad cuius instantiam bona sub- stantur non tenetur de euictione, ibi, num. 15. fol. 101 & 354</i>	354
<i>Et quid creditor tenetur verifica- re, ibi.</i>	
<i>Et ibi aliqua alia de vëditiõne officij.</i>	

Creditor primus comparens ante perse-
ctam executionem quando eam im-
pediat, cap. 44. num. 1. 102

Ei quod post perfectam executio-
nem non nisi iudicio ordinario aget,
ibi, num. 3.

Creditor qui vigore mandati execu-
tioni facit se inmitti in possessionem
bonorum male agit, cap. 44. num. 6.
fol. 103

Creditor non tenetur facere generalem
quietantiam, cap. 11. nu. 40. 159

Creditor satisfacto vigore remedij sal-
utiani interdicti amplius ad eum non
pertinet, num. 3. 176

Et quam plura alia de saluiano in-
terdicto, ca. 11. num. 8. cum sequen-
fol. 152

Cura data in testamento confirmatio
fol. 375

Cura, quæ datur ventri, cap. 24. nu. 1.
fol. 376

Cura quæ datur bonis fil. fam. 377

Curatoris, & actoris ad litis deputatio,
& plura alia de deputatione curato-
rum minorum furiosi bonorum mer-
decocti, & aliorum, cap. 25. per to-
tum 378

Et in cap. 26. & cap. 27. fol. 382.

& 383

D

Debitoris, vel creditoris persona
mutata citatio executionem
præcedit, cap. 27. num. 2. fol. 64. &
fol. 105

Quæ sufficit eam fieri domi dimissa
cop. hæredum, ibi, num. 3.

Debitor citatur ad cauendum de sol-
uendo in fine termini an cauere

tenetur, capitulo 28. numero 19.
fol. 73

Debitor ubi possit conueniri, cap. 60.
num. 1. 144

Debitor quando excusatur à mora, ibi,
num. 2. 145

Debitor condemnato statim contra-
ctum committitur executio, cap.
15. num. 30. 253

Decisio Rotæ in articulo præscriptionis
actionis spoliij 130

Aliæ in materia societatum à fol.
35. vsque ad 46.

Aliæ quatuor decisiones Rotæ in
materia census à fol. 55. vsque ad
60.

Aliæ decisio Rotæ circa nullitatem
contractus minoris 140

Declaratio viduis proficua, ca. 55. n. 9.
fol. 119

Declaratoria non conceditur nisi prius
legitime intimatis litteris, & quare,
cap. 11. num. 11. 296

Et quomodo proceditur litteris non
intimatis, ibi 297

Declaratio super executione littera-
rum reservation. pension. ibi eodem
fol. 297

Declaratoria instrumentum contra,
cap. vel vniuersitatem, cap. 10.
fol. 341

Declaratoria quando datur etiam pro
expensis 343

Et quod dimissio verbalis non excu-
sat condemnatum, ibi,

Decreta diffinitiu in scriptis fiunt,
cap. 5. num. 3. 8

Decretum, quod abstineatur à fulmina-
tione censurarum, c. 8. n. 1. 70

Et quomodo ad eas sit proceden-
dum, ibi num. 2. eodem fol.

Decreta in exequutiis quoad Iudicem nunquam transeunt in iudicatum, cap. 53. num. 2.	121	Dotis repetitio dissoluto matrimonio, & illius processus, eodem capitulo fol.	269
Deliberatio pignorum fit in presenti pe- cunia, cap. 43. num. 16.	101	E cclēsia haeres instituta tenetur de proprio non confecto inventario, cap. 45. num. 15.	108
Depositiū non integrum nullius est ef- fectus, num. 13.	63	Est tamen in integrum restituenda, ibi, in fine	109
Differentia exequutionis obligation. ce- lebrat. in curia, & extra eam, cap. 6. num. 1.	9	Empior census non potest cogere ven- ditorem post bimestre nisi facta ab eo noua distinctio, n. 9	62
Dilatio conceditur debitori comparen- ti, & solutionem alleganti, cap. 31. num. 5.	75	Empiorem non reperiri, vel iustum pretium non offerri paria sunt, cap. 44. num. 5.	103
Dilationē pendente officium iudicis con- quiescit, ibi, num. 6.	103	Exceptio non numerata pecuniae non admittitur ad probandum, secus si est probata, c. 14. nu. 3	17
Dilatio ad partes quando fit conceden- da, cap. 59. num. 1.	143	Exceptio requirens altiore indagati- onem, quae dicatur, cap. 34. nu. 14 in fine	83
Dilatio conceditur procuratori gene- raliter constituto, cap. 19. num. 2. fol.	227	Exceptio excusationis principalis de- bitoris, quando fit opponenda à fideiussore, cap. 23. et secundo, num. 9	241
Secus procuratori speciali, ibi, num. 4.	227	Exceptio rei quando non admittitur ad impediendam exequutionem litem- rarum Apostolicarum, cap. 12. num. 6.	346
Dilationes in exequutiis non concedun- tur, cap. 7. num. 33.	321	Excommunicatio quomodo, & quan- do conceditur contra debitores, ca. 31. n. 7	76
Et quando conceduntur, ibi, nu. 34.	321	Excommunicatio contra Episcopos, Prae- latos, et magnates, non conceditur in curia, nisi de mandato Papae, ibi, n. 11	111
Et ibi, num. 36. differentia inter Iu- dicem, & exequutorem.	321	Et quomodo extra cu. concedatur, ibi, n. 12. eod. fol. &	415
Dies termini ad appellandum non com- putatur in termino, cap. 34. in fine fol.	285	Excommunicatio non conceditur con- tra inopes debitores, c. 33. n. 2.	78
Disiecta societatis quomodo debet inti- mari, & illius forma, cap. 16. num. 1. & 2.	20	Secus contra dolosos debitores, ibi.	78
Et plura alia de disiecta societatis in cap. 16. num. 3. & seq.	21		Ex-
Et plures alij modi dissoluenti socie- tates, cap. 17. num. 1. cum sequen- fol.	22. & 23		
Dominium bonorum dotalium post mor- tem viri reuertitur ad uxorem, cap. 35. num. 4.	270		

I N D E X . I

<p><i>Excommunicandus est personaliter citandus, eodem cap. numero 3. fol. 79</i></p> <p><i>Et quando debitor excommunicari possit nulla monitione precedente, eodem capitulo num. quarto, eodem fol.</i></p> <p><i>Excommunicatio conceditur etiam pro incerta summa, cap. 7. num. 27. fol. 319</i></p> <p><i>Et quando conceditur contra canonicos tanquam singulares. cap. cod. post num. 28 320</i></p> <p><i>Exequutio obligationis Cam. pro interesse de sui natura liquido datur, c. 38 90</i></p> <p><i>Exequutio oblig. quarantigiata, & illius processus, c. 39 92</i></p> <p><i>Exequutoriales Rotæ antiquitus exequiebantur nullo precedente monitorio, contrarium hodie servatur, c. 13. n. 1. & 2. 348</i></p> <p><i>& aliæ contra intrusum. 480</i></p> <p><i>Exequutio fieri potest in bonis alienatis lite pendente, cap. 44. num. 7. fol. 104</i></p> <p><i>Exequutoribus creditur in concernentibus eorum officium, 76</i></p> <p><i>De exequutione facienda in nomine debitoris, cap. 58. num. 4. in ver. iam diximus. 142</i></p> <p><i>De exequutione facienda contra obligatum precise ad factum ad impl. dicto cap. 58. num. 3. vers. rerum. fol. 141</i></p> <p><i>Exhibitionis iudicium contra quem intentatur, c. 18. n. 1 224</i></p> <p><i>Et plura alia de modo procedendi in hoc exhibitionis iudicio, ibi, vsq; ad nu. 9. cod. fol.</i></p> <p><i>Existens in quasi possessione exigendi</i></p>	<p><i>pensionem agit. literis non expeditis, ca. 3. n. 1. 298</i></p> <p><i>Experientia est rerum magistra, cap. 1. num. 1 2</i></p> <p><i>Expensa quæ debentur iure actionis debentur etiam nulla de eis facta condemnatione, cap. 15. post num. 12. 219</i></p> <p><i>Expensarum condemnatio, & illarum taxatio, ac processus desuper facien. ac plura de eisdem expen. cap. 44. nu. 1. & seq. fol. 284. & 285.</i></p> <p><i>Extensio formæ Camera, cap. 6. nu. 2. fol. 9</i></p> <p><i>& quod necessaria est pro validitate processus, ibi n. 3 9</i></p> <p><i>Expulsus à possessione beneficij, qualiter sit restituendus, num. 1. 329</i></p> <p><i>Extensionis formæ camerae decretum necessarium ante illius exequutionem, cap. 29. 74</i></p> <p><i>Cuius extensio non fit cum iuramento, si ibi non est appositum, ut ibi in fine.</i></p> <p><i>Extensio clausulae &c. quomodo sit facienda si notarius est mortuus, c. 40. num. 3 93</i></p> <p><i>Et quando notarius corriget errata, num. 4. ibi, eodem fol.</i></p>
--	---

F

<p>F <i>Atalia unde dicantur, & quare, cap. 25. nu. 2 248</i></p> <p><i>Et plura alia de exequutione rei iudicata, ibi num. 2. vsque ad n. 10. fol. 248. 249. & 250</i></p> <p><i>Fideicommissario quando remedium l. fi. C. de edict. Dni. Aar. tolli. n. 8. cap. 5 170</i></p>	
---	--

- Et complura alia in hoc remedio requisita, ibid.
- Fideicommissario vniuersali competit actio hypothecaria, eod. cap. n. 9. eod. fol.
- Et competit etiam Sal. interdictum, ibi. 172
- Fideiussor quando non dicatur idoneus, licet diues sit, c. 23. el. 1. n. 7 235
- Fideiussor in forma depositi obligatus opponit exceptionem nullitatis, cap. 23. el. 2. num. 8. fol. eod.
- Fideiussor de representando reum, quo casu liberetur, cap. 23. el. 2. n. 10.
- ¶ II 241
- Fideiussor in quibus casibus agit contra principalem antequam soluat, cap. 48. num. 13.
- Filijs habentibus matrem in tutricem, non potest dari tutor, sed curator, num. 1.
- Et quando constitutio tutoris valida sit, ibi num. 6. eod. fol.
- Formula obligationum Cameralium antiquitus magis vsu recepta. c. 2. n. 1. fol. 4. ¶ n. 2 5
- Formula vetus subscriptionis Iudicis, c. 5. num. 2
- Formula oblig. cam. ex reformation. Pij Papæ V. adinuente, c. 9 11
- Formula cam oblig. quæ nunc sunt vsu receptæ, cap. 10 12
- Formula executionis mandati factæ super domo, c. 41. n. 9 95
- Formula mandati de associando, c. 57. num. 4 135
- Alia executionis illius, ibi, num. 161. num. 6. cum recognitione inquilini, ibi n. 7
- Formula monitoriorum in curia, in triplici remedio possessorio, cap. 1. num. 1. cum sequen. 147
- Fructus non debentur post vend. officij, n. 1 36
- Et plura alia de fructibus non exigendis post vend. officij, ibi nu. 6. ¶ sequen. 37
- Fructus non debentur post susceptum mandatum pro restitutione sortis principalis, nu. 2 56
- Et quare, ibi num. 3. ¶ seq.
- Fructus dotis deseruiunt pro oneribus matrimoniorum. c. 36. nu. 7 270
- G
- Graduatio quomodo fiat in causis discussionis bonorum, cap. 16. num. 12 354
- Gravamine iustificato in iudicio interlocutorio deuoluitur tota causa ad Indicem appellationis, c. 24. n. 11 fol. 244
- Non grauetur, quomodo, ¶ quando concedatur, c. 27. n. 21 ¶ 22 69
- H
- Hæres qui simpliciter hæreditatem accepit realiter, ¶ personaliter conuenitur, cap. 45. n. 12 fol. 108
- Hæres cum beneficio l. ¶ inuentarij, de illius consecutione legitime docere debet, alias tenetur de proprio, ibi n. 17 109
- Et in alio etiam casu, in quo tenetur de proprio, ibi nu. 16. eod. fol. ¶ n. 17. in fine. 110
- Hæres, ¶ de iunctus vna, ¶ eadem persona censentur, c. 47. n. 4 112
- Hæres debitoris non conuenitur intra

tempus conficiendi inuentarium, ca. 55. nu. 7	128
Secus si non opponatur ante litem contestatam, & quando lis dicitur contestata, ibi dicto n. 7. & 8	129
Et an dictus hæres pendente dicto termino possit alios conuenire, ibi d. num. 8	
Hæres hæredis dicitur hæres primi testatoris, cap. 4. num. 6	167
Requisita ad hoc, ut quis dicatur legitimus contradictor, ibi eod. fol.	
Hæres cum beneficio l. & inuentarij quo casu tenetur de proprio, cap. 45. in fine.	110
Hypotheca præscribitur spatio decennij contra tertium possessorem, ca. 3. num. 1	159

I

I gnorantia facti fallit etiam prudentes, c. 1. n. 5	2
Ignorantia venditionis officij non operatur, quod societas duret, num. 4. fol.	36
Ignorans quis sit hæres, agit contra bonorum possessores, cap. 23. cl. 1. nu. 14	237
Inhibitio A. C. in curia	496
Inhibitio vigore litis pendentiæ extra cur.	422
Institutio beneficij quando spectat ad Cap.	330
Instrumentum quarantigiatum habet viam, cap. 39. n. 1. & 2	91
Secus si tale instrumentum sit aliquo modo effuscatum, ibi n. 3	92
Instrumentum iuratum non habet executionem paratam, ibi num. 4. eodem fol.	

Instrumentum si habet aliquam dubietatem, & notarius superuivuit fitur illius declarationi, cap. 40. num. 1	93
Instrumenta qualia debent esse exequenda, cap. 48. num. 4. vsque ad num. 10.	113. & 114
Instrumentum declaratum nullum per sententiam non exequitur, & quando exequitur. vide decisionem de qua in fol.	363
Instrumentum remissoria cum illius rotulo, 400. &	401
Aliud prorogationis termini remissoria.	401
Aliud responsionis ad articulos, fol.	402
Aliud admissionis per procuratorē, fol.	402
Aliud prorogationis termini ad cōparend.	402
Aliud sententiæ diffinitivæ.	403
Aliud sententiæ declaratorie,	403
Aliud simile.	404
Aliud subdelegationis Iudicis, fol.	407
Aliud reintrusionis in pristinas censuras.	408
Aliud appellationis, eod. fol.	
Aliud repositionis	409
Aliud remissionis causæ, eod. fol.	
Aliud reuocationis sequestri.	409
Aliud reuocationis executionis.	410
Aliud examinis testium	410
Aliud attestacionis vitæ.	411
Aliud simile per testes	411
Aliud iniuriam litis, fol. eod.	
Aliud extensionis obligat. camera- lis,	412
Aliud citationis reassumptionis cau- sæ.	425

<i>Aliud deputationis curatoris.</i>	431	<i>Iudicio medici recurrendum est an infirmitas sit periculosa, numer.</i>	6.
<i>Aliud deputationis commissarij,</i>		<i>fol.</i>	46
<i>fol.</i>	433	<i>Iudex ordinarius quando efficiatur Iudex delegatus, cap. 24. post num.</i>	16.
<i>Aliud transumpti instrumentorum per A. C.</i>	434		246
<i>Aliud literarum Apostolicarum,</i>		<i>Iudex parte petente in primis pronunciat super nullitate, cap. 27. numero 5</i>	258
<i>fol.</i>	436		227
<i>Aliud in forma vidimus, fol. eod.</i>		<i>Iudicium potest inchoari cum procuratore generaliter constituto, cap. 19. num. 1</i>	227
<i>Aliud per notarium.</i>	437	<i>Iura non recognita remanent tanquam scartafacia, cap. 34. num. 7, fol.</i>	81
<i>Interdictum quorum bonorum, & illius effectus, cap. 4. n. 1</i>	166	<i>Secus parte non opponente, ca. 15. fol.</i>	352
<i>Et aliqua alia de illius processu, ibi.</i>		<i>Iuramentum est transitorium ad heredes quoad illius observantiam, ca. 45. num. 14.</i>	108
<i>Interdictum quorum legatorum competit etiam heredi, & quando, cap. 6. num. 1</i>	177	<i>Secus quo ad poenam periurij, & censurarum, ibi.</i>	
<i>Et aliqua alia de interdicto, quorum legatorum, ibi.</i>		<i>Iuramentum calumnie debet praestari etiam procuratore, & advocatione, & plura alia de eodem iuramento, cap. 49. num. 2. 3. & 4</i>	143
<i>Interdictum unde vi, cui detur, cap. 8. num. 2</i>	182	<i>Et quando dicitur sufficienter praestitum, ibi num. 5</i>	144
<i>Interdictum generale.</i>	440	<i>Iuramenta testium quomodo sint recipienda, cap. 30. n. 1</i>	261
<i>Interdictum speciale.</i>	444	<i>Iuramentum litis decisivum qualiter intelligitur fieri, cap. 39. num. 1. fol.</i>	277
<i>Intimatio cessionis per contradiclas fit pro fideiussore, secus pro tertio non obligato, cap. 48. num. 12. fol.</i>	115	<i>Iurisdictio delegata derogat ordinariae iurisditioni, c. 24. n. 17</i>	246
<i>Intimatio mandati procurae, quando est parti facienda, cap. 3. numer. 20</i>	302	<i>Iuribus extractis parte non citata quando fides adhibeatur, ca. 15. num. 1. & 11. fol.</i>	352
<i>Inventarium tutorum, & illorum, requisita, cap. 12. num. 2. & 3. fol.</i>	370	<i>Iura non dicuntur esse de actis nisi praemissa citatione ad dicendum contra, cap. 14.</i>	353
<i>Aliud Baldi de Perusio, cap. 23. nu. 11</i>	371		
<i>Iudex apponit manum in broliardo cuiuslibet notarij in quolibet die iuridico, & quare id faciat, ca. 33. num. 5</i>	79		
<i>Iudex ordinarius quomodo cognoscatur a iudice delegato, cap. 53. numero 4</i>	122		

I N D E X . I

- Aliqua alia de iurium, & articulo-
rum admissione, cap. 15. num. 4.
fol. 352*
- Iurium recognitio quando debet præce-
dere sententiam, cap. 7. num. 8.
fol. 313*
- Iurisdictio Iudicis ordinarij per mor-
tem Papæ non expirat, cap. 47. nu.
7. 112*
- Iustificato grauamine in iudicio interlo-
quutorio rota causa deuoluitur ad Iu-
dicem appellationis, c. 24. n. 11. 244*
- L**
- L***egatarius capit legatum de manu
heredis, c. 6. nu. 2. 177*
- Legitimatio personarum facta in vno iu-
dicio prodest etiam in alijs, cap. 45.
post num. 3. 105*
- Legitimatio personarum in iudicio ordi-
nario requiritur etiam parte non op-
ponente, cap. eod. n. 4. eod. fol.*
- Aliqua alia respicientia legitimatio-
nem personarum, ibi, eodem num.*
- Legitimus contradictor quis dicatur, c.
4. post num. 6. 167*
- Libellus non requiritur in causis sum-
marijs, cap. 5. nu. 4. 8*
- Licitorum, licet impune penitere, cap.
43. num. 10. 100*
- Cum remedio, quod non possu peni-
tere, ibi.*
- Lis dicitur introducta per impetratio-
nem citationis, & illius decretum
respectu impetrantis, c. 47. n. 5. 112*
- Litteræ Apostolicæ non dicuntur expe-
ditæ nisi postquam sunt plumbatæ,
c. ap. 4. num. 5. 306*
- Litteræ compulsoriales qualiter decer-
nantur, cap. 7. n. 43. 324*
- Differentia inter compulsoriales ge-
nerales, & spirituales, ibi, nu-
mero 44*
- M**
- M***ale captus an sit liberandus, vel
confirmandus, cap. 15. nu. 10.
& 11. 217*
- Maior natu tenetur facere partes in dē-
uisione, c. 43. n. 1. 283*
- Secus si minor diu administravit.*
- Mandatum pro summa indebita obtin-
tum substatetur pro summa debita,
sed non pro expensis, c. 37. n. 4. 89*
- Plures casus quibus mandata ex ca-
pitæ nullitatis reuocantur, ca. eodem
num. 5. fol. eodem.*
- Mandata exequutiuia per quoscunque
exequutores exequi possunt, cap. 41.
num. 1*
- Hodie iudices aliter sentiunt, ibi.*
- Et plura alia de reabibus, & perso-
nalibus exequutionibus, ibi, num. 4.
& sequen. fol. 94. & 95.*
- Mandatum de deliberandis pignoribus
& officium, c. 43. n. 13. & 14. fol.
100. & 101.*
- Mandatum conceditur fideiussori con-
tra confideiussorem vigore cessionis
dempta illius rata, c. 48. n. 11. 114*
- Mandata exequutiuia in vim Cam. obl.
in Curia Capitolij, et Vicar. aliquā-
do extra cu. relaxantur, c. 50. n. 1. 117*
- Mandata hac nequeunt exira Urbem pl-
tra quadragesimū ab ea lapidē exe-
qui, & quare, eod. c. n. 2. eod. fol.*
- Pro exequutione huiusmodi manda-
torum, quenam citatio coram A.
C. sit facienda, ibi n. 3.*
- Mandatorum hanc exequutionem
A.C.*

I N D E X . I

- A. C. interdum negat, & novus processus requiritur, ibi n. 4* 118
- Mandatum pro fructibus decursis datur parte non opponente, secus parte opponente, cap. 53. nu. 1. & 2. fol. 120. &* 121
- Mandatum vigore sententiæ latae in Saluiano interdicto, c. 2. n. 31* 157
- Et quò illud exequitur, ibi num. 32*
- Mandatum de immitendo vigore remed. l. fin. C. de edict. Diui Adr. toll. c. 5. n. 1* 168
- Mandatum de manutenendo in cu. c. 7 nu. 3* 179
- Et plura alia requisita in hoc iudicio retinendi circa modum procedendi, c. 7. n. 3. & seq. 179* 181
- Mandatum de manutenendo tuetur possessorem, etiam si civiliter tantum possideat, c. 7. n. 10* 180
- Et in decisione Rotæ,* 363
- Mandata suspicionis fugæ, qualiter concedantur. Et plura de illorum concessione, num. 1. vsque ad 8. cap. 13. el. secundo, fol. 238. 239. & 240*
- Mandatum procuræ quancumq; pro ducitur parte non opponente, cap. 27. n. 1.* 257
- Mandatum decretum cum iniminatione si de ea non apparet, nullum est cum omnibus inde sequuntis, cap. 29. n. 2. fol.* 260
- Mandatum de deliberando pignora in executione ablata, cap. 43. nu. 13. fol.* 100
- Mandatum de deliberando officium, c. eodem, nu. 14* 101
- Mandatum si est relaxatum cum iniminatione, si de ea non constet, est nullum cum omnibus inde sequuntis, n. 4. fol.* 358
- Mandatum contra bona per tertium possessa, quando non exequitur, n. 1. fol.* 359
- Mandatum relaxatum pro summa debita nõ substatinetur etiam pro summa debita, & reuocatur cum omnibus inde sequuntis, vt in decisione Rotæ, de qua in fol. 361. ex deductis in ea, à n. 1. vsque ad vlt.*
- Mater an sit admittenda ad curam filij, cap. 24. num. 2* 376
- Mandatum executiuum vigore oblationis.* 412
- Aliud loco censurarum* 413
- Duplicata mandatorum, ibi*
- Mandatum contra bona hereditaria. fol.* 414
- Mandatum executiuum cum excommunicatione in subsidium.* 415
- Et cedulonus in pede annotandus, ibi.*
- Et illius excommunicatio à mandato diuisa cum cedulone, eod. fol.*
- Mandatum de associando.* 416
- Aliud de consignando fructus sequestratos* 417
- Aliud de transportando* 418
- Aliud de manutenendo.*
- Aliud de reponendo in possessionem domus* 419
- Aliud post tres sententias latas. fol.* 420
- Aliud de immitendo vigore remedij l. fin. C. de edict. Diui Adri. toll. fol.* 421
- Aliud in quasi possessione exigendi pensionem* 427
- Aliud de immitendo in possessionem prouisum Apostolicum* 429
- Aliud simile cum declaratoria vigore sententiæ, & cedulono in pede scri-*

I N D E X.

scribendus, 477. §	479	Monitorium, & commissio habentur lo- co libelli, cap. 8. num. 11.	183
Mensis triginta est dierum, cap. 43. num. 6	99	Monitorium de respondendo articulis, et aliqua alia de responsione articulo- rum, c. 13. n. 12. cum seq.	203
Mercator cogitur libros exhibere, cap. 35. num. 5	85	Monitoria per edictum conceduntur ab A. C. eius ordinaria auctorita- te, c. 16. n. 1	219
Minor excluditur à beneficio restitui- tionis in integrum si iurat se maio- rem, cap. 58. num. 4	141	Et quomodo concedantur, ibi nu. 4. fol.	220
secus in cau. statuti urbis, ibi, nu. 5.		Et quomodo exequantur, ibi, num. 5. eod. fol. & fol. 8.	
Minor maior factus ratione doli, quan- docunque potest dicere de nullita- te eius obligationis, ibi n. 7.		Monitorium cum arresto quomodo reuo- cetur, c. 23. el primo, n. 12	236
Mobilia infra decem dies stabilia vé- ro, & officia infra mensem cum inti- matione deliberantur, cap. 43. nu. 2. fol.	99	Monitorium contra tutores suspectos, c. 37. n. 2.	275
Quæ intimationes quancunque ante expeditum mandatum reprodu- ci possunt, ibi n. 4		Et illius processus qui contra eos fit, ibi n. 3	276
Et quare hic terminus debitori con- ceditur, ibi n. 5		Et effectus illius sententiæ, ibi, n. 4. eod. fol.	
Mensis, triginta est dierum, ibi. Et plura alia in hoc processu delibe- rationis bonorum, ibi n. 6. 7. 10. 11. & 13.		Monitorium quod præmittitur contra successorem in beneficio pro solutio- ne pensionis, c. 2. n. 1	293
Monitorium vigore Saluiani interdi- cti cap. 1. nu. 5	147	Et quæ sint necessario verificanda, ibi, num. 1.	
Aliud de desistendo à molestijs in vrim remediij retinenda, cap. 1. nu. 7. fol.	147	Et quod insertio literarum sufficiat necessaria est commissio, ibi, n. 4	
Aliud in eodem iudicio pro exigen- tione pensionis, eodem cap. num. 8.	148	Et huius commissionis formula, ibi, num. 8.	
Aliud simile contra successorem in beneficio, eodem cap. n. 9. fol. eod.		Monitorium in iudicio exigendæ pen- sionis. contra successorem in benefi- cio, cap. 3. num. 3	298
Aliud ex remedio recuperandi eo- dem cap. num. 10. fol. eod.		Et plura de illius processu, ibi.	
Monitorium vigore interdicti quorum legatorum, c. 6. n. 3	177	Monitorium contra procuratorem de acceptando, vel refusing onus procuræ potius fit ex benignitate, quam necessitate, & quare, cap. 3. num. 10.	302
Et de clausula si quis, ibi.		Aliud de desistendo à molestijs ex- tra cur.	389
Aliud contra legatarium pro resti- tutione legati, c. 6. n. 5	178	Aliud pro solutione pensionis.	389

Aliud

I N D E X.

<i>Aliud super manutione possessionis exigen. pension.</i>	390	<i>Aliud ad personaliter comparen. contra insordescen- te in censuris.</i>	460
<i>Aliud de reddem. administration. fol.</i>	390	<i>Monitorium in curia pro petitione hereditatis delatae ab intestato</i>	461
<i>Aliud vigore Bullae Eugenianae fol.</i>	391	<i>Aliud in actione confessoria pro seruitutibus</i>	462
<i>Aliud pro executione litterarum collation. beneficij</i>	393	<i>Aliud in actione negatoria</i>	463
<i>Aliud pro obseruatione decreti Sacri Concilij Triden.</i>	394	<i>Aliud pro rescissione contractus lesiui</i>	464
<i>Aliud vigore sal. interdicti</i>	395	<i>Aliud pro subministracione alimentorum</i>	465
<i>Aliud super spolio</i>	395	<i>Aliud pro administrationis redditione titula</i>	465
<i>Aliud ad personaliter comparen. fol.</i>	396	<i>Aliud pro obseruantia pastorum fol.</i>	466
<i>Aliud pro libertatis donatae conseruatione fol. eodem.</i>		<i>Aliud pro restitutione pecuniarum cum arresto.</i>	466
<i>Aliud pro executione litterarum reuocationis priuilegiorum</i>	397	<i>Aliud in actione iniuriarum</i>	466
<i>Aliud vigore breuis de capien. possessionem nomine Camerae</i>	398	<i>Aliud de eximendo a fideiussione fol.</i>	467
<i>Aliud vigore breuis ad fauorem litterarum.</i>	400	<i>Aliud in actione reali</i>	468
<i>Aliud pro executione litterarum Apostolicarum, in forma dignum fol.</i>	425	<i>Aliud in actione hypoibecaria. fol.</i>	468
<i>Aliud in vim Bullae Alexandrinae fol.</i>	438	<i>Aliud pro traditione domus donatae fol.</i>	469
<i>Aliud pro repetitione dotis</i>	451	<i>Aliud pro restitutione rei locatae, ac solutione afflictus</i>	469
<i>Aliud pro obseruatione limitum, & terminorum</i>	452	<i>Aliud pro restitutione feudi</i>	470
<i>Aliud per edictum.</i>		<i>Aliud pro diuidenda re</i>	470
<i>Aliud ad personaliter comparen. fol.</i>	455	<i>Aliud pro hereditati delata ex testamento</i>	471
<i>Aliud contra debitores Mercatoris decocti</i>	457	<i>Aliud vigore interdicti quorum bonorum</i>	472
<i>Aliud pro marito contra uxorem fol.</i>	458	<i>Aliud pro rei vendicatione</i>	472
<i>Aliud de dote restituenda matrimonio non sequuto</i>	459	<i>Aliud in actione noui operis</i>	473
<i>Aliud de desisten. a molestijs super pension. & illius reductioni</i>	459	<i>Aliud pro consequenda hereditate ex fideicommissio</i>	473
		<i>Aliud simile pro fideicommissarijs fol.</i>	474
		<i>Aliud pro diuisione bonorum. fol.</i>	475

- N**otarius est oculus iudicis, & aliqua alia de officio notarij, c. 48. num. 1. 2. & 3. 113
- Notario asserenti testes iuratos non creditur cap. 30. num. 2. 262
- Notario mortuo quomodo sit extendenda clausula, &c. cap. 40. & ibi pluram; num. 1. & sequen. 92
- Et quando notarius superiuit, ibi.
- Nancio, & notario referentibus adesse citationem creditur, num. 8. 62
- O**blatoribus licet impune pœnitere cap. 43. num. 8. 99
- Obligatio cambij hætenus obseruata c. 12. num. 1. 114
- Et alia requisita de cambiorum obli
- Et liquidation. interesti, ibi fol. 15
- Obligatio Cameralis non admittit exceptiones extrinsecus à contractu, & requirentes altiore indagine, cap. 14. post num. 3. 17
- Obligatione principalis annullata non annullatur obligatio fideiussoris cap. 58. num. 1. 139
- Obligatio minoris asserentis se maiorem cum iuramento nulla est, num. 2. eodem ca. 139
- Obligatio vulnerata per sententia non habet executionem paratam, cap. 23. et primo. num. 17. 137
- Et quomodo in hoc articulo aliquando signatura rescribit, ibi.
- Obligatio cassata quando reuiviscit. cap. 16. num. 5. 354
- Obligationis Cameralis extensio, sine il-
- lius formula 497
- Officia, & loca montium, quomodo substantur cap. 43. num. 2. 99
- Officium diligentis substitui quale sit, cap. 48. num. 2. 113
- Oris aperitio quando necessaria sit, ca. 7. num. 32. 327
- Et cap. 8. num. 1. eodem fol.
- P**
- P**acta in contractu census apposta circa accidentalialia, licet illicita videntur, & non vitiant, nu. 6. 55
- Secus quando sunt contra substantiam, ibi, num. 6.
- Papa mortuo non expirat iurisdictio iudicis delegati, cap. 24. n. 17. 245
- Pensionarius non agit pro pensionibus decursis contra nouum successorem nisi factis diligentijs contra hæredes cap. 3. num. 24. 304
- Et quod contra hæredes beneficiati datur tantum pro census ordinarius, ibi.
- Et quando pensio sit soluenda, ibi.
- Pensio non exigitur litteris non expediri, ca. 4. num. 1. 305
- Et nisi infra decem menses expediantur nulla est pensio, ibi, nu. 4. 47
- Pensio non exigitur nisi docto de illius reservatione, cap. 3. nu. 6. 298
- Pœna qua mulctatur diffamator, cap. 20. num. 4. 219
- Penitentiam quando cunque ante sententiam suspenditur, cap. 2. nu. 5. 132
- Pignora conuentionalia que dicuntur, num. 16. 97
- Processus illorum subbation. ibi nu. 19. 88
- Pignora subbata quando sint creditori

aditori adiudicanda, cap. 44. num. 4. fol.	103	des quibus ipsi tenentur responde- re, cap. 45. nu. 4.	105
Pignora magni, val. pro paruo credi- to, ut plurimum denegatur, cap. 42. num. 15.	97	Præparatorijs, quomodo sit respon- dendum, & plura alia de eisdem præparatorijs, c. 13. n. 36.	210
Possessio assequuta appellatione deser- ta non dicitur attentata, cap. 25. num. 14.	250	Prior in tempore potior in iure, cap. 16. num. 3.	354
Et quedam alia de attentatis, ibi, num. 16.		Et quando non attenditur talis prio- ritas, cap. eod. num. 6. fol. eod.	
Possessio non transfertur ex præcario, vel constituto appposito in contractu nullo, vel simulato, cap. 57. nu. 12. fol.	137	Processus executionis oblig. Cam. in qua consensus est in mandatum exe- cutionum, cap. 4. nu. 1. & 2.	7
Possessori datur retentio, & denegatur actio pro melioramentis, & plura alia de melioramentis, cap. 3. num. 2. & sequen.	160	Processus executionis oblig. Cam. cen- surata annexa contractibus extra cu- riam celebratis, cap. 7	10
Et ibi decisio Rot. coram R. P. D. Orano in vna Ro. hereditatis de Be- uilacqua, eodem fol.		Processus excommunicationis contra obligatos in form. Cam. cap. 11.	13
Alia coram R. P. D. Penia.	162	Processus recuperationis societatis vi- gore fidei, seu memoria non datur nisi contra officialem qui eam sub- scripsit, cap. 21. num. 1.	27
Alia coram R. P. D. Fabio.	165	Secus si subscripta sit a notario prin- cipali, ibi, num. 2. eod. fol.	
Possessio momentanea quare dicatur, cap. 30. num. 3.	262	Processus executionis instrumen- torum ante reformationem Pij Papæ Quinti extra curiam celebratorum, cap. 26. num. 1.	64
Possessio bonorum quomodo apprehen- datur si fuerit vacans, cap. 35. n. 2. fol.	269	Reliqua de processu executionis in- strumentorum Romæ celebratum ante dictam Pij Quinti reformatio- nem, num. 4	64
Et quando sit plena quomodo sit pe- tenda, ibi, num. 3.		Processus executionis instrumen- torum quæ post reformationem Pij Quinti, sub camerali obligatione ci- tra procuratoris constitutionem man- datique susceptionem in tribunali A. C. recepta sunt, c. 27.	
Præcarium non se extendit ad propria heredum debitoris, cap. 57. nu. 11. fol.	137	Citatio prima, nu. 1. cum sequen. & plura alia concernentiam dictum processum, ibi.	
Præteritum debet ab oblatore solui in præsenti pecunia, cap. 43. nu. 15. in fine	102	Processus executionis simplicis Camæ- ralis	
Prædo est manutenendus donec discutiatur de iuribus suis, nu. 4.	365		
Præparatoria quomodo fiant, cap. 23. el primo num. 15.	237		
Præparatoria quæ dantur contra here-			

- ralis obligationis instrumentis, tam extra curiam, quam in curia celebratis adiectæ contra debitores in ex. repertas, cap. 29. 73*
Alius processus pro similibus instrumentis contra debitores ab vrbe absentes in quibus solutio destinata in curia, cap. 30. 74
Alius processus contra debitores absentes in exequutione instrumentorum extra curiam celebratorum in quibus solutio in cu. destinata non est cap. 31. nu. 1. & sequen. 75
Processus exequutionis instrum. contra cõmunitatē, & singulares persona, & qui nã capi possint pro debito vniuersitatis, c. 36. per tot. 86. & 87
Processus exequutionis obl. Ca. pro interesse ex sui natura liquido, c. 38 90
Processus subhastationis pignorum, ca. 42. num. 1. cum sequen. 95
Processus aperitionis, & exequutionis testam. in scriptis, c. 5. n. 5. & 6. 170
Processus faciendus in remedio l. fin. C. de edict. diu. Adr. toll. quo ad bona existētia extra iudicis iurisdictionē, & quomodo tunc sit facienda citatio, ca. 5. n. 9. in fine 172
Processus faciendus in iudicio recuperanda, cap. 8. per totum 181
Et plura alia in hoc iudicio, ca. 10. nu. 1. & sequen. 188
Procurator debet habere speciale mandatum ad petendam rest. in integr. cap. 11. nu. 1 195
Idem quoque ad appellandum ab exequutione, ibi, nu. 2. eodem sol. 195
Processus examinis testium, cap. 13. n. 1. vsque ad n. 11. fo. 201. & 202
Processus in causis ordinarijs à 200. duc. supra, & illarum differ. à 200. infra, n. 1. ac terminorū substantialiū seruatione, ibi, vsque ad n. 7 214
Processus contra arrestatum sine Iudicis licentia recedentem, c. 23. et primo, n. 13 236
Processus vig. ob. Cam. non datur contra tertium possessorem, ibi, n. 16. fol. eo. 236
Processus causæ appellation. n. 2. vsque ad nu. 9 243. & 244
Processus de aliquibus pertinentibus ad causas criminales, ca. 26. per totum, fol. 255. & sequen. 244
Processus literarū remissorialiū, quomodo sit faciendus, coram illarū exequutorib. c. 31. n. 1. eod. fol. 244
Processus qui fit cõtra maritum pro re petit. dotis, c. 35. num. 6. 270
Et alius processus contra tertium possessorem, ibi, n. 12 271
Processus faciendus vig. litter. reservationis pensionis contra cõsentientē, & plura alia necessario verificada, c. 1. n. 1. & seq. 289
Processus exequutionis literarū Apostolicarum antiquitus seruari solius cap. 12. num. 1. 345
Et aliqua alia de processu fulmina, vt ibi, num. 2 345
Processus in causis discussionis bonorum, cap. 16. nu. 1 353
Procurator in actu exequutionis monitorij constitutos non nisi ex benignitate citatur, c. 7. nu. 14 315
Et plura alia de verificat. breuis, ibi. 315
Pronüciatio iud. nõ est necessaria super excussione bonor. mariti, c. eo. n. 14. 315
Et modus articulandi inopiam mariti, ibi, num. 15. eod. fol. 272
Et quod superuenientibus diuitijs mariti administratio dotis remittitur in manibus ipsius viri, ibi, n. 17 173

Et quomodo fructus dotis taxentur,
 & debeantur, ibi eodem folio.

Protestatio qualiter sit repetenda in
 quolibet actu pro conseruatione iu-
 ris protestantis, capitulo eodem nu-
 26. 252

Et cap. 27. num. 3. 257

Propositio contra tutorem suspectum,
 cap. 37. num. 1. 275

Pupilli restituuntur aduersus negligen-
 tiam procuratoris, nu. 2. 257

Q

Quasi possessio dicitur de his, que
 actu non retinentur, cap. 7. nu-
 mero 2. 179

Quasi possessio releuat pensionarium ab
 onere verificandi narrata in lite-
 ris, cap. 3. num. 15. 300

Et plura alia requisita circa proces-
 sum desuper faciendum, & etiam
 quoad probationes, ibi.

Quasi possessio per vnicam solutionem
 acquiritur, cap. 3. num. 24. in fine
 fol. 304

Qui iure suo vtitur nemini facit iniu-
 riam, nu. 3. 46

Qui plus debitore, & tempore petit con-
 demnatur in expensis, & manda-
 tum reuocatur, cap. 27. num. 1. 88

Et quando mandatum pro summa
 incerta valet, num. 2. 88

Sed si ultra debitum exequitur cre-
 ditor in expensis condemnatur, ibi.

Qualibet instantia transit in heredes,
 cap. 47. num. 3. 111

Qui expeditionem causa desiderat inte-
 grum processum producat, cap. 24.
 num. 12. 244

Et reliqua de transportatione pro-

cessus, cap. 28. per totum. 258. &
 259.

R.

Ratificatio societatis satis est indu-
 cta per solutionem pecuniarum,
 cap. 14. num. 4. 18

Recognitio apocæ quomodo sit facien-
 da, & plura alia de recognitione
 iurium, & de modo eam faciendi
 per comparisonem, cap. 34. nu-
 mero 4. cum sequent. fol. 80. 81.
 82. & 83

Differentia recognitionis apocarum,
 & litterarum cambij, & misisuaru,
 ibi num. 12. in fin. 83

Et reliqua de recognitione iurium,
 quorum recognitio Iudici notoria
 est, vi ibi num. 13. eodem fol.

Remedia quibus vtimur in iudicijs
 possessorijs, cap. 1. num. 1. cum
 sequen. 147

Remedium Saluiani interdicti inter-
 dum actione reali intentatur, & plu-
 ra alia de hoc remedio Saluiani in-
 terdicti, cap. 2. num. 1. cum se-
 quen. 151

Redditio pro Apostolis necessaria non
 est, c. 13. num. 35. 209

Et plura alia de appellatione illius-
 que prosecutione, ibi.

Remedium restituit. in integrum quo-
 modo post tres sententias conce-
 ditur, cap. 25. nu. 22. 252

Remissoria non conceditur pro liqui-
 datione obligat. nisi principali legi-
 time citato, cap. 49. num. 1. cum
 sequen. 116

Et plura alia de processu facien. su-
 per hac liquidatione, ibi.

- Remissoria in iudicio recuperanda*
quando detur, & quando denegatur, ca. 8. num. 19. 185
Et plura alia de remissorijs, ibi, nu. 20. & sequen. eod. fol.
- Remissoria in executivis, quando,*
& cui conceditur, cap. 7. nu. 34. fol. 321
Et plura alia de remissorijs, & illarum executionibus, ibi vsque ad num. 42. & num. 45. 46. 47. & 48.
- Repositio debitoris non tollit sententiam latam, sed tantum illius executionem suspendit, cap. 27. num. 12. fol. 68*
Quæ repositiones minantes executionem semper fiunt cum intimati-
one, cap. 26. num. 18. 69
Secus ad impediendam executionem, ut ibi.
- Repudiatio hereditatis. 375*
Requisita in remedio l. 2. de rescind. vendit. cap. 28. num. 1. 384
Et illius dispositio procedit etiam quoad bona subbafata, eodem cap. num. 3. 385
Et etiam quoad bona mobilia, ibi, num. 4.
Et etiam quoad diuisionem bonorum ibidem post num. 4. eodem fol.
Cum forma petitionis sex monitorij desuper facien. ibi in fine dicti, cap. fol. 386.
- Resolutio signaturæ qualiter opponente se executioni breuis remissoria non conceditur, cap. 14. 330*
Cum pluribus informationibus aduocatorum, & decisionibus Rotilibus à fol. 331. vsque ad 341.
- Restitutio in integrum quando debet peti à procuratore habent speciale mandatum, cap. 9. 187*
Et plura alia de processu restitut. in integrum, ibi, & in cap. 11. num. 1. 195
Restitutio in integrum non impedit executionem ceptam, cap. 11. num. 3. fol. eod.
Et quando dicatur cepta executio, ibi, num. 4. 196
Et ibi decisio Rotæ 197
- Responsio articulorum recipitur quando cumque ante sententiam, cap. 13. num. 14. 203*
Aliqua alia de iuramento, & examine procuratoris, cap. eod. nu. 15. vsque ad num. 20.
- Reus recipiendo dicitur actor, cap. 53. num. 8. 123*
Romani quando possunt declinare forum A.C. cap. 12. num. 7. & 8. fol. 158
Rota non executur sententias latis extra rotam nisi gustata illius iustitia, cap. 31. num. 4. 263
Secus post lapsum quadriennium, ibi post num. 4. 264

S

- S** Aluianum interdictum competit fideicommissis, & illius requisita, c. 5. nu. 9. 172. & 176
Decisiones Rotæ in hoc iudicio factæ fol. 173. & 175
Sententia nulla quando possit reuocari à iudice ordinario, cap. 53. numero 3 122
Sententiæ formula quæ fertur in Saluiano

in iudicio interdicto, cap. 2. num. 24.		nutention. exigen. pension. cap. 3.	
fol.	155	num. 9.	299
Sententia semper presumitur lata ex causa quæ valere potest, num. 11.		Et plura alia in hoc iudicio retinenda, & recuperanda, & illorum processu, ibi.	
fol.	175	Sententia declaratoria contra intrusum in beneficio, cap. 7. num. 18.	317
Sententia quomodo formetur post mortem principalis, cap. 13. post nu. 28.		Alia contra Cap. & Canonicos, ibi, num. 19.	
fol.	208	Sequestrum conceditur lata sententia, ibi, num. 21.	318
Sententia cedula notario à iudice consignanda, capitulo 15. numero 8.		Et quando etiam aliud datur, ibi, num. 22.	
fol.	215	Sciētia quomodo formetur quando solutio pensionis non est in curia destituta, cap. 2. num. 14.	293
Alia alia de invaliditate sententiarum ad favorem citati contra citantem, eodem cap. post num. 8.	215	Sententia contra breve Apostolicum, quomodo, & quando fertur, cap. 7. num. 53.	327
Sententia lata parte non petente nulla est, cap. eodem, post numero 8. eodem fol.		Et alias, cap. 8. num. 3.	328
Sententia nulla licet æquæ sit non infirmatur, cap. 15. num. 10.	216	Sententia lata in executione brevis pro promisso Apostolico non citato commissario Camera valida est, c. 8. num. 4.	328
Sententia contra administratorem dolum, cap. 18. num. 15.	226	Sententia non præiudicat ei, qui ius suum in iudicio non deduxit, nu. 2. fol.	359
Sententia quæ fertur contra diffamatorem, cap. 20. num. 2.	228	Stylus vim legis obtinet, & iuri comparatur, cap. 1. num. 6.	3
Sententia ab observatione iudicij qualis dicatur, cap. 20. num. 6.	229	Et quam plura alia de stylo, & illius efficacia, ibi, num. 4. & sequen.	
Et quomodo contra actorem non comparentem fertur, ibi, num. 7. fol.	230	Sequestra quæ sunt ad effectum agendi quomodo reuocantur, cap. 23. el primo, num. 1.	233
Sententia, & res iudicata non exequitur sine processu, cap. 25. num. 23. fol.	252	Et quomodo reuocentur, ibi, num. 2. & 3.	
Sententia quæ fertur contra maritum, & alia contra tertium possessorem, cap. 35. num. 11. & 13.	271	Substantio facta habita fide de pretio nulla est, num. 1.	358
Sententia excusationis à tutela, ca. 36. num. 5.	274	De societatis officiorum, & illarum forma, cap. 13. fol. 15. & 16.	
Sententia quæ feruntur in iudicio solution. pensionis, cap. 1. num. 13. & sequen.	289		
Sententia quæ fertur in iudicio ma-			

Dé societatum contractuum fide, seu memoria fieri consueta, cap. 14. num. 1 17
 Societas non discedit durante tempore quo fructus sunt percepti, cap. 15. num. 3 20
 Aliqua alia de societatibus super officio vltra medietatem pretij are alieno grauato contrahendis, cap. 22. num. 1. & 2 28
 Et plura alia de solutione fructuum societatis, capitulo 23. numero 1. cum sequen. fol. 28. 29. 30. & 31
 Societas dissoluitur per venditionem officij, num. 2 36
 Societate dissoluta remanet purum mutuum, num. 3. fol. eod.
 Statutum Urbis ligat etiam clericos Romanos, cap. 27. n. 26 70
 Stylus notariorum super exhibitione librorum mercatorum, cap. 35. num. 6 85
 Et quamplura alia de librorum exhibitione, ibi, num. 8. & 9. 86
 Et an vna partita librorum verificata cetera censeantur verificata, ibi post, num. 8. 85
 Stylus admittendi iura post conclusionem cause videtur damnandus, cap. 40. cum aliquibus alijs circa dictorum iurium administratione, num. 1. 2. & 3 276
 Subbatio rei magni valoris non permittitur pro paruo credito, cap. 42. num. 15. 97
 Sententia nulla quando possit reuocari à Iudice ordinario, cap. 53. num. 3 122
 Suspendio petitorij, & aliqua alia de pe

torio, cap. 2. post num. quinto, fol. 152

T

Acturnitas in iudicijs habetur pro confessione, cap. 13. num. 13 203
 Terminus ad soluendum censuræ antiquus nuncupatæ, cap. 28. num. 1. fol. 71
 Et plura alia de termini susceptione, vt ibi, num. 3. 4. & 8. cum sequen.
 Terminus simpliciter, & sine vlla conditione suscipitur, ibi, num. 12. 73
 Termini substantiales, qui seruantur in iudicio possessorio, cap. 8. num. 3. & sequen. 182
 Et plura de terminorum substantialium obseruatione, ibi, vsque ad num. 10.
 Et de illorum reiteratione, cap. 15. num. 9 216
 Termini substantiales non seruatur in iudicio attentatorum, cap. 8. n. 7. fol. 183
 Cum formula sententiæ in eodem iudicio, eod. cap. num. 23 186
 Terminus ad appellandum currit à die sententiæ, & plura alia de modo appellandi, cap. 13. num. 29. vsque ad n. 34 209
 Termini substantiales non possunt totaliter omitti, licet sine illis procedendi facultas Iud. data sit, ca. 15. num. 9 216
 Termini qui diffamanti præfiguntur, cap. 20. num. 1 228
 Termini substantiales non seruantur in

- ter, & contra mercatores, cap. 21.
num. 4. 231
- Termini extra curiam non seruantur
ita exacte, prout in curia, cap. 24.
num. 10. 244
- Termini seruandi in exequutionem rei
iudicata, cap. 24. nu. 14. 245
- Terminus ad appellandum est decen-
dium, & quando incipiat currere,
cap. 25. num. 1. 248
- Terminus qui assignatur proponenti
causas excusationis illius, num. 8.
fol. 274
- Et de tutoris officio, cap. 38. fol. 276
cum sequen.
- Terminus remissoriae quando incipiat
currere, cap. 11. 344
- Testamenti in scriptis publicatio, & il-
lius requisita in illius publicatione,
cap. 56. n. 1. 132
- Et illius formulae designatio, ibi, n. 2.
fol. 133
- Testator non potest facere, quod leges
in casibus suis locum non habeant,
cap. 56. post num. 3. 133
- Testis inductus, & iuratus pro vna par-
te potest cogi ad se examinandum
pro alia parte, cap. 13. num. 10.
fol. 203
- Testes in tempore iurati, quandocun-
que examinantur, cap. 14. num. 1.
& aliqua de Testibus, & illorum
publicatione, num. 2. vsque ad 8.
fol. 211
- Translatarius possidens non tenetur iu-
stificare habilitates suas, neq; trans-
ferentis, cap. 6. num. 4. 309
- Et plura alia de translatione pensio-
nis, ibi.
- Testes non recipiuntur post rem iudi-
catam, cap. 25. num. 25. 252
- Titulus non est necessarius in iudicio pos-
sessorio, ibi.
- Tutor licet non solemniter omnia fece-
rit, nihilominus gesta per eum rema-
nent valida, num. 4. 61
- Tutela susceptio, & illius requisita, c.
55. num. 13. 130
- Titulus in beneficiis quando requi-
ritur, c. 12. nu. 9. 346
- Tutor onus tutela suscipere tenetur, c.
36. num. 1. 273
- Et qualiter excusetur a tutela, ibi
num. 2.
- Et propositio causarum illius excusa-
tion, ibi num. 3. 274
- Tutela testamentaria, cap. 18. nu. 1.
fol. 366
- Tutor testamentarius non tenetur sa-
tisfacere, & plura alia requisita de
tutore, eodem cap. num. 3. & seq.
eodem fol.
- Alia tutela 367
- Alia tutela, quae datur ad instan-
tiam matris, secundo nubentis, cap. 19.
num. 1. 367
- Et quando mulier tutela recuperat,
d. c. 19. n. 2. 368
- Alia alia de anomalis tutoribus,
cap. 20. num. 1. cum sequen. eod.
fol.
- Tutores ad hoc, vt legitime administra-
re valeant, inuentarium conscribunt,
cap. 22. num. 1. 370

V

Vagabundus quomodo citetur,
cap. 16. num. 14. 222

Et quis dicatur vagabundus, ibi.

Ven-

I N D E X.

<p><i>Venditor census qui restituit emptori partem census videtur recedere à contractu, num. 5.</i> 59</p> <p><i>Venia agendi contra parentes petenda erit, cap. 13. num. 37.</i> 210</p> <p><i>Verificanda in interdicto recuperanda, cap. 8. num. 13.</i> 183</p> <p><i>Verbum cauere quid importet, cap. 23. el primo, num. 4.</i> 234</p> <p><i>Via exequiua non datur contra tertium possessorem, nu. 1.</i> 356</p> <p style="padding-left: 2em;"><i>Et cui incumbit onus probandi bona tertij esse debitoris, numer. 3. fol.</i> 357</p> <p><i>Via exequiua quando competit emptori census pro restitutione pretij, cap. 25. num. 10.</i> 54</p> <p><i>Vigilantibus, & non dormientibus ius commune scriptum est ca. 44. nu. 2. fol.</i> 102</p> <p><i>Vniuersitas non excommunicatur, ca.</i></p>	<p><i>31. num. 13.</i> 77</p> <p><i>Votum R. P. D. Fabij Accoramboni tunc Rotæ Decani super fructibus post disdictam societatem, & ibi plura, num. 1. cum seq.</i> 32</p> <p><i>Votum Illustrissimi Domini Cardinalis Seraphini, vbi quod mortuo reseruatario absque rarisificatione principalis societas est superlucrata sol.</i> 44</p> <p style="padding-left: 2em;"><i>Aliud votum Illustrissimi Domini Cardinalis Seraphini innc Rota Auditoris, vbi quod qui non subiacet periculo mortis non lucratur fructus societatis, & ibi plura, num. 1. & sequen. fol. 47. &</i> 48</p> <p><i>Vsuræ possunt repeti etiam, quod fuerint sponte, ac scienter solute, nu. 7. fol.</i> 37</p> <p><i>Vtilitas conficiendi inuentarium cum benef. l. et inuentarij, c. 23. n. 2.</i> 372</p>
---	---

Ibidem Petrus Antonius Cardinalis V. D. qui supra.

Imprimatur. Frater Paulus de Francis de
 Prop. Magister & Doctor Reuerendissimi Paris
 Magistri sacri Palatii Apollonici.

I N D E X

*Imprimatur si placet R. P. Mag. Sacri Palatij
Apostolici.*

B. Gypsius Vicegerens.

*Videat, & referat in scriptis Dominus Petrus An-
tonius Catalonus.*

Fr. Io: Maria Magister Sacri Pal. Apost.

Ego Petrus Antonius Catalonus qui supra, Iuris Veriusque Do-
ctor, vidi, & perlegi præfatum Domini Sallustij Tiberij Li-
brum, qui de modis procedendi in causis, quæ coram Audi-
tore Camerae aguntur, Practica iudiciaria inscribitur, & in
eo nihil vsquam reperi, quod neque etiam de Diuina fide
tractet, nihilque quod bonis moribus aduersetur, in quo-
rum fidem scripsi, & subscripsi mea propria manu hac die
vigesimalprima mensis Maij 1606.

Idem Petrus Antonius Catalonus I. V. D. qui supra.

Imprimatur. Frater Paulus de Francis de
Neap. Magister & Socius Reuerendissimi Patris
Magistri Sacri Palatij Apostolici.

REGESTVM

* A B C D E F G H I K L M N O P Q R S
T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn.

Omnes sunt quaterniones, præter * & Nn, quæ
sunt duerniones.

ROMÆ, M D C V I I.

Apud Stephanum Paulinum.^m

Sumptibus Angeli Mannij de Aretio.

Superiorum Autoritate.

REGESTVM

* A B C D E F G H I K L M N O P Q R S
T V X Y Z

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

Quasi per quosdam...
Inventum...

Handwritten signature and scribbles

ROMANVM D C V H I

Abbas Sacerdotum...

Supplicium...

...

Handwritten signature at the bottom right

